

WORLD CHILDREN CONFERENCE-III
April 22-24, 2022
Antalya-Turkey

Proceedings Book
Volume-II

IKSAD GLOBAL PUBLISHING HOUSE
ISBN: 978-625-8377-38-5
www.worldchildrenconference.org

NEAR EAST UNIVERSITY

ÖZAY GÜNSEL
Children University

GİRNE ÜNİVERSİTESİ
UNIVERSITY OF KYRENIA

WORLD CHILDREN CONFERENCE-III

April 22-24, 2022 / Antalya-Turkey

PROCEEDINGS BOOK VOLUME-II

EDITORS

Prof. Dr. Zehra ALTINAY
Prof. Dr. Fahriye ALTINAY

by
IKSAD GLOBAL PUBLISHING HOUSE®

All rights of this book belong IKSAD Publishing House
Authors are responsible both ethically and juridically
IKSAD Publications – 2022©
Issued: 07.05.2022

ISBN: 978-625-8377-38-5

CONFERENCE ID

CONFERENCE TITLE

WORLD CHILDREN CONFERENCE-III

DATE and PLACE

April 22-24, 2022 / Antalya-Turkey

ORGANIZATION

Özay Günsel Children University
Near East University
University of Kyrenia
IKSAD GLOBAL

ORGANIZING COMMITTEE

Anna GUNSEL

HONORARY PRESIDENT OF CONFERENCE

Chairman of Trustees Committee of Özay Günsel Children University

Prof. Dr. Zehra ALTINAY

HEAD OF ORGANIZING COMMITTEE

Near East University, Social Research and Development Center

Prof. Dr. Fahriye ALTINAY

HEAD OF SCIENTIFIC COMMITTEE

Near East University, Social Research and Development Center

NUMBER of ACCEPTED PAPERS – 217

TURKEY – 97

OTHER COUNTRIES – 120

NUMBER of REJECTED PAPERS – 63

EVALUATION PROCESS

All Applications Have Undergone A Double-Blind Peer Review Process

PARTICIPANTS COUNTRY (29)

Turkey, Philippine, Italy, Romania, Azerbaijan, Cyprus, India, Ukraine, South Africa, Afghanistan, Kazakhstan, China, Iran, Croatia, Saudi Arabia, Moldova, Indonesia, Pakistan, Australia, Ghana, Georgia, Malaysia, Bulgaria, Lebanon, Vietnam, Cameroon, Sweden, Serbia, Nigeria

ORGANIZING COMMITTEE

HEAD OF ORGANIZING COMMITTEE

Prof. Dr. Zehra ALTINAY

Near East University, Social Research and Development Center

ORGANIZING COMMITTEE MEMBERS

Prof. Dr. Ahmed Tlili, Beijing Normal University

Prof. Dr. Dilber Ulaş, Ankara University

Prof. Dr. Fahriye Altınay, Near East University

Prof. Mohamed JEMNI, The Arab League Educational, Cultural and Scientific Organization - ALECSO

Prof. Dr. Mustafa Talas, Niğde Ömer Halisdemir University

Prof. Dr. Özlem KILIÇ, Tickle College of Engineering, University of Tennessee-USA

Prof. Dr. Erhan Eroglu, Anadolu University

Assoc. Prof. Dr. T. İnanç İlisulu, Hacı Bayram Veli University

Dr. Almaz Ahmetov, Azerbaijan Medical University

Dr. Ainur Kenebayeva, Kazakh National Women's Teacher Training University

Dr. Gainiya Tazhina, University of International Business

Dr. Meryem Cumhuri, Near East University, Faculty of Science

Dr. Prachi V. Motiyani, Gujarat University School of Law

Dr. Yücel Yazgın, Near East University

Dr. Havva Mehtieva, Moscow Health Institute

Dr. Charu Dureja, Rayat College of Law, Panjab University

Dr. Tamanna Saxena, Amity University

Duygu Kaptanoğlu Coşkun, Özay Günsel Children University

Elvan Caferov, Azerbaijan State Pedagogical University

Şefik Emre Coşkun, Near East University

SCIENTIFIC COMMITTEE

HEAD OF SCIENTIFIC COMMITTEE

Prof. Dr. Fahriye ALTINAY

Near East University, Social Research and Development Center

SCIENTIFIC COMMITTEE MEMBERS

- Prof. Dr. Zehra Altınay Gazi** – Yakın Doğu Üniversitesi/Near East University
Prof. Dr. Hüseyin Bicen - Yakın Doğu Üniversitesi/Near East University
Prof. Dr. Fahriye Altınay - Yakın Doğu Üniversitesi/Near East University
Prof. Dr. Gökmen Dağlı - Kyrenia University-Girne Üniversitesi
Prof. Dr. Robert Repnik - University of Maribor
Prof. Dr. Ignacio Aguaded - University of Huelva
Prof. Dr. Ahmed Tlili - Smart Learning Institute of Beijing Normal University (SLIBNU)
Prof. Dr. Maiga Chang - Athabasca University
Prof. Dr. Nilüfer Galip – Kyrenia-Girne University
Prof. Dr. Semra Erbas – Kyrenia-Girne University
Prof. Dr. Ebba Ossiannilsson - Lund University
Prof. Dr. Kinshuk - North Texas University
Prof. Dr. Ramesh Sharma - Ambedkar University Delhi
Prof. Dr. Yüksel Gökteş - Atatürk University
Prof. Dr. Erhan Eroglu, Anadolu University
Assoc. Prof. Dr. Mukaddes Sakallı Demirok - Yakın Doğu Üniversitesi/Near East University
Assoc. Prof. Dr. Behçet Öznacar - Yakın Doğu Üniversitesi/Near East University
Assoc. Prof. Dr. Yağmur Çerkez-Yakın Doğu Üniversitesi/Near East University
Assoc. Prof. Dr. Emil Mammadov - Yakın Doğu Üniversitesi/Near East University
Assoc. Prof. Dr. Secil Aksoy - Yakın Doğu Üniversitesi/Near East University
Assoc. Prof. Dr. Umut Aksoy - Yakın Doğu Üniversitesi/Near East University
Assoc. Prof. Dr. Muhammet Berigel - Karadeniz Technical University
Assist. Prof. Dr. Aysun Beybola - Yakın Doğu Üniversitesi/Near East University
Assist. Prof. Dr. Gülsün Başarı - Yakın Doğu Üniversitesi/Near East University
Assist. Prof. Dr. Yasemin Sorakın - Yakın Doğu Üniversitesi/Near East University
Assist. Prof. Dr. Derviş Amca Toklu-Yakın Doğu Üniversitesi/Near East University
Assist. Prof. Dr. Mutlu Soykurt - Girne Üniversitesi-Kyrenia University
Assist. Prof. Dr. Seçil Besim Ayhan - Yakın Doğu Üniversitesi/Near East University
Assist. Prof. Dr. Damla AKŞİT BIÇAK - Yakın Doğu Üniversitesi/Near East University
Assist. Prof. Dr. Gonca İnanç - Yakın Doğu Üniversitesi/Near East University
Assist. Prof. Dr. Mustafa Özhan Kalaç - Manisa Celal Bayar University
Assist. Prof. Dr. Ceren Karaatmaca – Kyrenia-Girne University
Assist. Prof. Dr. Fatma Alaslan - Yakın Doğu Üniversitesi/Near East University
Dr. Deepika Kohli, Khalsa College of Education
Dr. Lorna Wang - University of Surrey
Dr. Sazali Yusoff - Institut Aminuddin Baki

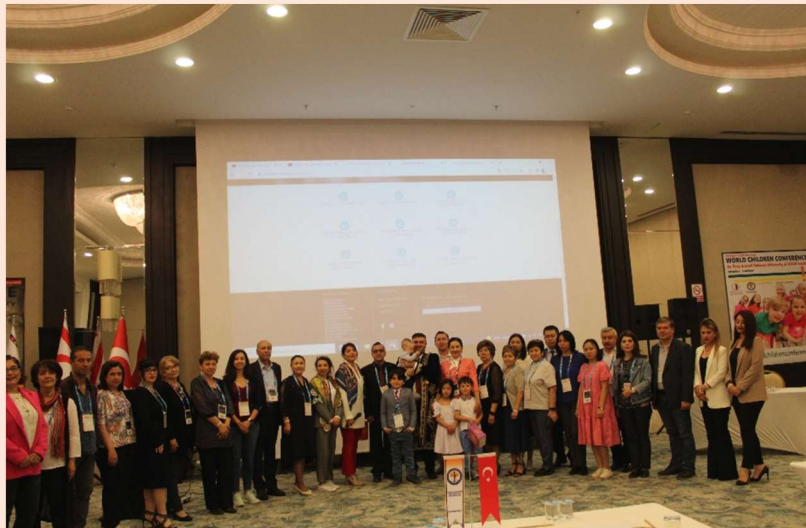
SCIENTIFIC COMMITTEE

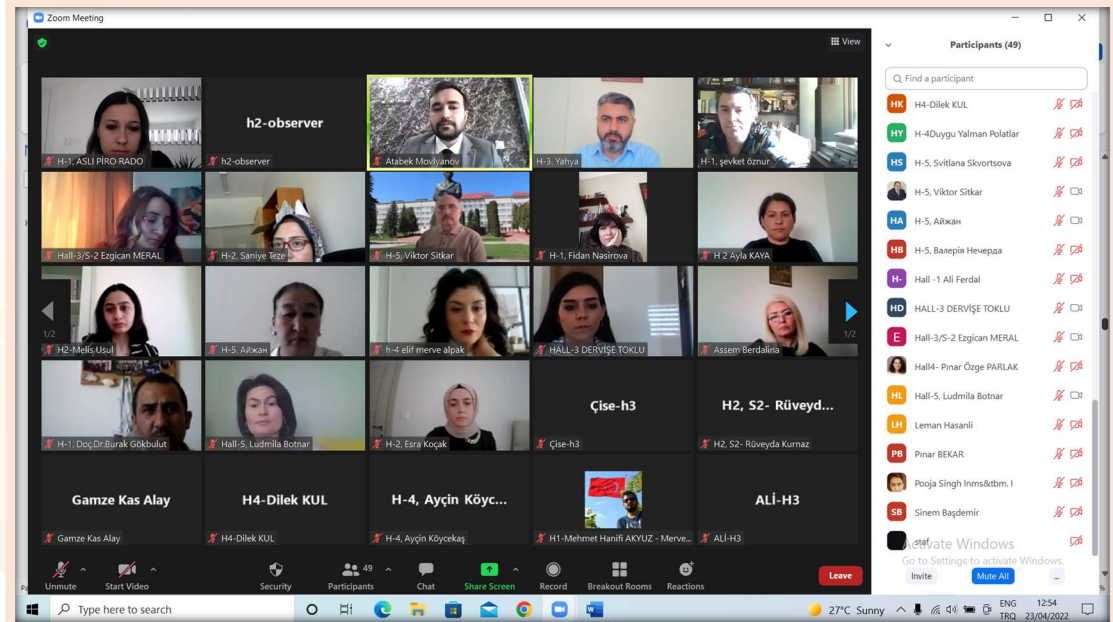
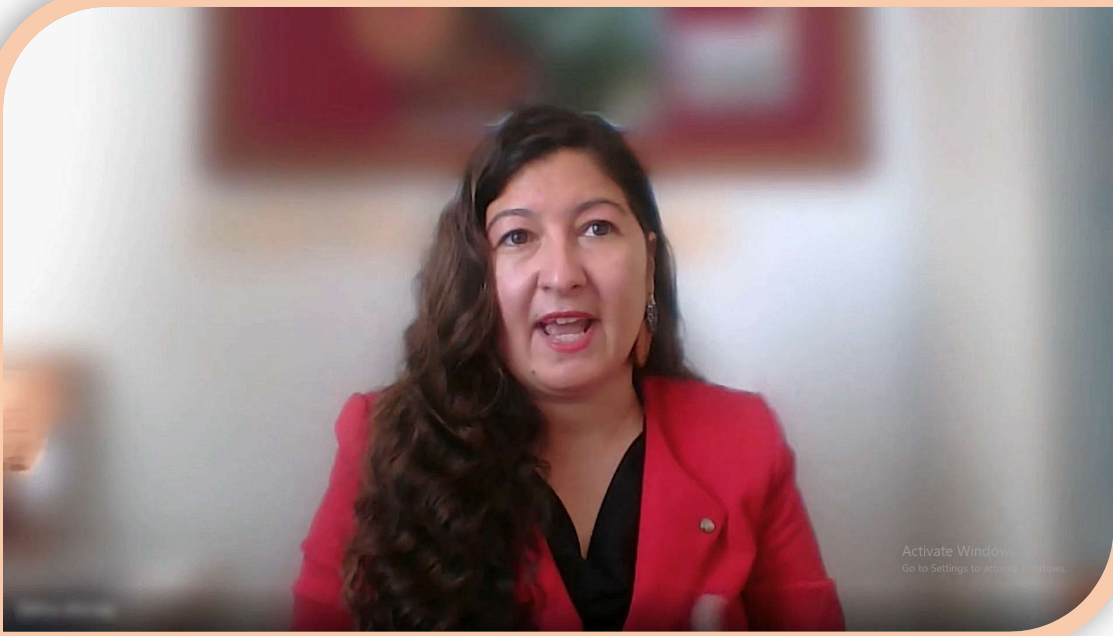
- Dr. Ana Pérez Escoda** - International University of La Rioja
Dr. Ainur Kenebayeva - Gumilyov Eurasian National University
Dr. Nilsu İNÖNÜ SAKALLI - Yakın Doğu Üniversitesi/Near East University
Dr. Yelda KOÇ - Yakın Doğu Üniversitesi/Near East University
Dr. Menil Çelebi - Yakın Doğu Üniversitesi/Near East University
Dr. Rev. G. Vazhan Arasu- ST. Aloysius College, Jabalpur
Dr. Rashmi A. Patras - ST. Aloysius College, Jabalpur
Dr. Chitranshi Verma- ST. Aloysius College, Jabalpur
Dr. Yang Feng, Children & Youth Science Center of CAST, China
Barış Başel - Yakın Doğu Üniversitesi/Near East University
Yücehan Yücesoy - Yakın Doğu Üniversitesi/Near East University

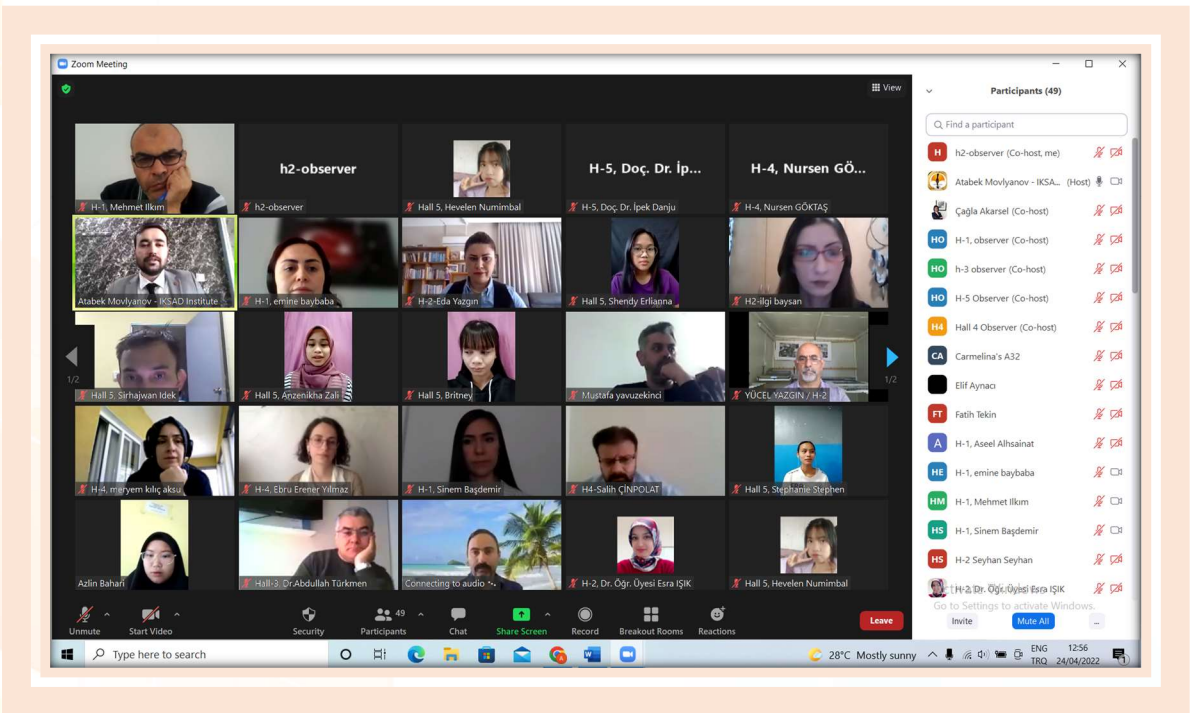
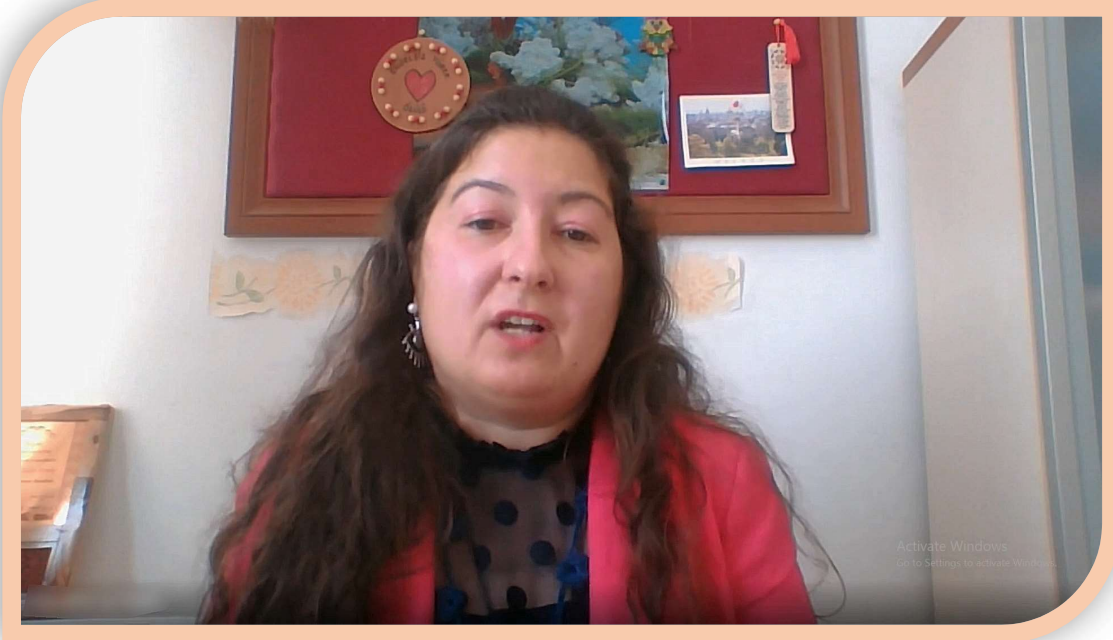

Meeting You are viewing Prof. Dr. Filiz Mericli's screen View Options

Participants (21)

Find a participant

- h2-observer (Co-host, me)
- Atabek Movlyanov (Host)
- PM Prof. Dr. Filiz Mericli
- Çağla Akarsel_H4 (Co-host)
- Duygu KAPTANOĞLU... (Co-host)
- BETÜL YAĞBASAN
- DERVİŞE
- Fahriye Altınay
- gokmen dagli
- H3-Roland Nđukong Tangiri
- H4-Fatma Hacıoğulları
- H1 Hall 1 Observer
- H2 Hall 2, Session 1, Dr.- Aynur Nov...
- S Hall-3, Songül TÜMKAYA
- HV Hall-3, YUCEL INAN
- İ PoşkeSiğiri İhtisabı... 1

Go to Settings to activate Windows. Invite Mute All

Unmute Start Video Security Participants Chat Share Screen Record Breakout Rooms Reactions Leave

Type here to search 22°C Sunny ENG 09:09 Connecting... (9 using your microphone)

We aimed to enable them to learn by experimenting, having fun, and also using the knowledge in problem solving and creating innovative projects.

Motto: Wonder, imagine, think, touch, move, try, develop, innovate...

Meeting You are viewing Prof. Dr. Filiz Mericli's screen View Options

h2-observer

Atabek Movlyanov

gokmen dagli

H3-Roland Nđukong Tangiri

Hall-3, YUCEL I...

DERVİŞE

H3-Atahan Kara...

BETÜL YAĞBASAN

It is very meaningful that Atatürk, who said "Peace at home, peace in the world", presented a holiday to children. By saying, "Little ladies, little gentlemen, you will enlighten the future," he expresses his trust in children and gives them responsibility. Nowadays, child psychologists say, "Instill confidence in your children, give them responsibility". I wish all their children in the World the best and I would like to celebrate their holiday.

ATATÜRK

Prof. Dr. Filiz MERİÇLİ - Özyeğinciler Children Unit

Unmute Start Video Security Participants Chat Share Screen Record Breakout Rooms Reactions Leave

Go to Settings to activate Windows.

20

h2-observer

Prof. Dr. Filiz Mericli

Yee Cheong Lee

gokmen dagli

Hall-3, Songül TÜMKAYA

Duygu KAPTANOĞLU COŞKUN

Çağla Akarsel_H4

H3-Roland Nđukong Tangiri

Hall 2, Session 1, Dr.- Aynur Novr...

Zehra Altınay

Fahriye Altınay

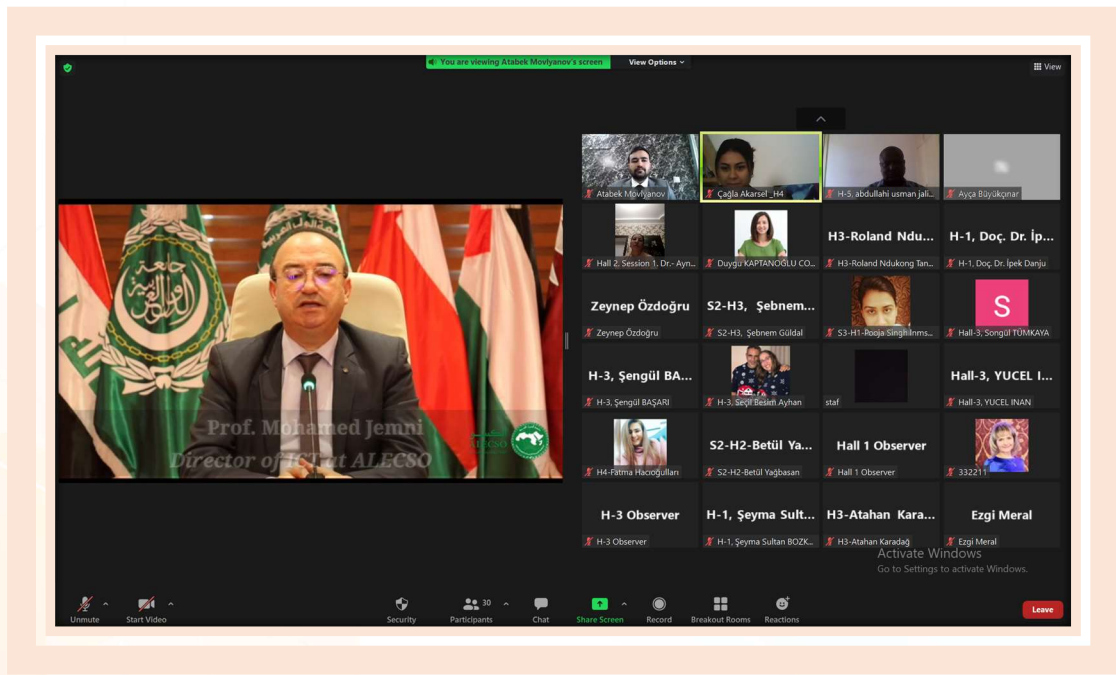
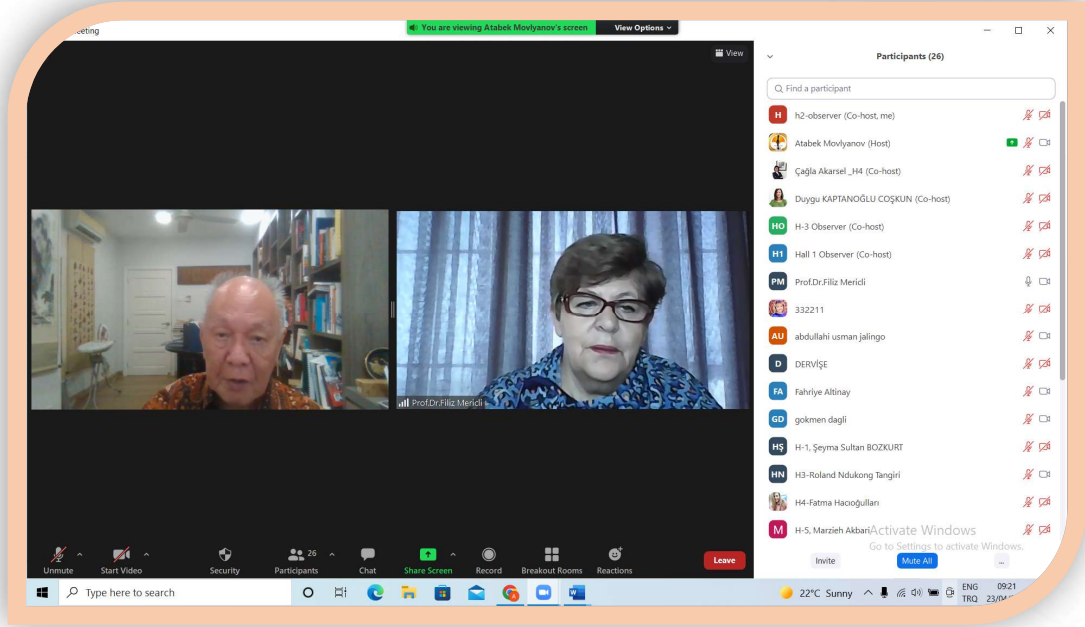
Şengül

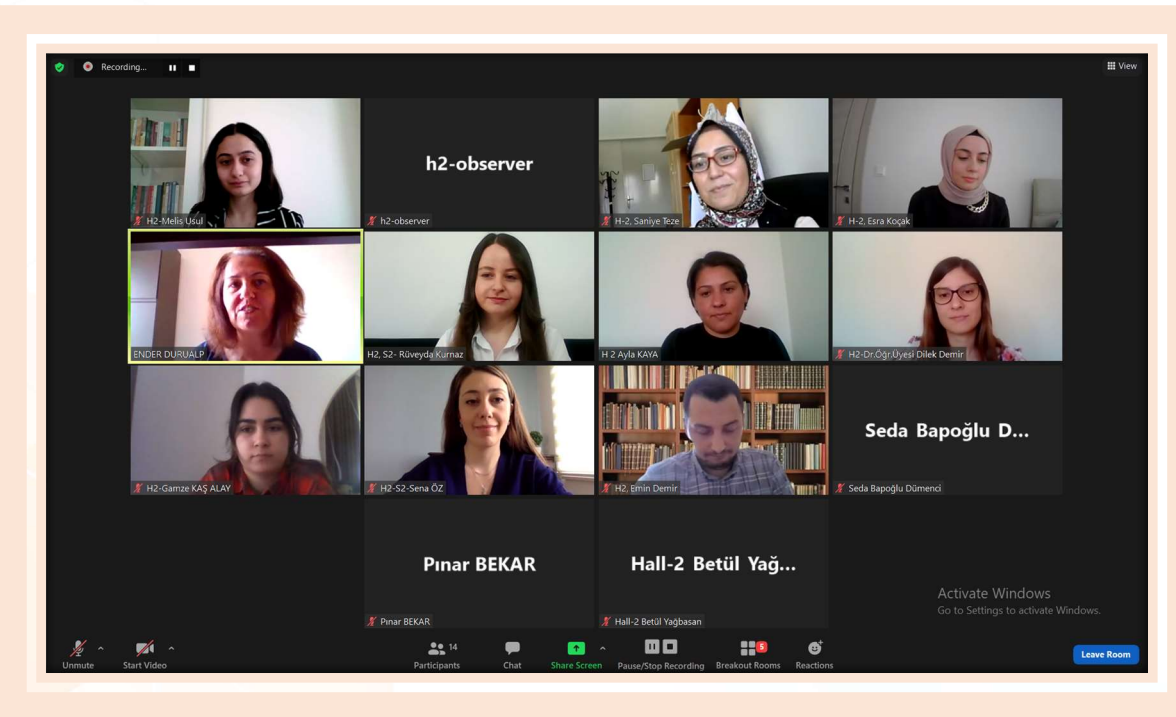
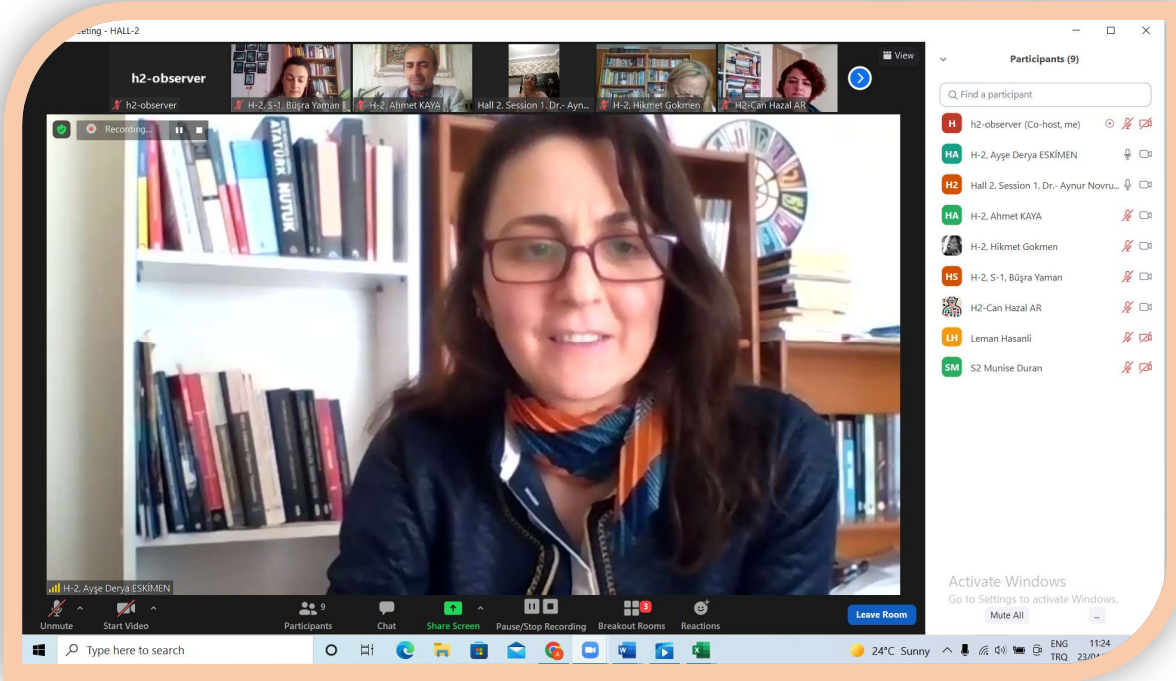
Şeşil Besim Ayhan

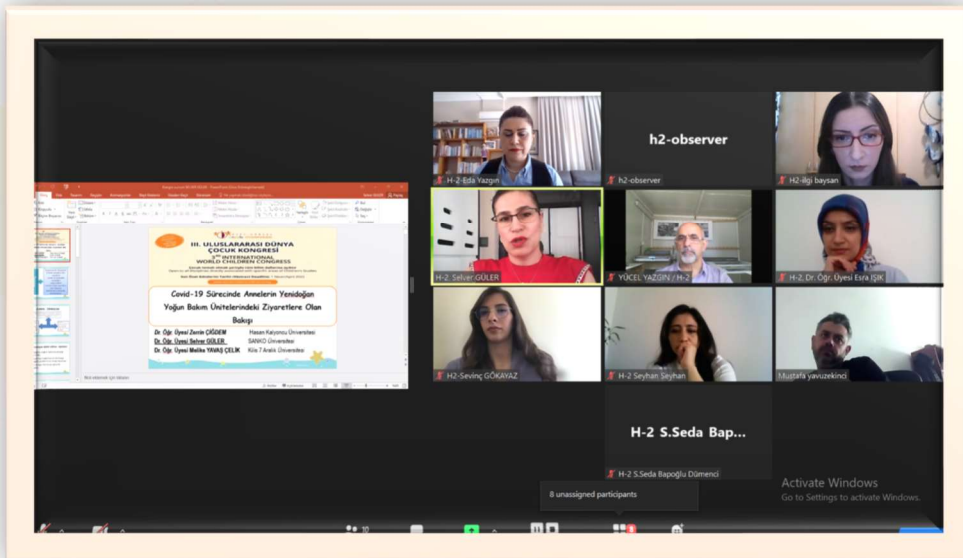
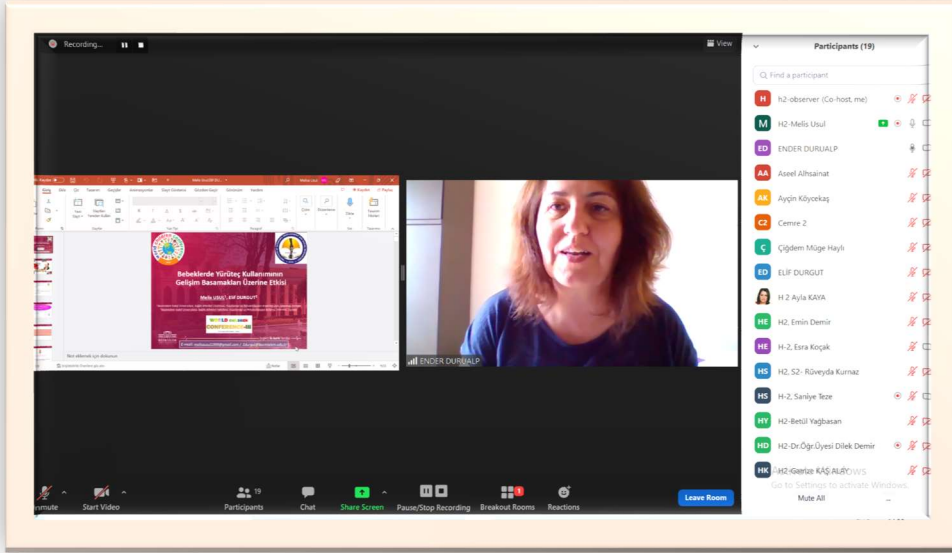
H3-Atahan Karadağ

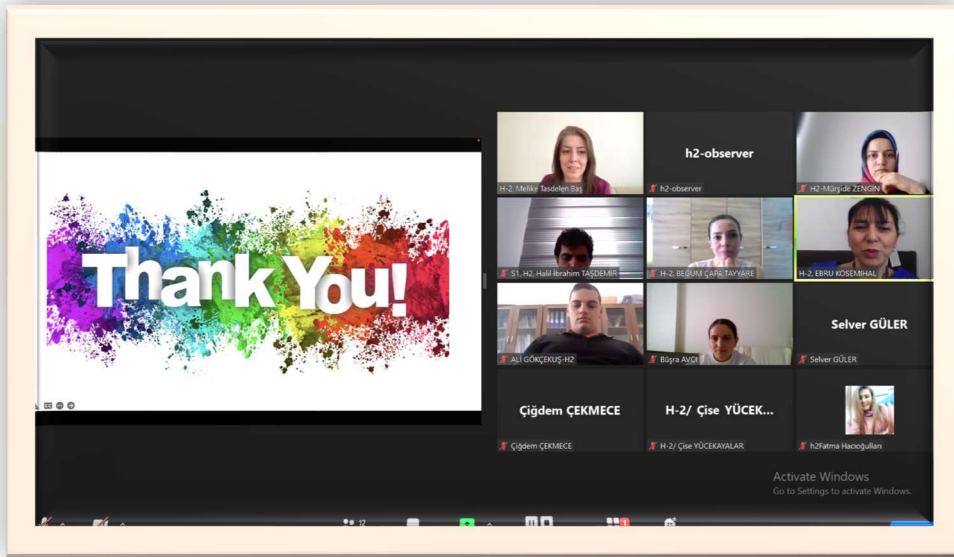
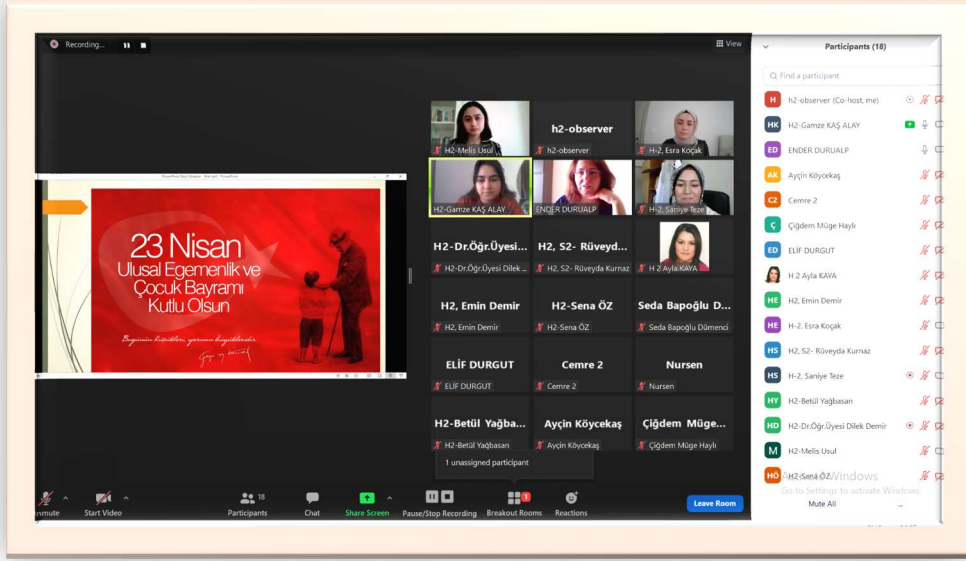
staf

H4-Fatma Hacıoğulları

WORLD CHILDREN CONFERENCE-III

22-24 April 2022/Antalya - Turkey

CONFERENCE PROGRAM

Meeting ID: 874 9851 8871

Passcode: 332211

Number of Participant Countries: 29

Turkey, Philippine, Italy, Romania, Azerbaijan, Cyprus, India, Ukraine, South Africa, Afghanistan, Kazakhstan, China, Iran, Croatia, Saudi Arabia, Moldova, Indonesia, Pakistan, Australia, Ghana, Georgia, Malaysia, Bulgaria, Lebanon, Vietnam, Cameroon, Sweden, Serbia, Nigeria

Önemli, Dikkatle Okuyunuz Lütfen

- Kongremizde Yazım Kurallarına uygun gönderilmiş ve bilim kurulundan geçen bildiriler için online (video konferans sistemi üzerinden) sunum imkanı sağlanmıştır.
- Online sunum yapabilmek için <https://zoom.us/join> sitesi üzerinden giriş yaparak “Meeting ID or Personal Link Name” yerine ID numarasını girerek oturuma katılabilirsiniz.
- Zoom uygulaması ücretsizdir ve hesap oluşturmaya gerek yoktur.
- Zoom uygulaması kaydolmadan kullanılabilir.
- Uygulama tablet, telefon ve PC’lerde çalışıyor.
- Her oturumdaki sunucular, sunum saatinden 5 dk öncesinde oturuma bağlanmış olmaları gerekmektedir.
- Tüm kongre katılımcıları canlı bağlanarak tüm oturumları dinleyebilir.
- Moderatör – oturumdaki sunum ve bilimsel tartışma (soru-cevap) kısmından sorumludur.

Dikkat Edilmesi Gerekenler - TEKNİK BİLGİLER

- Bilgisayarınızda mikrofon olduğuna ve çalıştığına emin olun.
- Zoom'da ekran paylaşma özelliğini kullanabilmelisiniz.
- Kabul edilen bildiri sahiplerinin mail adreslerine Zoom uygulamasında oluşturduğumuz oturuma ait ID numarası gönderilecektir.
- Katılım belgeleri kongre sonunda tarafınıza pdf olarak gönderilecektir.
- Kongre programında yer ve saat değişikliği gibi talepler dikkate alınmayacaktır.

Important, Please Read Carefully

- To be able to attend a meeting online, login via <https://zoom.us/join> site, enter ID “Meeting ID or Personal Link Name” and solidify the session.
- The Zoom application is free and no need to create an account.
- The Zoom application can be used without registration.
- The application works on tablets, phones and PCs.
- The participant must be connected to the session 5 minutes before the presentation time.
- All congress participants can connect live and listen to all sessions.
- Moderator is responsible for the presentation and scientific discussion (question-answer) section of the session.

Points to Take into Consideration - TECHNICAL INFORMATION

- Make sure your computer has a microphone and is working.
- You should be able to use screen sharing feature in Zoom.
- Attendance certificates will be sent to you as pdf at the end of the congress.
- Requests such as change of place and time will not be taken into consideration in the congress program.

Zoom'a giriş yapmadan önce lütfen örnekteki gibi salon numaranızı, adınızı ve soyadınızı belirtiniz
Before you login to Zoom please indicate your hall number, name and surname

exp. H-1, Roma Abashidze

-Opening Ceremony-

Date: 22.04.2022

Time: 10:00-11:00

Place: Antalya, Amara Premier Palace Hotel

Prof. Dr. Mustafa TALAS

Niğde Ömer Halisdemir University

Duygu KAPTANOĞLU COŞKUN

Özay Günsel Children University

Ayşegül ÖZBEK KANSU

International Labour Organisation, UN
INVITED SPEAKER

Prof. Dr. Müge DEMİR AYRAL

Haliç University
INVITED SPEAKER

"Increasing Digital Content Consumption by Children in the Pandemic Period"

FACE TO FACE PRESENTATIONS

22.04.2022

ANKARA LOCAL TIME

14⁰⁰ : 17⁰⁰

ANTALYA

Amara Premier Palace Hotel

HEAD OF SESSION: PROF. DR. MUSTAFA TALAS

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Asst. Prof. Dr. Fatma Dilara Baysan	Yozgat Bozok University	OBESITY AND ORAL HEALTH IN CHILDREN
Didem Kanmaz	Independent Researcher, Jeddah, Saudi Arabia	HEALING THE INNER CHILD THROUGH FOREIGN LANGUAGE ACQUISITION
Clinton Faraday Ibhagbosoria Moses Okunsebor-Sunday Roland Ndukong Tangiri	Cyprus International University Near East University	MOTIVATIONAL ASPECTS OF LEARNING THE ENGLISH LANGUAGE AS A THIRD LANGUAGE IN PRIMARY SCHOOLS
Asst. Prof. Dr. Aysun BEYDOLA	Near East University	THE PROBLEM OF CLIMATE CHANGE WITHIN THE SCOPE OF THE CHILD'S RIGHT TO LIVE IN A HEALTHY ENVIRONMENT
Asst. Prof. Dr. Fatma Alaslan	Near East University	THE CHILD'S SURNAME PROBLEM IN TURKISH AND NORTHERN CYPRUS LAW
Lect. Firuz Fevzi Ali Jan ASKARI	Kabul University, Afghanistan	BEING A CHILD IN AFGHANISTAN...
Duygu KAPTANOĞLU COŞKUN Şefik Emre COŞKUN	Özay Günsel Children University, Near East University Near East University	THE IMPORTANCE OF THE INTERNSHIP PROGRAM FOR VOCATIONAL HIGH SCHOOL STUDENTS: THE EXAMPLE OF "MY PROFESSION IS IN MY HAND" PROJECT
Prof. Dr. Mustafa TALAS	Niğde Ömer Halisdemir University	REAL CHILDREN OF VIRTUAL WORLD
Prof. Dr. Sevinc Novruz qızı Əliyeva	The director of the Monitoring Center under the State Language Commission of the Republic of Azerbaijan	STAGES OF SPEECH DEVELOPMENT IN CHILDREN

-Opening Ceremony-

Date: 23.04.2022

Time: 09:00-10:00

Meeting ID: 874 9851 8871

Passcode: 332211

Prof. Dr. Zehra ALTINAY

Near East University
HEAD OF ORGANIZING COMMITTEE

Prof. Dr. Fahriye ALTINAY

Near East University
HEAD OF SCIENTIFIC COMMITTEE

Prof. Dr. Filiz MERİÇLİ

Özay Günsel Children University, Founding Rector
INVITED SPEAKER

Academician Dato Dr. (Ir) Lee Yee Cheong

Chairman Inter Academy Partnership Science Education Program
President AETDEW
INVITED SPEAKER

Prof. Dr. Mohamed Jemni

ALESCO
INVITED SPEAKER

ONLINE PRESENTATIONS

23.04.2022

ANKARA LOCAL TIME

HALL

1

10⁰⁰ : 12³⁰

SESSION

1

HEAD OF SESSION: ASSOC. PROF. DR. IPEK DANJU

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Vakkas YALÇIN	Kilis 7 Aralık University	EXAMINING THE EFFECTS OF PRESCHOOL STEM ACTIVITIES ON CHILDREN'S 21ST-CENTURY SKILLS
Vakkas YALÇIN	Kilis 7 Aralık University	CHILDHOOD TRADITIONS AND DIFFICULTIES OF SYRIAN FAMILIES UNDER TEMPORARY PROTECTION IN TURKEY; WAR, IMMIGRATION AND CHILDREN
Assoc. Prof. Dr. İpek Danju Prof. Dr. Aşkın Kiraz	Near East University	SAD FACES THAT RECALL A NEW WAR: CHILDREN OF WAR
Şeyma Nur YAZICI Başak ÖNEY	Bezmialem Vakıf University	NUTRITION IN THE SCHOOL AGE PERIOD
Şirin KALIN Assoc. Prof. Dr. Nezih ÖNAL	Niğde Ömer Halisdemir University	A SYSTEMATIC INVESTIGATION OF THESIS MADE ON THE SUBJECTS OF "CODING" AND "ROBOTICS" IN BASIC EDUCATION
Res. Asst. Şeyma Sultan BOZKURT Cansu BOZAN DENİZ Prof. Dr. Fatma TEZEL ŞAHİN	İnönü University. Ministry of National Education Kuşçuburun Primary School. Gazi University.	EXAMINATION OF GRADUATE THESIS RELATED TO FAMILY PARTICIPATION IN PRE-SCHOOL
Res. Asst. Şeyma Sultan BOZKURT Prof. Dr. Fatma TEZEL ŞAHİN Cansu BOZAN DENİZ	İnönü University. Gazi University. Ministry of National Education Kuşçuburun Primary School.	OPINIONS OF TEACHERS AND MOTHERS ON OBSTACLES TO FAMILY PARTICIPATION STUDIES

ONLINE PRESENTATIONS

23.04.2022

ANKARA LOCAL TIME

HALL

2

10⁰⁰ : 12³⁰

SESSION

1

HEAD OF SESSION: ASSOC. PROF. DR. AYSE DERYA ESKIMEN

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Assoc. Prof. Dr. Ayşe Derya ESKİMEN	Kütahya Dumlupınar University	OVERVIEW OF CHILDREN'S BOOKS BY SÜREYYA BERFE
Assoc. Prof. Dr. Ayşe Derya ESKİMEN	Kütahya Dumlupınar University	HASAN MERCAN IN THE CONTEXT OF HIS CONTRIBUTIONS TO THE TURKISH CHILDREN'S LITERATURE OF YUGOSLAVIA
Aslan Hande Hasibe Duran Munise Ünal Merve	Şırnak Vocational School Child Care and Youth Services Department Şırnak. İnönü University	VALUE ANALYSIS OF THE THEMES CONTAINED IN FOLK TALE
Büşra Yaman	Kırklareli University	THE CONCEPT OF TRANSLATION IN CHILDREN'S LITERATURE: WHAT IT TELLS AND DOESN'T TELL
Asst. Prof. Dr. AHMET KAYA	Harran University	CHILD AUTHOR: ALİŞER TAŞLI
Asst. Prof. Dr. Aynur Novruzova	Gence Devlet Üniversitesi	THE LEGEND OF "MANGURT" ON THE LEVEL OF CHILDREN'S NATIONAL SELF-CONSCIOUSNESS
Res. Asst. Can Hazal AR Prof. Dr. Hikmet GÖKMEN	Dokuz Eylül University	NAZLI ERAY'S CHILDREN'S NOVELS IN THE CONTINUITY OF İSTANBUL'S URBAN MEMORY

ONLINE PRESENTATIONS

23.04.2022

ANKARA LOCAL TIME

HALL

3

10⁰⁰ : 12³⁰

SESSION

1

HEAD OF SESSION: ASST. PROF. DR. SECIL BESIM AYHAN

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Prof. Dr. Songül TÜMKAYA	Çukurova University	INVESTIGATION OF CHILDREN'S LEVELS OF TOLERANCE AND RESPECT FOR EMOTIONS AND OPINIONS
Prof.Dr. Songül TÜMKAYA	Çukurova University	INVESTIGATION OF CHILDREN'S SCHOOL-BASED LONELINESS LEVELS
Atahan Karadag Berna Akcinar	Işık University	THE ROLE OF CHILD RAISING ATTITUDES IN THE RELATIONSHIP BETWEEN FATHERS' GENDER ROLES AND THEIR CHILDREN'S ADAPTIVE SOCIAL BEHAVIOR
Assoc. Prof. Nazan KAYTEZ Mahmut İNAN	Çankırı Karatekin University	EXAMINATION OF SELF PERCEPTIONS RELATING TO THE ROLE OF PARENTS WITH CHILDREN BETWEEN 3-6 YEARS OLD
Işıl AKÇAY Assoc. Prof. Dr. Neziğ ÖNAL	Niğde Ömer Halisdemir University	A SYSTEMATIC REVIEW OF THE THESES ON DIGITAL GAME ADDICTION FROM PRE-SCHOOL TO SECONDARY EDUCATION
M.Serhat Semercioğlu	Gümüşhane University	THE EVALUATION OF THE MAIN CHARACTERS IN THE TALE IN TERMS OF THE RELATIONSHIP OF "BEAUTY" AND "SOCIO-ECONOMIC STATUS": OPINIONS OF PRIMARY SCHOOL CLASS TEACHERS
Kübra Budal Haluk Yavuzer	İstanbul Medipol University	INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN EMOTIONAL AUTONOMY AND PARENTAL WARMTH OF ADOLESCENT OF 13-18 YEARS
Asst. Prof. Dr. Gizem ÖNERİ UZUN Asst. Prof. Dr. Seçil BEŞİM AYHAN Asst. Prof. Dr. Şengül BAŞARI	Near East University	EVALUATION OF THE PERSPECTIVES OF 6-12 YEARS OLD CHILDREN ON THE CONCEPT OF THE FUTURE

ONLINE PRESENTATIONS

23.04.2022

ANKARA LOCAL TIME

HALL

4

10⁰⁰ : 12³⁰

SESSION

1

HEAD OF SESSION: ASST. PROF. DR. DUYGU YALMAN POLATLAR

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Çağla AKARSEL Duygu KAPTANOĞLU COŞKUN Fatma HACIOĞULLARI	Özay Günsel Children University, Near East University	EVALUATION OF CYBER BULLY BEHAVIOR AND EXPOSURE IN HIGH SCHOOL STUDENTS
Deniz Tahiroğlu	Bogazici University	IMAGINARY COMPANIONS AND IMAGINARY WORLDS IN PRESCHOOL AND SCHOOL-AGED CHILDREN
Ayçin Köycekaş Müdiye Yıldız Bıçakçı	Ankara University	A STUDY ON MONE 2013 PRESCHOOL EDUCATION CURRICULUMS IN TERMS OF 21ST CENTURY SKILLS: VIEWS OF TEACHERS AND PARENTS
Ayçin Köycekaş Ayşe Belgin Aksoy	Ankara University Gazi University	AN INVESTIGATION OF TEMPERAMENTAL CHARACTERISTICS AND THE PLAY BEHAVIORS OF CHILDREN
Lect. Bayram DELEŞ Prof. Dr. Neriman ARAL	Erzincan Binali Yıldırım University Ankara University	EXAMINATION OF THE DIGITAL PLAY ADDICTION TENDENCIES OF PRE- SCHOOL CHILDREN IN TERMS OF SOME VARIABLES
Nermin BİLİCİ Asst. Prof. Dr. Duygu YALMAN POLATLAR	Fatih Sultan Mehmet Vakıf University	EXAMINATION OF PARASOCIAL INTERACTION IN PRESCHOOL CHILDREN
Zeynep Özdoğru Asst. Prof. Dr. Duygu YALMAN Polatlar	Kent University Fatih Sultan Mehmet Vakıf University	EXAMINING THE EMOTIONS IN ELIF YEMENİCİ'S STORY BOOKS

ONLINE PRESENTATIONS

23.04.2022

ANKARA LOCAL TIME

HALL

5

10⁰⁰ : 12³⁰

SESSION

1

HEAD OF SESSION: ASSOC. PROF. DR. FATMA KOPRULU

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Roland NDUKONG TANGIRI Abdullahi Usman Jalingo	Near East University, Cyprus	THE IMPACT OF COVID-19 ON PRESCHOOL TEACHERS' PERCEPTIONS OF VARIOUS MODES OF EDUCATION
Kaberi PRAMANIK	Banasthali Vidyapith University, India	IMPORTANCE OF EDUCATION FOR CHILDREN
Jeremiah Jimmy Cooper Fatma Köprülü	Near East University, Cyprus	THE IMPACTS OF DIGITAL-LEARNING DURING THE COVID-19 PANDEMIC ON CHILDREN WITH DISABILITY
Roland Ndukong Tangiri Fatma Köprülü	Near East University, Cyprus	CURRICULUM ADAPTATION IN TEACHERS' INSTRUCTION
Prof. Dr. Morakeng Edward Kenneth Lebaka	University of Zululand, South Africa	INTENT PARTICIPATION AS A POWERFUL FORM OF UNCONSCIOUSLY ABSORBING THE BEAUTY OF MUSIC AND DANCE: THE CASE OF BAPEDI CHILDREN'S MUSICAL ARTS
Zheng Li	Xi'an Jiaotong University, China	THE INTERTEMPORAL CONNECTION BETWEEN PRESCHOOL DELAY OF GRATIFICATION AND LATER ACADEMIC PERFORMANCE IN PRIMARY SCHOOLS: EVIDENCE FROM CHINA
Marzieh Akbari Shahla Raghbdoust	University of Allameh Tabataba'i, Iran	THE RELATIONSHIP BETWEEN PHONOLOGICAL WORKING MEMORY ABILITIES AND SPEECH PRODUCTION IN PERSIAN SPEAKING PRESCHOOL CHILDREN
Zheng Li Zhirong Chen	Xi'an Jiaotong University, China The University of Sydney, Australia	SHAPING MINDS, SHAPING THE FUTURE, AND EMBEDDING NON-COGNITIVE SKILLS INTO THE EARLY CHILDHOOD CURRICULUM

ONLINE PRESENTATIONS

23.04.2022

ANKARA LOCAL TIME

HALL

1

13⁰⁰ : 15³⁰

SESSION

2

HEAD OF SESSION: PROF. DR. SEVKET ÖZNR

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Esra Karabacak	Near East University	THE ROLE OF CREATIVE WRITING IN THE SCOPE OF PRIMARY READING AND WRITING EDUCATION
Aslı Piro Rado	Near East University	AN EVALUATION ON CHILDREN'S BOOKS AND STYLE
Prof. Dr. Şevket Öznur	Near East University	HE FIRST TURKISH CYPRIOT FAIRY TALE BOOK AND REŞAD SULEYMAN EBEOĞLU
Lect. Mehmet Hanifi Akyüz R. Merve Taşdelen	Fatih Sultan Mehmet Vakıf University	EXAMINING THE CONCEPT OF HAPPINESS IN CHILDREN POEMS: TEVFİK FİKRET ŞERMİN BOOK EXAMPLE
Assoc. Prof. Dr. Burak Gökbulut Hilal Kaçmaz	Near East University	AN EXAMINATION OF "CHILDREN OF THE GREEN ISLAND" NOVEL IN TERMS OF ITS STRUCTURAL AND PEDAGOGICAL FEATURES
Assoc. Prof. Dr. Mustafa Yeniasır	Near East University	ANALYSIS OF KEMALETTİN TUĞÇU'S CHILDREN'S STORIES ACCORDING TO THE "STORY MAP" METHOD
Fidan Nasirova	Azerbaijan National Academy of Sciences	SOUTH AZERBAIJAN CHILDREN'S LITERATURE

ONLINE PRESENTATIONS

23.04.2022

ANKARA LOCAL TIME

HALL

2

13⁰⁰ : 15³⁰

SESSION

2

HEAD OF SESSION: ASSOC. PROF. DR. ENDER DURUALP

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Assist. Dr. Ayla KAYA	Akdeniz University	NURSING CARE FOR CHILDREN TO COPE WITH THEIR REACTIONS TO HOSPITALITY
Asst. Prof. Dr. Dilek Demir Asst. Prof. Dr. Çiğdem Müge Haylı	Hakkari University	HEALTH PROBLEMS EXPERIENCED by CHILDREN AFFECTED by MIGRATION and SOLUTION METHODS
Res. Asst. Rüveyda Kurnaz Assoc. Prof. Dr. Ender Durualp	Ankara Yıldırım Beyazıt University Ankara University	CHILD BRIDES' EXPERIENCES IN EARLY MARRIAGE: A QUALITATIVE STUDY
Dr. Öğretim Üyesi Saniye TEZE Dr. Öğretim Üyesi Fatma AYHAN	Gaziantep University Batman University	SUICIDAL IDEAS IN ADOLESCENTS
Asst. Prof. Dr. Havva KAÇAN Res. Asst. Gamze KAŞ ALAY Asst. Prof. Dr. Eren YILDIZ	Kastamonu University	THE EFFECT OF INDIVIDUAL TRAINING PROVIDED ON DISEASE MANAGEMENT ON ANXIETY, DEPRESSION, AND QUALITY OF LIFE OF ADOLESCENTS DIAGNOSED WITH FAMILIAL MEDITERRANEAN FEVER (FMF)
Esra KOÇAK Gonca KARAYAĞIZ MUSLU Recep KARA	Muğla Sıtkı Koçman University	EFFECTS OF NOMOPHOBIA ON CHILD AND ADOLESCENT HEALTH
Melis USUL Elif DURGUT	Bezmialem Vakıf University	THE EFFECT OF BABY WALKER USE ON DEVELOPMENTAL STAGES
Prof. Dr. Figen GÜRSOY Assoc. Dr. Emine Bahar BİNGÖLER PEKÇİCİ Prof. Dr. Müdriye YILDIZ BIÇAKÇI Res. Asst. Sena ÖZ Betül YAĞBASAN	Ankara University	INTERDISCIPLINARY MODEL: HOLISTIC DEVELOPMENT APPROACH
Res. Asst. Sena ÖZ Res. Asst. Emin DEMİR Prof. Dr. Figen GÜRSOY Prof. Dr. Neriman ARAL	Ankara University Tarsus University	INSTAGRAM AS A FAMILY SUPPORT MODEL: A REVIEW OF INSTAGRAM ACCOUNTS THAT SHARE ABOUT CHILD DEVELOPMENT

ONLINE PRESENTATIONS

23.04.2022

ANKARA LOCAL TIME

HALL

3

13⁰⁰ : 15³⁰

SESSION

2

HEAD OF SESSION: ASST. PROF. DR. DERVİŞE AMCA TOKLU

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Asst. Prof. Dr. Nesime Kübra Terzioğlu	Bolu Abant İzzet Baysal University	PARENT OPINIONS ON THE PEER BULLYING OF CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS
Res. Asst. Ezgican Meral Asst. Prof. Dr. Barış Özdemir	Maltepe University	THE PREDICTIVE EFFECT OF THEORY OF MIND ANALOGICAL REASONING ON LEARNING THE MORAL OF THE STORY: MEDIATING ROLE OF EXPLANATION
Lect. Yahya AKTU Prof. Dr. Mücahit DİLEK MEN	Siirt University Atatürk University	CHILD ABUSE AWARENESS STATUSES OF PARENTS
Asst. Prof. Dr. Ebru KÖSEMİHAL ÇiŖe YÜCEKAYALAR	Near East University	HEARING LOSS AND PEER BULLYING
Lect. Yahya AKTU Prof. Dr. Mücahit DİLEK MEN	Siirt University	OPINIONS OF FIELD EXPERTS ON THE DEVELOPMENT OF A CHILD ABUSE PSYCOEDUCATION PROGRAM
Lect. Yusuf DİLBİLİR Lect. Davut AÇAR Res. Asst. Aylin DEMİR	Hakkari University	INVESTIGATION OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS' COGNITIVE, EMOTIONAL AND BODILY EMPATHY SKILLS IN TERMS OF VARIOUS VARIABLES
Res. Asst. Aylin DEMİR Lect. Yusuf DİLBİLİR Lect. Davut AÇAR	Hakkari University	EXAMINATION OF SLEEP DISORDERS OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS
Asst. Prof. Dr. Seçil BEŞİM AYHAN Asst. Prof. Dr. Dervişe AMCA TOKLU Hulin SİDDİK Asst. Prof. Dr. Şebnem GÜLDAL KAN	Near East University	DESCRIPTION OF PERCEPTIONS REGARDING THE CONCEPT OF CRIME IN EARLY CHILDHOOD

ONLINE PRESENTATIONS

23.04.2022

ANKARA LOCAL TIME

HALL

4

13⁰⁰ : 15³⁰

SESSION

2

HEAD OF SESSION: RES. ASST. PINAR ÖZGE PARLAK

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Assoc. Prof. Dr. Tuğba DÜZENLİ Assoc. Prof. Dr. Elif Merve ALPAK	Karadeniz Technical University	LANDSCAPE DESIGN CRITERIAS IN CHILDREN'S PLAYGROUND
Assoc. Prof. Dr. Elif Merve ALPAK Assoc. Prof. Dr. Tuğba DÜZENLİ	Karadeniz Technical University	CHILDREN'S PLAYGROUNDS AND EQUIPMENT IN URBAN GREEN AREAS
Assoc. Prof. Dr. Elif BAYRAMOĞLU Prof. Dr. Banu Çiçek KURDOĞLU Res. Asst. Pinar Özge PARLAK	Karadeniz Technical University	NATURAL APPROACHES IN CHILDREN'S PLAYGROUND
Prof. Dr. Banu Çiçek KURDOĞLU Assoc. Prof. Dr. Elif BAYRAMOĞLU Res. Asst. Pinar Özge PARLAK	Karadeniz Technical University	CONTEMPORARY DATA COLLECTION METHODS FROM CHILDREN FOR LANDSCAPE RESEARCH
Efnan KAZAZ Assoc. Prof. Dr. Şengül YALÇINKAYA	Karadeniz Technical University	SPACE IN SENSORY DEVELOPMENT: THE MILKSHAKE TREE
Orazgeldi DURDYMYRADOV Assoc. Prof. Dr. Alper SAĞLIK	Çanakkale Onsekiz Mart University	TO GIVE NATURE AWARENESS TO CHILDREN IN URBAN AREAS THE ROLE OF GAME SPACE DESIGN
Dilek KUL Assoc. Prof. Dr. Alper SAĞLIK	Çanakkale Onsekiz Mart University	ÇOMÜ NURSERY-EXAMINATION OF THE KINDERGARTEN AND ITS IMMEDIATE SURROUNDINGS IN TERMS OF LANDSCAPE DESIGN

ONLINE PRESENTATIONS

23.04.2022

	ANKARA LOCAL TIME	HALL	5
	13 ⁰⁰ : 15 ³⁰	SESSION	2

HEAD OF SESSION: VALERIIA NECHERDA

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Айжан Жаукумова	№76 школа-лицей имени Алихан Бокейхана, город Нур-Султан, Казахстан	ПОВЫШЕНИЕ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ ПОСРЕДСТВОМ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ПОДХОДА «LESSON STUDY»
Віктор Сіткар Степан Сіткар	Тернопільський національний педагогічний університет, Україна	ПЕРВИННА ДОПОМОГА ДІТЯМ ПІД ЧАС ВІЙНИ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ
Ludmila Botnar	Director CRCT ARTICO, Moldova	ФЕСТИВАЛЬ - ХУДОЖЕСТВЕННОЕ ВЫРАЖЕНИЕ РАДОСТИ
Бердалина А.С. Кулакова Е.А.	КазНПУ им.Абая, Казахстан, Алматы	ВЛИЯНИЕ СЕМЬИ НА ФОРМИРОВАНИЕ И РАЗВИТИЕ ШКОЛЬНИКА
Valeriia Necherda	Institute of Problems on Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Laboratory of Physical Development and Healthy Lifestyle, Kyiv, Ukraine.	THE ROLE OF PARTNERSHIP IN THE EDUCATION OF SOCIALLY SUCCESSFUL ADOLESCENT PERSONALITY
Svitlana SKVORTSOVA Tetiana BRITSKAN	South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky Izmail State University of Humanities	SPECIFICS OF USING ONLINE SERVICES AT DIFFERENT STAGES OF MATHS LESSON IN PRIMARY SCHOOL
Yelyzaveta PLASKALNA Oksana BARNASH Olena ISAI	Kherson State Agrarian and Economic University Kherson specialized school of I-III degrees №30 Kherson specialized school of I-III degrees №30	SCIENTIFIC ACTIVITY IN SCHOOL-AGE AS ASSISTANCE IN CHOOSING A FUTURE PROFESSION
Yelyzaveta PLASKALNA Natalia KAPITONOVA Tetyana ALEKSEEVA	Kherson State Agrarian and Economic University Kherson specialized school of I-III degrees №30 Kherson specialized school of I-III degrees №30	ABSTRACTS AS A WAY OF POPULARIZING SCIENCE IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS

ONLINE PRESENTATIONS

23.04.2022

ANKARA LOCAL TIME

HALL

1

16⁰⁰ : 18³⁰

SESSION

3

HEAD OF SESSION: ASST. PROF. DR. ALINA SOLNYSHKINA

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Dr. Muhammad Faisal	Sindh Madressatul Islam University, Pakistan	WEB BASED LEARNING AND YOUNGSTER MISUSE: THE COVID-19 PANDEMIC EFFECT ON WORK AND SCHOOL FROM HOME IN PAKISTAN
Zorica Krželj-Čolović Ivona Milić Beran Romana Capor Hrošik Nives Vidak	University of Dubrovnik, Croatia	IMPACT OF ENTREPRENEURIAL EDUCATION INTO STUDENTS OF THE UNIVERSITY OF DUBROVNIK DESIRE TO BECOME ENTREPRENEURS
Dickson Adom	Kwame Nkrumah University, Ghana	CATCH THEM YOUNG: CHILDREN AS BEARERS OF TRADITIONAL ECOLOGICAL KNOWLEDGE FOR BIODIVERSITY CONSERVATION IN GHANA
Nitisha	Bhagat Phool Singh University, India	EDUCATION &CHILD
Daryna VASYLIEVA	Institute of Pedagogy of NAES, Ukraine	TEACHING MATHEMATICS AT SCHOOL IN THE CONTEXT OF THE WAR IN UKRAINE
Nino Kitoshvili Tamar Chakvetadze	Tbilisi State University, Georgia Kindergarten "Bunbare", Georgia	THE PROCESS OF EARLY AND PRESCHOOL EDUCATION; OBSTRUCTIVE AND CONTRIBUTING FACTORS
Asst. Prof. Dr. Alina Solnyshkina	Oles Honchar Dnipro National University, Ukraine	SOCIAL AND PEDAGOGICAL ASPECTS OF THE DEVELOPMENT OF CREATIVITY FOR ADOLESCENTS
Dr. Pooja Singh	Jawaharlal Nehru University, New Delhi-110067, INDIA	A COMPARATIVE STUDY ON THE CENTRAL SCHOOLS AND PRIVATE EDUCATION SECTOR
Gedeon Bol'ming Minga Roland NDUKONG TANGIRI	Girne American University Near East University	WAR'S IMPACT ON CHILDREN'S EDUCATION IN ARMED CONFLICT ZONES FROM THE PARENTS' VIEWS

ONLINE PRESENTATIONS

23.04.2022

	ANKARA LOCAL TIME	HALL	2
	16 ⁰⁰ : 18 ³⁰	SESSION	3

HEAD OF SESSION: Asst. Prof. Dr. Yasemin Sorakin

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Lect. Vasył PUZANOV	Zaporizhzhia National University, Ukraine	CHILDREN'S LITERATURE TRANSLATIONS EDITING
Prof. Dr. Kateryna Zhurba Prof. Dr. Svitlana Fedorenko	"The Institute of Problems on Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine" The National Technical University of Ukraine	ASSISTING ADOLESCENTS IN SOLVING EXISTENTIAL PROBLEMS RELATED TO SEARCHING FOR MEANING IN LIFE
Assoc. Prof. Dr. Iuliia TVERDOKHVALOVA Prof. Dr. Olena YEVDOKIMOVA	Kharkiv National University of Internal Affairs, Ukraine	PSYCHOLOGICAL ASSISTANCE FOR CHILDREN, WHO HAVE EXPERIENCED SEXUAL VIOLENCE DURING THE WAR
Angela Mocanu	Institute of Political, Juridical and Sociological Researchers, Moldova	SOCIAL-PSYCHOLOGICAL PROBLEMS OF CHILDREN WITH PARENTS ABROAD IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA
Assoc. Prof. Dr. Kateryna MANNAPOVA Prof. Dr. Olena YEVDOKIMOVA	Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv, Ukraine	ACUTE STRESS REACTIONS IN CHILDREN WHO HAVE WITNESSED OR VICTIMS OF A MILITARY EVENT IN UKRAINE
Prof. Dr. Larysa NALYVAIKO Assoc. Prof. Dr. Yevheniia MINAKOVA	Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs, Ukraine	THE PROBLEM OF DOMESTIC VIOLENCE AGAINST CHILDREN: THEORETICAL AND LEGAL ASPECT
Assoc. Prof. Dr. Liudmyla LYSOHOR Assoc. Prof. Dr. Olena PAVLYK	Department of Primary Education Kryvyi Rih State Pedagogical University, Ukraine Header of Department of Primary Education Kryvyi Rih State Pedagogical University, Ukraine	THE TRANSFORMATION OF UKRAINIAN EDUCATION IN THE CONTEXT OF MILITARY SITUATION
Prof. Dr. Iryna HRYTSAI Asst. Prof. Dr. Tetiana LUKIANENKO	Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs, Ukraine Assistant to a private notary of Dnipro notarial district, Ukraine	IMPLEMENTATION OF FOREIGN EXPERIENCE IN THE LEGAL REGULATION OF THE CHILD'S RIGHT TO PROTECTION FROM ALL FORMS OF VIOLENCE AND ITS USE IN UKRAINE
Asst. Dmytro BONDZIK	Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv, Ukraine	THE SPECIFICS OF THE MORALITY OF MODERN ADOLESCENTS
Pinki Chatterjee	Teacher, Presidency School, Bangalore, India	TAGORE AND EDUCATION: LIBERATING THE DOORS OF CREATIVITY AND FREE SPIRIT

ONLINE PRESENTATIONS

23.04.2022

	ANKARA LOCAL TIME	HALL	3
	16 ⁰⁰ : 18 ³⁰	SESSION	3

HEAD OF SESSION: ASSOC. PROF. DR. NEELAM SEAM

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
FROILAN D. MOBO ANA LIZA GARCIA	"Ambassador at Large, Country Director, International Human Rights Movement, Philippines" Chairman, International Human Rights Movement, Philippines	FIGHTING ZERO HUNGER AMIDST THE PANDEMIC IN THE MUNICIPALITY OF SUBIC, ZAMBALES
Harshita Singh	Banasthali Vidyapeeth University, Rajasthan, India	CRIME AGAINST CHILDREN
Asst. Prof. Dr. Bhumika Sharma Asst. Prof. Dr. Sanskriti Mishra Riya Shukla	Sharda University, India	BREAST IRONING IN MODERN WORLD: IMPACT ON RIGHTS OF YOUNG GIRLS
Asst Prof. Dr. Kanchal Gupta Asst. Prof. Dr. Rupendra Singh	University of Petroleum and Energy Studies, Dehradun, India Amity University, Uttar Pradesh, India	CHILDREN & TERRORISM: SMALL WEAPON OF MASS DESTRUCTION
Aditi Kumari	Delhi University (DU), Civil line, Delhi, India	CHILD ABUSE
Assoc. Prof. Dr. Neelam Seam	IPEM Law Academy, Law Department, India	FAMILY IS THE FIRST PATHWAY TO FURNISH CHILD RIGHTS: CRITICAL INVESTIGATION
SRISHTI SINGH	GALGOTIAS UNIVERSITY, India	OFFENCES AGAINST CHILDREN: CRIMINAL JUSTICE AND SOCIAL ISSUES IN INDIA
Vidhika Chaudhary	School Of Law, Justice and Governance, Gautam Buddha University, Greater Noida, India	MARRIAGE AND CHILD
Favour C. Uroko	University of Nigeria	UNICEF AND FAITH-BASED ORGANIZATIONS COLLABORATION FOR ELIMINATING CHILD ABUSE IN NIGERIA

ONLINE PRESENTATIONS

23.04.2022

ANKARA LOCAL TIME

HALL

4

16⁰⁰ : 18³⁰

SESSION

3

HEAD OF SESSION: ASST. PROF. NANDA PARDHEY

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Asst. Prof. Nanda Pardhey	University of Petroleum and Energy Studies	CHILD AND CRIMES: LEGAL PREDICAMENTS FOR PROTECTION OF CHILDREN
Rupal Dhull	BPS University for Women's at Khanpur Kalan, Sonapat, Haryana, India	CHILD MARRIAGE
Arrat Banday	School of Law, Sharda University, Greater Noida, India	EMERGING PATERNITY RIGHTS: TIME TO IMPLEMENT GLOBALLY
Dipika Bhati	Galgotias School of Law, Galgotias University	TRANSGENDER CHILDREN: IDENTIFYING GENDER AND ISSUES CONNECTED WITH THEIR MENTAL HEALTH
Mladen MARINOVIĆ Ana KOKAN	University of Split, Croatia	PERSONALITY TRAITS AS A PREREQUISITE FOR PROPER ACCESS TO YOUNG TENNIS PLAYERS
Tiziana D'Isanto	University of Salerno, Italy	"PROBLEMS RELATING TO THE DOUBLE PROFILE OF THE GENERAL TEACHER AND THE SPECIALIST TEACHER IN PHYSICAL EDUCATION IN ITALIAN PRIMARY SCHOOL"
Encik Savira Isnah Prof. Dr. Suyatno Dr. Heny Subandiyah	Universitas Negeri Surabaya, Indonesia	REIMAGINING HUMAN INTERACTION ON CHILDREN'S LITERATURE TRANSHUMANISM PRESPECTIVE
MUSKAN AGNIHOTRI PARAMJEET KAUR	BALLB, School of Law, Sharda University, Greater Noida, India	PRO-CHILD PROVISIONS UNDER LABOUR LAWS OF INDIA

ONLINE PRESENTATIONS

23.04.2022

ANKARA LOCAL TIME

HALL

5

16⁰⁰ : 18³⁰

SESSION

3

HEAD OF SESSION: ANANDA MAJUMDAR

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Narinder Kaur Ranbir Singh Barinderjit Singh	I.K. Gujral Punjab Technical University, India	RELATIONSHIP BETWEEN TELEVISION ADVERTISEMENT VIEWING AND FOOD EATING HABITS IN CHILDREN WILL CONTINUE INTO ADULTHOOD
Ananda Majumdar	The University of Alberta	CHILDREN'S ART
Yoshita Misra	Banasthali Vidyapith	AN INSIGHT INTO CHILD PSYCHOLOGY
Tarsisius GAHADZIKWA	Galgofias University, India	CHILDREN AND UNIVERSAL VALUES
Asst. Prof. Dr. Sajna A Res. Safeed R	Department of History, University of Kerala	TOYS AND INDIAN CULTURE- A READING ON THE HISTORY OF CHILDHOOD TOYS
Asahngwa Constantine Samuel Nambile Ngambouk Vitalise	University of Yaounde, Cameroon University of Kwazulu-Natal Durban, South Africa University of Gothenburg, Sweden	THE FOOD SEEKING BEHAVIOR OF STREET CHILDREN AND ITS IMPACT ON THEIR WELL-BEING, AND THE PEACE AND SECURITY OF YAOUNDE CITY DWELLERS IN CAMEROON
Brahmanshi Seam	Jamia Hamdard, student of B. tech CSE AI, Delhi, India	IMPACT OF TECHNOLOGIES ON CHILDREN
Asst. Prof. Dr. Priya J	CHRIST (Deemed to be University), Bangalore, South India	CHILD PSYCHOLOGY THEORIES: AN OVERVIEW

ONLINE PRESENTATIONS

24.04.2022

ANKARA LOCAL TIME

HALL

1

10⁰⁰ : 12³⁰

SESSION

1

HEAD OF SESSION: ASST. PROF. DR. PINAR BEKAR

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Lecturer Duygu ALTUNTAŞ Prof. Dr. Emine EFE	Akdeniz University	DETERMINING THE CAREGIVER BURDEN OF PARENTS OF CHILDREN WITH HEMATOPOETIC STEM CELL TRANSPLANTATION
Asst. Prof. Dr. Pinar BEKAR Lect. Duygu ALTUNTAŞ Prof. Dr. Emine EFE	Burdur Mehmet Akif Ersoy University Akdeniz University	INVESTIGATION OF CYBERCHONDRIA LEVELS OF NURSING SENIOR STUDENTS ACCORDING TO RELATED FACTORS
Ezgi Özalp Akın	Ankara University	HOLISTIC DEVELOPMENTAL ASSESSMENTS OF YOUNG CHILDREN WITH AUTISM SPECTRUM DISORDER
Res. Asst. Uğur GÜL Prof. Dr. Emine EFE	Akdeniz University	THE USE OF WEB-BASED DISTANCE EDUCATION IN CHILD HEALTH AND DISEASE NURSING: AN OVERVIEW OF THE LITERATURE
Uğur Belet Ateş Mehmet Akşit	Near East University	VERTIGO AND IMBALANCE IN CHILDREN
Res. Asst. Leman HASANLİ	K.Farajova adına Bilimsel Araştırma Pediatri Enstitüsü, Bakü, Azerbaycan	THE INCIDENCE OF ENTEROBIUS VERMICULARIS INFECTION AMONG PRE-SCHOOL AND SCHOOL AGE CHILDREN IN BAKU, PEDIATRIC INSTITUTE
Ali Ferdal Ateş Mehmet Akşit	Health Sciences Institute, Audiology department, Nicosia, T.R.N.C	THE IMPORTANCE OF HEARING HEALTH FOR CHILDREN
Prof. Dr. Kamilova Nigar MirNagi Khalilova Gunay Mirzajan	Azerbaijan Medical University	MODERN APPROACHES TO SOLVING THE PROBLEM OF OBESITY IN ADOLESCENT GIRLS

ONLINE PRESENTATIONS

24.04.2022

ANKARA LOCAL TIME

HALL

2

10⁰⁰ : 12³⁰

SESSION

1

HEAD OF SESSION: ASST. PROF. DR. EBRU KOSEMIHAL

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Büşra AVCI Asst Prof. Dr. Selver GÜLER	Silopi District Health Directorate SANKO University	EVALUATION OF THE ATTITUDES OF MOTHERS WITH 0-6 MONTHS OLD BABY TO BREASTFEEDING
Asst. Prof. Dr. Mürşide ZENGİN	Adıyaman University	TOY PREFERENCES AND TOY HYGIENE PRACTICES OF PARENTS WITH CHILDREN AGED 1-6
Asst. Prof. Dr. Ebru KÖSEMİHAL Ali GÖKÇEKUŞ	Near East University	THE IMPORTANCE OF PROVIDING OPTIMAL HEARING FOR HEARING IMPAIRED CHILDREN
Asst. Prof. Dr. Halil İbrahim TAŞDEMİR Asst. Prof. Dr. Hatice CEYLAN	Burdur Mehmet Akif Ersoy University	A CASE OF DIABETIC KETOACIDOSIS IN A CHILD ADMITTED TO THE EMERGENCY DEPARTMENT
Asst. Prof. Dr. Halil İbrahim TAŞDEMİR	Burdur Mehmet Akif Ersoy University	EVIDENCE-BASED SAFE SLEEP PRACTICES IN PRETERM INFANTS
Lect. Begüm ÇAPA TAYYARE Asst. Prof. Dr. Çiğdem ÇEKMECE Assoc. Prof. Dr. Ilgın SADE	Kocaeli University	THE RELATIONSHIP BETWEEN FUNCTIONAL INDEPENDENCE LEVELS OF CHILDREN WITH CEREBRAL PALSY AND THEIR PARENTS' PERCEIVED FAMILY PROBLEMS AND THE PESSIMISM
Lect. Melike TAŞDELEN BAŞ Prof. Dr. Ayşegül BÜKÜLMEZ	Selcuk University Afyonkarahisar University	NEEDS OF PARENTS OF HOSPITALIZED CHILDREN

ONLINE PRESENTATIONS

24.04.2022

ANKARA LOCAL TIME

HALL

3

10⁰⁰ : 12³⁰

SESSION

1

HEAD OF SESSION: ASST. PROF. DR. FATMA MIRALAY

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Irmak Uçak Assoc. Prof. Dr. Ender Durualp	TED Ankara College Ankara University	INVESTIGATION OF TEACHERS' OPINIONS ABOUT INCLUSIVE EDUCATION
Prof. Dr. Hülya GÜLAY OGELMAN Asst. Prof. Dr. Derveşe AMCA TOKLU Döne KAHVECİ Selay AKDOĞAN	Sinop University Near East University Ministry of Education Sinop University	EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN PRE-SCHOOL CHILDREN'S LEVELS OF LIKE/ DISLIKE BY THE PEER AND THE LEVELS OF INDEPENDENT LEARNING BEHAVIOR
Mahmut Erol Asst. Prof. Dr. Fatma Miralay	Education Faculty of Science, Faculty, Art Teaching, Nicosia, Northern Cyprus	GÖRSEL SANATLAR TEKNİKLERİ İLE ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ OLAN ÇOCUKLARDA SÖZEL HAFIZAYI DESTEKLEME ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA
Pembe Aytaç Prof. Dr. Aşkın Kiraz	Ministry of National Education and Culture Near East University	CULTURAL ENVIRONMENTAL EDUCATION STUDIES IN PRE-SCHOOL
Asst. Prof. Dr. Şebnem GÜLDAL KAN Assoc. Prof. Dr. Şeniz ŞENSOY Lect. Çilem ÇALTIKUŞU	Near East University	PARENT VIEWS: EVALUATION OF COLLEGE ACCOMMODATION EXAM ANXIETY WITHIN THE ONLINE EDUCATION SYSTEM
Dr. S. Seda BAPOĞLU DÜMENCİ Res. Asst. Emin DEMİR	International Final University Tarsus University	EXAMINATION OF GRADUATE THESIS ON MIGRATION AND CHILDREN
Dr. S. Seda BAPOĞLU DÜMENCİ Prof. Dr. Figen GÜRSOY	International Final University Ankara University	EXAMPLE OF A PROGRAM DEVELOPED FOR PEER RELATIONSHIPS OF GIFTED AND TALENTED CHILDREN: SOCIAL SKILLS PROGRAMME
Dr. Dilek Kırnık Dr. Ramazan Özkul	Malatya Provincial Directorate of National Education	EVALUATION OF ACTIVITIES FOR SPECIAL TALENT CHILDREN
Dr. Dilek Kırnık Dr. Ramazan Özkul	Malatya Provincial Directorate of National Education	EVALUATION ON FOREIGN LANGUAGE EDUCATION IN CHILDREN: THE CASE OF MALATYA

ONLINE PRESENTATIONS

24.04.2022

ANKARA LOCAL TIME

HALL

4

10⁰⁰ : 12³⁰

SESSION

1

HEAD OF SESSION: ASSOC. PROF. DR. DIDEM ISLEK

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Münüre ŞAHİN	Fine Arts Institute	NECROPHILIC IMAGES IN SALVADOR DALI'S ART
Lecturer Merve ÇAKMAKÇI	Bolu Abant İzzet Baysal University	EXAMINATION OF THE CHILD'S RELATIONSHIP WITH HOUSING AND HOUSING ENVIRONMENT IN THE CONTEXT OF THE CHILD'S DEVELOPMENTAL NEEDS
Albeniz Tuğçe EZME GÜRLEK	Kırşehir Ahi Evran University	A STUDY ON CHILDREN'S PLAYGROUNDS OF TOKI SETTLEMENTS: THE CASE OF BAĞBAŞI NEIGHBORHOOD
Meryem KILIÇ AKSU Şengül YALÇINKAYA	Artvin Çoruh University Karadeniz Technical University	LEISURE TIME ACTIVITY FOR CHILDREN AND PRIMARY SCHOOL CLASSES
Assoc. Prof. Dr. Didem İşlek Asst. Prof. Dr. Yasemin Sorakin	Near East University	Determination of Pre-service Teachers' Views on the Creation of Museum Environments for Children on Concept Teaching
Cemal Gümüş	Zonguldak Bülent Ecevit University	EVALUATION OF CYNICAL BEHAVIORS OF CONSUMERS USING BABY FORMULA: A NETNOGRAPHIC STUDY ON ONLINE CONSUMER COMPLAINTS
Assoc. Prof. Dr. Gözde EKŞİOĞLU ÇETİNTAĞRA Prof. Dr. Hayat ZENGİN ÇELİK Assoc. Prof. Dr. M. Burcu SILAYDIN AYDIN Assoc. Prof. Dr. H. Evren ERDİN Assoc. Prof. Dr. İlgı ATAY KAYA Res. Asst. E. Duygu KAHRAMAN Res. Asst. Hüseyin KÜÇÜKOĞLU	Dokuz Eylül University	NATURE, CHILD AND PLAY: "NATURE BASED PLAYGROUND DESIGN" IN SPACE AND DESIGN STUDIO
Ceren Cenk Assoc. Prof. Dr. Yağmur Çerkez Asst. Prof. Dr. Yasemin Sorakin	Near East University	THE EFFECT OF MUSIC AND MUSIC EDUCATION ON COGNITIVE, ACADEMIC AND SOCIAL DEVELOPMENT OF CHILDREN

ONLINE PRESENTATIONS

24.04.2022

ANKARA LOCAL TIME

HALL

5

10⁰⁰ : 12³⁰

SESSION

1

HEAD OF SESSION: ASST. PROF. DR. CEREN KARATMACA

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Dario Di Nardo Rodolfo Reda Alessio Zanza Luca Testarelli	Sapienza University of Rome, Rome, Italy	COLOR PERCEPTION AND ITS RELATION TO DENTAL FEAR AND ANXIETY AMONG CHILDREN
Major Gheorghe Giurgiu Prof. Dr. Med Manole Cojocar	Deniplant-Aide Sante Medical Center, Biomedicine, Bucharest, Romania Titu Maiorescu University, Faculty of Medicine, Bucharest, Romania	NUTRITIONAL INTERVENTIONS DENIPLANT-KIDS IN CHILDS WITH PSORIASIS
Matlin Mathew K Hewlin Mathew K Linman Mathew K	Nirmala Matha Central School, Thrissur, Kerala, India	GENERAL IMPACT IN CHILDREN AT CORONA ATTACK
LALITHA KAKARAPARTHI	PARUL UNIVERSITY, India	HANDGRIP STRENGTH AND ITS CORRELATION WITH ANTHROPOMETRIC DETERMINANTS, AND HAND DIMENSIONS AGED 6-12 YEARS IN CHILDREN. A CROSS- SECTIONAL STUDY
E. Karthikeyan R. Devi K. Karthickeyan	Bharath Institute of Higher Education and Research, Inida Vels Institute of Sciences, Inida	THE EFFECT OF MARASMUS ON CHILDREN: A MEDICATION THERAPY
Prof. Dr. Saeid Bashirian Asst. Prof. Dr. Elahe Ezati	Hamedan University of Medical Sciences, Hamedan, Iran. Asadabad School of Medical Sciences, Asadabad, Iran.	EFFECTIVENESS OF E-LEARNING PROGRAM IN PREVENTING WATERPIPE SMOKING IN ADOLESCENT FEMALES IN WESTERN IRAN BY APPLICATION OF THE PROTOTYPE-WILLINGNESS MODEL: A RANDOMIZED CONTROLLED TRIAL
Saeed Bashirian Majid Barati Manoochehr Karami Behrooz Hamzeh Asst. Prof. Dr. Elahe Ezati	Hamadan University of Medical Sciences, Hamadan, Iran	PREDICTORS OF SHISHA SMOKING AMONG ADOLESCENT FEMALE IN WESTERN IRAN IN 2019 USING A PROTOTYPE-WILLINGNESS MODEL
Nivine Abbas Hiba Rouaiheb Rana El-Bikai	University of Balamand, Faculty of Health Sciences, Public Health Department, Lebanon. University of Balamand, Faculty of Health Sciences, Nutritional Sciences Department, Lebanon.	PARENTAL PERCEPTIONS AND CHILDHOOD OBESITY: THE CASE OF NORTH LEBANON

ONLINE PRESENTATIONS

24.04.2022

ANKARA LOCAL TIME

HALL

6

10⁰⁰ : 12³⁰

SESSION

1

HEAD OF SESSION: DR. DEEPIKA KOHLI

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Vacheva D Petkova I Drumev A	Medical University – Pleven, Bulgaria	EFFECTIVENESS OF THE PROGRAM OF THE LABOUR THERAPY IMPLEMENTED IN CHILDREN USING SOCIAL SERVICE
Gorgadze Gigi Khmaladze Tamar Kvirikadze Nikoloz Maskharashvili Anastasia Kimadze Ketevan Chichua Liza Gabunia Luiza	Scientific Research-Skills Center of Tbilisi State Medical University, Georgia.	THE IMPACT OF THE COVID- PANDEMIC ON LIFESTYLE, PRODUCTIVITY AND PSYCHO- EMOTIONAL STATUS OF ADOLESCENTS
Nada Eidhah Algethami	King Faisal Medical Complex, Taif, Saudi Arabia	LEVEL OF PARENTAL AWARENESS REGARDING AERODIGESTIVE PEDIATRIC FOREIGN BODIES, WESTERN REGION, SAUDI ARABIA
Nada Eidhah Algethami	King Faisal Medical Complex, Taif, Saudi Arabia	OUTCOME OF ORCHIDOPEXY IN SPIGELIAN HERNIA- UNDESCENDED TESTIS SYNDROME
Trinh Thi Kim Hue	Children's hospital, Vietnam	A CASE OF HYPERINSULINISM HYPERAMMONEMIA
Asst. Prof. Dr. Faiza Anjum	National Textile University Faisalabad, Pakistan	WORKING ENVIRONMENT OF TRASH PICKING AND ITS EFFECTS ON CHILD'S HEALTH IN PAKISTAN
Aqsa Mehmood Ayesha Abaidulillah Gull Arzoo Afzal Izzat-ul-ain Asghar	Department of Biochemistry, Faculty of Life Sciences, Saint Mary's College, Gujranwala, Pakistan	MALNUTRITION IN CHILDREN UNDER THE AGE OF FIVE YEARS
Prof. Dr. Dragan Katanić Amar Anwar Assoc. Prof. Dr. Ivana Vorgučin Mohamad Diab	Faculty of Medicine, Institute for Child and Youth Health Care of Vojvodina, Novi Sad, Serbia Institute for Child and Youth Health Care of Vojvodina, Novi Sad, Serbia	INCIDENCE OF TYPE 1 DIABETES MELLITUS IN VOJVODINA (SERBIA): IS THERE A SHIFT TOWARDS YOUNGER AGE OF DIAGNOSIS

ONLINE PRESENTATIONS

24.04.2022

ANKARA LOCAL TIME

HALL

1

13⁰⁰ : 15³⁰

SESSION

2

HEAD OF SESSION: PROF. DR. MURAT OZGOREN

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Sinem BAŞDEMİR Şeyda BİNAY YAZ	İzmir Bakırçay University	INVESTIGATION OF GRADUATE THESIS ON TRADITIONAL AND COMPLEMENTARY THERAPY IN THE FIELD OF PEDIATRIC NURSING IN TURKEY
Polat Koç Gonca İnanç Prof. Dr. Murat Özgören	Near East University	INVESTIGATION OF THE EFFECTS OF EXERCISE AND ACTIVITY-BASED EDUCATION ON NON-DOMINANT HAND SKILLS IN CHILDREN WITH AUTISM SPECTRUM DISORDER
Emine BAYBABA Assoc. Prof. Dr. Çağla YİĞİTBAŞ Asst. Prof. Dr. Emine YURDAKUL ERTÜRK Melih Cevdet ÇETİNKAYA	Ordu University Giresun University Medicalpark Hospital	WHAT DEFINES THE APPROACHES FOR THE RIGHTS OF CHILDREN OF THE DOCTORS, NURSE AND MIDWIFES?
Müge TAMKAN Assoc. Prof. Dr. Çağla YİĞİTBAŞ	Giresun/Görela Cumhuriyet Primary School Giresun University	THE EFFECT OF PRESCHOOL TEACHERS' ETHICAL TENDENCY ON ATTITUDES ON CHILDREN'S RIGHTS
Aseel Alhsainat Kağan Günçe	Eastern Mediterranean University	HOLISTIC HEALING ENVIRONMENTS IN PEDIATRIC SPACES
Abdulsamet ÇİVİ Assoc. Prof. Dr. Fatma İlker KERKEZ	Muğla Sıtkı Koçman University	EFFECT OF STRUCTURED PHYSICAL EDUCATION AND PLAY PROGRAM ON MOTOR SKILLS DEVELOPMENT OF MILD-LEVEL INTELLECTUALLY DISABLED CHILDREN
Merve KÖSE Temel ÇAKIROĞLU Eda Akkız AĞAŞÇIOĞLU	Lokman Hekim University	EFFECTS OF CHILDHOOD EXERCISE ON HEALTH OF CURRENT AND FUTURE LIFE CYCLES
Assoc. Prof. Dr. Mehmet İLKİM Lect. Cemile Nihal YURTSEVEN	İnönü University İstanbul University	INVESTIGATION OF PARTICIPATION IN PHYSICAL ACTIVITIES AND SOCIALIZATION OF INDIVIDUALS AGED 10-13 WHO RECEIVED INCLUSIVE EDUCATION
Lect. Cemile Nihal YURTSEVEN Assoc. Prof. Dr. Mehmet İLKİM	İnönü University İstanbul University	EVALUATION OF THE ADAPTATION OF INDIVIDUALS WITH DOWN SYNDROME TO THE SOCIAL AREA WHO PARTICIPATE IN REGULAR PHYSICAL ACTIVITIES

ONLINE PRESENTATIONS

24.04.2022

ANKARA LOCAL TIME

HALL

2

13⁰⁰ : 15³⁰

SESSION

2

HEAD OF SESSION: ASSOC. PROF. DR. EDA YAZGIN

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Asst. Prof. Dr. Zerrin ÇİĞDEM Asst. Prof. Dr. Selver GÜLER Asst. Prof. Dr. Melike YAVAŞ ÇELİK	Hasan Kalyoncu University SANKO University Kilis 7 Aralik University	MOTHERS' LOOK AT VISITS IN NEWBORN INTENSIVE CARE UNITS IN THE COVID-19 PROCESS
Esra Işık	Hitit University	THE EFFECT OF THE COVID-19 PANDEMIC PROCESS ON THE PATHERING SKILLS OF FATHERS WITH CHILDREN IN THE 0-3 AGE YEARS
Assoc. Prof. Dr. Elif BAYRAMOĞLU Prof. Dr. Banu Çiçek KURDOĞLU Res. Asst. Seyhan SEYHAN	Karadeniz Technical University	CHILDREN'S USE OF URBAN OPEN GREEN AREAS DURING THE PANDEMIC PROCESS
Prof. Dr. Banu Çiçek KURDOĞLU Assoc. Prof. Dr. Elif BAYRAMOĞLU Res. Asst. Seyhan SEYHAN	Karadeniz Technical University	CHILDREN AND PLANTING DESIGN
İlgi BAYSAN Asst. Prof. Dr. Aysun ÖZEN	Nevşehir Hacı Bektaş Veli University	A REVIEW ON THE SOCIALIZATION OF CHILDREN AS CONSUMER AND THE EFFECT OF THE COVID-19 PANDEMIC ON CHILD CONSUMERS
Lect. Mustafa YAVUZKİNCİ Prof. Dr. Figen GÜRSOY	Kilis 7 Aralik University Ankara University	CORONAVIRUS (COVID-19) PANDEMIC AND SCHOOL ACCORDING TO TEACHERS
Aylin Dikmen Özarıan	Mimar Sinan Fine Arts University	EVALUATION OF COVID-19 MEASURES IN THE CONTEXT OF DISCRIMINATION AGAINST CHILDREN
Sevinç Gökayaz Assoc. Prof. Dr. Eda Yazgın	Eastern Mediterranean University	AN INVESTIGATION OF THE EFFECTS OF THE COVID-19 PROCESS ON CHILDREN'S PLAY AND MOVEMENT NEEDS IN TERMS OF PARENTS' VIEWS AND CHILD DRAWINGS
Asst. Prof. Dr. Feride Yarar Res. Asst. Dr. Fatih Tekin Assoc. Prof. Dr. Olcay Güngör	Pamukkale University	A 9-YEAR-OLD CHILD WITH KEARNS-SAYRE SYNDROME: CASE REPORT

ONLINE PRESENTATIONS

24.04.2022

ANKARA LOCAL TIME

HALL

3

13⁰⁰ : 15³⁰

SESSION

2

HEAD OF SESSION: ASSOC. PROF. DR. NAZIM KASOT

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Asst. Prof. Dr. Gökhan ŞENGÜN	Kırıkkale University	OPINIONS AND RECOMMENDATIONS OF EDUCATION MANAGERS ON INCLUSIVE EDUCATION PRACTICES
Assoc. Prof. Dr. Nazım Kaşot	Ministry of Tourism, Culture, Youth and Environment	OUTDOOR ENVIRONMENTS IN NORTHERN CYPRUS WHERE NATURE-BASED ENVIRONMENTAL EDUCATION CAN BE TAUGHT TO CHILDREN
Res. Asst. Ayça BÜYÜKÇINAR Asst. Prof. Dr. Fatma Pınar ÖZEMİR	Izmir Institute of Technology Istanbul Technical University	A REVIEW STUDY ON CO-RESEARCH WITH CHILDREN IN PRESCHOOL ENVIRONMENTS
Fatma Yağmur Çelik Z. Deniz Aktan	Işık University	AN ASSESSMENT AMONG CHILDREN AGED BETWEEN 9-12: THE RELATIONSHIP BETWEEN CHILDREN'S DRAWINGS AND MENTAL HEALTH VARIABLES AS DEPRESSION, ANXIETY, AND SELF ESTEEM
Dr. Abdullah TÜRKMEN Assoc. Prof. Dr. Hüseyin TOLU Prof. Dr. Bakhtiyar ALİYEV	Recep Tayyip Erdogan University Faculty of Social Sciences and Psychology, Baku, Azerbaijan	COGNITIVE PROCESSING AND BEHAVIOURAL RESPONSES OF CHILDREN TO INTERNET ADVERTISING
Yucel INAN	Near East University	EFFECTS OF FAMILY, POVERTY, HUNGER, STATE EDUCATION CONCEPTS ON CHILDREN
Cemre Sinem GÜMÜŞ Assoc. Prof. Dr. Dilek AVCI	Bandırma Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Balıkesir, Türkiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, Balıkesir, Türkiye	TRACES OF WAR IN THE SOUL OF THE CHILD AND THE PSYCHIATRY NURSE'S CONTRIBUTION TO THE MENTAL THERAPY AND REHABILITATION OF THE CHILD WITNESSING THE WAR
Yucel INAN	Near East University	ADVANTAGE, DISADVANTAGES, AND EFFECTS ON THE CHILD OF BEING A YOUNG MOTHER
Tülay Tekin Yılmaz	Trakya University	ROMANS AND EDUCATION

ONLINE PRESENTATIONS

24.04.2022

ANKARA LOCAL TIME

HALL

4

13⁰⁰ : 15³⁰

SESSION

2

HEAD OF SESSION: ASST. PROF. DR. SALİH ÇİNPOLAT

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Res. Asst. Ebru Erener Yılmaz	Yalova University	PROHIBITIONS AND LIMITATIONS ON EMPLOYMENT OF CHILDREN IN LABOUR LAW
Nursen GÖKTAŞ Assoc. Prof. Dr. Dilek AVCI	Mehmet Akif ERSOY State Hospital. Onyedey Eylül University.	FORENSIC INTERVIEW WITH THE CHILD VICTIM OF SEXUAL ABUSE AND THE ROLES OF THE PSYCHIATRIC NURSE
Gözde YAZICI AKYÜZ Prof. Dr. Yusuf ADIGÜZEL	İstanbul University Sakarya University	THE IMPORTANCE OF NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS WITHIN THE SCOPE OF AGAINST CHILD LABOR AND THE EXAMPLE OF TURKEY
Asiye Kumru Sevgi Usta Neslihan Sunmaz Seyda Yesildag Elif Aynacı	Ozyegin University	INVESTIGATION OF CHILD FRIENDLY JUSTICE SYSTEM AND LAWYERS' PERCEPTIONS OF CHILDHOOD AND CHILDREN'S SOCIAL EMOTIONAL COMPETENCIES
Asst. Prof. Dr. Salih ÇİNPOLAT	Karamanoğlu Mehmetbey University	THE LIVING CHILD GODDESS: KUMARI
Asst. Prof. Dr. Yurdanur URAL USLAN Ebru YURTÇU	Uşak University	LOCAL AUTHORITIES APPROACHES TO CHILDREN: MUNICIPALITY OF UŞAK DISTRICT, TURKEY SAMPLE

ONLINE PRESENTATIONS

24.04.2022

	ANKARA LOCAL TIME	HALL	5
	13 ⁰⁰ : 15 ³⁰	SESSION	2

HEAD OF SESSION: ASSOC. PROF. DR. IPEK DANJU

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
ANZENIKHA BINTI ZALI BRITNEY AVRIL EDWARD SHENDY ERLIANNA JACKSON SELVIA JANI LARIUS PITILI	Keningau Vocational College, Early Childhood Department, Keningau, Sabah, Malaysia	THE EFFECTIVENESS OF LETTER RUSH IN ENHANCING CHILDREN'S ENGAGEMENT IN LANGUAGE AND LITERACY DEVELOPMENT LEARNING ACTIVITIES
ANNIEZEL FREDOLINE CARMELINA TAUNEK CLEMENT IVONA TRINA MINGKIM AZLIN BINTI BAHARI HAMSAH LEFLINNAH BINTI LEVING	Keningau Vocational College, Early Childhood Department, Keningau, Sabah, Malaysia	THE EFFECTS OF HOPSCOTCH- INSPIRED ACTIVITY IN CHILDREN'S ABILITY TO RECOGNIZE NUMBERS IN ASCENDING AND DESCENDING ORDERS
NORSOLEHAH BINTI JUSNEH STEPHANIE BINTI STEPHEN HEVELEN BINTI NUMIMBAL ZAWIENAH BINTI ZAINUDIN FEVENNECHE DE EDWIN	Keningau Vocational College, Early Childhood Department, Keningau, Sabah, Malaysia	IMPROVING CHILDREN'S ABILITY TO RECOGNIZE AND REMEMBER BASIC NUMBERS THROUGH PRINT VISUALS
Agil Kurniawan Yusma Indah Jayadi Dian Rezki Wijaya	Department of Public Health, Faculty of Medicine and Health Sciences, Alauddin State Islamic University Makassar, Indonesia	EVALUATION EDUCATION OF CTPS AT 10 WATANG BENGU ELEMENTARY SCHOOL, SAMATA HAMLET, MAROS REGENCY
Trisnawaty Yusma Indah Jayadi Tarmizi Thalib Rista Suryaningsih	Department of Public Health, Faculty of Medicine and Health Sciences, Alauddin State Islamic University Makassar, Indonesia	THE EFFECTIVENESS OF GLUTEN FREE CASEIN FREE ON OBEDIENCE AND EYE CONTACT ABILITY, IMITATION ABILITY, LABELING ABILITY IN AUTISM SPECTRUM CHILDREN
Ellya Susilowati Suharma Mira Azzasyofia	Polytechnic of Social Welfare Bandung	EXPERIENCES ON ABUSE AND MENTAL HEALTH ISSUES TOWARDS CHILDREN IN INDONESIA
Dr. Chandrasekharan Praveen	Faculty in English, Christ Nagar College of Education, Trivandrum, Kerala, India	PREFERENCE FOR VIDEO VIEWING TO READING AND ITS EFFECT IN CHILDREN - A MINOR STUDY

CONTENT

CONFERENCE ID	I
ORGANIZING COMMITTEE	II
SCIENTIFIC ADVISORY COMMITTEE	III
PHOTO GALLERY	IV
PROGRAM	V

VOLUME-1

Abstract Paper	Müge DEMİR AYRAL	INCREASING DIGITAL CONTENT CONSUMPTION BY CHILDREN IN THE PANDEMIC PERIOD	VOLUME 1
Abstract Paper	Fatma Dilara Baysan	OBESITY AND ORAL HEALTH IN CHILDREN	VOLUME 1
Full Text Paper	Didem Kanmaz	HEALING THE INNER CHILD THROUGH FOREIGN LANGUAGE ACQUISITION	VOLUME 1
Abstract Paper	Clinton Faraday Ibhagbosoria Moses Okunsebor-Sunday Roland Ndukong Tangiri	MOTIVATIONAL ASPECTS OF LEARNING THE ENGLISH LANGUAGE AS A THIRD LANGUAGE IN PRIMARY SCHOOLS	VOLUME 1
Abstract Paper	Aysun BEYDOLA	THE PROBLEM OF CLIMATE CHANGE WITHIN THE SCOPE OF THE CHILD'S RIGHT TO LIVE IN A HEALTHY ENVIRONMENT	VOLUME 1
Abstract Paper	Fatma Alaslan	THE CHILD'S SURNAME PROBLEM IN TURKISH AND NORTHERN CYPRUS LAW	VOLUME 1
Abstract Paper	Firuz Fevzi Ali Jan ASKARI	BEING A CHILD IN AFGHANISTAN...	VOLUME 1
Abstract Paper	Duygu KAPTANOĞLU COŞKUN Şefik Emre COŞKUN	THE IMPORTANCE OF THE INTERNSHIP PROGRAM FOR VOCATIONAL HIGH SCHOOL STUDENTS: THE EXAMPLE OF "MY PROFESSION IS IN MY HAND" PROJECT	VOLUME 1
Full Text Paper	Mustafa TALAS	REAL CHILDREN OF VIRTUAL WORLD	VOLUME 1
Abstract Paper	Sevinc Novruz qızı Əliyeva	STAGES OF SPEECH DEVELOPMENT IN CHILDREN	VOLUME 1
Abstract Paper	Vakkas YALÇIN	EXAMINING THE EFFECTS OF PRESCHOOL STEM ACTIVITIES ON CHILDREN'S 21ST-CENTURY SKILLS	VOLUME 1
Abstract Paper	Vakkas YALÇIN	CHILDHOOD TRADITIONS AND DIFFICULTIES OF SYRIAN FAMILIES UNDER TEMPORARY PROTECTION IN TURKEY; WAR, IMMIGRATION AND CHILDREN	VOLUME 1
Abstract Paper	İpek Danju Aşkın Kiraz	SAD FACES THAT RECALL A NEW WAR: CHILDREN OF WAR	VOLUME 1
Abstract Paper	Şeyma Nur YAZICI Başak ÖNEY	NUTRITION IN THE SCHOOL AGE PERIOD	VOLUME 1
Full Text Paper	Şirin KALIN Nezih ÖNAL	A SYSTEMATIC INVESTIGATION OF THESIS MADE ON THE SUBJECTS OF "CODING" AND "ROBOTICS" IN BASIC EDUCATION	VOLUME 1
Full Text Paper	Şeyma Sultan BOZKURT Cansu BOZAN DENİZ Fatma TEZEL ŞAHİN	EXAMINATION OF GRADUATE THESIS RELATED TO FAMILY PARTICIPATION IN PRE-SCHOOL	VOLUME 1
Full Text Paper	Şeyma Sultan BOZKURT Fatma TEZEL ŞAHİN Cansu BOZAN DENİZ	OPINIONS OF TEACHERS AND MOTHERS ON OBSTACLES TO FAMILY PARTICIPATION STUDIES	VOLUME 1
Full Text Paper	Ayşe Derya ESKİMEN	OVERVIEW OF CHILDREN'S BOOKS BY SÜREYYA BERFE	VOLUME 1
Full Text Paper	Ayşe Derya ESKİMEN	HASAN MERCAN IN THE CONTEXT OF HIS CONTRIBUTIONS TO THE TURKISH CHILDREN'S LITERATURE OF YUGOSLAVIA	VOLUME 1
Full Text Paper	Hande Hasibe ARSLAN Munise DURAN Merve ÜNAL	VALUE ANALYSIS OF THE THEMES CONTAINED IN FOLK TALE	VOLUME 1

Full Text Paper	Büşra Yaman	THE CONCEPT OF TRANSLATION IN CHILDREN'S LITERATURE: WHAT IT TELLS AND DOESN'T TELL	VOLUME 1
Abstract Paper	AHMET KAYA	CHILD AUTHOR: ALİŞER TAŞLI	VOLUME 1
Full Text Paper	Aynur Novruzova	THE LEGEND OF "MANGURT" ON THE LEVEL OF CHILDREN'S NATIONAL SELF-CONSCIOUSNESS	VOLUME 1
Full Text Paper	Can Hazal AR Hikmet GÖKMEN	NAZLI ERAY'S CHILDREN'S NOVELS IN THE CONTINUITY OF ISTANBUL'S URBAN MEMORY	VOLUME 1
Full Text Paper	Songül TÜMKAYA	INVESTIGATION OF CHILDREN'S LEVELS OF TOLERANCE AND RESPECT FOR EMOTIONS AND OPINIONS	VOLUME 1
Full Text Paper	Songül TÜMKAYA	INVESTIGATION OF CHILDREN'S SCHOOL-BASED LONELINESS LEVELS	VOLUME 1
Abstract Paper	Atahan Karadag Berna Akcinar	THE ROLE OF CHILD RAISING ATTITUDES IN THE RELATIONSHIP BETWEEN FATHERS' GENDER ROLES AND THEIR CHILDREN'S ADAPTIVE SOCIAL BEHAVIOR	VOLUME 1
Full Text Paper	Nazan KAYTEZ Mahmut İNAN	EXAMINATION OF SELF PERCEPTIONS RELATING TO THE ROLE OF PARENTS WITH CHILDREN BETWEEN 3-6 YEARS OLD	VOLUME 1
Full Text Paper	Işıl AKÇAY Nezih ÖNAL	A SYSTEMATIC REVIEW OF THE THESES ON DIGITAL GAME ADDICTION FROM PRE-SCHOOL TO SECONDARY EDUCATION	VOLUME 1
Full Text Paper	M. Serhat Semercioğlu	THE EVALUATION OF THE MAIN CHARACTERS IN THE TALE IN TERMS OF THE RELATIONSHIP OF "BEAUTY" AND "SOCIO-ECONOMIC STATUS": OPINIONS OF PRIMARY SCHOOL CLASS TEACHERS	VOLUME 1
Abstract Paper	Kübra Budal Haluk Yavuzer	INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN EMOTIONAL AUTONOMY AND PARENTAL WARMTH OF ADOLESCENCE OF 13-18 YEARS	VOLUME 1
Abstract Paper	Gizem ÖNERİ UZUN Seçil BESİM AYHAN Şengül BAŞARI	EVALUATION OF THE PERSPECTIVES OF 6-12 YEARS OLD CHILDREN ON THE CONCEPT OF THE FUTURE	VOLUME 1
Abstract Paper	Çağla AKARSEL Duygu KAPTANOĞLU COŞKUN Fatma HACIOĞULLARI	EVALUATION OF CYBER BULLY BEHAVIOR AND EXPOSURE IN HIGH SCHOOL STUDENTS	VOLUME 1
Abstract Paper	Deniz Tahiroğlu	IMAGINARY COMPANIONS AND IMAGINARY WORLDS IN PRESCHOOL AND SCHOOL-AGED CHILDREN	VOLUME 1
Full Text Paper	Ayçin Köycekaş Ayşe Belgin Aksoy	AN INVESTIGATION OF TEMPERAMENTAL CHARACTERISTICS AND THE PLAY BEHAVIORS OF CHILDREN	VOLUME 1
Abstract Paper	Ayçin Köycekaş Müdüriye Yıldız Bıçakçı	A STUDY ON MONE 2013 PRESCHOOL EDUCATION CURRICULUMS IN TERMS OF 21ST CENTURY SKILLS: VIEWS OF TEACHERS AND PARENTS	VOLUME 1
Full Text Paper	Bayram DELEŞ Neriman ARAL	EXAMINATION OF THE DIGITAL PLAY ADDICTION TENDENCIES OF PRE-SCHOOL CHILDREN IN TERMS OF SOME VARIABLES	VOLUME 1
Abstract Paper	Nermin BİLİCİ Duygu YALMAN POLATLAR	EXAMINATION OF PARASOCIAL INTERACTION IN PRESCHOOL CHILDREN	VOLUME 1
Abstract Paper	Zeynep Özdoğru Duygu YALMAN POLATLAR	EXAMINING THE EMOTIONS IN ELIF YEMENİCİ'S STORY BOOKS	VOLUME 1
Full Text Paper	Roland NDUKONG TANGIRI Abdullahi Usman Jalingo	THE IMPACT OF COVID-19 ON PRESCHOOL TEACHERS' PERCEPTIONS OF VARIOUS MODES OF EDUCATION	VOLUME 1
Abstract Paper	Kaberi PRAMANİK	IMPORTANCE OF EDUCATION FOR CHILDREN	VOLUME 1
Full Text Paper	Jeremiah Jimmy Cooper Fatma Köprülü	THE IMPACTS OF DIGITAL-LEARNING DURING THE COVID-19 PANDEMIC ON CHILDREN WITH DISABILITY	VOLUME 1
Full Text Paper	Roland Ndukong Tangiri Fatma Köprülü	CURRICULUM ADAPTATION IN TEACHERS' INSTRUCTION	VOLUME 1
Abstract Paper	Morakeng Edward Kenneth Lebaka	INTENT PARTICIPATION AS A POWERFUL FORM OF UNCONSCIOUSLY ABSORBING THE BEAUTY OF MUSIC AND DANCE: THE CASE OF BAPEDI CHILDREN'S MUSICAL ARTS	VOLUME 1
Abstract Paper	Zheng Li	THE INTERTEMPORAL CONNECTION BETWEEN PRESCHOOL DELAY OF GRATIFICATION AND LATER ACADEMIC PERFORMANCE IN PRIMARY SCHOOLS: EVIDENCE FROM CHINA	VOLUME 1

Full Text Paper	Marzieh Akbari Shahla Raghibdoust	THE RELATIONSHIP BETWEEN PHONOLOGICAL WORKING MEMORY ABILITIES AND SPEECH PRODUCTION IN PERSIAN SPEAKING PRESCHOOL CHILDREN	VOLUME 1
Abstract Paper	Zheng Li Zhirong Chen	SHAPING MINDS, SHAPING THE FUTURE, AND EMBEDDING NON-COGNITIVE SKILLS INTO THE EARLY CHILDHOOD CURRICULUM	VOLUME 1
Abstract Paper	Esra Karabacak	THE ROLE OF CREATIVE WRITING IN THE SCOPE OF PRIMARY READING AND WRITING EDUCATION	VOLUME 1
Abstract Paper	Aslı Piro Rado	AN EVALUATION ON CHILDREN'S BOOKS AND STYLE	VOLUME 1
Abstract Paper	Şevket Öznur	HE FIRST TURKISH CYPRIOT FAIRY TALE BOOK AND REŞAD SULEYMAN EBOĞLU	VOLUME 1
Full Text Paper	Mehmet Hanifi Akyüz R. Merve Taşdelen	EXAMINING THE CONCEPT OF HAPPINESS IN CHILDREN POEMS: TEVFIK FİKRET ŞERMİN BOOK EXAMPLE	VOLUME 1
Abstract Paper	Burak Gökbulut Hilal Kaçmaz	AN EXAMINATION OF "CHILDREN OF THE GREEN ISLAND" NOVEL IN TERMS OF ITS STRUCTURAL AND PEDAGOGICAL FEATURES	VOLUME 1
Abstract Paper	Mustafa Yeniasır	ANALYSIS OF KEMALETİN TUĞCU'S CHILDREN'S STORIES ACCORDING TO THE "STORY MAP" METHOD	VOLUME 1
Abstract Paper	Fidan Nasirova	SOUTH AZERBAIJAN CHILDREN'S LITERATURE	VOLUME 1
Full Text Paper	Ayla KAYA	NURSING CARE FOR CHILDREN TO COPE WITH THEIR REACTIONS TO HOSPITALITY	VOLUME 1
Full Text Paper	Dilek Demir Çiğdem Müge Haylı	HEALTH PROBLEMS EXPERIENCED BY CHILDREN AFFECTED BY MIGRATION AND SOLUTION METHODS	VOLUME 1
Full Text Paper	Rüveyda Kurnaz Ender Durualp	CHILD BRIDES' EXPERIENCES IN EARLY MARRIAGE: A QUALITATIVE STUDY	VOLUME 1
Full Text Paper	Saniye TEZE Fatma AYHAN	SUICIDAL IDEAS IN ADOLESCENTS	VOLUME 1
Abstract Paper	Havva KAÇAN Gamze KAŞ ALAY Eren YILDIZ	THE EFFECT OF INDIVIDUAL TRAINING PROVIDED ON DISEASE MANAGEMENT ON ANXIETY, DEPRESSION, AND QUALITY OF LIFE OF ADOLESCENTS DIAGNOSED WITH FAMILIAL MEDITERRANEAN FEVER (FMF)	VOLUME 1
Full Text Paper	Esra KOÇAK Gonca KARAYAĞIZ MUSLU Recep KARA	EFFECTS OF NOMOPHOBIA ON CHILD AND ADOLESCENT HEALTH	VOLUME 1
Full Text Paper	Melis USUL Elif DURGUT	THE EFFECT OF BABY WALKER USE ON DEVELOPMENTAL STAGES	VOLUME 1
Full Text Paper	Figen GÜRSOY Emine Bahar BİNGÖLER PEKİCİ Müdrîye YILDIZ BIÇAKÇI Sena ÖZ Betül YAĞBASAN	INTERDISCIPLINARY MODEL: HOLISTIC DEVELOPMENT APPROACH	VOLUME 1
Full Text Paper	Sena ÖZ Emin DEMİR Figen GÜRSOY Neriman ARAL	INSTAGRAM AS A FAMILY SUPPORT MODEL: A REVIEW OF INSTAGRAM ACCOUNTS THAT SHARE ABOUT CHILD DEVELOPMENT	VOLUME 1
Abstract Paper	Nesime Kübra Terzioğlu	PARENT OPINIONS ON THE PEER BULLYING OF CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS	VOLUME 1
Full Text Paper	Ezgican Meral Barış Özdemir	THE PREDICTIVE EFFECT OF THEORY OF MIND ANALOGICAL REASONING ON LEARNING THE MORAL OF THE STORY: MEDIATING ROLE OF EXPLANATION	VOLUME 1
Full Text Paper	Yahya AKTU Mücahit DİLEKMEN	CHILD ABUSE AWARENESS STATUSES OF PARENTS	VOLUME 1
Abstract Paper	Ebru KÖSEMİHAL Çiçe YÜCEKAYALAR	HEARING LOSS AND PEER BULLYING	VOLUME 1
Full Text Paper	Yahya AKTU Mücahit DİLEKMEN	OPINIONS OF FIELD EXPERTS ON THE DEVELOPMENT OF A CHILD ABUSE PSYCOEDUCATION PROGRAM	VOLUME 1
Full Text Paper	Yusuf DİLBİLİR Davut AÇAR Aylin DEMİR	INVESTIGATION OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS' COGNITIVE, EMOTIONAL AND BODILY EMPATHY SKILLS IN TERMS OF VARIOUS VARIABLES	VOLUME 1

Full Text Paper	Aylin DEMİR Yusuf DİLBİLİR Davut AÇAR	EXAMINATION OF SLEEP DISORDERS OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS	VOLUME 1
Abstract Paper	Seçil BESİM AYHAN Derveişe AMCA TOKLU Hulin SİDDİK Sebnem GÜLDAL KAN	DESCRIPTION OF PERCEPTIONS REGARDING THE CONCEPT OF CRIME IN EARLY CHILDHOOD	VOLUME 1
Full Text Paper	Tuğba DÜZENLİ Elif Merve ALPAK	LANDSCAPE DESIGN CRITERIAS IN CHILDREN'S PLAYGROUND	VOLUME 1
Full Text Paper	Elif Merve ALPAK Tuğba DÜZENLİ	CHILDREN'S PLAYGROUNDS AND EQUIPMENT IN URBAN GREEN AREAS	VOLUME 1
Full Text Paper	Elif BAYRAMOĞLU Çiçek KURDOĞLU Pınar Özge PARLAK	NATURAL APPROACHES IN CHIŞDREN'S PLAYGROUND	VOLUME 1
Full Text Paper	Banu Çiçek KURDOĞLU Elif BAYRAMOĞLU Pınar Özge PARLAK	CONTEMPORARY DATA COLLECTION METHODS FROM CHILDREN FOR LANDSCAPE RESEARCH	VOLUME 1
Full Text Paper	Efnan KAZAZ Şengül YALÇINKAYA	SPACE IN SENSORY DEVELOPMENT: THE MILKSHAKE TREE	VOLUME 1
Full Text Paper	Orazgeldi DURDYMYRADOV Alper SAĞLIK	TO GIVE NATURE AWARENESS TO CHILDREN IN URBAN AREAS THE ROLE OF GAME SPACE DESIGN	VOLUME 1
Full Text Paper	Dilek KUL Alper SAĞLIK	ÇOMU NURSERY-EXAMINATION OF THE KINDERGARTEN AND ITS IMMEDIATE SURROUNDINGS IN TERMS OF LANDSCAPE DESIGN	VOLUME 1
Abstract Paper	Айжан Жаукумова	ПОВЫШЕНИЕ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ ПОСРЕДСТВОМ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ПОДХОДА «LESSON STUDY»	VOLUME 1
Full Text Paper	Віктор Сіткар Степан Сіткар	ПЕРВИННА ДОПОМОГА ДІТЯМ ПІД ЧАС ВІЙНИ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ	VOLUME 1
Full Text Paper	Ludmila Botnar	ФЕСТИВАЛЬ - ХУДОЖЕСТВЕННОЕ ВЫРАЖЕНИЕ РАДОСТИ	VOLUME 1
Full Text Paper	Бердалина А.С. Кулакова Е.А.	ВЛИЯНИЕ СЕМЬИ НА ФОРМИРОВАНИЕ И РАЗВИТИЕ ШКОЛЬНИКА	VOLUME 1
Abstract Paper	Valeriia Necherda	THE ROLE OF PARTNERSHIP IN THE EDUCATION OF SOCIALLY SUCCESSFUL ADOLESCENT PERSONALITY	VOLUME 1
Abstract Paper	Svitlana SKVORTSOVA Tetiana BRITSKAN	SPECIFICS OF USING ONLINE SERVICES AT DIFFERENT STAGES OF MATHS LESSON IN PRIMARY SCHOOL	VOLUME 1
Abstract Paper	Yelyzaveta PLASKALNA Oksana BARNASH Olena ISAI	SCIENTIFIC ACTIVITY IN SCHOOL-AGE AS ASSISTANCE IN CHOOSING A FUTURE PROFESSION	VOLUME 1
Abstract Paper	Yelyzaveta PLASKALNA Natalia KAPITONOVA Tetyana ALEKSEEVA	ABSTRACTS AS A WAY OF POPULARIZING SCIENCE IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS	VOLUME 1
Abstract Paper	Muhammad Faisal	WEB BASED LEARNING AND YOUNGSTER MISUSE: THE COVID-19 PANDEMIC EFFECT ON WORK AND SCHOOL FROM HOME IN PAKISTAN	VOLUME 1
Abstract Paper	Zorica Krželj-Čolović Ivona Milić Beran Romana Capor Hrošik Nives Vidak	IMPACT OF ENTREPRENEURIAL EDUCATION INTO STUDENTS OF THE UNIVERSITY OF DUBROVNIK DESIRE TO BECOME ENTREPRENEURS	VOLUME 1
Abstract Paper	Dickson Adom	CATCH THEM YOUNG: CHILDREN AS BEARERS OF TRADITIONAL ECOLOGICAL KNOWLEDGE FOR BIODIVERSITY CONSERVATION IN GHANA	VOLUME 1
Abstract Paper	Nitisha	EDUCATION &CHILD	VOLUME 1
Abstract Paper	Daryna VASYLIEVA	TEACHING MATHEMATICS AT SCHOOL IN THE CONTEXT OF THE WAR IN UKRAINE	VOLUME 1
Abstract Paper	Nino Kitoshvili Tamar Chakvetadze	THE PROCESS OF EARLY AND PRESCHOOL EDUCATION; OBSTRUCTIVE AND CONTRIBUTING FACTORS	VOLUME 1
Full Text Paper	Alina Solnyshkina	SOCIAL AND PEDAGOGICAL ASPECTS OF THE DEVELOPMENT OF CREATIVITY FOR ADOLESCENTS	VOLUME 1
Full Text Paper	Pooja Singh	A COMPARATIVE STUDY ON THE CENTRAL SCHOOLS AND PRIVATE EDUCATION SECTOR	VOLUME 1

Abstract Paper	Gedeon Bol'ming Minga Roland NDUKONG TANGIRI	WAR'S IMPACT ON CHILDREN'S EDUCATION IN ARMED CONFLICT ZONES FROM THE PARENTS' VIEWS	VOLUME 1
Abstract Paper	Vasyl PUZANOV	CHILDREN'S LITERATURE TRANSLATIONS EDITING	VOLUME 1
Abstract Paper	Kateryna Zhurba Svitlana Fedorenko	ASSISTING ADOLESCENTS IN SOLVING EXISTENTIAL PROBLEMS RELATED TO SEARCHING FOR MEANING IN LIFE	VOLUME 1
Abstract Paper	Iuliia TVERDOKHALOVA Olena YEVDOKIMOVA	PSYCHOLOGICAL ASSISTANCE FOR CHILDREN, WHO HAVE EXPERIENCED SEXUAL VIOLENCE DURING THE WAR	VOLUME 1
Abstract Paper	Angela Mocanu	SOCIAL-PSYCHOLOGICAL PROBLEMS OF CHILDREN WITH PARENTS ABROAD IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA	VOLUME 1
Abstract Paper	Kateryna MANNAPOVA Olena YEVDOKIMOVA	ACUTE STRESS REACTIONS IN CHILDREN WHO HAVE WITNESSED OR VICTIMS OF A MILITARY EVENT IN UKRAINE	VOLUME 1
Full Text Paper	Larysa NALYVAIKO Yevheniia MINAKOVA	THE PROBLEM OF DOMESTIC VIOLENCE AGAINST CHILDREN: THEORETICAL AND LEGAL ASPECT	VOLUME 1
Abstract Paper	Liudmyla LYSOHOR Olena PAVLYK	THE TRANSFORMATION OF UKRAINIAN EDUCATION IN THE CONTEXT OF MILITARY SITUATION	VOLUME 1
Full Text Paper	Iryna HRYTSAI Tetiana LUKIANENKO	IMPLEMENTATION OF FOREIGN EXPERIENCE IN THE LEGAL REGULATION OF THE CHILD'S RIGHT TO PROTECTION FROM ALL FORMS OF VIOLENCE AND ITS USE IN UKRAINE	VOLUME 1
Abstract Paper	Dmytro BONDZIK	THE SPECIFICS OF THE MORALITY OF MODERN ADOLESCENTS	VOLUME 1
Abstract Paper	Pinki Chatterjee	TAGORE AND EDUCATION: LIBERATING THE DOORS OF CREATIVITY AND FREE SPIRIT	VOLUME 1
Abstract Paper	FROILAN D. MOBO ANA LIZA GARCIA	FIGHTING ZERO HUNGER AMIDST THE PANDEMIC IN THE MUNICIPALITY OF SUBIC, ZAMBALES	VOLUME 1
Abstract Paper	Harshita Singh	CRIME AGAINST CHILDREN	VOLUME 1
Abstract Paper	Bhumika Sharma Sanskriti Mishra Riya Shukla	BREAST IRONING IN MODERN WORLD: IMPACT ON RIGHTS OF YOUNG GIRLS	VOLUME 1
Full Text Paper	Kanchal Gupta Rupendra Singh	CHILDREN & TERRORISM: SMALL WEAPON OF MASS DESTRUCTION	VOLUME 1
Abstract Paper	Aditi Kumari	CHILD ABUSE	VOLUME 1
Full Text Paper	Neelam Seam	FAMILY IS THE FIRST PATHWAY TO FURNISH CHILD RIGHTS: CRITICAL INVESTIGATION	VOLUME 1
Abstract Paper	SRISHTI SINGH	OFFENCES AGAINST CHILDREN: CRIMINAL JUSTICE AND SOCIAL ISSUES IN INDIA	VOLUME 1
Abstract Paper	Vidhika Chaudhary	MARRIAGE AND CHILD	VOLUME 1
Abstract Paper	Favour C. Uroko	UNICEF AND FAITH-BASED ORGANIZATIONS COLLABORATION FOR ELIMINATING CHILD ABUSE IN NIGERIA	VOLUME 1
Full Text Paper	Nanda Pardhey	CHILD AND CRIMES: LEGAL PREDICAMENTS FOR PROTECTION OF CHILDREN	VOLUME 1
Abstract Paper	Rupal Dhull	CHILD MARRIAGE	VOLUME 1
Abstract Paper	Arrat Banday	EMERGING PATERNITY RIGHTS: TIME TO IMPLEMENT GLOBALLY	VOLUME 1
Full Text Paper	Dipika Bhati	TRANSGENDER CHILDREN: IDENTIFYING GENDER AND ISSUES CONNECTED WITH THEIR MENTAL HEALTH	VOLUME 1
Abstract Paper	Mladen MARINOVIĆ Ana KOKAN	PERSONALITY TRAITS AS A PREREQUISITE FOR PROPER ACCESS TO YOUNG TENNIS PLAYERS	VOLUME 1
Full Text Paper	Tiziana D'Isanto	"PROBLEMS RELATING TO THE DOUBLE PROFILE OF THE GENERAL TEACHER AND THE SPECIALIST TEACHER IN PHYSICAL EDUCATION IN ITALIAN PRIMARY SCHOOL"	VOLUME 1

Full Text Paper	Encik Savira Isnah Suyatno Heny Subandiyah	REIMAGINING HUMAN INTERACTION ON CHILDREN'S LITERATURE TRANSHUMANISM PRESPECTIVE	VOLUME 1
Abstract Paper	MUSKAN AGNIHOTRI PARAMJEET KAUR	PRO-CHILD PROVISIONS UNDER LABOUR LAWS OF INDIA	VOLUME 1
Abstract Paper	Narinder Kaur Ranbir Singh Barinderjit Singh	RELATIONSHIP BETWEEN TELEVISION ADVERTISEMENT VIEWING AND FOOD EATING HABITS IN CHILDREN WILL CONTINUE INTO ADULTHOOD	VOLUME 1
Full Text Paper	Ananda Majumdar	CHILDREN'S ART	VOLUME 1
Abstract Paper	Yoshita Misra	AN INSIGHT INTO CHILD PSYCHOLOGY	VOLUME 1
Abstract Paper	Tarsisius GAHADZIKWA	CHILDREN AND UNIVERSAL VALUES	VOLUME 1
Full Text Paper	Sajna A Safeed R	TOYS AND INDIAN CULTURE- A READING ON THE HISTORY OF CHILDHOOD TOYS	VOLUME 1
Abstract Paper	Asahngwa Constantine Samuel Nambile Ngambouk Vitalise	THE FOOD SEEKING BEHAVIOR OF STREET CHILDREN AND ITS IMPACT ON THEIR WELL-BEING, AND THE PEACE AND SECURITY OF YAOUNDE CITY DWELLERS IN CAMEROON	VOLUME 1
Abstract Paper	Brahmanshi Seam	IMPACT OF TECHNOLOGIES ON CHILDREN	VOLUME 1
Abstract Paper	Priya J	CHILD PSYCHOLOGY THEORIES: AN OVERVIEW	VOLUME 1
VOLUME-2			
Full Text Paper	Duygu ALTUNTAŞ Emine EFE	DETERMINING THE CAREGIVER BURDEN OF PARENTS OF CHILDREN WITH HEMATOPOETIC STEM CELL TRANSPLANTATION	572
Full Text Paper	Pınar BEKAR Duygu ALTUNTAŞ Emine EFE	INVESTIGATION OF CYBERCHONDRIA LEVELS OF NURSING SENIOR STUDENTS ACCORDING TO RELATED FACTORS	579
Full Text Paper	Ezgi Özalp Akın	HOLISTIC DEVELOPMENTAL ASSESSMENTS OF YOUNG CHILDREN WITH AUTISM SPECTRUM DISORDER	586
Full Text Paper	Uğur GÜL Emine EFE	THE USE OF WEB-BASED DISTANCE EDUCATION IN CHILD HEALTH AND DISEASE NURSING: AN OVERVIEW OF THE LITERATURE	591
Abstract Paper	Uğur Belet Ateş Mehmet Akşit	VERTIGO AND IMBALANCE IN CHILDREN	598
Abstract Paper	Leman HASANLI	THE INCIDENCE OF ENTEROBIUS VERMICULARIS INFECTION AMONG PRE-SCHOOL AND SCHOOL AGE CHILDREN IN BAKU, PEDIATRIC INSTITUTE	600
Abstract Paper	Ali Ferdal Ateş Mehmet Akşit	THE IMPORTANCE OF HEARING HEALTH FOR CHILDREN	602
Full Text Paper	Kamilova Nigar MirNagi Khalilova Gunay Mirzajan	FEATURES OF REPRODUCTIVE HEALTH OF ADOLESCENT GIRLS WITH OBESITY	604
Abstract Paper	Büşra AVCI Selver GÜLER	EVALUATION OF THE ATTITUDES OF MOTHERS WITH 0-6 MONTHS OLD BABY TO BREASTFEEDING	612
Full Text Paper	Mürşide ZENGİN	TOY PREFERENCES AND TOY HYGIENE PRACTICES OF PARENTS WITH CHILDREN AGED 1-6	613
Abstract Paper	Ebru KÖSEMİHAL Ali GÖKÇEKUŞ	THE IMPORTANCE OF PROVIDING OPTIMAL HEARING FOR HEARING IMPAIRED CHILDREN	620
Full Text Paper	Halil İbrahim TAŞDEMİR Hatice CEYLAN	A CASE OF DIABETIC KETOACIDOSIS IN A CHILD ADMITTED TO THE EMERGENCY DEPARTMENT	621
Full Text Paper	Halil İbrahim TAŞDEMİR	EVIDENCE-BASED SAFE SLEEP PRACTICES IN PRETERM INFANTS	627

Abstract Paper	Begüm ÇAPA TAYYARE Çiğdem ÇEKMECE İlgin SADE	THE RELATIONSHIP BETWEEN FUNCTIONAL INDEPENDENCE LEVELS OF CHILDREN WITH CEREBRAL PALSY AND THEIR PARENTS' PERCEIVED FAMILY PROBLEMS AND THE PESSIMISM	631
Full Text Paper	Melike TAŞDELEN BAŞ Ayşegül BÜKÜLMEZ	NEEDS OF PARENTS OF HOSPITALIZED CHILDREN	633
Full Text Paper	Irmak Uçak Ender Durualp	INVESTIGATION OF TEACHERS' OPINIONS ABOUT INCLUSIVE EDUCATION	645
Abstract Paper	Hülya GÜLAY OGELMAN Derveşe AMCA TOKLU Döne KAHVECİ Selay AKDOĞAN	EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN PRE-SCHOOL CHILDREN'S LEVELS OF LIKE/ DISLIKE BY THE PEER AND THE LEVELS OF INDEPENDENT LEARNING BEHAVIOR	655
Abstract Paper	Mahmut Erol Fatma Miralay	GÖRSEL SANATLAR TEKNİKLERİ İLE ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ OLAN ÇOCUKLARDA SÖZEL HAFIZAYI DESTEKLEME ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA	657
Abstract Paper	Pembe Aytaç Aşkın Kiraz	CULTURAL ENVIRONMENTAL EDUCATION STUDIES IN PRE-SCHOOL	659
Abstract Paper	Şebnem GÜLDAL KAN Şeniz ŞENSOY Çilem ÇALTIKUŞU	PARENT VIEWS: EVALUATION OF COLLEGE ACCOMMODATION EXAM ANXIETY WITHIN THE ONLINE EDUCATION SYSTEM	660
Full Text Paper	S. Seda BAPOĞLU DÜMENÇİ Emin DEMİR	EXAMINATION OF GRADUATE THESIS ON MIGRATION AND CHILDREN	662
Abstract Paper	S. Seda BAPOĞLU DÜMENÇİ Figen GÜRSOY	EXAMPLE OF A PROGRAM DEVELOPED FOR PEER RELATIONSHIPS OF GIFTED AND TALENTED CHILDREN: SOCIAL SKILLS PROGRAMME	671
Full Text Paper	Dilek Kırnık Ramazan Özkul	EVALUATION OF ACTIVITIES FOR SPECIAL TALENT CHILDREN	673
Full Text Paper	Dilek Kırnık Ramazan Özkul	EVALUATION ON FOREIGN LANGUAGE EDUCATION IN CHILDREN: THE CASE OF MALATYA	679
Full Text Paper	Münüre ŞAHİN	NECROPHILIC IMAGES IN SALVADOR DALI'S ART	685
Full Text Paper	Merve ÇAKMAKÇI	EXAMINATION OF THE CHILD'S RELATIONSHIP WITH HOUSING AND HOUSING ENVIRONMENT IN THE CONTEXT OF THE CHILD'S DEVELOPMENTAL NEEDS	693
Full Text Paper	Albeniz Tuğçe EZME GÜRLEK	A STUDY ON CHILDREN'S PLAYGROUNDS OF TOKI SETTLEMENTS: THE CASE OF BAĞBAŞI NEIGHBORHOOD	705
Full Text Paper	Meryem KILIÇ AKSU Şengül YALÇINKAYA	LEISURE TIME ACTIVITY FOR CHILDREN AND PRIMARY SCHOOL CLASSES	718
Abstract Paper	Didem İşlek Yasemin Sorakin	Determination of Pre-service Teachers' Views on the Creation of Museum Environments for Children on Concept Teaching	739
Full Text Paper	Cemal Gümüş	EVALUATION OF CYNICAL BEHAVIORS OF CONSUMERS USING BABY FORMULA: A NETNOGRAPHIC STUDY ON ONLINE CONSUMER COMPLAINTS	741
Full Text Paper	Gözde EKŞİOĞLU ÇETİNTAĞRA Hayat ZENGİN ÇELİK M. Burcu SILAYDIN AYDIN H. Evren ERDİN İlgi ATAY KAYA E. Duygu KAHRAMAN Hüseyin KÜÇÜKOĞLU	NATURE, CHILD AND PLAY: "NATURE BASED PLAYGROUND DESIGN" IN SPACE AND DESIGN STUDIO	753
Abstract Paper	Ceren Cenk Yağmur Çerkez Yasemin Sorakin	THE EFFECT OF MUSIC AND MUSIC EDUCATION ON COGNITIVE, ACADEMIC AND SOCIAL DEVELOPMENT OF CHILDREN	768

Abstract Paper	Dario Di Nardo Rodolfo Reda Alessio Zanza Luca Testarelli	COLOR PERCEPTION AND ITS RELATION TO DENTAL FEAR AND ANXIETY AMONG CHILDREN	769
Abstract Paper	Major Gheorghe Giurgiu Prof. Dr. Med Manole Cojocaru	NUTRITIONAL INTERVENTIONS DENIPLANT-KIDS IN CHILDS WITH PSORIASIS	770
Full Text Paper	Matlin Mathew K Hewlin Mathew K Linman Mathew K	GENERAL IMPACT IN CHILDREN AT CORONA ATTACK	771
Abstract Paper	LALITHA KAKARAPARTHI	HANDGRIP STRENGTH AND ITS CORRELATION WITH ANTHROPOMETRIC DETERMINANTS, AND HAND DIMENSIONS AGED 6-12 YEARS IN CHILDREN. A CROSS-SECTIONAL STUDY	776
Abstract Paper	E. Karthikeyan R. Devi K. Karthickeyan	THE EFFECT OF MARASMUS ON CHILDREN: A MEDICATION THERAPY	777
Abstract Paper	Saeid Bashirian Elahe Ezati	EFFECTIVENESS OF E-LEARNING PROGRAM IN PREVENTING WATERPIPE SMOKING IN ADOLESCENT FEMALES IN WESTERN IRAN BY APPLICATION OF THE PROTOTYPE-WILLINGNESS MODEL: A RANDOMIZED CONTROLLED TRIAL	778
Abstract Paper	Saeed Bashirian Majid Barati Manoochehr Karami Behrooz Hamzeh Elahe Ezati	PREDICTORS OF SHISHA SMOKING AMONG ADOLESCENT FEMALE IN WESTERN IRAN IN 2019 USING A PROTOTYPE-WILLINGNESS MODEL	779
Abstract Paper	Nivine Abbas Hiba Rouaiheb Rana El-Bikai	PARENTAL PERCEPTIONS AND CHILDHOOD OBESITY: THE CASE OF NORTH LEBANON	781
Full Text Paper	Vacheva D Petkova I Drumev A	EFFECTIVENESS OF THE PROGRAM OF THE LABOUR THERAPY IMPLEMENTED IN CHILDREN USING SOCIAL SERVICE	782
Abstract Paper	Gorgadze Gigi Khmaladze Tamar Kvirikadze Nikoloz Maskharashvili Anastasia Kimadze Ketevan Chichua Liza Gabunia Luiza	THE IMPACT OF THE COVID-PANDEMIC ON LIFESTYLE, PRODUCTIVITY AND PSYCHO-EMOTIONAL STATUS OF ADOLESCENTS	790
Abstract Paper	Nada Eidhah Algethami	LEVEL OF PARENTAL AWARENESS REGARDING AERODIGESTIVE PEDIATRIC FOREIGN BODIES, WESTERN REGION, SAUDI ARABIA	791
Abstract Paper	Nada Eidhah Algethami	OUTCOME OF ORCHIDOPEXY IN SPIGELIAN HERNIA-UNDESCENDED TESTIS SYNDROME	792
Abstract Paper	Trinh Thi Kim Hue	A CASE OF HYPERINSULINISM HYPERAMMONEMIA	793
Abstract Paper	Faiza Anjum	WORKING ENVIRONMENT OF TRASH PICKING AND ITS EFFECTS ON CHILD'S HEALTH IN PAKISTAN	795
Abstract Paper	Aqsa Mehmood Ayesha Abaidulillah Gull Arzoo Afzal Izzat-ul-ain Asghar	MALNUTRITION IN CHILDREN UNDER THE AGE OF FIVE YEARS	796
Abstract Paper	Dragan Katanić Amar Anwar Ivana Vorgučin Mohamad Diab	INCIDENCE OF TYPE 1 DIABETES MELLITUS IN VOJVODINA (SERBIA): IS THERE A SHIFT TOWARDS YOUNGER AGE OF DIAGNOSIS	797
Full Text Paper	Sinem BAŞDEMİR Şeyda BİNAY YAZ	INVESTIGATION OF GRADUATE THESIS ON TRADITIONAL AND COMPLEMENTARY THERAPY IN THE FIELD OF PEDIATRIC NURSING IN TURKEY	798
Abstract Paper	Polat Koç Gonca İnanç Murat Özgören	INVESTIGATION OF THE EFFECTS OF EXERCISE AND ACTIVITY-BASED EDUCATION ON NON-DOMINANT HAND SKILLS IN CHILDREN WITH AUTISM SPECTRUM DISORDER	802
Full Text Paper	Emine BAYBABA Çağla YİÇİTBAŞ Emine YURDAKUL ERTÜRK Melih Cevdet ÇETİNKAYA	WHAT DEFINES THE APPROACHES FOR THE RIGHTS OF CHILDREN OF THE DOCTORS, NURSE AND MIDWIVES?	804

Full Text Paper	Müge TAMKAN Çağla YİÇİTBAŞ	THE EFFECT OF PRESCHOOL TEACHERS' ETHICAL TENDENCY ON ATTITUDES ON CHILDREN'S RIGHTS	810
Full Text Paper	Aseel Alhsinat Kağan Günçe	HOLISTIC HEALING ENVIRONMENTS IN PEDIATRIC SPACES	815
Full Text Paper	Abdulsamet ÇİVİ Fatma İker KERKEZ	EFFECT OF STRUCTURED PHYSICAL EDUCATION AND PLAY PROGRAM ON MOTOR SKILLS DEVELOPMENT OF MILD-LEVEL INTELLECTUALLY DISABLED CHILDREN	829
Abstract Paper	Merve KÖSE Temel ÇAKIROĞLU Eda Akkız AĞAŞÇIOĞLU	EFFECTS OF CHILDHOOD EXERCISE ON HEALTH OF CURRENT AND FUTURE LIFE CYCLES	837
Full Text Paper	Mehmet İLKİM Cemile Nihal YURTSEVEN	INVESTIGATION OF PARTICIPATION IN PHYSICAL ACTIVITIES AND SOCIALIZATION OF INDIVIDUALS AGED 10-13 WHO RECEIVED INCLUSIVE EDUCATION	839
Full Text Paper	Cemile Nihal YURTSEVEN Mehmet İLKİM	EVALUATION OF THE ADAPTATION OF INDIVIDUALS WITH DOWN SYNDROME TO THE SOCIAL AREA WHO PARTICIPATE IN REGULAR PHYSICAL ACTIVITIES	842
Abstract Paper	Zerrin ÇİĞDEM Selver GÜLER Melike YAVAŞ ÇELİK	MOTHERS' LOOK AT VISITS IN NEWBORN INTENSIVE CARE UNITS IN THE COVID-19 PROCESS	846
Full Text Paper	Esra Işık	THE EFFECT OF THE COVID-19 PANDEMIC PROCESS ON THE PATHERING SKILLS OF FATHERS WITH CHILDREN IN THE 0-3 AGE YEARS	848
Full Text Paper	Elif BAYRAMOĞLU Banu Çiçek KURDOĞLU Seyhan SEYHAN	CHILDREN'S USE OF URBAN OPEN GREEN AREAS DURING THE PANDEMIC PROCESS	861
Full Text Paper	Banu Çiçek KURDOĞLU Elif BAYRAMOĞLU Seyhan SEYHAN	CHILDREN AND PLANTING DESIGN	865
Full Text Paper	İlgi BAYSAN Aysun ÖZEN	A REVIEW ON THE SOCIALIZATION OF CHILDREN AS CONSUMER AND THE EFFECT OF THE COVID-19 PANDEMIC ON CHILD CONSUMERS	869
Full Text Paper	Mustafa YAVUZEKİNCİ Figen GÜRSOY	CORONAVIRUS (COVID-19) PANDEMIC AND SCHOOL ACCORDING TO TEACHERS	879
Abstract Paper	Aylin Dikmen Özarıan	EVALUATION OF COVID-19 MEASURES IN THE CONTEXT OF DISCRIMINATION AGAINST CHILDREN	891
Abstract Paper	Sevinç Gökayaz Eda Yazgın	AN INVESTIGATION OF THE EFFECTS OF THE COVID-19 PROCESS ON CHILDREN'S PLAY AND MOVEMENT NEEDS IN TERMS OF PARENTS' VIEWS AND CHILD DRAWINGS	893
Full Text Paper	Feride Yarar Fatih Tekin Olçay Güngör	A 9-YEAR-OLD CHILD WITH KEARNS-SAYRE SYNDROME: CASE REPORT	894
Abstract Paper	Gökhan ŞENGÜN	OPINIONS AND RECOMMENDATIONS OF EDUCATION MANAGERS ON INCLUSIVE EDUCATION PRACTICES	898
Abstract Paper	Nazım Kaşot	OUTDOOR ENVIRONMENTS IN NORTHERN CYPRUS WHERE NATURE-BASED ENVIRONMENTAL EDUCATION CAN BE TAUGHT TO CHILDREN	899
Full Text Paper	Ayça BÜYÜKÇINAR Fatma Pınar ÖZEMİR	A REVIEW STUDY ON CO-RESEARCH WITH CHILDREN IN PRESCHOOL ENVIRONMENTS	900
Abstract Paper	Fatma Yağmur Çelik Z. Deniz Aktan	AN ASSESSMENT AMONG CHILDREN AGED BETWEEN 9-12: THE RELATIONSHIP BETWEEN CHILDREN'S DRAWINGS AND MENTAL HEALTH VARIABLES AS DEPRESSION, ANXIETY, AND SELF ESTEEM	911
Abstract Paper	Abdullah TÜRKMEN Hüseyin TOLU Bakhtiyar ALİYEY	COGNITIVE PROCESSING AND BEHAVIOURAL RESPONSES OF CHILDREN TO INTERNET ADVERTISING	913
Full Text Paper	Yucel İNAN	EFFECTS OF FAMILY, POVERTY, HUNGER, STATE EDUCATION CONCEPTS ON CHILDREN	915

Full Text Paper	Cemre Sinem GÜMÜŞ Dilek AVCI	TRACES OF WAR IN THE SOUL OF THE CHILD AND THE PSYCHIATRY NURSE'S CONTRIBUTION TO THE MENTAL THERAPY AND REHABILITATION OF THE CHILD WITNESSING THE WAR	919
Full Text Paper	Yucel INAN	ADVANTAGE, DISADVANTAGES, AND EFFECTS ON THE CHILD OF BEING A YOUNG MOTHER	924
Abstract Paper	Tülay Tekin Yılmaz	ROMANS AND EDUCATION	928
Abstract Paper	Ebru Erener Yılmaz	PROHIBITIONS AND LIMITATIONS ON EMPLOYMENT OF CHILDREN IN LABOUR LAW	929
Full Text Paper	Nursen GÖKTAŞ Dilek AVCI	FORENSIC INTERVIEW WITH THE CHILD VICTIM OF SEXUAL ABUSE AND THE ROLES OF THE PSYCHIATRIC NURSE	930
Full Text Paper	Gözde YAZICI AKYÜZ Yusuf ADIGÜZEL	THE IMPORTANCE OF NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS WITHIN THE SCOPE OF AGAINST CHILD LABOR AND THE EXAMPLE OF TURKEY	936
Abstract Paper	Asiye Kumru Sevgi Usta Neslihan Sunmaz Seyda Yesildag Elif Aynacı	INVESTIGATION OF CHILD FRIENDLY JUSTICE SYSTEM AND LAWYERS' PERCEPTIONS OF CHILDHOOD AND CHILDREN'S SOCIAL EMOTIONAL COMPETENCIES	944
Abstract Paper	Salih ÇİNPOLAT	THE LIVING CHILD GODDESS: KUMARI	946
Abstract Paper	Yurdanur URAL USLAN Ebru YURTÇU	LOCAL AUTHORITIES APPROACHES TO CHILDREN: MUNICIPALITY OF UŞAK DISTRICT, TURKEY SAMPLE	948
Abstract Paper	Anzenikha BINTI ZALI Britney Avril EDWARD Shendy ERLI ANNA Jackson Selvia JANI Larius PITILI	THE EFFECTIVENESS OF LETTER RUSH IN ENHANCING CHILDREN'S ENGAGEMENT IN LANGUAGE AND LITERACY DEVELOPMENT LEARNING ACTIVITIES	950
Abstract Paper	Anniezel FREDOLINE Carmelina Taunek CLEMENT Ivona Trina MINGKIM Azlin Binti Bahari HAMSAH Leflannah Binti LEVING	THE EFFECTS OF HOPSCOTCH-INSPIRED ACTIVITY IN CHILDREN'S ABILITY TO RECOGNIZE NUMBERS IN ASCENDING AND DESCENDING ORDERS	951
Abstract Paper	Norsolehah Binti JUSNEH Stephanie Binti STEPHEN Hevelen Binti NUMIMBAL Zawienah Binti ZAINUDIN Fevenneche De EDWIN	IMPROVING CHILDREN'S ABILITY TO RECOGNIZE AND REMEMBER BASIC NUMBERS THROUGH PRINT VISUALS	952
Abstract Paper	Agil Kurniawan Yusma Indah Jayadi Dian Rezki Wijaya	EVALUATION EDUCATION OF CTPS AT 10 WATANG BENGO ELEMENTARY SCHOOL, SAMATA HAMLET, MAROS REGENCY	953
Abstract Paper	Trisnawaty Yusma Indah Jayadi Tarmizi Thalib Rista Suryaningsih	THE EFFECTIVENESS OF GLUTEN FREE CASEIN FREE ON OBEDIENCE AND EYE CONTACT ABILITY, IMITATION ABILITY, LABELING ABILITY IN AUTISM SPECTRUM CHILDREN	954
Abstract Paper	Ellya Susilowati Suharna Mira Azzasyofia	EXPERIENCES ON ABUSE AND MENTAL HEALTH ISSUES TOWARDS CHILDREN IN INDONESIA	955
Full Text Paper	Chandrasekharan Praveen	PREFERENCE FOR VIDEO VIEWING TO READING AND ITS EFFECT IN CHILDREN - A MINOR STUDY	956

HEMATOPOETİK KÖK HÜCRE NAKLİ OLAN ÇOCUKLARIN BAKIM VERİCİLERİNİN BAKIM VERME YÜKÜNÜN BELİRLENMESİ

DETERMINING THE CAREGIVER BURDEN OF PARENTS OF CHILDREN WITH HEMATOPOETIC
STEM CELL TRANSPLANTATION

Duygu ALTUNTAŞ

*Öğr. Gör., Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, Antalya, Türkiye.
ORCID ID: 0000-0003-1969-3137*

Emine EFE

*Prof. Dr., Akdeniz Üniversitesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, Antalya, Türkiye.
ORCID ID: 0000-0002-6569-2365*

ÖZET

Bu araştırma, Hematopoetik Kök Hücre Nakli (HKHN) olan çocuğa sahip ebeveynlerin taburculuk sonrası bakım yüklerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Tanımlayıcı tipte tasarlanan çalışmanın evrenini, Akdeniz Üniversitesi'nde Hematopoetik Kök Hücre Nakli olan çocukların ebeveynleri oluşturmuştur. Araştırmaya dahil edilme kriterlerini karşılayan 42 ebeveyn ile araştırma tamamlanmıştır. Araştırma verileri, çocuk ve ebeveynin sosyo-demografik verilerini içeren 'Çocuk Hasta Bilgi Formu' ve bakım verme yükünü değerlendirmek amacıyla 'Zarit Bakım Verme Yükü Ölçeği' ile toplanmıştır. Araştırma verileri, Kasım 2020-2021 yılları arasında hematopoetik kök hücre nakli olan tüm çocukların ebeveynleri ile yüz yüze görüşme tekniği uygulanarak toplanmıştır. Araştırmaya dahil edilen ebeveynlerin neredeyse tamamı (%95.2) çocuğun annesidir. Ebeveynlerin Zarit Bakım Verme Yükü Ölçeği toplam puan ortalaması $32,16 \pm 14,05$ bulunmuştur. Ebeveynlerin çocuklarına yönelik sağlık durum algıları ile Zarit Bakım Verme Yükü Ölçeği toplam puan ortalamaları incelendiğinde aralarında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p=0,033$). Nakil sonrası hastaneye tekrarlı yatış sayıları ile bakım yükü arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmadığı görülmüştür. Ayrıca ebeveynlerin evde bakım vermede en sık (%26.2) zorlandıkları konunun 'ilaç yan etkilerine uyum' olduğu ve çoğu ebeveynin (%40.5) bu konuda bakıma yönelik bilgilendirme ihtiyacının olduğu saptanmıştır. Çocuk yaş grupları ile bakım yükü puan ortalamaları incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p=0.014$).

Hematopoetik Kök Hücre Nakli olan çocuğa bakım veren ebeveynlerin hafif-orta düzeyde bakım yükü olduğu görülmektedir. Ebeveynlerin bu süreçte desteklenmesi ve verilen bakımın kalitesinin artması için bakım yüklerinin belirlenmesi önemlidir.

Anahtar Kelimeler: bakım yükü, bakım verme yükü, çocuk, kök hücre nakli

ABSTRACT

This study was carried out to determine the post-discharge care burden of parents who have a child with Hematopoietic Stem Cell Transplantation (HSCT). The universe of this descriptive study consisted of the parents of children who had Hematopoietic Stem Cell Transplantation at Akdeniz University. The study was completed with 42 parents who met the inclusion criteria. Research data were collected with the 'Child Patient Information Form', which includes the socio-demographic data of the child and the parent, and the 'Zarit Caregiver Burden Scale' in order to evaluate the burden of caregiving. Research data were collected by applying face-to-face interview technique with the parents of all children who had hematopoietic stem cell transplantation between November 2020-2021. Almost all of the parents included in the study (95.2%) are the mother of the child. The total mean score of the Parents' Zarit Caregiver Burden Scale was found to be 32.16 ± 14.05 . A statistically significant difference was found between the parents' perceptions of their children's health status and the Zarit Caregiver Burden Scale total score averages ($p=0.033$). It was observed

that there was no statistically significant difference between the number of repeated hospitalizations after transplantation and the burden of care. In addition, it was determined that the most common (26.2%) issue that parents had difficulty in providing care at home was 'adherence to drug side effects', and most parents (40.5%) needed information about care. A statistically significant difference was found when the mean scores of the burden of care by age groups were examined ($p=0.014$). It is seen that the parents who care for the child with Hematopoietic Stem Cell Transplantation have a mild to moderate care burden. It is important to determine the care burdens in order to support the parents in this process and to increase the quality of the care provided.

Keywords: caregiver burden, child, stem cell transplantation

GİRİŞ

Hematopoetik Kök Hücre Nakli (HKHN) kemik iliği ya da lenfatik sistem kaynaklı hastalıkların tedavisinde uygulanan bir tedavi yöntemidir (Koca ve Akpek, 2006; Arslan ve Çalışır, 2018). HKHN endikasyonları ve uygulamaları son 20 yılda önemli ölçüde değişmiştir. Gelişen hematopoetik kök hücre kaynakları, daha az toksik kondisyon rejimi ve graft-versus-host hastalığı profilaksisi ve tedavisinin iyileştirilmesi, HKHN'nin malign hastalıklardan malign olmayan hastalığa kadar genişlemesini sağlamıştır (Guilcher, 2016). Hemşire, nakil aşamasında/hastaneye yatış sırasında tedavinin yan etkilerini izlemek ve enfeksiyon kontrolünü sağlamak için izolasyon önlemlerini almaktan sorumludur (Costanzo ve ark., 2013; Lima ve Bernardino, 2014). Bu nedenle bu alandaki hemşirelerin güncel bilgiler ışığında kendilerini sürekli geliştirmeleri gerekmektedir (Yıldırım ve Şahin, 2007; Dinç ve Şahin, 2010).

HKHN hemşiresi çocuk hastaya bakım verirken aile merkezli bakımı esas almalı ve çocuğun bakım vereninin de gereksinimlerini tespit ederek karşılamalıdır (Jobe-Shields ve ark., 2009). Nakil olan çocuğun bakım vericisinin bakım verme yükü ile yaşadığı kaygı ve stres arasındaki ilişki açısından hemşirenin bakım verenin gereksinimlerinin farkında olması gerekmektedir. Bu gereksinimlerin karşılanmasındaki destek sistemi yetersiz ise bakım veren bireyler bakım verme nedeniyle kendilerini yük altında hissedebilmektedir (Chou, 2000).

Nakil sonrası süreç boyunca, tüm çocuklar, infüzyondan hemen sonra en az üç hafta süren, uzamış bir pansitopeni dönemi (RBC, WBC ve trombosit sayısında belirgin bir azalma) yaşamaktadır. Bu süre enfeksiyon, kanama ve anemi açısından yüksek risk taşımaktadır. Bu süreç çocuklar kadar ailelerinin de yoğun stres altında hissetmesine sebep olmaktadır. Bu süreçte nakil olan çocuğun; nötropenik bakımının sağlanması, beslenmesi, fiziksel ve duygusal ihtiyaçlarının giderilmesi, komplikasyonların önlenmesi ve takibi son derece önemlidir. Tedavi süreci gereği sosyal ortamından uzakta olan, aile içi rollerinde değişim yaşayan, diğer sorumluluklarını yerine getiremediği için duygusal olarak kendini iyi hissetmeyen ve 4 m² alanda uzun süre kalmak zorunda olan bakım vericilerin bakım verme yükünün belirlenmesi, bakım ve tedavinin iyileştirilmesine katkıda bulunacağı düşünüldüğünden önem arz etmektedir.

Bakım verenlerin bakım verme yüklerinin artışı birçok olumsuz sonuca sebep olabilmektedir. Bunlar; yaşam kalitesinde azalma, psikolojik ve fizyolojik sağlık sorunları ve bakım kalitesinin azalması olarak sıralanabilir (Ward ve ark., 2017; Liu ve ark., 2020). Bu sonuçların önlenmesi ve bakım yükünün yönetilebilmesi açısından bakım veren bireylerin bakım verme yüklerinin belirlenmesi gerekmektedir (Chou, 2000). Bu nedenle özellikle çocuklara bakım veren ebeveynlerin karşılaştıkları zorlukların tanımlanması, bakım verme yüklerinin belirlenmesi, gereksinim duydukları desteğin sağlanması son derece önemlidir (Türe ve ark., 2018).

Transplantasyon sonrası çocuklara günlük bakım sağlanması, çocuğun immünosupresif ilaç kullanım zorunluluğu, immünosupresif kullanımından kaynaklanan enfeksiyon riski ve finansal yük, ebeveynlerin yaşamını olumsuz etkileyebilir (Taşçıoğlu ve ark., 2017). HKHN olan çocukların ebeveynleri psikolojik stres açısından da risk altındadır ve bu durum rahatsızlıklara neden olabilir (Ward ve ark., 2017). Kök hücre nakil sürecinde hemşire, nakil sürecinin her aşamasında yüksek düzeyde hemşirelik bakımı sunmaktadır. Hemşire, çocuk ve aile arasında olumlu ilişkinin sürdürülmesini destekleyerek, aile ve çocuğun stresle başetmesi için emosyonel desteği sağlamaktadır (Arslan ve Çalışır, 2018). Bu bağlamda hemşirelerin, bakım verenler için destek alanlarının iyileştirilmesinde önemli rol ve sorumlulukları bulunmaktadır (Liu ve ark., 2020). Tüm bu hemşirelik girişimlerinin sağlanması için öncelikle, çocuğa bakım veren kişinin bakım yükünün belirlenmesi ve sonrasında buna yönelik iyileştirmelerin planlanmasının gerektiği düşünülmektedir. Kanser hastalarında

bakım yükü ve bakım verenlere etkisine dair son yıllarda yapılan araştırmaların arttığı görülmektedir (Lafcı ve ark., 2020). Ancak bildiğimiz kadarıyla HKHN olan çocuğa bakım veren ebeveynin bakım yükünü inceleyen bir araştırmaya rastlanılmamıştır.

Gereç-Yöntem

Bu araştırma, kök hücre nakli sonrasında takip edilen çocukların ebeveynlerinde bakım verme yükünün belirlenmesi amacıyla tanımlayıcı tipte uygulanmıştır. Araştırma verileri Akdeniz Üniversitesi Çocuk Hematoloji-Onkoloji Polikliniği'nde ebeveynler ile yüz yüze görüşen araştırmacı tarafından toplanmıştır. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları; literatür (Taşçıoğlu ve ark., 2017; White ve ark., 2017; Arslan ve Çalışır, 2018; Pai ve ark., 2019) doğrultusunda hazırlanan "Çocuk Hasta Bilgi Formu" ve ebeveynlerin bakım yükünü değerlendirebilmek amacıyla Zarit ve arkadaşlarının (1980) geliştirdiği "Zarit Bakım Verme Yükü Ölçeği"dir. Araştırmanın evrenini son 1 yıl içinde nakil sonrası takip edilen ve dahil edilme kriterlerini karşılayan tüm ebeveynlere oluşturmuştur.

Zarit Bakım Verme Yükü Ölçeği: Zarit ve arkadaşları (1980) tarafından geliştirilen bakım verenlerin yaşadığı stresi değerlendirmek amacıyla kullanılmaktadır (Zarit ve Zarit, 1990). Ölçeğin test-tekrar test güvenilirliği 0.71, iç tutarlılık katsayısı 0.87 ile 0.94 arasında bulunmuştur (Taub vd 2004, Yoon ve Robinson 2005). Ölçekten 0-88 arası puan alınabilmektedir. Bireyin yaşadığı sıkıntı arttıkça ölçek puanı artmaktadır (Zarit ve Zarit, 1990). Bakım verenlerin doğrudan ya da araştırmacı aracılığıyla doldurabildiği bir ölçektir. Ölçek, bakım verme deneyiminin bireydeki etkisini belirlemeyi amaçlayan 22 ifade içermektedir.

Araştırmanın yapılabilmesi için kurum izni (17.01.2020-E.8721) ve etik kurul izni (11.09.2019-850) alınmıştır. Veri toplama araçlarının uygulanmasından önce araştırmanın amacı aktararak ebeveynlerden yazılı ve sözlü onamlar alınmıştır.

Araştırma verilerinin değerlendirilmesinde; tanımlayıcı istatistikler ortalama, yüzde, standart sapma, ve frekans olarak verilmektedir. Ölçek puanların hastaların özelliklerine göre İki evre gruplarda bağımsız t testi uygulanırken, üçlü grupların karşılaştırılmasında varyans analizi (Anova) testi uygulanmıştır. Analizlerde SPSS 22.0 paket programı kullanılmıştır. Araştırma $p < 0.05$ anlamlılık düzeyinde yorumlanmıştır.

Bulgular

Araştırmaya katılan çocuk ve ebeveynlerin sosyo-demografik özellikleri incelendiğinde çocukların yaş ortalamasının 7.66 ± 3.90 , %66.7'sinin erkek, %95.2'sinin primer bakım vereninin annesi ve %76.2'sinin çekirdek aileye sahip olduğu belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. HKHN olan çocuk ve ebeveynlerin sosyo-demografik özelliklerinin dağılımı

Sosyo-Demografik Özellikler	N	%
Yaş (Ort±SS) 7.66±3.90		
Cinsiyet		
Kız	14	33.3
Erkek	18	66.7
Bakım Verici		
Anne	40	95.2
Baba	2	4.8
Anne Çalışıyor Olma Durumu		
Çalışıyor	6	14.3
Çalışmıyor	36	86.7
Baba Çalışıyor Olma Durumu		
Çalışıyor	39	92.9
Çalışmıyor	3	7.1
Gelir Durumu		
Gelir Giderden Az	30	71.4
Gelir Gidere Eşit	12	28.6
Aile Tipi		
Çekirdek	32	76.2
Geniş Aile	10	23.8
Ailede Kronik Hastalık Varlığı		
Var	13	31.0
Yok	29	69.0
Toplam	42	100

Araştırmaya katılan çocukların %50sinin Akut Lenfositik Lösemi tanısına sahip olduğu ve %19’unda eşlik eden kronik bir hastalığın varlığı, %36sının son 6 ay içerisinde nakil olduğu, %45.2’sinin yeniden hastane yatışı deneyimmediği ve ebeveynlerin %57.1’nin çocukların son bir yıldaki sağlık algılarını orta düzeyde olduğunu bildirdikleri belirlenmiştir.

Tablo 2. Çocuğa yönelik sağlık durumu algısı

Çocuğun genel sağlık özellikleri	n	%
Çocukta kronik hastalık varlığı		
Var	8	19.0
Yok	34	81.0
Klinik tanı		
ALL	21	50.0
Talasemi Majör	5	11.9
Mds	3	7.1
Lenfoma	5	11.9
Orak Hücreli Anemi	1	2.4
İmmün yetmezlik	5	11.9
AML	2	4.8
En son nakil olunan zaman (ay)		
0-6 ay	36	85.7
7-12 ay	6	14.3
Tekrarlı yatış durumu		
Evet	19	45.2
Hayır	23	54.8
Çocuğun sağlık durumu algısı		
Düşük	10	23.8
Orta	24	57.1
Yüksek	8	19.0
Toplam	42	100

Araştırmada kullanılan ölçekten elde edilen puanların basıklık ve çarpıklık sonuçlarına göre verilerin normal dağılım sergilediği saptanmıştır (Hair ve ark., 2013) (Tablo 3). Bu sonuç doğrultusunda verilerin analizinde parametrik testler kullanılmıştır.

Tablo 3. Ebeveynlerin Bakım Verme Yükü Ölçeği Puan Ortalamaları (N=42)

Puan	Ort±SS	Çarpıklık	Basıklık	Minimum	Maksimum
Ölçek toplam puanı	32,17±2.17	0.72	0.726	10	73

HKHN olan çocuğa sahip ebeveynlerin Bakım Verme Yükü Ölçeği Puan Ortalama puanları, sosyo-demografik özelliklerine göre incelendiğinde annenin çalışma durumu, ailenin gelir durumu, aile tipi, çocukta kronik hastalık varlığı, en son nakil olunan zaman ve tekrarlı yatış durumu arasında bir farklılık göstermemiştir ($p>0.05$) (Tablo 4).

Tablo 4. Ebeveynlerin sosyo-demografik özellikleri (N=42)

Sosyo-Demografik Özellikler	n	Ölçek Toplam Puanı	
		Ort±SS	
Annenin çalışma durumu	Çalışıyor	6	23.50±4.87
	Çalışmıyor	36	33.6±2.33
	t;p		1,667; 0,103
Aile tipi	Çekirdek	32	31.62±2.43
	Geniş	10	33.90±4.90
	t;p		-0.442;0.661
Gelir durumu	Gelir Giderden Az	30	34.63±2.63
	Gelir Gidere Eşit	12	26.00±3.25
	t;p		1.851;0.072
Çocukta kronik hastalık varlığı	Var	13	35.87±3.56
	Yok	29	31.29±2.54
	t;p		0,826; 0,414
En son nakil olunan zaman	0-6 ay	36	32.86±2.41
	7-12 ay	6	28.00±4.65
	t;p		0,781;0,440
Tekrarlı yatış durumu	Evet	19	33,26±3,72
	Hayır	23	31,26±2,56
	t;p		0,455;0,651

t:t-Testi, p: İstatistiksel anlamlılık

Araştırmaya dahil edilen çocukların sosyo-demografik düzeyleri ile BVYÖ puanları karşılaştırıldığında çocukların yaşı ve BVYÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu görülmüştür. BVYÖ puan ortalamaları ve sağlık durumu algısı arasında ise istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmıştır (p<0.05, Tablo 5).

Tablo 5. Çocukların Sosyodemografik Özelliklerine Göre BVYÖ Puanları ve Karşılaştırılması (N=42)

Sosyo-Demografik Özellikler	Faktör	n	Ölçek Toplam Puanı		
			Ort±SS	F	p
Yaş	0-3 yaş ^a	9	41.55±9.39		
	4-6 yaş ^b	8	29.50±8.19		
	7-12 yaş ^c	19	26.52±12.56	3,562	0.023*
	13 yaş üzeri ^d	6	39.50± 21.46		
Sağlık durumu algısı	Düşük	10	29.90±13.16	3.537	
	Orta	24	36.37±14.24		0.039*
	Yüksek	8	22.37±9.45		

p: İstatistiksel anlamlılık, F: Tek Yönlü Varyans Analizi, *p<0.05

Tartışma

HKHN olan çocuğa sahip ebeveynlerin taburculuk sonrası bakım yüklerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen araştırma bulguları ilgili literatür doğrultusunda tartışılmıştır.

Ebeveynlerin BVYÖ toplam puan ortalaması 32,16±14,05 bulunmuştur. Ebeveynlerin orta derecede bakım yükü yaşadıkları belirlenmiştir. Literatürde de benzer sonuçlar görülmektedir (Türe ve ark., 2018; Açar ve ark., 2021). Benzer şekilde Özdemir ve arkadaşları da kanser tanılı çocuklarına bakım veren annelerin BVYÖ puanlarının çok yüksek olmadığını belirtmişlerdir (Özdemir ve ark., 2009). Yapılan araştırmalarda, kanser tanılı hastalara bakım verenlerin orta derecede bakım yükü algıladıkları ve sosyal destek sistemleri arttıkça bakım yüklerinin azaldığı bildirilmektedir (Lafcı ve ark., 2020).

Bu araştırmada HKHN olan çocuğa sahip ebeveynlerin sosyo-demografik özelliklerine göre BVYÖ ortalama puanı, annenin araştırma durumu, ailenin gelir durumu, aile tipi, çocukta kronik hastalık varlığı, en son nakil olunan zaman ile tekrarlı yatış incelendiğinde anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p>0.05$). Özdemir ve arkadaşları tarafından (2009) kanser tanılı çocuklara bakım veren ebeveynlerin sosyo-demografik özellikleri BVYÖ puanıyla karşılaştırıldığında, gelir durumu ile BVYÖ puanları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Erdem ve ark. (2013) tarafından kronik hastalığa sahip çocukların bakım veren annelerinin bakım yükünü incelediklerinde ebeveynlerin bildirdiği bakım yükü düzeyinin yüksek olduğunu saptamışlardır.

HKHN olan çocuğa sahip ebeveynlerin sosyo-demografik özelliklerine göre BVYÖ puanı, annenin çalışma durumu, ailenin gelir durumu, aile tipi, çocukta kronik hastalık varlığı, en son nakil olunan zaman ve tekrarlı yatış durumu arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır (Tablo 4). Benzer şekilde Açar ve ark. (2021) yaptıkları çalışmada BVYÖ puan ortalaması ile çocuğun cinsiyeti, yaşı, gelir durumu, nakilin üzerinden geçen zaman arasında istatistiksel açıdan fark saptanmamıştır.

Araştırmaya dahil edilen çocukların sosyo-demografik düzeyleri ile BVYÖ puanları karşılaştırıldığında BVYÖ puan ortalamaları ile çocukların yaşı arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. Bu durumun küçük yaş gruplarındaki çocukların bakım verene daha bağımlı olmalarından kaynaklanabileceği düşünölmektedir. Ancak organ transplantasyonu olan çocukların ebeveynlerinde bakım verme yükünü araştıran Açar ve arkadaşlarının çalışmasında da BVYÖ puan ortalaması ile çocukların yaşları arasında istatistiksel bir fark saptanmamıştır.

Nakil sonrası süreçteki sağlık durumu algısı ile BVYÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. Sağlık durumu algısının daha düşük düzeyde olduğu ebeveynlerde BVYÖ ortalama puanı daha yüksektir. Bu durumun nedeninin çocuğun sağlık durumunun iyiye gittikçe ebeveynin bakım yükünün azalmasıyla açıklanabileceği düşünölmektedir.

Sonuç

Hematopoetik Kök Hücre Nakli olan çocuğa bakım veren ebeveynlerin hafif-orta düzeyde bakım yükü olduğu görölmektedir. Ebeveynlerin bu süreçte desteklenmesi ve verilen bakımın kalitesinin artması için bakım yüklerinin belirlenmesi önemlidir.

Bu araştırma TSG-2019-5126 proje numarası ile araştırmanın uygulandığı üniversitenin Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi'nden fon sağlamıştır.

KAYNAKÇA

- Açar, A., Karataş, H., Özgönöl, A. (2021). Transplantasyon Yapılan Çocukların Ebeveynlerinin Yaşam Kalitesi ve Bakım Yükü. Genel Sağlık Bilimleri Dergisi, 3(1), 41-50.
- Arslan F, Çalışır H. Çocuklarda Hematolojik Sistem Hastalıkları ve Hemşirelik Bakımı. İçinde: Conk Z, Başbakkal Z, Bal Yılmaz H, Bolışık B. Pediatri Hemşireliği. 2. Baskı. Ankara: Akademisyen Kitabevi; 2018, s: 427-465.
- Azevedo IC, Nascimento Cassiano, A., de Carvalho, J. B. L., & Júnior, M. A. F. (2017). Nursing care for hematopoietic stem cell transplant recipients and their families. *Revista da Rede de Enfermagem do Nordeste*, 18(4), 559-566.
- Costanzo ES, Juckett MB, Coe CL. Biobehavioral influences on recovery following hematopoietic stem cell transplantation. *Brain Behav Immun*. 2013; 30(Suppl):68-74.
- Chou KR. Caregiver burden: a concept analysis. *International Pediatric Nursing* 2000; 15(6):398-407.
- Diñç, H., & şahin, N. H. (2010). Knowledge and attitudes of nursing and midwifery students about stem cell and banking of cord blood/Hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin kök hücre, kordon kanı ve bankacılığı ile ilgili bilgi ve yaklaşımları. *Journal of Education and Research in Nursing*, 7(1), 46-52.
- Guilcher, G.M.T. Hematopoietic Stem Cell Transplantation in Children and Adolescents Pediatrics in Review. Apr 2016, 37 (4) 135-145.
- Hair., J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., & Tatham, R. L. (2013). *Multivariate Data Analysis: Pearson Education Limited.*

- Jobe-Shields, L., Alderfer, M. A., Barrera, M., Vannatta, K., Currier, J. M., & Phipps, S. (2009). Parental depression and family environment predict distress in children prior to stem-cell transplantation. *Journal of developmental and behavioral pediatrics: JDBP*, 30(2), 140.
- Koca E, Akpek G. Graft-Versus-Host disease and treatment methods. *Turkiye Klinikleri J Int Med Sci* 2006;2(19):23-32.
- Lafcı, D., Yıldız, E., Toru F., & Karakaya, D. (2020). Kanser hastalarında bakım yükü ve bakım verenlere etkisi. *Sağlık Akademisyenleri Dergisi*, 7(2), 105-113.
- Lima K, Bernardino E. Nursing care in a hematopoietic stem cells transplantation unit. *Texto Contexto Enferm*. 2014; 23(4):845-53.
- Özdemir, F. K., Şahin, Z. A., & Küçük, D. (2009). Determination of burden cares for mothers having children with cancer. *Yeni Tıp Dergisi*, 26, 153-58.
- Pai ALH1, Swain AM2, Chen FF3, Hwang WT4, Vega G5, Carlson O5, Ortiz FA5, Canter K3, Joffe N1, Kolb EA6, Davies SM7, Chewning JH2, Deatrick J8, Kazak AE9. Screening for Family Psychosocial Risk in Pediatric Hematopoietic Stem Cell Transplantation with the Psychosocial Assessment Tool. *Biol Blood Marrow Transplant*. 2019 Mar 14.
- Taşçıoğlu, G., Beyazıt, U., & Ayhan, A. B. (2017). Hastanede tedavi gören çocukların ebeveynlerinde bakım verme yükünün incelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(1), 10-19.
- Ward J, Swanson B, Fogg L, Rodgers C. Pilot Study of Parent Psychophysiologic Outcomes in Pediatric Hematopoietic Stem Cell Transplantation. *Cancer Nurs*. 2017 May/Jun;40(3):E48-E57.
- White TE, Hendershot KA, Dixon MD, Pelletier W, Haight A, Stegenga K, Alderfer MA, Cox L, Switchenko JM, Hinds P, Pentz RD. Family Strategies to Support Siblings of Pediatric Hematopoietic Stem Cell Transplant Patients. *Pediatrics*. 2017 Feb;139(2). pii: e20161057. doi: 10.1542/peds.2016-1057.
- Yıldırım G, ve Şahin NH. (2007). Kök Hücre Nakli ve Hemşirelik Yaklaşımı. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 15(60), 188-194.
- Liu, Z., Heffernan, C., & Tan, J. (2020). Caregiver burden: A concept analysis. *International journal of nursing sciences*.
- Türe, E., Yazar, A., Akın, F., & Aydın, A. (2018). Kronik hasta çocuklara bakım verenlerin bakım verme yükünün değerlendirilmesi. *Bozok Medical Journal*, 8(03), 46.
- Uludağ, A., Tüfekçi, F. G., ve Ceviz, N. (2020). Konjenital Kalp Hastalığı Olan Çocukların Ebeveynlerinde Bakım Yükü ve Yaşam Doyumu ile Algıladıkları Sosyal Destek Arasındaki İlişki. *YÖBU Faculty of Health Sciences Journal*. 1(1), 11-20.
- Zarit, S.H., Reeve, K.E. and Bach-Peterson J (1980) Relatives of The Impaired Elderly: Correlates of Feelings of Burden. *Gerontologist*, 20:649-655.
- Zarit, S.H., Zarit, J.M. (1990) The Memory and Behavior Problems Checklist and The Burden Interview”, University Park, PA: Pennsylvania State University Gerontology Center.

HEMŞİRELİK SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SİBERKONDRİ DÜZEYLERİNİN İLİŞKİLİ FAKTÖRLERE GÖRE İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF CYBERCHONDRIA LEVELS OF NURSING SENIOR STUDENTS ACCORDING TO RELATED FACTORS

Pınar BEKAR

Dr. Öğr. Üyesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak Sağlık Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi Bölümü, Bucak/Burdur, Türkiye. ORCID ID: 0000-0002-5430-7185

Duygu ALTUNTAŞ

Öğr.Gör., Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, Antalya, Türkiye. ORCID ID: 0000-0003-1969-3137

Emine EFE

Prof.Dr., Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, Antalya, Türkiye. ORCID ID: 0000-0002-6569-2365

ÖZET

Amaç: Araştırma, hemşirelik son sınıf öğrencilerinin siberkondri düzeylerinin ilişkili faktörlere göre incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma, bir devlet üniversitesinin hemşirelik bölümü son sınıf öğrencilerinde 2021-2022 Eğitim Öğretim Yılı Bahar döneminde yapılmıştır. Araştırma, tanımlayıcı ve kesitsel bir çalışma olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evreninin hemşirelik son sınıf öğrencilerinin tamamı (N=218) oluşturmaktadır. Örneklemi, araştırmaya katılmayı kabul eden 89 son sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Veriler, Google Forms aracılığı ile öğrencilere gönderilen online anket formu kullanılarak toplanmıştır. Veri toplama aracı olarak “Kişisel Bilgi Formu” ve “Siberkondri Ciddiyet Ölçeği” kullanılmıştır. Veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 22.0 programı kullanılarak analiz edildi.

Bulgular: Hemşirelik öğrencilerin siberkondri düzeylerinin internette sağlık taraması yapma sıklığına göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Öğrencilerin siberkondri düzeyleri ile günlük internette geçirdiği süre arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Sonuç: Hemşirelik öğrencilerinin internette sağlık taraması yapma sıklığına göre siberkondri düzeylerinde farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda; öğrencilere siberkondri konusunda farkındalık sağlanması için eğitimler verilebilir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Hemşirelik öğrencileri, Siberkondri

ABSTRACT

Aim: The study was carried out to examine the cyberchondria levels of nursing senior students according to related factors.

Method: The research was conducted on senior nursing students of a state university in the spring term of 2021-2022 Academic Year. The research was carried out as a descriptive and cross-sectional study. The universe of the research consisted of all senior nursing students (N=218). The sample consists of 89 senior students who agreed to participate in the research. Data were collected using an online questionnaire sent to students via Google Forms. “Personal Information Form” and “Cyberchondria Severity Scale” were used as data collection tools. Data were analyzed using the SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 22.0 program.

Results: It was determined that the cyberchondria levels of nursing students differed significantly according to the frequency of health scanning on the internet. There was no significant relationship between students' cyberchondria levels and the time they spent on the internet daily.

Conclusion: It has been determined that there are differences in the levels of cyberchondria according to the frequency of internet health scanning of nursing students. In line with these results; training can be given to students to raise awareness about cyberchondria.

Keywords: Nursing, Nursing students, Cyberchondria

GİRİŞ

İnternet aracılığıyla bilgilere hızlıca erişilebilmektedir ve bu da sağlık bilgisi konularında çevrimiçi aramaları daha cazip hale getirmektedir (Mansur ve Cigerci, 2022). Çevrimiçi sağlık araştırması, dünya çapında milyonlarca insanın ihtiyaç duydukları bilgileri genel olarak güçlendirici bir etkiyle hızla elde etmelerini sağlar; ancak bazı bireyler, çevrimiçi sağlık araştırması sırasında veya sonrasında daha yüksek düzeyde endişe veya sıkıntı bildirmektedir (Starcevic ve ark., 2020).

Tıbbi bilgi için tekrarlanan çevrimiçi aramaların sonucu olarak sağlık kaygısının şiddetlenmesi “siberkondri” olarak adlandırılmıştır (Uzun ve Zencir, 2021). Siberkondri, sağlıkla ilgili bilgiler için aşırı veya tekrarlanan çevrimiçi aramaların rahatsız edici veya kaygı uyandırıcı olduğu anormal bir davranış kalıbını ifade eder (McMullan ve ark., 2019).

Sağlık bilimleri öğrencileri arasında, yakın zamanda üzerinde çalıştıkları bazı hastalıklara yakalandıklarına yanlış bir şekilde inanmaları yaygın olup bu durum, sağlık kaygısı ve internet üzerinden sağlıkla ilgili bilgilerin araştırılması şeklinde görülebilir (Bati ve ark., 2018). Çevrimiçi araştırmalar ne kadar fazla sağlık endişesi ve kaygı uyandırırsa, bir sağlık uzmanına danışma ihtiyacı o kadar artar (Barke ve ark., 2016). Siberkondri, sağlık hizmetlerinin kullanımının ve sağlık bakım maliyetlerinin artmasına neden olabilir (Uzun ve Zencir, 2021). Öğrenciler çevrimiçi platformları yetişkinlere göre daha fazla kullanabilmektedir, kendilerine uzman görüşü olmadan tanı koyabilmektedir ve bu da bireylerde ruhsal yönden yıkıcı sonuçlara yol açabilmektedir (Aydın Kartal ve Kaya, 2021). Bu bağlamda çocuk sağlığı ve hastalıkları hemşireliği gibi uygulamalı dersler de dahil tüm hemşirelik derslerinin eğitimini almış, mezun olduklarında mesleklerini profesyonel olarak uygulamaya başlayacak olan hemşirelik bölümü son sınıf intörn öğrencilerinin siberkondri düzeylerinin ilişkili faktörleri bilinmesi ve bu ilişkili faktörlerin kendilerinin farkında olmaları, mesleklerini profesyonel olarak sürdürebilmeleri açısından önemli olduğu söylenebilir. Literatürde hemşirelik öğrencilerinin siberkondri düzeyleri ile ilgili çalışmalar oldukça sınırlıdır. Bu nedenle bu araştırmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın amacı ve türü: Bu araştırma, hemşirelik son sınıf öğrencilerinin siberkondri düzeylerinin ilişkili faktörlere göre incelenmesi amacıyla tanımlayıcı ve kesitsel olarak yapılmıştır.

Araştırma sorusu: Son sınıf hemşirelik öğrencilerinin siberkondri düzeyleri, bazı tanıtıcı özelliklerine göre değişiklik gösteriyor mu?

Araştırmanın yapıldığı yer ve özellikleri: Bu araştırma, 2021-2022 Eğitim Öğretim Yılı Bahar döneminde bir devlet üniversitesinin hemşirelik bölümünde öğrenim gören son sınıf öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın evren ve örnekleme: Araştırmanın evreninin hemşirelik son sınıf öğrencilerinin tamamı (N=218) oluşturmaktadır. Örneklemini, araştırmaya katılmayı kabul eden 89 son sınıf öğrencisi oluşturmuştur.

Araştırmaya alınma kriterleri: çalışmaya katılmayı kabul etmek, son sınıf hemşirelik öğrencisi olmak.

Veri toplama aracı: Veri toplama aracı olarak “Kişisel Bilgi Formu” ve “Siberkondri Ciddiyet Ölçeği” kullanılmıştır.

Kişisel bilgi formu: Araştırmacı tarafından literatür doğrultusunda hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu”, öğrencilerin yaşı, cinsiyeti, yaşadığı yerdeki kişi/kişiler, günlük internette geçirdiği süre, kendisinde ve ailesinde sağlık durumu, sağlık sorunu olması durumunda yaptığı uygulama, internette sağlık tarama sıklığı,

internette yer alan sağlık bilgilerine güvenme durumu ile ilgili sorulardan oluşmaktadır (Aydın Kartal ve Kaya, 2021; Bati ve ark., 2018; Dost ve ark., 2021; Ertaş ve ark., 2020).

Siberkondri Ciddiyet Ölçeği (SCÖ): Siberkondri Ciddiyet Ölçeği (SCÖ), 2014 yılında McElroy ve Shevlin (2014) tarafından siberkondriyi ölçmeye yönelik geliştirilmiş olan psikometrik bir ölçektir. SCÖ 33 maddeden oluşan 5'li Likert tipinde (1-Asla, 2- Nadiren, 3-Ara sıra, 4-Sıklıkla, 5- Her zaman) bir ölçektir. SCÖ, Zorlantı (compulsion), aşırı kaygı (distress), aşırılık (excessiveness), içini rahatlatma (reassurance) ve doktora güvensizlik (mistrust of medical professional) olmak üzere 5 alt ölçekten oluşmaktadır. (Uzun ve Zencir, 2021).

SCÖ kategorik değil sürekli bir ölçektir. Kesme noktası bulunmamaktadır. Her bir sorudan elde edilen puanlar toplanarak kişinin toplam siberkondri puanı hesaplanmaktadır. Alınan puan ne kadar yüksekse siberkondri düzeyi de o kadar yüksek demektir. (Uzun ve Zencir, 2021).

Siberkondri Ciddiyet Ölçeği'nin Türkçe geçerlilik güvenilirliği Uzun ve Zencir tarafından yapılmıştır (Uzun ve Zencir, 2021). SCÖ'nün güvenilirliği için hesaplanan Cronbach alfa katsayısı 0.89 iken, alt ölçeklerde ise 0.65 ile 0.85 arasında değişmektedir (Uzun ve Zencir, 2021). Bu çalışmada SCÖ toplam puan ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0.93'tür.

Verilerin toplanması: Uygulama öncesi öğrencilere araştırma hakkında bilgi verilmiş ve onların sözel onamları alınmıştır. "Google Forms" uygulaması kullanılarak anket formu bağlantı linki araştırmacı tarafından çalışmaya katılmaya gönüllü öğrencilere telefon aracılığıyla gönderilmiştir. Anketin giriş sayfasında öğrencilere aydınlatılmış onam sayfası sunulmuştur ve çalışmayı kabul eden öğrenciler anketin giriş sayfasında bulunan "araştırmayı kabul ediyorum" kutucuğunu işaretledikten sonra anketi doldurmuşlardır.

Verilerin analizi: Verilerin analizinde SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 22.0 programı kullanılmıştır. Verilerin normal dağılıp dağılmadığı "Shapiro-Wilk testi" ile incelenmiştir. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemler (sıklık, yüzde, ortalama ve standart sapma), "Spearman Korelasyon analizi", "Mann-Whitney U Testi", "Kruskal-Wallis Testi" kullanılmıştır. Anlamlılık durumunda farkın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek için "Bonferroni Düzeltmeli Mann-Whitney U Testi" kullanılmıştır. Ek olarak ölçeğin Cronbach Alfa katsayısına bakılmıştır. Anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Araştırmanın etik yönü: Araştırmanın yürütülebilmesi için bir üniversitenin etik kurulundan (16/03/2022 tarihi ve KAEK-180 karar numarası) ve araştırmanın yürütüldüğü kurumdan yazılı izin alınmıştır. Uygulama öncesi öğrencilere araştırma hakkında bilgi verilmiş ve onların sözel onamları alınmıştır. Araştırmada kullanılan online anket formunun giriş sayfasında aydınlatılmış onam sayfası sunulmuştur ve çalışmayı kabul eden öğrenciler "araştırmayı kabul ediyorum" seçeneğini işaretledikten sonra formu doldurmuşlardır. Araştırma Helsinki Deklerasyonu Prensipleri'ne uygun olarak yapılmıştır.

Araştırmanın sınırlılıkları: Araştırma, çalışmanın yapıldığı bir üniversitenin son sınıf hemşirelik bölümü öğrencileri ile sınırlandırılmış olup, çalışma sonuçları bu gruba genellenebilir.

BULGULAR

Tablo 1. Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri (n=89)

Özellikler	Sayı	%
Cinsiyet		
Kız	68	76.4
Erkek	21	23.6
Yaşadığı yerdeki kişi/kişiler		
Aile	49	55.1
Arkadaş	28	31.5
Yalnız	4	4.5
Yurt	8	9.0
Kronik hastalığın varlığı		
Evet	10	11.2
Hayır	79	88.8
Herhangi bir sağlık sorununun varlığı		
Evet	19	21.3
Hayır	70	78.7
Ailesinde sağlık sorunu varlığı		
Evet	49	55.1
Hayır	40	44.9
Sağlık sorunu olması durumunda yaptığı uygulama		
Kendi kendine iyileşmesini beklerim	2	2.2
İnternette kontrol ederim	4	4.5
Doktora giderim	78	87.6
Bildiğim uygulamaları kendime uygularım	5	5.6
İnternette sağlık tarama yapma sıklığı		
Günde birkaç kez	8	9.0
Haftada 3-6 kez	5	5.6
Haftada 1-2 kez	15	16.9
Ayda 1-2 kez	52	58.4
Hiçbir zaman	9	10.1
İnternette yer alan sağlık bilgilerine güvenme durumu		
Evet	26	29.2
Hayır	44	49.4
Kısmen	19	21.3
	Ortalama±SS	
Yaş	22.29±1.32	
Günlük internette geçirilen süre (saat)	4.28±3.22	

Hemşirelik öğrencilerin tanıtıcı özellikleri Tablo 1’de verilmiştir. Çalışmaya katılan hemşirelik öğrencilerin yaş ortalamasının 22.29±1.32 olduğu, %76.4’nün kız, %55.1’inin ailesi ile birlikte yaşadığı, %11.2’inin kronik hastalığı olduğu, %21.3’ünün herhangi bir sağlık sorununun olduğu, %55.1’inin ailesinde bir sağlık sorununun olduğu, %87.6’sının sağlık sorunu olması durumunda doktora gittiği, internette geçirdiği günlük ortalama sürenin 4.28±3.22 saat olduğu, %58.4’ünün ayda 1-2 kez internette sağlık taraması yaptığı, %49.4’ünün internette yer alan sağlık bilgilerine güvenmediği saptanmıştır.

Tablo 2. Hemşirelik Öğrencilerin Siberkondri Ciddiyet Ölçeği (SCÖ) Toplam Puan ve Alt Boyut Puan Ortalamalarının Dağılımı (n= 89)

SCÖ ve Alt Boyutları	Ortalama±SS	Min-Max
SCÖ Toplam Puan	76.52 ± 19.15	39-109
Zorlantı	13.63 ± 5.74	8-29
Aşırı Kaygı	18.42 ± 6.22	8-31
Aşırılık	23.44 ± 5.62	13-36
İçini Rahatlatma	14.64 ± 4.98	6-25
Doktora Güvensizlik	6.39 ± 2.54	3-13

Çalışmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin Siberkondri Ciddiyet Ölçeği toplam puan ortalaması 76.52 ± 19.15 (min:39, max:109) olarak belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 3. Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri ile Siberkondri Ciddiyet Ölçeği Toplam Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri	Siberkondri Ciddiyet Ölçeği Toplam Puan	
	Ortalama±SS	Test ve p
Cinsiyet		
Kız	74.44 ± 19.48	U = 527.00
Erkek	83.24 ± 16.74	p = 0.071
Yaşadığı yerdeki kişi/kişiler		
Aile	76.18 ± 17.87	
Arkadaş	78.04 ± 19.25	KW = 2.958
Yalnız	86.50 ± 31.92	p = 0.398
Yurt	68.25 ± 20.18	
Kronik hastalığın varlığı		
Evet	74.30 ± 18.12	U = 354.00
Hayır	76.80 ± 19.37	p = 0.594
Herhangi bir sağlık sorununun varlığı		
Evet	76.26 ± 20.08	U = 662.00
Hayır	76.59 ± 19.03	p = 0.976
Ailesinde sağlık sorunu varlığı		
Evet	75.14 ± 17.82	U = 885.00
Hayır	78.20 ± 20.77	p = 0.433
Sağlık sorunu olması durumunda yaptığı uygulama		
Kendi kendine iyileşmesini beklerim	75.50 ± 31.82	
İnternette kontrol ederim	98.25 ± 11.44	KW = 6.004
Doktora giderim	75.17 ± 18.48	p = 0.111
Bildiğim uygulamaları kendime uygularım	80.60 ± 24.68	
İnternette sağlık tarama yapma sıklığı		
Günde birkaç kez	91.00 ± 8.21	
Haftada 3-6 kez	91.20 ± 10.80	KW = 12.973
Haftada 1-2 kez	79.40 ± 19.81	p = 0.011
Ayda 1-2 kez	74.62 ± 19.43	
Hiçbir zaman	61.67 ± 13.78	
İnternette yer alan sağlık bilgilerine güvenme durumu		
Evet	83.58 ± 18.37	
Hayır	73.11 ± 19.98	KW = 4.670
Kısmen	74.74 ± 16.33	p = 0.097

Hemşirelik öğrencilerinin tanıtıcı özelliklerine göre siberkondri düzeyleri Tablo 3'te verilmiştir. Öğrencilerin cinsiyet, yaşadığı yerdeki kişi/kişiler, kronik hastalığın varlığı, herhangi bir sağlık sorununun varlığı, ailesinde sağlık sorunu varlığı, sağlık sorunu olması durumunda yaptığı uygulama ve internette yer alan sağlık bilgilerine güvenme durumuna göre Siberkondri Ciddiyet Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Öğrencilerin internette sağlık tarama yapma sıklığına göre Siberkondri Ciddiyet Ölçeği toplam puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < 0.05$). Bu farkın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek üzere yapılan analizde; günde birkaç kez internette sağlık taraması yapanların, hiçbir zaman internette sağlık taraması yapmayanlardan Siberkondri Ciddiyet Ölçeği puan ortalamalarının yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin Siberkondri Ciddiyet Ölçeği Toplam Puan Ortalamaları ile Yaş ve Günlük İnternette Geçirilen Süre Arasındaki İlişki

Siberkondri Ciddiyet Ölçeği Toplam Puan	Yaş		Günlük İnternette Geçirilen Süre (saat)	
	r	p	r	p
	-0.011	0.917	-0.053	0.622

Öğrencilerin Siberkondri Ciddiyet Ölçeği toplam puan ortalamaları ile yaş arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Ayrıca Siberkondri Ciddiyet Ölçeği toplam puan ortalamaları ile günlük internette geçirilen süre arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p < 0.05$; Tablo 4).

TARTIŞMA

Bu çalışmada öğrencilerin cinsiyet, yaşadığı yerdeki kişi/kişiler, kronik hastalığın varlığı, herhangi bir sağlık sorununun varlığı, ailesinde sağlık sorunu varlığı, sağlık sorunu olması durumunda yaptığı uygulama ve internette yer alan sağlık bilgilerine güvenme durumu göre siberkondri düzeylerinin farklılık göstermediği görülmektedir. Dost ve ark. (2021) çalışmasında; öğrencilerin cinsiyeti ve kimle birlikte yaşadığına göre siberkondri düzeylerinde anlamlı farklılık bulunmamıştır. Rasouli ve ark. (2022) çalışmasında; siberkondri toplam puan ortalamaları açısından kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. Ertaş ve ark. (2020) çalışmasında; Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerin genel siberkondri düzeyi ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark bulunmuştur; fakat kronik hastalığa sahip olma durumları ile siberkondri genel ortalaması arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Aydın Kartal ve Kaya (2021) çalışmasında; ebellek öğrencilerin kronik hastalığa sahip olma durumuna göre siberkondri ciddiyet ölçek toplam puan ortalamasının anlamlı olarak farklılaştığı belirlenmiştir. Bizim çalışmamızın, yapılan bazı çalışmaların bulgularıyla farklı bulunmasının nedeni, öğrencilerin sahip olduğu kronik hastalıkların ya da kronik hastalıklara tepki verme durumlarının farklı olabileceği, ayrıca öğrencilerin öğrenim gördüğü bölümleri farklı olabileceği için siberkondri düzeylerinin farklı şekilde etkilendiği düşünülmektedir.

Bu çalışmada günde birkaç kez internette sağlık taraması yapan öğrencilerin siberkondri düzeylerinin, hiçbir zaman internette sağlık taraması yapmayanlardan yüksek olduğu belirlenmiştir. Bati ve ark. (2018) çalışmasında; öğrencilerin sağlıkla ilgili çevrimiçi arama sıklığı ile doğru orantılı olarak siberkondrinin arttığını göstermektedir. Bizim çalışmamızın sonucunun literatürle uyumlu olduğu görülmektedir.

Bu çalışmada öğrencilerin siberkondri düzeyleri ile yaş arasında ilişki olmadığı bulunmuştur. Ayrıca siberkondri düzeyleri ile günlük internette geçirilen süre arasında ilişki bulunmamıştır. Ertaş ve ark. (2020) çalışmasında; günlük internette geçirilen süre ile siberkondri düzeyi arasında zayıf, pozitif ve istatistiksel bakımdan anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Bu farklılığın nedeni, öğrencilerde günlük internette sağlık arayışı için geçirilen sürenin farklı olmasından kaynaklı olduğu düşünülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada günde birkaç kez internette sağlık taraması yapan öğrencilerin siberkondri düzeylerinin, hiçbir zaman internette sağlık taraması yapmayanlardan yüksek olduğu bulunmuştur. Hemşirelik öğrencilerin doğru sağlık tarama uygulamaları ve siberkondri hakkında farkındalık sağlamaları için gerekli eğitimlerin düzenli olarak yapılması önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Aydın Kartal, Y., & Kaya, L. (2021). Covid-19 Salgınında Ebellek Öğrencilerinin Siberkondri Düzeyleri ve Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi. *Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(3), 541–556. <https://doi.org/10.47115/jshs.969748>
- Barke, A., Bleichhardt, G., Rief, W., & Doering, B. K. (2016). The Cyberchondria Severity Scale (CSS): German Validation and Development of a Short Form. *International Journal of Behavioral Medicine*, 23, 595–605. <https://doi.org/10.1007/s12529-016-9549-8>
- Bati, A. H., Mandiracioglu, A., Govsa, F., & Çam, O. (2018). Health Anxiety and Cyberchondria Among Ege University Health Science Students. *Nurse Education Today*, 71, 169–173. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2018.09.029>
- Dost, A., Atay, N., Korpe, G., & Tunçay, H.B. (2021). Evaluation of the Relationship between the Cybercondry Levels of University Students and Irrational Beliefs. *International Journal of Caring Sciences*, 14(3): 1651–1660.
- Ertaş, H., Kırac, R., & Ünal, S.N. (2020). Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Siberkondri Düzeyleri ve İlişkili Faktörlerin İncelenmesi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 15 (23), 1746–1764. <https://doi.org/10.26466/opus.616396>
- Mansur F, & Cıgerci K. (2022). Siberkondri ve E-Sağlık Okuryazarlığı Arasındaki İlişki. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 11 (1): 11–21.
- McElroy, E., & Shevlin, M. (2014). The Development and Initial Validation of the Cyberchondria Severity Scale (CSS). *Journal of Anxiety Disorders*, 28(2), 259–265. <https://doi.org/10.1016/j.janxdis.2013.12.007>

- McMullan, R.D., Berle, D., Arnáez, S., & Starcevic, V. (2019). The Relationships Between Health Anxiety, Online Health Information Seeking, and Cyberchondria: Systematic Review and Meta-Analysis. *Journal of Affective Disorders*, 245, 270–278. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2018.11.037>
- Rasouli, M., Atayi Mirabadi, N., Sarvi Hampa, M., & Borimnejad, L. (2022). Cyberchondria in Nursing Students During the Covid-19 Pandemic. *Journal of Client-Centered Nursing Care*, 8(1), 9–14. <https://doi.org/10.32598/JCCNC.8.1.169.8>
- Starcevic, V., Berle, D., Arnáez, S., Vismara, M., & Fineberg, N.A. (2020). The Assessment of Cyberchondria: Instruments for Assessing Problematic Online Health-Related Research. *Current Addiction Reports*, 7, 149–165. <https://doi.org/10.1007/s40429-020-00308-w>
- Uzun, S.U., & Zencir, M. (2021). Reliability and Validity Study of The Turkish Version of Cyberchondria Severity Scale. *Current Psychology*, 40, 65–71. <https://doi.org/10.1007/s12144-018-0001-x>

HOLISTIC DEVELOPMENTAL ASSESSMENTS OF YOUNG CHILDREN WITH AUTISM SPECTRUM DISORDER

Ezgi Özalp Akın

MD, Ankara University, Faculty of Medicine, Department of Pediatrics, Developmental-Behavioral Pediatrics Division, Ankara, Turkey

ABSTRACT

Holistic assessments of children with autism spectrum disorder (ASD) is mandated by the World Health Organization International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF) framework. Reports on ICF-based comprehensive developmental assessments of very young children with ASD from low and middle-income countries is scarce. It was aimed to report ICF-based comprehensive assessments of young children newly diagnosed with ASD from Turkey. In a cross-sectional design, children younger than 3 years who were newly diagnosed as ASD at Ankara University School of Medicine Department of Pediatrics, Developmental Pediatrics Division were recruited in 6-months starting from October 1st 2019. Holistic developmental assessment was based on ICF and included Guide for Monitoring Child Development (GMCD), Expanded GMCD, Bayley Scales of Infant and Toddler Development 3rd Edition. The sample comprised of 51 children with ASD (median age 29 (min:15, max:36) months, 90.1% male). In the ICF health conditions domain, 8(15.7%) were born as preterm, 1 had tuberous sclerosis, 1 epilepsy, 1 Fragile X Syndrome, 1 maple syrup urine disease. In functioning domain; 23(45.1%) children had delays in cognitive development, 44(86.3%) in expressive, 37(72.5%) in receptive language, 5(9.8%) in gross, and 7(13.7%) in fine motor domains. In activities/participation domain, only 3(5.9%) children played in the nature, 1(3.7%) of 27 eligible children attended preschool. In the environmental context 19(37.3%) families reported stigmatization, 10(19.6%) unemployment, 10(19.6%) maternal, 9(17.6%) paternal depression, and 9(17.6%) lack of social support. Sixteen mothers (31.4%) were educated less than 12 years, 3(5.9%) had no education. This study showed that young children with ASD had major difficulties in health conditions, functioning, activities, participation in life and environmental context from a middle-income country. Children with ASD should be assessed holistically, followed up by a transdisciplinary team and ICF-based interventions are needed for young children with ASD and their families.

Keywords: child, autism spectrum disorder, development, International Classification of Functioning, Disability and Health, early childhood

Introduction

The holistic assessments of children with autism spectrum disorder (ASD) is mandated by the World Health Organization International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF) framework (1). The WHO ICF states that all disabilities including ASD are shaped by multidimensional concepts related to genetic susceptibilities, health conditions, functioning, activities, participation in life and contextual factors including environmental and personal factors. Reports on ICF-based comprehensive developmental assessments of very young children with ASD from low and middle-income countries is scarce.

Autism spectrum disorder (ASD) is a biologically based neurodevelopmental disorder characterized by persistent deficits in social communication and social interaction, and restricted, repetitive patterns of behavior, interests, and activities (2). The pathophysiology includes genetic and epigenetic factors that alter brain development, specifically neural connectivity, thereby affecting social communication and behavior (3). The prevalence is high and increased over years to 1 in 44 overall and three to four times more common in males than females (4).

It is well known that in the health conditions domain of the ICF framework ASD is associated with epilepsy, tuberous sclerosis complex, preterm birth, Fragile X syndrome, valproate embryopathy, Joubert Syndrome, CHARGE syndrome, 15q chromosome duplication, and many other genetic disorders (5-10). In the functioning domain of the ICF, ASD is known to be associated with cognitive difficulties including intellectual disability, attention deficit hyperactivity disorder, and motor difficulties especially in the early childhood period (1). In the environmental context of ICF framework, factors like high socio-economic status, parental commitment to treatment, early intervention services have been found to be associated with better outcomes in home, school and social environment (11). A multicentral study conducted in 10 countries aimed to investigate functioning and contextual factors of individuals diagnosed with ASD using the ICF framework and find out ICF core sets for ASD. This study showed that ICF based assessment of children with ASD are mostly limited to high income countries (11).

To fill the gap in the literature and to inform professionals particularly in low- and middle-income countries, we aimed to report holistic assessments of young children newly diagnosed with ASD attending a developmental-behavioral pediatrics clinic from Turkey, a middle-income country.

Methodology

This descriptive study was conducted in 6 months starting from October 1st, 2019 at Ankara University School of Medicine Department of Pediatrics, Developmental Pediatrics Division (AUDBP). Children were included if their parents provided written consent for this study, they were newly diagnosed as ASD at AUDBP, and younger than 36 months of age.

The study was approved by the Ethics Committee of the Ankara University School of Medicine (Decision number: İ3-75-19, 12.10.2019).

Principles of bioecological theory, biopsychosocial model, the ICF framework, and family-centered care were used in developmental assessments. The ASD diagnosis was based on the Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders 5th Edition (DSM-V) (2) and DC:0-5: Diagnostic Classification of Mental Health and Developmental Disorders of Infancy and Early Childhood criteria (12).

Standardized assessment tools included The International Guide for Monitoring Child Development (GMCD) (13), The Expanded Guide for Monitoring Child Development (14), Bayley Scales of Infant and Toddler Development Third Edition (Bayley-3) (15), Childhood Autism Rating Scale Second Edition (CARS-II). The assessments included free-play, observations of child-caregiver play. Medical records were used to provide health conditions domain of the ICF Framework for the purpose of this study. The Bayley-3 results were used to provide developmental functioning of children in cognitive, expressive and receptive language, gross and fine motor domains. A developmental delay was described as scaled score <7 in the particular developmental domain.

The Expanded-GMCD was used to determine activities, participation in life and environmental context domains of the ICF for the purpose of this study. As a routine procedure at AUDBP, families were given the printed Expanded Guide for Monitoring Child Development (Expanded GMCD) when they came to obtain an appointment. They were explained that the detailed responses by parents to all questions of the Expanded GMCD were crucial for the assessment. The Expanded-GMCD was constructed as a written fourth grade reading level questionnaire to be completed by families in their homes to save time for face-to-face contacts. It has been constructed with all components of the ICF. The Expanded-GMCD takes approximately 30 minutes for the families to complete and validated in children 0-60 months with chronic illness. The validation study showed that the Expanded GMCD enabled coding 95% of the ICF codes (16). The applicability study has shown that the full completion rate of the Expanded GMCD was high (nearly 80% of families fully completed the Expanded GMCD, and nearly 90% fully completed at least three of four domains) and similar across sexes, parental education levels and numbers of children in the family (14).

Descriptive statistics were provided as frequencies, and percentages, means and standard deviations if the data was distributed as normal distribution; median and interquartile ranges if the distribution was not a normal distribution. The Shapiro-Wilk test was used to check whether there was a normal distribution of the numerical variables. Statistical analyses were done using IBM SPSS 20.0 (SPSS Inc., Chicago, IL, USA) package program.

Results

A total of 60 children were newly diagnosed as ASD at AUDPD in the study period. Of these 6 were older than 3 months and 4 families did not and provided written consent for this study. The sample comprised of remaining 51 children who were newly diagnosed as ASD at AUDPD in the study period, provided written consent and were younger than 36 months. Median age was 29 months (min:15, max:36 months) and most (90.2%) were male. The sociodemographic characteristic of the children is shown in Table 1. Sixteen mothers (31.4%) were educated less than 12 years, 3 mothers (5.9%) had no education.

In the ICF health conditions domain, 8(15.7%) were born as preterm, 1 had tuberous sclerosis, 1 had epilepsy, 1 had Fragile X Syndrome, 1 had maple syrup urine disease. In the functioning domain of the ICF Framework 23(45.1%) children had delays in cognitive development, 44(86.3%) in expressive, 37(72.5%) in receptive language, 5 (9.8%) in gross, and 7 (13.7%) in fine motor domains.

In activities/participation domain of the ICF, 36 (70.6%) children regularly visit their relatives, 10 (19.6%) goes to parks, 4 (7.8%) plays with other children, 3 (5.9%) children play in the nature, 1 (3.7%) of 27 eligible children attended preschool. In the environmental context, 19 (37.3%) families reported stigmatization, 10 families reported (19.6%) unemployment, 10 (19.6%) maternal depression, 9 (17.6%) paternal depression, 9 (17.6%) lack of social support, 2 (3.9%) divorce.

Discussion

This study showed that young children with ASD had major difficulties in health conditions, functioning, activities, participation in life and environmental context from a middle-income country, Turkey. These findings have important implications for clinicians, researchers and policy makers from especially low- and middle-income countries in developing ICF based interventions to address ICF based holistic needs of young children with ASD.

The World Health Organization International Classification of Functioning, Disability and Health Framework has been shown to provide unique functional information for children with ASD in the previous literature from high income countries. As ASD is a very heterogenic disorder, many functional and contextual domains impact on ASD from a clinical perspective based on a multicenter study from 10 countries (11). A study reported the development of a ICF-based tool specific to ASD (17) while this study provided ICF-based information mostly on Expanded GMCD, a tool that can be used for children with a variety of developmental difficulties as well as health children.

In this study in the health conditions domain of the ICF; preterm birth, tuberous sclerosis, epilepsy, Fragile X Syndrome, and maple syrup urine disease were some associated conditions with ASD which were all well-known disease or susceptibilities and increase ASD risk (18). In the functioning domain of the ICF, there have been studies on the developmental assessment of children with ASD and these pertain to language, cognitive and motor delays similar to this study (19, 20).

One of the most important findings of this study was that one third of the families reported stigmatization early on, at the time of their child's ASD diagnosis. The United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities identify stigmatization as one of the most important barriers to the well-being and participation in life of children with disabilities and their families. Stigmatization of the families of older children with the diagnosis of ASD was reported from Australia as 46% (21), and Ethiopia as 43% (22). In light of this study's results and the literature we can conclude that in the environmental context of the ICF stigmatization starts early.

The activities and participation in life domains were very limited in this sample. Almost none of the children attended preschool. Stigmatization may be the reason for the limitation in participation in life while financial difficulties may have additional effect.

Conclusion

This study showed that young children with ASD had major difficulties in health conditions, functioning, activities, participation in life and environmental context from a middle-income country, Turkey. Children

with ASD should be assessed holistically and ICF-based interventions are needed early on for young children with ASD and their families.

References

- World Health Organization. The International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF). Geneva: WHO; 2001.
- American Psychiatric Association. Autism spectrum disorder. In: Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fifth Edition, American Psychiatric Association, Arlington, VA 2013. p.50.
- Muhle RA, Reed HE, Stratigos KA, Veenstra-VanderWeele J. The Emerging Clinical Neuroscience of Autism Spectrum Disorder: A Review. *JAMA Psychiatry* 2018; 75:514.
- Maenner MJ, Shaw KA, Bakian AV, et al. Prevalence and Characteristics of Autism Spectrum Disorder Among Children Aged 8 Years - Autism and Developmental Disabilities Monitoring Network, 11 Sites, United States, 2018. *MMWR Surveill Summ* 2021; 70:1.
- Fernandez BA, Scherer SW. Syndromic autism spectrum disorders: moving from a clinically defined to a molecularly defined approach. *Dialogues Clin Neurosci* 2017; 19:353.
- Chakrabarti S, Fombonne E. Pervasive developmental disorders in preschool children. *JAMA* 2001; 285:3093.
- Battaglia A, Carey JC. Etiologic yield of autistic spectrum disorders: a prospective study. *Am J Med Genet C Semin Med Genet* 2006; 142C:3.
- Lai MC, Lombardo MV, Baron-Cohen S. Autism. *Lancet* 2014; 383:896.
- Richards C, Jones C, Groves L, et al. Prevalence of autism spectrum disorder phenomenology in genetic disorders: a systematic review and meta-analysis. *Lancet Psychiatry* 2015; 2:909.
- Agrawal S, Rao SC, Bulsara MK, Patole SK. Prevalence of Autism Spectrum Disorder in Preterm Infants: A Meta-analysis. *Pediatrics* 2018; 142.
- Mahdi S, Albertowski K, Almodayfer O, et al. An International Clinical Study of Ability and Disability in Autism Spectrum Disorder Using the WHO-ICF Framework. *J Autism Dev Disord.* 2018;48(6):2148-2163. doi:10.1007/s10803-018-3482-4
- Zero to Three (Organization). (2016). DC:0-5: Diagnostic Classification of Mental Health and Developmental Disorders of Infancy and Early Childhood: DC: 0-5. Washington, D.C: Zero To Three Press.
- Ozturk Ertem I, Krishnamurthy V, Mulaudzi MC, Sguassero Y, Bilik B, Srinivasan R, Balta H, Gulumser O, Gan G, Calvocoressi L, Johnson B, Shabanova V, Forsyth BW. Validation of the International Guide for Monitoring Child Development demonstrates good sensitivity and specificity in four diverse countries. *Acta Paediatr.* 2019. doi: 10.1111/apa.14661
- Özalp Akin E, Mustafayev R, Pekcici EBB, Ertem I. Applicability of a Tool for Comprehensive Pediatric Assessments: The Expanded Guide for Monitoring Child Development. *J Pediatr Congenit Dis* 2021; 7(1): 107.
- Michalec D. (2011) Bayley Scales of Infant Development: Third Edition. In: Goldstein S., Naglieri J.A. (eds) *Encyclopedia of Child Behavior and Development*. Springer, Boston, MA. https://doi.org/10.1007/978-0-387-79061-9_295
- Galip N, Ertem IO. Adaptation of the Guide for Monitoring Child Development to the World Health Organization International Classification of Functioning, Disability and Health-Child and Youth version and validity in chronically ill children. [Published Thesis,266849, abstract in English] Ankara University; 2010.
- Gan SM, Tung LC, Yeh CY, Wang CH. ICF-CY based assessment tool for children with autism. *Disabil Rehabil.* 2013;35(8):678-685. doi:10.3109/09638288.2012.705946.
- Lai MC, Lombardo MV, Baron-Cohen S. Autism. *Lancet* 2014; 383:896.
- Wilson RB, Enticott PG, Rinehart NJ. Motor development and delay: advances in assessment of motor skills in autism spectrum disorders. *Curr Opin Neurol.* 2018;31(2):134-139. doi:10.1097/WCO.0000000000000541
- Rai D, Heuvelman H, Dalman C, et al. Association Between Autism Spectrum Disorders With or Without Intellectual Disability and Depression in Young Adulthood. *JAMA Netw Open* 2018; 1:e181465.
- Gray DE. Perceptions of Stigma - the Parents of Autistic-Children. *Sociol Health Ill.* 1993;15(1):102-20.

Tilahun D, Hanlon C, Fekadu A, Tekola B, Baheretibeb Y, Hoekstra RA. Stigma, explanatory models and unmet needs of caregivers of children with developmental disorders in a low-income African country: a cross-sectional facility-based survey. *BMC Health Serv Res.* 2016;16:152.

Table 1. Sociodemographic characteristics

	n	%
Characteristics of children		
Boys	46	90.2
Girls	5	9.8
Age (months)		
0-12	0	0.0
13-24	19	37.3
25-36	32	62.7
Characteristics of family		
Maternal education		
Never went to school	3	5.9
Primary school	5	9.8
Secondary school	8	15.7
High school graduate	17	33.3
University education or higher	18	35.3
Mother is housemaker	30	58.8
Multiple children	23	45.1
Nuclear family	46	90.2
Residing in Ankara	40	78.4

WEB-TABANLI UZAKTAN EĞİTİMİN ÇOCUK SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI HEMŞİRELİĞİNDE KULLANIMI: LİTERATÜRE GENEL BAKIŞ

THE USE OF WEB-BASED DISTANCE EDUCATION IN CHILD HEALTH AND DISEASE NURSING:
AN OVERVIEW OF THE LITERATURE

Uğur GÜL

Arş. Gör., Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Akdeniz Üniversitesi, Dumlupınar Bulvarı, PK: 07070, Antalya-Türkiye

Emine EFE

Prof. Dr., Ana bilim dalı başkanı, Akdeniz Üniversitesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, Akdeniz Üniversitesi, Dumlupınar Bulvarı, PK: 07070, Antalya-Türkiye

ÖZET

Son yıllarda sağlık hizmetleri yoğun bilgi ve teknoloji içerisinde gerçekleşmektedir. Hemşirelik bakımı ise bu süreçten etkilenmektedir. Web-tabanlı uzaktan eğitim yönteminin popülerlik kazandığı ve geleneksel eğitim yöntemine alternatif hale geldiği görülmektedir. Bu çalışmanın amacı, ebeveynlere verilen web-tabanlı eğitimlerin çocuk sağlığına etkisini incelemektir. İlaveten, COVID-19 pandemi sürecinde web-tabanlı uzaktan eğitim programlarının klasik ebeveyn eğitimlerine göre çok daha fazla katılımcıya ulaşma potansiyeli olması nedeniyle (örneğin, yoğun bireysel oturumlar veya grup programları), ebeveynlere verilen web tabanlı eğitimlerin son yıllarda arttığı belirtilmektedir. Literatüre bakıldığında, ebeveynlere sağlanan Web-tabanlı eğitim programlarının hem çocuk sağlığı hem de ebeveyn sağlığı açısından yararlı olduğu görülmektedir. Eğitimlerde interneti kullanmak birçok olanak sunmaktadır. Bunlar; en küçük detaya kadar kayıt alınabilmesi, web cam kullanımı, e-mail ile iletişim sağlanması ve forum sayfalarını kullanılmasıdır. Web-tabanlı uzaktan eğitim, ilerleyen teknoloji ile birlikte klasik ebeveyn eğitim modellerinin dışına çıkmayı sağlamış, daha pratik, ulaşılabilir ve çağdaş eğitim imkânı sunmasının yanı sıra, öğrenmeyi daha kolay, daha uygun ya da eğlenceli bir hale getirmiş ve kişinin kendi hızıyla bireysel öğrenmesini kolaylaştırmıştır. Pediatri hemşireliğinde web-tabanlı eğitim, taburculuk eğitimlerinde, kronik hastalıkların semptom yönetiminde, yenidoğan bakımında ebeveynlerin eğitiminde, konjenital hastalıkların bakımında ve cerrahi hastalıkların bakımında kullanılmaktadır. Sonuç olarak, web-tabanlı uzaktan eğitim yöntemlerinin geleneksel eğitim yöntemlerine alternatif bir yol oluşturduğu görülmektedir. Web-tabanlı uzaktan eğitimin faydalı olduğu belirten nitelikli çalışmaların varlığı pediatri hemşirelerine önemli sorumluluklar yüklemektedir. Özellikle pediatri hemşireleri web-tabanlı uzaktan eğitimi gündemlerine almaları ve web-tabanlı eğitimleri uygulamaları gerektiğini göstermektedir. Bu çalışmanın bir diğer amacı ise ebeveynlere verilen eğitimin önemi, avantajları, dezavantajları ve pediatri hemşireliğinde kullanımına dikkat çekmektedir.

Keywords: Eğitim, Ebeveyn, Hemşirelik, Web tabanlı eğitim, Pediatri

Not: Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) tarafından desteklenmektedir.

ABSTRACT

In recent years, health services have been carried out in intensive information and technology. Nursing care is affected by this process. The web-based education method is gaining popularity and is an alternative to traditional education. The aim of this study is to provide child health with web-based education given to parents. In additionally, the COVID-19 pandemic process has shown that web-based education programs have increased in recent years, as they have the potential to get to more participants than traditional parental education (for example, intensive individual sessions or group programs). In the literature, it is seen that Web-based education programs provided to parents are beneficial for both child health and parent health. Using the internet in training offers many opportunities. These; recording down to the smallest detail, using

web cam, communicating via e-mail and using forum pages. Web-based training in pediatric nursing is used in discharge education, symptom management of chronic diseases, newborn care, parent education, care for congenital diseases and care for surgical diseases. As a result, web-based education methods are an alternative to traditional educational methods. The presence of qualified studies, which indicate that web-based education is beneficial, is responsible for pediatric nurses. In particular, pediatric nurses show that they need to take web-based education into their agenda and implement web-based training. Another aim of this study is to note the importance, advantages, disadvantages and use of the education given to parents in pediatric nursing.

Keywords: Education, Nursing, Parents, Pediatrics, Web-based education

Note: It is supported by Scientific Research Projects (BAP).

Giriş

Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Nedir?

İnternet kullanımı tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de hızla artmaktadır. TÜİK (2020) verilerine İnternet kullanım oranı 2020 yılında 16-74 yaş grubundaki bireylerde %79,0 oldu. Bu oran, bir önceki yıl %75,3’tü. Hanelerin %90,7’sinin evden İnternete erişim imkânına sahip olduğu gözlemlendi. Bu oran bir önceki yılda %88,3 idi (TÜİK, 2020). İnternet kullanımındaki bu artış daha geniş kitlelere ulaşma fırsatını beraber getirmiştir. Sağlık profesyonellerinden olan hemşireler sağlığı geliştirmek ve iyileştirmek için çalışırlar. Hemşireler hastaların bakımı sağlamak ve rehabilitasyonlarını sağlamamaktadır. Aynı zamanda, geniş kitlelere eğitim sağlamayı hedeflerler. Hemşireler hedeflerine ulaşabilmesi sadece hemşirelik bakımı uygulaması değil aynı zamanda sürekli öğrenme, geliştirme ve modern teknolojinin sağladığı imkanlardan da faydalanabilme yeteneklerine bağlıdır. Günümüzde hemşirelik bakım hizmetleri yoğun bilgi süreci ile beraber teknolojinin etkisi altında devam etmektedir. (Lusmilasari et al., 2020). Özellikle son yıllarda Web Tabanlı Uzaktan Eğitim (WTUE) yönteminin popülerlik kazandığı ve geleneksel eğitim yöntemine alternatif hale geldiği görülmektedir (Allam et al., 2021; Deng et al., 2020; Khokhar et al., 2019; Morente et al., 2014; Rantanen et al., 2021). WTUE, “İnternetin destekleyici bir dağıtım ortamıyla donatılmış öğrenme amaçlı kullanımı” şeklinde tanımlanmaktadır (Edeer et al., 2019). Başka bir tanıma göre ise “WTUE, gelişen web teknolojileri ve bilgisayar konferans sistemleri sayesinde zaman, mekân ve uzaklıktan bağımsız, eğitmen ve katılımcının birlikte çalışabildikleri bir eğitim sitemidir” (Yungol, 2018). WTUE bazen “online öğrenme” veya “e-öğrenme” olarak da adlandırılmaktadır (Edeer et al., 2019). Web tabanlı öğrenme; online ve offline bilgisayar temelli öğrenmeyi, e-öğrenmeyi, simülasyonları (Calohan et al., 2016), toplu çevrim için kursları (Liyanagunawardena & Williams, 2014), mobil öğrenme (Pu et al., 2016) gibi uygulamaları kapsamaktadır.

Web Tabanlı Uzaktan Eğitim’in Önemi

OECD hemşirelik göstergelerinde Türkiye’de 1000 kişi başına 2.4 hemşire düştüğü belirtilmektedir. Bu oranın Norveç (18.1), İsviçre (18.0), Almanya (13.9) gibi ülkelerde daha yüksektir (OECD, 2021). Bu durum artan iş gücü, sağlık maliyetleri, mali yetersizlikler, sağlık profesyonellerinin bakım kalitesinde azalma, yüz yüze yapılacak eğitimlere yeteri kadar zaman ayıramama gibi olumsuzlukları da beraberinde getirmektedir. Bu nedenle geleneksel yöntemlerle yapılan eğitimlerin yeterli olamayacağı açıktır.

Eğitim amaçlı bilgi sağlamada teknolojinin kullanımı, web tabanlı eğitimde yenilikçi bir rol oynamıştır (Kang & Seomun, 2018). WTUE programlarının klasik ebeveyn eğitimlerine göre çok daha fazla katılımcıya ulaşma potansiyeli olması nedeniyle (örneğin, yoğun bireysel oturumlar veya grup programları), ebeveynlere verilen web tabanlı eğitimlerin son yıllarda arttığı belirtilmektedir (Day & Sanders, 2018). WTUE birebir etkileşimli bilgi sağlama yöntemi sunar (Gomes et al., 2021). Ayrıca, bireysel olarak uyarlanmış geri bildirim ve stratejiler sunar, bu da uygun maliyetli ve daha yüksek erişime sahip daha esnek eğitim programları demektir (Mandracchia et al., 2019).

Gomes ve diğerlerinin (2021) yaptıkları meta-analiz sonucuna göre, WTUE ile 0-12 yaş çocuğa sahip ebeveynlerin beslenme uygulamalarına yönelik (sağlıklı beslenme alışkanlıklarına teşvik ve çocukların yaş dönemlerine uygun beslenmenin sağlanması) web tabanlı eğitimlerin umut verici olduğu belirtilmektedir (Gomes et al., 2021). İlk kez çocuk sahibi olacak anne adaylarında anne ve bebek sağlığı için doğum sonu dönemde psiko-eğitim müdahalelerinin faydalı olduğu ifade edilmektedir. Annelerin hem doğum öncesi hem

de doğum sonrası psiko-eğitilere, öz yeterliliklerin desteklenmesine ve evde yenidoğan bakımına yönelik ihtiyaçları oldukları belirtilmektedir. Bu nedenle Singapur'da web-tabanlı eğitim, doğum sonu psiko-eğitim ve kontrol grubu olmak üzere üç gruplu randomize kontrollü çalışma protokolünde, web-tabanlı eğitimlerin daha kapsayıcı olacağı, maliyetleri düşürebileceği ve doğum sonu dönemde de bakımın sürekliliğini sağlayabileceği belirtilmektedir (He et al., 2018). 13 yaşın altındaki Tip 1 Diyabetli 105 çocuğun (N=105) ebeveynleri, 6 aylık çok merkezli randomize kontrollü bir fizibilite çalışmasına katıldı. Web tabanlı müdahalelerin, Tip 1 Diyabet'li çocukların ebeveynlerine ek destek sağlamanın uygun bir yolu olduğunu belirtilmektedir (Boogerd et al., 2017). Başka bir çalışmada ise 3-12 yaş aralığındaki çocuklar ve ebeveynlerine ameliyat öncesi geleneksel broşür materyali veya interaktif web tabanlı bir platformdan ameliyat hakkında bilgi almaları yönünde bilgiler verildi. Ameliyat günü hem ebeveynlere hem çocuklara altı ayrı soru soruldu. Geleneksel broşür materyaline kıyasla interaktif web tabanlı bir platformdan preoperatif bilgilere ulaşan çocukların bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu belirtilmiştir ve ebeveynlerin preoperatif bilgilere daha kolay ulaştığı belirtilmektedir (Löf et al., 2017). Kaplan ve diğerleri (2014) depresyon veya şizofreni teşhisi konmuş ebeveynlerle 12 haftalık çevrimiçi (online) ebeveyn eğitim programı gerçekleştirmiştir. Bu çalışmanın sonucuna göre; annelerin çevrimiçi ebeveynlik eğitimi ve desteğine ilgi duyduklarını, annelik stresinin azaldığını, ebeveynlik ve baş etme becerilerini geliştirdiği belirtilmiştir (Kaplan et al., 2014). Başka bir çalışmada, 104 çocuğun (3-12 yaş) ebeveynlerine web tabanlı ebeveyn eğitimi sağlanmış ve web tabanlı eğitim alan anne-babaların çocuklarının kontrol grubundaki anne-babaların çocuklarına göre davranışa problemlerinin daha az olduğu belirtilmiştir (Enebrink et al., 2012). Mohamadirizi ve diğerleri (2013) iki eğitim yönteminin primipar kadınlarda yenidoğan bakım bilgisine etkisi karşılaştırılmıştır. İlk yöntem kitapçık hazırlanarak yapılan eğitim yöntemi ikinci eğitim yöntemi ise web tabanlı eğitim yöntemidir. Bu araştırmanın sonuçlarına göre primipar kadınların yenidoğan bakımına yönelik bilgi düzeylerinin internet tabanlı eğitim grubunda, kitapçık eğitim yöntemine göre daha yüksek olduğu saptanmıştır (Mohamadirizi et al., 2013). Bir başka çalışmada ise annelerin yenidoğan bakımı bilgi düzeylerini arttırmak ve annelerin kendilerine olan güven düzeylerini arttırmak amacıyla yapılan çalışmada WTUE programındaki annelerin yenidoğan bakımı ile ilgili bilgi düzeylerinin ve annelik güven düzeylerinin kontrol grubunda ki annelere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Kuo et al., 2009). İncelenen çalışmalara bakıldığında, ebeveynlere sağlanan WTUE programlarının hem çocuk sağlığı hem de ebeveyn sağlığı açısından yararlı olduğu görülmektedir. Özellikle, COVID-19 pandemi sürecinde gebelik öncesi ve sonrası kadınlar, yenidoğan bebekler ve çocuklar bakıma ihtiyacı olan önemli bir gruptur. Literatürde yapılan çalışmalarda göz önüne alındığında gelişen teknolojinin ile birlikte annelere verilen web tabanlı eğitimlerin anneleri güçlendirmek ve bilgi düzeylerini arttırmak için etkili bir yöntem olarak belirtilmektedir.

Web Tabanlı Eğitimin Avantajları

WTUE'de hem görsel yöntemler ile birlikte işitsel müdahaleler bir arada kullanılabilir. WTUE'ler yüz yüze gerçekleştirilen eğitimlere göre maliyeti daha düşüktür. Web ortamında yayınlanan bilgilere kesintisiz ulaşılma imkânı vardır. İnternet ortamındaki bilgilerin sürekli güncellenme imkânı bulunmaktadır. Hızlı geri bildirim alınabilmektedir. Katılımcının eksikliklerini fark edebilmesine imkân sağlamaktadır. WTUE'lerde en küçük detayın bile kayıt altına alınabilme imkânı ve farklı öğrenme yöntemleri (web cam, e-mail, forum sayfası gibi seçenekler) sunmaktadır. WTUE bireye özgü öğrenme seviyesi sağlamakla kalmaz aynı zamanda yaşa ve bireysel farklılıklara göre eğitim imkânı sağlamaktadır. Fiziksel yetersizliği nedeniyle yatağa yada eve bağlı, hastanelere yada sağlık profesyonellerine ulaşma imkanı olmayan, sağlık merkezlerinin bulunmadığı kırsal bölgelerde ikamet edenler, evde küçük çocuğunun yada hastanın bakımından sorumlu, hayatta üstlendiği sorumluluklardan dolayı yer ve zaman kısıtlaması olan, sosyal fobisi olan bireyler için WTUE büyük imkanlar sağlamaktadır. Her bir nedene bağlı çözüm üretebilme imkânı sunmaktadır. İlaveten WTUE bireye, eğitim sonrası konuları tekrar etmek ya da hatırlamak istediğinde kayıtları tekrar tekrar izleme imkânı sunmaktadır. WTUE birçok öğrenme aracını beraber kullanabilmesi nedeniyle öğrenmeyi de arttırmaktadır (Demir & Gözüm, 2011).

Web Tabanlı Uzaktan Eğitimin Dezavantajları

WTUE avantajları olduğu gibi dezavantajları da bulunmaktadır. Hemşireler ve ebeveynlerin iletişimin yüz yüze eğitime nazaran eksik kalmaktadır. Ebeveyn tarafından anlaşılmayan konuların sağlık eğitimi veren tarafından tekrar anlatılamaması veya açıklanamaması da bir diğer sınırlılık olarak görülmektedir. Sağlık

profesyonellerinin rolünün sınırlı olması, katılımcıların web sitesi yöneticisine anında soru sormasındaki engeller veya zorluklar, güncelleme yapılmadığı zaman eski ve yanlış bilgilerin kullanılması ve interneti olmayan yerleşim yerlerindeki kişilere ulaşamaması, teknolojik bilgisi az olan katılımcıların WTUE’i takip edememesi, WTUE’ye sürekli erişim imkanı olduğu için sağlık temelli eğitim almayı erteleme, WTUE’nin dezavantajları arasında yer almaktadır (Demir & Gözüm, 2011).

Web Tabanlı Uzaktan Eğitim’in Pediatri Hemşireliğinde Kullanımı

WTUE pediatri hemşireliğinde özellikle taburculuk eğitimlerinde, kronik hastalıkların semptom yönetiminde ve yenidoğanların bakımında ebeveynlere eğitimlerinin yapıldığı görülmektedir. Ebeveynlere verilen eğitimlerin sürekliliğini sağlamak için web tabanlı eğitim teknikler kullanılarak eğitimler sağlanmaktadır. Eğitimleri hem görsel hem de işitsel yöntemler ile senkronize etme, demonstrasyon ile destekleme, hastaneye yatışlarda ebeveynlerin bebeğin bakımına ilişkin bakımlarını yapmalarına imkan sağlama, soru sormasına fırsatlar verme, ebeveyn öğretimini kolaylaştıran uygulamalar arasındadır. Ebeveynleri taburculuğa hazırlamak ve taburculuk eğitimlerini sağlamak amaçlı birçok farklı tekniklerin birleştiği interaktif eğitim sürecinin sağlanabilmektedir. Son zamanlarda ebeveyn eğitimlerinde kullanılan yöntemlerden biri olarak kullanılan WTUE, ilerleyen teknoloji ile birlikte klasik ebeveyn eğitim modellerinin dışına çıkmayı sağlamış, daha pratik, ulaşılabilir ve çağdaş eğitim imkânı sunmasının yanı sıra, öğrenmeyi daha kolay, daha uygun ya da eğlenceli bir hale getirmiş ve kişinin kendi hızıyla bireysel öğrenmesini kolaylaştırmıştır. Aşağıda çalışmalar ile belirtileceği üzere WTUE pediatri hemşireliğinde yenidoğan bakımı, konjenital hastalıkların bakımı, kronik hastalıkların bakımı ve cerrahi hastalıkların bakımı gibi birçok alanda kullanılmaktadır.

Türkiye’de yapılan randomize kontrollü bir çalışmada, duygusal ihmal ve istismarı önlemek için ebeveynlere WTUE düzenlenmiştir. Altı haftalık eğitim sonucunda WTUE’in ebeveynlerde duygusal istismar farkındalık düzeylerini arttırdığı belirtilmektedir (Gülırmak & Orak, 2021).

Yapılan bir çalışmada pediatrik cerrahi ve prematüre doğum nedeniyle evde bakım ihtiyacı olan çocuğa sahip ebeveynlere WTUE sağlanmıştır. WTUE alan ebeveynler, evde ilk dönemde etkili ve güvenli iletişim yoluyla endişe ve stresin azaldığını ifade ettiler. İlaveten, çocuklarının gelişimini takip etmeyi ve gerektiğinde desteğe kolay erişim sağlayabildiklerini ifade etmişlerdir. Bu, iletişimin gün boyunca ve daha çok hastaneden uzakta yaşayan aileler arasında yapıldığını gösteren kullanım verileriyle desteklenmektedir. E-sağlık cihazı potansiyel olarak telefon görüşmelerinin yerini aldı ve gereksiz ziyaretleri engelledi. E-sağlık tekniği, yenidoğan ve pediatrik cerrahi tedavisinde çocuk ve aile merkezli bakımda güvenli kendi kendine tedaviye yardımcı olabileceği belirtilmektedir (Lindkvist et al., 2021).

Türkiye’de epilepsili adölesanlar ve ebeveynlerinin yetersiz bilgi düzeyine sahip olması nedeniyle randomize kontrollü WTUE programı düzenlenmiştir. Müdahale grubunda ki adölesanların bilgi düzeylerinin, nöbet öz yeterlilik ve e-sağlık okuryazarlık düzeylerinin kontrol grubuna göre daha yüksek olduğu belirtilmektedir. Aynı çalışmada ebeveynlerin ise bilgi, kaygı, öz-yönetim ve e-sağlık okuryazarlık düzeylerinde önemli ölçüde arttığı belirtilmektedir (Güven et al., 2020).

Tip 1 diyabetli 10-18 yaş aralığında adölesanlarda web tabanlı egzersiz eğitiminin etkinliğinin incelendiği bir çalışmada web tabanlı eğitim sitelerinin tamamlayıcı bir araç olarak kullanılabileceği belirtilmektedir (Gülçü et al., 2020).

Jiao ve diğerlerinin (2019) yaptıkları çalışmada, ilk defa anne olacak anneler için web tabanlı psiko-eğitim müdahalelerinin etkinliğini incelemişlerdir. WTUE’nin annelerde öz yeterlilik, sosyal destek düzeylerini attırdığı ve doğum sonu depresyon düzeyini azalttığı belirtilmektedir (Jiao et al., 2019).

Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) olan çocuğa sahip ebeveynlere WTUE verilmiştir. Çalışmanın başlangıcında, birinci ayında ve ikinci ayında olmak üzere toplamda 3 defa tekrarlı ölçümler yapılmıştır. WTUE alan ebeveynlerin kontrol grubuna göre ebeveynlik stres düzeylerinin daha düşük olduğu, çocukları ile sosyal iletişim düzeylerinin daha yüksek olduğu belirtilmiştir (Ibanez et al., 2018).

Başka bir çalışmada aileler hastaneden taburcu olduktan sonra ya standart evde sağlık hizmeti alan bir kontrol grubuna (n = 42 aile) ya da WTUE desteği ile evde sağlık hizmeti alan bir tele-tıp grubuna (n = 47 aile) randomize edilmiştir. WTUE grubunda randevular, özel olarak tasarlanmış web sayfası ve görüntülü görüşme ile desteklenmiştir. Web sayfası ve görüntülü arama kullanımı hastaneye acil başvuru sayısını

azalttığı belirtilmektedir. Müdahale grubunda ailelerin %26'sı gereğinden fazla randevusu olduğunu düşünürken, kontrol grubundaki ailelerin sadece %6'sı böyle düşündüğü belirtilmektedir (Robinson et al., 2016).

Choi ve arkadaşları (2016) adolesanların ebeveynlerine yönelik web tabanlı eğitim müdahalesinin ön değerlendirmesinde WTUE'in ebeveynler arasında bilginin yayılması için bir araç olabileceği belirtilmektedir (Choi et al., 2016).

Gund ve arkadaşlarının (2013) yaptığı bir çalışmada, otuz dört prematüre bebeğe sahip aile taburculuk öncesi random olarak kontrol grubu (standart evde sağlık bakımı), web tabanlı eğitim grubu ve video konferansın desteklendiği Skype olmak üzere üç gruba atandı. Bu araştırmanın sonucuna göre, web tabanlı eğitim grubunda yer alan bütün ebeveynler uygulamayı kolay bulduklarını, %83'ünün uygulama üzerinden çocukların sonuçlarına ulaşmanın kolay olduğunu ifade etmiştir. İlaveten aynı çalışmada ebeveynler web tabanlı eğitim grubundaki ve Skype grubunda yer alan ebeveynlerin kontrol grubuna göre kendilerini daha rahat hissettiklerini ifade etmişlerdir (Gund et al., 2013).

Bir araştırmada, Majör Konjenital Kalp Hastalığı (KKH) olan bebeğe sahip ailelere WTUE programları düzenlenmiştir. Araştırmanın sonucuna göre Video konferansla evde destek, telefonla danışmadan daha üstündür. Ebeveynlerin tele-evde bakımdan oldukça memnun olduğu belirtilmektedir. Tele-evde bakım, sağlık hizmeti kullanımını önemli ölçüde azaltır ve sağlık hizmeti maliyetlerini azaltabileceği ifade edilmiştir. Majör KKH'li bebeklerin aileleri için bir tele-tıp evde destek programı uygulanabilir, sürdürülebilir ve etkili olduğu belirtilmektedir (McCrossan et al., 2012).

Sonuç

WTUE programları pediatri hemşireliğinin birçok alan etkinliği kanıtlanmıştır. Web-tabanlı uzaktan eğitimin yöntemlerinin geleneksel eğitim yöntemlerine alternatif bir yol oluşturduğu çalışmalar ile belirtilmektedir. Web-tabanlı uzaktan eğitimin başarılı olduğunu gösteren çok sayıda nitelikli çalışmaların varlığı, sağlık eğitimi verme sorumluluğu olan pediatri hemşirelerinin WTUE'i gündemlerinde önemli bir yer vermeleri gerektiğini göstermektedir.

Kaynakça

- Allam, F. N. B., Ab Hamid, M. R., Buhari, S. S., & Noor, H. M. (2021). Web-Based Dietary and Physical Activity Intervention Programs for Patients With Hypertension: Scoping Review. *Journal of Medical Internet Research*, 23(3). <https://doi.org/10.2196/22465>
- Boogerd, E., Maas-Van Schaaijk, N. M., Sas, T. C., Clement-de Boers, A., Smallenbroek, M., Nuboer, R., Noordam, C., & Verhaak, C. M. (2017). Sugarsquare, a Web-Based Patient Portal for Parents of a Child With Type 1 Diabetes: Multicenter Randomized Controlled Feasibility Trial. *Journal of Medical Internet Research*, 19(8), e287. <https://doi.org/10.2196/jmir.6639>
- Calohan, J., Pauli, E., Combs, T., Creel, A., Convoy, S., & Owen, R. (2016). Using Simulation in a Psychiatric Mental Health Nurse Practitioner Doctoral Program. *Journal of Professional Nursing*, 32(6), 458-462. <https://doi.org/10.1016/j.profnurs.2016.03.009>
- Choi, H., Kim, S., Ko, H., Kim, Y., & Park, C. G. (2016). Development and preliminary evaluation of culturally specific web-based intervention for parents of adolescents. *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing*, 23(8), 489-501. <https://doi.org/10.1111/jpm.12327>
- Day, J. J., & Sanders, M. R. (2018). Do Parents Benefit From Help When Completing a Self-Guided Parenting Program Online? A Randomized Controlled Trial Comparing Triple P Online With and Without Telephone Support. *Behavior Therapy*, 49(6), 1020-1038. <https://doi.org/10.1016/j.beth.2018.03.002>
- Demir, Y., & Gözüm, S. (2011). Sağlık Eğitiminde Yeni Yönelimler; Web Destekli Sağlık Eğitimi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 4(4), 196-203.
- Deng, C. H., Wang, J. Q., Zhu, L. M., Liu, H. W., Guo, Y., Peng, X. H., Shao, J. B., & Xia, W. (2020). Association of Web-Based Physical Education With Mental Health of College Students in Wuhan During the COVID-19 Outbreak: Cross-Sectional Survey Study. *Journal of Medical Internet Research*, 22(10). <https://doi.org/10.2196/21301>

- Edeer, A. D., Vural, F., Damar, H. T., Yasak, K., & Damar, M. (2019). The Effect of Web-Based Preoperative and Postoperative Patient Care Education on Nursing Students A Randomized Controlled Study. *Cin-Computers Informatics Nursing*, 37(10), 541-547. <https://doi.org/10.1097/Cin.0000000000000552>
- Enebrink, P., Hogstrom, J., Forster, M., & Ghaderi, A. (2012). Internet-based parent management training: A randomized controlled study. *Behaviour Research and Therapy*, 50(4), 240-249. <https://doi.org/10.1016/j.brat.2012.01.006>
- Gomes, A. I., Pereira, A. I., Roberto, M. S., Boraska, K., & Barros, L. (2021). Changing parental feeding practices through web-based interventions: A systematic review and meta-analysis. *PLOS ONE*, 16(4), e0250231. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0250231>
- Gülçü, S., Arslan, S., & Arslanoğlu, İ. (2020). Tip 1 Diyabetli Adolesanlarda Web Tabanlı Egzersiz Eğitiminin Etkinliği *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 10(3), 279-288. <https://doi.org/10.33631/duzcesbed.589195>
- Gülirmak, K., & Orak, O. S. (2021). Effectiveness of web-based distance education for parents in the prevention of emotional neglect and abuse: A randomized controlled study. *Perspectives in Psychiatric Care*, 57(2), 573-582. <https://doi.org/10.1111/ppc.12580>
- Gund, A., Sjöqvist, B. A., Wigert, H., Hentz, E., Lindecrantz, K., & Bry, K. (2013). A randomized controlled study about the use of eHealth in the home health care of premature infants. *BMC Med Inform Decis Mak*, 13, 22. <https://doi.org/10.1186/1472-6947-13-22>
- Güven, S. T., Dalgic, A. I., & Duman, O. (2020). Evaluation of the efficiency of the web-based epilepsy education program (WEEP) for youth with epilepsy and parents: A randomized controlled trial. *Epilepsy & Behavior*, 111. <https://doi.org/10.1016/j.yebeh.2020.107142>
- He, H., Zhu, L., Chan, S. W. C., Chong, Y.-S., Jiao, N., Chan, Y. H., Luo, N., & Shorey, S. (2018). The effectiveness and cost-effectiveness of web-based and home-based postnatal psychoeducational interventions for first-time mothers: randomized controlled trial protocol. *JMIR research protocols*, 7(1), e9042.
- Ibanez, L. V., Kobak, K., Swanson, A., Wallace, L., Warren, Z., & Stone, W. L. (2018). Enhancing interactions during daily routines: A randomized controlled trial of a web-based tutorial for parents of young children with ASD. *Autism Research*, 11(4), 667-678. <https://doi.org/10.1002/aur.1919>
- Jiao, N., Zhu, L. X., Chong, Y. S., Chan, W. C. S., Luo, N., Wang, W. R., Hu, R. F., Chan, Y. H., & He, H. G. (2019). Web-based versus home-based postnatal psychoeducational interventions for first-time mothers: A randomised controlled trial. *International Journal of Nursing Studies*, 99. <https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2019.07.002>
- Kang, J., & Seomun, G. (2018). Evaluating Web-Based Nursing Education's Effects: A Systematic Review and Meta-Analysis. *Western Journal of Nursing Research*, 40(11), 1677-1697. <https://doi.org/10.1177/0193945917729160>
- Kaplan, K., Solomon, P., Salzer, M. S., & Brusilovskiy, E. (2014). Assessing an Internet-based parenting intervention for mothers with a serious mental illness: a randomized controlled trial. *Psychiatr Rehabil J*, 37(3), 222-231. <https://doi.org/10.1037/prj0000080>
- Khokhar, D., Nowson, C. A., Margerison, C., West, M., Campbell, K. J., Booth, A. O., & Grimes, C. A. (2019). The Digital Education to Limit Salt in the Home Program Improved Salt-Related Knowledge, Attitudes, and Behaviors in Parents. *Journal of Medical Internet Research*, 21(2). <https://doi.org/10.2196/12234>
- Kuo, S.-C., Chen, Y.-S., Lin, K.-C., Lee, T.-Y., & Hsu, C.-H. (2009). Evaluating the effects of an Internet education programme on newborn care in Taiwan. *Journal of Clinical Nursing*, 18(11), 1592-1601. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2702.2008.02732.x>
- Lindkvist, R.-M., Sjöström-Strand, A., Landgren, K., Johnsson, B. A., Stenström, P., & Hallström, I. K. (2021). "In a Way We Took the Hospital Home"—A Descriptive Mixed-Methods Study of Parents' Usage and Experiences of eHealth for Self-Management after Hospital Discharge Due to Pediatric Surgery or Preterm Birth. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(12), 6480. <https://doi.org/10.3390/ijerph18126480>
- Liyaganawardena, T. R., & Williams, S. A. (2014). Massive Open Online Courses on Health and Medicine: Review. *Journal of Medical Internet Research*, 16(8). <https://doi.org/10.2196/jmir.3439>
- Lööf, G., Liljeberg, C., Eksborg, S., & Lönnqvist, P.-A. (2017). Interactive web-based format vs conventional brochure material for information transfer to children and parents: a randomized

- controlled trial regarding preoperative information. *Pediatric Anesthesia*, 27(6), 657-664. <https://doi.org/10.1111/pan.13142>
- Lusmilasari, L., Aunguroch, Y., Widyawati, W., Sukratul, S., Gunawan, J., & Perdana, M. (2020). NURSING RESEARCH PRIORITIES IN INDONESIA AS PERCEIVED BY NURSES. *Belitung Nursing Journal*, 6(2), 41-46. <https://doi.org/10.33546/bnj.1055>
- Mandracchia, F., Llauradó, E., Tarro, L., Del Bas, J., Valls, R., Pedret, A., Radeva, P., Arola, L., Solà, R., & Boqué, N. (2019). Potential Use of Mobile Phone Applications for Self-Monitoring and Increasing Daily Fruit and Vegetable Consumption: A Systematized Review. *Nutrients*, 11(3), 686. <https://doi.org/10.3390/nu11030686>
- McCrossan, B., Morgan, G., Grant, B., Sands, A. J., Craig, B. G., Doherty, N. N., Agus, A. M., Crealey, G. E., & Casey, F. A. (2012). A randomised trial of a remote home support programme for infants with major congenital heart disease. *Heart*, 98(20), 1523-1528. <https://doi.org/10.1136/heartjnl-2012-302350>
- Mohamadirizi, S., Fahami, F., Bahadoran, P., & Mokhtari, F. (2013). The Effect of E-learning Education on Primipar Women's Knowledge about Neonatal Care. *Iranian Journal of Neonatology*, 4(4), 24-27. <https://doi.org/10.22038/ijn.2013.691>
- Morente, L., Morales-Asencio, J. M., & Veredas, F. J. (2014). Effectiveness of an e-learning tool for education on pressure ulcer evaluation. *Journal of Clinical Nursing*, 23(13-14), 2043-2052. <https://doi.org/10.1111/jocn.12450>
- OECD. (2021). *Nurse (indicator)*. Retrieved 11 Ekim 2021 from <https://data.oecd.org/healthres/nurses.htm>
- Pu, Y. H., Wu, T. T., Chiu, P. S., & Huang, Y. M. (2016). The design and implementation of authentic learning with mobile technology in vocational nursing practice course. *British Journal of Educational Technology*, 47(3), 494-509. <https://doi.org/10.1111/bjet.12443>
- Rantanen, T., Gluschkoff, K., Silvennoinen, P., & Heponiemi, T. (2021). The Associations Between Mental Health Problems and Attitudes Toward Web-Based Health and Social Care Services: Evidence From a Finnish Population-Based Study. *Journal of Medical Internet Research*, 23(9). <https://doi.org/10.2196/28066>
- Robinson, C., Gund, A., Sjöqvist, B. A., & Bry, K. (2016). Using telemedicine in the care of newborn infants after discharge from a neonatal intensive care unit reduced the need of hospital visits. *Acta Paediatr*, 105(8), 902-909. <https://doi.org/10.1111/apa.13407>
- TUİK. (2020). *Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması*. Türkiye İstatistik Kurumu. Retrieved 10.10.2021 from [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanım-Arastirmasi-2020-33679](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanım-Arastirmasi-2020-33679)
- Yungol, O. (2018). Müzik Eğitiminde Web Tabanlı Uzaktan Eğitim. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(2), 1333-1348.

ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE DENGESİZLİK VE BAŞ DÖNMESİ

VERTIGO AND IMBALANCE IN CHILDREN

Uğur Belet

Yakın Doğu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Odyoloji Bölümü, Lefkoşa, KKTC
ORCID:0000-0001-7482-2216

Ateş Mehmet Akşit

Yakın Doğu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Odyoloji Bölümü, Lefkoşa, KKTC
ORCID:0000-0001-9241-999X

ÖZET

Çocuklarda dengesizlik (dizziness) ve baş dönmesi (vertigo) yaygın olarak görülen semptomlardır. Vertigo, denge ve postüral kontrol üzerinde ciddi değişiklikler yapabilen ve hastayı olumsuz etkileyebilen akut bir semptomdur. Günlük yaşam aktivitelerini kısıtlayabilen vertigo, çocuğun okula gidememesine ve sosyal izolasyonuna neden olabilmektedir (Ravid, Bienkowski ve Eviatar, 2003). Pediatrik vestibüler bozuklukların prevalansının %0.7 ile %15 aralığında olduğu saptanmıştır (Riina, Ilmari ve Kentala 2005; Bower ve Cotton,1995). Prevelansta bu geniş aralığın nedeni; bu alanda yapılan çalışmaların tasarımında, veri toplama yöntemlerinde, çalışmalara dahil edilme ve dışlanma kriterlerinde farklılıklar ve verilerin farklı uzmanlar tarafından alınması (otolog, nöroloji uzmanı veya çocuk doktoru) olabilir (Gioacchini, Alicandri-Ciufelli, Kaleci, Magliulo ve Re, 2014; Wiener-Vacher, 2008; O'Reilly, Morlet, Nicholas, Josephson, Horlbeck, Lundy ve diğerleri, 2010; Jahn, Langhage ve Heinen, 2015). Erişkinlerde vertigoya neden olan çoğu hastalık çocukluk çağında da ortaya çıkmasına rağmen, bu hastalıkların görülme sıklığı çocuklarda farklılık göstermektedir. Örneğin yetişkinlerde vertigonun en sık nedeni olan benign paroksizmal pozisyonel vertigo (BPPV) çocuklarda yaygın görülen vertigoya neden olan hastalıklardan değildir (Gioacchini ve diğerleri, 2014). Vestibüler fonksiyon bozukluğu, çocuklarda epizodik vertigoya, koordinasyon bozukluğuna, postural kontrolün gecikmesine ve çocuğun gelişiminin etkilenmesine neden olabilmektedir (Chiarella ve Viola, 2017). Bu bozukluklar pediatrik vestibüler değerlendirme üzerine çalışan uzmanlar tarafından tespit edilip erken dönemde tedavi ve rehabilitasyon sağlanmaktadır. Erken müdahale ile ileride oluşabilecek psikolojik ve sosyal güçlüklerin önüne geçilme fırsatı yaratmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Denge, vertigo, çocuk

ABSTRACT

Instability (dizziness) and dizziness (vertigo) are common symptoms in children. Vertigo is an acute symptom that can cause serious changes in balance and postural control and negatively affect the patient. Vertigo, which can limit activities of daily living, can cause the child not to go to school and social isolation (Ravid, Bienkowski, & Eviatar, 2003). The prevalence of pediatric vestibular disorders was found to be between 0.7% and 15% (Riina, Ilmari and Kentala 2005; Bower and Cotton, 1995). The reason for this wide range in prevalence; There may be differences in the design, data collection methods, inclusion and exclusion criteria of studies conducted in this area, and the collection of data by different specialists (autologous, neurologist or pediatrician) (Gioacchini, Alicandri-Ciufelli, Kaleci, Magliulo, & Re, 2014; Wiener- Vacher, 2008; O'Reilly, Morlet, Nicholas, Josephson, Horlbeck, Lundy et al., 2010; Jahn, Langhage, & Heinen, 2015). Although most diseases that cause vertigo in adults also occur in childhood, the incidence of these diseases varies in children. For example, benign paroxysmal positional vertigo (BPPV), which is the most common cause of vertigo in adults, is not a common vertigo-causing disease in children (Gioacchini et al., 2014). Vestibular dysfunction can cause episodic vertigo, coordination disorder, delay in postural control

and affect the development of the child (Chiarella and Viola, 2017). These disorders are detected by specialists working on pediatric vestibular evaluation, and early treatment and rehabilitation are provided. It creates an opportunity to prevent future psychological and social difficulties with early intervention.

Keywords: Balance, vertigo, child

BAKÜ, PEDIATRİ ENSTİTÜSÜ'NDEKİ OKUL ÖNCESİ VE OKUL ÇAĞI ÇOCUKLAR ARASINDA *ENTEROBIUS VERMICULARIS* ENFEKSİYONUNUN GÖRÜLME SIKLIĞI

THE INCIDENCE OF *ENTEROBIUS VERMICULARIS* INFECTION AMONG PRE-SCHOOL AND SCHOOL AGE CHILDREN IN BAKU, PEDIATRIC INSTITUTE

Leman HASANLI

Arş. Gör., K.Farajova adına Bilimsel Araştırma Pediatri Enstitüsü, Bakü, Azerbaycan
ORCID No: 0000-0001-9015-7527

ÖZET

Enterobius vermicularis, dünyadaki en yaygın helmintik enfeksiyondur. Çoğunlukla pediatrik okul öncesi ve okul çağındaki popülasyonu etkiler. Çocuklarda bu nematod iştahsızlık, uykusuzluk, diş gıcırdatma, huzursuzluk, endometrit, karın krampları, ishal vb. sorunlarla sonuçlanabilir. Bu çalışmanın amacı, K. Farajova adına Bilimsel Araştırma Pediatri Enstitüsü'ndeki analiz edilen çocuk popülasyonunda *E.vermicularis* prevalansını belirlemektir.

K. Farajova Bilimsel Araştırma Pediatri Enstitüsü'nün Ocak 2022- Nisan 2022 tarihleri arasında toplam 308 çocuk, *E.vermicularis* yumurtalarının varlığını araştırmak için selofan bant yöntemi kullanılarak incelendi. Analiz edilen grup, yaşlarına göre 1 ile 6 yaş ve 7 ile 15 yaş arası olmak üzere iki gruba ayrılan 150 kız ve 158 erkekten oluşuyordu.

308 çocuktan 76'sının (24,6%) kıl kurdu ile enfekte olduğu bulundu. Erkeklerde *E. vermicularis* 29,7% oranında ve kızlarda 19,3% oranında saptandı. *E.vermicularis*'in en yüksek prevalansı 1 ile 6 yaş arasındaki çocuk grubunda kaydedilmiştir (29,8%). 7 ile 15 yaş arasındaki çocuklar grubunda ise *E. vermicularis* 18,2% oranında tespit edilmiştir. Çocukların farklı yaş grupları arasında *E.vermicularis* enfeksiyonu insidansındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > 0.05$). *E.vermicularis*'in en yüksek prevalansı 1 ile 6 yaş arasındaki çocuk grubunda kaydedilmiştir (29,8%). En çok pozitif örnekler 2 ve 4 yaşındaki çocuklardan oluşan gruptaydı. 7 ile 15 yaş arasındaki çocuklar grubunda ise *E. vermicularis* 18,2% oranında tespit edilmiştir. Çocukların farklı yaş grupları arasında *E.vermicularis* enfeksiyonu insidansındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Bu çalışma, Bakü'de enstitüsü hastanesinde okul öncesi ve okul çağı çocuklar arasında *E.vermicularis* enfeksiyonunun yaygın olduğunu göstermiştir. Sanitasyon ve kişisel hijyen uygulamalarının iyileştirilmesi, özellikle el yıkama, alışkanlığını sürdürmek, tırnakları kısa tutmak ve parmak emmekten kaçınmak *E.vermicularis*'in bulaşmasını önlemeye yardımcı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Enterobius vermicularis*, çocuk nüfusu, enterobiyaz, görülme sıklığı .

ABSTRACT

Enterobius vermicularis is the most common helminthic infection in the world. It mostly affects the children preschool and school age population. In children, this nematode can cause loss of appetite, insomnia, teeth grinding, restlessness, endometritis, abdominal cramps, diarrhea, etc. The aim of this study was to determine the prevalence of *E.vermicularis* in the analyzed pediatric population at the Institute of Scientific Research Pediatrics named after K.Farajova.

A total of 308 children at the K.Farajova Scientific Research Institute of Pediatrics between January 2022 and April 2022 were examined using the cellophane tape method to investigate the presence of *E.vermicularis* eggs. The analyzed group consisted of 150 girls and 158 boys, divided into two groups according to their age: 1 to 6 years old, and 7 to 15 years old.

Of 308 children, 76 (24,6%) was found to infect with pinworm. *E.vermicularis* was detected at a rate of 29,7% in boys and 19,3% in girls. We did not find a statistically significant difference depending on the incidence of *E.vermicularis* infection ($p > 0.05$). The highest prevalence of *E.vermicularis* was recorded in the group of children aged 1 to 6 years (29,8%). The most positive samples were in the group of 2 and 4 year old children. In the group of children between 7 and 15 years of age, *E.vermicularis* was detected at a rate of 18,2%. The difference in the incidence of *E.vermicularis* infection between different age groups of children was not statistically significant ($p > 0.05$).

This study showed that *E.vermicularis* infection is quite common among preschool and school age children in the institute hospital in Baku. Improving sanitation and personal hygiene practices, especially hand washing, maintaining the habit, keeping nails short and avoiding thumb sucking will help prevent transmission of *E.vermicularis*.

Keywords: *Enterobius vermicularis*, children population, enterobiasis, prevalence.

ÇOCUKLAR İÇİN İŞİTME SAĞLIĞININ ÖNEMİ

THE IMPORTANCE OF HEARING HEALTH FOR CHILDREN

Ali Ferdal

Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Odyoloji Bölümü, Lefkoşa, K.K.T.C
ORCID no: 0000-0003-3884-675X

Ateş Mehmet Akşit

Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Odyoloji Bölümü, Lefkoşa, K.K.T.C
ORCID no: 0000-0001-9241-999X

ÖZET

Bireysel iyilik halinin bir anlatımı olan yaşam kalitesi, yaşamın farklı alanlarında öznel bir doyumun göstergesidir. Kendiyle barışık olmanın en temel göstergesi olan iyilik halinin bilincinde olmayı ve kendini değerli hissetmeyi içerir. Genel ve sürekli iyi olma hali olarak ele alınan ve değerlendirilen yaşam kalitesi, genellikle mutluluk ve tatmin yaratan pozitif olaylar olumlu yaşantılar olarak benimsenir, bunun tersini ifade eden olumsuz deneyimler ve duygular negatif yaşam üzerinde yoğunlaşmaktadır. İşitme, yaşamın kendisiyle ilişki kurduran, bireyin zihinsel ve dil gelişiminde yer alan temel duyulardan biridir. İşitme duyusu, çocuğun bilişsel ve motor gelişiminde, iletişim ve davranışsal becerilerinde, eğitim yaşantısı ve diğer insanlarla olan ilişkilerinde rol oynamaktadır. İşitme engeli, bireyin işitme duyarlılığının gelişim, sosyal uyum, özellikle de iletişim kurmadaki görevlerini yeterince yerine getirememesi sonucunda ortaya çıkan bir durum olarak ifade edilmektedir. Çocuğun gelişimini, iletişimini, toplumsallaşmasını ve böylece tüm yaşamını etkileyen bir engellilik çeşididir. İşitme engeli, yaygın doğumsal bozukluklardan biri olmasına karşın tanınması oldukça zordur. Yapılan çalışmalarda, çocuklar arasında işitme bozukluğu sıklığı her 1000 doğumda 1-3 olarak gösterilmektedir. Sadece yeni doğan testi ile bu risk bitmiyor. Çocukluk döneminde geçirilen hastalıklar, kulak enfeksiyonları, kazalar ve kullanılan bazı ilaçlar nedeniyle bu oran binde 6'ya çıkmaktadır. Doğumu takiben 6 ay içinde işitme kayıplı çocukların tespit edilmesi ve tedavilerinin başlatılması ileriki yaşamlarına karşılaşılabilecek sorunları önemli ölçüde azaltacaktır. Bu riskler olmasa bile çocukluk döneminde bilinçsizce kullanılan teknolojik cihazlardan dolayı işitme kaybı riski yine artmaktadır. Çocuklarımızı işitme sağlığının önemi hakkında bilinçlendirmek onlara ileride daha kaliteli yaşam sunmanın ilk adımlarından biri olmalıdır.

ABSTRACT

Quality of life, which is an expression of individual well-being, is an indicator of subjective satisfaction in different areas of life. It includes being aware of the state of well-being, which is the most basic indicator of being in peace with oneself, and feeling valuable. Quality of life, which is considered and evaluated as a general and continuous state of well-being, generally focuses on positive experiences that create happiness and satisfaction, negative experiences and emotions, on the other hand, express the opposite. Hearing is one of the basic senses that establishes a relationship with life itself and takes place in the mental and language development of the individual. The sense of hearing plays a role in the child's cognitive and motor development, communication and behavioral skills, educational experience and relations with other people. Hearing disability is expressed as a situation that arises as a result of the individual's inability to adequately fulfill his/her duties in development, social adaptation, and especially in communication. It is a type of disability that affects the child's development, communication, socialization and thus his whole life. Although hearing impairment is one of the common congenital disorders, it is very difficult to recognize. Studies show that the frequency of hearing impairment among children is 1-3 per 1000 births. This risk does not end with just the newborn test. This rate rises to 6 per thousand due to childhood diseases, ear infections, accidents and some drugs used. Identifying children with hearing loss within 6 months after birth and to initiate their treatment is the key point to prevent further problems that may increase in their lives. Even if

these risks are not present, the risk of hearing loss is still increasing due to the technological devices used unconsciously in childhood. Making our children aware of the importance of hearing health should be one of the first steps to offer them a better quality of life in the future.

MODERN APPROACHES TO SOLVING THE PROBLEM OF OBESITY IN ADOLESCENT GIRLS

Kamilova Nigar MirNaghi

*Professor, Doctor of Medical Sciences
Azerbaijan Medical University*

Khalilova Gunay Mirzajan

*Azerbaijan Medical University
PhD student*

RELEVANCE

Obesity is currently a pandemic and will see a further increase in the prevalence of this disease in the coming decades. The sad fact is that this trend affects not only adults, but also children and teenagers [1, 2]. Today, the WHO forecast is the presence of obesity in 70 million children under 5 years of age by 2025 [3, 4].

WHO experts also believe that the increasing prevalence of obesity in childhood is caused by economic and social changes in society. Since this situation is considered a social problem, in order to solve it, according to most researchers, a multisectoral, multidisciplinary approach is needed at the level of public policy, taking into account the peculiarities of the economy, education and culture of specific countries [5-9]. Obesity in children is associated with unhealthy diets and low levels of physical activity [10-13]. This problem is connected not only with the changed way of life of children in the family and educational institutions, but also depends on the socio-economic conditions and state policies in the field of education, transport, urban planning, environment, agriculture, food production.

Questions of the quality of life and psychological well-being in a particular pathology always attract specialists of various profiles [14].

However, in the case of obesity, there are opposite opinions [15]. Thus, Jane Wardle and Lucy Cook in 2005 expressed their opinion about the "myth of psychological maladjustment" of obese children. They wrote: "The persistence of the myth of the psychological maladjustment of overweight and obese children is striking..." [16]. In the same year, Carl Erik Flodmark published a brief review of the literature titled "The Obese Happy Child" [17]. Both publications reported that very few obese children are depressed or have low self-esteem. Later, Andrew J. Hill wrote: "... many obese people, both adults and children, have high self-esteem, do not suffer from depression, have well-paid jobs and good social relationships ..." [18]. But most modern researchers believe that overweight and obese children have psychological and behavioral disorders, poor social adaptation [19, 20], they are more egocentric, less obedient and more irritable [21], have low self-esteem [22].

Simultaneously with the increase in the number of children with obesity, the number of children with its individual components - arterial hypertension, dyslipidemia, the risk of developing early atherosclerosis, insulin resistance, type 2 diabetes mellitus, vascular disorders [23, 24] is increasing, which will worsen as they grow older.

It is believed that the following periods are critical for the development of obesity [25, 26]:

1. The period of early age. In the 1st year of life, overfeeding a child leads to an increase in the number of adipocytes, but not their size. With timely and competent correction of the diet during this period, a favorable outcome is likely.
2. Prepuberty (7–10 years), when obesity can be recurrent, is often persistent and involves the formation of permanent obesity in adulthood, since during this period the excess number of adipocytes does not decrease, a reserve for fat depots is created.

3. Adolescence. The vast majority of overweight adolescents retain it into adulthood. This obesity is largely due to the restructuring of the neuroendocrine system associated with puberty and often forms the so-called hypothalamic syndrome of puberty with the development of metabolic syndrome [27].

To date, the world has not reached a consensus on the criteria for diagnosing obesity in children and adolescents. The most common is constitutional-exogenous, or idiopathic obesity (Fig. 1)

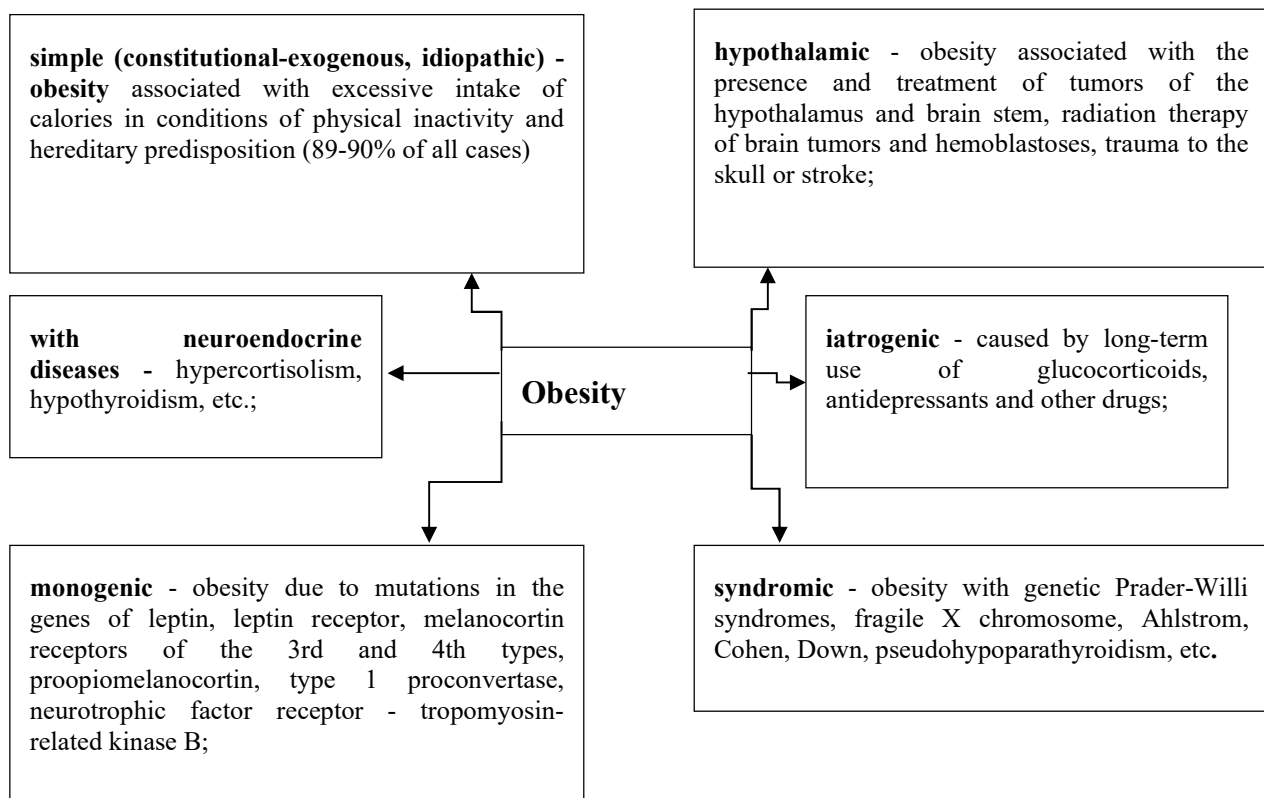

Fig.1 Classification of obesity by etiology.

There is no single point of view on the choice of a unified general system for assessing obesity in children in the world, although the vast majority of countries use the BMI value as the basis for determining the norm of body weight.

Therefore, the analysis of the features of the course of obesity and the formation of complications in different age periods indicates the need for earlier intervention with active preventive measures in children under 14 years of age, since at the age of 15–18 years, obesity is associated with deeper clinical, functional and metabolic changes and development complications [25, 26, 28, 29].

Material and research methods

When taking an anamnesis, it is necessary to take into account the age of onset of obesity, hereditary history of obesity, type 2 diabetes mellitus and cardiovascular diseases, growth dynamics, the presence of neurological complaints (headaches, visual impairment).

Objective data include BMI, androgen-dependent dermatopathy (in girls - hirsutism, acne, oily seborrhea), stage of sexual development, specific phenotypic features.

Laboratory diagnostics includes a biochemical blood test with the determination of lipidograms and hormonal studies according to indications (thyroid-stimulating and adrenocorticotropic hormones, free thyroxine, cortisol, creatinine, estradiol, FSH, LH, prolactin, progesterone.)

Inclusion Criteria:

- age 13-17 years;
- diagnosed obesity I, II degree;
- violation of the exchange of cholesterol, HDL, LDL;
- Informed consent of parents and children for examination.

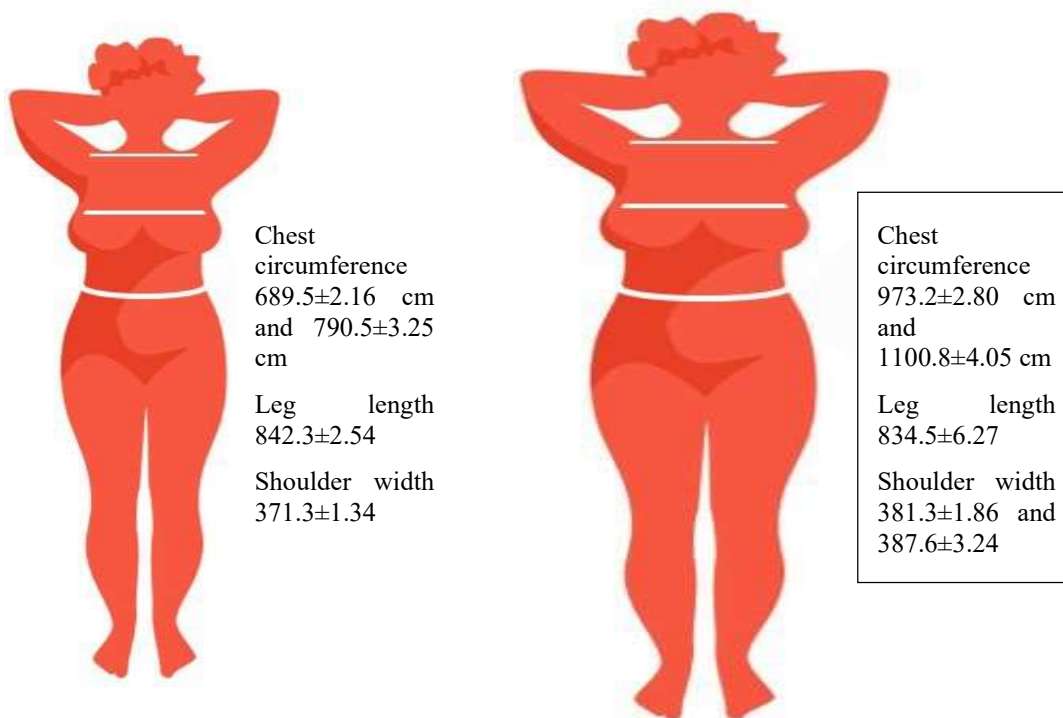
Exclusion Criteria:

- age >13 years and over 17 years;
- obesity III and IV degrees
- congenital endocrine pathology;
- concomitant extragenital pathology.

When examining girls in both groups, attention was paid to age, menstrual function, and the presence of concomitant chronic diseases [30, 31].

During a general examination, it was found that the majority of the examined had the correct physique, hypersthenic type [32, 33].

Most of the surveyed main group had obesity I and II degree.

At the same time, body weight was 81.3±1.7 and 74.5±3.1 compared with the control group 51.6±2.1.

According to the anamnesis, 70% of children have family heredity, not only on the part of the mother and father, but also on the part of grandparents. In addition to the presence of obesity in these relatives, diseases such as type 2 diabetes, hypertension, strokes, and heart attacks were taken into account [28].

Of particular interest are data on the age debut of weight gain. From the anamnesis of the disease, it was found that in 11 adolescent girls, excessive weight gain was noted at a younger age, in 79 (%) - in preschool and primary school age, in 10 (%) - in senior school age. With age, the incidence of obesity increases. The maximum frequency of weight gain is observed in senior school age [25, 26, 29].

The age of the first menstruation in the subjects varied within 12-14 years. Early menarche was observed in 12 (12%) obese girls, and 15 (15%) patients began menstruating from the age of 14. Normal menstrual function was observed only in 18% of patients of the main group, irregular menstruation in 76%. Menstrual disorders were manifested in the form of hypomenorrhea in 15 (15%) patients, intermenstrual bleeding occurred in 76 (76%), the most common menstrual irregularity was hypermenorrhea or metrorrhagia in 56 (56%). To determine the level of impairment of the side of the target organs, the hormonal profile was studied by determining the concentrations of hormones in the plasma of the peripheral venous blood [34, 36].

In the study of the hormonal profile in patients with obesity, it was found that the average level of LH in this group was significantly increased, while in 24 adolescent girls it was 5.66 mU / ml. Along with this, although a decrease in follicle-stimulating hormone should be noted, however, its concentration was also significantly increased, averaging 11.94 ± 0.24 mU/ml, and in 18 subjects it was in the range of 12.2-12.41 mU/ml, which indicates a significant hormonal failure in the hypothalamic-pituitary system. The concentration of estradiol was also increased by 31.54 ± 0.82 ng/ml.

The average level of testosterone concentration in the main group was slightly increased and amounted to 1.58 ± 0.05 ng/ml. As you know, an increase in this hormone in girls at puberty and early reproductive age leads to the development of virilous symptoms (hirsutism, acne) and, as a result, further infertility.

You should also pay attention to the increase in the average level of prolactin concentration (40.77 ± 0.93 ng/ml).

Adolescent girls are characterized by a significantly significant increase in cortisol up to 219.75 ± 2.44 mU/ml on average. An increase in cortisol levels corresponds to chronic physiological and psychological stress.

A study of the hormonal balance in obese adolescent girls showed that it is also necessary to include biochemical analysis in the range of diagnostic tests, which includes the determination of cholesterol, triglycerides, protein, and glucose [35, 36].

Depending on the level of cholesterol, its significance is determined. In our study, mild hypercholesterolemia was detected in 19 (19%) patients, moderate - in 72%, severe - in 9%.

The results of the study of albumin showed a picture of a sharp increase in albumin in the main group (64.19 ± 0.30 versus 41.99 ± 1.04).

The results of the conducted studies showed that the content of lipid components was maximally increased 10.48 ± 0.07 .

Determination of the concentration of total protein in the blood serum revealed a significant difference in the indices between the main and control groups 92.52 ± 0.58 and 67.17 ± 0.45 .

In order to rule out insulin resistance in the subjects, all adolescents underwent OGTT as part of a comprehensive examination. The test was carried out according to the standard method: measuring blood glucose on an empty stomach and 2 hours after taking a glucose solution at the rate of 1.75 g/kg of the child's weight (no more than 75 g). In no case was a violation of carbohydrate metabolism.

When conducting a thorough analysis of adolescent girls of the main group, we identified 3 groups. Group I consisted of subjects who had a significant decrease in hormonal examination. Unfortunately, this group included only 27 (27%) adolescent girls: testosterone, cortisol, prolactin, LH and progesterone levels significantly decreased, but LH and progesterone were slightly higher than normal. In 56 (56%), a decrease in these indicators was also observed, but insignificant - in group II and in group III 17%, practically the reference data did not change.

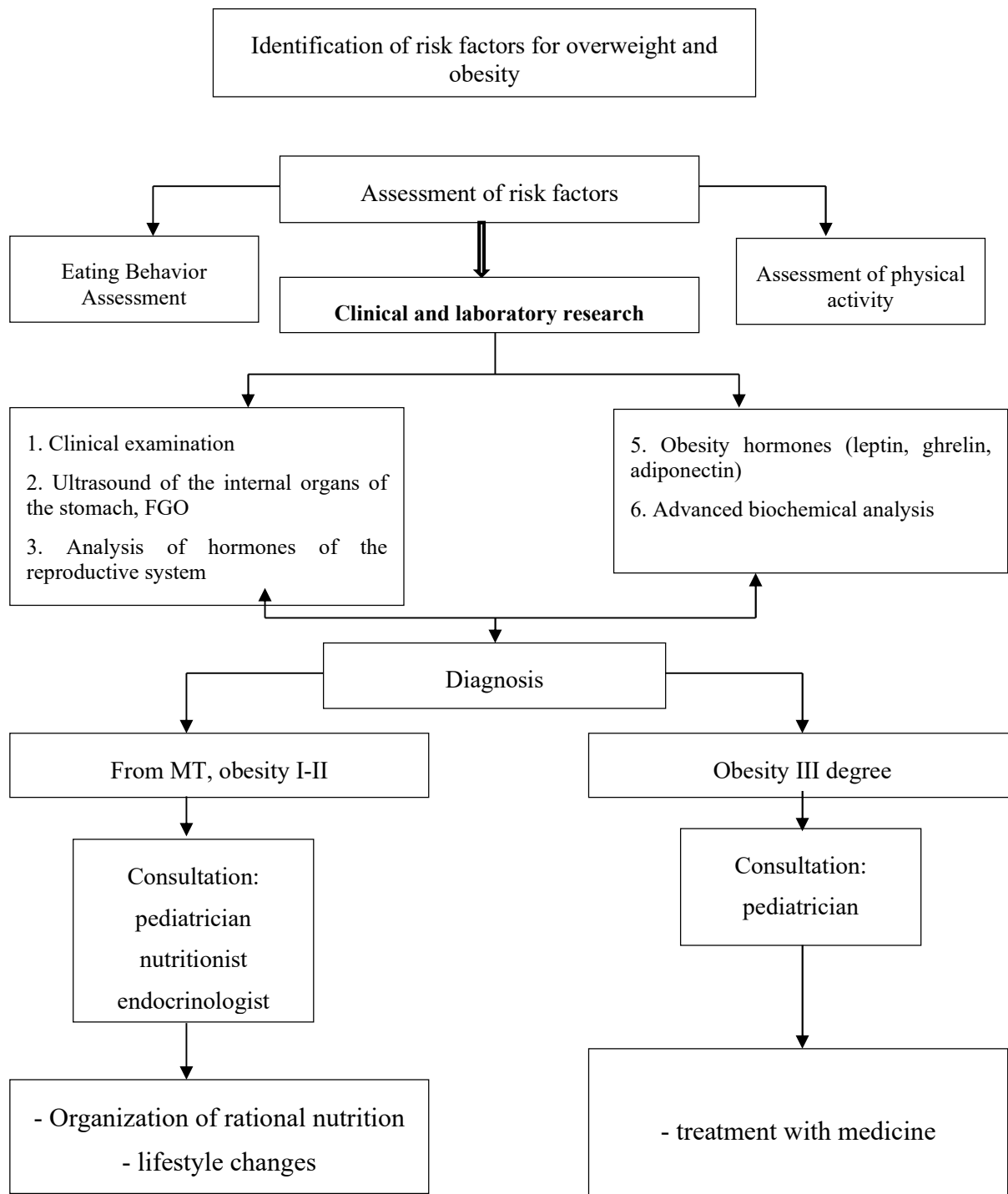
Thus, in adolescent girls, a clear imbalance of hormonal metabolism at the level of the ovarian and hypothalamic-pituitary-adrenal levels is revealed [39]. It should be noted that the normal levels of hormones for each age in the period from 13 to 17 years are different, as a result, it is necessary to conduct a mandatory examination in dynamics. Concomitant pathology, in particular, obesity, is also of great importance. has a significant impact on the development of disorders at all levels of the reproductive system.

Treatment and prevention

In children and adolescents, the organization of rational nutrition - the main method of prevention should be based on the following basic principles [37, 38]:

- normalization of the daily diet in terms of the content and ratio of the main nutrients in accordance with the recommended age-specific consumption norms, with the help of which it is possible to slow down the increase in body weight;
- elimination of food intake at night;
- organization of a rational diet;
- Carrying out the correction of lipid content in the diet with vegetable fats;
- the introduction of carbohydrates mainly with vegetable and fruit dishes with a significant restriction of sugar and flour products;
- the introduction of the optimal amount of protein, due to both plant products and animal proteins that are complete in amino acid composition.

To date, active searches are underway for safe drugs that allow you to control the processes of deposition of fat cells in the human body. However, in pediatric practice, most of the drugs approved for use in adult patients are prohibited. Therefore, a special role is assigned to the prevention of obesity, the search for new safe methods of treatment, taking into account the pathogenesis of the disease. The algorithm for the prevention of obesity and reproductive health disorders in adolescent girls should be carried out in the following order [40].

Literature:

1. Marques A. Prevalence of adult overweight and obesity in 20 European countries, 2014 / A. Marques, M. Peralta, A. Naia [et al.] // Eur J Public Health. – 2018. Vol. 28, – p. 295-300. doi: 10.1093/eurpub/ckx143.
2. Sardinha LB. Prevalence of overweight and obesity among Portuguese youth: a study in a representative sample of 10-18-year-old children and adolescents / L.B. Sardinha, R. Santos, S. Vale [et al.] // Int J Pediatr Obes. – 2011. № 6, – p. 124-128. doi: 10.3109/17477166.2010.490263.
3. Sahoo K. Childhood obesity: causes and consequences / K. Sahoo, B. Sahoo, A.K. Choudhury [et al.] // J Family Med Prim Care. – 2015. Vol. 4, – p. 187-192. doi: 10.4103/2249-4863.154628
4. Brown C.L. Addressing childhood obesity: opportunities for prevention / C.L. Brown, E.E. Halvorson, G.M. Cohen [et al.] // Pediatr Clin North Am. – 2015, Vol. 62, – p. 1241-1261. doi:10.1016/j.pcl.2015.05.013

5. James W. The epidemiology of obesity: the size of the problem / W. James // *J Intern Med.* – 2008. Vol. 263(4), – p. 336-352. doi:10.1111/j.1365-2796.2008.01922.x
6. Contaldo F. Obesity epidemics: simple or simplistic answers?. / F. Contaldo, F. Pasanisi // *Clinical Nutrition.* – 2005. Vol. 24(1), – p. 1-4. doi:10.1016/j.clnu.2004.10.005.
7. Tucker S. A School Based Community Partnership for Promoting Healthy Habits for Life / S. Tucker, L. Lanningham-Foster, J. Murphy [et al.] // *Journal of Community Health.* – 2010. Vol. 36(3), – p. 414-422. doi:10.1007/s10900-010-9323-9.
8. Liu J.H. Diet, physical activity, and sedentary behaviors as risk factors for childhood obesity: an urban and rural comparison / J.H. Liu, S.J. Jones, H. Sun [et al.] // *Childhood Obesity (Formerly Obesity and Weight Management)* – 2012. Vol. 8(5), – p. 440-448.
9. Wimalawansa S.J. Controlling Obesity and Its Complications by Elimination of Causes and Adopting Healthy Habits: «Cause-Driven» Approach / Wimalawansa S.J. // *Advances in Medical Sciences.* – 2014. Vol. 3(1), – p. 1-15.
10. Koletzko B. Prevention of childhood obesity: a position paper of the global federation of international societies of pediatric gastroenterology, hepatology nutrition (FISPGHAN) / B. Koletzko, M. Fishbein, W.S. Lee [et al.] // *J Pediatr Gastroenterol Nutr.* – 2020. Vol. 70, – p. 702-710. doi: 10.1097/MPG.0000000000002708
11. Brown T. Interventions for preventing obesity in children / T. Brown, T.H. Moore, L. Hooper [et al.] // *Cochrane Database Syst Rev.* – 2019. № 7. CD001871. doi: 10.1002/14651858.CD001871.pub4
12. Samorodskaya I.V. Obesity and recommendations of professional communities / I.V. Samorodskaya // *Doctor.* – 2015. №. 8. – p. 2-7.
13. Caballero B. A Nutrition Paradox - Underweight and Obesity in Developing countries / B.Caballero // *The New England Journal of Medicine.* – 2005. Vol. 352. № 15. – p. 1514-1516.
14. Pulgaron E.R. Childhood obesity: a review of increased risk for physical psychological comorbidities / E.R. Pulgaron // *Clin Ther.* – 2013. №. 35 – p. 18-32. doi:10.1016/j.clinthera.2012/12/014
15. Yakovleva N.V. Development of submissions about the subject of health psychology / N.V. Yakovleva // *Personality in a changing world: health, adaptation, development: network journal* – 2019. Vol. 7, № 1 (24).
16. Wardle J. The impact of obesity on psychological wellbeing / J. Wardle L.Cooke // *Best Pract Res Clin EndocrinolMetab.* – 2005. №19, – p. 421-440.
17. Flodmark C. The happyobese child /C. Flodmark // *IntJ Obes.* – 2005. №29, – p. 31-35.
18. Hill A.J. Obesity in Children and the “Myth of Psychological Maladjustment”: Self-Esteem in the Spotlight /A.J. Hill // *CurrObesRep.* – 2017. №6, – p. 63-70. doi: 10.1007/s13679-017-0246-y.
19. Zhai J. Analysis of psychological characteristics of obese children /J. Zhai, Q. Bian, L. Liu // *European ReviewforMedical and Pharmacological Sciences.* – 2017. Vol.21, №11, – p. 2665-2670.
20. Rankin J. Psychological consequences of childhood obesity: psychiatric comorbidity and prevention / J. Rankin, L. Mahews, S. Cobley [et al.] // *Adolescent Health, Medicine and Therapeutics.* – 2016. Vol. 7, – p. 125-146. doi: 10.2147/AHMT.S101631
21. S. Personality and overweight in 6-12-year-old children / S. Hampson, M. Vollrath, P. Júlíusson // *Pediatr Obes.* – 2015. Vol. 10, № 5, – p. 5-7. doi:10.1111/ijpo.12014.
22. Chung K. Psychological and physiological correlates of childhood obesity in Taiwan / K. Chung, H. Chiou, Y. Chen // *Scientific Reports.* – 2015. Vol. 5, № 17439. – p. 1-9. doi:10.1038/srep17439
23. Netrobenko O.K. Obesity in children: New prevention concepts and approaches. Literature review / O.K. Netrobenko, S.E. Ukrainsev, I. Yu. Melnikova // *Issues of modern pediatrics* – 2017. №. 16 (5), – p. 399-405.
24. Yeckel C.W. Validation of insulin sensitivity indices from oral glucose tolerance test parameters in obese children and adolescents / C.W. Yeckel, R. Weiss, J. Dziura [et al.] // *J Clin Endocrinol Metab* – 2004. Vol. 89(3), – p. 1096-1101.
25. Golub M.S. Public health implications of altered puberty timing / M.S. Golub, G.W. Collman, P.M. Foster [et al.] // *Pediatrics* – 2008. № 3 (121), – p. 218-230. doi: 10.1542/peds.2007-1813g.
26. Jasik C.B. Adolescent obesity and puberty: the "perfect storm" / C.B. Jasik, R.H. Lustig // *Ann NY Acad Sci.* – 2008. 1135, 265-279. doi:10.1196/annals.1429.009.
27. Chumakova G.A. Metabolic syndrome: Challenging and unresolved issues / G.A. Chumakova, N.G. Veselovskaya, O.V. Gritsenko [et al.] // *Russian Journal of Cardiology* – 2014. № 3 (107), – p. 63-71.

28. Freemark M. The effects of metformin on body mass index and glucose tolerance in obese adolescents with fasting hyperinsulinemia and a family history of type 2 diabetes / M. Freemark, D. Bursey // *Pediatrics*, – 2001. 107:E55
29. Kaplowitz P.B. Link between body fat and the timing of puberty / P.B. Kaplowitz // *Pediatrics* – 2008. № 3 (121), – p. 208-217. doi:10.1542/peds.2007-1813f.
30. Rupa Vani K. Menstrual Abnormalities in School Going Girls-Are They Related to Dietary and Exercise Pattern? / K. Rupa Vani, K.S. Veena, L. Subitha [et al.] // *Journal of clinical and diagnostic research: JCDR*. – 2013. 7:2537.
31. Jena P. Menstrual pattern and body mass index in adolescent school girls; a cross-sectional study / P. Jena, J. Panda, A. Mishra [et al.] // *GJRS*. – 2016. № 6, – p. 1-3.
32. Barde S. Influence of body mass index on menstrual irregularities in adolescent girls / S. Barde, S. Upendra, S. Devi // *Int J Med Health Sci*. – 2015. № 4, – p. 1-4.
33. Deshpande H. Relationship of body mass index and body fat percentage with menstrual cycle pattern in adolescents / H. Deshpande, S.B. Burute, P. Dahiya // *Int J Pharm Biomed Sci*. – 2013. № 4, – p. 114-117.
34. Yücel G. Menstrual characteristics and related problems in 9-to 18-year-old Turkish school girls / G. Yücel, M. Kendirci, Ü. Gül // *J Pediatr Adolesc Gynecol*. – 2018. №. 31, – p. 350-355. doi:org/10.1016/j.jpag.2018.03.002.
35. Tayebi N. The relationship between body mass index (BMI) and menstrual disorders at different ages of menarche and sex hormones / N. Tayebi, Z. Yazdanpanahi, S. Yektatalab [et al.] // *J Natl Med Assoc*. – 2018. 110, – p. 440-447. doi: 10.1016/j.jnma.2017.10.007.
36. Kaplowitz P.B. Link between body fat and the timing of puberty / P.B. Kaplowitz // *Pediatrics*. – 2008. 121(Suppl 3), – p. 208-217. doi: 10.1542/peds.2007-1813f.
37. Brown T. Interventions for preventing obesity in children / T. Brown, T.Kh. Moore, L. Hooper [et al.] // *Cochrane Database of Systematic Reviews* – 2019.7: CD001871. doi:10.1002/14651858.CD001871.pub4
38. Recommendations for diagnosis, treatment and prevention of obesity in children and adolescents. – M.: Practice, 2015. - 136.
39. Menstrual patterns and problems in association with body mass index among adolescent school girls / S. Monika, O. Prakash, R. Appasaheb // *Author Information Journal of Family Medicine and Primary Care* – 2019. Vol. 8, - № 9, – p. 2855-2858. doi: 10.4103 /jfmjpc.jfmjpc_474_19

EVALUATION OF THE ATTITUDES OF MOTHERS WITH 0-6 MONTHS OLD BABY TO BREASTFEEDING

Büşra AVCI

*Uzman Ebe Silopi İlçe Sağlık Müdürlüğü, Bulaşıcı Hastalıklar Birimi,
Silopi İlçe Sağlık Müdürlüğü, Dicle mahallesi 25. Cadde eski hastane binası no:54- 73400 Şırnak/Türkiye
ORCID ID:0000-0003-1634-840X*

Selver GÜLER

*Dr. Öğr. Üyesi SANKO Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Çocuk Sağlığı ve Hemşireliği
Anabilim Dalı
SANKO Üniversitesi, Gazimuhtar Paşa Bulvarı No:36 - 27090 Gaziantep/Türkiye
ORCID ID: 0000-0003-2984-4306*

ABSTRACT

This research was conducted as a descriptive study in order to evaluate the attitudes of mothers with 0-6 months old babies living in Silopi district of Şırnak province towards breastfeeding. The sample of research constitutes 235 mothers. The data of the research were collected by face-to-face interview method using the "Data Collection Form" and the "Breastfeeding Attitude Evaluation Scale (ETBS)". SPSS 25.0 statistical package program was used in the analysis of the data obtained from the research. Statistical significance level was taken as $p < 0.05$. When mothers' attitudes towards breastfeeding were evaluated, it was determined that most of the mothers breastfed their babies, but they had to supplement with formula milk. In addition the most of mothers stated that they had problem about inability to attach their babies to their breasts because of their nipple collapse and cracking of the nipples, that they did not receive breastfeeding education, that they could not produce enough milk and that they gave formula to their babies in the first days of their lives. Statistically significant was found in terms of mothers' education level, family type, number of children and mean ETBS scores ($p < 0.05$). It was determined that there was a statistical difference between the birth weight of the baby, health problems in the baby and baby born after planned pregnancy, and the mean ETDS score ($p < 0.05$). When the questions about breastfeeding and feeding of the baby were compared in terms of the mean ETDS score; A statistically significant difference was found in terms of having problems in the first breastfeeding, giving both breasts while breastfeeding, reason for formula feeding, time to consider only breastfeeding, time to think about breastfeeding in total, and ETRS score averages ($p < 0.05$). As a result of our research, we suggest that health personnels who have a lot of meetings with mothers in specially primary health care of family health care centers, using the breastfeeding attitude assessment scale, identify the missing information in mothers about breast milk and breastfeeding education and complete their education with verbal, visual and applied methods.

Keywords: Breast Milk, Breastfeeding, Breastfeeding Attitude

TOY PREFERENCES AND TOY HYGIENE PRACTICES OF PARENTS WITH CHILDREN AGED 1-6

1-6 YAŞ GRUBU ÇOCUĞU OLAN EBEVEYNLERİN OYUNCAK TERCİHLERİ VE OYUNCAK HİJYEN UYGULAMALARI

Mürşide ZENGİN

Dr. Öğr. Üyesi, Adıyaman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği ABD, Adıyaman, Türkiye, ORCID No: 0000-0003-1453-6028

Abstract

This research was conducted to determine the toy preferences and toy hygiene practices of parents with children aged 1-6. The descriptive study was completed with the participation of 108 parents. The data collection form created by the researchers was used to collect the research data. The mean age of the participants was 33.94±6.19 (min:19; max:48) and 75.9% of them were female. It was determined that most of them had a university or higher education levels (76.8%) and their income was equal to or less than their expenses (65.8%). It was revealed that the most preferred toy order in the study was educational toys (n=103), lego/puzzle type toys (n=98), and plush toys (n=95) and the least preferred type of toys were guns and war toys (n=29). It was determined that more than half of the participants (51.9%) bought toys in order to increase their child's cognitive/mental development. It was determined that the most important feature of the participants in buying toys was "educational quality" (48.1%) and the least attention was "suitability for gender" (5.6%). In the study, 63.0% (n=68) of the participants stated that they pay attention to the washable/cleanable features when purchasing toys. 53.7% of the participants had knowledge about toy hygiene; 64.8% of them stated that they pay attention to toy hygiene and more than one-third (36.1%) of them cleaned toys once a month. When the methods of providing toy hygiene were examined, it was determined that water and soap were used most frequently for all types of toys, including electronic/buttoned/battery and playdough toys. In line with the findings of the study, it was revealed that nearly half of the participants did not have knowledge about toy hygiene and that toys were not cleaned properly and frequently. It is recommended to plan and implement training on toy hygiene, which is generally ignored by both parents and health care providers. Nurses should contribute to educational activities by playing a key role in raising awareness of society about toy preference and hygiene.

Keywords: Child, Parent, Nursing, Toy Hygiene, Toy Preference

ÖZET

Bu araştırma 1-6 yaş grubu çocuğu olan ebeveynlerin oyuncak tercihleri ve oyuncak hijyen uygulamalarını belirlemek amacıyla yapıldı. Tanımlayıcı tipte tasarlanan araştırma 108 ebeveynin katılımıyla tamamlandı. Araştırma verilerinin toplanmasında araştırmacılar tarafından oluşturulan veri toplama formu kullanıldı. Katılımcıların yaş ortalaması 33.94±6.19 (min:19; max:48) ve %75.9'u kadındır. Büyük bir kısmının üniversite ve üzeri eğitim aldığı (%76.8) ve gelirinin gidere eşit/az olduğu (%65.8) belirlendi. Çalışmada en çok tercih edilen oyuncak sıralamasının eğitici oyuncaklar (n=103), lego/yap-boz türü oyuncaklar (n=98) ile pelüş oyuncaklar (n=95) ve en az tercih edilen oyuncak türünün oyuncak silah ve savaş oyuncakları (n=29) olduğu belirlendi. Katılımcıların yarısından fazlasının (%51.9) çocuğunun bilişsel/zihinsel gelişimini artırmak amacıyla oyuncak satın aldığı belirlendi. Katılımcıların oyuncak satın almada en çok dikkat ettikleri özelliğin "eğitici nitelik" (%48.1) ve en az dikkat edilen özelliğin de "cinsiyete uygunluk" (%5.6) olduğu saptandı. Araştırmada katılımcıların %63.0'ı (n=68) oyuncak satın alırken yıkanabilir/temizlenebilir özellikte olmasına dikkat ettiğini ifade etti. Katılımcıların %53.7'sinin oyuncak hijyeni konusunda bilgi sahibi olduğunu; %64.8'i oyuncak hijyenine dikkat ettiğini ve üçte birinden fazlası (%36.1) oyuncak temizliğini ayda bir yaptığını ifade etti. Oyuncak hijyeni sağlama yöntemleri incelendiğinde elektronik/düğmeli/pilli ve

oyun hamuru şeklindeki oyuncaklar da dahil olmak üzere her tip oyuncak için en sık su ve sabun kullanıldığı belirlendi. Araştırmanın bulguları doğrultusunda katılımcıların yarısına yakınının oyuncak hijyeni konusunda bilgi sahibi olmadığı, oyuncak temizliğinin uygun biçimde ve sıklıkta yapılmadığı ortaya çıktı. Genellikle hem ebeveynlerin hem sağlık hizmeti sunucularının göz ardı ettiği oyuncak hijyeni konusunda eğitimlerin planlanarak uygulanması önerilmektedir. Oyuncak tercihi ve hijyeni konusunda toplumun bilinçlendirilmesinde hemşireler anahtar rol oynayarak eğitim faaliyetlerine katkı sağlamalıdır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Ebeveyn, Hemşirelik, Oyuncak Hijyeni, Oyuncak Tercihi

Introduction

Toys are materials that help children's cognitive, social, psychomotor and language development and guide the child to problem solving (Karaca, 2020). The use of toys becomes more important in early childhood periods when physical and mental development is quite rapid (Zengin & Yayan, 2017).

Although the selection of toys suitable for the child is sometimes left to the child's choice, it is an important practice that is usually performed by the parents. It is known that parents consider many variables in the toy they will choose for their children and finally make their choice. Some of the evaluated variables include that the toy to be purchased is suitable for the age, gender and developmental level of the child (Bolişik, Bal Yılmaz, Yavuz, & Tural Büyük, 2014; Özer & Akgül, 2021).

Although the toy is a learning and social interaction tool for children, if its hygiene is not adequately maintained, it can present significant risks as it has the potential to become a disease vector (Pires Cogo Simão, Aparecida Prata, Moreira Zornoff, & Corrêa, 2017). The majority of the limited number of studies on toy cleaning and hygiene have focused on the hygiene practices of toys in a nursery or day care home (Ibfelt, Engelund, Schultz, & Andersen, 2015; Pires Cogo Simão et al., 2017). When the studies are examined; There are studies to determine the toy preference of parents, but there is no study that addresses the toy hygiene of parents. This research was carried out to determine the toy preferences and toy hygiene practices of parents with children aged 1-6.

Materials and Methods

Research Design

The research was conducted in descriptive type and online between February and April 2022. The population of the study consisted of parents with children aged 1-6, residing in Adıyaman city center. The sample of the study consisted of all parents who were reached through purposive sampling and volunteered to participate in the study between the specified dates.

Inclusion criteria in the study;

- Being a child of 1-6 age group,
- Not having a diagnosed mental illness
- It was determined as volunteering to participate in the study.

7 parents who filled in the questionnaire incompletely or incorrectly were excluded from the study and the study was completed with 108 participants.

Data Collection

The data collection form created by the researcher was used to collect the research data. After the data collection form was prepared by the researchers, it was sent to three experts who are faculty members in pediatric nursing for their opinions. The form was finalized by making the necessary corrections in line with the suggestions from the field experts. The data collection form consists of a total of 22 questions six questions for determining some characteristics of parents such as age, gender, educational status, number of children, 16 questions for determining children's age, gender, toy preferences of parents, and hygiene of toys. The data of the research were collected through the participants who voluntarily agreed to participate in the study by sending the questionnaire form online to the parents.

Data Analysis

SPSS version 22.0 for Windows was used for data analysis. From descriptive statistics; mean, standard deviation, percentage distribution and frequency distribution were used. The data of the study were evaluated at a significance level of 0.05 with a 95% confidence interval.

Research Ethics

In order to fulfill the ethical principles in the research, the necessary ethical approval was obtained from the clinical research and publication ethics committee of the university. (Decision No: 3140). Informed consent of the parents was obtained digitally to participate in the study.

Results

The mean age of the participants was 33.94 ± 6.19 (min:19; max:48) and 75.9% of them were female. It was determined that 76.8% of them had university or higher education and 65.8% of them had income equal to/less than expenditure. The distribution of some descriptive characteristics of the participants is given in Table 1. 61.1% of their children were female and their mean age was 4.03 ± 1.45 years.

Table 1. Descriptive Characteristics of the Participants

Variables	n	%
Gender		
Female	82	75.9
Male	26	24.1
Education Level		
Primary school	15	13.9
High school	10	9.3
University and above	83	76.8
Economical situation		
Good	37	34.2
Moderate/Bad	71	65.8
Total	108	100

The distribution of the participants' toy preferences is given in Table 2. When the table is examined, it is seen that the most preferred toys are educational toys (n=103), lego/puzzle (n=98) and plush toys (n=95). It was determined that the least preferred type of toys by the parents were toy guns and war toys (n=29).

Table 2. The Toy Preferences of the Participants

	Yes		No	
	n	%	n	%
Toy Type				
Educational toys	103	95.4	5	4.6
Lego, Block, Puzzle	98	90.7	10	9.3
Plush toys	95	88.0	13	12.0
Dolls and baby items	84	77.8	24	22.2
Toy vehicles (car, truck, ship)	80	74.1	28	25.9
Moving toys that make noise	78	72.2	30	27.8
Toy kitchen and cleaning utensils	70	64.8	38	35.2
Current hero figures	58	53.7	50	46.3
Computer, tablet	55	50.9	53	49.1
Toy gun, war toys	29	26.9	79	73.1

It was determined that more than half of the participants (51.9%) bought toys in order to increase their child's cognitive/mental development. When the frequency of buying toys is examined, the rate of those who express their opinion once a month is 41.7%. It was determined that the most important feature of the participants when purchasing toys was educational (48.1%), and the least attention was paid to toys that were gender-appropriate (5.6%).

Table 3. Toys Purchasing Characteristics of Participants

Variables	n	%
Purpose of buying toys		
Increasing cognitive/mental development	56	51.9
To have a good time	28	25.9
Increasing hand and body dexterity	15	13.9
Meet the child's wishes	9	8.3
Frequency of buying toys		
Once a week	12	11.1
Once in a month	45	41.7
Quarterly	35	32.4
Once a year	16	14.8
Considerations when purchasing toys		
To be educational	52	48.1
Quality, safety and licensing	26	24.1
Child's request	15	13.9
To be entertaining	9	8.3
Be gender-appropriate	6	5.6
Total	108	100

In the study, 63.0% (n=68) of the participants stated that they pay attention to the washable/cleanable feature when purchasing toys. The attitudes and practices of parents on toy hygiene are shown in Table 4. According to the table; It was determined that 53.7% of the participants had knowledge about toy hygiene. While 64.8% of the participants stated that their child pays attention to toy hygiene, the time to clean toys was expressed as once a month most frequently (36.1%). When the methods of providing toy hygiene were examined, it was determined that water and soap were used most frequently for all types of toys, including electronic/buttoned/battery and play dough toys.

Table 4. Participants' Toy Hygiene Attitudes and Practices

Variables	n	%
Knowledge of toy hygiene		
Yes	58	53.7
No	15	13.9
Undecided	35	32.4
Paying attention to the cleanliness/hygiene of toys at home		
Yes	70	64.8
No	4	3.7
Sometimes	34	31.5
Frequency of cleaning toys		
After every play	20	18.5
Once a week	18	16.7
Once in a month	39	36.1
Once a year	21	19.4
Never	10	9.3
Hygiene of plush toys		
With soap and water	56	51.9
With other chemical detergents (bleach etc.)	17	15.7
With disinfectant	5	4.6
Throwing it in the washing machine	28	25.9
I'll throw it out after a while because I can't clean it	2	1.9
Hygiene of plastic toys		
With soap and water	76	70.4
With other chemical detergents (bleach etc.)	15	13.9
With disinfectant	6	5.6
Vinegar and baking soda	6	5.6
I'll throw it out after a while because I can't clean it	5	4.6
Hygiene of electronic/button/battery toys		
With soap and water	50	46.3
With other chemical detergents (bleach etc.)	17	15.7
With disinfectant	18	16.7
Vinegar and baking soda	6	5.6
I'll throw it out after a while because I can't clean it	17	15.7
Hygiene of play dough toys		
With soap and water	55	50.9
With other chemical detergents (bleach etc.)	8	7.4
With disinfectant	1	0.9
Vinegar and baking soda	2	1.9
I'll throw it out after a while because I can't clean it	42	38.9
Total	108	100

Discussion

At the end of the research conducted to determine the toy preferences and toy hygiene practices of the parents, it was determined that the participants mostly preferred educational toys in order to increase the cognitive/mental development of their children. However, it was determined that nearly half of the participants did not have knowledge about toy hygiene and that toys were not cleaned properly and frequently.

In the research, it was determined that the most preferred toys by the parents were educational toys, lego/puzzle type toys and plush toys. In addition, it was determined that more than half of the participants bought toys in order to increase their child's cognitive/mental development. In our country, there are different studies examining the opinions and preferences of parents on toys (Bolişik et al., 2014; Zengin & Yayan, 2017). In the study of Zengin and Yayan (2017), in which parents' views on toy use were examined; It was stated that 78.29% of the participants have the type of toy that supports the cognitive development of their children.

Some parents are concerned that toy guns may predispose children to violence (S. Venkatesan & G.Y. Yashodharakumar, 2017). In parallel with this information, in our study, it was determined that the least preferred type of toys by the parents were toy guns and war toys. Although it is stated that emotional hurt and rejection in children are effective rather than toy guns on the basis of violence (Smith, Ferguson, & Beaver, 2018) media and social influences can lead to the continuation of certain dogmatic practices by showing their effect on the purchase of toys.

Toys that are dirty or not cleaned at appropriate intervals can become a source of infection and disease for children (Putri, Selomo, Ruslan, & Amqam, 2018). In this study, it was determined that parents used soap and water most frequently for all types of toys, including electronic/buttoned/battery and play dough toys,

and that more than one-third of the participants cleaned toys once a month. When the studies in the literature were examined, no study was found that evaluated the toy hygiene practices of the parents. Similarly, in a study conducted in day care centers on toy hygiene, in which toy hygiene practices were investigated, water and soap were the most used hygiene method (72.5%), and 50% of the interviewed units had a cleaning period twice a month or more, and six days a week. It was seen that the nursing home did not take such an action (Pires Cogo Simão et al., 2017). In order to determine the presence of bacteria in the toys and to evaluate the hygiene knowledge of the teachers, 40 children's toys were evaluated in a study carried out by applying purposeful sampling in the city of Makassar. In the study, in which the presence of bacteria in toys was analyzed using the swab method, it was determined that 38 out of 40 toys contained Gram positive and Gram negative bacteria (Putri et al., 2018). Although some studies have discussed the toy hygiene in the hospital (Naesens, Jeurissen, Vandeputte, Cossey, & Schuermans, 2009; Pappas, Hendley, & Schwartz, 2010) or the toy hygiene in the day care homes (Pires Cogo Simão et al., 2017; Putri et al., 2018) no study has been found that evaluates the toy cleaning practices of the parents. In this context, it is anticipated that the study will draw attention to an important gap in the literature. In this context, it is anticipated that the study will draw attention to an important gap in the literature.

Conclusion

In the study, it was determined that the participants preferred educational toys more in order to increase the cognitive/mental development of their children. However, it was determined that nearly half of the participants did not have knowledge about toy hygiene and that toys were not cleaned properly and frequently. In line with the findings of the research, it is suggested that trainings on toy hygiene, which are ignored by both parents and health care providers, should be planned and implemented. Nurses should contribute to educational activities by playing a key role in raising awareness of the society about toy preference and hygiene. It is recommended that parents' toy hygiene practices be evaluated in different sample groups.

References

- Bolışık, B., Bal Yılmaz, H., Yavuz, B., & Tural Büyük, E. (2014). Yetişkinlerin Çocuklar için Oyuncak Seçimine Yönelik Davranışlarının İncelenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(4), 976–990.
- Ibfelt, T., Engelund, E. H., Schultz, A. C., & Andersen, L. P. (2015). Effect of cleaning and disinfection of toys on infectious diseases and micro-organisms in daycare nurseries. *Journal of Hospital Infection*, 89(2), 109–115. <https://doi.org/10.1016/j.jhin.2014.10.007>
- Karaca, N. H. (2020). 36-72 Aylar Arasında Çocuğu Olan Annelerin Oyuncak Seçimindeki Görüşlerinin İncelenmesi. *Çocuk ve Gelişim Dergisi*, 3(5), 29–40. <https://doi.org/10.36731/cg.689288>
- Naesens, R., Jeurissen, A., Vandeputte, C., Cossey, V., & Schuermans, A. (2009). Washing toys in a neonatal intensive care unit decreases bacterial load of potential pathogens. *Journal of Hospital Infection*, 71(2), 197–198. <https://doi.org/10.1016/J.JHIN.2008.10.018>
- Özer, Ö., & Akgül, D. (2021). Oyuncak Seçiminde Ebeveynlerin Cinsiyet Algısının Satın Alma Niyeti Üzerindeki Etkisi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(17), 5332–5353. <https://doi.org/10.26466/opus.891026>
- Pappas, D. E., Hendley, J. O., & Schwartz, R. H. (2010). Respiratory viral RNA on toys in pediatric office waiting rooms. *Pediatric Infectious Disease Journal*, 29(2), 102–104. <https://doi.org/10.1097/INF.0B013E3181B6E482>
- Pires Cogo Simão, E., Aparecida Prata, R., Moreira Zornoff, D. C., & Corrêa, I. (2017). Hygiene of Toys in Day Care Centers: a Care With Children. *International Archives of Medicine*, 10, 1–6. <https://doi.org/10.3823/2334>
- Putri, M., Selomo, M., Ruslan, R., & Amqam, H. (2018). Bacterial Contamination Analysis on Children Toys in the Early Childhood Education Program of Makassar. In *Proceedings of the 3rd International Conference on Environmental Risks and Public Health, ICER-PH, 26-27, October 2018, Makassar, Indonesia*. EAI. <https://doi.org/10.4108/eai.26-10-2018.2288938>
- Smith, S., Ferguson, C. J., & Beaver, K. M. (2018). Learning to blast a way into crime, or just good clean fun? Examining aggressive play with toy weapons and its relation with crime. *Criminal Behaviour*

and Mental Health, 28(4), 313–323. <https://doi.org/10.1002/cbm.2070>

Zengin, M., & Yayan, E. H. (2017). 3-6 Yaş Çocukların Oyuncak Kullanımına İlişkin Ebeveyn Görüşlerinin İncelenmesi. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 5(2), 1–12. Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/inonusaglik/issue/32913/306476>

İŞİTME KAYIPLI ÇOCUKLARDA OPTİMUM İŞİTME SAĞLAMANNIN ÖNEMİ

THE IMPORTANCE OF PROVIDING OPTIMAL HEARING FOR HEARING IMPAIRED CHILDREN

Ebru KÖSEMİHAL

*Yrd. Doç. Dr., Yakın Doğu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi
Yakın Doğu Bulvarı, PK: , 99138, Lefkoşa /KKTC, Mersin 10 Türkiye
ORCID No: 0000-0003-1083-1695*

Ali GÖKÇEKUŞ

*Ody., Yakın Doğu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Yakın Doğu Bulvarı, PK: , 99138, Lefkoşa /KKTC, Mersin 10 Türkiye
ORCID No: 0000-0002-4431-0049*

ÖZET

Çocuklar için işitme; konuşulan dili öğrenmek, akademik performans ve sosyal başarı için önemli bir rol oynar. İşitme kaybı, eğitim ve sosyal bütünleşmeyi engellemektedir. İşitme kaybı yaşayan çocuklar için iletişimdeki zorluklar öfke, stres, yalnızlık hissi gibi olumsuz duygular meydana getirebilir ve ailede bir bütün olarak derin etkiye sahip olur. Çocukluk çağı işitme kaybının konuşma ve dil gelişimi üzerinde işitme kaybının tipi, derecesi, kaybın başlama zamanı, müdahale yaşı gibi çeşitli faktörler etkilidir. İşitme kayıplı çocuklara erken dönemde işitme cihazı kullanmak ve doğru ayar yapmak tüm bu kaybı ve sorunları azaltmaya ya da ortadan kaldırmaya yardımcı olur. İşitme cihazı ayarları yapıldıktan sonra gerçek kulak ölçümleri ile doğrulama yapmak, cihaz ayarlarının optimum düzeyde yarar sağlamasına yardımcı olur. Doğru ayar yapılmayan çocuklar konuşmayı anlamada daha fazla efor sarf etmekte ve dikkatleri çabuk dağılmaktadır. Ayrıca pasif öğrenme olarak isimlendirilen, kendiliğinden öğrenme becerileri daha zayıftır. Erken müdahale ve doğru işitme cihazı ayarı sayesinde işitme kayıplı çocuk akranları ile benzer şekilde konuşma, işitme, iletişim becerileri geliştirebilir. Böylece tüm hayatını etkileyecek deneyim ve karar verme süreçleri kazanır.

Anahtar Kelimeler: İşitme Kaybı, İşitme Cihazı, Gerçek Kulak Ölçümü

ABSTRACT

Hearing plays an important role in learning speech for children, academic performance and social communication. Hearing loss interferes with education and social integration. For hearing impaired children, difficulties in communication can create negative emotions such as anger, stress, feeling of loneliness and have a profound effect on the family as a whole. Various factors such as the type and degree of hearing loss, the onset time of the loss, and the age of intervention are effective on the speech and language development of childhood hearing loss. Using hearing aids and correct fitting for children with hearing loss in the early period helps to reduce or eliminate all these loss and problems. Verification with real ear measurements after the hearing aid fittings are made helps the to provide optimal benefit. Children who are not fitted well make more listening effort in understanding speech and are easily distracted. In addition, self-learning skills, which are called passive learning, are weaker. With the early intervention and correct hearing aid fitting, children with hearing loss can develop speech, hearing and communication skills similar to their peers. Thus, they achive experience and decision-making processes that will affect their whole life.

Keywords: Hearing Loss, Hearing Aid, Real Ear Measurement

A CASE OF DIABETIC KETOACIDOSIS IN A CHILD ADMITTED TO THE EMERGENCY DEPARTMENT

Halil İbrahim TAŞDEMİR

*Asst. Prof. Dr., Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Bucak Health College, Adem Tolunay Campus No: 58,
PK:15325 Bucak/Burdur-Turkey
ORCID No: 0000-0001-9893-356X*

Hatice CEYLAN

*Asst. Prof. Dr., Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Bucak Health College, Adem Tolunay Campus No: 58,
PK:15325 Bucak/Burdur-Turkey
ORCID No: 0000-0001-6423-6010*

ABSTRACT

Introduction: Diabetic ketoacidosis is a metabolic decompensation that occurs in type 1 diabetes mellitus cases. which is the absolute or relative insulin deficiency hyperglycaemia, dehydration, and the monitoring of acidosis, is the clinical condition. Ketoacidosis can occur in the presence of a serious illness that intervenes in all diabetics, although it is often observed in childhood or adolescent type 1 diabetes. Which may develop severe clinical symptoms a 11-year-old female patient with diabetic ketoacidosis presented with complaints of fatigue, vomiting and shortness of breath in this study, was presented in the context of related resources and the innovations in nursing care were examined. **Aim:** Due to the for intensive and careful nursing care as well as exist hyperglycaemia and ketoacidosis in the case, the aim was to present the nursing care plan according to North American Nursing Diagnosis Association International. **Material and Methods:** On 28 March 2022 in Bucak Government Hospital, a care and treatment plan was carried out taking into account the clinical outcomes, the patient's file, the parents' anamnesis and examination results in the emergency application, complications that develop/may develop in accordance with nursing care plan are managed and presented with nursing diagnosis. Informed consent was obtained from the parents for the presentation of the case. **Results:** Many of the symptoms in the literature are seen in our case of diabetic ketoacidase. The case for these symptoms; Degradation of gas exchange: acidosis, fluid volume deficit: hypovolemia, shock risk (R), risk of complication of hyperglycemia, anxiety, impairment in family process, lack of knowledge, fear such as the was diagnoses identified. As discharge planning; Emergency situations that can be observed, signs and symptoms of hypo / hyperglycaemia, maintenance of treatment, medication, use and drug interactions, nutrition training are planned. **Conclusions:** In this case, complications were assessed with a multidisciplinary approach and the management of interventions, monitoring and symptom management were assessed. Nurses are at the center of this multidisciplinary team in symptom management and interventions. In critical and complex situations, it is recommended that individualized care be provided through "nursing care plan steps" in order to provide better sustainability of care and to improve the quality of care of the cases and effective implementation of this care process in nursing education.

Keywords: Diabetic Ketoacidosis, Pediatric Emergency, Nursing Care

Background: Diabetic ketoacidosis (DKA) is an acute, serious metabolic disorder of Type 1 diabetes (T1DM). It is a condition that causes mortality and morbidity, which is frequently encountered especially in children with type 1 diabetes, which has complications and develops due to increased activities of anti-insulin hormones on the basis of insulin deficiency (1). Infections, discontinuation of insulin therapy, insufficient insulin dose may cause ketoacidosis in newly diagnosed T1DM. Hospitalization for diabetic ketoacidosis in children accounts for 2-8% of all hospitalizations. In recent years, a significant increase in the incidence of T1DM draws attention. Despite this, a decrease was found in applications with DKA due to early diagnosis (2). Polyuria, polydipsia, weight loss are the known symptoms of T1DM. An average of 25%

(15-70%) of newly diagnosed patients with diabetes apply to hospitals with a picture of diabetic ketoacidosis (3). Patients with diabetic ketoacidosis present with lethargy, dehydration, hyperpnea, and acetone odor on the breath, in addition to the typical polyuria, polydipsia, polyphagia, and weight loss (4). Diabetic ketoacidosis is more difficult to diagnose in young children. Children can be misdiagnosed as pneumonia, asthma, bronchiolitis, urinary tract infection.

In this study, it was aimed to present a diabetic ketoacidosis case with the "nursing care plan system" because it is common in childhood and has a high mortality. Written informed consent was obtained from the family for the presentation of the case.

Case Report: Disease History: A 9-year-old male patient applied to the family health center with complaints of drinking a lot of water for 1 month, frequent urination and fatigue 4 days ago. A diagnosis of upper respiratory tract infection was made and cefax and well done were prescribed. The patient, whose complaints did not improve, applied to the state hospital with the complaint of vomiting 1 day ago with salbutamol. He was given an inhaler and sent home. When the patient, whose complaints of weakness, vomiting and shortness of breath continued, applied to the same institution again, he was referred to our institution due to high blood sugar.

Family History: There is no chronic disease in the mother or father related to the medical diagnosis.

Physical Measurements: The case was 9 years old, body weight: 25 kg (10-25th percentile), height: 132 cm (50th percentile).

Nutrition-Excretion Status: It was reported by the mother who had stool the previous day that there was no change in the nutritional pattern of the case.

Respiratory: Nasal congestion and difficulty in breathing were observed in the patient.

Sleep: Her mother reported that she does not have the habit of sleeping 6-7 hours at night and during the day.

Physical Evaluation: *Vital Signs:* The patient's heart rate: 142 / min, respiratory rate: 44 / min, blood pressure: 90 / 60 mmHg, body temperature: 36.4C° (temporal region), oxygen saturation (SPO2): It has been measured as 93-97%.

Physical evaluation: His general condition is poor, his consciousness is blurred, he localizes the painful stimulus. There was a difficult response to verbal stimuli.

Glasgow Coma Score (GKS): 10/15

Skin: Normal appearance, decreased turgor and tone.

Eye: Bilateral light reflex is positive in both eyes. Eyeballs sunken.

Ear Nose Throat: The patient has nasal obstruction. His mouth and tongue appear dry.

Cardiovascular System: Heart sounds are rhythmic. S1 and S2 are natural, S3 is absent.

Respiratory System: Bilateral respiratory sounds are coarsened by listening. There is tachypnea and hyperpnea. The thorax structure is symmetrical, there is no deformity.

Gastrointestinal System: Abdomen is comfortable, no pain.

Genitourinary System: Externally male, no anomaly.

neuromuscular system: Natural.

Extremities: Muscle mass is normal, tone is decreased with confusion.

Laboratory Findings: Urine pH : 5.6, density : 1024, Glucose : 4+, ketone: 4+

Detailed blood values analysis are given in Table 2 and blood gas values in Table 1.

Table 1. Blood Gas Values of the Case

Tests Applied	Result*		Reference*
pH	6.7		7,31 – 7,41
pCO2	23,3	mm Hg	41 – 51
cHCO3	2.9	mmol/L	24 – 28
SO2	87,8	%	55 – 70
Lactate	1,5	mEq/L	0.5-1,5
BEecf	-28,4		± 2.5

* Sample from venous blood

Treatment: The patient, who was treated with physical and developmental evaluation and whose acute condition was taken under control, was admitted to the pediatric intensive care unit and considered severely dehydrated. A 2-day maintenance and a deficit of 100cc/kg were calculated and serum physiologically equivalent fluid was started to be administered within 48 hours. IV crystallized insulin was started at 0.1U/kg.

Discussion: Many of the findings in the literature were seen in our case with ketoacidosis. In the face of this serious situation, the nurses in the multidisciplinary team also have responsibilities. By managing diabetic ketoacidosis with the nursing care plan system, it is aimed to prevent/reduce complications, to improve the quality of life of the child, to maintain effective communication between the health care team and to maintain systematic care with the individual care provided with nursing diagnoses. For the symptoms in the patient; Impaired gas exchange: acidosis, fluid volume deficit: hypovolemia, risk of shock, risk of hyperglycemia complications, anxiety, deterioration in family process, lack of knowledge, and fear were determined. In the care plan, common diagnoses (collobrative) were prepared in the form of nursing diagnosis (current and/or potential problems).

Nursing Care: It is applied with the help of the nursing process and some systems and provides convenience in achieving the intended result in patient care. One of the classifications used in this presentation is the North American Association of Nursing Diagnoses (North American Nursing Diagnoses Association - NANDA) (5) . In the "Classification of Nursing Interventions " (Nursing Interventions), which includes physiological and psychosocial nursing practices in order to reach the results of care in the case, for the diagnoses determined by NANDA. Interventions Classification (NIC) nursing activities were presented (6). In the critique of nursing interventions, "Nursing Outcomes Classification" (Nursing OutcomesClassification- NOC) system was used (7). At the same time, the diabetic ketoacidosis case was approached with the concept map, which enables the nursing care to associate a certain disease with the individual and to look at it holistically (Figure 1). A concept map is a progressive cognitive level algorithm that contains visual elements or graphical presentations that helps the person to perceive and meaningfully learn the concepts in a subject or situation and the relationship established between these concepts with the help of words or symbols. It is thought that the use of concept maps in nursing, which is an applied science based on the concepts of healthy/sick individuals and their needs, is very useful (8,9,10).

NANDA nursing diagnoses (NANDA-I), Nursing Interventions Classification (NIC), and Nursing Outcomes Classification (NOC) are comprehensive, research-based, standardized classifications of nursing interventions and nursing-sensitive patient outcomes. These classifications provide a set of terms to describe nursing decisions, treatments, and nurse-sensitive patient outcomes (11) .

Nursing Diagnosis: Decreased systemic tissue perfusion secondary to a decrease in cardiac output and "Impaired *Gas Exchange*" due to hyperventilation

Area 3 . Elimination Class 4 . Respiratory System Code : 0003010

Descriptive Features: Respiratory rate 44/ min , Oxygen saturation 90%, Heart rate: 142/ min , tachycardia , drowsiness, Low pH (6.91) in blood gases, high pCO2 (24) cases.

Objective: The case will reach appropriate physiological vital blood values and vital signs after adequate/appropriate nursing intervention.

Nursing Interventions (NIC) and Practices:

Acid Base Management, Airway Management, Respiratory Management, Oxygen Therapy, Pain Management, Fluid Management, Fluid Monitoring

Acid-Base Management-Definition: To prevent complications caused by acid-base imbalance and to maintain acid-base balance.

Field 2. Physiological: Complex **Class: G.** Electrolyte and Acid-Base Management **Code:** 19101

- ✓ Adequate airway clearance was achieved by raising the head of the bed by 30°.
- ✓ Arterial blood gases were monitored and the treatment plan was provided according to the physician's request (arterial pH , PaCO₂, HCO₃).
- ✓ Tissue oxygenation indicators such as hemoglobin values and SPO₂ were monitored.
- ✓ Fluid intake and output were monitored.
- ✓ Neurological status was evaluated.
- ✓ hydration was provided according to the physician 's request, and normal fluid volume and normal electrolyte values were rearranged.
- ✓ Preparations were made for possible intubation and mechanical ventilation .
- ✓ hyperventilation caused by fear and anxiety , the child was informed about the procedures to be done.
- ✓ The child was given oxygen according to the physician's request.

Airway Management -Definition: Ensuring airway patency

Domain 2. Physiological: Complex **Class: K** Airline Management **Code:** 314014

- ✓ patient was positioned appropriately to increase potential ventilation .
- ✓ Oral and nasopharyngeal airway was provided.
- ✓ Respiratory rate, characteristic and oxygen saturation were evaluated.
- ✓ Lung sounds were heard.
- ✓ bronchodilator was administered according to the physician's request .

NOC-Nursing Results Established for the Diagnosis of Impaired Gas Exchange Nursing: Respiratory status, vital signs, acid -base management.

Evaluation: On the first day of the case, nasal oxygen therapy was started at a rate of 2-4lt / min. Saturation, respiratory rate, and anxiety were monitored. Medication was administered according to the physician's request. The patient was placed in the semi -fowler position. Dyspnea, cyanosis symptoms and sleepiness were not observed on the 2nd and 3rd days of hospitalization. The respiratory rate was measured as 16-20/ min, heart rate was between 90-105/ min and SPO₂ was 95%-98%. The problem was resolved as a result of nursing interventions for the diagnosis of impaired gas exchange in the patient.

Table 2. Levels of Blood Collected from the Case

Tests Applied	Result*		Reference*
Hemoglobin	12,2	g/dl	12-16
Hematocrit	38	%	35-52
Leukocyte	27 H	Thousand/mm ³	4-6
Platelets	413	Thousand/mm ³	150-450
Erythrocyte	4,9	million/mm ³	4-6
Glucose	433 H	mg/dl	74-106
BUN	13	mg/dL	5,0 – 17,9
Creatinine	0,73	mg/dL	0,4 – 1,0
Albumin	3,9	g/dL	3,8 – 5,4
Na	127 L	mmol/L	138 – 145
K	3,14 L	mmol/L	3,4 – 4,7
Ca	8,5 H	mg/dL	8,8 – 10,8

Training: *The nurse, who is an integral member of the multidisciplinary team providing patient education, should encourage the evaluation and provision of self- efficacy and self-management capacity (12).* For the

World Health Organization (WHO) diabetes education; states that education is the main element of diabetes management. The aim of this training in the home care of individuals with diabetes; It is to ensure that the child participates effectively in the treatment of the child, to have the necessary knowledge and skills to prevent complications that may develop, and to increase the quality of life (13).

Self-management education in diabetes is an important component of a patient-centered care plan. In developing the plan, it is necessary to consider patient-specific parameters such as age, cognitive abilities, daily schedule, physical activity levels and abilities, eating habits and food choices, social support, cultural factors, and other diabetes or other medical complications. The first step in diabetes self-management education support is to establish a positive communication relationship and introduce the patient as the chief of health services (14).

Life with diabetes is a struggle that continues at every moment of the day and throughout the life of the child. It is knowing how to live with diabetes and being at peace with it at home, at school, playing in the park, on the street or in a social environment. When the insulin used in the treatment of diabetes and the child's dynamic, changing and developing nature are combined, the care of these individuals requires a separate discipline and understanding. The only way for the child with diabetes and the people around him to adopt this life, transform it into his own lifestyle and continue it effectively is possible with a good education and counseling service for diabetes. In order for the child with diabetes to maintain a healthy life, it is important that the close circle is as knowledgeable as the family's knowledge and interest (15).

Education topics given to patients and their relatives: What are normal blood glucose values, what is type I diabetes, what is insulin, points to be considered in insulin administration, protection from hypoglycemia, what are the symptoms of hyperglycemia, adequate and balanced diet, diabetes and exercise, when to go to the hospital, to the teacher includes titles such as letters.

Conclusion: During the patient's stay in our institution, his treatment, care and follow-ups were carried out in line with the plans. The patient, who was evaluated as severe ketoacidosis, was followed in the intensive care unit until his laboratory and clinical condition improved. There were no signs of cerebral edema and no regression in GCS. Our case was discharged home.

In conclusion, diabetic ketoacidosis is the most common reason for hospital admission before diagnosis in children who have not been diagnosed with diabetes. The child and his family, who are faced with such a severe picture for the first time, may have different reactions to this situation, and subsequently they are faced with the diagnosis of diabetes. The standardization of the nursing process in such an important and common complication in childhood is an indication that it should be used as the basic component of effective, fast, accurate and quality care in the management of such cases. In this way, it is thought that diabetes management and applications with ketoacidosis will provide positive improvements in the nursing dimension, and it will contribute to the child and his family taking an active role in the management of this condition. An indispensable member of the multidisciplinary team It is recommended that nurses who have a disability should make their care and practices specific to the individual by using the nursing care plan system and put it into practice with a holistic approach.

Reference

- Sivanandan S, Sinha A, Jain V, Lodha R. Management of diabetic ketoacidosis. *The Indian Journal of Pediatrics*. 2010; 78(5): 576–584. doi:10.1007/s12098-010-0294-8
- Hekkala A, Knip M, Veijola R. Ketoacidosis at diagnosis of type 1 diabetes in children in northern finland: Temporal changes over 20 years. *Diabetes Care*. 2007; 30(4): 861–866. doi:10.2337/dc06-2281
- American Diabetes Association. Standards of medical care in diabetes. Abridged for primary care providers. *Clinical Diabetes*. 2018; 36(1): 14-37. <https://doi.org/10.2337/cd17-0119>
- Orlowski JP, Cramer CL, Fiallos MR. Diabetic ketoacidosis in the pediatric ICU. *Pediatric Clinics of North America*. 2008; 55(3): 577–587. doi:10.1016/j.pcl.2008.02.015
- Carpenito-Moyet LJ. *Hemşirelik tanıları el kitabı*. (Çev: Erdemir F). İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri; 2012.
- Bulechek G, Kasap H, McCloskey Dochterman J, Wagner C. *Nursing interventions classification (NIC)*. 6th Edition. Mobys; 2012.
- Moorhead S, Johnson M, Maas M, Swanson E. *Nursing outcomes classification (NOC)*. 5th Edition. Mosby; 2012.

- Akinsanya C, Williams M. Concept mapping for meaningful learning. *Nurse Education Today*. 2004; 24: 41–46.
- Karayurt Ö, Dicle A, İstan P. Hemşirelik eğitiminde bir strateji: Kavram haritası. *Z.K.Ü. Zonguldak Sağlık Yüksekokulu Sağlık Eğitim Araştırma Dergisi*. 2006; 2(2):100–109.
- Dil S, Öz F. Hemşirelik öğretiminde bir strateji: Kavram haritasının kullanımı. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*. 2014: 81–89.
- Wilkinson JM. Hemşirelik tanıları el kitabı. (Çev: Kapucu S, Akyar İ, Korkmaz F.). Ankara: Pelikan Yayınevi; 2018.
- Funnell M, Brown T, Childs B, Haas L, Hosey G, Marynjuk M, Piette J, Siminerio L, Weinger K. American Diabetes Association, national standards for diabetes self-management education: Standards and review criteria. *Diabetes Care*. 2008; 31: 97-104.
- Ergün S, Karaca Sivrikaya S. Tip 1 diyabetli çocukların evde bakımı. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2012; 1(2): 90-95.
- Beacham T, Williams PR, Askew R, Walker J, Schenk L, May M. Insulin management. home healthcare nurse. *The Journal for the Home Care and Hospice Professional*. 2008; 26(7): 421–428. doi:10.1097/01.nhh.0000326321.17090.cf
- Erdoğan S, Olgun N, Yıldırım N, Bilgili H, Keser A, Saruhan S, Yassıbaş E. T.C. Sağlık Bakanlığı Çocukluk Çağı Diyabeti Eğitimci Rehberi. Ankara: 2015.

EVIDENCE-BASED SAFE SLEEP PRACTICES IN PRETERM INFANTS

Halil İbrahim TAŞDEMİR

*Asst. Prof. Dr., Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Bucak Health College, Adem Tolunay Campus No: 58,
PK:15325 Bucak/Burdur-Turkey
ORCID No: 0000-0001-9893-356X*

ABSTRACT

Sudden infant death is defined as infant death that develops suddenly during sleep in infants under one year of age and whose etiology cannot be fully explained. This risk of death is higher in preterm infants compared to other infants. In order to reduce sudden infant mortality rates, it is necessary to regulate the sleep environment of the baby and to implement safe sleep practices. Safe sleep is the sleep environment in which the infant's sleep environment is arranged in a way that prevents the risk of sudden infant death syndrome. Health professionals and parents have great responsibilities in creating this environment. The American Academy of Pediatrics has updated the recommendations for safe sleep in its published guide and presented it with its evidence. In this guideline, infants sleep in the supine position (evidence level A), firm sleep floor (evidence level A), breast-feeding (evidence level A), pacifier use while sleeping (evidence level A), sleeping in different beds in the same room (evidence level A), not having a soft object (evidence level A), mother not smoking and receiving regular prenatal care (evidence level A), not keeping the baby too warm (evidence level A), immunizing the infant (evidence level A), supporting health care professionals' recommendations for safe sleep (evidence level A), avoiding using commercial devices (evidence level B), and researching safe sleep (evidence level C). Nurses are role models for parents in preventing sudden infant death syndrome and establishing safe sleep practices. Therefore, Health professionals should use up-to-date and evidence-based guidelines to create a safe sleep environment in infant care. In this study, it was aimed to present current and high-evidence information about safe sleep practices to pediatric health professionals and parents who care for preterm infants.

Keywords: Evidence, Preterm, Sleep

Background

Sudden infant death syndrome; Today, it is defined as the sudden unexpected and unexplained death of infants under the age of one after a comprehensive investigation, clinical history and autopsy examination (1,2). Although the etiology of sudden infant death syndrome is not fully explained, it is reported that many factors play a role. Some of these factors are; prone or side lying position, sharing a bed with the baby, sleeping on a soft surface, smoking by the mother during pregnancy, excessive heat, late or no prenatal care (3-8). The National Institute of Child Health and Human Development started the "Back Sleep" education campaign for babies in 1994 and updated the campaign by publishing its recommendations called "Safe Sleep" in 2013 (9). Similarly, since 1992, the American Academy of Pediatrics has made recommendations for safe sleep in infants to prevent sudden infant death syndrome (1,3).

Recommendations of the American Pediatric Association

- Lay babies on their backs.
- Using a blanket or duvet can cover the baby's face and cause them to be short of breath. Use a safe sleeping bag.
- Lay your baby in a clutter-free crib with a stretchy sheet.
- Do not keep pillows, blankets, edge protectors and toys in your baby's crib.

- Soft floors such as duvets are not safe for baby to sleep on. Put your baby to sleep on a hard floor.
- SIDS is less common in babies who use pacifiers while they sleep. You can give your baby a pacifier while he sleeps, but do not hang the pacifier around his neck.
- Do not smoke near your baby.
- Avoid dressing your baby in a way that will cause him to overheat.
- Ensure that the room temperature does not exceed 20-23 degrees.
- For the first few months, put your baby to sleep in your own room, in the bassinet. Do not sleep in the same bed together.

Safe Crib

- exceed 6 cm .
- Use cribs that do not contain lead paint.
- There should be no decorations at the head and foot of the bed.

SIDS is most common in the first 4 months. After the American Society of Pediatrics' "put babies on their backs" campaign in 1992, SIDS rates dropped dramatically.

What is Sleep Training? When can I start sleep training and what are the steps?

Sleep training can be defined as the process in which we help the baby learn to fall asleep and sleep all night. Some babies can easily establish a sleep routine (9). But many have trouble falling asleep or going back to sleep after waking up and need guidance and help. Do not try to impose any sleep schedule on a newborn baby. Your newborn needs feedings every few hours, and it's perfectly normal for him to sleep frequently and briefly. Typically around 3 months, they begin to sleep more regularly and reduce their nighttime feedings. And between 4-6 months, babies are ready for sleep training and can sleep up to 8-12 hours at night (10). Of course, every baby is different. Some are ready sooner, some later. Some can sleep up to seven hours a day while others cannot. Before starting sleep training, make sure that your baby does not have any health problems that may affect his sleep. Then follow your chosen method and watch how your baby reacts. If the baby is too resistant and things are getting worse, let go and wait a week or two before trying again (11).

First you need to establish a sleep routine

Whichever sleep training you choose, the first thing to do is to establish a routine. As the bedtime approaches, he should do less active activities and calm down. A warm bath will relax the baby and make it easier to fall asleep. After the bath, do not skip the massage time with lots of kisses and smells. Then, if you are still feeding, feed him well. Then let her relax in your lap and say the same words to her every night as you make your way to her bed: 'Now it's time to sleep baby, go to sleep, go to sleep'. In addition, after switching to solid food, give milk from a bottle or breastfeed before the bath so that it no longer connects sleep with milk. The routine will provide conditioning for the baby after a while, and even taking a bath and massaging will help him understand that it is time to sleep. It is best to start sleep training in the evening. Since the baby is tired enough, he will show less resistance (10,12).

What Are My Options for Sleep Training?

There are many ways to inculcate a healthy sleep habit in a child. At this point, choose the method that is most comfortable and that you think will give the baby the best response. Studies conducted to date show that it is more important to be consistent than the chosen method for successful sleep training. All methods have been shown to be equally effective if applied consistently and regularly. Choose a method that you think you can make a part of your life and continue to increase your chances of success. Most sleep training methods are based on the following basic approaches (13,14):

The “let them cry” approach tells you to let the baby cry and it's okay to cry, but of course they don't advocate making you cry forever. Typically, these methods tell you to put the baby in bed when they're sleepy but not quite asleep, and to intervene in their short-term crying by being near him and comforting him (but not holding him). The most famous "let him cry" technique was developed by Ferber (14). Ferber argues that babies need to learn to calm themselves so they can fall asleep and sleep through the night. Ferber also recommends that you leave the baby alone and not interfere with his crying for a certain period of time.

Contrary to expectations in popular culture, there is no uninterrupted sleep at age 0-2. Some babies may exhibit this behavior before 24 months, but this cannot be generalized and cannot be expected from every baby. It is normal to wake up 3-4 times a night until 6 months, 2 times a night for 6-12 months, 1 a night for 12-18 months, not waking up after 18 months, but there may be differences. It is extremely normal and healthy for babies who take breast milk to suckle at night. Some children are naturally good sleepers, but others are more grouchy, wake up quickly and need more attention to fall asleep. Every child is different. Even those in the same family. If what you apply to your first child does n't work for the other, it's time for new ideas . You don't have to stick to one method. You can take and use a side of any approach that suits you and you think will work for your baby. Sometimes common sense is the best “method” . Families often find their own way. If it works why quit (15).

Unfortunately, studies conducted today have reported that parents still do not have knowledge about sleep safety in infants and they do not follow the recommendations of the APA (16-19). Health personnel have important duties to prevent negative situations such as SIDS and to reduce risk factors. First of all, it is essential to educate parents on this issue. Nurses have an important role in parent training for creating safe sleeping environments in the prenatal and postnatal periods (15,20,21). Özbörü Askan et al. (22) states that breastfeeding counseling given in the postpartum period is a good opportunity to provide education on this subject. Nurses have an impact on families not only with the training they give, but also with the practices they do. It has been reported that parents take nurses as an example about the sleeping position of babies (23,24). In the hospital environment, nurses should be role models by placing babies in the supine position and should provide education and counseling to families at every opportunity (25,26). The nurse is not just a role model for parents in sleep safety. At the same time, it is a role model for other health personnel, new nurses and students (26).

However, studies have shown that healthcare personnel do not have enough information about safe sleep (17,27,28). For this reason, regular trainings should be provided in order to eliminate the lack of knowledge and increase the awareness of health workers (11,15). The training given to nurses should cover the recommendations of the APA and nursing associations for sleep safety , institutional policies, and safe sleep practices recommended for the hospital and home (24). However, these trainings given after graduation may not be sufficient unless subjects and practices related to sleep safety are included in the nursing curriculum (29). It is very important to provide education to medical, nursing and midwifery students in this regard (30). In addition, the fact that nursing and medical students learn about SIDS and safe sleep gives them the opportunity to see the main problems related to infant mortality and to adopt approaches to these problems (31).

References

- American Academy of Pediatrics. Task Force On Sudden Infant Death Syndrome. SIDS and Other Sleep-Related Infant Deaths: Expansion of Recommendations for a Safe Infant Sleeping Environment. Pediatrics; originally published, 2011.
- Centers for Disease Control and Prevention. Sudden Infant Death Syndrome. (<http://www.cdc.gov/SIDS/>) (son güncellenme tarihi 8 Ekim 2015: alındığı tarih; 10. 10. 2015)
- No authors listed. Changing concepts of sudden infant death syndrome: implications for infant sleeping environment and sleep position. American Academy of Pediatrics. Task Force on Infant Sleep Position and Sudden Infant Death Syndrome. Pediatrics 2000;105:650-6.
- Nelson EA, Taylor BJ. International Child Care Practices Study: infant sleep position and parental smoking. Early Hum Dev 2001;64:7-20.
- Geib LT, Aerst D, Nunes ML. Sleep Practice and Sudden Infant Death Syndrome: A new proposal for scoring risk factors. Sleep 2006;29:1288-94.

- Mitchell EA. Recommendations for Sudden Infant Death Syndrome prevention: a discussion document. *Arch Dis Child* 2007;92:155-9.
- Carpenter RG, Irgens LM, Blair PS. Sudden unexplained infant death in 20 regions in Europe: case control study. *Lancet* 2004;363:185-91.
- Auger N, Fraser WD, Smargiassi A, Kosatsky T. Ambient heat and sudden infant death: a case-crossover study spanning 30 years in montreal, Canada. *Environ Health Perspect* 2015;123:712-6.
- Kahraman ÖG, Ceylan Ş. 0-3 yaş grubu çocukların uyku alışkanlıklarının belirlenmesi. *Journal of History Culture and Art Research*. 2018; 7(3): 607-20.
- Sadeh A, Kohyama J, Howd H. Parental behaviors and sleep outcomes in infants and toddlers: A Cross-Cultural Comparison. *Sleep Med*. 2010; 11(4): 393–99.
- Wolfson AR, Montgomery H, Downs HE. *The Oxford handbook of infant, child, and adolescent sleep and behavior*. Newyork: Oxford University Press; 2013. 65p
- İşsever, O., Akcay, N., & Yılmaz, H. B. Çocuk Bakımında Önemli Bir Konu: Güvenli Uyku ve Uyku Eğitimi. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 6(2), 157-161.
- Synnott E, Preyde M. Understanding Infant Sleep: A Review of Two Distinctive Settling Strategies. *Canadian Children* 2009;34(1):37- 44.
- Ferber RA. Behavioral “Insomnia” in the Child. *Psychitric Clinics of North America* 1987;10 (4):641-53.
- Godfrey AB, Kilgore A. An Approach to Help Very Young Infants Sleep Thorough the Night. *Zero to Three* 1998;19(2):15-21.
- Erdoğan Ç, Turan T Mothers’ preferences for safe sleep in newborns. *J Turkish Sleep Med*. 2018;5:58-61.
- Cesar JA, Marmitt LP, Carpena MX, Pereira FG, Neto JDM, Neumann NA, Acevedo JD. Maternal knowledge and unsafe baby sleep position: a cross-sectional survey in southern Brazil. *Maternal Child Health J* 2019;23:183-90.
- Ruiz Botia IR, Peñarroya PC, Izquierdo AD, Sánchez JMM, Santamaria, AB. [Sudden infant death syndrome: Do the parents follow the recommendations?] *An de Pediatr (Barc)* 2020;92:222-8.
- Ayyıldız TK, Özdemir S, Topan A, Cebeci E, Kuzlu N, Toplu M. Estimation of awareness of acts and information on sleep safety in those parents that have 0-13-month-old babies. *J Turkish Sleep Med* 2020;2:73-9.
- Grazel R, Phalen AG, Polomano RC. Implementation of the American Academy of Pediatrics recommendations to reduce sudden infant death syndrome risk in neonatal intensive care units: an evaluation of nursing knowledge and practice. *Adv Neonatal Care* 2010;10:332-42.
- Hitchcock SC, Ruhl C. Nurses leading safe infant sleep initiatives in the hospital setting. *Nurs Womens Health* 2019;23:148-62.
- Özbörü Aşkan Ö, Keskindemirci G, Kılıç A, Gökçay G. Evaluation of sleep safety in infants: preliminary results of the pilot study. *Cocuk Dergisi* 2018;18:135-9.
- Flook DM, Vincze DL. Infant safe sleep: Efforts to improve education and awareness. *J Pediatr Nurs* 2012;27:186-8.
- Goodstein MH, Bell T, Krugman SD. Improving infant sleep safety through a comprehensive hospital-based program. *Clin Pediatr (Phila)* 2015;54:212-21.
- Carrier CT. Back to sleep: A culture change to improve practice. *Newborn Infant Nurs Rev* 2009;9:163-8.
- Newberry JA. Creating a safe sleep environment for the infant: what the pediatric nurse needs to know. *J Pediatr Nurs* 2019;44:119-22.
- Yıkılkan H, Unalan PC, Cakir E, Ersu RH, Cifcili S, Akman M, Uzuner A, Dagli E. Sudden infant death syndrome: how much mothers and health professionals know. *Pediatr Int* 2011;53:24-8.
- Efe E, Inal S, Bal Yılmaz H, Çetin H, Turan T, Altun E, Çalışır H, Arıkan D. Nurses’ and paediatricians’ knowledge about infant sleeping positions and the risk of sudden infant death syndrome in Turkey. *Healthmed* 2012;6:140-7.
- Burgess A, Bell T, Cirelli J, Clymer BJ, Goodstein MH. Nursing Students’ Knowledge and Attitudes Toward Infant Sleep Safety. *Teach Learn Nurs* 2017;12:289-94.
- Cirelli J, Clymer B, Burgess A, Aguilar J, Bell T, Goodstein M. Evaluation of Nursing School Educators’ Knowledge and Attitudes Regarding Infant Sleep Safety. *Nurs Educ Perspect* 2018;39:E7-13.
- Lerner H, McClain M, Vance JC. SIDS education in nursing and medical schools in the United States. *J Nurs Educ* 2002;41:353-6.

SEREBRAL PALSİLİ ÇOCUKLARIN FONKSİYONEL BAĞIMSIZLIK SEVİYELERİ İLE AİLELERİNİN ALGILADIKLARI AİLE SORUNLARI VE KARAMSARLIK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

THE RELATIONSHIP BETWEEN FUNCTIONAL INDEPENDENCE LEVELS OF CHILDREN WITH
CEREBRAL PALSY AND THEIR PARENTS' PERCEIVED FAMILY PROBLEMS AND THE
PESSIMISM

Begüm ÇAPA TAYYARE

Öğretim Görevlisi, Kocaeli Üniversitesi Sağlık Hizmetleri MYO, Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü. Orcid No: 0000-0003-3813-8331

Çiğdem ÇEKMECE

Dr. Öğretim Üyesi, Kocaeli Üniversitesi Sağlık Hizmetleri MYO, Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü. Orcid No: 0000-0003-2865-480X

İlgin SADE

Doç. Dr. Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi, FTR Ana bilim dalı, Orcid No: 0000-0002-9004-8248

ÖZET

Serebral palsi (SP) fetal veya infantil dönemde gelişimini henüz tamamlamamış beynin hasarlanması sonrası ortaya çıkan heterojen motor gelişim bozukluğu olarak tanımlanmaktadır. Belirtilerin türü ve şiddeti genellikle değişkendir. Beyin hasarı ile ilişkili kognitif, duyu ve dil-konuşma problemleri gibi diğer olası yetersizlikler de eşlik edebilmektedir. Aileler açısından değerlendirildiğinde motor fonksiyonlardaki sorunlar arttıkça çocuklarının bağımsız yaşama olasılıkları azalmakta buna paralel olarak ailelerin algıladıkları stres artmaktadır. Çalışmamızın amacı, SP'li çocuğu olan ailelerin algıladıkları aile sorunları ve karamsarlık düzeylerini çeşitli değişkenlere göre incelemektir. Bu kapsamda SP'li çocuğu olan 67 aileye ulaşılmıştır. Ailelere Aile Stresini Değerlendirme Ölçeği (ASDÖ) ve Weefim (çocuklar için fonksiyonel bağımsızlık ölçeği) uygulanmıştır. Elde edilen veriler spearman korelasyon analizi ile değerlendirilmiştir. Buna göre, Weefim kendine bakım, hareket, iletişim ve sosyal durum alt testleri; Weefim motor, kognitif ve total skorları ile ASDÖ karamsarlık alt testi arasında negatif yönde ilişki olduğu belirlenmiştir ($p < ,05$). Weefim sfinkter kullanımı ve transfer alt testleri ile karamsarlık açısından bir ilişki saptanmamıştır ($p > ,05$). Weefim tüm skorlar ile ASDÖ anne-baba-aile sorunları alt testi arasında ilişki saptanmamıştır ($p > ,05$). Demografik veriler açısından değerlendirildiğinde ailede çalışan birey sayısı ile ASDÖ anne-baba-aile sorunları alt testi ($r=-,292$) ve anne eğitim durumu ile ASDÖ karamsarlık alt testi ($r=-,263$) arasında negatif yönde ilişki olduğu belirlenmiştir. Çalışmamızda elde edilen bulgulara göre SP'li çocukların fonksiyonel bağımsızlık düzeyleri arttıkça ailelerin karamsarlık seviyeleri azalmaktadır. Çocukların fonksiyonel bağımsızlık seviyeleri anne-baba-aile sorunları açısından farklılık oluşturmamakta; ailede hem anne hem de babanın çalışması durumunda daha az anne-baba-aile sorunu algılanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Serebral Palsi, Aile Stresi, Karamsarlık

ABSTRACT

Cerebral palsy (CP) is a heterogeneous motor development disorder that occurs if the brain is damaged before it has completed its development in the fetal or infantile period. The symptoms' type and severity are often variable. However, other possible disorders related to brain damage, such as cognitive, sensorial and speech disorders, are also seen. When evaluated from the family perspective, increasing motor problems decrease their child's independent living possibility so the perceived stress is increased. The aim of this study is to evaluate the perceived family problems and pessimism levels of families with children with CP

according to various variables. Sixty seven parents have involved the study. The parents took The Questionnaire on Resource and Stress-F (QRS-F) and WeeFIM (The Functional Independence Measure for Children). Obtained data were evaluated with Spearman correlation analysis. It was determined that there was a negative correlation between WeeFIM motor, cognitive and total scores and the QRS-F pessimism subscale ($p < .05$). There was no correlation between WeeFIM sphincter control and transfer subsets and pessimism ($p > .05$). No correlation was found between all scores of WeeFIM and parental stress subscore of QRS-F ($p > .05$). It was determined that there was a negative correlation between the number of employees in the family and the parental stress subscore of QRS-F ($r=-.292$) and between the education status of the mother and the pessimism subscore of QRS-F ($r=-.263$). According to the findings, as the functional independence levels of children with CP increased, the pessimism levels of the families decreased.

Keywords: Cerebral Palsy, Family Stress, Pessimism

WORLD CHILDREN CONFERENCE-III

Özay Günsel Children University
Near East University
University of Kyrenia

NEEDS OF PARENTS OF HOSPITALIZED CHILDREN

Melike Taşdelen Baş

*PhD, Selcuk University, Aksehir Kadir Yallagöz School of Health, Department of Nursing,
Konya /Turkey*

Ayşegül Bükülmez

*Prof. Dr., Afyonkarahisar Health Sciences University, Department of Pediatrics,
Afyonkarahisar / Turkey*

ABSTRACT

The child maintains the family and adds importance to the life of the parents. Illness is one of the most common sources of stress that any developing child may encounter. A child's illness affects not only the child but also his family. A parent usually stays with the child who is decided to be hospitalized. But often the needs of the parent staying with their child in the hospital are ignored. This study was conducted to determine the needs of parents whose children were hospitalized.

The study was carried out with the parents of children hospitalized in the Pediatrics Clinic of a university hospital. The "Socio-Demographic Form" consisting of 10 questions and the "Needs of Parents Questionnaire" consisting of 51 questions were applied to 150 parents whose children were treated at the hospital. The questionnaires were evaluated by using Mann-Whitney U, Kruskal-Wallis, Pearson Chi-Square, Fishers Exact tests, and percentages.

In this study, of the parents, 128 (85.3%) were mothers, 15 (10%) were fathers, and the remaining 7 (4.7%) were close relatives such as grandfathers, grandmothers, and aunts. The most important needs of the parents participating in the study are respectively; to have precise information about the condition of the child, to be sure that the best nursing service will be provided even if he is not with him, to be hopeful, to get advice about the health of his child while preparing for his discharge.

According to these results; The needs of the parents who stay with their children in the hospital should not be ignored by the health personnel. In pediatric care, it is important to prioritize support, guidance, and meeting the needs of the children.

Keywords: Hospital, Child, Parents, Sick Child, Needs

INTRODUCTION

Being sick and hospitalized is not an easy situation, but it can be frightening and traumatic for the child and the parent (Rokach, 2016). The hospitalization of a child can cause feelings of anxiety and insecurity in parents. A child's hospitalization can affect both parents and other family members. This situation, which will lead to changes in family processes, may cause tension and anxiety in the process of getting used to new conditions (Andrade et al., 2018). This may create a need for support and information for parents regarding their role in providing care for their hospitalized children. Parents may experience anxiety when their needs are not met (Afkar et al., 2019; Andrade et al., 2018).

Although nurses pay attention to cases, they may perceive the needs of parents differently. Therefore, the needs of parents cannot be met effectively (Foster et al., 2018). Knowing the needs of parents is part of nurses' responsibilities. Nurses can play an important role in identifying and reducing the causes of parental anxiety by meeting the needs of children and their families (Jones et al., 2017; Phiri et al., 2019). For this reason, the nurse, who is a vital member of the healthcare team, needs to understand the needs of the parents (Aarthun et al., 2018).

Child Nursing has adopted family-centered care-oriented work as a philosophy. For this reason, while meeting the needs and priorities of the child, it also meets the needs and priorities of the parents as the primary source of child support (Dall'Oglio et al., 2018). This study, it was aimed to determine the needs of parents whose children were hospitalized.

MATERIAL AND METHOD

This research was planned as a descriptive study in order to determine the level of meeting the needs of the parents whose children were hospitalized in the hospital.

Participants

This study was carried out in the Pediatrics Clinic of a university hospital. A face-to-face survey was applied to 150 of the accompanying parents selected by a simple random method. Before starting the study, an informed consent form was presented to the participants and the ethics committee approval of the study was obtained from Afyon Kocatepe University Medical Ethics Committee (No: 1-11). It took approximately 10-15 minutes for each participant to fill out the questionnaire

Data Collection

A socio-demographic form consisting of 10 questions and "Needs of Parents Questionnaire" consisting of 51 questions were applied to the parents. In the socio-demographic form, closeness to the child, marital status of the parent, parental age, educational status, reason for hospitalization of the child, length of hospitalization, number of children in the family, age of the hospitalized child, region and security status were questioned.

The "Needs of Parents Questionnaire" was created by using the questionnaire applied by Kristjandottir (1995) for the parents of hospitalized children aged 2-6 years. The questionnaire consists of 51 items. This questionnaire was applied to parents who have children in the 0-18 age group in other studies and different countries (Kristjandottir, 1991; Bragadottir, 1998; Shields et al., 2003; Shields et al., 2004; Shields et al., 2008). This questionnaire is all over the world such as in Switzerland, England, Australia (Mozambique), Portugal, New Zealand. Alpha reliability score for this study and other studies ranged from 0.91 to 0.96 (Shields et al., 2003; Shields et al., 2004; Shields et al., 2008; Ferreira et al., 2010; Foster & Whitehead, 2017). The questionnaire used in the study of Shields et al. (2003) consisted of 51 items and the Cronbach's alpha value was found to be 0.92-0.96. The items in the questionnaire were evaluated in three different ways in terms of content. The "Importance Score" is evaluated as the perception of the importance of the parents' status regarding their admission to the hospital, the "Fulfillment score" for fulfilling their needs at the hospital admission, and the "Independence Score" for investigating whether they need help in meeting their special needs. The importance score in the questionnaire, as 1. not important, 2. Less important, 3. important, and 4. very important, the score of fulfillment, 1. Fully met 2. Partially and 3. Not met, independence score, 1. yes, 2. no and itemized separately in Likert type. The translation of the questionnaire into Turkish was done with the help of six linguists and it was organized by the evaluation of four faculty members who are experts in the field of Child Health and Diseases. The Cronbach Alpha value of this study is between 0.90-0.93. The Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) value, which was used to evaluate the consistency of the item values of the data, was found to be 0.81. In addition, the results of the Barlett sphericity test show that the chi-square ($X^2_{(150)}=3877.212$; $p<.00$) value is significant.

Data Analysis

The obtained data were evaluated using the SPSS 14.0 (Static Package for Social Sciences for Windows) package program. In addition to evaluating the data with percentages and numbers, Mann Whitney U test, Kruskal Wallis Test, Fisher Exact Test and Chi-Square Test were used

RESULTS

1. Socio-demographic Data

A total of 150 parents participated in the study. 85.3% of the participants consisted of companion mothers. 60% of the parents were between the ages of 21-30. 83% of hospitalized children were being treated for acute illness. 47.3% of the children stayed in the hospital for more than eight days. 60% of hospitalized children were in the 0-2 age range. Information on socio-demographic information is shown in Table 1.

Table 1. Distribution of data on socio-demographic characteristics of parents

<i>Socio-demographic characteristics</i>	<i>Number (n)</i>	<i>Percent (%)</i>
Closeness to the child		
Mother	128	85,3
Father	15	10
Other	7	4,7
Marital status of the parent		
The married	142	94,7
Single	7	4,7
Divorced	1	0,7
Parent age		
≤20	16	10,7
21-30	90	60
≥31	44	29,3
Parent education status		
Illiterate	5	3,3
Primary-secondary school	110	73,3
High school	16	10,7
University	19	12,7
Reason for hospitalization of the child		
Acute	125	83
Chronic	25	16,7
Length of stay in hospital (day)		
1	10	6,7
2-7	69	46
>8	71	47,3
Number of children in the family		
1	41	27,3
2	59	39,3
≥3	50	33,3
Age of the hospitalized child (year)		
0-2	90	60,0
3-5	14	9,3
6-8	33	22,0
9-18	13	8,7
Where the family lives		
Town center	71	47,3
District/ Village	79	52,7
Social security of the family		
No	4	2,7
Yes	146	97,3

2. Distribution of Important and Fullfilment Scores

The statement " That I get exact information about my child's condition" was chosen as the most important statement by 86.9% of the parents. "To be sure that although I am not present, my child will get the best available nursing care" statement was chosen as the second most important statement by 84.4% of the parents.

The statement " That I can continue to feel hopeful about my child's condition " was chosen as the third most important need by 83.3% of the parents. "That I get advice about the care of my child in preparation for my child's discharge" The statement was chosen as the fourth most important expression by 83.1% of the parents.

"To be able to trust that though I am not present my child will get the best available medical care" was chosen as the fifth most important statement by 82.8% of the parents. The statement "That I be informed about all known health outcomes for my child" was chosen as the sixth most important need. The rate of parents who find this statement very important is 82.6%. The expression " That I be informed as soon as

possible about results from tests done on my child" was determined as the eighth most important statement by 80.7% of the parents.

"That nurses recognize and understand the feelings of parents", the statement was chosen as the seventh most important need by 81.5% of the parents. In this study, the statement that the parents thought was completely welcomed in the hospital environment was chosen as " To be able to "room in" with my child". This statement was approved by 74.1% of the parents. The unmet need of the majority of the parents was the statement "To know that my child will get proper schooling (and things to keep occupied) so he/she will not fall behind in development" This statement was evaluated as an unmet need by 42.7% of the parents. All assessed needs are detailed in Table 2

Table 2. Important Score and Fulfillment Score Data

Needs statements	Importance score								Fulfillment score					
	Not important		Less important		Important		Very important		Fully met		Partially		Not met	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
1. To have a special place in the unit where parents can be by themselves	4	2.7	11	7.5	69	46.9	63	42.9	72	49.7	65	44.8	8	5.5
2. To have a planned meeting with other parents to share and discuss the experience of my child's hospitalization	14	9.8	23	16.1	66	46.2	40	28.0	29	21.5	75	55.6	31	23.0
3. That staff encourage parents to ask questions and seek answers to them	1	0.7	9	6.4	48	34.3	82	58.6	55	39.9	60	43.5	23	16.7
4. To be sure that although I am not present, my child will get the best available nursing care	0	0	2	1.4	20	14.2	119	84.4	82	61.2	45	33.6	7	5.2
5. That I get sufficient rest or adequate sleep	1	0.7	24	16.7	47	32.6	72	50.0	53	37.3	67	47.2	22	15.5
6. To be able to see a social worker to get information about financial assistance to help ease problems	2	1.4	5	3.6	42	30.2	90	64.7	61	48.0	53	41.7	13	10.2
7. To be able to meet with parents with similar experiences of an ill child	6	4.1	29	19.9	59	40.4	52	35.6	27	19.6	87	63.0	24	17.4
8. That I receive written information about my child's health status so I can review it later	1	0.7	4	2.7	33	22.4	109	74.1	66	47.5	60	43.2	13	9.4
9. To be able to ask nurses and doctors about how to explain the illness and/or tests to my child	4	2.7	4	2.7	45	30.6	94	63.9	73	52.5	57	41.0	9	6.5
10. That there is flexibility in the work of the unit according to parents' needs	6	4.3	26	18.7	64	46.0	43	30.9	35	26.1	85	63.4	14	10.4
11. To have a person in the unit (a nurse or a doctor) especially assigned to respond to parents' needs	1	0.7	9	6.2	42	28.8	94	64.4	50	35.7	71	50.7	19	13.6
12. That I get an opportunity to speak privately with a doctor or a nurse about my own feelings or worries	4	2.7	3	2.0	36	24.3	105	70.9	70	48.6	58	40.3	16	11.1
13. That I get advice about the care of my child in preparation for my child's discharge	1	0.7	0	0	24	16.2	123	83.1	90	62.9	48	33.6	5	3.5
14. That I be permitted to make the final decision about the treatment my child will receive	4	2.7	10	6.8	40	27.0	94	63.5	67	47.9	63	45.0	10	7.1
15. That I be informed about all known health outcomes for	1	0.7	0	0	25	16.8	123	82.6	80	55.2	55	37.9	10	6.9

my child														
16. To be encouraged by staff to come and stay with my child	11	7.7	16	11.2	63	44.1	53	37.1	59	42.8	63	45.7	16	11.6
17. That a nurse assists me to recognize my own needs, e.g. meals, sleep	5	3.4	9	6.1	55	37.2	79	53.4	61	42.4	66	45.8	17	11.8
18. To feel that I am trusted to be able to care for my child in hospital	0	0	2	1.4	39	26.7	105	71.9	79	57.2	54	39.1	5	3.6
19. That I be informed about all treatment that my child will receive	3	2.2	0	0	25	18.0	111	79.9	67	50.4	59	44.4	7	5.3
20. To have a person in the unit especially assigned to take care of the needs of my child	6	4.1	11	7.5	40	27.2	90	61.2	49	34.3	69	48.3	25	17.5
21. That I have a place to sleep in the hospital	8	5.5	11	7.6	48	33.1	78	53.8	72	51.1	62	44.0	7	5.0
22. That a nurse (e.g. from a community health centre who is aware of possible effects on children from being in hospital) follows up my child after discharge	1	0.7	11	7.5	35	23.8	100	68.0	51	36.4	56	40.0	33	23.6
23. To be able to participate in the nursing care of my child	1	0.7	6	4.2	43	30.1	93	65.0	66	47.5	59	42.4	14	10.1
24. To learn and be informed about how illness and its treatment affects children's growth and development	0	0	0	0	30	21.0	113	79.0	59	42.1	68	48.6	13	9.3
25. That I can stay with my child 24 hours a day if I wish	0	0	3	2.1	30	21.0	110	76.9	90	63.4	41	28.9	11	7.7
26. To feel that I am not blamed for my child's illness	1	0.7	10	7.0	43	30.3	88	62.0	44	32.8	57	42.5	33	24.6
27. To be able to do physical care for my child, e.g. change nappy, bath, feed, etc	0	0	3	2.1	27	18.5	116	79.5	92	64.8	46	32.4	4	2.8
28. That I be able to explain things in connection with my child's hospitalization to my relations, friends, and to my other child/children	28	19.4	39	27.1	44	30.6	33	22.9	49	35.8	68	49.6	20	14.6
29. That I be prepared for the expected day of my child's discharge and informed about any change in that date	1	0.7	13	8.8	53	36.1	80	54.4	57	40.7	69	49.3	14	10.0
30. That I have time to be with my other child/children	2	1.4	7	5.1	41	29.7	88	63.8	44	34.1	70	54.3	15	11.6
31. That I be informed as soon as possible about results from tests done on my child	0	0	2	1.4	26	17.9	117	80.7	61	43.3	66	46.8	14	9.9
32. To be able to trust that though I am not present my child will get the best available medical care	1	0.7	5	3.4	19	13.1	120	82.8	67	48.9	61	44.5	9	6.6
33. That nurses recognize and understand the feelings of parents	3	2.1	2	1.4	22	15.1	119	81.5	64	45.4	65	46.1	12	8.5
34. That nurses contact and consult me about the care that is needed for the nursing care of my child	2	1.4	1	0.7	28	19.2	115	78.8	71	49.3	63	43.8	10	6.9
35. To feel that I am important in contributing to my child's well-being	4	2.7	7	4.8	37	25.3	98	67.1	65	47.1	65	47.1	8	5.8
36. To know that I can contact the ward/unit after my child has been discharged	5	3.5	10	6.9	53	36.8	76	52.8	50	37.3	74	55.2	10	7.5
37. That I get assistance and support to recognize and understand my own needs, e.g. anxiety, tiredness	8	5.6	12	8.3	43	29.9	81	56.3	41	30.6	74	55.2	19	14.2
38. That I get exact information about my child's condition	4	2.8	1	0.7	14	9.7	126	86.9	68	49.7	57	41.6	12	8.8
39. That I feel less anxious	8	5.6	10	7.0	55	38.5	70	49.0	34	25.0	86	63.2	16	11.8
40. To feel that I am needed in the ward/unit	9	6.3	14	9.9	59	41.5	60	42.3	46	34.6	76	57.1	11	8.3

41. To be able to “room in” with my child	6	4.1	3	2.1	21	14.4	116	79.4	103	74.1	32	23.0	4	2.9
42. That I get assistance to recognize the needs of my child	3	2.1	2	1.4	40	27.6	100	69.0	69	48.6	62	43.7	11	7.7
43. To be told about everything that is being done to/for my child and why	3	2.1	3	2.1	34	23.8	103	72.0	66	48.2	65	47.4	6	4.4
44. That I can continue to feel hopeful about my child’s condition	3	2.1	2	1.4	19	13.2	120	83.3	65	46.7	67	48.2	7	5.0
45. That I can have meals with my child on the ward/unit	8	5.6	6	4.2	40	28.2	88	62.0	100	71.4	34	24.3	6	4.3
46. That there are bath and shower facilities for parents	11	7.6	4	2.8	33	22.9	96	66.7	95	67.4	35	24.8	11	7.8
47. To know that my child will get proper schooling (and things to keep occupied) so he/she will not fall behind in development	13	9.6	12	8.8	36	26.5	75	55.1	22	17.7	49	39.5	53	42.7
48. That the same nurses take care of my child most of the time	16	11.3	15	10.6	52	36.6	59	41.5	57	42.2	66	48.9	12	8.9
49. That one person (a nurse) coordinates the services and flow of information we get in hospital	4	2.8	8	5.6	48	5.6	82	57.7	56	41.5	61	45.2	18	13.3
50. That I do not feel hopeless	8	5.7	9	6.4	40	28.4	84	59.6	45	33.1	69	50.7	22	16.2
51. That qualified teachers and play leaders are available to ensure that my child’s development is maintained	10	7.0	10	7.0	39	27.3	84	58.7	29	21.8	55	41.4	49	36.8

3. Independence Score Distribution

Close relatives such as grandparents, grandmothers, and aunts, whose sick children are staying with them, were not included in the evaluation because their numbers were insufficient. In the questionnaire applied to the parents whose children were hospitalized, it was questioned whether they received help from another person while meeting their needs, and Table 3 shows the comparisons between the parents.

Table 3. Comparison of the needs of the parents of hospitalized children with the independence score data between mothers and fathers.

Items	Mother		Father		p value	Items	Mother		Father		p value
	Yes n(%)	No n(%)	Yes n(%)	No n(%)			Yes n(%)	No n(%)	Yes n(%)	No n(%)	
Item 1	104(84,6)	19(15,4)	13(86,7)	2(13,3)	1,0	Item 26	64(55,2)	52(44,8)	10(66,7)	5(33,3)	0,581
Item 2	87(75,7)	28(24,3)	6(42,9)	8(57,1)	0,022*	Item 27	81(66,9)	40(33,1)	6(40,0)	9(60,0)	0,040*
Item 3	95(82,6)	20(17,4)	9(64,3)	5(35,7)	0,145	Item 28	68(59,1)	47(40,9)	10(66,7)	5(33,3)	0,575
Item 4	97(84,3)	18(15,7)	14(100)	0(0,0)	0,216	Item 29	96(80,0)	24(20,0)	7(46,7)	8(53,3)	0,008
Item 5	80(65,6)	42(34,4)	5(33,3)	10(66,7)	0,015*	Item 30	75(68,8)	34(31,2)	8(53,3)	7(46,7)	0,252
Item 6	96(85,0)	17(15,0)	9(64,3)	5(35,7)	0,067	Item 31	97(80,8)	23(19,2)	12(80,0)	3(20,0)	1,0
Item 7	83(69,2)	37(30,8)	15(100)	0(0,0)	0,011*	Item 32	95(81,2)	22(18,8)	9(60,0)	6(40,0)	0,088
Item 8	98(82,4)	21(17,6)	8(53,3)	7(46,7)	0,016*	Item 33	94(77,7)	27(22,3)	12(80,0)	3(20,0)	1,0
Item 9	99(81,8)	22(18,2)	13(86,7)	2(13,3)	1,0	Item 34	99(81,1)	23(18,9)	9(60,0)	6(40,0)	0,088
Item10	89(77,4)	26(22,6)	7(50,0)	7(50,0)	0,046*	Item 35	89(74,8)	30(25,2)	10(66,7)	5(33,3)	0,537
Item11	103(85,8)	17(14,2)	13(86,7)	2(13,3)	1,0	Item 36	93(79,5)	24(20,5)	7(46,7)	8(53,3)	0,010*
Item12	95(76,0)	30(24,0)	7(46,7)	8(53,3)	0,028*	Item 37	86(74,1)	30(25,9)	5(33,3)	10(66,7)	0,002*
Item13	97(79,5)	25(20,5)	11(73,3)	4(26,7)	0,522	Item 38	98(80,3)	24(19,7)	12(80,0)	3(20,0)	1,0
Item14	96(79,3)	25(20,7)	4(73,3)	11(73,3)	0,0001*	Item 39	87(75,0)	29(25,0)	12(80,0)	3(20,0)	1,0
Item15	100(81,3)	23(18,7)	11(73,3)	4(26,7)	0,493	Item 40	88(75,9)	28(24,1)	11(73,3)	4(26,7)	0,760
Item16	85(70,2)	36(29,8)	6(40,0)	9(60,0)	0,038*	Item 41	84(69,4)	37(30,6)	11(73,3)	4(26,7)	1,0
Item17	92(74,2)	32(25,8)	11(73,3)	4(26,7)	1,0	Item 42	102(86,4)	16(13,6)	11(73,3)	4(26,7)	0,242
Item18	83(69,2)	37(30,8)	7(46,7)	8(53,3)	0,081	Item 43	105(88,2)	14(11,8)	10(66,7)	5(33,3)	0,04*
Item19	88(75,2)	29(24,8)	11(73,3)	4(26,7)	1,0	Item 44	98(83,1)	20(16,9)	8(53,3)	7(46,7)	0,0001*
Item20	88(72,7)	33(27,3)	14(93,3)	1(6,7)	0,115	Item 45	89(74,8)	30(25,2)	9(60,0)	6(40,0)	0,512
Item21	82(68,3)	38(31,7)	3(20,0)	12(80,0)	0,0001*	Item 46	83(68,6)	38(31,4)	10(66,7)	5(33,3)	1,0
Item22	89(73,0)	33(27,0)	12(80,0)	3(20,0)	0,759	Item 47	63(58,9)	44(41,1)	13(86,7)	2(13,3)	0,038*
Item23	87(74,4)	30(25,6)	14(93,3)	1(6,7)	0,191	Item 48	83(71,6)	33(28,4)	12(80,0)	3(20,0)	0,759
Item24	98(84,5)	18(15,5)	12(80,0)	3(20,0)	0,708	Item 49	83(71,6)	33(28,4)	7(46,7)	8(53,3)	0,002*
Item25	80(65,6)	42(34,4)	8(53,3)	7(46,7)	0,351	Item 50	89(76,7)	27(23,3)	10(66,7)	5(33,3)	0,522
						Item 51	82(72,6)	31(27,4)	11(73,3)	4(26,7)	1,0

* $p < 0,05$

There is a statistically significant difference for the parents in the calculation of the independence score in the expression "To have a planned meeting with other parents to share and discuss the experience of my child's hospitalization" ($p=0.022$). There is a statistically significant difference in terms of parents in calculating the independence score in the statement "That I get sufficient rest or adequate sleep" ($p=0.015$).

"To be able to meet with parents with similar experiences of an ill child" statement, there is a statistically significant difference between parents in the calculation of independence score ($p=0.011$). 69.2% of the mothers and 100% of the fathers answered "yes" to this statement. "That I receive written information about my child's health status so I can review it later" statement, there is a statistically significant difference between parents in the calculation of independence score ($p=0.016$). 82.4% of the mothers and 53.3% of the fathers answered "yes". There is a statistically significant difference between the parents in the statement of "That there is flexibility in the work of the unit according to parents' needs" in the calculation of the independence score ($p=0.046$). 77.4% of the mothers and 50% of the fathers answered "yes" to this statement. "That I get an opportunity to speak privately with a doctor or a nurse about my own feelings or worries" statement, there is a statistically significant difference between parents in the calculation of independence score ($p=0.028$). 76% of the mothers and 46.7% of the fathers answered "yes" to this statement. "That I be permitted to make the final decision about the treatment my child will receive" statement, there is a statistically significant difference between parents in the calculation of independence score ($p=0.0001$). 79.3% of mothers and 26.7% of fathers answered "yes" to this statement.

"To be encouraged by staff to come and stay with my child" statement, there is a statistically significant difference between parents in the calculation of independence score ($p=0.038$). 70.2% of mothers and 40% of fathers answered "yes" to this statement.

There is a statistically significant difference between parents in the statement of "That I have a place to sleep in the hospital" in the calculation of independence score ($p=0.0001$). 68% of mothers and 20% of fathers answered "yes" to this statement.

There is a statistically significant difference between parents in calculating the independence score in the statement "To be able to do physical care for my child, e.g. change nappy, bath, feed, etc" ($p=0.040$). 66.9% of the mothers and 40% of the fathers answered "yes" to this statement.

"To know that I can contact the ward/unit after my child has been discharged" statement, there is a statistically significant difference between parents in the calculation of independence score ($p=0.010$). 79.5% of the mothers and 46.7% of the fathers answered "yes".

"That I get assistance and support to recognize and understand my own needs, e.g. anxiety, tiredness", there is a statistically significant difference between parents in the calculation of independence score ($p=0.002$). 74.1% of mothers and 33.3% of fathers answered "yes".

There is a statistically significant difference between the parents in the statement of " To be told about everything that is being done to/for my child and why" in the calculation of the independence score ($p=0.04$). 88.2% of the mothers and 66.2% of the fathers answered "yes" to this statement. There is a statistically significant difference between parents in calculating the independence score in the statement "That I can continue to feel hopeful about my child's condition" ($p=0.0001$). 83.1% of mothers and 53.3% of fathers answered "yes" to this statement. "To know that my child will get proper schooling (and things to keep occupied) so he/she will not fall behind in development", there is a statistically significant difference between parents in the calculation of independence score ($p=0.038$). 58.9% of mothers and 86.7% of fathers answered "yes" to this statement. There is a statistically significant difference between parents in the statement "That one person (a nurse) coordinates the services and flow of information we get in hospital" in the calculation of independence score ($p=0.002$). 71.6% of mothers and 46.7% of fathers answered "yes" to this statement. There is no statistically significant difference between the answers of the parents in terms of other expressions ($p>0.05$).

DISCUSSION

This study, it was aimed to evaluate the needs of parents whose children were hospitalized. In the study, the statement "That I get exact information about my child's condition" was chosen as the most important statement by 86.9% of the parents. "That I get advice about the care of my child in preparation for my child's discharge" the expression was chosen as the fourth most important expression by 83.1% of the parents. Both statements show that parents find their information needs to be very important. According to this result, parents mostly wanted to be informed about the health status of their children. In a study conducted in Australia, parents stated that they mostly want to have precise information about their children from health professionals (Shields et al., 2008). In a study evaluating the parents of children with leukemia, it was concluded that parents most often need information about how to care for their children (Motlagh et al., 2019). In a study conducted in the neonatal intensive care unit, mothers stated that they needed support in the care of their babies. They also said that they wanted to get more information from health professionals (Lundqvist et al., 2019). In a study examining the parents of hospitalized children with a cancer diagnosis in Indonesia, parents felt the need to be informed the most (Aziza et al., 2019). In the systematic review of Gabriel et al. (2018), parents of children who underwent surgery were evaluated. It has been concluded that parents need comprehensive information and advice about the surgical intervention their child has undergone.

In a study in which semi-structured interviews were conducted with the parents of children with pediatric mild traumatic brain injury, it was stated that the family needed information about the children and emotional support (Minney et al., 2019). As a result of interviews with parents of premature babies with developmental problems, it was stated that they needed sufficient information about the prognosis of the baby and encouragement and support regarding the care of babies (Lee et al., 2019). This result of the study and the results of the other studies examined are the same. It has been concluded that the most important need is the desire of parents to obtain information about their hospitalized children.

In the study, 84.4% of the parents chose the phrase " To be sure that although I am not present, my child will get the best available nursing care" as the second most important need. "To be able to trust that though I am not present my child will get the best available medical care" was chosen as the fifth most important statement by 82.8% of the parents. "That nurses recognize and understand the feelings of parents" The

expression was chosen as the seventh most important need by 81.5% of the parents. It can be thought that the most important need in choosing these three expressions is trust.

In a study evaluating the needs of the parents of premature babies followed in the neonatal intensive care unit, it was concluded that the needs for reassurance, closeness, and information are important (Alsaiani et al., 2019). As a result of semi-structured interviews with the parents of the children hospitalized for burns, the parents stated that they needed support. They said that they want to be considered as a family and feel safe in the hands of professionals (Lernevall et al., 2021). Parents' need for trust in healthcare personnel is one of the striking results mentioned in other studies. Expecting a good nursing service is one of the most important needs for parents.

The statement "That I can continue to feel hopeful about my child's condition" was chosen as the third most important need by 83.3% of the parents. This suggests that parents expect positive developments in the prognosis of their children. In a study, parents of infants hospitalized in the neonatal intensive care unit stated that spiritual satisfaction, seeking information, finding hope, maintaining calm, being attached to the baby and being in good communication with the health care team are necessary to overcome the emotional distress they experience (Heidari et al., 2017). Parents may have prioritized this thought to be stronger and cope with their experiences.

The statement "That I be informed about all known health outcomes for my child" was chosen as the sixth most important need. 82.6% of the parents stated this statement as the most important. The expression "to be informed as soon as possible about the tests given to my child" was determined as the eighth most important expression by 80.7% of the parents. Both statements show that parents are willing to acquire all kinds of information about their children. In this study, the expression that the parents thought was completely welcomed in the hospital environment was chosen as "To be able to "room in" with my child". This statement was approved by 74.1% of the parents. Nurses play an important role in helping and supporting parents' well-being in critical situations, as it is common practice today for parents to stay with their sick children during hospitalization (Hall, 2005).

There is a statistically significant difference for the parents in the calculation of the independence score in the statement "To have a planned meeting with other parents to share and discuss the experience of my child's hospitalization" ($p=0.022$). Mothers were more willing for this statement. In a study conducted in Australia, parents stated that they needed to share their concerns with a doctor or nurse and to meet with other families (Shields et al., 2008). In studies conducted, mothers were more likely to experience emotional distress when their children were hospitalized (Holditch-Davis et al., 2015; Segre et al., 2014). Mothers may need to meet with other parents to cope with this emotional distress they experience. Sharing with other parents and expressing problems can be a way to reduce anxiety for mothers.

There is a statistically significant difference in terms of parents in calculating the independence score in the expression "That I get sufficient rest or adequate sleep" ($p=0.015$). There is a statistically significant difference between parents in the expression of "That I have a place to sleep in the hospital" in the calculation of independence score ($p=0.0001$). Mothers found these two statements to be more important. It is important to provide sleep needs for parents staying with their children in the hospital (Shields et al., 2008). Studies have shown that parents experience poor sleep quality and awakenings during their hospital stay (Franck et al., 2014; McCann, 2008; Meltzer et al., 2012). In a qualitative study by Nassery and Landgren, parents whose children were hospitalized were interviewed. A total of 12 mothers and 5 fathers participated. Adequate sleep has been defined as vital to parental function. Insufficient sleep made parents more frustrated with each other and it was difficult to understand information and make healthy decisions when tired. When sleep-deprived, it was difficult to maintain a positive attitude and bright thoughts about the future, making the hospital stay difficult to manage (Nassery & Landgren, 2019). In both statements, mothers' caring about sleep quality may be due to being the parent who stays with their children the most.

"That I get an opportunity to speak privately with a doctor or a nurse about my own feelings or worries" statement, there is a statistically significant difference between parents in the calculation of independence score ($p=0.028$). This expression was found to be more important for mothers. In the study of Shields et al. (2008), parents stated that they need to share their concerns with the doctor or nurse. Nassery and Landgren (2019) stated that parents who were in contact with nurses experienced a reduction in care burden and emotional stress. According to the results of this study, the fact that mothers adopt this expression more may be due to the fact that they experience more emotional stress.

There is a statistically significant difference between the parents in the expression of "That there is flexibility in the work of the unit according to parents' needs" in the calculation of the independence score ($p=0.046$). "That I be permitted to make the final decision about the treatment my child will receive" statement, there is a statistically significant difference between parents in the calculation of independence score ($p=0.0001$). Both of these statements were found to be more important by the mothers. The fact that these expressions are more accepted by mothers may be due to the fact that the parent who accompanies their children is usually the mother.

"To be encouraged by staff to come and stay with my child" statement, there is a statistically significant difference between parents in the calculation of independence score ($p=0.038$). Mothers found this statement more important. Staying with the child in the hospital can also help parents understand the illness and prepare them for post-discharge care (Smith et al., 2007). In this study, it can be thought that mothers want to stay with their children more. In a study conducted in Turkey, the needs of mothers with children hospitalized in the pediatric intensive care unit were investigated. The majority of mothers stated that their most basic need is "to be with the child" (Beytut et al., 2018). The study of Beytut et al. (2018) is similar to the result of this study.

"To be able to do physical care for my child, e.g. change nappy, bath, feed, etc", there is a statistically significant difference between parents in the calculation of independence score ($p=0.040$). This statement was found to be more important for mothers. Parents' involvement in the care of the child will enable them to have information about the child's disease and treatment and to be ready for home care (Nassery & Landgren, 2019). In a study, it was determined that taking care of their children is a very important need of parents (Saria et al., 2019). According to this result, it is seen that mothers want to be more involved in the physical care of their children.

There is a statistically significant difference between the parents in the expression of " To be told about everything that is being done to/for my child and why" in the calculation of the independence score ($p=0.04$). There is a statistically significant difference between parents in the expression " That one person (a nurse) coordinates the services and flow of information we get in hospital" in the calculation of independence score ($p=0.002$). These statements were found to be more important for mothers. Both expressions above show the desire to fulfill the "need for information. In this study, it is understood that mothers need more information than fathers.

Conclusion and Recommendations

Parents often stay in the hospital with their sick children. The prevalence of this practice today makes it important for nurses to assist and support the well-being of parents in critical situations.

The most striking result of this study is that the most important need of parents is their desire to have information about their sick children. Parents also chose the second important need to be sure that the best nursing care will be provided even if their children are not with them. This result confirms the necessity of the best nursing service quality. This situation requires the priority of family-centered care with a holistic perspective.

It is critical that nurses and other health professionals understand the concerns of parents about the hospitalized child and also be able to provide support. It is very important to provide information about the child's condition and treatment, to make parents feel as comfortable as possible, and to help them cope with the situation. Involving parents in care and helping them understand treatment can help them manage stress. In order to achieve this, health personnel should make explanations at a level that the family can understand when the family wants to receive information.

All healthcare professionals should be aware of the needs of parents who have to stay in hospital with their sick children. Since the parents have an important place in the care of the sick child, their support is also very important.

References

- Aarthur, A., & Akerjordet, K. (2014). Parent participation in decision-making in health-care services for children: an integrative review. *Journal of Nursing Management*, 22(2), 177-191.
- Afkar, R. M., Rasha, A. M., Khaled, W. Z., & Marwa, A. I. (2019). Needs and Expectations of Parents Having Children with Cancer from Nurses. *The Medical Journal of Cairo University*, 87(March), 483-495.
- Alsaiani, E. M., Magarey, J., & Rasmussen, P. (2019). An investigation of the needs of Saudi parents of preterm infants in the neonatal intensive care unit. *Cureus*, 11(1).
- Andrade, R. C., Leite, A. C. A. B., Alvarenga, W. D. A., Martimiano, R. R., Santos, C. B. D., & Nascimento, L. C. (2017). Translation and cultural adaptation of the Needs of Parents Questionnaire (NPQ) to be used in Brazil. *Escola Anna Nery*, 22
- Aziza, Y., Wang, S. T., & Huang, M. C. (2019). Unmet supportive care needs and psychological distress among parents of children with cancer in Indonesia. *Psycho-oncology*, 28(1), 92–98. <https://doi.org/10.1002/pon.4914>
- Beytut, D., Gerçeker, G. Ö., & Muslu, G. K. (2018). A qualitative study exploring the needs of Turkish mothers in the Pediatric Intensive Care Unit.
- Bragadóttir, H. (1999). A descriptive study of the extent to which self-perceived needs of parents are met in paediatric units in Iceland. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 13(3), 201-207.
- Dall'Oglio, I., Di Furia, M., Tiozzo, E., Gawronski, O., Biagioli, V., Di Ciommo, V. M., ... & Allied Health Professionals Research Group. (2018). Practices and perceptions of family centered care among healthcare providers: a cross-sectional study in a pediatric hospital. *Journal of pediatric nursing*, 43, e18-e25.
- David, R. (2015). Patterns of psychological distress in mothers of preterm infants. *Infant Behavior and Development*, 41, 154-163.
- Franck, L., Wray, J., Gay, C., Dearmun, A. K., Alsberge, I., & Lee, K. A. (2014). Where do parents sleep best when children are hospitalized? A pilot comparison study. *Behavioral sleep medicine*, 12(4), 307-316.
- Ferreira, P. L., Melo, E., Reis, G., & Mello, D. F. (2010). Validation and reliability analysis of the Portuguese language version of Needs of Parents Questionnaire. *Jornal de pediatria*, 86(3), 221–227. <https://doi.org/10.2223/JPED.2001>
- Foster, M., & Whitehead, L. (2017). Parent and staff perceptions of parental needs during a child's hospital admission to a paediatric high-dependency unit: A New Zealand study. *Journal of paediatrics and child health*, 53(12), 1167–1175. <https://doi.org/10.1111/jpc.13645>
- Foster, M., Whitehead, L., Arabiat, D., & Frost, L. (2018). Parents' and staff perceptions of parental needs during a Child's hospital admission: An Australian study. *Journal of Pediatric Nursing*, 43, e2–e9 <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0882596318300794>.
- Gabriel, M. G., Wakefield, C. E., Vetsch, J., Karpelowsky, J. S., Darlington, A. E., Grant, D. M., & Signorelli, C. (2018). The Psychosocial Experiences and Needs of Children Undergoing Surgery and Their Parents: A Systematic Review. *Journal of pediatric health care : official publication of National Association of Pediatric Nurse Associates & Practitioners*, 32(2), 133–149. <https://doi.org/10.1016/j.pedhc.2017.08.003>
- Heidari, H., Hasanpour, M., & Fooladi, M. (2017). Stress management among parents of neonates hospitalized in NICU: a qualitative study. *Journal of caring sciences*, 6(1), 29
- Hall, E. O. (2005). Being in an alien world: Danish parents' lived experiences when a newborn or small child is critically ill. *Scandinavian journal of caring sciences*, 19(3), 179-185.
- Holditch-Davis, D., Santos, H., Levy, J., White-Traut, R., O'Shea, T. M., Geraldo, V., & Nassery, W., & Landgren, K. (2019). Parents' experience of their sleep and rest when admitted to hospital with their ill child: a qualitative study. *Comprehensive child and adolescent nursing*, 42(4), 265-279.
- Jones, J., Nowacki, A. S., Greene, A., Traul, C., & Goldfarb, J. (2017). Investigating parent needs, participation, and psychological distress in the children's hospital. *Hospital Pediatrics*, 7(7), 385–394 <https://hosppeds.aapublications.org/content/7/7/385>.
- Kristjánisdóttir G. (1995). Perceived importance of needs expressed by parents of hospitalized two- to six-year-olds. *Scandinavian journal of caring sciences*, 9(2), 95–103. <https://doi.org/10.1111/j.1471-6712.1995.tb00394.x>

- Lee, J. Y., Lee, J. H., Yeon, G. M., & Jung, Y. J. (2019). Parental anxiety regarding premature infants and factors affecting parental concern. *Journal for specialists in pediatric nursing* : JSPN, 24(4), e12266. <https://doi.org/10.1111/jspn.12266>
- Lernevall, L., Moi, A. L., Gjengedal, E., & Dreyer, P. (2021). Parents' lived experiences of parental needs for support at a burn centre. *International journal of qualitative studies on health and well-being*, 16(1), 1855749. <https://doi.org/10.1080/17482631.2020.1855749>
- Lundqvist, P., Weis, J., & Sivberg, B. (2019). Parents' journey caring for a preterm infant until discharge from hospital-based neonatal home care-A challenging process to cope with. *Journal of clinical nursing*, 28(15-16), 2966–2978. <https://doi.org/10.1111/jocn.14891>
- Meltzer, L. J., Davis, K. F., & Mindell, J. A. (2012). Patient and parent sleep in a children's hospital. *Pediatric nursing*, 38(2).
- McCann, D. (2008). Sleep deprivation is an additional stress for parents staying in hospital. *Journal for Specialists in Pediatric Nursing*, 13(2), 111-122.
- Minney, M. J., Roberts, R. M., Mathias, J. L., Raftos, J., & Kochar, A. (2019). Service and support needs following pediatric brain injury: perspectives of children with mild traumatic brain injury and their parents. *Brain injury*, 33(2), 168–182. <https://doi.org/10.1080/02699052.2018.1540794>
- Motlagh, M. E., Mirzaei-Alavijeh, M., & Hosseini, S. N. (2019). Information Needs Assessment among Parents of Children with Cancer. *Asian Pacific journal of cancer prevention : APJCP*, 20(6), 1865–1870. <https://doi.org/10.31557/APJCP.2019.20.6.1865>
- Phiri, P., Kafulafula, U., & Chorwe-Sungani, G. (2019). Exploring paediatric Nurses' experiences on application of four core concepts of family centred nursing care in Malawi: Findings from a resource limited paediatric setting. *International Journal of Caring Sciences*, 12(1), 231 https://www.internationaljournalofcaringsciences.org/docs/25_phiri_12_1.pdf.
- Rokach, A. (2016). Psychological, emotional and physical experiences of hospitalized children. *Clin Case Rep Rev*, 2(4), 399-401.
- Saria, V. F., Mselle, L. T., & Siceloff, B. A. (2019). Parents and nurses telling their stories: the perceived needs of parents caring for critically ill children at the Kilimanjaro Christian Medical Centre in Tanzania. *BMC nursing*, 18(1), 1-8.
- Shields, L., Kristensson-Hallström, I., & O'Callaghan, M. (2003). An examination of the needs of parents of hospitalized children: comparing parents' and staff's perceptions. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 17(2), 176-184.
- Shields, L., Hunter, J., & Hall, J. (2004). Parents' and staff's perceptions of parental needs during a child's admission to hospital: an English perspective. *Journal of Child Health Care*, 8(1), 9-33.
- Shields, L., Young, J., & McCann, D. (2008). The needs of parents of hospitalized children Australia. *Journal of child health care : for professionals working with children in the hospital and community*, 12(1), 60–75. <https://doi.org/10.1177/1367493507085619>
- Smith, A. B., Hefley, G. C., & Anand, K. J. S. (2007). Parent bed spaces in the PICU: effect on parental stress. *Pediatric nursing*, 33(3).

ÖĞRETMENLERİN KAYNAŞTIRMA/BÜTÜNLEŞTİRME EĞİTİMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Irmak Uçak

Psikolojik Danışman, TED Ankara Koleji, Türkiye

Ender Durualp

Doç. Dr., Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi Bölümü, Türkiye

ÖZET

Araştırma, ilk ve ortaokulda çalışan öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme eğitimine ilişkin görüşlerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini, Ankara'da bulunan ilk ve ortaokullarda çalışan 128 öğretmen oluşturmuştur. Öğretmenlerin görüşlerini belirlemeye yönelik araştırmanın verileri, 15 maddeden oluşan "Genel Bilgi Formu" ile 20 maddeden oluşan ve Stoiber ve ark. (1998) tarafından geliştirilen ve Er Sabuncuoğlu (2021) tarafından Türkçeye uyarlanan "Kaynaştırma/Bütünleştirme Eğitimi Hakkındaki Görüşlerim (MTAI-TR) Ölçeği" ile elde edilmiş ve veriler ilişki tarama yöntemi ile çözümlenmiştir. Araştırmada, öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin öğretmenlerin cinsiyetine, çocuk sahibi olma durumuna, öğrenim durumuna ve gelir düzeyi algısına göre anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir ($p<0.05$). Ayrıca öğretmenlerin uygulamada en sık karşılaştığı sorunların sınıf mevcudu, fiziksel koşullar ve bilgi eksikliği olduğu görülmüştür. Benzer olarak öğretmenler, hizmet içi eğitimlerin verilmesini, okulların koşullarının iyileştirilmesini, okul aile iş birliğinin sağlanmasını ve özel eğitim öğretmenleri ile okul psikolojik danışma ve rehberlik servislerinin sürece aktif katılımını önermişlerdir. Çalışmadan elde edilen bulgular doğrultusunda; öğretmenlerin lisansüstü eğitime teşvik edilmesi, öğretmenlere kaynaştırma ile ilgili hizmet içi eğitim verilmesi, okul psikolojik danışma ve rehberlik birimlerinin aktif çalışması, okullarda özel eğitim öğretmeni bulunması, üniversitelerin öğretmenlik programlarında özel eğitim ile ilgili derslerin uygulamaya yönelik olması, sunulan kaynak ve materyallerin çeşitlendirilmesi ve okulların fiziksel koşullarının iyileştirilmesi önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kaynaştırma/Bütünleştirme Eğitimi, Öğretmen, Özel Eğitim, Özel Gereksinimli Çocuk

ABSTRACT

This study was carried out to examine teachers' opinions about inclusive education and effects of some variables on their opinions. The sample of the study consisted of 128 teachers who are working at elementary and middle schools in Ankara. The data of the research aimed at determining the teachers' views obtained through the General Information Form consisting of 15 items and My Thinking About Inclusion Scale developed by Stoiber et al. (1998) and adapted to Turkish by Er Sabuncuoğlu (2021) consisting of 20 items. According to the findings obtained from the study, a statistically significant difference was found between the opinions of teachers and their gender, having a child, education level and income ($p<0.05$). Additionally, teachers stated that class size, schools' physical conditions ve lack of knowledge are the most important problems about inclusive education. Similarly, teachers suggested that planning in service training, improving the physical conditions, cooperating with parents as school and working together with special education teachers and school counselors in the process. According to the findings of the research, it was suggested that encouraging teachers for doing master degree, planning in-service training about inclusion, improving counseling services at schools, having special education teachers at schools, reconsidering the lessons which are about special education, of teacher candidates at universities, enhancing materials and physical conditions of schools.

Keywords: Inclusive education, teacher, special education, children with special needs

GİRİŞ

Bütünleştirme; bireysel farklılıkların, sosyal, kültürel, eğitsel, yaşamsal aktivite ve fırsatlardan yararlanmada engel teşkil etmeden, toplumdaki her bireyin eşitliğini vurgulayan bir kavramdır (MEB, 2013). Kaynaştırma eğitimi, akranlarından farklı gelişimsel ve eğitsel özelliklere sahip olan çocuklara, destek eğitim hizmetlerinden de yararlanarak, akranlarıyla birlikte aynı sosyal ve fiziki ortamda verilen eğitim olarak tanımlanmaktadır (Kargın, 2019; Kök, 2019; MEB, 2010). Bütünleştirme/kaynaştırma yoluyla eğitimin amacı; özel eğitime ihtiyaç duyan çocukların akranlarıyla birlikte etkileşimli olarak eğitim öğretim faaliyetlerine katılmalarını sağlamaktır. Böylece yaşından beklenen düzeyde gelişim gösteren ve özel eğitime gereksinim duyan çocukların, bir arada toplumda karşılıklı uyum içinde yaşamalarını ve çocukların bilişsel, kişisel, sosyal ve duygusal gelişimlerini desteklemek hedeflenmektedir (MEB, 2010; MEB, 2017).

Bütünleştirme/kaynaştırma uygulamalarının; özel gereksinimli çocuklar, yaşından beklenen düzeyde gelişim gösteren çocuklar, öğretmenler ve aileler için, dolayısıyla tüm toplumu etkileyen, ayrıştırma ve etiketlenme davranışlarının azalması, daha barışçıl ve kabul edici bir çevre oluşturmak gibi çeşitli faydaları vardır (Cavkaytar, 2018; MEB, 2013; Özmen, 2019). Özel gereksinimli çocuklar açısından değerlendirildiğinde; kaynaştırma eğitiminin bu çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerine katkı sağladığı, toplumsal kabullerinin arttığı ve toplumsal yaşama uyum becerilerinin geliştiği, olumlu davranış geliştirmelerine ve daha olumlu duygularla büyümelerine katkı sağladığı, akademik olarak daha başarılı olmalarında etkili olduğu görülmektedir (Ahmed, 2020; Kök 2019; MEB, 2013; Özmen, 2019).

Bütünleştirme/kaynaştırma uygulamalarının etkisini ve başarısını etkileyen faktörler; fiziksel çevre, donanımlı okul çalışanları, destek hizmetler, yasal düzenlemeler, kaynaştırmanın öneminin doğru anlaşılması ve olumlu öğretmen tutumları olarak sıralanmaktadır (Irmak, 2020; Kargın, 2019). Kaynaştırma uygulamalarında öğretmenlerin görev ve sorumlulukları; özel eğitim hizmetleriyle ilgili sorumluluklarını bilmek, paydaşlarla iş birliği içinde çalışmak, çocukların birbirleriyle kurdukları ilişkiyi güçlendirmek, çocuğun eğitsel ihtiyaçlarını belirlemek, gelişimini takip etmek ve ihtiyaca yönelik çeşitli öğretim ve değerlendirme yöntemlerini uygulamak şeklinde özetlenebilir (MEB, 2010; MEB, 2013). Kargın (2019), bahsedilen tüm faktörlerin kaynaştırma uygulamalarının verimliliğini etkilemesine rağmen kaynaştırma eğitimi etkileyen en önemli faktörün öğretmen tutumları olduğunu belirtmiştir. Öğretmenlerin olumsuz tutumları, hem eğitim öğretim sürecini olumsuz yönde etkileyebilir hem de sınıftaki tüm çocukların tutum ve davranışlarını etkileyerek özel gereksinimli çocuklar için dışlayıcı bir ortam oluşmasına yol açabilir. Bahsedildiği gibi bir ortam oluşmasını önlemek için öğretmenlerin sınıftaki her çocuğun bireysel farklılıklarını ve öğrenme ihtiyaçlarını fark ederek kabul etmesi ve gerçekçi beklentiler oluşturması gerekmektedir (Özpolat, 2019). Bu bilgiler doğrultusunda, araştırmada ilkökul ve ortaokulda çalışan öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme eğitime ilişkin görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırma ilkökul ve ortaokulda çalışan öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme eğitime ilişkin görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, değişkenler arası ilişkiyi açıklaması nedeniyle nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılarak yapılandırılmıştır (Gürbüz ve Şahin, 2016).

Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Ankara'da bulunan resmi ve özel ilkökul ve ortaokullarda çalışan, kolayda örnekleme yöntemine göre seçilen öğretmenler oluşturmaktadır. G Power 3.1 programı ile etki büyüklüğü $d=0.6$, $\alpha=0.05$ ve güç= 0.95 olarak belirlendiğinde, çalışma için örneklem büyüklüğü 128 olarak hesaplanmıştır. Bu doğrultuda çalışma ilk ve ortaokullarda görev yapan 128 öğretmen ile gönüllülük esasına göre yürütülmüştür.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından geliştirilen "Genel Bilgi Formu" ile Stoiber ve ark. (1988) tarafından geliştirilip Er Sabuncuoğlu ve ark. (2021) tarafından Türkçeye uyarlanan "Kaynaştırma/Bütünleştirme Eğitimi Hakkındaki Görüşlerim (MTAI-TR) Ölçeği" kullanılarak toplanmıştır.

Genel Bilgi Formu, öğretmenlerin yaş, cinsiyet, medeni durum, çocuk sahibi olma durumu, öğrenim durumu, gelir düzeyi, çalışılan düzey, branş, öğretmenlik hizmet süresi, kaynaştırma eğitimi alma durumu, sınıfta kaynaştırma eğitimi alan çocuk olma durumu, özel eğitim gereksinimli çocuğu/yakını olma durumu ve kaynaştırma eğitimine dair görüş ve önerileri ile ilgili soruları içermektedir.

Stoiber ve ark. tarafından 1998'de geliştirilen Kaynaştırma Eğitimi Hakkındaki Görüşlerim (My Thinking About Inclusion [MTAI]) Ölçeği, Er Sabuncuoğlu ve ark. (2021) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek, ilk ve ortaokul öğretmenlerinin kaynaştırmaya yönelik tutumlarının belirlenmesini amaçlamaktadır. 20 maddeden oluşan ölçek, beşli likert tipinde (1. Kesinlikle katılıyorum, 5. Kesinlikle katılmıyorum) bir öz bildirim ölçeğidir. Temel bakış açısı, beklenen çıktılar ve sınıf içi uygulamalar olmak üzere üç alt boyuta sahiptir. Ölçeğin Temel Bakış Açısı (TBA) alt boyutu 9 maddeyi, Beklenen Çıktılar (BÇ) alt boyutu 8 maddeyi ve Sınıf İçi Uygulamalar (SİU) alt boyutu 3 maddeyi kapsamaktadır. Ölçek toplamına ilişkin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.85, Temel Bakış Açısı alt boyutu için 0.74, Beklenen Çıktılar alt boyutu için 0.73, Sınıf İçi Uygulamalar alt boyutu için 0.65'tir.

Veri Toplama Yöntemi

Ankara ilinde bulunan resmi ve özel ilkokul ve ortaokullarda çalışan öğretmenler ile görüşülerek araştırmanın amacı ve araştırma süreci ile ilgili bilgilendirme yapılmıştır. Araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden öğretmenler Aydınlatılmış Onam Formu'nu çevrimiçi olarak onaylamışlardır. Uygulama çevrimiçi bir platform olan Google Formlar aracılığıyla yapılmıştır ve uygulama yaklaşık 20 dakika sürmüştür.

Verilerin Değerlendirilmesi ve Analizi

Normal dağılım göstermeyen verilerin karşılaştırılmasında Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Normal dağılım göstermeyen verilerin ikiden fazla grup karşılaştırılmasında ise Kruskal Wallis H Analizi kullanılmıştır. Verilerin analizinde IBM SPSS Statistics 20 programı kullanılmış ve istatistiksel anlamlılık sınırı olarak $p < 0.05$ kabul edilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde, ilkokul ve ortaokulda çalışan öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme eğitimine yönelik görüşlerini incelemek amacıyla yapılan araştırmadan elde edilen bulgular tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlere İlişkin Sosyodemografik Özelliklerin Dağılımı

Özellik		n	%
Cinsiyet	Kadın	113	88.3
	Erkek	15	11.7
Yaş Aralığı	20-29	24	18.8
	30-39	34	26.6
	40-49	44	34.4
	50-59	26	20.3
Medeni Durum	Bekar	35	27.3
	Evli	93	72.7
Çocuk Sahibi Olma	Hayır	38	29.7
	Evet	90	70.3
Öğrenim Durumu	Lisans	93	72.7
	Lisansüstü	35	27.3
Gelir Düzeyi	Düşük	8	6.3
	Orta	112	87.5
	Yüksek	8	6.3
Çalışılan Düzey	İlkokul	72	56.3
	Ortaokul	56	43.8
Branş	Psikolojik danışman/rehber öğretmen	33	25.8
	Branş öğretmeni	43	33.6
	Sınıf öğretmeni	52	40.6
Öğretmenlik Hizmet Süresi	0-5 yıl	22	17.2
	6-10 yıl	19	14.8
	11-15 yıl	20	15.6
	16-20 yıl	22	17.2
	21 yıl ve üzeri	45	35.2
Kaynaştırma eğitimi alma durumu	Lisans eğitimi kapsamında	55	43.0
	Hizmet içi eğitim	43	33.6
	Eğitim almama	30	23.4
Sınıfında kaynaştırma eğitimi alan çocuk olma durumu	Evet	102	79.7
	Hayır	26	20.3
Özel eğitim gereksinimli çocuğu/yakını olma durumu	Evet	31	24.2
	Hayır	97	75.8
Türkiye’de kaynaştırma eğitiminin etkili uygulandığına dair düşünceler	Evet	19	14.8
	Kısmen	51	39.8
	Hayır	58	45.3
Toplam		128	100

Tablo 1 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin %88.3'ünün kadın ve %34.4'ünün 40-49 yaş arasında, %72.7'sinin lisans mezunu olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin %72.7'sinin evli ve %70.3'ünün çocuk sahibi olduğu, %87.5'inin gelir düzeyini orta algıladığı, %56.3'ünün ilkokul kademesinde çalıştığı ve %40.6'sının sınıf öğretmeni olduğu, %35.2'sinin öğretmenlik hizmet süresinin 21 yıl ve üzeri olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %43'ünün lisans eğitimi kapsamında kaynaştırma ile ilgili eğitim aldığı, %79.7'sinin sınıfında kaynaştırma eğitimi alan bir çocuk olduğu ve %75.8'inin özel eğitim gereksinimli çocuğu veya yakını olmadığı görülmektedir. Öğretmenlerin %45.3'ünün Türkiye’de kaynaştırma eğitiminin etkili bir şekilde uygulanmadığını düşündüğü belirlenmiştir.

Tablo 2. Öğretmenlerin Kaynaştırma/Bütünleştirme Eğitimi Hakkındaki Görüşlerinin Cinsiyete Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
TBA	Kadın	113	64.30	7265.50	824.500	.864
	Erkek	15	66.03	990.50		
BÇ	Kadın	113	63.48	7173.00	732.000	.391
	Erkek	15	72.20	1083.00		
SİU	Kadın	113	66.95	7565.50	570.500	.030
	Erkek	15	46.03	690.50		

Analiz sonuçları incelendiğinde, öğretmenlerin cinsiyetleri ile kaynaştırmaya yönelik temel bakış açısı [U=824.500, p>0.05] ve beklenen çıktılar alt boyutları arasında fark bulunmamıştır [U=732.000, p>0.05]. Öğretmenlerin cinsiyetleri ile sınıf uygulamaları alt boyutu arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir [U=570.500, p<0.05]. Sıra ortalamaları incelendiğinde, kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre sınıf uygulamaları alt boyutunda daha olumlu görüşlere sahip olduğu görülmüştür (Tablo 2).

Tablo 3. Öğretmenlerin Kaynaştırma/Bütünleştirme Eğitimi Hakkındaki Görüşlerinin Yaşa Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Yaş Aralığı	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
TBA	20-29	24	57.25	3	4.114	.249
	30-39	34	59.75			
	40-49	44	65.19			
	50-59	26	76.23			
BÇ	20-29	24	53.35	3	4.088	.252
	30-39	34	67.85			
	40-49	44	62.69			
	50-59	26	73.46			
SİU	20-29	24	58.65	3	1.356	.716
	30-39	34	68.59			
	40-49	44	63.01			
	50-59	26	67.08			

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaş aralığı ile kaynaştırmaya yönelik temel bakış açısı [χ^2 (sd=3, n=128)=4.114, p>0.05], beklenen çıktılar, [χ^2 (sd=3, n=128)=4.088, p>0.05] ve sınıf uygulamaları [χ^2 (sd=3, n=128)=1.356, p>0.05] alt boyutları arasında anlamlı fark yoktur (Tablo 3).

Tablo 4. Öğretmenlerin Kaynaştırma/Bütünleştirme Eğitimi Hakkındaki Görüşlerinin Medeni Durumuna Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Medeni Durum	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
TBA	Bekar	35	60.67	2123.50	1493.500	.472
	Evli	93	65.94	6132.50		
BÇ	Bekar	35	58.61	2051.50	1421.500	.270
	Evli	93	66.72	6204.50		
SİU	Bekar	35	64.29	2250.00	1620.000	.966
	Evli	93	64.58	6006.00		

Araştırmadan elde edilen bulgular incelendiğinde, öğretmenlerin medeni durumu ile kaynaştırmaya yönelik temel bakış açısı [U=1493.500, p>0.05], beklenen çıktılar [U=1421.500, p>0.05] ve sınıf uygulamaları [U=1620.000, p>0.05] alt boyutları arasında anlamlı fark saptanmadığı görülmektedir (Tablo 4).

Tablo 5. Öğretmenlerin Kaynaştırma/Bütünleştirme Eğitimi Hakkındaki Görüşlerinin Çocuk Sahibi Olma Durumuna Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Çocuk Sahibi	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
TBA	Hayır	38	56.82	2159.00	1418.000	.127
	Evet	90	67.74	6097.00		
BÇ	Hayır	38	53.92	2049.00	1308.000	.036
	Evet	90	68.97	6207.00		
SİU	Hayır	38	56.88	2161.50	1420.500	.109
	Evet	90	67.72	6094.50		

Analiz sonuçları incelendiğinde, öğretmenlerin çocuk sahibi olma durumu ile kaynaştırmaya yönelik temel bakış açısı [U=1418.000 p>0.05] ve sınıf uygulamaları alt boyutları arasında fark bulunmamıştır [U=1420.500, p>0.05]. Ancak öğretmenlerin çocuk sahibi olma durumları ile beklenen çıktılar alt boyutu arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir [U=1308.000, p<0.05]. Çocuk sahibi olan öğretmenlerin çocuk sahibi olmayan öğretmenlere göre beklenen çıktılar alt boyutunda daha olumlu görüşlere sahip olduğu görülmüştür (Tablo 5).

Tablo 6. Öğretmenlerin Kaynaştırma/Bütünleştirme Eğitimi Hakkındaki Görüşlerinin Öğrenim Durumuna Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Öğrenim Durumu	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
TBA	Lisans	93	68.98	6415.00	1418,000	.026
	Lisansüstü	35	52.60	1841.00		
BÇ	Lisans	93	69.69	6481.00	1308,000	.010
	Lisansüstü	35	50.71	1775.00		
SİU	Lisans	93	66.46	6181.00	1420.500	.301
	Lisansüstü	35	59.29	2075.00		

Araştırmaya katılan öğretmenlerin öğrenim durumu ile sınıf uygulamaları alt boyutu arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır [$U=1445.000$ $p>0.05$]. Ancak öğretmenlerin öğrenim durumu ile temel bakış açısı [$U=1211.000$, $p<0.05$] ve beklenen çıktılar [$U=1145.000$, $p<0.05$] alt boyutları arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Sıra ortalamalarına göre, lisans mezunu olan öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine yönelik görüşlerinin temel bakış açısı ve beklenen çıktılar alt boyutlarında daha olumlu olduğu görülmektedir (Tablo 6).

Tablo 7. Öğretmenlerin Kaynaştırma/Bütünleştirme Eğitimi Hakkındaki Görüşlerinin Gelir Düzeyine Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Gelir Düzeyi	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
TBA	Düşük ¹	8	54.56	2	6.721	.035
	Orta ²	112	62.93			
	Yüksek ³	8	96.38			
BÇ	Düşük	8	58.94	2	3.877	.144
	Orta	112	63.14			
	Yüksek	8	89.13			
SİU	Düşük	8	58.31	2	.979	.613
	Orta	112	64.19			
	Yüksek	8	75.00			

Analiz sonuçlarına göre, öğretmenlerin gelir düzeyi ile beklenen çıktılar [$\chi^2(sd=2, n=128)=3.877$, $p>0.05$] ve sınıf uygulamaları [$\chi^2(sd=2, n=128)=3.877$, $p>0.05$] alt boyutları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Buna karşın öğretmenlerin gelir düzeyi ile temel bakış açısı alt boyutu arasındaki farkın anlamlı olduğu görülmektedir [$\chi^2(sd=2, n=128)=6.721$, $p<0.05$]. Gelir düzeyi algısı yüksek ve orta olan öğretmenlerin, gelir düzeyi algısı düşük olan öğretmenlere göre temel bakış açısı alt boyutunda daha olumlu görüşlere sahip olduğu görülmüştür (Tablo 7).

Tablo 8. Öğretmenlerin Kaynaştırma/Bütünleştirme Eğitimi Hakkındaki Görüşlerinin Branşa Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Branş	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
TBA	Psikolojik danışman/Rehber öğretmen	33	59.27	2	3.227	.199
	Branş öğretmeni	43	72.70			
	Sınıf öğretmeni	52	61.04			
BÇ	Psikolojik danışman/Rehber öğretmen	33	55.44	2	5.819	.054
	Branş öğretmeni	43	75.06			
	Sınıf öğretmeni	52	61.52			
SİU	Psikolojik danışman/Rehber öğretmen	33	55.65	2	3.295	.193
	Branş öğretmeni	43	64.92			
	Sınıf öğretmeni	52	69.77			

Araştırmaya katılan öğretmenlerin branşı ile temel bakış açısı [$\chi^2(sd=2, n=128)=3.227$, $p>0.05$], beklenen çıktılar [$\chi^2(sd=2, n=128)=5.819$, $p>0.05$] ve sınıf uygulamaları [$\chi^2(sd=2, n=128)=3.295$, $p>0.05$] alt boyutları arasında anlamlı fark bulunmamıştır (Tablo 8).

Tablo 9. Öğretmenlerin Kaynaştırma/Bütünleştirme Eğitimi Hakkındaki Görüşlerinin Hizmet Süresine Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Hizmet Süresi	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
TBA	0-5 yıl	22	55.89	4	5.849	.211
	6-10 yıl	19	53.55			
	11-15 yıl	20	75.23			
	16-20 yıl	22	60.95			
	21 yıl ve üzeri	45	70.30			
BÇ	0-5 yıl	22	53.43	4	3.141	.535
	6-10 yıl	19	60.74			
	11-15 yıl	20	70.85			
	16-20 yıl	22	67.45			
	21 yıl ve üzeri	45	67.23			
SİU	0-5 yıl	22	53.34	4	7.356	.118
	6-10 yıl	19	69.97			
	11-15 yıl	20	76.15			
	16-20 yıl	22	72.48			
	21 yıl ve üzeri	45	58.57			

Araştırmaya katılan öğretmenlerin hizmet süresi ile temel bakış açısı [$\chi^2(sd=4, n=128)=5.849, p>0.05$], beklenen çıktılar [$\chi^2(sd=4, n=128)=3.141, p>0.05$] ve sınıf uygulamaları [$\chi^2(sd=4, n=128)=7.356, p>0.05$] alt boyutları arasındaki farklılık anlamlı değildir (Tablo 9).

Tablo 10. Öğretmenlerin Kaynaştırma/Bütünleştirme Eğitimi Hakkındaki Görüşlerinin Kaynaştırma ile İlgili Eğitim Alma Durumuna Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Eğitim Alma Durumu	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
TBA	Lisans	55	59.22	2	5.179	.075
	Hizmet içi eğitim	43	62.00			
	Eğitim almadım	30	77.77			
BÇ	Lisans	55	58.25	2	5.392	.067
	Hizmet içi eğitim	43	63.33			
	Eğitim almadım	30	77.63			
SİU	Lisans	55	60.71	2	1.136	.567
	Hizmet içi eğitim	43	67.13			
	Eğitim almadım	30	67.68			

Araştırmaya katılan öğretmenlerin kaynaştırma ile ilgili eğitim alma durumu ile temel bakış açısı [$\chi^2(sd=2, n=128)=5.189, p>0.05$], beklenen çıktılar [$\chi^2(sd=2, n=128)=5.392, p>0.05$] ve sınıf uygulamaları [$\chi^2(sd=2, n=128)=1.136, p>0.05$] alt boyutları arasında anlamlı fark yoktur (Tablo 10).

Tablo 11. Öğretmenlerin Kaynaştırma/Bütünleştirme Eğitimi Hakkındaki Görüşlerinin Sınıfında Kaynaştırma Eğitimi Alan Çocuk Olma Durumuna Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Sınıfında Kaynaştırma Eğitimi Alan Çocuk Olma	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
TBA	Evet	102	67.35	6870.00	1035.000	.084
	Hayır	26	53.31	1386.00		
BÇ	Evet	102	66.75	6808.00	1097.000	.174
	Hayır	26	55.69	1448.00		
SİU	Evet	102	65.63	6694.50	1210.500	.468
	Hayır	26	60.06	1561.50		

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, öğretmenlerin sınıfında kaynaştırma eğitimi alan çocuk olma durumu ile temel bakış açısı [$U=1035.000, p>0.05$], beklenen çıktılar [$U=1097.000, p>0.05$] ve sınıf uygulamaları [$U=1210.500, p>0.05$] alt boyutları arasında anlamlı fark saptanmadığı görülmektedir (Tablo 11).

Tablo 12. Öğretmenlerin Kaynaştırma/Bütünleştirme Eğitimi Hakkındaki Görüşlerinin Özel Gereksinimli Çocuğu/Yakını Olmasına Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Özel Gereksinimli Çocuğu/Yakını Olma Durumu	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
TBA	Evet	31	68.35	2119.00	1384.000	.505
	Hayır	97	63.27	6137.00		
BÇ	Evet	31	65.42	2028.00	1475.000	.874
	Hayır	97	64.21	6228.00		
SİU	Evet	31	65.26	2023.00	1480.000	.890
	Hayır	97	64.26	6233.00		

Analiz sonuçlarına göre, öğretmenlerin özel eğitim gereksinimli yakını veya çocuğu olma durumu ile temel bakış açısı [$U=1384.000$, $p>0.05$], beklenen çıktılar [$U=1475.000$, $p>0.05$] ve sınıf uygulamaları [$U=1480.000$, $p>0.05$] alt boyutları arasında anlamlı fark saptanmadığı görülmektedir (Tablo 12).

Tablo 13. Öğretmenlerin Kaynaştırma/Bütünleştirme Eğitimi Hakkındaki Görüşlerinin Kaynaştırma Eğitiminin Etkililiğine Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Etkili Uygulanma	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
TBA	Evet	19	61.87	2	2.432	.296
	Kısmen	51	59.21			
	Hayır	58	70.02			
BÇ	Evet	19	60.24	2	.772	.680
	Kısmen	51	62.64			
	Hayır	58	67.53			
SİU	Evet	19	60.32	2	.530	.767
	Kısmen	51	66.87			
	Hayır	58	63.78			

Araştırmaya katılan öğretmenlerin Türkiye’de kaynaştırma eğitiminin etkili uygulandığına dair düşünceleri ile temel bakış açısı [$\chi^2(sd=2, n=128)=2.432$, $p>0.05$], beklenen çıktılar [$\chi^2(sd=2, n=128)=.772$, $p>0.05$] ve sınıf uygulamaları [$\chi^2(sd=2, n=128)=.530$, $p>0.05$] alt boyutları arasında anlamlı fark bulunmamıştır (Tablo 13).

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın amacı, ilkokul ve ortaokulda çalışan öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme eğitimine yönelik görüşlerini çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Araştırmaya dahil edilen öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin yaş aralığı, medeni durumu, branşı, öğretmenlik hizmet süresi, kaynaştırma ile ilgili eğitim alma durumu, sınıfında kaynaştırma eğitimi alan çocuk olma durumu, özel gereksinimli çocuğu/yakını olma durumu ve Türkiye’de kaynaştırma eğitiminin etkili bir şekilde uygulanmasına ilişkin düşüncelerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0.05$). Araştırma sonucunda, cinsiyet, çocuk sahibi olma durumu, öğrenim durumu, gelir düzeyi faktörlerinin öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinde farklılık yarattığı görülmüştür.

Kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre sınıf uygulamaları alt boyutunda kaynaştırmaya yönelik daha olumlu görüşlere sahip olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Benzer şekilde, Hindistan’da öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüş ve tutumlarının araştırıldığı bir çalışmada da kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre kaynaştırmaya yönelik görüşlerinin daha olumlu olduğu görülmüştür (Kumar, 2016). Araştırmanın bu sonucunun aksine; yapılan bazı çalışmalar erkek öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin kadın öğretmenlere kıyasla daha olumlu olduğunu göstermektedir (Duran Düşünür, 2018; Rakap ve Kaczmarek, 2010). Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine dair görüşlerinin incelendiği bir başka çalışmada ise öğretmenlerin cinsiyetinin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerini etkilemediği tespit edilmiştir (Pamuk, 2016). Bulgular arasında farklılık olmasının sebepleri olarak örneklem gruplarındaki farklılık, sınıf içi uygulamalarda karşılaştıkları olumlu ve olumsuz durumların, deneyimlerinin farklı olması sayılabilir.

Araştırma bulgularına göre, lisans mezunu olan öğretmenlerin temel bakış açısı ve beklenen çıktılar alt boyutlarında kaynaştırma eğitime yönelik görüşlerinin daha olumlu olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Can ve Kara (2017) yaptıkları çalışmada öğretmenlerin öğrenim durumu ile kaynaştırmaya ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığını belirtmişlerdir. Lisansüstü eğitime devam etmenin öğretmenlerin bakış açısını zenginleştirme, bütüncül yaklaşımı destekleme, uygulamaya yönelik bilgi ve becerilerini arttırma, kaynaştırma ile ilgili detaylı bilgi edinme gibi noktalarda faydalı olduğu düşünülmektedir. Bulgulardaki farklılıkların sebebi olarak, öğretmenlerin hangi alanlarda lisansüstü eğitim aldığına ve aldıkları eğitimin meslek hayatlarına etkililiğine göre değişebileceği gösterilebilir.

Türkiye'de kaynaştırma/bütünleştirme eğitiminin kısmen etkili olduğu ve etkili olmadığı yönünde düşüncelere sahip olan öğretmenlerin belirttiği sebepler incelendiğinde; öğretmenlerin kaynaştırma ile ilgili bilgi ve donanım eksikliği olması, sınıflardaki çocuk sayısının fazla olması, özel eğitim ihtiyacı olan çocuklara sınıf içinde yeterli zamanın ayrılamaması, okullara yeterli kaynak ve materyalin sunulmaması, okullarda ihtiyaç duyulduğu kadar özel eğitim öğretmeni ve psikolojik danışman/rehber öğretmen bulunmaması, yaşlılarından farklı düzeyde gelişim gösteren çocukların akranları tarafından dışlanması ve öğretmenlerin kaynaştırma eğitime yönelik isteksiz ve ön yargılı olması ifadelerinin çoğunluk tarafından belirtilen sebepler olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme eğitiminin etkili bir şekilde uygulanabilmesine dair belirttiği öneriler incelendiğinde ise tüm okul çalışanlarına ve ailelere kaynaştırma ile ilgili bilgi/eğitim verilmesi, sınıf mevcutlarının azaltılması, farklılıklara saygı ile ilgili toplumsal farkındalığın ve bilincin geliştirilmesi, okul ve aile iş birliğinin arttırılması, okullarda özel eğitim öğretmenlerinin ve psikolojik danışma ve rehberlik birimlerinin aktif olarak sürece katkı sağlaması, özel eğitim gereksinimli çocuklara mesleki beceriler kazandırılmasına yönelik eğitim ortamlarının sunulması ve okulların fiziksel ortamlarının iyileştirilmesi gibi önerilerin öne çıktığı görülmektedir.

Öğretmenlerin araştırmada belirttiği görüşleri, konu ile ilgili yapılan çeşitli çalışma sonuçlarının da desteklediği görülmektedir. Yapılan çalışmalar, öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi için yeterli kaynak ve materyallerin kendilerine sağlanmadığını belirttiğini göstermektedir (Berkant ve Atılğan, 2017; Gür, 2018; Pamuk, 2016). Sınıfında kaynaştırma eğitiminden yararlanan çocuk olan sınıf öğretmenleriyle yapılan çalışmalarda ise öğretmenlerin sınıfların kalabalık olduğunu ve özel gereksinimli çocuklara yeterli zamanı ayıramadıklarını belirttikleri görülmektedir (Berkant ve Atılğan, 2017; Cankaya ve Korkmaz, 2012; Gür, 2018; Horne ve Timmons, 2009; Nayır ve Karaman Kepenekci, 2013; Rakap ve Kaczmarek, 2010). Araştırma sonuçlarına benzer olarak, yapılan çeşitli ulusal ve uluslararası çalışmalarda da öğretmenlerin uygulamaya yönelik hizmet içi eğitim almakta istekli olduklarını ifade ettikleri görülmektedir (Berkant ve Atılğan, 2017; Cankaya ve Korkmaz, 2012; Horne ve Timmons, 2009; Opdal ve ark., 2001; Rakap ve Kaczmarek, 2010). Koçyiğit (2015) okul öncesi öğretmenleri, rehber öğretmenler ve ebeveynlerle yaptığı çalışmada, tüm katılımcıların ortak olarak okullarda özel eğitim uzmanı bulunmasının kaynaştırma eğitimi uygulamalarına katkı sağlayacağı görüşünde olduklarını vurgulamıştır. Öğretmenlerle yapılan çalışmaların büyük çoğunluğunda benzer önerilere yer verildiği görülmektedir. Bu nedenle okullardan sorumlu kurumların önerileri uygulayarak özel gereksinimli çocukların eğitimine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda, öğretmenlerin görüşlerini olumlu yönde geliştirmek amacıyla; üniversitelerin öğretmenlik programlarında özel eğitim ile ilgili derslere yer verilebilir ve ders içeriklerinin uygulamaya yönelik olmasına özen gösterilebilir. Ayrıca öğretmenler lisansüstü eğitime devam etme konusunda teşvik edilebilir ve öğretmenlere kaynaştırma ile ilgili uygulamalara yönelik hizmet içi eğitimler verilebilir. Kaynaştırma eğitiminin etkililiğini arttırmak amacıyla; okulların fiziksel koşulları iyileştirilerek çocukların gereksinimlerine uygun bir şekilde düzenlenebilir ve sınıf mevcutları azaltılabilir. Bunun yanı sıra, okullarda bulunan psikolojik danışma ve rehberlik servisleri öğretmenleri, çocukları, yöneticileri ve ebeveynleri destekleyici ve yönlendirici çalışmalar düzenleyebilir ve kaynaştırma eğitiminden yararlanan çocuk bulunan okullarda özel eğitim öğretmeni çalışabilir. Bu araştırmanın örneklemini Ankara ili ile sınırlıdır. Araştırma örneklemini genişletilerek ve araştırmaya katılan kadın ve erkek öğretmen sayısı eşitlenerek araştırma sonuçları genellenebilir.

KAYNAKÇA

- AHMED AH (2020). Handbook of Inclusive Education. Central Board of Secondary Education, Delhi.
- BERKANT HG, ATILGAN G (2017). Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine yönelik yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *The Journal of Educational Reflections*, **1**: 13-25.
- CAN E, KARA Z (2017). Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi öğrencilerine yönelik tutumlarını etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, **19**: 71-96.
- CANKAYA Ö, KORKMAZ İ (2012). İlköğretim I. kademede kaynaştırma eğitimi uygulamalarının sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, **13**: 1-16.
- CAVKAYTAR A (2018). Özel Eğitim Alanı. *Özel Eğitim ve Kaynaştırma*. Ed.: Tekin Ersan, D. "Bölüm 1". Eğitim Kitap, Ankara.
- DURAN DÜŞÜNÜR A (2018). İlkokullarda kaynaştırma eğitiminde karşılaşılan sorunlara ilişkin öğretmen görüşleri. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- ER SABUNCUOĞLU DM, ÇIRAK Y, MUTLU İ (2021). Kaynaştırma/bütünleştirme eğitimi hakkındaki görüşlerim ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. H.Ü. Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi 8: 174-204.
- GÜR P (2018). Kaynaştırma öğrencisi olan sınıf öğretmenlerinin öğretimsel uygulama ve değerlendirmeye ilişkin yaptıklarının belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Yakın Doğu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Lefkoşa.
- GÜRBÜZ S, ŞAHİN F (2016). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- HORNE PE, TIMMONS V (2009). Making it work: Teachers' perspectives on inclusion. *International Journal of Inclusive Education*, **13**: 273-286.
- IRMAK H (2020). Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okullarda Görev Yapan Yönetici, Sınıf Öğretmeni ve Rehber Öğretmenlerin Kaynaştırma ve Bütünleştirme Kavramlarına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- KARGIN T (2019). Kaynaştırma Eğitimi. *Özel Gereksinimli Çocuklar ve Eğitimi*. "Bölüm 3". Ed.: Baykoç, KN. Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Erzurum.
- KOÇYİĞİT S (2015). Ana sınıflarında kaynaştırma eğitimi uygulamalarına ilişkin öğretmen-rehber öğretmen ve ebeveyn görüşleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, **1**: 391-415.
- KÖK M (2019). Kaynaştırma Eğitimi. *Kaynaştırma Eğitimi*. "Bölüm 1". Ed.: Gençdoğan, B. Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Erzurum.
- KUMAR A (2016). Exploring the teachers' attitudes towards inclusive education system: A study of indian teachers. *Journal of Education and Practice*, **7**: 1-4.
- MEB (2010). Okullarımızda Neden Niçin Nasıl Kaynaştırma: Yönetici, Öğretmen ve Aile Kılavuzu. Ankara.
- MEB (2013). "Birlikte Başarıyoruz" Bütünleştirme Kapsamında Eğitim Uygulamaları Öğretmen Kılavuz Kitabı. Ankara.
- MEB (2017). Kaynaştırma/Bütünleştirme Yoluyla Eğitim Uygulamaları Genelgesi.
- NAYIR F, KARAMAN KEPENEKÇİ Y (2013). Kaynaştırma öğrencilerinin haklarına ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, **3**: 69-89.
- OPDAL LR, WORMNAES S, HABAYEB A (2001). Teachers' opinions about inclusion: A pilot study in a Palestinian context. *International Journal of Disability, Development and Education*, **48**: 143-162.
- ÖZMEN A (2019). Kaynaştırma Eğitiminin Yararları. *Kaynaştırma Eğitimi*. "Bölüm 6". Ed.: Gençdoğan, B. Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Erzurum.
- ÖZPOLAT AR (2019). Kaynaştırma Eğitiminde Görev Alan Personel ve Özellikleri. *Kaynaştırma Eğitimi*. "Bölüm 4" Ed. Gençdoğan, B. Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Erzurum.
- PAMUK Y (2016). Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşleri. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- RAKAP S, KACZMAREK L (2010). Teachers' attitudes towards inclusion in Turkey. *European Journal of Special Needs Education*, **25**: 59-75.

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ AKRANLARI TARAFINDAN SEVİLME/SEVİLMEME DÜZEYLERİ İLE BAĞIMSIZ ÖĞRENME DAVRANIŞ DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ

EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN PRE-SCHOOL CHILDREN'S LEVELS OF LIKE/ DISLIKE BY THE PEER AND THE LEVELS OF INDEPENDENT LEARNING BEHAVIOR

Hülya GÜLAY OGELMAN

*Prof. Dr., Okul Öncesi Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Temel Eğitim Bölümü, Eğitim Fakültesi, Sinop Üniversitesi, Sinop/Türkiye,
ORCID No: 0000-0002-4245-0208*

Dervişe AMCA TOKLU

*Yrd. Doç. Dr., Okul Öncesi Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Temel Eğitim Bölümü, Atatürk Eğitim Fakültesi, Yakın Doğu Üniversitesi, Yakın Doğu Bulvarı, PK: 99138, Lefkoşa/KKTC, Mersin 10 – Türkiye,
ORCID No: 0000-0003-2336-1741*

Döne KAHVECİ

*Okul öncesi öğretmeni, Milli Eğitim Bakanlığı, Gaziantep
ORCID No:0000-0002-6306-8526*

Selay AKDOĞAN

*Okul Öncesi Eğitimi Yüksek Lisans Öğrencisi, Rehber ve Psikolojik Danışman, Sinop Üniversitesi, Sinop,
ORCID No: 0000-0002-3799-2854*

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi dönem çocuklarının akranları tarafından sevilme/sevilmeme düzeyleri ile bağımsız öğrenme davranış düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesidir. Araştırma, ilişkisel tarama yönteminde hazırlanmıştır. Araştırmanın örneklemini, 2021-2022 eğitim öğretim yılında Gaziantep’de okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş grubundan 100 çocuk oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, Sosyometri Formu ve Bağımsız Öğrenme Davranışları Ölçeği (Saraç, Karakelle, Whitebread, 2019) kullanılmıştır. Sosyometri, araştırmacılar tarafından her çocuğa sınıf dışındaki özel bir mekânda ayrı ayrı uygulanmıştır. Kişisel Bilgi Formu ve Bağımsız Öğrenme Davranışları Ölçeği (Saraç, Karakelle, Whitebread, 2019) öğretmenler tarafından her bir çocuk için ayrı ayrı doldurulmuştur. Araştırmanın verileri, SPSS 20.0 istatistik paket programında, Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı ve Basit Doğrusal Regresyon Analiz teknikleri ile değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi dönem, akran kabulü, akran reddi, bağımsız öğrenme

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the relationships between preschool children's levels of being liked/disliked by their peers and their independent learning behavior levels. The research was prepared in relational screening method. The sample of the study consisted of 100 children in the 5-6 age group who continue their pre-school education in Gaziantep in the 2021-2022 academic year. Personal Information Form, Sociometry Form and Independent Learning Behaviors Scale (Saraç, Karakelle, Whitebread, 2019) were used as data collection tools. Sociometry was applied to each child separately in a special place outside the classroom by the researchers. The Personal Information Form and the Independent Learning Behaviors Scale (Saraç, Karakelle, Whitebread, 2019) were filled in by the teachers separately for each child. The data

of the research will be evaluated with the SPSS 20.0 statistical package program, using Pearson Product-Moment Correlation Coefficient and Simple Linear Regression Analysis techniques.

Keywords: Preschool period, peer acceptance, peer rejection, independent learning

GÖRSEL SANATLAR TEKNİKLERİ İLE ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ OLAN ÇOCUKLARDA SÖZEL HAFIZAYI DESTEKLEME ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA

Mahmut Erol

Education Faculty of Science, Faculty, Art Teaching, Nicosia, Northern Cyprus.

Fatma Miralay

Education Faculty of Science, Art Teaching, Nicosia, Northern Cyprus.

ÖZET

Duygularımız düşüncelerimizi, düşüncelerimiz ise iletişimi oluşturmaktadır. Literatürde iletişim; duygu ve düşünceleri aktarmak olarak tanımlanmaktadır. Sanat, duygu ve düşünceleri aktarma aracı olarak görülmektedir. Duygu ve düşünce terimleri kişiler arası farklılık gösterirken, sanat ortak bir nokta bulmakta ve nesnelere aktarıldurumlar sanatçıyı yansıtmaktadır. Konuşarak, yapıt aracılığı ile göstererek, yazı kullanarak, çoğu zaman da beden dili iletişim kurmada oldukça önemlidir. Beden veya çeşitli duyu organları ile sanatsal ifade geliştirerek, kişilerle iletişime geçilebilmekte ve hatta onlarla daha güçlü bir bağ kurulabilmektedir. Tüm bu önemli noktalar değerlendirildiğinde, sanatın alternatif bir iletişim aracı olarak kullanılabilirliği yanlış olmayacaktır. Öğrenme güçlüğü veya özel gereksinimli birey tanısı almış, anladığını ifade etmekte, iletişim kurmakta zorlanan çocuklar için özel eğitim durumu ortaya çıkmaktadır. İşitme engelli, görme engelli, zihinsel engelli bireyler ve üstün zekalı bireyler sahip oldukları nitelikler göre özel eğitime ihtiyaç duymaktadırlar. Ağır öğrenen özel gereksinimli bireyler için özel eğitim yöntemleri geliştirilmiştir. Bunu yanı sıra farklı disiplinler ile birlikte görsel sanatlar dersinde de özel eğitim yöntemleri bulunmaktadır. Görsel sanatlar dersi özel gereksinimli bireylerin sanatsal yolla çeşitli becerilerini belli bir oranda sağlamaktadır. Bu araştırma, öğrenme güçlüğü ile sözel hafıza güçlüğü yaşayan çocuklar için görsel sanatlar dersinin kazanımları, önemini ve çocuğun tanısı gereği yaşadığı iletişim ile ifade etme problemlerini saptamak amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın bu amacı doğrultusunda tek denekli örneklem üzerinden deneysel bir çalışma yürütülmüştür. Elde edilen veriler sonucunda, sözel hafızamızın yeterli olmadığı durumlarda görsel hafızanın sanat eğitimi ile denge oluşturduğu sonucuna varılmıştır. Görsel sanatlar dersi ile yaptırılan çizim etkinlikler ile denegin konuca ve dil becerisin bagli anlatım guclugunun olumlu yonde gelistigi yonunde bulgulara ulasilmistir.

Keywords: öğrenme güçlüğü, okuduğunu anlama, görsel hafıza, sözel hafıza, görsel sanatlar.

ABSRTACT

Our emotions are what we think and our thoughts are what we communicate. In the literature, communication is defined as transferring emotions and thoughts. In the other hand art helps transferring emotions and thoughts. The terms of emotion and thought differ among people, while art finds a common point and the things that are transferred to objects reflect the artist. It is very important to communicate body language, often by speaking, by showing through the structure, using text or language. By developing artistic expression with body or various sensory bodies, people can be contacted and even stronger connections to them. When all these key points are considered, it will not be wrong that art can be used as an alternative communication tool. A special training situation for children who have been diagnosed, special needs and have difficulty communicating with learning difficulties. Special training methods have been developed for individuals with special requirements who learn heavily. In addition, there are special training methods in the visual arts course, along with different disciplines. This research has been conducted to determine the gains, importance of visual arts for children with learning difficulties and verbal memory difficulties, and the problems of communicating with the child's diagnosis. For this purpose of the research, an experimental study was conducted through a single-subject sample. As a result of the data obtained, visual memory is a

balance of art education when our verbal memory is not sufficient. The visual arts course and the drawing activities and findings have been found that the subject's topic and language skills are improving the associated narration difficulty in a positive way.

Keywords : learning difficulty, understanding reading, visual memory, verbal memory, visual arts.

WORLD CHILDREN CONFERENCE-III

Özay Günsel Children University
Near East University
University of Kyrenia

OKUL ÖNCESİNDE KÜLTÜREL ÇEVRE EĞİTİMİ ÇALIŞMALARI CULTURAL ENVIRONMENTAL EDUCATION STUDIES IN PRE-SCHOOL

Pembe Aytaç

*Öğretmen, Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı
ORCID: 0000 0002 4673 8428*

Aşkın Kiraz

*Prof. Dr., Yakın Doğu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Lefkoşa, KKTC
ORCID: 0000 0002 2350 8291*

ÖZET

Okul öncesi dönemde çevre eğitimi, doğa bilgisinin yanı sıra duygu, eğilim ve beceri geliştirmeye yönelik kapsamlı bir kavramdır. Okul öncesi dönemde çevre eğitimi çocukların merak duygusunu geliştirir, doğal dünyanın güzelliğini ve gizemini keşfettirir, doğa sevgisi kazandırır ve diğer canlılara saygı duyulması gerektiğini anlatır. Ayrıca çevre eğitimiyle çocukların problem çözme becerilerinin artırılması amaçlanır. Bu çalışmada okul öncesi eğitimde çevre eğitimine yönelik kazanımlara uygun kültürel çevre etkinliklerinin farklı örneklerinin sunulması yoluyla öğrencilerin çevresel farkındalıklarının artırılması amaçlanmıştır. Çalışma, devlete bağlı bir okul öncesi kurumunda eğitim alan 23 öğrenci ile yürütülmüştür. Nitel araştırma yöntemine göre, durum çalışması ile desenlenen çalışmada, araştırmanın parçası olan kültürel çevre etkinlikleri ayrıntılı olarak açıklanmış ve öğrencilerin farkındalıkları içerik analizi esasına dayalı olarak tablolarla ve örneklerle sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Çevre eğitimi, okul öncesi, çocuk, etkinlik.

ABSTRACT

Environmental education in the preschool period is a comprehensive concept aimed at developing emotions, tendencies and skills as well as knowledge of nature. Environmental education in the pre-school period develops children's sense of curiosity, makes them discover the beauty and mystery of the natural world, gives them a love of nature and tells that other living things should be respected. In addition, environmental education aims to increase the problem-solving skills of children. In this study, it is aimed to increase the environmental awareness of students by presenting different examples of cultural environmental activities suitable for environmental education acquisitions in pre-school education. The study was carried out with 23 students studying in a state pre-school institution. In the study, which was designed with a case study according to the qualitative research method, the cultural environment activities that are part of the research were explained in detail and the awareness of the students was presented with tables and examples based on content analysis.

Keywords: Environmental education, preschool, child, activity.

EBEVEYN GÖRÜŞLERİ: ÇEVİRİMİÇİ EĞİTİM SİSTEMİ İÇERİSİNDE KOLEJE HAZIRLANAN ÖĞRENCİLERİN SINAV KAYGILARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

PARENT VIEWS: EVALUATION OF COLLEGE ACCOMMODATION EXAM ANXIETY WITHIN THE ONLINE EDUCATION SYSTEM

Şebnem GÜLDAL KAN

Yrd. Doç. Dr., Okul Öncesi Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Temel Eğitim Bölümü, Atatürk Eğitim Fakültesi, Yakın Doğu Üniversitesi, Yakın Doğu Bulvarı, PK: 99138, Lefkoşa/KKTC, Mersin 10 – Türkiye, ORCID No: 0000-0002-8241-0868

Şeniz ŞENSOY

Doç. Dr. Coğrafya Bölümü, Fen Edebiyat Fakültesi, Yakın Doğu Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Yakın Doğu Üniversitesi, Yakın Doğu Bulvarı, PK: 99138, Lefkoşa/KKTC, Mersin 10 – Türkiye, ORCID No: 0000-0002-6738-645

Çilem ÇALTIKUŞU

Öğr. Gör. Coğrafya Bölümü, Fen Edebiyat Fakültesi, Yakın Doğu Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Yakın Doğu Üniversitesi, Yakın Doğu Bulvarı, PK: 99138, Lefkoşa/KKTC, Mersin 10 – Türkiye, ORCID No 0000-0001-6974-6036

ÖZET

Bu çalışmada Çevrimiçi eğitim sistemi içerisinde koleje hazırlanan öğrencilerde sınav kaygılarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın önemi çevirim eğitim süreci içerisinde 2020-21 akademik yıl içerisinde koleje hazırlanan öğrencilerde uygulanan online ve yüz yüze sınavlar esnasında kaygı düzeylerinin ebeveyn tarafından değerlendirilmesidir. Durum çalışması türünde bir nitel araştırma olan bu çalışmada kullanılacak olan nitel veri yarı yapılandırılmış görüşme soruları ile ebeveynlerden toplanacaktır. Araştırmanın evreni Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde koleje hazırlanan öğrencilerin ebeveynleri oluştururken, araştırmanın örneklemini oluşturacak olan çalışma grubu ise ilk olarak amaçlı örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenecek olup, farklı görüşler elde edilmeye devam ettiği sürece kartopu örnekleme tekniğine de başvurulacaktır. Görüşmeye 10 ebeveyn katılmıştır. Çalışma grubuna 9 kadın, 1 erkek ebeveyn katılmıştır. Katılımcıların çoğunluğu 6.sınıf öğrencilerin ebeveynlerinden oluşmuştur. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmada şu an kadar elde edilen bilgiler çevirim eğitim süreci içerisinde her iki sınav türünde çocuklarının kaygıyı eşit derecede yaşadıkları ile ilgili görüşlerini ileri sürmüşlerdir.

Anahtar Kelimeler: Sınav, eğitim, Çevrimiçi eğitim, yüz yüze eğitim, Kaygı

ABSTRACT

In this study, it is aimed to evaluate exam anxiety of students preparing for college within the online education system. The importance of the research is the evaluation of the anxiety levels by the parents during the online and face-to-face exams applied to the students preparing for college in the 2020-21 academic year within the translation education process. Qualitative data to be used in this study, which is a case study type qualitative research, will be collected from parents with semi-structured interview questions. While the universe of the research consists of the parents of the students who are preparing for college in the Turkish Republic of Northern Cyprus, the study group that will form the sample of the research will be determined by using the purposeful sampling method, and snowball sampling technique will be applied as long as different opinions continue to be obtained. 10 parents participated in the interview. 9 female and 1 male

parents participated in the study group. The majority of the participants were parents of 6th grade students. A semi-structured interview form was used as a data collection tool. The information obtained so far in the research has suggested that their children experience anxiety equally in both types of exams during the translation education.

Keyword: Exam, education, online education, face-to-face education, Anxiety

GÖÇ VE ÇOCUK KONULU LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ EXAMINATION OF GRADUATE THESIS ON MIGRATION AND CHILDREN

S. Seda BAPOĞLU DÜMENÇİ

*Dr., Uluslararası Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi Bölümü
ORCID ID: 0000-0003-2878-1120*

Emin DEMİR

*Arş. Gör., Tarsus Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü
ORCID ID: 0000-0002-9438-2921*

Özet

Bu araştırma ile ülkemizde gerçekleştirilen “göç” ve “çocuk” konulu lisansüstü tezlerin, farklı değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi deseni kullanılmış olup, araştırmanın verileri Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez merkezi üzerinden elde edilmiştir. Tezlerin elde edilmesinde, başlık kısmında “göç” ve “çocuk” kelimelerinin her ikisini de içeren tezler aratılmış olup, Türkçe yazılan tezler çalışma kapsamına dahil edilmiştir. Elde edilen tezler tez türü, yıl, üniversite, enstitü, anabilim dalı, tezde kullanılan yöntem, çalışma grubunda çocukların gelişimsel dönemleri ve tezlerdeki genel eğilim değişkenleri açısından incelenmiştir. Araştırmanın amacına uygun olarak, 2011 – 2022 yılları arasında belirlenen 40 tez araştırmaya dahil edilmiştir. Verilerin analizinde içerik analizi gerçekleştirilmiş, analizler nitel veri analiz programlarından MAXQDA 2022 kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Lisansüstü çalışmaların, çoğunlukla yüksek lisans düzeyinde gerçekleştirildiği görülmüştür. Üniversite değişkeni açısından Hacettepe, Marmara, Hatay Mustafa Kemal Üniversitelerinin öne çıktığı görülmüştür. Enstitüler açısından bakıldığında, sosyal bilimler enstitülerinin ağırlıklı olduğu, bununla birlikte sağlık bilimleri, lisansüstü eğitim, fen bilimleri enstitüsü gibi çeşitli lisansüstü eğitim birimlerinde çalışmaların gerçekleştirildiği saptanmıştır. Lisansüstü çalışmaların Sosyal hizmet, Eğitim bilimleri, Yabancı diller eğitimi, Göç araştırmaları anabilim dallarında sıklıkla gerçekleştirildiği belirlenmiştir. Bulgular arasında “göç” ve “çocuk” konulu lisansüstü çalışmalarda sıklıkla nitel araştırma yöntemlerinin tercih edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Genel eğilimler açısından bakıldığında, iç ve dış göç yaşayan çocukların eğitim sorunları, göçmen çocukların gereksinimleri, göçmen çocukların sağlık durumları, göçmen çocukların hakları, göçmen çocukların değer algıları gibi farklı başlıkların ele alındığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Göç, Göçmen

Abstract

With this research, it is aimed to examine the postgraduate theses on "migration" and "child" in our country in terms of different variables. In the research, the document analysis design, one of the qualitative research methods, was used and the data of the research were obtained from the National Thesis Center of the Council of Higher Education. While obtaining the theses, the theses containing both the words "migration" and "child" in the title part were searched, and theses written in Turkish were included in the scope of the study. The theses obtained were examined in terms of thesis type, year, university, institute, department, the method used in the thesis, the developmental periods of the children in the study group and the general trend variables in the theses. In accordance with the purpose of the research, 40 theses determined between 2011 and 2022 were included in the research. Content analysis was performed in the analysis of the data, and the analyzes were carried out using MAXQDA 2022, one of the qualitative data analysis programs. It has been observed that postgraduate studies are mostly carried out at the graduate level. In terms of university variable, Hacettepe, Marmara, Hatay Mustafa Kemal Universities came to the fore. In terms of institutes, it has been determined that social sciences institutes are predominant, however, studies are carried out in

various postgraduate education units such as health sciences, graduate education and science institutes. It has been determined that postgraduate studies are frequently carried out in the departments of Social Work, Educational Sciences, Foreign Language Education, Migration Studies. Among the findings, it was concluded that qualitative research methods are often preferred in postgraduate studies on "migration " and " child ". In terms of general trends, it has been determined that different topics such as the education problems of children experiencing internal and external migration, the needs of immigrant children, the health status of immigrant children, the rights of immigrant children, and the value perceptions of immigrant children are discussed.

Keywords: Child, İmmigration, İmmigrant

Giriş

“Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma olarak tanımlanan (TDK, 2022)” göç, benzersiz sosyal ve politik bir mesele olarak tanımlanabilir (Brown ve Lee, 2015). Politik mesele olması sebebiyle göç konusunda farklı tanımlamalar yer almaktadır. Bu kavramlardan birisi olan sığınmacı kavramı, şiddet ya da doğabilecek zararlardan dolayı, yaşadığı ülke dışında temel güvenlik sebebiyle ulusal ya da uluslararası belgeler çerçevesinde mültecilik statüsüne başvurmuş ve bu durumun sonucunu bekleyen kişi olarak tanımlanmıştır (Uluslararası Göç Örgütü-IOM, 2009). Bir diğer göç ile ilgili kavram olan mülteci kavramı ise, olumsuz durumlardan dolayı (savaş, çatışma, saldırı vb.) yaşadıkları ülkelerin dışında uluslararası koruma talebinde bulunan kişi olarak ifade edilmektedir. Göç ile ilgili bu çeşitli tanımlamalar ulusal ve uluslararası yasalar kapsamındaki terimlerin fazlalığını da açıklamaktadır (Fansa, 2021). Türkiye Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne (2015) hazırlanan göç raporuna göre; tüm dünya ülkelerini ilgilendiren göçe bağlı hareketliliğin hızının bu şekilde devam etmesi sonucunda 2050 yılında yaklaşık 405 milyon kişinin daha göç edeceği düşünülmektedir. Literatüre bakıldığında çağlar boyunca devam eden ve devam edecek olan göç hareketliliğinin birçok nedeni bulunmaktadır. Bu nedenlerden bazıları arasında; kısıtlı maddi kaynaklar, işsizlik, olumsuz çevre koşulları, doğa olayları, etnik ayrımcılık ve yetersiz istihdam olanakları yer almaktadır (Aksu ve Sevil, 2010; Sağlam, 2006). Ülkemiz de bulunduğu coğrafi konumu açısından, geçmişten günümüze kadar göç hareketleri konusunda özellikle son yıllarda en çok etkilenen ülkelerden birisi konumunda olup (Şeker ve Erdal, 2010; Türkay, 2016) yaklaşık 2 milyonu aşkın göçmene ev sahipliği yapmaktadır. Göçmenlerin kamp içi ve dışında yaşayanlar arasında en yoğun olan yaş grubu, 19-54 yaş arasındadır. Çocukların %52,5’inin kamplarda yaşadıkları, %43,3’ünün ise kamp dışında yaşadığı ve bu oranlar dahilinde çocuk göçmenlerin sayısının fazlalığı göze çarpmaktadır (AFAD Suriye Raporu, 2017). 2018 verilerine göre Türkiye nüfusunun yaş ortalaması 31.7 iken, Suriyeli göçmenlerin ise yaş ortalaması 22.5’tir ve göçmenlerin yaş ortalaması 2020 yılında düşerek 20.3 seviyelerine gerilemiştir. Bu durum, yeni doğan Suriyeli bebek sayısının her geçen gün artmakta olması ile açıklanmaktadır (United Nations High Commissioner for Refugees, 2020). Göç, fiziksel olarak hareketliliğin yanı sıra yer değiştirilen sosyal çevreye uyum sağlama sürecini de içermektedir. Özellikle çocuklar, yetişkinlere kıyasla göçten en çok etkilenen riskli gruplar arasında yer almaktadır (Suarez-Orozco ve Suarez-Orozco, 2009). Yüksek düzeyde depresyon ve sosyal izolasyon yaşayan göçmen ebeveynlerin çocuklarının, bilişsel ve sosyo-duygusal gelişim alanlarında riskli durumlar yaşanabilmektedir (Capps ve ark., 2007). UNICEF’in 2016 yılında yayınlanan “Dünyada Köklerinden Koparılmış” adlı raporunda da belirttiği üzere; çeşitli sebeplerden ötürü ülkelerini terk eden yaklaşık 41 milyon kişinin, 17 milyonunu çocuklar oluşturmaktadır. Göçmen çocukların topluma entegrasyonundaki en önemli adımın, eğitim hizmetlerinin devamlılığı olduğu söylenebilir (Mirsky, 2004). Ne yazık ki; eğitimde devamlılık ve uyum, birçok nedenden dolayı sağlanamamaktadır. Yeni çevre koşulları ve uyumu, eski arkadaş kayıpları (Tuzcu ve Bademli, 2014), göçmen ailelerin eğitim durumlarındaki yetersizlik, düşük sosyo ekonomik düzey, temel ihtiyaçlara ulaşmada zorluk gibi nedenler, göçmen çocukların uyumunu zorlaştırmaktadır (Ereş, 2015). Bunun sonucunda akademik başarısızlık ve okula uyum konularında zorluk yaşamaktadırlar (Hart, 2009). 2017-2018 eğitim öğretim yılında, ülkemizde bulunan kamplarda eğitimlerine devam eden Suriyeli çocuk sayısı %90, kamp dışında bulunan okul çağındaki Suriyeli çocukların eğitim alma oranı ise %61,89’dur (Milli Eğitim Bakanlığı, 2018). Bir diğer sorun ise göç sürecinde yaşanmaktadır. Göç; korunmaya muhtaç, büyüme ve gelişme çağındaki çocukların fiziksel, ruhsal ve sosyal gelişimlerini olumsuz yönde etkileyebilmekte ve kalıcı zarar görme durumlarına sebebiyet verebilmektedir. (Aydın, Şahin ve Akay, 2017). Bu kalıcı zarar görme durumu; göç yaşamış çocuklarda, yaşamamış çocuklara kıyasla daha fazla nevroitik bozukluk, ruhsal uyumsuzluk, akademik

başarısızlık ve çeşitli davranış problemleri (Tik, tırnak yeme vb.) olarak ifade edilmiştir. Bu sorunların üstesinden gelebilmek amacıyla, çocukların okula uyumlarının sağlanması, temel bakım ve sosyal hizmetlerinin de eşgüdümlü olarak desteklenmesi gerekmektedir (Uluocak, 2009). Literatürde bütüncül bakış açısı ile eğitim temelli veya ruh sağlığı alanında uygulanabilecek birçok destek tedavileri yer almaktadır (Karaman ve Bulut, 2018). Göçmen çocukların ve bireylerin topluma entegrasyonu için güvenlik, barınma, temel bakım, eğitim vb. ihtiyaçlarının yanında diğer sosyal ihtiyaçlarının da karşılanması ve sürekliliği için, kaynakların tanımlanması gerekmektedir (Altun ve Birinci, 2015; Windzio, 2012). Yaşanılan Suriye krizinden dolayı Türkiye, dünyanın en çok mülteci birey ve çocuğa sahip ülkeleri arasında yer almaktadır. Bu nedenle her açıdan göçten etkilenen ve en savunmasız durumda olan çocuklar, göçmen grupları arasındaki sayıları ile gelecekte de birçok sorunun nedenini oluşturabilecek durumdadır. Bu noktadan hareketle çocuk ve göç konulu çalışmaların oldukça yaygın bir uzman grup tarafından önemsendiği, incelenen tezler ile görülmektedir. Araştırmacıların yaptıkları çalışmaları inceleyerek gelecekte gerekli olan çalışmalara zemin oluşturmak amacıyla, yüksek lisans ve doktora tezlerinin gerçekleştirdikleri lisansüstü düzey, hazırladıkları üniversite ve anabilim dalı, yıl, kullanılan yöntem, çalışma grubuna ait gelişim dönemleri ve çalışmaların genel eğilimleri incelenmiştir.

Yöntem

Araştırma Modeli

Verilerin analizi nitel araştırma yaklaşımdan doküman incelemesi deseniyle gerçekleştirilmiştir. Dokümanlar, araştırmacının konuyu anlamasına, keşfetmesine, anlayış geliştirmesine ve araştırma problemiyle ilgili belirsizliklerin giderilmesini sağlamaktadır (Merriam, 2009). Doküman analizi temel olarak içerik analizidir (Hoberg, 2001). İçerik, kelimeler, resimler, semboller, fikirler veya iletilebilen herhangi bir mesajı ifade eder. Aynı zamanda, bir iletişim aracı olarak hizmet eden yazılı, görsel veya sözlü her şeyi içeren metni de içerir (Zireva, 2013).

Verilerin Toplanması

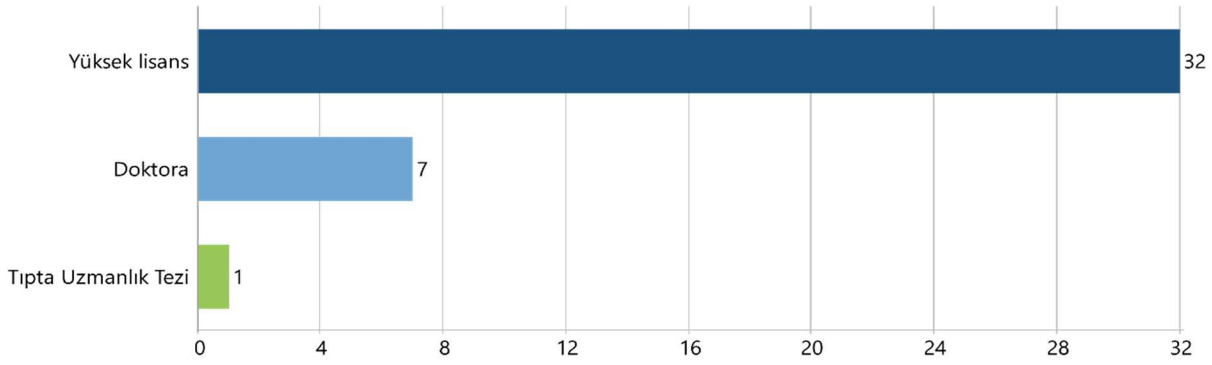
Veriler, Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez merkezi üzerinden elde edilmiştir. Tezlerin elde edilmesinde başlık kısmında “göç” ve “çocuk” kelimelerinin her ikisini içeren tezler aratılmış olup, Türkçe yazılan yüksek lisans, doktora ve tıpta uzmanlık tezleri çalışma kapsamına dahil edilmiştir. Araştırmanın amacına uygun olarak belirlenen 40 tez detaylı incelemeye tabii tutulmuştur. Bu doğrultuda incelenecek tezleri 2011 – 2022 yılları arasında olmasına dikkat edilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi sırasında yapılan kodlamalar ile araştırma sorusuna yönelik olan cevaplar temalar adı altında belirlenir (Neuman, 2010). Verilerin kodlanmasında nitel veri analiz programlarından MAXQDA 2022 programı kullanılarak analiz süreci tamamlanmıştır.

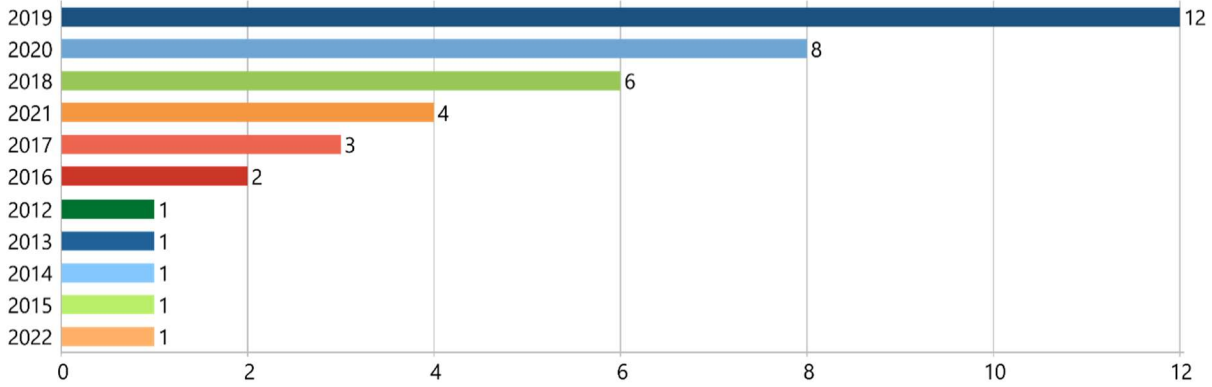
Bulgular

Araştırma sonucunda elde edilen verilerin tez türü, yıl, üniversite, enstitü, anabilim dalı, çocukların gelişimsel dönemleri ve genel eğilim başlıkları altında sunulmuştur.

Şekil 1. Lisansüstü çalışmaların türleri

Lisansüstü çalışmaların türlerine dair bulgular Şekil 1’de sunulmaktadır. Araştırma kapsamında 40 lisansüstü çalışma incelenmiştir. Bu çalışmaların türlere göre dağılımları incelendiğinde 32 yüksek lisans, 1 uzmanlık ve 7 doktora tezi olduğu görülmektedir.

Şekil 2. Lisansüstü çalışmaların yıllara göre dağılımı

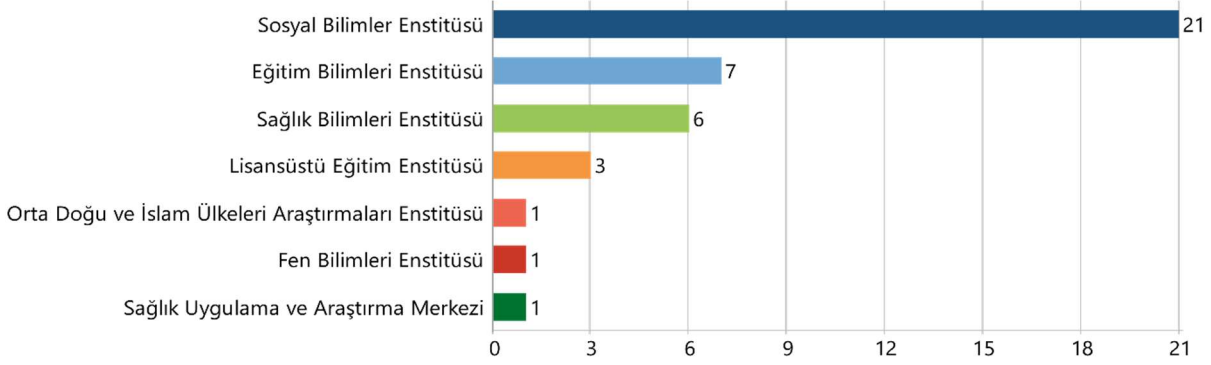
Lisansüstü çalışmaların yıllara göre dağılımı Şekil 2’de sunulmaktadır. 2011-2022 yıllarını kapsayan zaman aralığında “göç” ve “çocuk” kelimelerinin bir arada kullanıldığı çalışmaların, en sık 2019 yılında tamamlandığı görülmektedir. Sonrasında 2020 ve 2018 yıllarının geldiği görülmektedir. Özellikle son beş senede tamamlanan çalışmaların sayının arttığı görülmektedir.

Tablo 1. Lisansüstü çalışmaların üniversitelere göre dağılımı

Üniversite	f	Üniversite	f	Üniversite	f
Hacettepe Üniversitesi	4	Tokat GOP Üniversitesi	1	Ege Üniversitesi	1
Üsküdar Üniversitesi	3	Yüzüncü Yıl Üniversitesi	1	Yalova Üniversitesi	1
Gazi Üniversitesi	3	Mersin Üniversitesi	1	Süleyman Demirel Üniversitesi	1
İstanbul Aydın Üniversitesi	2	İstanbul Teknik Üniversitesi	1	Yakın Doğu Üniversitesi	1
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	2	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	1	Uludağ Üniversitesi	1
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	2	Ankara Üniversitesi	1	Pamukkale Üniversitesi	1
Necmettin Erbakan Üniversitesi	2	Sağlık Bilimleri Üniversitesi	1	Atatürk Üniversitesi	1
İstanbul Üniversitesi	2	İstanbul Ticaret Üniversitesi	1		
Marmara Üniversitesi	2	Kocaeli Üniversitesi	1		
Maltepe Üniversitesi	1	Aksaray Üniversitesi	1		

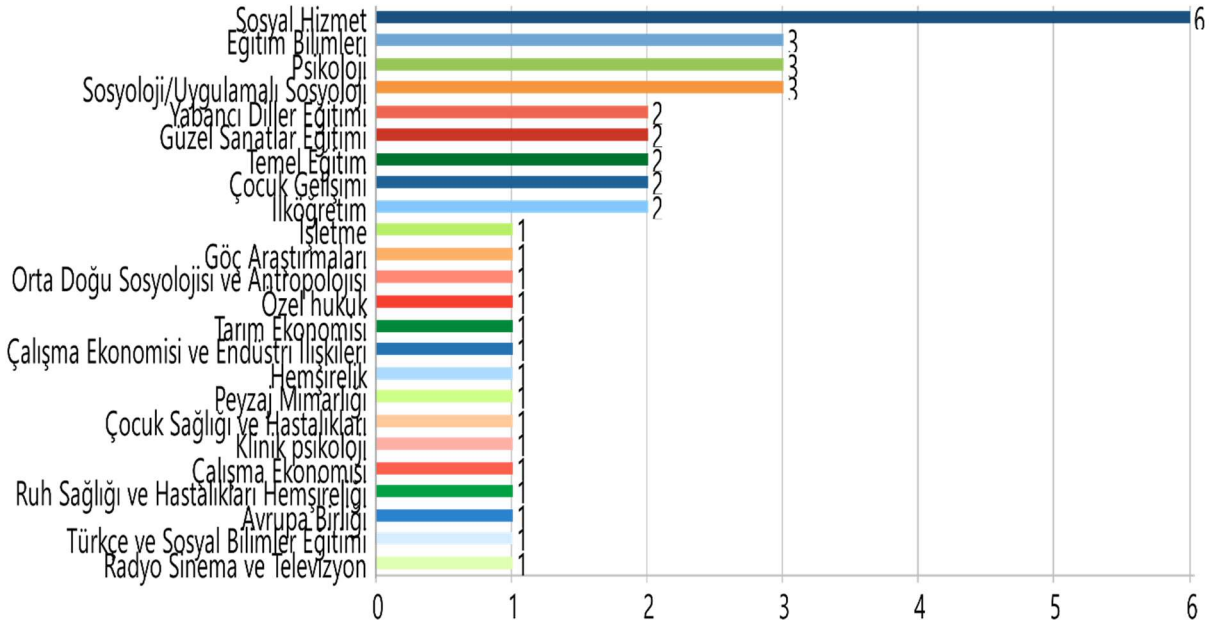
Lisansüstü çalışmaların gerçekleştirildiği üniversitelerin dağılımı Tablo 1’de verilmiştir. “Göç” ve “çocuk” kelimelerinin bir arada kullanıldığı lisansüstü çalışmalarda Hacettepe, Üsküdar, Gazi Üniversitelerinin öne

çıktığı görülmektedir. Bunun yanında İstanbul Aydın, Hatay Mustafa Kemal, Ondokuz Mayıs, Necmettin Erbakan, İstanbul ve Maltepe Üniversiteleri'nde de iki çalışmanın tamamlandığı görülmektedir.

Şekil 3. Lisansüstü çalışmaların enstitülere göre dağılımı

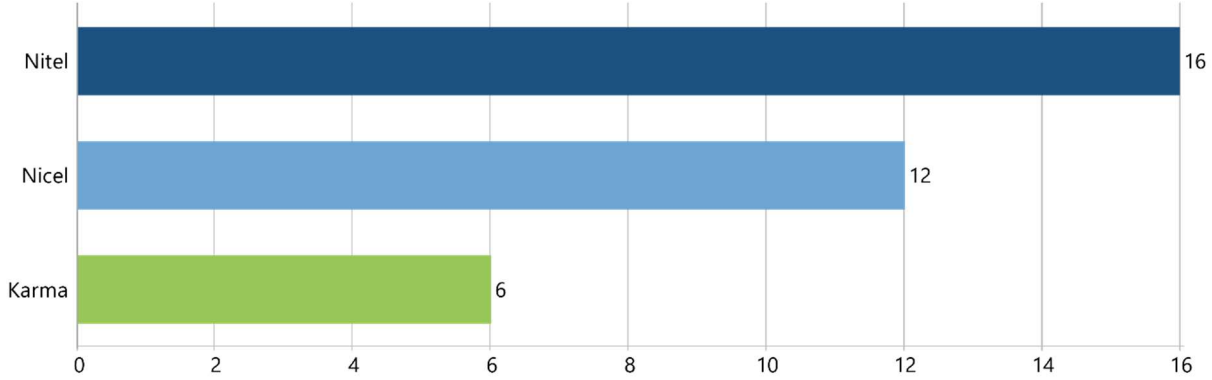
Lisansüstü çalışmaların gerçekleştirildiği üniversitelerin dağılımı Şekil 3'te verilmiştir. Çalışmaların yapıldığı birim açısından dağılımları incelendiğinde en sık olarak Sosyal Bilimler Enstitüsünde gerçekleştirildiği görülmektedir. Sosyal Bilimler Enstitüsünü, Eğitim Bilimleri, Sağlık Bilimleri, Lisansüstü Eğitim Enstitüleri takip etmektedir. Bunun yanında Fen bilimleri Enstitüsü, Orta Doğu ve İslam Ülkeleri Araştırmaları Enstitüsü ile Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezinde de tamamlanan çalışmalar bulunmaktadır.

Şekil 4. Lisansüstü çalışmaların anabilim dallarına göre dağılımı

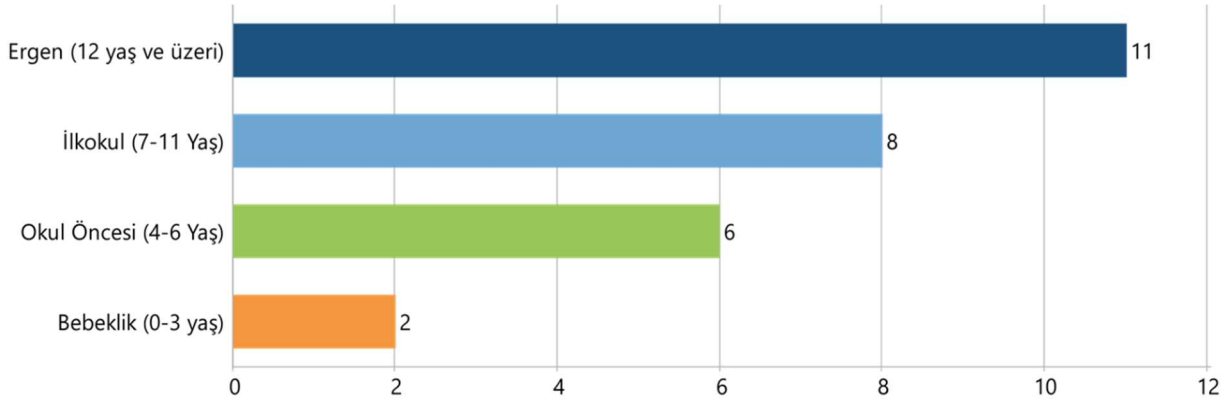
Lisansüstü çalışmaların gerçekleştirildiği anabilim dallarının dağılımı Şekil 4'te verilmiştir. Tamamlanan çalışmaların Sosyal Hizmet, Eğitim Bilimleri, Psikoloji, Sosyoloji/Uygulamalı Sosyoloji, Yabancı Dilleri Eğitimi, Güzel Sanatlar Eğitimi, Temel Eğitim, Çocuk Gelişimi, İlköğretim anabilim dallarında sıklıkla ele alındığı görülmektedir. İşletme, Göç Araştırmaları, Orta Doğu Sosyolojisi ve Antropolojisi, Özel Hukuk, Tarım Ekonomisi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri, Hemşirelik, Peyzaj Mimarlığı, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları, Klinik Psikoloji, Çalışma Ekonomisi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, Avrupa Birliği,

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi ile Radyo, Sinema ve Televizyon anabilim dalları lisansüstü çalışmaların tamamlandığı diğer anabilim dalları arasında olduğu görülmektedir.

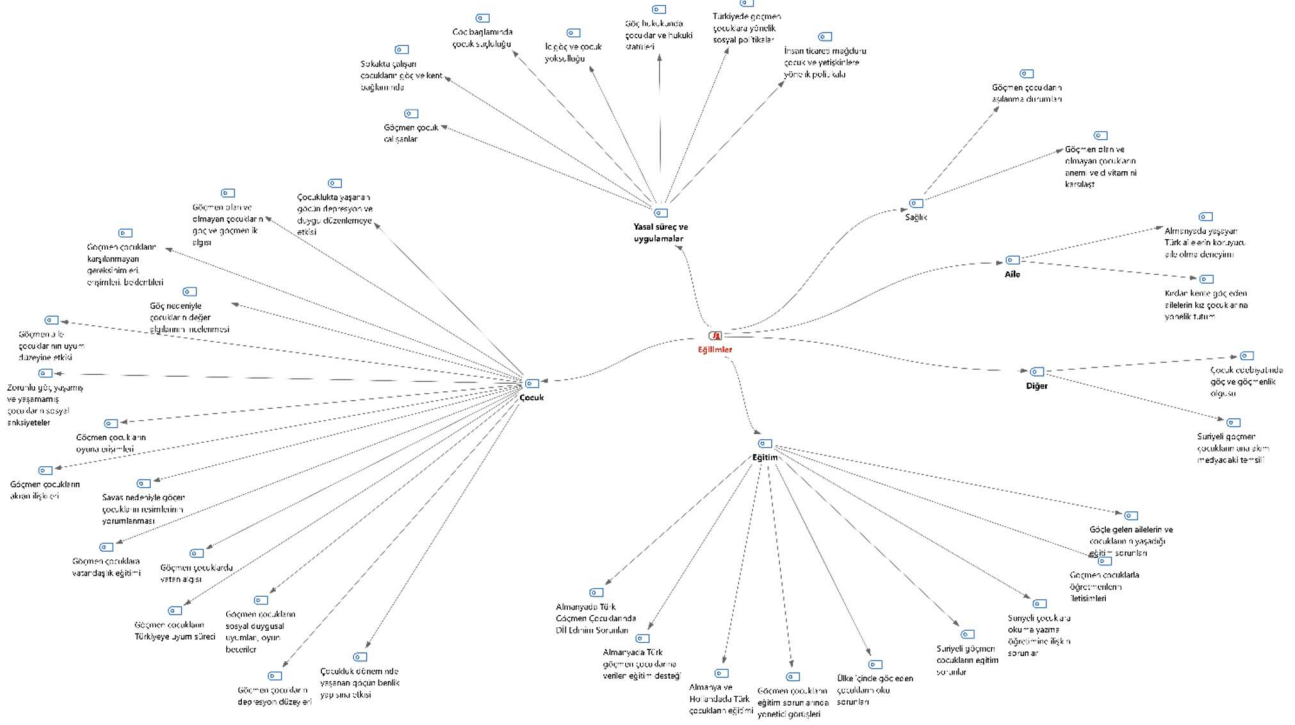
Şekil 5. Lisansüstü çalışmaların kullandıkları yöntemlerin dağılımı

Lisansüstü çalışmaların kullandıkları yöntemlerin dağılımı Şekil 5'te sunulmaktadır. Araştırma kapsamına dahil edilen çalışmalarda nitel çalışmaların en sık kullanıldığı görülmektedir. Bunun yanında nicel araştırmalar nitel araştırmalara yakın bir sıklıkla kullanıldığı belirlenmiştir.

Şekil 6. Lisansüstü çalışmalara dahil edilen çocukların gelişimsel dönemlere göre dağılımı

Lisansüstü çalışmalara dahil edilen çocukların gelişimsel dönemlere göre dağılımları Şekil 6'da sunulmaktadır. Çocukların dahil edildiği araştırmaların yoğunlukla ergenler ile gerçekleştirildiği görülürken, bebeklik döneminde yer alan çocuklar görece daha az sayıda çalışmaya dahil edildiği görülmektedir.

Şekil 7. Lisansüstü çalışmaların genel eğilimi

Lisansüstü çalışmaların genel eğilimi Şekil 7’de sunulmaktadır. Genel eğilim incelendiğinde çalışmaların çocuk, eğitim, aile, sağlık, yasal süreç, uygulamalar ve diğer kategoriler altında toplandığı görülmektedir. Temaların göçün çocuklara etkisi ve eğitim kategorilerinin detaylandığı görülmektedir.

Tartışma

Bu çalışmada, 2011 – 2022 yılları arasındaki lisansüstü tezlerin başlık kısmında “göç” ve “çocuk” kelimelerinin her ikisini içeren Türkçe yazılan tezler araştırılmış olup, lisansüstü düzeyde, hazırladıkları üniversite ve anabilim dalına, hazırladıkları yıla, araştırmanın gerçekleştirildiği çocukların gelişim düzeyi, çalışmaların genel eğilimlere ait veriler içerik analizi tekniği kullanılarak incelenmiştir. Yin (2009), veri kodlamanın, analiz edilmesi daha kolay olacak şekilde büyük verileri daha küçük birimlere yoğunlaştırmanın sistematik bir yolu olduğunu varsaymakta ve Hoberg (2001), ise ortaya çıkan temaların, üretilen verilerin çeşitli yönleriyle kesiştiği kalıplarla ifade etmektedir.

“Göç” ve “çocuk” başlıklı tezlerin genel karakteristik özellikleri incelendiğinde; genel olarak yüksek lisans düzeyinde tezlerin üretildiği, doktora düzeyinde üretilen tez sayısının oldukça düşük olduğu saptanmıştır. Bu durum genellikle göç ve çocuk konulu çalışmaların durum tespit ve ilişkisel yönde çalışmalara yoğunlaştığı, doktora düzeyinde çalışmaların müdahale ya da eğitim programlarının geliştirilmesi kısmında ise ihmal edildiği söylenebilir. Yıla göre incelendiğinde; incelenen tezlerin hazırlandığı yıla göre dağılımlarına bakılmış ve en fazla tezin “göç” ve “çocuk” kelimelerinin bir arada kullanıldığı çalışmaların en sık 2019 yılında tamamlandığı, ardından 2018 ve 2020 yıllarında da devam ettiği görülmektedir. Özellikle son beş senede tamamlanan tez sayısının arttığı görülmektedir. Göçün toplum üzerindeki etkisine bakıldığında özellikle son yıllarda arttığı (Sirkeci ve Yüceşahin,2014), son on yıldır Suriye’den ülkemize doğru yaşanan hareketliliğin sonucunda da göç konusu gündem konuları arasında yerini almıştır (Avcıoğlu, 2020). Üniversite dağılımlarına göre; incelenen tezlerde en fazla tezin Hacettepe Üniversitesi’nde hazırlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca yine verilerden elde edilen tezlerin en sık yürütüldüğü enstitünün Sosyal Bilimler Enstitüsü’ne ait olduğu, içerdiği bölümlerin de yapılan tezlerle ilişki sosyal ve toplumsal ilişkileri araştırması ile ilişkilidir. Anabilim dallarına göre; Sosyal Hizmet, Eğitim Bilimleri, Psikoloji, Sosyoloji/Uygulamalı Sosyoloji, Yabancı Dilleri Eğitimi, Güzel Sanatlar Eğitimi, Temel Eğitim, Çocuk Gelişimi, İlköğretim anabilim dallarında sıklıkla ele alındığı görülmektedir. Söz konusu bulgunun da göçün etkilerinin toplumsal, sosyolojik, eğitsel ve psikolojik açıdan ele alınması ile açıklanabilir. Çalışma

grubu/örnekleme göre incelendiğinde; çocukların dahil edildiği araştırmaların yoğunlukla ergenler ile gerçekleştirildiği görülürken bebeklik döneminde yer alan çocuklar görece daha az sayıda çalışmaya dahil edildiği görülmektedir. Topçuoğlu'nun (2012) da belirttiği gibi düzensiz göç sürecinde olan çocukların kayıt altına alma sorunları, eğitim ve sağlık hizmetleri gibi birçok temel ihtiyaçtan faydalanmak noktasında en savunmasız gruplar arasında yer almaktadırlar. Temel ihtiyaçtan faydalanmada yaşanan zorluk ile beraber, çocuklar kategorisi altında yer temaların ağırlıklı olarak sosyal duygusal gelişim alanına odaklanması, göçün çocukların yaşamı üzerinde ve yetişkinlik sürecini de etkileyebileceğini işaret etmektedir. Ayrıca göçmen olma durumu kavramı içerisinde, göçmen çocuk kavramının ulusal çocuk politikası ve göç politikası ile birlikte incelenmesi, müdahale edilmesi gereken bir durum olarak ele alınmaktadır (Çakırer Özservet, 2015). Son olarak tezlerin genel eğilimlerine bakıldığında ise; yasal süreçler ve uygulamalar, çocuk ve eğitim başlıkları ön plana çıkmaktadır. Temaların genellikle göçün çocuklar üzerindeki etkisi ve eğitim kategorilerinde detaylandırıldığı yapılan akademik makale yayınlarında da görülmektedir. Göç ve eğitim ilişkisi üzerine bir değerlendirme (Gencer, 2017), göçmen çocuk ve ergenlerin yaşadıkları eğitim engelleri, bu çocukların psikolojik sorunları ve çözüm önerileri (Karaman ve Bulut, 2018), eğitim sırasında yaşanan sorunlar (Songür ve Olgun, 2020) başta olmak üzere örneklendirilebilir. Eğitim kategorisi altında elde edilen temalar incelendiğinde sadece ülkemize dışarıdan gelen göçlerin çocuklar üzerinde olan etkisinin yanı sıra, ülkemizden başka ülkelere giden göçmenler ile ülke içinde yaşanan iç göçlerin etkisinin ele alınması göçün çok boyutlu yapısının eğitimde olan çok yönlü etkisine işaret etmektedir.

Sonuç ve Öneriler

2011 – 2022 yılları arasında, “göç” ve “çocuk” konulu yapılan çalışmaların incelenmesi sonucunda, 32 yüksek lisans, 6 doktora tezi ve 1 tezinde tıpta uzmanlık olmak üzere toplam 40 tane lisansüstü tezin yapıldığı belirlenmiştir. Göç ile ilgili akademik çalışmaların sayısı her geçen gün artmasına rağmen, var olan sorunların tespitine yönelik çalışmaların yanı sıra müdahale ve uyum programlarının azlığı göze çarpmaktadır. Göçün çocuklar üzerindeki etkisinin derinlemesine analizi için, keşfedici ve açıklayıcı karma desenli araştırmalar yapılabilir. Özellikle göçün çocuk gelişimi üzerindeki etkisinin özellikle gelişim dönemlerine göre eğitim kademelerine göre olan farklılıklarına ilişkin sorunlar incelenebilir. Göçmen ve çocuk konulu araştırmalar, destek ve müdahale programları geliştirilebilir.

Kaynak

- AFAD. (2017). Türkiye'deki Suriyelilerin demografik görünümü, yaşam koşulları ve gelecek beklentilerine yönelik saha araştırması. Ankara. <https://www.afad.gov.tr/suriye-raporlari>.
- Aksu, H., & Sevil, Ü. (2010). Göç ve kadın sağlığı. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 2,133-138.
- Altun, F., & Birinci, M. (2015). Suriyeli sığınmacılara yönelik sosyal yardım ve sosyal hizmet uygulamalarının göç yönetimi bağlamında değerlendirilmesi, Disiplinler arası Göç ve Göç Politikaları Sempozyumu, İstanbul. ss. 103 – 132.
- Avcıoğlu, G. Ş. (2020). Türkiye'de akademik göç çalışmaları: Göç literatür taraması. *Nosyon: Uluslararası Toplum ve Kültür Çalışmaları Dergisi*, 4, 76-82.
- Aydın, D., Şahin N., & Akay, B.(2017). Göç olayının çocuk sağlığı üzerine etkileri. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hast. Dergisi*, 7(1), 8-14.
- Brown, C. S., & Lee, C. A. (2015). Impressions of immigration: Comparisons between immigrant and nonimmigrant children's immigration beliefs. *Analyses of Social Issues and Public Policy*, 15, 160–176. <https://doi.org/10.1111/asap.12067>.
- Capps, R., Castaneda,R.M., Chaudry, A., & Santos, R. (2007). *Paying the Price: The Impact of Immigration Raids on America's Children*. Urban Institute.
- Çakırer Özservet, Y. (2015). *Göçmen çocukların şehre uyumu ve eğitim politikası*. (Ed. Yakup Bulut). Uluslararası göç ve mülteci uyumu sorununda kamu yönetiminin rolü. Umuttepe Yayınları.
- Ereş, F. (2015). Türkiye'de göçmen eğitimi sorunsalı ve göçmen eğitiminde farklılığın yönetimi . *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , 6 (2) , 17-30 .
- Fansa, M. (2021). Kimim ben? göçmen, sığınmacı, mülteci, yabancı, vatansız ve geçici koruma: Türkiye'deki Suriyeliler *Antakiyat*, 4(2) 289-306 . <https://dergipark.org.tr/en/pub/antakiyat/issue/65976/1019445>.

- Gencer, T. E. (2017). Göç ve eğitim üzerine bir değerlendirme. Suriyeli çocukların eğitim gereksinimi ve okullaşma süreçlerinde karşılaştıkları güçlükler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(5), 838-851.
- Hart, R. (2009). Child refugees, trauma and education: interaction and considerations on social and emotional needs and development. *Educational Psychology in Practice*, 25(4), 351-368.
- Hoberg, S. M. (2001). *Research methodology*. Pretoria: UNISA.
- IOM Uluslararası Göç Örgütü. (2009). Göç Terimleri Sözlüğü. çev. ed. Bülent Çiçekli. Uluslararası Göç Örgütü.
- Karaman, H. B., & Bulut, S. (2018). Göçmen çocuk ve ergenlerin eğitim engelleri, psikolojik sorunları ve çözüm önerileri üzerine bir araştırma. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 2, 393-412 . DOI: 10.21560/spcd.vi.446297.
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research: A guide to design and implementation (2nd ed.)*. Jossey-Bass.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2018). Geçici Koruma Kapsamı Altındaki Öğrencilerin Eğitim Hizmetleri Ekim 2018. Erişim adresi: https://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_12/03175027_03-12-2018_Yinternet_BYlteni.pdf
- Mirsky, J. (2004). Preparing adolescents for immigration: A group intervention. *Children & Youth Services Review*, 26 (4):413-426.
- Neuman, W. L. (2010, çev. Özge, S). *Toplumsal araştırma yöntemleri: Nitel ve nicel yaklaşımlar*. Yayın Odası Yayınları.
- Sağlam, S. (2006). Türkiye’de iç göç olgusu ve kentleşme. *Türkiyat Araştırmaları*, 5: 33-44.
- Sirkeci, İ., & Yücesahin, M. M. (2014). Editörden: Türkiye’de göç çalışmaları. *Göç Dergisi*, 1(1), 1-10. <https://doi.org/10.33182/gd.v1i1.545>
- Songür, N., & Olgun, O. (2020). Geçici koruma statüsündeki Suriye kökenli öğrencilerin eğitim gördükleri ilkokullarda yaşanan sorunlar: Ankara Altındağ ilçesi örneği, *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 55(4), 2969-2996.
- Suarez-Orozco, C., & Suarez-Orozco, M. M. (2009). *Children of immigration*. Harvard University Press.
- Şeker, G., & Erdal, H. (2010). *Van ilinde gerçekleşen yasadışı göç olaylarının incelenmesi. Yerelden küresele sınıraşan suçlar*, (Ed. M. Alper Sözer, Oğuzhan Ömer Demir, Süleyman Özeren), Polis Akademisi Yayınları.
- TDK. (2022), Göç, <https://sozluk.gov.tr/>
- Topçuoğlu, R.A. (2012). Türkiye’de Göçmen Çocukların Profili, Sosyal Politika Ve Sosyal Hizmet Önerileri Hızlı Değerlendirme Araştırması. IOM (Uluslararası Göç Örgütü), İsveç Uluslararası Kalkınma ve İşbirliği Ajansı işbirliğinde.
- Tuzcu, A., & Bademli, K. (2014). Göçün psikososyal boyutu. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 6(1), 56-66.
- Türkay, M. (2016). Çocukların sorunları. *Savaş, Göç ve Sağlık*, 71-75.
- Türkiye Göç Raporu (2015). *T.C. İçişleri Bakanlığı Göç idaresi Genel Müdürlüğü Yayınları*.
- Uluocak, G.P. (2009). İç göç yaşamış ve yaşamamış çocukların okulda uyumu, *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 35-44.
- UNHRC (2020). Turkey: Suriyeliler Barometresi 2020 - Suriyelilerle Uyum İçinde Yaşamın Çerçevesi. <https://data2.unhcr.org/en/situations/syria/location/113>
- Windzio, M. (2012). Integration of immigrant children into inter-ethnic friendship networks: the role of ‘Intergenerational openness’ *Sociology*, 46 (2), 258-271.
- Yin, R. K. (2009). *Case study research: Design and methods (4 ed.)*. CA: Sage
- Zireva, D. (2013). Qualitative Data Analysis. In B. Chisaka, *Action Research: Some Practical Ideas for Educational Practice*. Harare: Save the Children.

ÜSTÜN ZEKÂLI VE YETENEKLİ ÇOCUKLARIN AKRAN İLİŞKİLERİ İÇİN GELİŞTİRİLMİŞ PROGRAM ÖRNEĞİ: SOSYAL BECERİ EĞİTİMİ

EXAMPLE OF A PROGRAM DEVELOPED FOR PEER RELATIONSHIPS OF GIFTED AND TALENTED CHILDREN: SOCIAL SKILLS PROGRAMME

S. Seda BAPOĞLU DÜMENCİ

*Dr., Uluslararası Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi Bölümü
ORCID: 0000-0003-2878-1120*

Figen GÜRSOY

*Prof.Dr.Ankara University, Faculty of Health Sciences, Department of Child Development,
ORCID: 0000-0002-6199-4024*

ÖZET

Akranlarına kıyasla farklı gelişim özelliklerine sahip olan üstün zekalı ve yetenekli çocukların ihtiyaçlarını karşılamak için birçok program geliştirilmiştir. Geliştirilen programların temelinde var olan becerilerin gelişimi, farklılaştırma, zenginleştirme ve hızlandırma temelli yaklaşımlar yer almaktadır. İhtiyaç duyulan alanlardan birisi de eş zamanlı olmayan gelişim özelliklerinden dolayı sosyal duygusal becerilerin desteklenmesidir. Üstün zekalı ve yetenekli çocukların akran ilişkilerini geliştirmek için hazırlanan sosyal beceri eğitim programı ile sosyal becerilere dayalı çeşitli davranışsal sorunların önlenmesine, arkadaşları, öğretmenleri ve aile bireyleriyle kaliteli iletişim kurmalarına kadar birçok alanda olumlu etki sağlanabilmektedir. Bu çalışma, Ankara il merkezinde bulunan Bilim Sanat Merkezinde eğitim almakta olan 6. ve 7. sınıf toplam 18 üstün zekalı ve yetenekli çocuğun, akran ilişkilerini geliştirmek amacıyla hazırlanan sosyal beceri eğitim programı geliştirilme süreci hakkında bilgi verilmektedir. Hazırlanan sosyal beceri eğitim programının temel amacı, üstün zekalı ve yetenekli çocukların akran ilişkilerinin desteklenmesidir. Sosyal beceri eğitim programının hazırlanması sırasında; kuramsal temellerin belirlenmesi, program tasarımının hazırlanması, ihtiyaç saptanması, program içeriğinin oluşturulması, uzman görüşüne sunulması, eğitim durumlarının düzenlenmesi ve programın değerlendirilmesi aşamalarından oluşmaktadır. Hazırlanan programda beceri ve davranışları öğrencilere kazandırmak için 24 grup oturumu hazırlanmıştır. Her oturumun süresi bir ders saati (40 dakika) olarak planlanmıştır. Grup çalışması, gruba katılan öğrencilerin planlanan aktiviteleri rahatlıkla yapabileceği ve aynı zamanda rahat etkileşim içinde olabilecekleri genişlikte olmalıdır. Gruba katılacak öğrenci sayısı planlanan amaçların gerçekleştirilebilmesi için 18 kişi ile sınırlı tutulmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Üstün zekalı ve yetenekli çocuk, akran ilişkileri, sosyal beceri eğitim programı

*Bu araştırma ‘‘Üstün Zekalı ve Yetenekli Çocukların Sosyal Beceri Eğitim Programının Etkisinin İncelenmesi’’ adlı doktora tez çalışmasından üretilmiştir.

ABSTRACT

Many programs have been developed to meet the needs of gifted and talented children who have different developmental characteristics compared to their peers. The development of existing skills, differentiation, enrichment and acceleration-based approaches are the basis of the developed programs. One of the areas needed is to support social emotional skills due to their asynchronous developmental characteristics. With the social skills training program prepared to develop the peer relations of gifted and talented children, positive effects can be achieved in many areas such as the prevention of various behavioral problems based on social skills, quality communication with their friends, teachers and family members. In this research, information is given about the development process of the social skills training program, which is prepared

to improve the peer relations of 18 gifted and talented children in the 6th and 7th grades, who are studying at the Science and Art Center in the city center of Ankara. The main purpose of the prepared social skills training program is to support the peer relations of gifted and talented children. During the preparation of the social skills training program; It consists of the stages of determining the theoretical foundations, preparing the program design, determining the needs, creating the content of the program, presenting it to the expert opinion, arranging the educational situation and evaluating the program. In the program prepared, 24 group sessions were prepared to help students gain skills and behaviors. The duration of each session is planned as one lesson hour (40 minutes). Group work should be wide enough that the students participating in the group can easily do the planned activities and at the same time interact comfortably. The number of students to join the group should be limited to 18 people in order to achieve the planned goals.

Keywords: Gifted and talented child, peer relations, social skills training programme.

ÖZEL YETENEKLİ ÇOCUKLARA YÖNELİK YAPILAN FAALİYETLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

EVALUATION OF ACTIVITIES FOR SPECIAL TALENT CHILDREN

Dilek KIRNIK

Dr., Malatya İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Ramazan ÖZKUL

Dr., Malatya İl Milli Eğitim Müdürlüğü

ÖZET

Bilim, sanat, spor ve benzeri alanlardaki özel yetenekli öğrencilerin eğitimini kaliteli hale getirmek, ülkenin gelişmişlik düzeyini artırma ve toplumun farklı sorun alanlarına çözüm üretme noktasında katkı sağlayacaktır. İhtiyaç duyulan tüm kamu-özel alanlarda insan kaynağının özel yeteneklilerden sağlanabilmesi için bu öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda iyi eğitim almaları, katma değeri yüksek alanlara yönlendirilmesi ve istihdamda daha çok yer almaları önemli görülmektedir. Bu çalışmanın amacı özel yetenekli çocukların eğitimi ile ilgili Malatya ili özelinde yapılan çalışmaların öğretmen görüşlerine göre belirlenmesidir. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışmasına göre tasarlanan çalışmada görüşme tekniği kullanılmıştır. Online ortamda hazırlanan yapılandırılmış görüşme formu 2021-2022 Eğitim öğretim yılında Malatya ilinde görev yapan öğretmenlere açılmıştır. Hazırlanan formda 22 öğretmenden gelen cevaplar incelenmiş ve veriler içerik analizi ile değerlendirilmiştir. Araştırma bulguları olarak; özel yetenekli çocukların eğitimi ile ilgili güçlü ve zayıf yönler, yapılan ve yapılması planlanan çalışmalar ve sorun alanları olmak üzere beş tema belirlenmiştir. Sonuç olarak, özel yetenekli çocukların eğitiminde öğrenci ve öğretmenlerin seçilme süreçleri, öğrencilere tanılama yapılması ile ilgili sorunlar, özel yetenekli öğrencilerin eğitime erişimleri ve devam sorunları, kullanılan ölçme test ve süreçleri ile değerlendirme de karşılaşılan sorunlar, Bilim sanat merkezlerinin bu süreçteki rolleri, özel yetenek eğitiminin niteliği ve yetenek yönetimi ile ilgili başlıklar ön plana çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Özel Yetenek, Öğretmen, Eğitim.

ABSTRACT

Improving the quality of education of gifted students in science, art, sports and similar fields will contribute to increasing the development level of the country and producing solutions to different problem areas of the society. It is considered important for these students to receive good education in line with their interests and abilities, to be directed to areas with high added value, and to be more involved in employment in order to provide human resources from talented people in all needed public-private areas. The aim of this study is to determine the studies carried out in Malatya regarding the education of gifted children according to the opinions of teachers. The interview technique was used in the study, which was designed according to the case study, one of the qualitative research methods. The structured interview form prepared in the online environment was opened to teachers working in Malatya in the 2021-2022 academic year. In the prepared form, the answers from 22 teachers were examined and the data were evaluated with content analysis. As research findings; The titles of strengths, weaknesses, risks, precautions, works done or planned to be done, problems encountered and solution suggestions related to the education of gifted children are included. As a result, the selection processes of students and teachers in the education of gifted children, the problems related to the diagnosis of students, the access and attendance problems of gifted students, the measurement

tests and processes used and the problems encountered in evaluation, the roles of science and art centers in this process, the role of special talent education. Topics related to quality and talent management come to the fore.

Keyw ords: Special Talent, Teacher, Education.

Giriş

Yetenek kavramı, yüksek kabiliyet anlamında özellikle doğal yetenekleri ve belirli bir alandaki birey davranışlarını ifade eden beceriler şeklinde ifade edilirken, ustalık düzeyi anlamında ise sistematik olarak geliştirilen yeti, bilgi ve beceri ile ulaşılan olağanüstülük şeklinde tanımlanmaktadır (Gagne, 2004). Alanyazında öne sürülen kuramlarda zeka ölçütleri tanımlanırken yetenekler şeklinde ifade edildiği görülmektedir (Bümen, 2004). Psikoloji alanında yetenek genellikle zeka ile ilgili çalışmalar kapsamında incelenmiştir (Akar, 2012). Ayrıca yeteneklerin, özellikle ölçme-değerlendirme konusunda zeka olarak ele alındığı ifade edilmektedir (Özoğlu, 2007). Ancak, zeka ölçme araçlarının, bireyin yeteneklerini kapsayan özellikleri ölçmekte yetersiz kaldıkları, çünkü zeka kavramı içinde düşünülmeyen farklı duyuşsal ve psikomotor nitelikte yetenekler olduğu belirtilmiştir (Kuzgun, 2006).

Alanyazında “gifted” ve “talented” terimleri ile yetenek kavramının tanımlandığı söylenebilir. Renzulli (1977) üstün yetenekte insan yapısının üç temel bileşenin etkileşimi ile ortaya çıktığını belirtmiştir. Bu üç temel bileşen; genel yetenekler açısından ortalamanın üzerinde olmak, sorunların çözümüne farklı bir düşünce ile yaklaşmak ve üst düzey, bir sorunun doğurabileceği sonuçları görebilme yeteneği şeklindedir.

Özel yetenekli çocukların bilişsel alanlarda matematik ya da sanatsal yeteneklerinin erken gelişimi söz konusu olabilmektedir. Yaş ilerledikçe bu alanlarda gösterdikleri yetenek, beceri ve öğrenmelerle birlikte hızlanabilir. Matematik alanında ortalamanın üzerinde performans gösterdikleri durumlar yaygın olarak görülebilmektedir. Çocukların gelişiminde bu ilginin desteklenmesi için uygun eğitsel müdahalelerin yapılması önemli görülmektedir (Kanlı, 2021). Sanat ve müzik yeteneğinde yine erken yaş dönemlerinde ortaya çıkabilme olasılığı yüksek yetenekler arasında ifade edilebilir. Örneğin görsel sanatlar alanında özel yetenekli çocukların daha erken yaşlarda çizmeyi öğrendikleri, görsel hafızalarının güçlü olduğu ve hızlı ilerledikleri, sanatsal yeteneklerini geliştirme noktasında iç motivasyonlarının yüksek olduğu aktarılmaktadır (Winner ve Martino, 2003). Aynı durum müzik yeteneği içinde geçerlidir (Winner ve Martino, 2000).

Ülkemizde özel yetenekliler eğitiminde önemli rolü olan Bilim Sanat Merkezleri (BİLSEM), tanısı konulmuş öğrencilerin okul dışı saatlerde destek eğitim hizmeti aldıkları resmî kuruluşlardır (Sezginsoy, 2007). BİLSEM’lerde özel yetenekli öğrenciler, okuldaki eğitimleri tamamlandığında, haftanın birkaç gününde yaşlarıyla beraber eğitim almaktadırlar. BİLSEM’lerin okul öncesi, ilkökul, ortaokul ve lise kademelerindeki özel yetenekli öğrencilere yönelik eğitimler verilmektedir. Bu kurumların genel amacı, özel yetenekli öğrencilerin bireysel yeteneklerinin farkına varmaları ve kapasitelerini geliştirerek, en üst düzeyde kullanmalarını destekleyecek deneyimlerini sağlamaktır (MEB, 2020).

Bilim, sanat, spor ve benzeri alanlardaki özel yetenekli öğrencilerin eğitimini kaliteli hale getirmek, ülkenin gelişmişlik düzeyini artırma ve toplumun farklı sorun alanlarına çözüm üretme noktasında katkı sağlayacaktır. İhtiyaç duyulan tüm kamu-özel alanlarda insan kaynağının özel yeteneklilerden sağlanabilmesi için bu öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda iyi eğitim almaları, katma değeri yüksek alanlara yönlendirilmesi ve istihdamda daha çok yer almaları önemli görülmektedir. Bu çalışmanın amacı özel yetenekli çocukların eğitimi ile ilgili yapılan çalışmaların öğretmen görüşlerine göre belirlenmesidir.

Yöntem

Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışmasına göre tasarlanan çalışmada görüşme tekniği kullanılmıştır. Online ortamda hazırlanan yapılandırılmış görüşme formu 2021-2022 Eğitim öğretim yılında Malatya ilinde görev yapan öğretmenlere açılmıştır. Hazırlanan formda 22 öğretmenden gelen cevaplar incelenmiş ve veriler içerik analizi ile değerlendirilmiştir.

Bulgular

Araştırma bulguları, öğretmen görüşlerine göre belirlenen güçlü yönler, zayıf yönler, yapılan çalışmalar, yapılması planlanan çalışmalar ve sorun alanları olmak üzere 5 tema şeklindedir. Bu temalarda belirtilen görüşler maddeler halinde ifade edilmiştir.

Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Belirlenen Güçlü Yönler

- Öğrenci potansiyeli: İlimizde 772.904 nüfusa karşılık bakanlığımıza bağlı okullarda 184.674 öğrenci bulunmaktadır.
- Öğretmen potansiyeli: İlimizde bakanlığımıza bağlı okullarda 13.372 öğretmen bulunmaktadır.
- Kurum potansiyeli: İlimizde bakanlığımıza bağlı 846 resmi ve özel okul bulunmaktadır. İlimizde derslik başına ortalama 22 öğrenci düşmektedir. İlimizde kurumsallaşmış iki adet Bilim ve Sanat Merkezi, bir adet Spor Lisesi ve bir adet Güzel Sanatlar Lisesi bulunmaktadır.
- Malatya'nın kültürel, sanatsal, tarihi ve sosyal zenginliği ve coğrafi konumu güçlü yön olarak görülmektedir.
- Özel yetenekli öğrencilere eğitim veren kurumlarına öğrenci ve öğretmenler seçilerek alınmaktadır.
- Yerel yönetimlerin sanat ve spor faaliyetleri düzenlemektedir.

Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Belirlenen Zayıf Yönler

- İlimizdeki öğrenci potansiyeli göz önünde bulundurulduğunda Güzel Sanatlar Lisesi ve Spor Lisesine açılan kontenjanların ancak doldurulabildiği anlaşılmaktadır. Akademik başarısı yüksek öğrencilerin Güzel Sanatlar Lisesi ve Spor Lisesine ilgilerinin hedeflenen seviyede olmadığı görülmektedir.
- Velilerin Güzel Sanatlar Lisesi ve Spor Lisesine yönelik önyargılarının değişmesine yönelik tanıtım ve eğitimlerin düzenlenmesi gerekmektedir.
- BİLSEM ve RAM kurumlarında çalışan öğretmen yeterlilikleri ve özellikle öğretmen görevlendirilmelerindeki yaşanan sorunların en aza indirilmesi yararlı olacaktır.
- BİLSEM, RAM ve tanılama odalarının fiziksel olarak daha yeterli hale gelmesi desteklenmelidir.
- Özel yetenekli öğrencilerin devam ettiği kurumlara yönelik resmî, özel ve sivil toplum kuruluşlarının farkındalık düzeylerinin düşük olduğu belirlenmiştir.
- Merkez ilçelere uzak ilçelerin bulunması ve özel yeteneğe yönelik kurumların da merkez ilçelerde bulunması erişim noktasında bazı sorunlar oluşturabilmektedir.

Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Yapılan Faaliyetler

- Ülke genelinde ve yerelde Malatya ilinde üstün yetenek algısını oluşturmak ve gündemde tutmak amacıyla yapılan çalışmalar bulunmaktadır.
- Hem üstün hem de özel gereksinimli olan bireyler hakkındaki farkındalığı arttırmak, yaşadıkları sorunları ve bu çocukların alması gereken rehberlik hizmetlerine yönelik çalışmalar yapılmaktadır.
- Tez, makale ve bildirilerin son zamanlarda özel yetenek alanları ile ilgili artmış olması ve öğretmenlerimizin bu konudaki yapılan çalışmalara dahil oldukları görülmektedir.
- Özel yetenekli öğrencilerin bilgisayar kullanımı, bilgisayar, oyun ve internet bağımlılığı ve diğer zararlı alışkanlıklarını takip etmek.
- İlimizde iki BİLSEM bulunması ve daha çok öğrenciye ulaşma imkanının bulunması önemli görülmektedir. Farklı kurumların olması niteliğin artırılması noktasında yarar sağlayacağı düşünülmektedir.
- Fiziksel olanakların iyileştirilmesi ile eğitim ve öğretim faaliyetlerinin etkinliği arttırmaya yönelik çalışmalar bulunmaktadır.

- BİLSEM öğrencilerinin ülkemize katma değeri yüksek alanlarda katkılarını sağlamak ve özellikle yeteneklerin yönetimi noktasında bazı çalışmalar yapılmaktadır.
- Özel yetenekli öğrencilerin ilgili eğitim kurumlarına en üst seviyede devamını sağlamaya yönelik faaliyetler yapılmaktadır.
- Özel yetenekli öğrencilerin devam ettiği kurumlarda uygun öğrencileri kazanma ve yönlendirmeye yönelik faaliyetler yapılmaktadır.
- Gönüllü ve özlük hakları iyileştirilmiş profesyonel iş yapan testör uygulayıcı öğretmenler ile BİLSEM'e öğrenci kazandırma sürecinde niteliği artırma çalışmaları yapılmaktadır.
- Okullarda eğitim alan tüm özel yetenekli bireylerin BİLSEM ile koordineli bir şekilde eğitime alarak BİLSEM eğitiminin etkililiğini artırmaya yönelik faaliyetler yapılmaktadır.
- Okul aile işbirliği geliştirilmeye yönelik çalışmalar yapılmaktadır.
- Malatya'yı sanat ve spor alanlarında daha fazla temsil edilmesi noktasında özel yetenekli çocukların katıldıkları çalışmaların görünürlüklerinin artırılmasına yönelik faaliyetler yapılmaktadır.

Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Yapılması Planlanan Faaliyetler

- Okullarda yerinde tarama projesi başlatarak özel yetenekli bireylerin keşfedilmesi faaliyetlerini yürütmek planlanmaktadır.
- Belirlenen farklı alanların her biri için ayrı ayrı gözlem yapılarak özel testlerin geliştirilmesi düşünülmektedir.
- Özel yetenekli öğrencilerin okullarındaki öğretmenlere yönelik eğitim faaliyeti düzenleyerek sürekliliğini sağlamak ve çalıştaylar düzenlemek.
- Destek eğitim odalarında görev alacak öğretmenlere BİLSEM öğretmenleri ile koordineli çalışması ve eğitim verilmesinin sağlanması yararlı olabilecektir.
- BİLSEM, Spor Lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesi öğrencilerinin sosyal sorumluluk projelerinde yer almaları sağlanmalıdır.
- Diğer illerdeki paydaş eğitim kurumları ile ortak etkinlikler düzenlenmesi planlanmaktadır.
- Spor Lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesi yetenek sınavları öncesi tanıtım videolarının geliştirilmesi yetenekli bireylerin bu kurumlara çekilmesine katkı sağlayacaktır.
- Özel yetenekli öğrencilerin dahil olduğu sanatsal, sportif ve kültürel projelerin artırılması sağlanacaktır.

Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Belirlenen Sorun Alanları

- Özel yetenekli öğrencilerin tanılama sürecinin değerlendirilmesi noktasında, tanılamada kullanılan yöntemlerin yetersizliği, geçmişte yapılan tanılama yöntemlerinden kaynaklanan uyum sorunları, merkez ilçelerin dışında kalan ilçe ve kırsal kesimlerdeki özel yetenekli öğrencilerin özellikle ulaşım sebebiyle yeterli başvuru yapmamlarından dolayı değerlendirme sürecinin dışında kalmaları, genel zekâyı ölçen IQ testi yerine belirlenen alanlarda özel testlerin geliştirilmesi, zeka testi uygulayıcı öğretmen (Testör) sayısının yetersiz olması gibi sorunlar ön plana çıkmaktadır.
- Bilim ve Sanat Merkezi binalarının özel yetenekli öğrencilerin beklentilerine ve amaca hizmet etmeye yönelik fiziksel olarak kapasiteleri yetersiz olarak algılanmaktadır.
- Özel yetenekli öğrenci velilerinin öğrencileri hakkındaki üst düzey beklentileri sonucunda öğrencilerin var olan yetenekleri sınav kaygısı sebebiyle baskılandığı düşünülmektedir.
- Bilim ve Sanat Merkezlerinde yeteneğe yönelik çalışmaların akademik alana kayması, fiziki donanım eksiklikleri, öğretim şeklinin tam gün olması sebebiyle öğrencilerin hafta içi okuldan sonra ve Cumartesi tam gün eğitim almaları devam sorunlarına yol açmaktadır.
- Bilim ve Sanat Merkezlerine öğretmen seçimi, öğretmen nitelikleri ve özlük hakları noktasında karşılaşılan

sorunlar bulunmaktadır.

- Özel yetenekli öğrencilere kaynaştırma tedbirinin uygulanması ile karşılaşılan sorunlar bulunmaktadır.
- Özel yetenekli öğrencilerle ilgili yapılacak proje ve çalışmalara yönelik resmi ve özel kurumlarla ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliğinin yetersiz olması, iş dünyasının sadece teknoloji sektöründe, bilişim teknolojilerinde bilgi arayışında olmaları ve özel yetenekli bireylerin yeteneklerini dijital ortamda sergilemelerinin istenmesi karşılaşılan bazı sorunlar olarak görülmektedir.
- Özel yetenekli öğrencilerin mezuniyet sonrası izlenememesi sonucunda akademik durumları hakkında bilgiye sahip olunamamaktadır.
- Okullardaki destek eğitim odaları ile yürütülen derslerin amacına hizmet etmemesi ile ilgili sorunlar yaşanmaktadır.
- Üniversitelerle özellikle özel eğitim alanlarında işbirliğinin yeterli düzeyde olmadığı anlaşılmaktadır.
- Özel yetenekli öğrencilerin proje çalışmalarının daha fazla desteklenmesi gerekmektedir.
- Bilim ve Sanat Merkezlerinin okullaşması ve daha kurumsal hale dönüşmesi yararlı olabilecektir.
- Güzel Sanatlar Lisesi ve Spor Liselerine öğrenci seçim sorunu ve Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri mezunlarının üniversiteye yerleşmede karşılaştıkları sorunlar bulunmaktadır.
- Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinin sanat ve spor alanlarında özel yetenekli öğrenciler tarafından yeterli ilgiyi görmemesinden kaynaklı sorunlar olduğu görülmektedir.
- Güzel Sanatlar ve Spor Liselerine öğretmen seçimi ve çalışan öğretmenlerin özlük hakları ile ilgili karşılaşılan sorunlar ifade edilmiştir.
- Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde alan derslerinde uygulama yapılacak serbest çalışma saatinin yetersizliği sorun olarak algılanmaktadır.
- Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri öğrencilerinin ulusal ve uluslararası yarışmalara ödenek sıkıntısından katılamama sorunu ve staj imkanı ile ilgili sorunlar ifade edilmiştir.
- Özel yetenekli öğrencilere yönelik okul ve kurumlara öğrencilerin erişimi ve okulların konumu ile ilgili sorunlar ifade edilmiştir.
- Özel Yetenekli Öğrencilere hizmet veren okulların yönetim yapısı ile ilgili karşılaşılan sorunlar olduğu ifade edilebilir.

Sonuç

Araştırma bulgularından hareketle özellikle özel yetenekli bireylerin eğitimlerinin niteliğinin artırılmasına yönelik faaliyetlerin yapılmaya çalışıldığı görülmektedir. Bu kapsamda fiziksel koşullar, tanıtım faaliyetleri, işbirlikleri ve eğitim niteliği ile ilgili çalışmalar ön plana çıkmaktadır. Levent (2011) üstün yetenekli bireylerin özel öğrenme gereksinimlerine cevap verecek, öğrenme hızlarına göre en uygun yeni eğitim politikalarının geliştirilmesine ihtiyaç olduğunu belirtmiştir.

Özel yeteneklerin eğitimi noktasında Bilim sanat merkezlerinin rolünün önemli olduğu araştırma bulgularından ortaya çıkmaktadır. Akkaş ve Tortop (2015) BİLSEM'lerin daha sistemli ve alanyazındaki kuramlarla paralel etkinliklere ağırlık vermesinin önemini belirtirken, bu kurumların enerjilerinin çoğunu öğretim dizaynının son halkası olan etkinliklere ayırdığını ifade etmiştir.

Araştırma bulguları Bilsem'lerin akademik alanlara daha çok zaman harcadığını göstermektedir. Usal (2019) yaptığı araştırmasında Bilsem'lerde sanat derslerinin atölye dışı bir alana sahip olmadıkları belirlenmiştir. Sanat eğitimi ders saatlerinin, bilim dersleri karşısında yeteri kadar önemsenmediğini ve sanat tanılama sınavının da öğrencilerin gelişimsel özellikleri dikkate alındığında uygun olmadığı ve yetersiz olduğu kaydedilmiştir.

Araştırma bulguları incelendiğinde özel yetenek alanında güçlü ve zayıf yönler, yapılan ve yapılması planlanan çalışmalar ve sorun alanları ile ilgili öğretmen görüşlerine göre bir durum tespiti yapılmıştır. Bu çalışmanın sınırlılığı sadece görüşme yapılan öğretmenlerin görüşlerine göre yapılmış olmasıdır. Her bir temada ve belirtilen maddelerin daha derinlemesine araştırılması ve bazı çıkarımlarda bulunulması önemli

görülmektedir. Bu kapsamda katılımcı sayısı artırılarak, iller arası karşılaştırmalar yapılarak çalışmalar yapılması önerilmektedir.

Kaynakça

- Akar, F. (2012). *Yetenek yönetiminin bazı türk üniversitelerinde uygulanmasına ilişkin öğretim üyelerinin görüş ve önerileri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Politikası Anabilim Dalı, Ankara.
- Akkaş, E., ve Tortop, H. S. (2015). Üstün yetenekliler eğitiminde farklılaştırma: Temel kavramlar, modellerin karşılaştırılması ve öneriler. *Üstün Zekâlılar Eğitimi ve Yaratıcılık Dergisi*, 2(2), 31-44
- Bümen, N. T. (2004). *Okulda çoklu zeka kuramı*. (İkinci baskı). Ankara: PegemA Yayınları.
- Gagne, F. (2004). Personal talent. *High Ability Studies*, 15(2), 119-147. European council of high ability. USA: Carfax Publishing.
- Kanlı, E. (2021). *Özel yetenekli bireylerin özellikleri ve eğitimi*. İçinde Özel yetenek ve Bilsen'ler (s. 49-75). Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Kuzgun, Y. (2006). *Meslek gelişimi ve danışmanlığı*. (İkinci baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Levent, F. (2011). *Üstün yetenekli çocukların hakları el kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı.
- MEB, (2020). *Bilim ve sanat merkezleri yönergesi*. Millî Eğitim Bakanlığı, Ankara, Türkiye.
- Özoğlu, S. Ç. (2007). *Eğitimde rehberlik ve psikolojik danışma*. (Üçüncü baskı). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No.203.
- Renzulli, J. S. (1977). The enrichment triad model: a plan for developing defensible programs for the gifted and talented. *Gifted Child Quarterly*, 21(2), 227-233.
- Sezginsoy, B. (2007). *Bilim ve sanat merkezi uygulamasının değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Usal, Y. (2019). *Bilim ve sanat merkezlerinde verilen görsel sanatlar eğitimine yönelik yönetici, öğretmen, öğrenci ve velilerin görüşleri*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Winner, E., & Martino, G. (2000). *Giftedness in non-academic domains: The case of the visual arts and music*. In K.A. Heller, F. J. Mönks, R. J. Sternberg & R. F. Subotnik (Eds.) International handbook of giftedness and talent, (2nd ed., pp.95-110). Elsevier.
- Winner, E., & Martino, G. (2003). *Artistic giftedness*. In N. Colangelo & G. A. Davis. (Eds.) Handbook of gifted education, (3rd ed., pp. 335-349), Allyn & Bacon.

ÇOCUKLARDA YABANCI DİL EĞİTİMİ ÜZERİNE DEĞERLENDİRME: MALATYA İLİ ÖRNEĞİ

EVALUATION ON FOREIGN LANGUAGE EDUCATION IN CHILDREN: THE CASE OF MALATYA

Dilek Kırnık

Dr., Malatya İl Milli Eğitim Müdürlüğü
ORCID No: 0000-0002-7261-7259

Ramazan Özkul

Dr., Malatya İl Milli Eğitim Müdürlüğü
ORCID No: 0000-0001-9757-6062

ÖZET

Gelişen dünya koşullarında yabancı dil bilmenin önemi giderek artmaktadır. Yeni çağa uygun yaşamak, ilerleyen teknolojiyi takip etmek, bireylerin sosyal gelişimini sağlamaları ve iletişim becerilerini geliştirmeleri için yabancı dil öğrenimi önemlidir. Ülkemizde temel eğitim kurumlarında başlayan yabancı dil eğitimine ilişkin öğretmenlerin görüşlerini belirlemek önemli görülmüştür. Bu çalışmanın amacı temel eğitim kurumlarımızda yürütülen yabancı dil eğitimi üzerine sınıf ve yabancı dil öğretmenlerinin görüşlerinin belirlenmesidir. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışmasına göre tasarlanan çalışmada görüşme tekniği kullanılmıştır. Online ortamda hazırlanan yapılandırılmış görüşme formu 2021-2022 Eğitim öğretim yılında Malatya ili merkez ilçelerindeki resmi ilkököl ve ortaokullarda görev yapan öğretmenlere (sınıf öğretmeni ve İngilizce öğretmeni) açılmıştır. Hazırlanan formda 14 sınıf öğretmeni ve 5 İngilizce öğretmeninden gelen cevaplar incelenmiş ve veriler içerik analizi tekniği ile yorumlanmıştır. Araştırma kapsamında sınıf öğretmeni ve yabancı dil öğretmenleri yabancı dil eğitimine ilişkin beklentilerini ifade etmiş, yabancı dil eğitiminin önemini belirtmiş, yabancı dil dersi öğretim sürecine ilişkin görüşlerini açıklamışlardır. Sonuç olarak öğretmenler yabancı dil dersine yönelik öğrencilerin dil becerilerini geliştirmek ve öğrencilerde dil farkındalığı oluşturmak gibi beklentileri bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yabancı dil, Öğretmen, Eğitim.

ABSTRACT

The importance of knowing a foreign language is increasing in the developing world conditions. Learning a foreign language is important in order to live in accordance with the new age, to follow the advancing technology, to ensure the social development of individuals and to improve their communication skills. It has been considered important to determine the opinions of teachers about foreign language education, which started in basic education institutions in our country. The aim of this study is to determine the opinions of classroom and foreign language teachers on foreign language education carried out in our primary education institutions. The interview technique was used in the study, which was designed according to the case study, one of the qualitative research methods. The structured interview form prepared in the online environment was opened to teachers (classroom teachers and English teachers) working in official primary and secondary schools in the central districts of Malatya in the 2021-2022 academic year. In the prepared form, the answers from 14 classroom teachers and 5 English teachers were examined and the data were interpreted with the content analysis technique. Within the scope of the research, classroom teachers and foreign language teachers expressed their expectations about foreign language education, stated the importance of foreign language education, and explained their views on the foreign language teaching process. As a result, teachers

have expectations for foreign language lessons such as improving students' language skills and creating language awareness in students.

Keywords: Foreign Language, Teacher, Education.

Giriş

Gelişen teknoloji, uzakları yakın eden iletişim araçları ve farklı kıtalarda yaşayan insanlar arasında bile gelişen iletişim ve haberleşme bireylerin ihtiyaç ve sorumluluklarını değiştirmiştir. Değişen yaşam koşulları bireyleri herkesle iletişim kurmaya, her oluşan durumu takip etmeye zorlamıştır. Bu süreç yabancı dil bilmeyi gerektirmektedir. Yabancı dil bilmek yaşadığımız yüzyılda önemli bir beceri alanı olarak kabul edilmektedir. “Bir dil bir insan, iki dil iki insan” bakış açısı, farklı dillerde konuşan bireylerin, başkasına ihtiyaç duymadan o dili bilen yeni bireylerle iletişim kurulabileceğini ifade etmektedir. Bu durum bireylere özgüven kazandırdığı gibi sosyalleşmeleri ve iletişim ağlarını güçlendirmeleri gibi birçok olumlu yönü bulunmaktadır. Farklı dilleri bilmek- konuşmak- bireyleri farklı uyaranlara maruz bıraktığı için bireylerin çok yönlü düşünme sistemine de olumlu etkiler sunmaktadır.

Yabancı dil eğitim süreci öğrenilen dilin konuşulduğu ülkelerin kültürel özelliklerini de sunmaktadır. Dil ve kültürel yapının birbiri arasındaki ilişki düşünüldüğünde yabancı dil öğrenme süreci farklı kültürlerin de öğrenilme sürecine dönüşmektedir. Bu anlamda yabancı dil eğitimi kişinin kendi kültüründen farklı kültürleri tanınmasına imkân tanıdığı için kişilerin kültürel farklılıklarını görebilme ve anlayabilme yetkinliğini de kazandırmaktadır. Bu kadar farklı alanlarda katkısı olan yabancı dil eğitiminin öğretilme süreci de önemli bir durumdur. Genç'e (2009) göre yabancı dil öğrenimi değişen çağ ve koşullara uygun olarak farklı yöntem ve tekniklerin kullanılmasını zorunlu hale getirmektedir. Yabancı dil öğretiminde drama, oyunlar, doğaçlamanın kullanılması dilin hem akademik yönden hem de iletişimsel yönden işlevsel kullanılmasını sağlamaktadır. Özellikle ilköğretim çocukları için eğlenceli bir yapıda öğretilmesi dile karşı olan ön yargıları ortadan kaldıracak gibi dilin anlaşılmasını ve kodlamasını kolaylaştıracaktır. Avrupa Birliği eylem planına göre üye ülkelerde yabancı dil eğitimine ilköğretim düzeyi gibi erken dönemde başlamak önemli bir durumdur (Bayyurt, 2012). 2012-2013 eğitim-öğretim yılından buyana yabancı dil dersi 2. sınıftan itibaren okutulmaktadır (Ekuş ve Babayigit, 2013; MEB, 2013). Ülkemizde de İlkokul 2. sınıf düzeyinde öğretilmeye başlayan yabancı dil eğitimine ilişkin sınıf öğretmenleri ve yabancı dil öğretmenlerinin görüşlerini belirlemek önemli görülmüştür. Bu çalışmanın amacı temel eğitim kurumlarımızda yürütülen yabancı dil eğitimi üzerine sınıf ve yabancı dil öğretmenlerinin görüşlerinin belirlenmesidir.

Yöntem

Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışmasına göre tasarlanan çalışmada görüşme tekniği kullanılmıştır. Online ortamda hazırlanan yapılandırılmış görüşme formu hedef kitleye sunulmuştur. Elde edilen veriler içerik analizi tekniği ile yorumlanmıştır.

Çalışma Grubu

2021-2022 Eğitim öğretim yılında Malatya ili merkez ilçelerindeki resmi ilköğretim ve ortaokullarda görev yapan sınıf öğretmeni ve İngilizce öğretmenleri bu araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. 14 sınıf öğretmeni ve 5 yabancı dil öğretmeni (İngilizce) olmak üzere çalışmaya 19 öğretmen katılmıştır.

Bulgular

Tablo 1. Yabancı dil eğitimi ile ilgili beklentilere ilişkin görüşler

Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri	Yabancı Dil Dersi Öğretmenlerinin Görüşleri
<ul style="list-style-type: none"> • Öğrencilerde dil farkındalığı oluşturmak • Zenginleştirilmiş öğrenme ortamı sunmak • Kültürel farkındalığını arttırmak • Çok uluslu olma sürecinde benzerlik ve farklılıklarımızı tespit ettirmek 	<ul style="list-style-type: none"> • Öğrencilerin yabancı dil kullanım becerilerini geliştirmek • Evrensel dünyayı tanımalarını sağlamak • Kelime bilgilerini ve dil yapılarını geliştirmek • Beynin dil öğrenme merkezlerini işlevsel hale getirmek • Çok boyutlu düşüncelerini sağlamak • Yabancı dil dersine yönelik oluşan ön yargıları kırmak • Yabancı dil dersine yönelik olumlu tutum geliştirmek

Tablo 1’de yabancı dil eğitimi ile ilgili beklentilere ilişkin öğretmen görüşlerine yer verilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin beklentileri; öğrencilerde dil farkındalığı oluşturmak, zenginleştirilmiş öğrenme ortamı sunmak, kültürel farkındalığını arttırmak, çok uluslu olma sürecinde benzerlik ve farklılıklarımızı tespit ettirmektir. Yabancı dil öğretmenlerinin beklentileri; öğrencilerin yabancı dil kullanım becerilerini geliştirmek, evrensel dünyayı tanımalarını sağlamak, kelime bilgilerini ve dil yapılarını geliştirmek, beynin dil öğrenme merkezlerini işlevsel hale getirmek, çok boyutlu düşüncelerini sağlamak, yabancı dil dersine yönelik oluşan ön yargıları kırmak, yabancı dil dersine yönelik olumlu tutum geliştirmektir. Sınıf öğretmenlerinin yabancı dil eğitiminden sosyal açıdan daha çok beklentileri bulunurken yabancı dil öğretmenlerinin yabancı dil kullanımına yönelik beklentilerinin daha çok bulunduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2. Yabancı dil eğitiminin önemine ilişkin görüşler

	Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri	Yabancı Dil Dersi Öğretmenlerinin Görüşleri
Önemli	<ul style="list-style-type: none"> • Öğrencilerin dil becerilerinin gelişmesi • Öğrencilerin kendini ifade etmeleri • Öğrencilerin özgüvenin artması 	<ul style="list-style-type: none"> • Dil kullanım becerilerinin artması • İletişim becerilerinin gelişmesi • Sosyal becerilerinin gelişimini desteklemesi
Kısmen Önemli	<ul style="list-style-type: none"> • Çok yönlü düşüncelerini sağlaması 	<ul style="list-style-type: none"> • Hayata bakış açısında çeşitlilik kazandırmak • Öğrenme becerilerini artırmak

Tablo 2’de yabancı dil eğitiminin önemine ilişkin öğretmen görüşlerine yer verilmiştir. Sınıf öğretmenleri yabancı dil eğitimi; öğrencilerin dil becerilerinin gelişmesi, öğrencilerin kendini ifade etmeleri ve öğrencilerin özgüvenin artması açılarından önemli bulurken öğrencilerin çok yönlü düşüncelerini sağlaması açısından kısmen önemli bulmaktadırlar. Yabancı dil dersi öğretmenleri yabancı dil eğitimi; dil kullanım becerilerinin artması, iletişim becerilerinin gelişmesi, sosyal becerilerinin gelişimini desteklemesi açılarından önemli bulurken hayata bakış açısında çeşitlilik kazandırmak ve öğrenme becerilerini artırmak açılarından kısmen önemli görmekteyizdirler.

Tablo 3. Yabancı dil dersi öğretim sürecine ilişkin görüşler

Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri	Yabancı Dil Dersi Öğretmenlerinin Görüşleri
<ul style="list-style-type: none"> • Öğrencilerin kelime bilgisi önemlidir • öğrencinin bildiği konularla/kelimelerle yapılan eğitimler verimlidir. • Her öğrencinin mutlaka kelimeleri yazmaları gerekir. • Öğrencilerin öğrendiklerini belli aralıklarla tekrar etmesi önemlidir. 	<ul style="list-style-type: none"> • Öğretim sürecinde dinleme ve konuşma etkinlikleri önemlidir. • Yabancı dil öğrenme zevki kazanmaları için disiplinler arası çalışmalar yapmaları önemlidir (Müzik, hareket, görsel vb.) • Öğrencilerin öğrendiklerini belli aralıklarla tekrar etmesi önemlidir. • Okul dışı ortamlarla öğrenmeler pekiştirilmelidir.

Tablo 3’te yabancı dil dersi öğretim sürecine ilişkin öğretmen görüşleri bulunmaktadır. Sınıf öğretmenleri öğretim sürecine ilişkin Öğrencilerin kelime bilgisinin önemli olduğunu, öğrencinin bildiği konularla/kelimelerle yapılan eğitimlerin verimli olduğunu, her öğrencinin mutlaka kelimeleri yazmaları gerektiğini, öğrencilerin öğrendiklerini belli aralıklarla tekrar etmesini belirtmişlerdir. yabancı dil dersi öğretmenleri ise öğretim sürecinde dinleme ve konuşma etkinlikleri önemli olduğunu, yabancı dil öğrenme

zevki kazanmaları için disiplinler arası çalışmalar yapmasını (Müzik, hareket, görsel vb.), öğrencilerin öğrendiklerini belli aralıklarla tekrar etmesini ve okul dışı ortamlarla öğrenmelerin pekiştirilmesini ifade etmişlerdir.

Tablo 4. Yabancı dil dersine yönelik kalıp yargılara ilişkin görüşler

Tema	Görüşler
Zaman	Ne kadar erken başlasak o kadar başarılı olunur.
Kalıtım	Dil öğrenmeye doğuştan yatkınlık vardır. Ailesinde yabancı dil bilen kişiler olan öğrenciler, genetik özellikleri ile bu başarıyı devam ettirir.
Cinsiyet	Bayanlar daha çabuk öğrenir. Erkeklerin yabancı dilde konuşma becerileri daha zayıftır.
Öğretici desteği	Yardım almadan dil öğrenilmez.
Materyal desteği	Akıllı tahta olmadan dil öğretimi yapılmaz.
Öğrenci özellikleri	Kalabalık sınıflarda öğrenme gecikir. Türkçe dersi iyi olan öğrencilerin yabancı dil öğrenmesi kolay olur.

Tablo 4’te yabancı dil dersine yönelik kalıp yargılara ilişkin öğretmen görüşleri yer almaktadır. Öğretmenler yabancı dil eğitimi sürecinde yaşadıkları deneyimler sonrasında bazı kalıp yargılara sahip olduklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin kalıp yargıları; zaman, katılım, cinsiyet, öğretici desteği, materyal desteği, öğrenci özellikleri temalarında sıralanabilir. Bazılarına kendilerinin inanmadıklarını ancak böyle bir fikre sahip olduklarını belirtmişlerdir. Bunlar; “Ne kadar erken başlasak o kadar başarılı olunur., Dil öğrenmeye doğuştan yatkınlık vardır., Ailesinde yabancı dil bilen kişiler olan öğrenciler, genetik özellikleri ile bu başarıyı devam ettirir., Bayanlar daha çabuk öğrenir., Erkeklerin yabancı dilde konuşma becerileri daha zayıftır., Yardım almadan dil öğrenilmez., Akıllı tahta olmadan dil öğretimi yapılmaz., Kalabalık sınıflarda öğrenme gecikir. ve Türkçe dersi iyi olan öğrencilerin yabancı dil öğrenmesi kolay olur.”

Tablo 5. Öğretmenlerden gelen öneriler

Öğretmen görüşleri
Yabancı dil eğitiminde ilkökul düzeyinde dijital ve basılı materyal önemli olduğu için öğretimde materyal çeşitlenmesine gidilmelidir.
Öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyi dikkate alınarak farklı seviyelerde öğretim imkanı sunulmalıdır.
Derslerde farklı yöntem ve teknikler kullanılmalıdır.
Okullarda ele alınan ders kitaplarının niteliği artırılmalı, içeriği zenginleştirilmelidir.
EBA, yabancı dil öğrenme sürecinde etkin kullanılmalıdır.

Tablo 5’te öğretmenlerden gelen öneriler yer almaktadır. Buna göre öğretmenler yabancı dil eğitiminin niteliğini arttırmak için ilkökul düzeyinde dijital ve basılı materyal önemli olduğu için öğretimde materyal çeşitlenmesine gidilmesini, öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyi dikkate alınarak farklı seviyelerde öğretim imkanı sunulmasını, derslerde farklı yöntem ve teknikler kullanılmasını, okullarda ele alınan ders kitaplarının niteliğinin artırılmasını, içeriğinin zenginleştirilmesini ve EBA’nın yabancı dil öğrenme sürecinde etkin kullanılmasını önermişlerdir.

Sonuç

Temel eğitim kurumlarımızda yürütülen yabancı dil eğitimi üzerine sınıf ve yabancı dil öğretmenlerinin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmada aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir. Bunlar;

Sınıf öğretmenlerinin yabancı dil eğitiminden beklentileri öğrencilerde yabancı dil farklılığına ilişkin bir bilinç oluşturmak üzerinedir. Yabancı dil öğretmenlerinin beklentileri öğrencilerin yabancı dil edinmeleri, kullanmaları üzerinedir. Yabancı dil öğretmenlerinin daha çok yabancı dili uygulamaya, yabancı dile yönelik olumlu tutum geliştirmeye ilişkin beklentilerinin olması dikkat çekicidir. Okul öncesinde ve ilkökul düzeyinde yabancı dil öğretimi, öğrencilerde olumlu tutum geliştirmesi açısından oldukça önemlidir (Edelenbos vd., 2006). Sınıf öğretmenlerinin yabancı dil eğitiminden sosyal açıdan daha çok beklentileri bulunurken yabancı dil öğretmenlerinin yabancı dil kullanımına yönelik beklentilerinin daha çok bulunduğu tespit edilmiştir.

Sınıf öğretmenleri yabancı dil eğitimi; öğrencilerin dil becerilerinin gelişmesi, öğrencilerin kendini ifade

etmeleri ve öğrencilerin özgüveninin artması açılarından önemli bulurken öğrencilerin çok yönlü düşüncelerini sağlaması açısından kısmen önemli bulmaktadırlar. Yabancı dil dersi öğretmenleri yabancı dil eğitimi; dil kullanım becerilerinin artması, iletişim becerilerinin gelişmesi, sosyal becerilerinin gelişimini desteklemesi açılarından önemli bulurken hayata bakış açısında çeşitlilik kazandırmak ve öğrenme becerilerini artırmak açılarından kısmen önemli görmektedirler. Literatür incelendiğinde erken yaşta yabancı dil öğretiminin öğrencilere öğretilen dilde dinleme becerisini kazandırmaktır (Brewster vd., 2004; Edelenbos vd., 2006; Şevik, 2012).

Sınıf öğretmenleri öğretim sürecine ilişkin geleneksel dil öğrenme yaklaşımlarından yazmak, kelime öğretimi üzerine yoğunlaşmak ve tekrar etmek gibi yöntemlere dikkat çekerken Yabancı dil dersi öğretmenleri ise öğretim sürecinde uygulama esaslı, dil zevki oluşturacak çağdaş yaklaşımlara dikkat çekmektedirler. Öğretmenlerin yabancı dilde verilen tümcelerini fiziksel, görsel vb. unsurlarla (öğretmenin jest ve mimikleri, tonlama, video, resim vb.) desteklemeleri önemlidir (Brewster vd., 2004; Gordon, 2007) Müziksel öğeler gibi şarkılar, şiirler ve hikayelerin derslerde kullanılması, öğrencilerin dil yapısına alışmasını sağlayacak ve dil becerisini arttıracaktır (Moon, 2000). Öğretim sırasında sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi ve verilen içeriğin anlaşılabilirliğini sağlama açılarından daha az sorun yaşadığı tespit edilmiştir. Yapılan çalışmalarda yabancı dil eğitimlerinde öğrencilerin seviyelerine uygun içerik sunma konusunda branş öğretmenlerinin sorun yaşadığı tespit edilmiştir (Başar ve Tosuncuk, 2016; Bozavlı, 2015; Karıcı ve Akar Vural, 2011; Küçüktepe ve arkadaşları, 2014; Merter ve arkadaşları, 2014; Yıldırım ve Tanrıseven, 2015;).

Öğretmenler yabancı dil eğitimi sürecinde yaşadıkları deneyimler sonrasında bazı kalıp yargılara sahip olduklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin kalıp yargıları; zaman, katılım, cinsiyet, öğretici desteği, materyal desteği, öğrenci özellikleri temalarında sıralanmaktadır. Literatürde yapılan araştırmalarda (Aslan, 2008; Katsuyama, Nishigakive ve Wang, 2008) yabancı dil öğrenme konusunda yetişkinlere göre çocukların daha başarılı ve istekli oldukları görülmüştür. Ancak yine de kabul edilen bir öğretim yasası değildir bilinmektedir)

Öğretmenler yabancı dil eğitiminin niteliğini arttırmak için ilkökul düzeyinde dijital ve basılı materyal önemli olduğu için öğretimde materyal çeşitlenmesine gidilmesini, öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyi dikkate alınarak farklı seviyelerde öğretim imkanı sunulmasını, derslerde farklı yöntem ve teknikler kullanılmasını, okullarda ele alınan ders kitaplarının niteliğinin artırılmasını, içeriğinin zenginleştirilmesini ve EBA'nın yabancı dil öğrenme sürecinde etkin kullanılmasını önermişlerdir.

Kaynakça

- Başar, M. ve Tosuncuk, Ö. (2016). İlkokulda İngilizce öğretiminin öğretmen görüşlerine göre incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 100-125.
- Bayyurt, Y. (2012, Kasım). 4+4+4 Eğitim sisteminde erken yaşta yabancı dil eğitimi. *Hacettepe Üniversitesi 1.Yabancı Dil Eğitimi Çalıştayı*. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Bozavlı, E. (2015). İlkokul ikinci sınıf İngilizce programına ilişkin öğretmenlerin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 74-83.
- Brewster, J., Ellis, G. ve Girard, D. (2004). *The primary English teachers guide* (New Edition). England: Pearson Education Limited.
- Edelenbos, P., Johnstone, R. ve Kubanek, A. (2006).The main pedagogical principles underlying the teaching of languages to very young learners. http://ec.europa.eu/languages/policy/languagepolicy/documents/young_en.pdf (20.01.2022 tarihinde erişilmiştir.)
- Ekuş, B. ve Babayigit, Ö. (2013). İlkokul 2. sınıftan itibaren yabancı dil eğitimi verilmesine ilişkin sınıf ve İngilizce öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi. *Researcher: Social Science Studies*, 1, 40-49.
- Genç, H.N. (2009). Yabancı dil öğretiminde drama ve ilköğretim yabancı dil (Fransızca-İngilizce) dersi izleni örnekleri. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 4, 198-225
- Gordon, T. (2007). *Teaching young children a second language*. USA: Praeger Publisher.
- Karacı, C., Akar Vural, R. (2011). Birleştirilmiş sınıflarda zorunlu İngilizce dersinin yürütülmesine ilişkin öğretmen görüşleri. *İlköğretim Online*, 10 (2), 593-607.
- Küçüktepe, C., Emiñoğlu Küçüktepe, S. ve Baykın, Y. (2014). İkinci sınıf İngilizce programına ilişkin öğretmenlerin görüşlerinin incelenmesi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11 (22), 55-78

- MEB (2013).İlköğretim İngilizce Dersi (2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar) Öğretim Programı.
- Merter, F., Şeker, H., Bozkurt, H. (2014). İngilizce öğretmenlerinin ikinci sınıf İngilizce dersine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2 (5), 199-210.
- Moon, J. (2000).*Children learning English*.Oxford: Macmillan Heinemann.
- Şad, S.N. & Karaova, M. (2015).İlkokul ikinci sınıf İngilizce dersi bağlamında dinleme becerisi öğretimi: bir durum çalışması. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi - Journal of Qualitative Research in Education*, 3(2), 66-95.[Online]www.enadonline.com. doi:10.14689/issn.2148-2624.1.3c2s4m
- Şevik, M. (2012).Teaching listening skills to young learners through “Listen and Do” songs.*English Teaching Through Songs*, 3, 10-17.
- Yıldıran, Ç., ve Tanrıseven, I. (2015). İngilizce öğretmenlerinin ikinci sınıf İngilizce dersine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *International Journal of Language Academy*, 3(1), 210-223.

SALVADOR DALI'NİN SANATINDAKİ NEKROFİLİK İMGELER NECROPHILIC IMAGES IN SALVADOR DALI'S ART

Münüre ŞAHİN

Güzel Sanatlar Enstitüsü, Sanat ve Tasarım Anasanat Dalı, Antalya, Türkiye
ORCID: 0000-0002-3963-6431

ÖZET

İnsan doğarken öldüğünü zanneder. Anne karnı bebek için bir cennettir, çünkü orada tasvir edilenler cennette sunulanlarla benzerdir. Bilinçaltının, yumurtanın anne karnına düşmesiyle oluşmaya başladığı kabul edilirse, cenneti yaşadığımız yerin bilinçaltımızda olduğu ilk yer olduğu söylenebilir. Bebeğin bu cennetten kovulma anı ise, tatsız yaşanan doğum anıdır. Doğumun sıkıntılı olması ve daha geniş dünyada yaşanan zorluklar bir bebek için ölmekle eşdeğerdir. Mitler gibi anlatılan öykülerde yaşam, Eros ve Thanatos'un birleşmesinden meydana geldiği anlatılır. Ölüm ile yaşam birbirinden bağımsız olarak düşünülemez. Doğarken öldüğü, ölümlükten yeniden doğduğu, gerçek dünyanın neresi olduğu ile ilgili çeşitli hikâyeler mevcuttur. Freud, cinsellik ve çoğalma ile ölüm ve saldırganlığı bir içgüdü olarak kabul eder. Ölüm ile yaşam nasıl birlikte ise cinsellik ve saldırganlık da ayrı düşünülemez. Salvador Dali'nin çalışmalarında ölüm ile yaşam, cinsellik ile saldırganlık öğeleri iç içedir.

Çalışma, Dali'nin eserlerindeki suç unsuru taşıyan sapkınlıkların ifade biçimini yorumlamaya yöneliktir. Çocukluğunda yaşadığı sorunların onu dahillik derecesinde sanatını, delilik olarak tanımlayanların dikkatlerini üzerinde yoğunlaştırarak kavuştuğu ününün nedenleri araştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Salvador Dali'nin çocukluğu, sanatı, dâhiliği, ölü-sevicilik

ABSTRACT

Man thinks he dies at birth. The mother's womb is heaven for the baby, what is depicted there is similar to what is presented in heaven. If it is accepted that the subconscious mind begins to form when the egg falls into the mother's womb, the first place where we live in heaven is the mother's womb. The moment when the baby is expelled from this paradise is the unpleasant moment of birth. The distress of birth and the hardships experienced in the wider world are tantamount to dying for a baby. In the stories told like myths, it is told that life consists of the union of Eros and Thanatos. Death and life cannot be considered independently of each other. There are various myths about dying at birth, being reborn while dying, and where the real world is. Freud considers sexuality and reproduction as well as death and aggression as instincts. Just as death and life are together, sexuality and aggression cannot be considered separately. In Salvador Dali's works, death and life, sexuality and aggression are intertwined.

The study is aimed at interpreting the expression of deviances that carry criminal elements in Dali's works. The reasons for his fame, which he gained by focusing on the problems he experienced in his childhood, with a genius degree of awareness, and by focusing the attention of those who define his art as insanity, will be investigated.

Keywords: Salvador Dali's childhood, art, conscience and genius

GİRİŞ

Çalışma Salvador Dali'nin çocukluğunda yaşadıklarını arınma aracı olarak sanatına nasıl yansıttığı ile ilgili yorumlar yapılmıştır. Sanatçıların, sanatla güzelleşmenin ötesinde bilinçaltını dışa aktarma gibi amaçları olmuştur. Sürrealist sanatçılar bilinçaltını farklı resim teknikleri ile ifade ederken Salvador Dali, sadece

bilinçaltını değil aynı zamanda fantezilerini de serbestçe sanatında işlemiştir. Dali'nin toplum veya topluluk içerisinde kabul görmeyen sanatı, onun Sürrealist dendiğinde ilk akla gelen sanatçı olmasındaki en önemli dahiliğidir. Bir çocuğun yaşadıklarının onu delilik derecesinde anılarak dahilik olarak sonuçlanmasındaki yüceltilme şekli, iyi bir terapidir.

Hissedilebilen görülebilen ve duyulabilen bir iletişim çeşidi olan sanat, bütün kültürlerde, her yaştan insan sanatı bir dil olarak, aynı zamanda psikolojik ve fiziksel acıların iyileştirici bir aracı olarak imgenin bilinçdışına ve hafızaya inerek, ruhsal değerleri güçlendirmesi ve kaybı telafi etmesi açısından kullanılmaktadır. Tarihin başlangıcından beri süregelen bu olgusal gerçeklik insanın duygu, düşünce, yaşayış ve inanışlarının görsel sanatlar aracılığı ile yansıtması ve maddesel görüntüye dönüştürebilmesi açısından önemlidir. Masters'ın yorumu ile; "sanat, bireylerin bastırılmış ve tanınmamış duygularını yansıtır, ruhun bilinçli ve bilinçsiz yönleri arasında diyalogu kolaylaştırır ve bilinçsiz materyale somut biçim verir." (Masters, 2005:12, akt, Bostancıoğlu, Kahraman, 2017:151) Dali'nin histerik davranışlarının onun yaratıcılığında ve bu kadar tanınmasındaki etkisini çalışmalarının iyileştirici gücünde görülebilir. Aynı zamanda Jung kolektif bilinçaltından da bahseder. Ataların yaşadıkları da birikerek bizlere aktarılır. Bilinçaltı bizim ve atalarımız yaşadıklarının biriktirdikleri ile doludur. Dali bir Katalan olarak yeme içme konusundaki somut gerçekleri çalışmalarının konusuydu.

Katalanların yalnızca yiyebildikleri, duyabildikleri, dokunabildikleri, koklayabildikleri ya da görebildikleri şeylerin varlığına inandıkları söylenir (Neret, 1997: 10). Dali ataların ve kendi bilinçaltımızın derindeki birikimlerini çekmecelere benzetir. Freud'dan esinlenerek bilinçaltının çekmeceler gibi birçok iğrenç kokuyu içinde sakladığını, sanat yoluyla bu çekmeceleri açarak kokuların dışarı salınmasını ve havalanmasını ifade eder. Çekmeceler farklı baharatlarda doludur. Tek tek kullanıldığında güzel tatlar veren baharatlar aylarca bir arada kapalı bir yerde kalırlarsa kokuları birbirine karışır. Kötü kokmasına sebep olur. Çekmeceleri ara sıra açarak havalandırmak kötü kokularını önler. Tıpkı Dali'nin ve atalarının bilinçaltında sakladıklarını sanat yoluyla dışa aktarmak gibidir. Böylece ilaçla tedavi edilemeyen psikolojik sorunların sanat terapisi yani serbest çağrışımla mümkün olabilir.

Londra'daki Lefevre Galerisi'nde gerçekleştirilen Dali sergisinin davetiyesi

İnsan organizmasının kumandası olan beynimizin acı, mutluluk, yorgunluk vb gibi hislerin yönetiminden birincil derecede sorumludur. Etken tedavi yöntemi olan ilaçla tedavi yönetiminde birçok fiziksel soruna çözüm getirilmekte fakat uzun bir süre kullanılan ilaçlar aynı soruna benzer çözüm süreçleri üretmede yetersiz kalmakta, vücut tedaviye karşı duyumsuzluk göstermektedir. Bireylerin psikolojik süreçlerinin fiziksel durumlarının etkilemesi hususu uzun zamandır yapılan araştırmalar ile kanıtlanmıştır (Bostancıoğlu, Kahraman, 2017:157). Sanat terapisi olarak adlandırılan bu yöntemde, her yaştaki bireyin psikososyal, fiziksel, bilişsel ve ruhsal sağlığını desteklemek, sürdürmek ve iyileştirmek için görsel sanatların ve yaratıcı sürecinin terapötik bir ilişki içerisinde uygulanması esastır. Sanat yapımının, yaşam kalitesini olumlu yönde etkileyen sağlıkta gelişen bir uygulama olduğu yönündeki mevcut ve yeni araştırmalara dayanmaktadır. Düşünceyi destekler nitelikte Spaniol (2001:221) Sanat terapisinin, görsel imgelemenin bütünleştirici ve iyileştirici potansiyele sahip olduğu inancı üzerine kurulmuştur ve genellikle, psikolojik iç görü ve duygusal olgunlaşmanın bir aracı ve yaratıcı sürecin iyileştirici gücü olduğu görüşünde uzlaşmaktadır (Bostancıoğlu, Kahraman, 2017:152).

Dali'nin çocukluğunda yaşadıklarını ve ailenin Dali'ye yükledikleri anlamı bilmek, sanatındaki imgeleri açıklamada yardımcı olacaktır.

Babası bölgenin ünlü noterlerinden biriydi. Yaşamının yönü dahilikle delilik arasında bir ikilemde belirlenmiş gibiydi. Gerçekte kardeşi 6 yaşındayken menenjitten ölen erkek kardeşinden 3 sene sonra dünyaya gelmişti. 1973 de şöyle yazacaktı: 'Doğar doğmaz tapınılan bir ölünün ayak izlerinden yürümeye başladım. Beni severken hala onu seviyorlardı aslında. Belki de benden çok onu. Babamın sevgisinin bu sınırları yaşamımın ilk günlerinde itibaren çok büyük bir yara oldu benim için. Ona koydukları isim; ölmüş kardeşinin ismiyle aynıydı: Salvador. (İyitem, 1999)

Anılarını paylaştığı kitabında Dali kardeşiyle ilgili şunları söylemiştir: Benim gibi o da bir dehanın kusursuz yüz morfolojisine sahipti. Ben ise çok daha az zekiydim ama her şeyi yansıttıyordum.

Salvador Dali'ye kendinden önce doğan ve ölmüş olan ailenin ilk çocuğunun ismi verilmişti ve o çocuğun yerini doldurduğu düşüncesiyle sevilmişti. Dali ölmüş bir insanın, cesedin beden olarak yeniden canlanması gibiydi. Ailenin onun ruhunu tek saymasıyla Dali'deki büyük travmalara sebep olacağı farkında olmamışlardır. Aile acısını bastırmak için iki bedene ait olan tek ruh gibi kabul etmişlerdir. Dali hayatı boyunca bu ayrı iki ruhun bağımsız olduğunu ailesine histerik krizleriyle ispatlamaya çalışmıştır. Dali'nin bu histerik halleri ise hayatı boyunca da dikkatleri üzerine çekmenin keyfini yaşamaya devam eder. Ailesinin ona verdiği tek ruh modelinden çıkmak ve ben buradayım ayrı bir can olarak buradayımı ispatlama çabası, bir ölünün yerine konularak sevilmesine tepki olarak doğmuştur.

Aile ilk çocuklarının resmini duvarda asılı olan Velazquezin Çarmıhta İsa'sı ve Meryem Ana resimlerinin ortasına yerleştirmesi bu cezayı kutsallaştırdıklarının bir göstergesidir. Ailenin ikinci çocuklarının da oğlan olması ve bir ikizi gibi benzemesi aile için kurtarıcı olarak ikinci bir umut olmuştur. Tanrının bir lütfu olarak gördükleri bu ödüllendirmeye çok mutlu olurlar. İlk çocuklarının kaybının oluşturduğu boşluğa ikinci çocuğun benzerliği ile aynı ismi de koyarak sevmişlerdir. Salvador Dali ölmüş bir insanın ruhunun, beden olarak yeniden canlanması olmuştur. Aile ikinci çocuklarına farkında olmadan yaşattıkları travmanın, dikkat çekme ve şımarıklık olarak basit tanımlamasıyla geçirtirdiği görülür. Çocukluğundaki histerik krizlerinin asıl nedeni bir ceset yerine konularak sevilmesidir.

Velazquez'in yüzüyle Dali'ninkini üst üste bindirilerek yapılan bu fotomontajda Dali kendini, Velazquez'le özdeşleştiriyor. Ailenin birinci çocuklarıyla özdeşleştirmesine tepki olarak oluşturulan bir benzetmeden bahsedilebilir. Aile birinci çocuklarının fotoğrafını Velazquez'in çarmıhta İsa'sı ve Meryem Ana resimlerinin ortasına asarak birinci çocuklarının kutsallaştırılmasına tepki olarak Velazquez'i daha kutsal saymış, onun bedeninde yeniden doğduğunu söylemeye çalışmıştır. Aslında ailesinin yaptığı gibi kendisi de ceset yerine koymaktadır.

Çocukluğundaki "ben buradayım"ı ölmüş, etleri tamamen çürümüş geriye sadece kemikleri kalmış bir cesetten farklı bir kişiliğin varlığını ispatlamadır. Bir ceset yerine konularak sevimlik, cesetlere ilgi duymasına sebep olmuştur.

Beş yaşındayken, üzeri karıncalarla kaplı, neredeyse ölü bir yarasaıyla karşılaştı ve onu ağzına soktu, ısırıldı ve yarasaı neredeyse ikiye böldü. Nekrofil ile ilgilenmeye başladı, ancak daha sonra tedavi edildi(Dali, 1942: 2).

Nekrofilinin tedavi edilerek iyileşen bir hastalık olmadığı ve bastırılmayla sonuçlanan fantezilerin bir şekilde ortaya çıktığını Dali'nin çalışmalarında sıkça görürüz. Ölümü çağrıştıracak karıncalar, çekirgeler, kemikler, ıssız bomboş çöl manzaraları, kuru kafalar, uzuvları olmayan kanlı bedenler, eşek leşi hatta dışkılar bile sıkça çalışmalarında yer alır.

Ölü sevicilik canlı olmayan insana veya hayvana cinsel istek duyan bir sapkınlık olarak tanımlanır. Toplumda göz ardı edilen veya farkındalığını yaşamamasak bile bu tür rahatsızlığın azımsanmayacak boyutta olduğu bir gerçektir. İnanç sisteminden dolayı bastırılan veya yön değiştiren bir durum söz konusudur. Bu tür cinsel arzularını seçtiği meslek ile geçiştirmeyi ve toplumda saygın yerini korumayı dert edinenler çoğunluktadır. Dali, sanat ile fantezilerini topluma kabul ettirebilmiş birçok sanatçıdan biridir.

Cinayet suçlarına bakıldığında azımsanmayacak sayılarda veriler elde edebiliriz. Ölü seviciler çoğunlukla katil değildirler. Ancak tehdit unsuru oluşturuyorsa öldürmekten de sakınmaz. Bütün katillerin ölü sevicisi olduğu söylenemez. Bütün ölü sevicilerin de sadece ölü bedenleri sevdiği söylenemez. Ölüyü andıran, kendini koruyamayacak olan baygın veya sızmış, tepkisiz insanlar da ölü sevicilerin hedefi olabilir. Ölümün sadece beden yok olması olarak düşünmemek gerekir.

“Psikanalitik paradigmanda nekrofil, nevroitik nekrofil ve psikotik nekrofil olarak ikiye ayrılıyor. Yukarıda psikotik nekrofil tanımı yapılmıştır. Bu bakış açısında, nevroitik nekrofil de arzu nesnesi bir ceset olmaktan çıkıyor. Ölüyü çağrıştıracak herhangi bir olgu da yeterli olabiliyor” (Erdem, 2013: 330). Örneğin soğuk ve beyaz bir ten ya da kendini savunmayan tepkisiz birisi, uyuyan, baygın durumda olan, aşırı alkol ya da uyuşturucu alıp kendinde olmayanlar nevroitiklerin ilgi odağı olabilir. Sanatın bir süsleme aracı olmadığını savunan sanatçılar, genellikle duyguları ve fantezilerini sanat aracılığı ile sergilemeye çalışmışlardır. Yaratıcılık söz konusu olduğunda, çoğunlukla beklenmeyen veya bilinmeyen birçok konu sanat aracı olmaktadır.

Bir insanın yaşamında karşılaştığı kötü bir olay ya da kişilerden kaynaklanan korkunun neden olduğu söylenebilir. Yaşayan bir insan ya da yediği-içtiği şeylerin ona zarar vereceğini düşünerek; ölmüş insana ya da başka bir insan tarafından işlenmiş gıdalara yönelmiştir. Bu yönelimin temelinde farklı sebepler olabilir. Çocuklukta yaşanan cinsel istismarlar, dini öğretiler, aile içi şiddet, ilk cinsel deneyime yaşanan korku ve kaygılar... vs. kişinin normal cinsel yaşantısında sorunlara sebep olabilir. Çocuklukta yaşanan bu kötü tecrübeler; çocuğun canlı olan şeylerden uzaklaşmasına sebep olur. Canlı bir insan karşı koyabilir ve bu karşı koyuşlar kendisine zarar verebilir. O bana zarar vermeden ben onu etkisiz hale getireyim, o zaman bana zarar veremez düşüncesindedir. Bu sebeple öldürmeye yönelik eğilimler de olabilir. İnsanlar öldürüldükten sonra zarar veremez ya da karşı koyamaz. Artık yapmak istediği bütün fantezilere açıktır.

Aile içi cinsel tacizler kişiyi olumsuz etkileyen en önemli sebeplerdendir. Kişinin kendine olan güvenini sarsar. Bu güvensizlik durumu kişiyi ölü bedenlerle sevişmeyi cazip hale getirebilir. Kişide oluşan büyük bir korku veya kaygı durumu kişide aşağılık kompleksine neden olur. Kendini aşağılık gören insan; kendini savunamayan ceset üzerinde egemenlik kurmak ve güç gösterisi yapmak için cinsel sapkınlığa başvurabilir.

İnsan algıladığı ölüm tehdidi karşısında öldürmeye meyilli olabilir. Ancak sadece ölmek için öldürmez fazlasının da peşinde bir arayış içerisine gider. Bu ölüme yakın olma durumu cinselliğe yakın olma arasındaki mesafeyi kısaltır.

Nekrofil basit bir tanımla ölü bedene duyulan cinsel ilgidir. Kişi çocukluğunda yaşadığı büyük bir travmayla yaşayan insanlara karşı büyük bir korku ile ilgisini ölüye karşı kullanmayı tercih edebilir. Salvador Dali kendisinden önce doğmuş olan kardeşinin ismiyle yeniden canlanmış, onun aya izlerinden yürümeye başlamıştır. Ailenin menenjitten ölen ilk çocuklarının kaybını kendilerinin işledikleri bir günahla cezalandırıldığı algısı olmuştur. “Salvador” kelime anlamı olarak “Kurtarıcı” demektir. Aile kurtarıcı olarak doğan ilk çocuklarına verdikleri anlamı ikinci doğanda tekrar yaşatma gayretindedir. Ailenin bir çocuk kaybetmenin ötesinde kurtarıcı gözüyle baktıkları evlatlarının Tanrının bir cezası olarak ellerinden alınması acılarının anlamını derinleştirmiştir.

Histeriklik Dali'nin yaşam biçimi haline gelmiş ve sanatının reklamında etkili bir yöntem olmuştur. Dali'nin çocukluğunda ailesine karşı “ben buradayım”ı ileriki yaşlarında sanatçı gruplarına karşı sanatıyla “ben buradayım”a dönüşerek yüceltilmiştir.

Hazin oyun: Bu çalışmada dikkati çeken en önemli unsur, sağ alt köşedeki üzerine dışkı bulaşmış figürdür. Dali'nin bütün fantezilerinin bir arada olduğu imgeleri, ilgileri üzerine dışkı bulaşan figüre dikkat çekerek, iç içe yerleştirmiştir. Terapi aracı olarak, bilinçaltının arınmasını savunan sanatçı, ölüm ile cinsellik öğelerini bir arada vermiştir. Resimdeki çekirgeler, karıncalar, fareler, sincaplar gibi kemirgenler cesetleri yiyip bitiren canlılardır. Ölümü ve yok olmayı temsil ederler. Kadınlar, erkekler ve cinsel organları ise çoğalmayı temsil eder. Yok olmanın simgesi olan dışkı ile sürrealist sanatçıların dikkatini figüre yöneltmek, anal fantezilerini ise doğduğu yer Figueras'taki kayalıkların görüntüsünde vermiş, çok fazla dışlanmamayı da hesaplamıştır.

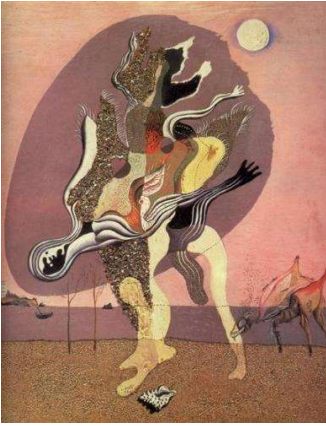
Freudyen teoriye göre insan için iki temel içgüdü tanımlanmıştır; eros ve thanatos. Eros; cinsellik, yaşam, zevk, aşk, üreticilik, yaratıcılığa karşılık gelirken, thanatos; ölüm ve saldırganlığa karşılık gelmektedir. Freud insanın aynı anda bir taraftan zevk alıp üreyip, üretip, var olmaya çalıştığını savunurken bir taraftan da her bir eylemiyle kendini öldürmeye çalıştığını ve bu kendine dönük öldürme isteğini başkalarına karşı saldırganlık olarak gösterdiğini söyler. Özünde kendini öldürmeye çalışır.

Ölme olasılığı yüksek olduğu durumlarda sevişme isteği de artar. Cinsel arzular çoğalır. Ne kadar ölme isteği durumu varsa o kadar sevişme isteği olur. Freud'a göre ilk olarak ego, süper ego gelir. Süper ego ahlaki dikkate alır. Ego gerçekliği ele alır. Asıl enerji id'den gelir. Saldırıp öldürmeye, zevke gelir. İsteğe, coşkuya ve haza bırakmış. Gerçekliği ve ahlaki bir kenara atmıştır. En alttaki id ile yorumlamış. Bu da tamamen biyolojinin zevk almasıyla ilgilidir.

Ölüm korkusu cinselliği tetikler. İnsan ölümle birlikte yok olup tükenmektedir. Devamın sağlanması çoğalmaya, bu çoğalmanın yöntemi ise cinselliktedir. Cinsellikle ölüme meydan okuyup, çoğalarak yaşamının devamını sağlamaktadır. Yaşamına tehdit oluşturan canlıların varlığından rahatsızlığın us dışı boyutlara ulaşması, ölümlere ilgiyi artırmaktadır.

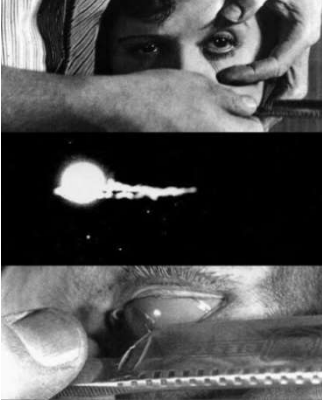

Kanların insanın arınması sağladığı düşünülmektedir. Mayaların tanrılarına verdikleri kurbanlar gibi, kan dökerek günahların temizlendiği inancı yer alır. Saf cinsellikle libidonun engellenmediği, süper egoya başkaldırı olarak yapılan eylemlerin hazzına varma çabasıdır. Sanata bu tür unsurların dahil edilmesi, sanatın seyirlik güzeli barındıran imgelerinden sıyrılmasını, yeniden doğarak yüceltilmesini sağlamaktadır. Sanatta insan figürleri değil insanın fantezileri ve çıktıkları sergilenmiştir.

Eşek Leşi: Dali ile yönetmen Bunuel'in filmi Endülüs köpeği için tasarlanan bir bölümün ön çalışmasıdır.

Senaryo yazılırken Luis Bunuel ve Salvador Dali bir kuraldan asla taviz vermemişlerdir. Bunuel bu kuralı Son Nefesim adlı biyografi kitabında şu şekilde aktarmaktadır; "Senaryo, ikimizin de kabul ettiği çok basit bir kuraldan yola çıkarak bir haftadan da kısa sürede yazıldı. Kural şuydu: Psikolojik, kültürel ve mantıksal hiçbir açıklamaya meydan vermeyecek düşünce ve görüntüleri benimsemek. Usa aykırı her düşünceye açık olma. Filmdeki karakterler, mekânlar ve olaylar izleyicinin bilinçaltı dağarcığına riayet eder. Filmde yer alan içinden karınca çıkan el, koltukaltı, kesik el, çizgili kutu, ölü eşek, piyanoya bağlı rahipler gibi soyut öğeler, filmde görüldüğü her sahnede soyut anlatıyı güçlendirmektedir. Film boyunca tekrarlanan soyut kavramlar incelendiğinde aslında filmin, ölüm, din, toplum ya da toplum baskısı, cinsellik, sanat, bilinçaltı gibi kavramları tekrarlayarak ilerlediği görülmektedir. Bu kavramlarla çevrelenmiş anlatı yapısı sürrealist yapısını ön plana çıkarmaktadır. (Çağrı, 2016)

Film analizcileri sahnelerin seksüel bir içerik taşıdığına bileşirler. Ustura ve kadının gözü erkek ve kadının cinsel organları ile sembolize edilmektedir. Yönetmen Bunuel, ustura ile bulut ve göz ile aya aynı anlamı yüklemiştir. Ustura ve bulut ince, uzun yapıdadır. Yine aynı biçimde, göz ve ay da yuvarlaktır. İzleyici, ustura ile ustura ile bulutun erkek cinsel organına benzerliğini bilincinde yakalar. Aynı benzerlik göz ve ayın, kadın cinsel organıyla ilişkisinde de vardır. Bulut ayın önünden geçerken, ustura da gözü kesmektedir. Kadın ve erkek arasındaki cinsel ilişki, bulutla ay arasındaki bağlantıyla sunulmuştur. Buradaki benzerlik ilişkisi, gerçeküstücü eğretilenle anlatılmıştır. Gerçekte ustura, göz, bulut ya da ay, cinsel anlam taşıyan figürler değillerdir. Bunuel, bu figürleri nesnel gerçekliğinden kopararak, yeni bir dizimle sunar. Bu dizimde, ustura ile bulut ve göz ile ay yeni bir bağlantıyla, yeni bir anlatımla birleştirilmiştir. Bunuel, usturanın gözü, bulutun da ayı kesişine aynı anlamı yüklemiştir. Bu anlam, kadın ve erkeğin cinsel birleşmesidir. (Yeşilyurt, 1999)

Sahne kadın gözü yerine eşek gözü kesilmiş ev sahne birleştirilmiştir. Seyirciler bu yeni montaj tekniğini bilmedikleri için gerçek zannedip dehşete kapılmışlardır. İlerleyen sahnelerde de eşek leşi kullanılmıştır. Eşek burjuvaziyi simgelemektedir. Üzerine üşüşen sinekler ve karıncalar ölümü ve yok olmayı anlatır. Film birbirine kavuşamayan iki aşığın ihtiraslı sahneleri, dinle ve burjuva sınıfıyla ilgili alaycı göndermeler yapan sahneleriyle doludur. Filmin sonunda ise bu iki aşığın bellerine kadar toprağa gömülmüş sahnesi yer alır. Bedenin yaşarken ölümü tatması ya da arzulaması gibidir. Dalí' bir çok çalışmasında görüldüğü gibi ölüm ile yaşam aynı anda betimlenmiştir.

Sonuç

Çocuğun vicdan duygusunun zaman içinde yaşadığı travmalarla aşınması suça eğilimli olmasına yol açar. Vicdan duygusunun azalması, saldırganlığı cinselliğe daha yakınlaştırır. Cinselliğin saldırganlıkla birlikte yoğun olarak yaşanması toplum tarafından kabul görmeyen şekilde ortaya çıkar. Toplumda yaşayabilmesi için bu yoğun arzularını bastırabileceği veya toplumun kabul edebileceği alanlara kanalize etmesinin sonuçları ise yüceltme olarak tanımlanır. Sanat ise iyi bir yüceltme şeklidir. Sanatın suç olan bazı imgelerle bilinçaltının bir arınma aracı olarak kullanıldığı sanat etkinliklerine imkân verildiği görülmüştür. Sürrealistlerin rüyalarını sanatlarına yansıtması ve bazı sanatçıların yansıtma sınırları aşması gibi durumlar söz konusudur. Ölüm teması farklı biçimlerde sanat eserlerine yansımış, hatta sanatın kendisi haline dönüşmüştür. Çalışmanın ana teması da ölümün, ölü sevicilik olarak yorumlanan kısmıyla ilgilidir.

Kaynakça

- Bostancıoğlu, B., & Kahraman, M. E. (2017). Sanat Terapisi Yönteminin Ve Tekniklerinin Sağlık-İyileştirme Gücü Üzerindeki Etkisi. *Beykoz Akademi Dergisi*, 5(2), 150-162.
- Dalí, S. (2013). *The secret life of Salvador Dalí*. Courier Corporation.
- Dalí, S., & Déon, M. (1942). *La vie secrète de Salvador Dalí*. La table ronde.
- Erdem, T. (2013). *Ölümü Öp: Popüler Sinema ve Televizyon Dizilerinde Nekrofil Ölüm Sanat Mekan III*, Derleyen: Gevher Gökçe Acar, DEKAM Yayınları
- Çanğa, E. (2016), "Sinema-Resim İlişkisi Bağlamında Sürrealizm ve Luis Bunuel Sineması ", Yüksek Lisans Tez, Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sinema ve Televizyon Anabilim Dalı, Ordu.

Neret, G. (1997). Öncü Ressamlar, Dali.

Yeşilyurt, G. (1999), “Gerçeküstücülük’ün Sinemadaki Yansıması: Dali–Bunuel Ortaklığı”, *Yüksel Lisans Tezi*, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim–İş Eğitimi Anabilim Dalı, Bursa

ÇOCUĞUN KONUT ve KONUT ÇEVRESİ İLE İLİŞKİSİNİN ÇOCUĞUN GELİŞİMSEL İHTİYAÇLARI BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

EXAMINATION OF THE CHILD'S RELATIONSHIP WITH HOUSING AND HOUSING ENVIRONMENT IN THE CONTEXT OF THE CHILD'S DEVELOPMENTAL NEEDS

Merve Çakmakçı

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Bolu, Türkiye

ÖZET

Çağlar boyunca “çocuk” kavramı hep var olmuş, fakat her toplumun bu kavrama yüklediği anlam ve tanımlama farklı olmuştur. Tarihte bir dönem çocuğa “küçük bir yetişkin” gözüyle bakılırken; günümüzde çocuk, ayrı bir “sosyal kategori” olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda günümüzde toplumların kültürel değerleri, çocuğa sunduğu imkanlar ile sergilenmektedir. Çocuk, toplumda yaşadığı deneyimlerle bir kimlik kazanırken; bu deneyimleri kuşaktan kuşağa aktararak toplum kültürünün devamlılığını sağlayacaktır. Ve bugün, toplumu oluşturan bireylerin değer yargılarını, bireyin çocukluk anıları ve bu anıların geçtiği mekanların oluşturduğu bilinmektedir.

Konut, çocuğun bilincini kazandığı, fiziksel çevresini algıladığı ilk merkezdir. Çocuğun mekân algısı, (çocuk olgunlaştıkça) konut önü, mahalle, semt, kent şeklinde bu merkez (konut) üzerinden gelişir. Bu yüzden çocuğun konutta tecrübe edeceği sağlıklı deneyimler, toplumla kuracağı sağlıklı ilişkinin temelini oluşturur. Çocukların sağlıklı deneyimler elde edebilmesi ve doğal bir şekilde toplumun parçası haline gelebilmeleri için; fiziksel, zihinsel ve bilişsel gelişimlerine uygun mekanlar tasarlanmalıdır.

Bu çalışmada, mekânın fiziksel ve işlevsel boyutlarının ötesinde, psikolojik, sosyolojik boyutları da ele alınarak, konutun çocuk gelişimi üzerindeki etkileri incelenmiş; çocuğun mekânla ilişki kurma biçimi, çocuğun gelişimsel ihtiyaçları bağlamında, konut ve konut önü ölçeklerinde ele alınmıştır. Araştırma yönteminde, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 12.maddesinde tanımlanan “çocuk katılımı” ilkesi baz alınmıştır. Bu bağlamda bu çalışmanın ana aktörünün çocuklar olması hedeflenmiş; 20 çocuktan, evlerinin içinde ve önünde (dışında) en çok vakit geçirdikleri (en sevdikleri) yerin resmini yapmaları istenmiştir. Resimler uzman psikolog ve sanat eğitmenleri desteği alınarak incelenmiş; çocukların resimlerdeki nicel tespitler üzerinden mimari anlamda çıkarımlar yapılmış ve değerlendirilmiştir.

Araştırmada çocukların fiziksel, bilişsel ve sosyal gelişimini etkileyecek mekanların tasarımına, istekleri ve fikirleri ile aktif katılımının sağlanması; çalışmanın mimarlık disiplinine ve bu disiplinin ötesinde çocuk konusunda araştırmalar yapan psikolog, pedagoğ, eğitimciler ve ebeveynler için de fikir ve tartışma ortamı sunabilecek bir bilgi kaynağı olması hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, konut, katılım, çocuk katılımı, çocuk ve mekân algısı

ABSTRACT

The concept of "child" has always existed throughout the ages, but the meaning and definition that each society refers to this concept have been different. At a time in history, the child was regarded as a “little adult”; today, the child is defined as a different “social category”. In this context, today's cultural values of societies are evaluated with the opportunities they offer to children. While the child gains an identity with his experiences in society; will ensure the continuity of the culture of the society by transferring these experiences from generation to generation. And today, it is known that the value judgments of the individuals who make up society are formed by the childhood memories of the individual and the places where these memories take place.

The child establishes his first relationship with the place with the smallest unit in which he was born, the "house". Housing is the first center where the child gains consciousness and perceives his physical environment. As the child matures, the child's perception of space develops through this center by growing in the form of the front of the house, neighborhood, district, and city. Therefore, the healthy experiences that the child will experience in the house form the basis of the healthy relationship he will establish with other places and society. For children to have healthy experiences and become a part of society naturally; Spaces suitable for their physical, mental, and cognitive development should be designed.

In this study, beyond the physical and functional dimensions of the place, the psychological and sociological dimensions of the place were also discussed, and the effects of the residence on the child's development were examined; The child's way of relating to the space has been discussed in the context of the child's developmental needs, in the housing and front-of-house scales. The research method is based on the principle of "child participation" defined in Article 12 of the United Nations Convention on the Rights of the Child. In this context, the main actor of this study was aimed to be children; Twenty children were asked to draw a picture of the (favorite) place they spend most of their time in (outside) and in front of their home. The paintings were examined with the support of expert psychologists and art educators; Architectural inferences were made and evaluated based on the quantitative determinations in the children's paintings.

Ensuring the active participation of children in the design of spaces that will affect their physical, cognitive, and social development, with their wishes and ideas; it is aimed that the study will be a source of information that can provide an environment for ideas and discussion for psychologists, pedagogues, educators and parents who research the discipline of architecture and beyond this discipline on children.

Keywords: Child, housing, participation, child participation, perception of child and space

Giriş

Çocuğun fiziksel ortamı, çocuğun sadece fiziksel değil, psiko-sosyal, bilişsel, davranışsal gelişimini de etkilemektedir. Psikolog Bloom ve Deutsch, çocukların çocukluk ortamları ve deneyimlerinin, zekâları ve gelişmeleri üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu belirtmiştir (1). Ayrıca çocuğun davranışlarının, içinde bulunduğu mekân tarafından belirlendiği araştırmalarla kanıtlanmıştır (2). Çocuğun ortamının, fiziksel ihtiyaçlarının karşılanmasına ek olarak bütün duygularının tanımlandığı bir yer olduğu söylenmektedir (3).

Maslow' un ihtiyaçların hiyerarşisine ilişkin iyi bilinen teorisine göre, çocukların olumlu gelişimi için fiziksel mekân önem taşımaktadır; çünkü bugün çocukların iyi olma halinin sadece genetiklerine veya ebeveynleriyle etkileşimlerine değil; aynı zamanda fiziksel çevrelerine de bağlı olduğu bilinmektedir (4).

Günümüzde genellikle çocuk odası evin en küçük mekandır, koridorlar ve odalar arasındaki seviye farkları ortadan kalkmış, odaların birinden diğerine düz ayak geçiş sağlanmıştır (5). Gür'e göre özellikle çocuksuz çiftler mekânın büyüklüğünden çok fazla şikâyet etmezler çünkü küçük konut geçici olarak katlanılabilen, daha sonra çocuklar dünyaya geldiğinde değiştirilebilecek bir yerdir (6). Bu değişim isteğinin sebebi yetişkinlerin, çocukların evde diğer mekanları dağıtmasındansa kendi odalarında vakit geçirmelerini beklemesidir.

"Halbuki evin tamamı çocuğa açık olabilse, çocuk mutfağa girebilse, yemeğe kadar etkinliklere katılmasına izin verilse, banyo aynı zamanda bir oyun oynama ve deney alanına dönüştürülebilse, oturma odasında gerçekten oturulsa, oturma odasında oyun oynamaya, acemiliğin peşi sıra oluşan dağınıklığa, çığlık ve kahkahalara da "yer" ve izin olsa, evin içerisinde gezinip dolaşmaya, koşmaya ve kirletmeye göz yumulabilse, "yeni" evdeki bu mekânsal kayıpların önemi pek az olurdu" (5).

Günümüzde çocukların fiziksel ortamda karmaşıklık ve simgesellik görmeye, çıkmaya inmeye, tırmanmaya, sıcak, soğuk, ışık, gölge gibi kavramları öğrenmeye, kısaca ilerleyen zamanın kendisinde oluşturacak deneyimlere ihtiyacı olduğu bilinmektedir (7). Bu ihtiyacın karşılanabilmesi için, konutun çocuğa etkileri, çocuğun konuttan beklentileri incelenmeli ve buna göre tasarım kararları alınmalıdır.

Konut ve Çocuk İlişkisi

Çocuk, nesnelere dünyası ile ilk ilişkisini yaşadığı konutta kurmaya başlar. Konut, çocuğun bilincini kazanmasında ve fiziksel çevreyi algılayışında bir merkezdir. Çocuklar bu merkezde ilk önce kendilerini ve

diğerlerini ayırt etmeye başlar (8).

Çocuklar için konut, yaşamlarının başlangıcında ilk tanıdıkları ve ilk keşfedildikleri özel bir yerdir [48]. Aynı zamanda konut, çocukların ilk bağlanma yeri ve kendilerinin merkezde olduğu bir fiziksel mekandır (9). Konut ile ilişkili olan bahçe, balkon, teras gibi ev ile ilişkili dış alanlar da çocuğun samimi coğrafyasının bir parçasıdır (9).

Çocuğun gelişim dönemlerine göre aksiyon çapı değişmekte ve ilişki kurduğu fiziksel mekanlar da buna bağlı olarak farklılaşmaktadır. Süt çocukluğu (0-12 ay) döneminde kullanılan mekân çocuk odasıdır; özerklik (12-36 ay) döneminde kullanılan mekanlar çocuk odası, apartman girişi, çocuk bahçesi, kreş; oyun (3-6 yaş) döneminde kullanılan mekanlar çocuk odası, apartman girişi, çocuk bahçesi, anaokuludur (10). Çocuğun ilk mekânsal algı ortamının konut olması sebebi ile konut ve yakın çevresi çocuk gelişimi için birincil derece önemlidir (10).

Bir çocuğun fiziksel sağlığı, içinde yaşadığı evin özelliklerine bağlıdır (11). Fiziksel çevrenin, fiziksel sağlık gelişimi yanı sıra bilişsel gelişim ve sosyo-duygusal gelişim üzerinde de etkisi vardır. Day (2007) 'ye göre beyin, gelişmek için neye ihtiyaç duyduğunu çevresel deneyimlerden öğrenir (12). Çünkü çocukların, diğerleriyle ve çevrelerindeki dünyayla etkileşim için gerekli olan sosyal ve çevresel becerileri geliştirdikleri yer konuttur ve mekân teorilerine göre çocukların psikolojik gelişimi de evindeki deneyimlere bağlıdır (8).

Ailelerin çocuk yetiştirme için en uygun ortam olarak görülen konut, ortamda sağladığı davranış özgürlüğü ile her ebeveynin çocuğunu kendi doğrularına göre yetiştirmesini ve konuttaki bireylerin birbirlerine karşı duygularını rahatça belirtmelerini sağlamaktadır (2).

Özetle, çocuk gelişimi fiziksel ortamın özelliklerinden etkilenmektedir. Ayrıca fiziksel ortamın unsurları çocukların diğerlerine ve çevreye karşı davranışlarını da etkilemektedir (8). Fiziksel koşulları sağlıklı olmayan ortamda yaşayan çocuklar, akranlarıyla daha fazla sosyal sorun yaşamakta ve bu sosyal problemler, çocuğun sosyo-duygusal sağlığının daha az gelişimine neden olmaktadır (13).

Çocuğun Konutta Mekânsal İhtiyaçları

Miller'ın ihtiyaçlara dayalı çalışması incelendiğinde çocuğun konut mekanlarında karşılanması gereken gelişimsel ihtiyaçları ile karşılaşılmıştır. Bu gelişimsel ihtiyaçlar; çocuğun yer değiştirme ve bağımsızlık isteği, bölgesellik ve ilgi ihtiyacı, merak duygusu, yaratıcılık gelişimi, çevreyi manipüle etme isteği, mahremiyet ve sosyallik ihtiyacıdır (10).

Boyut

Yapılan bir çalışmada kendileri ve aileleri için ideal bir ev tasarlaması istendiğinde çocuklar, mevcut evlerinden daha büyük bir ölçekte ve daha geniş alana sahip konutlar talep etmişlerdir (14). Çünkü çocukların evdeki diğer mekanları da deneyimleyerek oyun oynama, ailenin diğer üyeleri ile iletişim kurma ve gerektiğinde odasına çekilerek kendisine mahremiyet sağlama ihtiyacı vardır (15).

Çocukların yeterli alana sahip, bireysel bir odaya ihtiyaç vardır. Yatak odası çocuğun oyun ihtiyacı için de geniş olmalıdır (16). Konutta çocuk oyunları, gençlerin eğlenceleri vb. gibi gayri resmi aile faaliyetlerini karşılamak için ayrı bir yaşam alanı sağlanmalıdır (17).

Gökmen alan ihtiyacını konut ve yakın çevresi bağlamında ele aldığı çalışmasında, çocuğun konut içi ve dışında oyun alanı bulamadığında, konut önü yani apartman girişi, koridor ve merdivenlerde oyun oynadığını ve buralarda çocuk ile alakalı bir düzenleme olmadığını belirtmiştir (2).

Mekân ve Çevre Çeşitliliği

Çocuğun ev ortamındaki yerini ve önemini kavraması için çevresindeki zengin çeşitliliği kavraması, çocuk zekâsı üzerindeki etkisi açısından büyük önem taşımaktadır (18). Çocuk ortamları zengin ve çeşitli ortamlar sunarak çocukların bilişsel, sosyal ve motor gelişimini de desteklemelidir (8). Farklı aktivite ortamları oluşturmak çocuk için uyarıcı etki yapabilir. Çocukların bu uyarıcı kaynaklardan dolayı verdiği tepkiler, kitaplar, oyuncaklar ve okul dersleri kadar önemlidir (19). Bunun için evdeki farklı kullanıcıların farklı etkinlikleri yapabilmesini sağlayan, alanı bölen yaratıcı mimari çözümler üretilebilir; farklı işlev ve ebattaki eşyaların çeşitliliği ile de uyarıcı etkisi güçlendirilebilir (17). Tasarlanan karmaşık ve zorlu mekanlar

sunduğu çeşitlilik ile çocukların merak duygusunu geliştirerek, yaratıcılıklarını artırmaktadır (15).

Erişilebilirlik

Her yaştaki çocuk için çevre, bağımsızlığı teşvik etmelidir (20). Çocukluğun gelişimsel görevi, yetişkinlerle olan bağımlılıktan kurtulup daha olgun bir bağımsız aşamaya geçmektir (20).

Optimum gelişmenin gerçekleşmesi için, çevrenin kolayca erişilebilir ve mantıksal bir düzende tasarlanmış olması gerekir; bu durum çocuğa güven aşılama ve çocukta bağımsızlık duygusunu geliştirmektedir (19).

Çocukların çevresi, çocukların fiziksel çevreleri üzerinde üstünlük ve kontrol geliştirmelerine olanak tanıyarak yeterliliğin geliştirilmesini teşvik etmelidir (8). Aynı zamanda çevre ve çevrede bulunan donatılar, çocuğun mekân algısını kolaylaştıracak şekilde, çocuğun antropometrik ölçülerine göre düzenlenmelidir (18).

Montessori'ye göre, nasıl bir böcek ihtiyacı olan çiçeklere yönelirse, çocuk da kendisi için gerekli olan nesnelere seçer, seçmek ister (15). "Çocuklara uygun boyutlarda seçilen donatılar çocukların yeteneklerini erkenden keşfetmelerine, çevrelerini kolay kullanmalarına ve böylece özgüvenlerini pekiştirmelerine olanak verir" (21).

Doğa Unsurları ile İlişki

Konut alanının içinde ve dışında yeşil alan ve doğal elementlerin tasarımını yapmak çocukların gelişimi açısından önemlidir.

Araştırmada edilen sonuçlara bakıldığında, "çevrenin doğal elementleri" değişkeninin "doğal ortamdaki duyguları uyarmak" değişkeniyle anlamlı ve doğrudan (pozitif) bir ilişkisi olduğu söylenmektedir; yani konut mekanlarında doğal unsurların artması, teşvik edilmesi doğal ortamdaki duyguları olumlu bir oranda artırmaktadır (22). Sonuç olarak, çevredeki doğal unsurlar doğal çevrede oynamak için motivasyonun artması ve duyguların uyarılmasıyla birlikte çocukta yaratıcılık potansiyelinin geliştirilmesinde etkilidir (22).

İç Mekân Tasarımı ve Renk

Çocuklar yaşamlarının özellikle erken dönemlerinde daha fazla nesnelere etkisinde kalmaktadır. Örneğin üç yaşında bir çocuk nesnenin ayrıntısından ziyade bütünü algılamaktadır (18). Bundan dolayı çocuğun deneyimleyeceği her mekân tasarımında farklı doku, şekil ve renkte nesnelere kullanılabilir (18).

Doğal malzemeler kullanılarak, aydınlatıcı veya neşe verici, özgün ve uygun renklerle tasarlanan çevre, çocukların merak duygusunu teşvik edecektir (22).

Malzemeleri ve yüzey dokusunu (zemin ve duvar) değiştirmek ve uygun ve çeşitli renklendirmeyle kullanmak, çocukların inisiyatifini teşvik edecektir (22).

Renk haricinde mekânda dikkat çekici görsellerin kullanılması, çocuklar arasında görsel düşünceyi teşvik ederek çocuk yaratıcılığının teşvik edilmesine ve çocukların hayal gücünü olumlu etkilemesine neden olmaktadır (22).

Güvenlik

"Yerleşim alanlarında güvenli bir atmosferin geliştirilmesi, stresin azalması çocukların zihinsel huzurunu artırmak için olumlu bir etki yaratarak, çocukta yaratıcılık potansiyelini geliştirir" hipotezine yanıt arayan çalışmalar bulunmaktadır (22).

Araştırmada elde edilen sonuçlara göre, güvenliğin sağlanması ile çocuğun stresi azalmakta ve zihinsel olarak rahatlayan çocuğun yaratıcılık potansiyeli gelişmektedir (22).

Konutta çocuk güvenliğini sağlamak için yapılabilecekler şunlardır;

-Evin diğer alanları mutfaktan görülebilir şekilde, gözetime uygun açık mutfak tasarımları yapılabilir (16).

-Konut tasarımında merdiven konumu ve korkuluk oranlarına, balkon korkuluk oranlarına ve evdeki priz yerlerine dikkat edilmelidir (16).

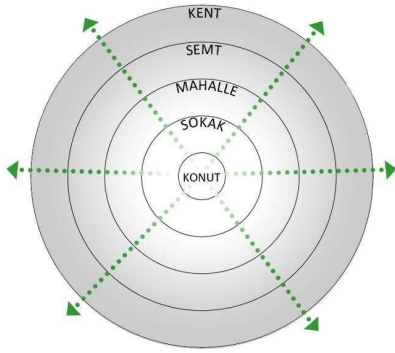
-Her yaş grubu için uygun oyun ekipmanı, güvenlik derecelerine göre seçilmeli ve kesinlikle üreticinin talimatlarına göre monte edilmelidir (16).

-Konut alanlarının iç ve dış duvarlarında doğal materyaller kullanılmalıdır (22).

-İç mekanda huzur verici keskin duvarlardan kaçınan özel formlar kullanılabilir (22).

Araştırmanın Yöntemi

Çocukların fiziksel çevre ile ilişki kurduğu mekanlar, çocuklar büyüdükçe konuttan kente doğru bir gelişme göstermektedir (Şekil 1). Araştırmada ölçek olarak, mimarlık ve çocuk ilişkisinin çok geniş bir konu olması sebebiyle çocuğun ilk tanıştığı fiziksel ortam olan “konut” ölçeği ele alınmıştır.

Şekil 1 Çocuğun kentte aksiyon çapına göre ilişki kurduğu fiziksel mekanlar

Çalışmada çocuklara “evinizin içinde ve önünde (dışında) en çok vakit geçirdiğiniz, sevdiğiniz yer neresidir?” sorusu sorulmuştur. Sayfanın soluna evlerinin içinde sevdikleri (vakit geçirdikleri) yeri ve sayfanın sağ kısmına da evin dışında en sevdikleri (vakit geçirdikleri) yerin resmini yapmaları istenmiştir. Bu çalışma çocukların konutlarının iç mekanlarını ve konut yakın çevresini (konut önü, bahçe, apartman girişi vb. mekanları) nasıl algıladığına dair mimari tespitlerin yapıldığı bir çalışmadır.

Çocuğun Kendisini İfade Yöntemi Olarak Resim

Çocukların yaptıkları resimler bize çocuğu psikolojik ve pedagojik açılarından tanıtmaya yarayan bir ölçüt olmasının yanında, çocuğun zekâ, kişilik, yakın çevre özellikleri ile iç dünyasını yansıtmaya yarayan ifade aracıdır (23).

Araştırma için çalışma grubu olarak, resim gelişimleri “şematik dönem” evresinde olan 7-10 yaş aralığındaki çocuklar seçilmiştir. Luquet’ in “görsel gerçekçilik” diye ifade ettiği bu dönemin genel özellikleri:

Çocuk resimlerinde sadece kendisi ile ilişkisini değil, başkalarının birbiriyle olan ilişkisini ve çevresini ifade etmektedir (23).

Çocuk resimlerinde nesnel arasındaki ilişkileri göstermeye başlar (24).

Çocuk çevresini saran dünyayı, kendisi ile çevresi arasındaki ilişkiyi anlamaya başlamıştır (23).

Çocuklar bu dönem itibari ile resmi bir iletişim aracı olarak görmektedir (24).

Bu dönemde en büyük gelişim, resimlerde mekânsal ilişkilerde bir düzen olmasıdır (23).

Çocuğun ilk kez çevresinin bir parçası olduğundan haberdar oluşu ile çocuk, resimlerinde “yer çizgisi” kullanmaya başlar (23).

Araştırmada çocuklara resim yaptırmakla birlikte anket soruları sorulmuştur. Böylece çocukların, konutlarını

nasıl algıladıkları ile ilgili resim yapması, görsel farkındalıklarını ve mekân algılarını ölçerken, verilen anket sorularına yazılı cevap vermeleri bu durumu sözel ifade etmelerini sağlamaktadır.

Bulgular

20 adet resim, yazılı verilen cevaplar, (yazı yazmak istemeyen çocukların) ses kayıtları, uzman çocuk psikoloğu ve literatür ışığında değerlendirilmiştir.

Fiziksel (Yapılı) Çevre Analizleri

Konut dışı (önü) fiziksel mekân ögesi olarak;

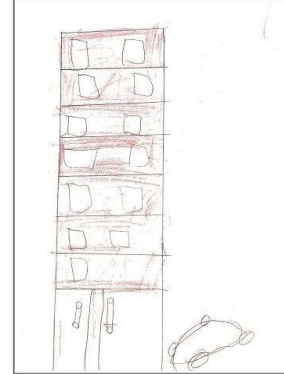
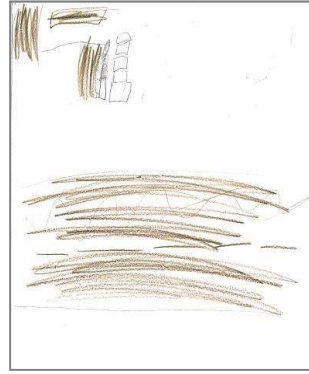
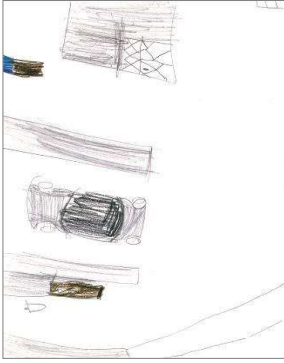
7 çocuk, yol, araba ve bina cephesi,

5 çocuk, market, bakkal, dükkân gibi tüketim mekânı,

4 çocuk, basketbol ya da futbol sahası,

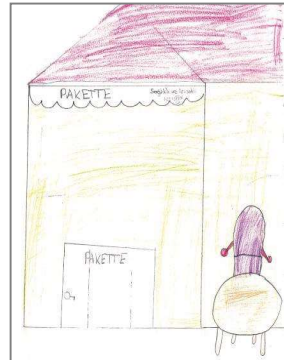
4 çocuk, park oyuncakları resmetmiştir.

Çocuk resimlerinin çoğunda ağaç, yeşil alan gibi doğa unsurlarından ziyade taşıt, yol, yol üzerinde giden taşıt ve çok katlı binalar çizildiği görülmektedir (Şekil 2).

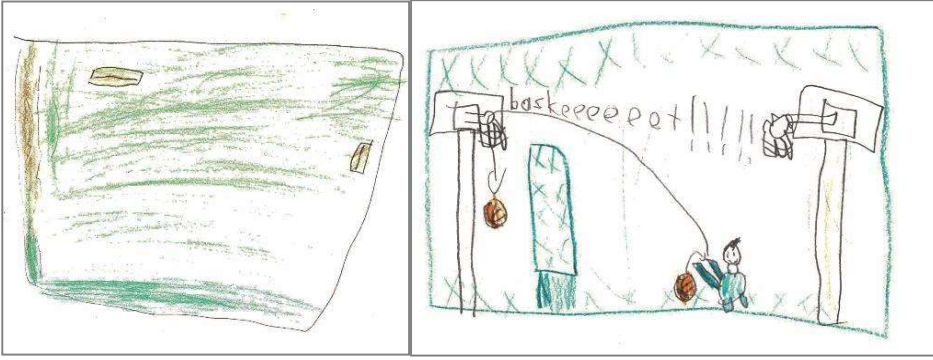
Şekil 2 Çocukların konut dış mekânı olarak taşıt, yol ve çok katlı bina çizimi

Yapılan resimlerde bina ve taşıtlardan sonra ağırlıklı olarak dükkân, market, restoran gibi ticari mekanlar bulunmaktadır (Şekil 3).

Şekil 3 Çocukların konut dış mekânı olarak market, saat dükkânı, restoran çizimi

Konut dışında en fazla vakit geçirdiği yer olarak bazı çocuklar futbol veya basketbol sahası çizmiştir (Şekil 4).

Şekil 4 Çocukların konut dış mekânı olarak futbol veya basketbol sahası çizimi

Futbol veya basketbol çizen çocuk sayısı kadar park mekanları resmedilmiştir (Şekil 5).

Şekil 5 Çocukların konut dış mekânı olarak park mekânı çizimi

Dış mekân resimlerine bakarak çocukların ağırlıklı olarak taşıt ve hız odaklı bir kent yaşamına entegre yaşadığı görülmektedir. Bu sebeple bu resimleri yapan çocukların evlerinin taşıt yoluna yakın veya yol üzerinde olduğu düşünülmektedir. Kâğıdın ortasına ve belirgin şekilde yaptıkları çizimden, taşıt ve yol öğelerinin ve kent yaşamının çocuğun yaşamında büyük bir yer kapladığı söylenebilir.

Market veya dükkân çizen çocukların evden denetimli zamanda bir ebeveyni ile dışarıya çıktıkları, ebeveyn etkinliği yaptıkları veya dışarıya bir şey satın almak için çıktıkları da söylenebilir. Yine bu çocukların buldukları cadde veya sokak üzerinde oyun alanı yetersiz olduğundan hafızalarında kalan dış mekân olarak market, dükkân çizdikleri de söylenebilir.

Çizilen park oyun alanında kaydırak, salıncak, tahterevalli gibi oyuncaklar bulunmaktadır. Dış mekânda oyun alanı çizen çocuk oranı genele göre az olmakla birlikte, çizilen oyun alanlarının da (kaymak, sallanmak gibi belirli eylemler şeklinde) nasıl oynanacağı önceden belirlenmiş, planlı park alanları olduğu görülmektedir. Kent içerisinde yapılan bu hazır oyuncaklı parkların çocuk yaratıcılığını geliştirecek şekilde olup olmadığı ayrı bir tartışma konusudur. Çocuk için açık oyun alan tasarımları konusu dünyada hala üzerinde durulan kapsamlı bir konudur.

İç Mekân Analizleri

Konut iç mekân ögesi olarak;

13 çocuk kendi yatak odasını;

5 çocuk salonu,

2 çocuk dış cepheden eve bakışı,

2 çocuk evin herhangi bir mekanını resmetmiştir.

Şekil 6 Çocuk odası çizimleri

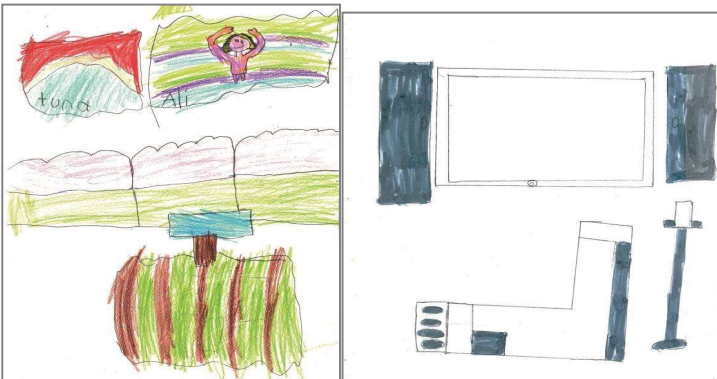
Resimlere bakıldığında çocukların büyük çoğunluğunun kendine ait yatak odasının olduğu görülmektedir. Çocukların bu resimlerde kâğıdın merkezine yerleştirdiği, detaylandırdığı eşyalar yatak, dolap, bilgisayar, çalışma masası olarak çeşitlilik göstermektedir (Şekil 6).

Bazı çocuklar sahip oldukları eşyaların markalarını çizim ve yazıyla birlikte ifade etmiştir. Telefon köşesi ve yatak üzerinde markalı eşya belirtmişlerdir (Şekil 7).

Şekil 7 Çocuk odasında bulunan markalı eşyaların yazı ile vurgulanması

Salon çizen bazı çocuklarda TV evin merkezinde ve renk olarak belirgin resmedilmiştir (Şekil 8).

Şekil 8 Salon içerisinde TV çizimi

Resimlerin çoğunda çocukların kendisine ait yatak çizdiği görülmektedir. Çocukların detaylı ve renkleri baskın şekilde yatak odası çizimlerinden kendilerine ait odalarını benimsediklerini ve bu odaya ait mekân hafızalarının güçlü olduğunu söyleyebiliriz. Yatak odalarında bulunan çalışma masası, bilgisayar masası, kitaplık gibi donatılar, üzerindeki eşyaları ile detaylı şekilde resmedilmiştir. İlköğretim düzeyindeki bu çocukların okul dışında kalan zamanda odalarında masa başında ödev yaparak veya bilgisayar ile vakit geçirdiği söylenebilir.

Salon ve TV çizilen resimlere bakıldığında, televizyonun çocukların dış dünyaya açılan tek penceresi olup olmadığı ve ailesi ile salonda sosyalleşmesini sağlayan güçlü bir araç haline gelip gelmediği diğer disiplinleri de ilgilendiren ciddi bir konudur. Burada mekânın oyun gibi eylemler üzerinden paylaşılması, ailenin medya aracı üzerinden bir araya gelmesi ile çocuğun “vakit geçirme” yeri olarak salonu ve televizyonu içselleştirmiş olması muhtemeldir.

Çocukların odalarındaki eşyaları biçim ve marka olarak ifade etmesi, televizyonu, prizi, kabloları, bilgisayarı detaylı çizimleri çocuğun mekânla kurduğu ilişkinin eylem bazında değil, tüketim nesnelere ve tüketilen zaman özelinde olduğunu düşündürmektedir.

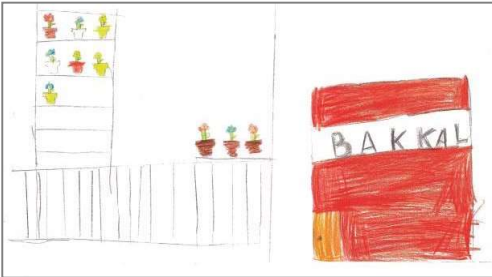
Doğa Unsurları Analizi

Resimlerde doğa unsuru olarak;

7 çocuk iç mekân ve dış mekânda güneş, gökyüzü, bitki gibi doğa unsurları

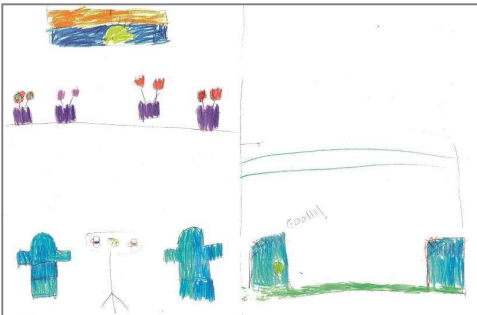
4 çocuk insan figürü kullanmıştır.

19 no' lu resimde iç mekânda saksıda bitkiler sayıca çok ve renkli çizilmiştir (Şekil 9).

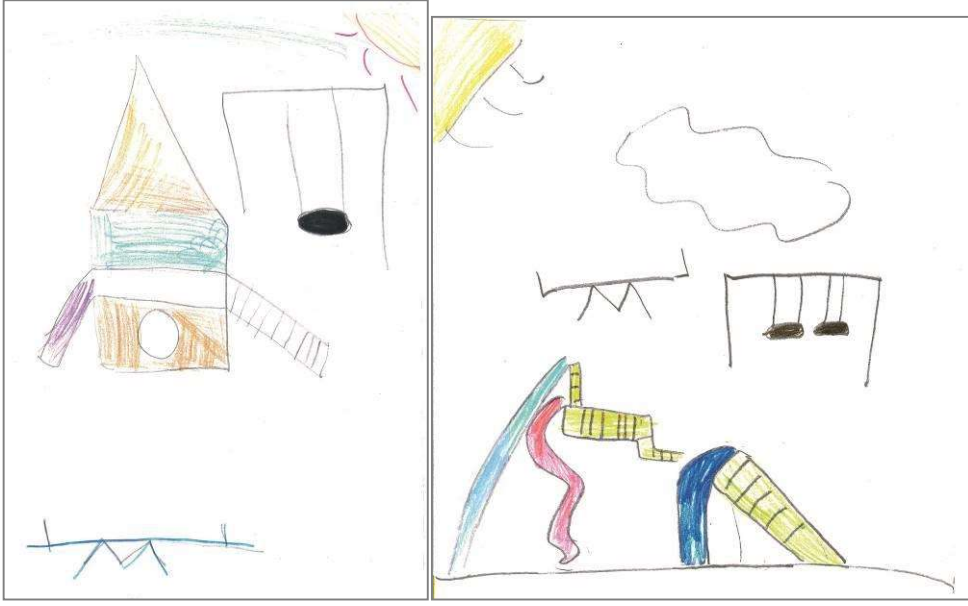
Şekil 9 İç mekânda bitki çizimi

20 no' lu resimde ise saksıda renkli çiçekler, pencereden görünen bir gökyüzü ve güneş görülmektedir (Şekil 10).

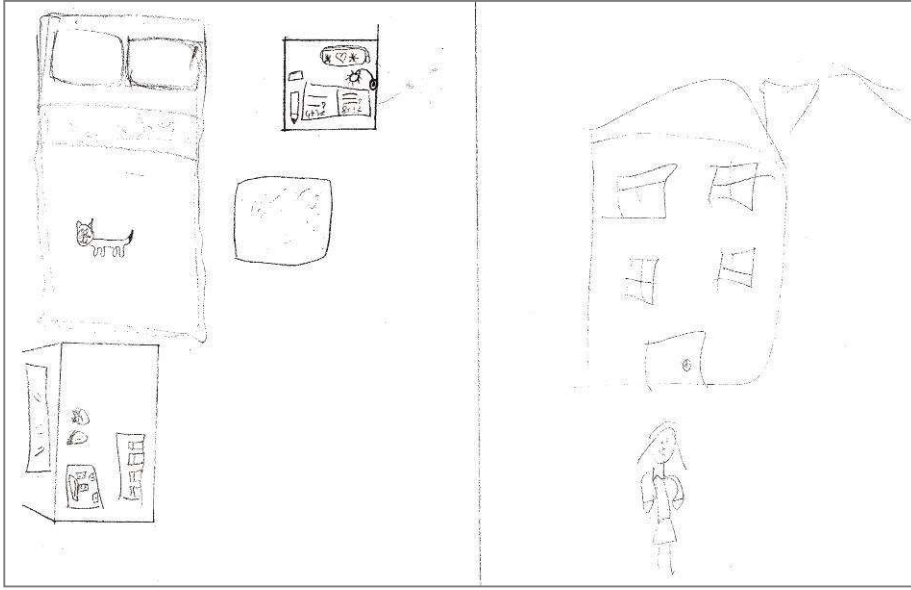
Şekil 10 Bitki, gökyüzü ve güneş çizimi

Dış mekânda ise güneş, sadece park çizilen çocuk resimlerinin bazılarında görülmektedir (Şekil 11).

Şekil 11 Dış mekânda (parkta) güneş çizimi

6 no' lu resimde az katlı bir evin önünde gülen bir insan figürü ve iç mekânda kedi çizilmiştir (Şekil 12).

Şekil 12 İç mekânda hayvan, dış mekânda insan figürü çizimi

Resimlerdeki iç mekân bitkileri üzerinde buldukları mobilya ve çizim düzeni sebebi ile dekorasyon öğesi gibi dursa da çocuk tarafından iç mekânda hafızaya alınan doğa unsurlarıdır. Çiçeklerin resmin merkezine doğru konumlandığı, güneşin ve gökyüzünün canlı renklerde çizildiği resimlerde çocukların kapalı mekânda olsa dahi doğa unsurlarının “farkında” olduğu söylenebilir. Fakat resimlerin büyük oranında insan figürünün çizilmemiş olması çocukların toplumsal yaşamla bütünleşip bütünleşmediğini sorgulamaktadır.

Değerlendirme

Araştırmada 20 çocuktan, evlerinin içinde ve önünde (dışında) en çok vakit geçirdikleri (en sevdikleri) yerin resmini yapmaları istenmiştir. Bu bölümde çocuklardan yaptıkları resim ile alakalı yazılı ve detaylı bir açıklama istenmemiş; görsel olarak konut ve çevrelerini nasıl algıladıkları ve fiziksel olarak daha çok nerelerde buldukları, etraflarındaki üç boyutlu dünyanın hangi noktalarına odaklandıkları anlaşılmaya

çalışılmıştır. Çocukların resimlerindeki nicel tespitler üzerinden mimari anlamda çıkarımlar yapılmıştır.

Çocukların “sevdiğikleri” diye tanımlanan mekânın, literatür desteği ile en çok vakit geçirdikleri ve oyun oynadıkları yer olduğu bilinmektedir. Çizilen resimlerde ağaç, hayvan, göl, deniz gibi birçok doğal yaşam unsurlarının çoğu resimde olmaması çocukların daha çok kent içerisinde, taşıt ve yapılı çevre odaklı bir çevrede yaşadığını düşündürmektedir. Bu durumda Kenan Şahin’in “otomobile karşı çocuk” tanımı akla gelmektedir. Günümüzde bu durumda en dar sokaklara dahi hâkim olan otomobiller çocuğa karşı galip gelmekte ve çocuklar güvenlikleri açısından aile gözetimi olmaksızın dışarıda vakit geçirememektedir. Çocukların konut yakın çevresini yaya olarak çok fazla deneyimleyememesi, kent yaşamında sokakların sadece bir yere ulaşmak için kullandığı bir ulaşım yolu olarak görülmesinden ziyade aynı zamanda günün belli saatlerinde trafiğe kapatılan bir oyun alanı olup olamayacağını sorgulatmaktadır.

Çocukların konut önünde çok fazla bağımsız şekilde vakit geçirememesinin bir diğer sebebi de dış ve iç mekân arasındaki ilişkilerdir. Çocuk için ilginç bir deneyim olan kapının önüne çıkmak gibi özel bir deneyim, merdivenin veya asansörün kullanımı sebebiyle tehlikeli görülerek aileler tarafından engellenmekte, çocuk belli bir yaşa gelene kadar yetişkinler olmadan kapı önüne çıkamamaktadır.

Çocukların detayları ile eşya odaklı yatak odası çizimleri ve bina, araç, yol, dükkân odaklı dış mekân çizimleri arasındaki ilişkiye bakılırsa, çocukların daha fazla iç mekânda vakit geçirip açık alanda oyun oynamaktan daha uzak oldukları görülmektedir. Kenan Şahin’in belirttiği “haydi git biraz da odanda oyun oyna” ifadesiyle çocuk üzerinde kurulan paylaşılmamış bir mekân ve zaman baskısının konutlardaki yansımaları bu resimler üzerinden okuyabilmekteyiz. Fakat günümüzde konutların en küçük odaları yatak odalarıdır ve bu anlamda bireysel oda olarak adlandırılmaz. Bu sebeple çocuklar odalarında oyun için yeterli alanı da bulamamaktadır.

Oysa mekân tasarımlarının çocuklara ne yapacağını söyleyen bir kılavuz niteliğinde olmasından ziyade, çocukların bu mekanları kendi iradesi doğrultusunda deneyimleyerek kendisine katkı sağlayabileceği, zamanı paylaşabileceği, denetimsiz, sınırsız gelişim alanları olması, çocukların sağlıklı gelişip yine kentlerine ve mahallelerine sahip çıkmasını sağlayan büyük bir adım olacaktır.

Kaynaklar

- Acar, H. (2014). "Learning Environments for Children in Outdoor Spaces." *Procedia- Social and Behavioral Sciences*, 141: 846–853.
- Sivri Gökmen, H., (2006). "Konutta Çocuk Var mı?", *Ege Mimarlık Dergisi*, 2 (57): 22–25.
- Güçlü, S., (2016). "Çocukluk ve Çocukluğun Sosyolojisi Bağlamında Çocuk Hakları", *Sosyoloji Dergisi*: 1–22.
- Vandivere, S., Hair E. C., Theokas C., Cleveland, K., McNamara, M., and Atienza, A., (2006). "How Housing Affects Child Well-Being", *Funders' Network for Smart Growth and Livable Communities*: 1-35.
- Barre, F.; Çeviren: Güvenç, M., (1984). "Çocuk ve Mekan ya da Yitirilmiş Kent", *Mimarlık Dergisi*, 9: 14-17.
- Alga, R., (2005). Yaşam Döngüsüne Bağlı Olarak Konut Tasarımını Etkileyen Faktörler, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Özge Ö., (2009). Ev Kavramı Ve Çocuklarda Konut Çevresinin Algılanması, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Green, C. J., (2011). "A Place of My Own: Exploring the Special Places of Preschool Children in the Home Environment", *Phd in Education Curriculum and Instruction, University of Wyoming, USA*.
- Hancock, R., and Gillen, J., (2007). "Safe places in domestic spaces: two-year-olds at play in their homes", *Centre for Research in Education and Educational Technology The Open University Corresponding*, 5 (4): 1–24.
- Miller, S., (1986). "Designing The Home for Children : A Need-Based Approach", *Board of Regents of the University of Colorado, A Body Corporate, for the Benefit of the Children, Youth and Environments Center at the University of Colorado Boulder*, 3 (1): 55-62.

- Breyse, P., Farr, N., Galke, W., Lanphear, B., Morley, R., and Bergofsky, L., (2004). "The Relationship Between Housing And Health: Children At Risk" *Environmental Health Perspectives*, 112 (15): 1583–1588.
- Paz, K. M., (2012). *On Growth and Development: Housing Environment Impacts on Children 's Development and Its Relevance in Interior Design Solutions*, Master Thesis, Eastern Michigan University, Michigan.
- Gifford, R. and Lacombe, C., (2006). "Housing Quality And Children's Socioemotional Health", *Journal of Housing and the Built Environment*, 21 (2): 177–189.
- Schiavo, R. S., (1990). "Children' s and Adolescents Designs of Ideal Homes", *Children ' s Environments Quarterly* , 7 (4): 37- 46.
- Çakmakçı Yıldız M. ve Yıldız S., (2018). "Çocuğun Kente İlk Katılım Mekanları; Ev ve Sokak", İstanbul 1.Konut Kurultayı Güvenli Yaşam Alanları ve Erişilebilir Konut, 10-11 Mayıs 2018, İstanbul.
- City of Vancouver Land Use and Development Policies and Guidelines, (1992). *High-Density Housing for Families With Children Guidelines*, Vancouver.
- Skarnitzl, R. and Machač, P., (2007). "Principles of Child Friendly Housing" *Phonetica*, 68(3): 2-13.
- Aydoğan Y., (2006). "Ev Ortamının Çocuğun Gelişimine Göre Düzenlenmesi", *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*", 3(10): 27-33.
- Sanoff, H., (1995). *Creating Environments for Young Children*", Second Edition, North Carolina State University.
- Stoecklin, L. V., (2016). "Designing for All Children", <https://www.whitehutchinson.com/children/articles/designforall.shtml>, 10 Ekim 2018.
- Öymen Gür, Ş. ve Zorlu T., (2002). *Çocuk Mekanları, Birinci Baskı, Yem Yayınları, İstanbul.*
- Azeri, A. R. K., Parvizi, R., Khaleghi, S. J. and Hosseini, S. B., (2014). "Effective Design Principles in Promotion of Children's Creativity in Residential Spaces", *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 202: 31–46.
- Yavuzer H., (1992). *Resimleriyle Çocuk- Resimleriyle Çocuğu Tanıma*, 22.Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Halmatov, S., (2017). *Çocuk Resimleri Analizi ve Psikolojik Resim Testleri- Çocuk ve Yetişkinler İçin*, 4.Baskı, Pegem Akademi, Ankara.

A STUDY ON CHILDREN'S PLAYGROUNDS OF TOKİ SETTLEMENTS: THE CASE OF BAĞBAŞI NEIGHBORHOOD (KIRŞEHİR, TURKEY)

TOKİ YERLEŞMELERİNİN ÇOCUK OYUN ALANLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME: BAĞBAŞI MAHALLESİ ÖRNEĞİ

Albeniz Tuğçe Ezme Gürlek

PhD Candidate, Urbanization, MSGSU, Turkey

Res. Asst. Political Science and Public Administration, KAEU, Turkey

ORCID No: 0000-0002-5818-2471

ABSTRACT

According to Principle-7 of the United Nations (UN) Declaration of the Rights of the Child dated 20 November 1959: "Playing and entertainment opportunities are provided with the aim of education of the child; society and public authorities endeavor to increase the enjoyment of this right by the child." Also, Article-31 in the UN Convention on the Rights of the Child (1989) defines "the child's free participation in cultural and artistic life, to have rest, leisure, play and activities appropriate for his age". For this reason, well-designed playgrounds not only provide a playground for children, but also contribute to their personal development, physical self-development, increasing communication skills, development of brain functions and gaining social skills. In this direction, while designing and planning urban spaces and especially open public spaces, it is important to give importance to children's playgrounds, to ensure the adequacy of these areas, to determine their capacities correctly, to be accessible and to meet the requirements.

In Turkey, children's playgrounds, city parks, neighborhood parks, green areas and sports fields are calculated to meet the condition of 10 m² per person. However, children's playgrounds are also insufficient as they are located within this 10 m² area. It has been determined that Housing Development Administration of Turkey (TOKI) projects, which were carried out especially after 2010, have relatively more (square meters) children's playgrounds compared to other settlements of the city. However, it is possible to detect deficiencies in these children's playgrounds in terms of physical conditions, educational functions and accessibility. In this context, this study presents an analysis on the children's playgrounds of the TOKI campus, which was built with the urban transformation project decided to be made in 2011 in Kırşehir Bağbaşı District and whose delivery to the beneficiaries was completed as of 2022. In this study, a total of fifteen children's playgrounds in Bağbaşı TOKI settlement were discussed and after the physical condition of each of them was determined, adequacy, capacity, usage characteristics, accessibility and needs analysis were carried out. In the research, participant observation method was used, and two-time schedules were used for each playground, as weekdays and weekends. The determinations regarding children's playgrounds were photographed, and the data obtained were analyzed through the tables and the visuals created.

As a result, it has been determined that the existing children's playgrounds in Kırşehir Bağbaşı TOKI settlement are insufficient to support the psychological, mental, physical and social development of children in terms of their physical characteristics, landscaping, and structural design.

Keywords: Housing Development Administration of Turkey (TOKI), Bağbaşı Neighborhood, Urban Renewal, Children's Playgrounds, Kırşehir.

ÖZET

20 Kasım 1959 tarihli Birleşmiş Milletler (BM) Çocuk Hakları Bildirgesi'nin 7. İlkesine göre: "Çocuğa eğitimle aynı amaçlara yönelik bütün oyun ve eğlenme olanakları sağlanır; toplum ve kamu makamları çocuğun bu haktan yararlanmasını artırmaya çaba gösterir." Ayrıca, 1989 tarihli BM Çocuk Hakları Sözleşmesinin 31. Maddesi de "Çocuğun dinlenme, boş zaman değerlendirme, oynama ve yaşına uygun

etkinliklerde bulunmasını, kültürel ve sanatsal yaşama serbestçe katılımını” bir hak olarak tanımlamıştır. Bu nedenle, iyi tasarlanmış oyun alanları çocukların oyun hakkının tesliminin yanı sıra kişisel gelişimine, fiziksel olarak kendini geliştirmesine, iletişim kabiliyetini arttırmasına, beyin fonksiyonlarının gelişimine ve sosyal yetenekler kazanmasına da katkı sunar. Bu doğrultuda, kent mekanlarının ve özellikle de açık kamusal alanların tasarımı planlaması yapılırken çocuk oyun alanlarına gereken önemin verilmesi ve bu alanların yeterliliği, kapasitesi, erişilebilirliği ve gereksinimleri üzerine doğru tespitlerin yapılması önem arz etmektedir.

Türkiye’de çocuk oyun alanları, kent parkları, mahalle parkları, yeşil alanlar ve spor alanları, kişi başına 10 m2 şartı sağlanmak üzere hesaplanmakta fakat çocuk oyun alanları da bu 10 m2’nin içinde yer aldığı için yetersiz kalmaktadır. Özellikle 2010 sonrası gerçekleştirilen TOKİ projelerinin görece kentin diğer yerleşimlerine oranla daha fazla (metrekare) çocuk oyun alanına sahip olduğu gözlenmektedir. Fakat yine de gerek fiziki şartlar gerek eğitsel fonksiyonlar gerekse erişilebilirlik açısından bu çocuk oyun alanlarında da eksiklik tespit etmek mümkündür. Bu bağlamda, bu çalışma Kırşehir Bağbaşı Mahallesi’nde 2011 yılında yapılması kararlaştırılan kentsel dönüşüm projesi ile inşa edilmiş ve 2022 yılı itibari ile hak sahiplerine teslimi tamamlanmış olan TOKİ yerleşkesinin çocuk oyun alanları üzerine bir analiz sunmaktadır. Bu çalışmada, Bağbaşı TOKİ yerleşmesinde bulunan toplam 18 çocuk oyun alanı ele alınmış ve her birinin fiziki durum tespiti yapıldıktan sonra yeterlilik, kapasite, kullanım özellikleri, erişilebilirlik ve gereksinim analizi gerçekleştirilmiştir. Araştırmada katılımcı gözlem metodu kullanılmış olup, her bir çocuk oyun alanı için hafta içi ve hafta sonu olmak üzere iki zaman çizelgesi kullanılmıştır. Çocuk oyun alanlarına dair belirlenen tespitler fotoğraflanmış, elde edilen veriler tablolar ve oluşturulan görseller üzerinden analiz edilmiştir.

Sonuç olarak, Kırşehir Bağbaşı TOKİ yerleşmesinde mevcut çocuk oyun alanlarının sahip oldukları fiziki özellikleri, peyzaj düzenlemesi, yapısal tasarım açısından çocukların psikolojik, zihinsel fiziksel ve sosyal gelişimini desteklemede yetersiz kaldığı tespit edilmiş, tablolar ve görsellerin ışığında bu tespitler sunulmuş ve bundan sonraki düzenlemeler için öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: TOKİ, Bağbaşı Mahallesi, Kentsel Dönüşüm, Çocuk Oyun Alanları, Kırşehir.

Giriş

Kent planlama ve kentsel tasarım disiplinleri, günümüzde dünya nüfusunun yarısından fazlasına ev sahipliği yapan kentsel coğrafyanın ihtiyaçlarını karşılamak, bu ihtiyaçlara dair fikir üretmek, bu fikirleri uygulamak için projeler hazırlamak ve bu projeler kapsamında kent sakinlerinin yaşam standardını yükseltmek için her geçen gün gelişen ve yeni kavramlar ve ihtiyaçlar doğrultusunda kendisini güncelleyen alanlardır. Her ikisi de kentsel coğrafyanın ihtiyaçlarına yönelik ve kamu yararını önceleyen uygulamalara imza atan disiplinler olarak karşımıza çıkar. Dünya kentleri düşünüldüğünde, her coğrafyanın kendine özgü, kendi ihtiyaçları doğrultusunda kent planlama açısından farklı hukuksal zeminlere sahip olduğunu görmekteyiz. Yine, aynı ülke içinde dahi olsa kentin ölçeğinin, yerel yönetim bütçesinin, belediyelerin yönetim modelinin (katılımcı, yenilikçi, yönetişim önceleyen, vb.) ve kent sakinlerinin taleplerinin farklı süreçleri şekillendirdiğini görmek mümkündür. Tüm bu süreçlerde, özellikle katılım sürecindeki eksiklikler ve aksaklıklara dair eleştiriler geliştiren ve öneriler sunan dünya genelinde önemli bir akademik yazın bulunmaktadır (Başaran Uysal, 2015; Jansson & Ramberg, 2012; Cavet ve Sloper, 2004; Irvin & Stanbury, 2004; Hart, 1997).

Katılım en temel anlamıyla, süreci etkileme hakkına ve gücüne sahiplik üzerinden tanımlanabilir (Arnstein, 1969; Başaran Uysal, 2015). Demokrasinin en temel prensiplerinden biri ve kentsel alanların şekillenmesinde gerekliliği artık tartışılmaz olan kriterlerden biri olarak katılım üzerine gerçekleştirilen akademik yazın, katılımcılar olarak özellikle yetişkinleri işaret etmekte ve çocukların kentsel kararlara katılımı konusunda literatürde bir muğlaklık gözlemlenmektedir. Çocukların gerek oy hakkına sahip olmaması gerekse ebeveynlerinin izinleriyle çalışmalara dahil edilebiliyor olması nedeniyle katılım süreçlerinde yeterince temsil edilmediği ve kendilerine yer bulamadığı bir gerçeklik olarak karşımızdadır. Bu nedenle, gerçekleşen kentsel projelerin birçoğu da yetişkinlerin gözünden tespit edilen sorunları çocuklar için hayata geçirmek üzerine inşa edilmektedir. Birçok bilimsel çalışma üzerinden tespit edilen ihtiyaçlara dayanarak, kaç metrekarelik çocuk alanlarının hangi mesafe aralıkları ile konumlandırılması gerektiğine karar verilmiş; çocukların bu alanlarda gözlemlenmesine dayalı analizlerle hangi tip çocuk oyun alanlarında mutlu oldukları tespit edilmiş, hangi fonksiyonlara sahip çocuk oyun alanlarının daha fazla kullanıldığı belirlenmiş, bu fonksiyonlardan hangilerinin çocukların fiziki ve zihinsel gelişimine katkı sunduğu değerlendirilmiştir. Fakat tüm bu süreç içinde çocuk aktif olarak yalnızca kentsel alanı kullanan fakat bu

alanın tasarlanmasında, geliştirilmesinde ve ihtiyaçların belirlenmesinde sözü olmayan olarak karşımıza çıkmaktadır. Dünya genelinde tabi ki bu durumun tersi çocukların katılımını sağlayan ve taleplerini değerlendiren uygulamalar da mevcuttur fakat sayısı çok azdır. Fakat özellikle son 20 yılda özellikle çocuk oyun alanlarının tasarımına ilişkin evrensel bir konsensüs sağlanmamış olsa da benzer uygulamalar görmek mümkündür: güvenlik, malzeme seçimi, zemin seçimi gibi önemli noktalarda Türkiye'deki yeni çocuk oyun alanlarının bu evrensel kıstasları yakalamak konusunda çaba sarf ettiğini ve eski çocuk oyun alanlarını güncellediğini söylemek yanlış olmaz. Türkiye, çocukların kentsel kararlara katılımı konusunda henüz yasal bir adım atmamış ve bazı yerel yönetim deneyimleriyle kısa adımlarla ilerleme kat ederken, çocuk haklarının ve çocuk mekanlarının genel olarak yerel yönetimlerce çok fazla gündeme alınmadığı da bir gerçektir (Başaran Uysal, 2015:424).

Bunun yanı sıra, özellikle 2000 sonrası Türkiye kentlerinin dönüştürülmesinde önemli bir aktör olarak karşımıza çıkan TOKİ'nin, çocuk oyun alanlarının sayısı ve erişilebilirliği üzerinden pozitif uygulamalara sahne olan konut yerleşimleri inşa etmeye başladığı görülmektedir. Kentin diğer alanlarına oranlar genelde daha çok çocuk oyun alanı imkânı sunan TOKİ yerleşimleri, ya boş kentsel arazilerde inşa edilmekte ya da eski yerleşik alanların kentsel dönüşüm adı altında yıkılarak sil-baştan inşası ile hayata geçirilmektedir ki bu sıfırdan bir mekân yaratmanın avantajını kullanmaktadır. Birleşmiş Milletler (BM) Çocuk Hakları Bildirgesi'nin (1959) 7. ilkesine göre: "Çocuğa eğitimle aynı amaçlara yönelik bütün oyun ve eğlenme olanakları sağlanır; toplum ve kamu makamları çocuğun bu haktan yararlanmasını artırmaya çaba gösterir." TOKİ'nin bu anlamda bir kamu kurumu olarak özellikle Kırşehir Bağbaşı TOKİ yerleşiminde söz konusu çabayı sarf ettiğini belirtmek gerekir.

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi (1989)'nin 31. maddesi "Çocuğun dinlenme, boş zaman değerlendirme, oynama ve yaşına uygun etkinliklerde bulunmasını, kültürel ve sanatsal yaşama serbestçe katılımını" bir hak olarak tanımlamıştır. Bu nedenle, iyi tasarlanmış oyun alanları çocukların oyun hakkının tesliminin yanı sıra çocukların kişisel gelişimine, fiziksel olarak kendini geliştirmesine, iletişim kabiliyetini arttırmasına, beyin fonksiyonlarının gelişimine ve sosyal yetenekler kazanmasına da katkı sunması gerekir. Bu doğrultuda, kent mekanlarının ve özellikle de açık kamusal alanların tasarımı planlaması yapılırken çocuk oyun alanlarına gereken önemin verilmesi ve bu alanların yeterliliği, kapasitesi, erişilebilirliği ve gereksinimleri üzerine doğru tespitlerin yapılması önem arz etmektedir. Türkiye'de çocuk oyun alanları, kent parkları, mahalle parkları, yeşil alanlar ve spor alanları, kişi başına 10 m² şartı sağlanmak üzere hesaplanmakta fakat çocuk oyun alanları da bu toplam 10 m²'nin içinde yer aldığı için yetersiz kalmaktadır. Avrupa kentlerinde bu rakam bazen sadece çocuk oyun alanı metrekaresi için sağlanmış durumdadır, örneğin Münih 11 m²/kişi çocuk oyun alanına sahip bir kenttir (Aydemir, 2004). Türkiye'de ise kent bazında değerlendirme yapıldığında bu rakamın çok altında bir sonuçla karşılaşmaktadır. Örneği Şişman ve Özyavuz'un (2010) Tekirdağ üzerine gerçekleştirdikleri çalışmanın sonucuna göre kentte kişi başına düşen oyun alanı 0,55 m²/kişi, Türkan ve Önder'in (2011) Balıkesir'de gerçekleştirdikleri araştırmanın sonucu ise 0,18 m²/kişi olarak tespit etmişlerdir. Fakat kent ölçeğinden bağımsız, mahalle ya da yerleşim yeri baz alınarak gerçekleştirilen çalışmalarda bu oranda artış ya da azalış gözlemlemek mümkündür. Özellikle 2010 sonrası gerçekleştirilen TOKİ projelerinin görece kentin diğer yerleşimlerine oranla daha fazla (metrekare) fakat hala Avrupa ortalamasının altında çocuk oyun alanına sahip olduğu görmek mümkündür. Fakat yine de fiziki şartlar, eğitsel-öğretici fonksiyonlar gerekse yaratıcılığı geliştirme ve alternatif sunma açısından bu çocuk oyun alanlarında da eksiklik tespit etmek mümkündür.

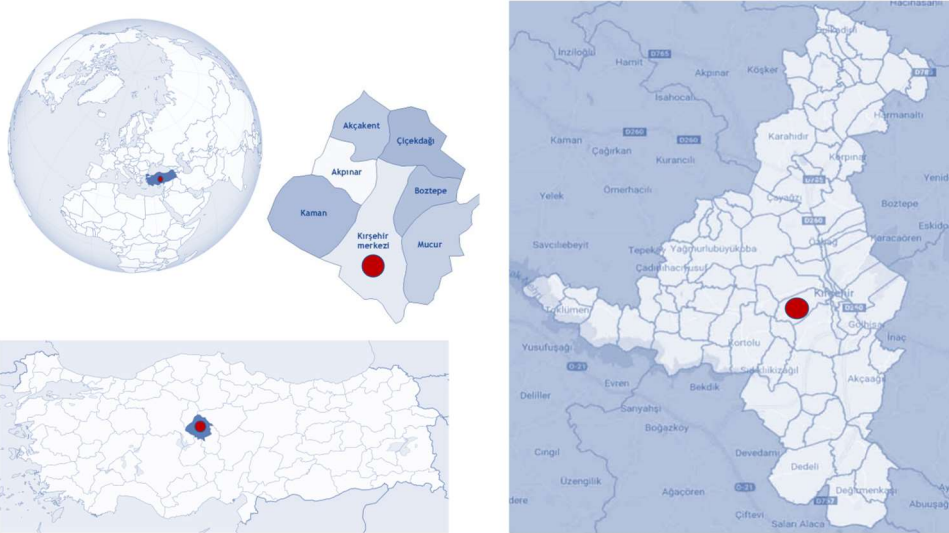
Tüm bu belirlemeler sonucunda ortaya çıkan standartlar üzerinden gerçekleştirilen analizlerle ülkemizdeki çocuk oyun alanlarının halen yetersiz olduğu ve kentsel kamusal alanlar içinde ihmal edilmiş bir alan olarak kaldığı; gerek çocukların yaratıcılıklarını geliştirme potansiyeli olan gerekse sosyalleşmeleri için önemli bir zemin sunan bu alanlara gereken önemin verilmesinin, bir mekânsal müdahale olmanın ötesinde toplumsal bir yatırım olarak düşünülmesi gerektiği birçok araştırmanın sonuçlarında altı çizilen önemli bulgulardır (Başaran Uysal, 2015; Türkan & Önder, 2011; Şişman & Yavuz, 2010; Yılmaz & Bulut, 2003; Öymen Gür & Zorlu, 2002). Yerel demokrasi, kent hakkı, kentsel katılım gibi kavramların tartışması henüz devam ettiği ülkemizde, çocuk oyun alanlarının tasarlanması ve planlanmasında çocukların ve ebeveynlerinin kararlara katılımını, bu alanların çocukların yaratıcılığını, çevreye duyarlılığını, kendini keşfetmesini, zihinsel ve fiziksel gelişimine katkı sağlamasını tartışmaya açmak her ne kadar uygulanması zor bir arzu olarak gözükse de bugün gelişmiş ülkelerin kentlerinden (Mulighedernes Park/ Danimarka, St. Louis Şehir Müzesi Çocuk Parkı/ ABD, Parque Gulliver Çocuk Oyun Alanı/ İspanya, Water Çocuk Oyun Alanı/ Polonya, Crocheted Çocuk Oyun Alanı/ Japonya, Wulaba Park/ Avustralya) örnek alınacak birçok örnek deneyim söz konusudur.

Bugün Türkiye'nin birçok kenti kişi başı çocuk oyun alanı olarak düşük standartlara sahiptir ve Avrupa ve ABD ortalamalarının çok altında seyretmektedir. Bunun yanı sıra, gerekli güvenlik standartları henüz sağlanmamış çocuk oyun alanlarında zihinsel gelişime katkı, yaratıcılığı geliştirme, eğitici oyuncak tasarımı, çocuk-doğa ilişkisi gibi birçok kriteri tartışmaya açmak zor görünmektedir. Fakat yine de görece yerleşik kentsel alanların birçoğundan daha fazla çocuk oyun alanına sahip olarak inşa edilen, daha güvenli özelliklere sahip ve erişilebilirliği yüksek bir yerleşim örneği olarak Kırşehir Bağbaşı TOKİ yerleşiminin analizi hem kaydedilen ilerlemeyi görmek hem de bu ilerlemedeki eksiklikleri tespit etmek açısından önemli bir örnek saha araştırması imkânı sunmaktadır.

Bu çalışma kapsamında, Kırşehir Belediyesi ve TOKİ arasında 13.07.2010 tarihli gerçekleştirilen protokol ile Bağbaşı Mahallesi'nde gerçekleştirilen kentsel dönüşüm projesinin 3 etaptan oluşan konut yerleşim alanı içinde bulunan 18 çocuk oyun alanı incelenmiştir. İlk etabının inşası 2011 yılında başlayan ve 2013 yılında teslim edilen, daha sonra ikinci etabın ve üçüncü etabın kademeli olarak inşası ve hak sahiplerine teslimi ile Aralık 2021'de tamamlanan bu TOKİ yerleşiminde bulunan çocuk oyun alanları, yazarın yaklaşık 8 yıllık katılımcı gözlemi, çalışma kapsamında her bir park için gerçekleştirdiği saha ziyaretleri ve fotoğraflamalar sonrasında analiz edilmiştir. Araştırma kapsamında, Bağbaşı TOKİ yerleşiminde bulunan toplam 18 çocuk oyun alanının hepsi ele alınmış ve her birinin fiziki durum tespiti yapıldıktan sonra yeterlilik, kapasite, kullanım özellikleri, erişilebilirlik ve gereksinim analizi gerçekleştirilmiştir. Çocuk oyun alanlarına dair belirlenen tespitler fotoğraflanmış, elde edilen veriler tablolar ve oluşturulan görseller üzerinden analiz edilmiştir.

Kırşehir Bağbaşı Mahallesi

İç Anadolu Bölgesinde bulunan Kırşehir, coğrafi olarak Orta Kızılırmak, tarihi olarak ise Kapadokya üçgeni içinde konumlanan bir kent profili çizmektedir. 14 mahalleden oluşan kentin merkez ilçesinde bulunan Bağbaşı Mahallesi'nin nüfusu 2021 TÜİK verilerine göre 16.920'dir ve bu nüfusun yaklaşık yarısı bugün TOKİ yerleşiminde ikamet etmektedir.

Şekil 1: Kırşehir Bağbaşı Mahallesi'nin Konumu.

(Kaynak: Wikipedia.org internet sitesinden erişilen haritalar üzerine konum bilgileri yazar tarafından işlenmiştir)

Bağbaşı mahallesi'nin kuruluşu 1940'lı yıllara kadar uzanmaktadır. İlk etapta bir köy yerleşimini andıran, birbirinden uzak üç-beş evin var olduğu mahalle, daha sonra farklı civar coğrafyalardan aldığı göç ile büyümüş ve 1950'lerin sonuna gelindiğinde bir mahalle görüntüsüne sahip olmuştur. 1970 yılında, "gecekondu önleme bölgesi" olarak ilan edilen Bağbaşı'nda şahıslara arazi tahsisi gerçekleştirilmiş, altyapı hizmetleri yerel yönetim tarafından sağlanmış ve yapılan imar düzenlemeleri ile kente bağlanmasını sağlayan bugün ki Muharrem Ertaş Caddesi açılmıştır. 2011'de başlayan 2021'de tamamlanan Bağbaşı kentsel

dönüşüm projesine kadar mahalle tek ve iki katlı bahçeli evlerle, dar toprak yollarla, bahçelerde meyve ağaçlarıyla ve sokaklarda oynayan çocuklarıyla anlatılara girmiştir.

Fotoğraf 1: Bağbaşı Mahallesi: Eski Konut Yapısı (önde) ve TOKİ Apartmanları (arkada).
(Kaynak: Kırşehir Belediyesi Basın Arşivi)

Fotoğraf 2: Bağbaşı Mahallesi: Eski Konut Yapısı (önde) ve TOKİ Apartmanları (arkada).
(Kaynak: Kırşehir Belediyesi Basın Arşivi)

2010'da Kırşehir Belediyesi ve TOKİ arasında gerçekleşen protokol ile hazırlanan Bağbaşı Kentsel Dönüşüm Projesinin inşası 2011 yılında başlamış ve 2021'de tamamlanmıştır. Mahallenin 480.000 metrekarelik alanı, toplam 2712 konutluk 5 ve 10 katlı apartmanlardan oluşan bir TOKİ yerleşimine dönüşmüştür. Projenin 768 konuttan oluşan ilk etabı 2013'te, 760 konuttan oluşan ikinci etabı ise 2016'da ve 1184 konuttan oluşan üçüncü etap konutları Aralık 2021'de tamamlanarak hak sahiplerine teslim edilmiştir.

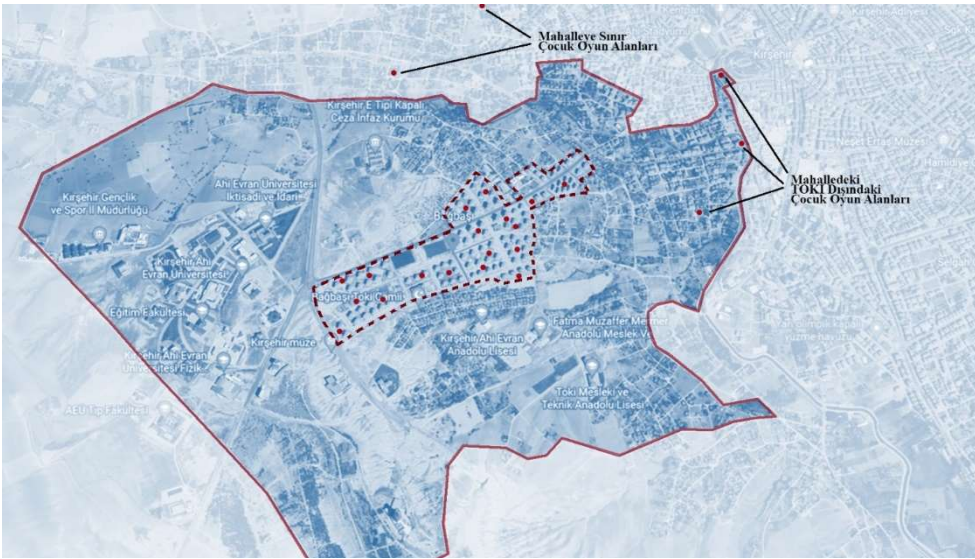
Bugün mahalle alanının yarısını 2006 yılında kurulan Kırşehir Ahi Evran Üniversitesinin merkez kampüsü ve Termal Turizm alanı kaplarken, kalan yarısı konut alanından oluşmaktadır. Bu konut alanının da büyük bir kısmını TOKİ yerleşimi kaplamaktadır.

Metot ve Yöntem

Çalışma kapsamında, Bağbaşı Mahallesi'nde gerçekleştirilen kentsel dönüşüm projesinin 3 etapta oluşan konut yerleşim alanı içinde bulunan 18 çocuk oyun alanı incelenmiştir. TOKİ yerleşiminde bulunan çocuk oyun alanları, yazarın yaklaşık 8 yıllık katılımcı gözlemi ve çalışma kapsamında her bir park için gerçekleştirdiği saha ziyaretlerinin bulguları üzerinden analiz edilmiştir. Araştırma sahasında bulunan toplam 18 çocuk oyun alanının hepsi ele alınmış ve her birinin fiziki durumu incelendikten sonra kontrol listesi üzerinden yeterlilik, kapasite, kullanım özellikleri, erişilebilirlik ve gereksinim tespitleri gerçekleştirilmiştir. Kontrol listesindeki her soru 3'lü bir skala («kötü», «orta» ve «iyi») ile değerlendirilmiştir. Böylece her çocuk oyun alanı için toplam bir puan elde edilmiştir. Daha sonra her oyun alanı için belirlenen toplam puanlar üzerinden çocuk oyun alanının durumu kategorize edilmiştir. Çocuk oyun alanlarına dair belirlenen tespitler fotoğraflanmış, elde edilen veriler tablolar ve oluşturulan görseller üzerinden analiz edilmiştir.

Analizler ve Bulgular

Bağbaşı TOKİ yerleşimi 110 apartman, 2 açık saha, iki cami, bir okul, bir aile yaşam merkezi, bir park ve toplam 18 çocuk oyun alanını içermektedir. Belirmek gerekir ki mahalle sınırı içinde bu 18 çocuk oyun alanı dışında yalnızca 3 tane ve mahalle sınırına yakın diğer mahalle sınırları içinde de 2 tane olmak üzere; Bağbaşı mahallesi sakinlerinin kullanımına uygun toplam 23 çocuk oyun alanı bulunmaktadır. Buradan görüleceği üzere, Bağbaşı TOKİ yerleşimi hem bulunduğu mahalle ortalamasının hem de kentin diğer yerleşimlerinin çocuk oyun alanı ortalamasının çok üstünde bir profil sergilemektedir ve sahip olduğu çocuk oyun alanları ile sınırı olan diğer tüm mahallelerin sakinlerine de hizmet vermektedir.

Şekil 2: Bağbaşı Mahallesi (kırmızı çizgi), TOKİ Yerleşimi (kırmızı kesik çizgi) ve Çocuk Oyun Alanları (kırmızı noktalar)

(Kaynak: Google-Earth internet sitesinden alınan ekran görüntüsü üzerine konum bilgileri yazar tarafından işaretlenmiştir)

TOKİ yerleşiminde bulunan 18 çocuk oyun alanı incelendiğinde (1) fiziksel özellik, (2) yeterlilik ve kapasite, (3) kullanım özellikleri, (4) erişilebilirlik ve (5) gereksinimlere dair olmak üzere 5 başlık altında şu tespitler ortaya konmuştur:

Fotoğraf 4: Bağbaşı TOKİ Yerleşimi Çocuk Oyun Alanları.

(Kaynak: Fotoğraflar, saha ziyaretleri esnasında yazar tarafından çekilmiştir)

(1) Çocuk Oyun Alanlarının Fiziksel Özelliklerine İlişkin Bulgular:

Bağbaşı TOKİ yerleşiminde bulunan 18 çocuk oyun alanı içinde yalnızca 2013 yılında teslim edilmesinden kaynaklı en eski etap olan ve en yoğun çocuklu nüfusa sahip olan ilk etapta bulunan 2 ve 6 numaralı çocuk oyun alanları kötü durumdadır. Bu iki çocuk oyun alanının yenilenmesi gerekirken, bunların yanı sıra beş tane çocuk oyun alanının da bakım zamanının gelmiş olduğu tespit edilmiştir.

Toplam çocuk oyun alanı içinden 16 tanesi güvenli konumda bulunmaktadır. Fakat 15 ve 2 numaralı çocuk oyun alanları, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi merkez kampüsü ve şehir merkezi arasını bağlayan Şehit Sahir Kurutluoğlu Caddesine sınırda konumlanmaktadır ve herhangi bir bariyer ile ayrıştırılmadığından çocukların güvenliği açısından risk barındırmaktadır. Bunun yanı sıra, bazı çocuk oyun alanları da TOKİ içi araç yollarına sınır konumlara sahiptir. Bu gerek ana gerekse ara yollara sınırı olan parklarda ve etrafında herhangi bir uyarıcı levha tespit edilmemiştir.

Hemen her çocuk oyun alanı içinde benzer oyun elemanları kullanıldığı (salıncak, kaykay, tahterevalli, yaylı hayvan figürlü salıncaklar, vb.) tespit edilmiştir. Tüm oyun elemanları için renkli plastik malzeme tercih edilmiştir. Sadece 8 ve 9 numaralı çocuk oyun alanlarında bunlara ek olarak yetişkin spor aletleri de mevcuttur ve bu aletler demir malzemeden üretildiğinden çocuklar için risk barındırmaktadır. Oyun alanlarında bulunan oyun elemanları sayısı dört ila yedi arasında değişiklik göstermektedir. Çocuk oyun alanlarında zemin kaplaması olarak da güvenli bir tercih yapılmış ve yumuşak zemin malzemeleri (kauçuk ve toprak) kullanılmıştır.

Alanların hiçbirinde su ögesi kullanılmamıştır. Sadece 3 numaralı çocuk alanının yakınında (bu çocuk oyun alanı TOKİ yerleşiminin tek parkı içinde bulunmaktadır) havuz bulunmakta fakat görsel öge olarak işlevlendirilmektedir. Çocukların kullanımına açık değildir.

Bu tespitler çerçevesinde 18 çocuk oyun alanının kendi iç özellikleri bakımından (malzeme seçimi, zemin kaplaması, vb.) güvenli fakat çevresel özellikler açısından bazı çocuk oyun alanlarının riskli (araç yollarına yakın mesafede olma, herhangi bir bariyer ile ayrılmama, vb.) olduğu tespit edilmiştir.

(2) Çocuk Oyun Alanlarının Yeterlilik ve Kapasitesine İlişkin Bulgular:

Araştırma kapsamında incelenen oyun alanlarının büyüklükleri 100m²- 500 m² arasında değişim göstermektedir. 18 çocuk oyun alanının oyun elemanı kapasiteleri değerlendirildiğinde on ile yirmi çocuğun aynı anda park oyun elemanlarını kullanma olasılığı bulunmaktadır.

TOKİ'de yaşayan nüfus (2.715 konut sayısı X 3,1 Kırşehir hane halkı ort.) yaklaşık 8.407 kişi olarak hesaplandığında; Kırşehir'de çocuklar toplam nüfusun 23,4'ünü (TÜİK, 2021) oluşturduğundan TOKİ yerleşimindeki çocuk

(4) Çocuk Oyun Alanlarının Erişilebilirliğine İlişkin Bulgular:

Bağbaşı TOKİ yerleşimi toplam 18 imar adasından oluşmaktadır. Bu adalardan yalnızca dört tanesinde çocuk oyun alanı bulunmamaktadır. Fakat yan adalarda bulunan çocuk oyun alanlarına uzaklık 100 ila 200 metre arasında değişkenlik gösterir. Bu nedenle, bu adalarda çocuk oyun alanı bulunmaması erişilebilirlik sıkıntısı yaratmamaktadır. Bu bağlamda problem olarak görülebilecek en önemli nokta, adalar arasında çocukların araç yolundan geçmek durumunda kalması ve bu yollarda yaya geçiş işareti ya da trafik lambası bulunmamasıdır. Bu çocuk oyun alanı bulunmayan dört adaya karşılık TOKİ yerleşiminde bulunan dört adada da ikişer çocuk oyun alanı mevcuttur. Bu farklılığın ada alanlarının büyüklüklerinden kaynaklanmadığı Şekil 2 ve Şekil 3'ten görülebilir.

TOKİ yerleşimi iç kısmında bulunan çocuk oyun alanlarında TOKİ'de ikamet eden çocukların yoğun kullanımı gözlemlenirken, TOKİ yerleşiminin dış sınırlarına yakın konumlanan çocuk oyun alanlarının Bağbaşı Mahallesinde yaşayan tüm çocukların kullanımında olduğu tespit edilmiştir. Özellikle mahallenin TOKİ dışında kalan alanında yeterli sayıda çocuk oyun alanı bulunmaması, TOKİ dışından gelen çocukların erişim açısından daha uzak noktalardan gelerek bu oyun alanlarını kullanmasına neden olmaktadır. Fakat bu mesafe çocuklar açısından çok erişilebilir bir mesafe değildir.

(5) Çocuk Oyun Alanlarının Gereksinimlerine İlişkin Bulgular:

Çocuk oyun alanlarının özellikle günlük kullanım zamanlarını belirleyen en temel gereklilik aydınlatmanın yeterliliği ve güvenliğin sağlanmasıdır. Bağbaşı TOKİ yerleşmesi güvenlik anlamında pozitif bir konumda olsa da aydınlatma açısından çocukların oyun alanlarını her saat kullanabileceği bir imkân sunmamaktadır. Oyun alanlarının neredeyse hiçbiri akşam kullanımına elverişli yeterli aydınlatma sistemine sahip değildir.

Kent mobilyası bakımından oyun alanlarını değerlendirdiğimizde, sekiz oyun alanında oturmak için bank bulunmamaktadır fakat dördünün hemen yanında çardak mevcuttur. Genellikle, ebeveynler bu çardakları kullanarak çocuklarına eşlik etmektedir. Bir başka kent mobilyası olan çöp kovasının da sekiz oyun alanında mevcut olmadığı tespit edilmiştir.

Park içinde bulunan 3 numaralı oyun alanı dışında hiçbir oyun alanında çeşme bulunmamaktadır. Gerek çocukların gerekse ebeveynlerin en temel ihtiyaçlarından biri olan lavabo ve tuvalete sahip TOKİ oyun alanı tespit edilmemiştir.

Tablo 1: Bağbaşı TOKİ Çocuk Oyun Alanları Analiz Tablosu

Çocuk Oyun Alanı No	ETAP	Fiziki Durumu	Yeterliliği	Kapasitesi	Kullanım Özellikleri	Bakımlı Olma Durumu	Erişilebilirliği	Gereksinimleri	Toplam Puan
1	3	Orta	Yeterli	20	6	Orta	Erişilebilir	Zihin geliştirici oyunlar	18
2	3	Kötü	Orta	10	5	Bakımsız	Erişilebilir	Zihin geliştirici oyunlar, çöp kutusu, oturma elemanı, oyuncak az	12
3	3	İyi	Yeterli	10	4	Bakımlı	Erişilebilir	Oyuncak sayısı az, zihin geliştirici oyunlar	19
4	3	İyi	Yeterli	20	6	Orta	Erişilebilir	Çöp kovası, zihin geliştirici oyunlar	22
5	3	İyi	Yeterli	15	4	Bakımsız	Erişilebilir	Çöp kovası	17
6	3	Kötü	Yetersiz	8	3	Bakımlı	Erişilebilir	Zihin geliştirici oyunlar salıncak	12
7	3	Orta	Orta	12	6	Bakımsız	Erişilebilir	Zihin geliştirici oyunlar, çöp kovası, oyuncak sayısı artırılmalı	16
8	1	İyi	Yeterli	15	5	Bakımlı	Erişilebilir	Çöp kovası, yumuşak zemin	20
9	1	İyi	Yeterli	15	7	Bakımlı	Erişilebilir	Çöp kovası, yumuşak zemin	22
10	1	Orta	Orta	10	5	Bakımlı	Erişilebilir	Çöp kovası, yumuşak zemin	17
11	2	İyi	Orta	20	7	Bakımsız	Erişilebilir	Oturma elemanı, zihin geliştirici oyunlar	19
12	2	İyi	Orta	15	5	Bakımsız	Erişilebilir	Oturma elemanı,	16
13	2	İyi	Orta	10	4	Orta	Erişilebilir	Oturma elemanı, oyuncak sayısı artırılmalı	16
14	2	İyi	Orta	10	5	Bakımlı	Erişilebilir	Oturma elemanı, zihin geliştirici oyunlar	18
15	1	İyi	Yeterli	20	7	Bakımlı	Erişilebilir	Çöp kovası, yumuşak zemin, oturma elemanı	20
16	1	İyi	Yeterli	20	7	Bakımlı	Erişilebilir	Çöp kovası, yumuşak zemin, oturma elemanı	22
17	1	Orta	Orta	15	6	Bakımlı	Erişilebilir	Çöp kovası, yumuşak zemin, zihin geliştirici oyunlar	18
18	2	İyi	Orta	12	5	Orta	Erişilebilir	Oturma elemanı, zihin geliştirici oyunlar	17

Kaynak: Tablo yazar tarafından saha ziyaretleri sırasında doldurulan kontrol listesi bilgileriyle hazırlanmıştır.

Sonuç

Çocuk oyun alanlarının günümüz dünyasındaki en önemli tasarım kıstaslarını özetlersek, açık oyun alanlarının eğlendirme ve öğretme potansiyelinin gerçekleştirilmesini sağlayan temel tasarım ilkeleri literatürde şu şekildedir (Petrova & Sysoeva, 2018; Campbell, 2013; Shackell vd., 2008; Rivkin, 2000):

- Gerekli güvenlik önlemlerinin her açıdan alınması
- Tasarım sürecine kamusal ilgi gruplarının (psikologlar, eğitimciler, mimarlar, tasarımcılar, ebeveynler ve oyun alanı kullanıcılarını) dahil edilmesi
- Tüm sosyal gruplar için erişilebilirliğin sağlanması
- Mümkün olan en geniş hedef kitle için tasarım yapılması
- Çocuğun oyun ihtiyaçlarının karşılanması
- Peyzaj çeşitliliği ve çok amaçlı unsurların sağlanması
- Oyun senaryolarının değişkenliğinin sağlanması

- Evrensel oyun öğelerinin ve modüllerinin seçilmesi
- Çocuklara oyun yoluyla araştırma, deney ve öğrenme için fırsatlar sağlanması
- Çocukların duyularına hitap edilmesi
- Risklerin belirlenmesi ve potansiyel risklerin ortadan kaldırılması
- Yaratıcılığı arttıran tasarımlar konusunda dikkat edilmesi
- Çocukların kendi yeteneklerini deneyebileceği ve keşfedebileceği zemin hazırlanması
- Yıl boyunca kullanım için tasarım, mevsimsel çok yönlülük
- Refakat eden ebeveynlerin ihtiyaçlarının karşılanması

Bu bağlamda Kırşehir Bağbaşı TOKİ konut alanını incelediğimizde, özellikle 2010 sonrası küçük ve orta ölçek Türkiye kentlerinde hayata geçirilmiş olan TOKİ konut projelerinin daha çok sayıda ve daha erişilebilir çocuk oyun alanlarına sahip olduğuna dair önemli bir örnek sunduğu tespit edilmiştir. Buna rağmen belirtmek gerekir ki çocuk oyun alanlarının sayısı ve erişilebilirlik standartları yükseltilmiş olsa da kapasite olarak doğru hesaplamalar yapılmamış ve halen mevcut çocuk nüfusa oranla yetersiz büyüklükte çocuk oyun alanı mevcuttur. TOKİ çocuk oyun alanlarının konumu belirlenirken güvenlik kriterinin dikkate alındığı fakat araç yoluna yakın mesafede konumlanan alanlar için gerekli güvenlik önlemlerinin alınmadığı sonucuna varılmıştır.

Çocuk oyun alanlarının tasarlanması ve ihtiyaçların tespitinde katılım mekanizmasının işletildiğine dair literatürde herhangi bir bulguya rastlanmamıştır. Fakat bu mekanizmanın kurulması ve uygulanması istek olması durumunda hemen hayata geçirilebilecek bir kriter olarak karşımıza çıkmaktadır. Mümkün olan en geniş kitle ile tasarım yapılması kriteri de katılım mekanizmasının işletilmesi halinde kendiliğinden hayata geçecektir.

TOKİ çocuk oyun alanlarının erişilebilirlik kriterini yerine getirmesi ve aynı zamanda da bulunduğu mahalle ve çevredeki tüm sosyal grupların kullanımına açık özelliği dünya kriterinden birini yerine getirmiş olmasını sağlar.

TOKİ, çocuk oyun alanlarında kullanılan oyun elemanlarının seçiminde çocukların güvenliğini göz önünde bulundurarak plastik malzeme tercih etmekte ve aynı zamanda yumuşak zemin kullanımına dikkat etmektedir. Fakat bu seçim aynı zamanda da tek tip çocuk oyun alanları ile alternatifsizliği doğurmaktadır. Bu bağlamda çocuk oyun ihtiyaçlarının karşılanması kriterini orta düzeyde yerine getiren TOKİ yerleşimleri, çevresel özellikleri de dikkate alan veriler taşımaktadır. Fakat peyzaj çeşitliliği ve çok amaçlı unsurlar bağlamında zayıf konumdadır.

Çocukların fiziki gelişimine katkı sunması muhtemel oyun elemanı seçimleri (salıncak, kaykay, tahterevalli, vb.) geleneksel özellikler taşımaktadır. Fakat bunların yanı sıra çocukların fiziki gelişimine katkı sunan güncel dünya örneklerinin değerlendirilmeye alınmadığı görülmektedir. Günümüzde dünya genelinde çocuk oyun alanlarının tasarımında yerel ve evrensel değerleri öğretici, eğitici, fiziksel aktivitelerin yanında zihinsel aktiviteler de içeren, çocukların kendini keşfetmesini ve yaratıcılığını geliştirmesini sağlayan, peyzaj çeşitliliği sunan ve oyun senaryolarının değişkenliğini sağlayan yaklaşımlar benimsenmektedir. Bu bağlamda TOKİ yerleşim alanlarındaki çocuk oyun alanları, erişilebilirlik ve kişi başı metrekaare bakımından Türkiye ortalamasının üstünde bir performans sergilemesine rağmen yeni tasarım yaklaşımlarını takip etmekte yetersiz kalmıştır.

Yine bugün birçok dünya örneğinde çocuk oyun alanlarının tasarım sürecinde kamusal ilgi gruplarının (psikologlar, eğitimciler, mimarlar, tasarımcılar, ebeveynler ve oyun alanı kullanıcılarını) görüşleri dahil edilerek katılımcı yaklaşımlar sergilenmektedir. Bu bağlamda TOKİ yerleşimlerinde uygulanacak olan çocuk oyun alanının nicel olarak Türkiye ortalamasının üstüne çıkmasının yanı sıra; tasarımlarının belirlenmesinde yarışmalar düzenlemek, çalıştaylar organize etmek ve sempozyumlarda fikir alışverişinde bulunmak gibi alternatif yöntemler ile katılım mekanizmasını işletmesi, günceli takip edip çocukların zihinsel gelişimine de katkı sunan nitel kriterler bakımından da Türkiye ortalamasının üstüne çıkması mümkündür.

Bu çalışma ve çocuk oyun alanları üzerine akademik yazında bulunan birçok farklı çalışmayı inceleyerek mevcut problemlerin tespiti mümkündür. Mevcut çalışmalar üzerinden sorun ve risk tespiti yaparak, mevcut ve potansiyel risklerin ortadan kaldırılması önem arz etmektedir.

Bir diğ er önemli husus da yıl boyunca kullanım için tasarım ve mevsimsel çok yönlülüktür ki bugün dünya deneyimlerinde çocukların hem yaz hem kış aylarında kullanabilecekleri tasarımlar göze çarpmaktadır ki TOKİ yerleşimlerinde de buna benzer uygulamaların hayata geçirilmesi gerekir.

Son olarak TOKİ çocuk oyun alanlarının gerek çocuklar gerekse onlara refakat eden ebeveynlerin ihtiyaçlarını sağlamak adına lavabo, tuvalet gibi donatılara yer vermediği görülmektedir.

Son söz olarak, Kırşehir Bağbaşı TOKİ yerleşmesindeki çocuk oyun alanları fiziksel olarak yeterli, asgari düzeyde güvenli fakat oyun elemanı bakımından alternatifsiz ve geleneksel olmasına karşın çocukların ev dışında zaman geçirebildikleri bir sosyal ortam yaratması, konuta yakınlık anlamında ebeveynsiz de çocukların bir kamusal alan deneyimi yaşamasına imkan sunması ve çocukların mahallede halen özgürce zaman geçirmesine fırsat veriyor olması bakımından son derece önemlidir. Mevcut güvenli yapının korunarak potansiyel risklerin ortadan kaldırılması, oyun elemanı sayısının ve alternatifinin artırılması, oyun alanı kapasitesinin yükseltilmesi ve en önemlisi de çocukların zihinsel gelişimini destekleyici ve yaratıcılığını artırıcı oyun elemanlarının eklenmesi gerekmektedir. Ayrıca lavabo, tuvalet ve içme suyu gibi insani donatıların çocuk oyun alanlarında acilen yer bulması hem çocuklar hem de ebeveynleri açısından önemlidir. Oyun alanlarının mevsimsel değil dört mevsim kullanılabilir niteliğe gelmesi, sadece çocukların gündüz kullandığı değil akşam da kullanabileceği özellikler kazandırılması da önem arz etmektedir. Çocuk oyun alanlarının kullanıcılarından gelen taleplerin toplanması, bu alanların geliştirilmesinde önemli katkılar sunacaktır. En önemlisi de yerel yönetimlerin acilen çocuk oyun alanları konusunda hassasiyet göstermesi gerekli katılım süreçlerini işleterek işbirliği ve görüş alışverişi deneyimlerini artırması gerekmektedir.

Kaynakça

- Albert, G., Abo-Kalla, H. ve Baron, M. (2011). Transport and Environmental Variables and the Impact of Cultural Differences on Playground Use, *Journal of Urban Planning and Development*, 137: 291-297.
- Arnstein, S. R. (1969). A Ladder of Citizen Participation, *Journal of the American Institute of Planners*, 35, 216- 224.
- Ball, D.J. (2002). Playgrounds- Risks, Benefits and Choices, Health and Safety Executive, Contract Research Report, 426/2002.
- Başaran Uysal, A. (2015). Çocuk Oyun Alanlarının Geliştirilmesinde Bir Yerel Katılım Deneyimi, *Megaron*, 10 (3), 423- 439. DOI: 10.5505/MEGARON.2015.53215.
- Başaran Uysal, A. (2010). Çanakkale Çocuk Oyun Alanları, Çanakkale Kent Konseyi Yayınları 22, Çanakkale.
- Bulut, Z., Kılıçaslan, C. (2009). Çocuğa Özgüven Kazandırmada Önemli Bir İlke; Çocuk Oyun Alanlarında Güvenlik, *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 10 (1): 78-85.
- Campbell, H. (2013). Evergeen (Ed.) Collyer, C., Dudar, E., Los, F. Landscape and Child Development. Evergeen.
- Cavet, J., Sloper, P. (2004). The Participation of Children and Young People in Decisions about UK Service Development, *Child: Care, Health & Development*, 30, 6, 613–621.
- Cunningham, C. J. & Jones, M. A. (1999) The Playground: A Confession of Failure? *Built Environment* (1978-), 25 (1), Playgrounds in the Built Environment, 11-17.
- Ferre, M. B., Guitart, A.O., Ferret, M.P. (2006). Children and Playgrounds in Mediterranean Cities, *Children's Geographies*, 4 (2), 173– 183.
- Friedberg, M. P. (1982). Juvenile Play Areas, (Ed.) Alpern, A., *Handbook of Speciality Elements in Architecture*, Chapter Seven, Mcgraw-Hill Book Company.
- Hart, R. A. (1997). Children's Participation: The Theory and Practice of Involving Young Citizens in Community Development and Environmental Care", UNICEF, New York.
- Irvin, R.A., Stansbury, J. (2004) Citizen Participation in Decision Making: Is It Worth the Effort?, *Public Administration Review*, 64 (1), 55-65.
- Jansson, M., Ramberg, U. (2012). Implementation and Effects of User Participation in Playground Management: A Comparative Study of Two Swedish Municipalities, *Managing Leisure*, 17, 1–13.
- Jansson, M. (2010). Attractive Playgrounds: Some Factors Affecting User Interest and Visiting Patterns, *Landscape Research*, 35(1), 63- 81.
- Kotlyar, I. A. & Sokolova, M.V. (2014). The Attractiveness of Street Children Playgrounds. An Empirical Study. *Psikhologicheskaya nauka i obrazovanie. Psychological Science and Education*, 19(4), 54–63.

- Öymen Gür, Ş., Zorlu, T. (2002). Çocuk Mekanları, YEM Yayınları, İstanbul.
- Petrova, Y. A., Sysoeva, O. A. (2018). Design Trends of Children's Playgrounds in Modern Urban Environment, International Multi-Conference on Industrial Engineering and Modern Technologies, 1-6, IOP Publishing, DOI:10.1088/1757-899X/463/3/032075
- Rivkin, M. S. (2000). Outdoor Experiences for Young Children. ERIC Digest.
- Roderick, L. M. (Editor) (2004) "The Ergonomics of Children in Playground Equipment Safety", Journal Of Safety Research, 35, 249-254.
- Shackell, A., Butler, N., Doyle, P., Ball, D. (2008). Design for Play: A guide to creating successful play spaces. The Department for Children, Schools and Families (DCSF) and the Department for Culture, Media and Sport (DCMS).
- Şişman, E. E., Özyavuz, M. (2010). "Çocuk Oyun Alanlarının Dağılımı ve Kullanım Yeterliliği: Tekirdağ Örneği", Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi, 7 (1):13-22.
- Tandogan, O. (2014). "Çocuk İçin Daha Yaşanılır Bir Kentsel Mekân: Dünyada Gerçekleştirilen Uygulamalar", Megaron 9 (1), 19-33.
- TSE (Türk Standartları Enstitüsü) EN 1176, Çocuk Oyun Alanları Standardı.
- Türkan, E. E., Önder, S. (2011). "Balıkesir Kenti Çocuk Oyun Alanlarının İrdelenmesi," Journal of Tekirdag Agricultural Faculty, 8 (3) 69-80.
- UNICEF (2018) Child Friendly Cities and Communities Handbook.
- Yılmaz, S., Bulut, Z. (2002). Kentsel Mekanlarda Çocuk Oyun Alanları Planlama ve Tasarım İlkeleri, Atatürk Üniv. Ziraat Fak. Derg. 33 (3), 345-351.
- Yılmaz, S., Bulut, Z. (2003). Kentsel Mekanlarda Çocuk Oyun Alanlarının Yeri ve Önemi: Erzurum Örneği, Milli Eğitim Dergisi, 158, Bahar 2003.
- Wridt, P. (2004). An historical analysis of young people's use of public space, parks and playgrounds in New York City, Children, Youth and Environments. URL https://www.colorado.edu/journals/cye/14_1/articles/article3full.htm

ÇOCUKLARDA SERBEST ZAMAN ETKİNLİĞİ VE İLKOKUL SINIF TASARIMI LEISURE TIME ACTIVITY FOR CHILDREN AND PRIMARY SCHOOL CLASSES

Meryem KILIÇ AKSU

*Öğr. Gör., Artvin Çoruh Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, İç Mekan Tasarımı,
Artvin, Türkiye
ORCID No:0000-0003-2623-1715*

Şengül YALÇINKAYA

*Doç. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü,
Trabzon, Türkiye
ORCID No:0000-0003-1629-6443*

ÖZET

Serbest zaman etkinlikleri yetişkinler için genel olarak eğlenme ve dinlenmek için yaratılan bir zaman dilimine karşılık gelmektedir. Çocuklarda ise bu zaman çevrenin keşfedildiği, sahip olunan kuramsal bilgilerin deneyimlendiği, oyun ile sosyalleşerek fiziksel ve zihinsel olarak gelişmelerine imkan sunan zaman dilimine karşılık gelmektedir. Bu açıdan bakıldığında çocukların zamanlarının büyük bir kısmının geçtiği eğitim yapıları serbest zamanın değerlendirilmesi önemli bir konu haline gelmektedir. Sınıf başta olmak üzere okul mekanlarının bu yönde olanaklar sunması, öğrencilerin gelişimine katkı sağlayacaktır. Çocukların ders dışında teneffüslerde kullandıkları mekanlardan biri olan sınıf bu konuda önemli bir görev üstlenmekte, ders içi ve ders dışı etkinlikler için uygun tasarıma sahip olmalıdır.

Bu noktadan yola çıkarak çalışmada serbest zaman için sınıflarda sunulabilecek olanakların neler olduğu araştırılmıştır. Bunun için ilkokul çağı çocuğunun teneffüslerde hangi davranışlar sergilediği literatüre dayalı tespit edilmiş ve tespit edilen davranışlara imkan veren sınıf modelleri oluşturulmuştur. Öne çıkan dört serbest zaman davranışı Artvin Çoruh Üniversitesi Meslek Yüksekokulu İç Mekan Tasarım Programı 2. sınıf öğrencilerine tasarım konusu olarak verilmiş ve sınıfın ders içi kullanıma ek olarak bu davranışlardan en az ikisine imkan veren sınıf tasarımları yapmaları istenmiştir. Sonuç olarak serbest zaman davranışlarına elverişli on dört farklı sınıf modeli geliştirilmiştir. Çalışma sonucunda elde edilen tasarımlar sunduğu olanaklılık, esneklik, bireysel-grup etkileşimini destekleme ve estetik açıdan ele alınarak çocuğa sağladığı kazanımları üzerinden değerlendirilmiştir. Tasarımlar genel olarak serbest zaman etkinliği olarak akıl oyunu ve kitap okuma davranışları seçilmiş ve tasarım zemin, tavan, duvar bütününde ele alınmıştır. Serbest zaman için özel tanımlı alanlar oluşturulurken ders içi kullanım alanları korunmuştur. Sınıf mekanlarının farklı alt işlevlere imkan verecek şekilde tasarlanması çocuğun sınıfa yönelik ilgisini artırmakta ve sınıfta serbest zaman için farklı olanakları sunulmasını sağlamaktadır. Böylece sınıfta sunulan çeşitlilik zamanın daha verimli ve eğlenceli geçirilmesini sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Sınıf tasarımı, Teneffüs, İlkokul

ABSTRACT

Leisure time activities correspond to a time period created for adults in general for entertainment and relaxation. In children, this time corresponds to the time period in which the environment is explored, theoretical knowledge is experienced, and socialization with play allows them to develop physically and mentally. From this point of view, the evaluation of free time becomes an important issue in educational structures where children spend most of their time. The fact that school spaces, especially the classroom, provide opportunities in this direction will contribute to the development of students. The classroom, which is one of the places used by children during breaks outside the classroom, plays an important role in this regard and should have a suitable design for lesson time and extra-curricular activities.

From this point of view, the possibilities that can be offered in the classroom for leisure time were investigated in the study. For this, the behaviors of primary school children during recess were determined based on the literature, and classroom models that allow the detected behaviors were created. Four prominent leisure behaviors were given to Artvin Çoruh University Vocational School Interior Design Program 2nd year students as a design subject and they were asked to make classroom designs that allow at least two of these behaviors in addition to the classroom use. As a result, fourteen different classroom models suitable for leisure time behaviors have been developed. The designs obtained as a result of the study were evaluated in terms of possibilities, diversity, flexibility, supporting individual- group interaction and aesthetics and the gain they provide to the child. In general, mind game and reading book behaviors were chosen as leisure activities and the design was handled in the whole of the floor, ceiling and wall. While creating specially defined areas for free time classroom usage areas were preserved. Designing classroom places to allow for different sunfunctions increases the child's interest in the classroom and provides different opportunities for free time in the classroom. Thus the variety presented in the classroom will ensure that the time is spent more productively and enjoyable.

Key words: Child, Classroom design, Break time, Primary school

1. GİRİŞ

Gelişim psikologları yıllardır çocuk gelişiminde kalıtım ve çevrenin etkilerini kavramaya çalışmaktadırlar. Bu konudaki çağdaş görüşlerin çoğu çocuk gelişiminde hem biyolojik hem de çevresel etkenlerin etkili olduğu düşüncesine ağırlık vermektedirler. Bu bakımdan çocuğun toplumun bir ferdi olmasında, sosyalleşmesinde ve gelişimini en güzel şekilde tamamlanmasında içinde bulunduğu fiziki çevre ile olan etkileşimi büyük önem taşımaktadır (Atam, 2019). Mekan da onu tanımlayan çeşitli bileşenler aracılığı ile boyut ve işlev kazanır (Gür,1996). Mekanın bileşenlerinin işlevine bağlı olarak mekanın düzenlenme biçiminin insan davranışı üzerinde etkili olduğu bilinmektedir (Yazıcı,2004). Bu nedenle mekânlarda merkezilik, belirleyicilik, yakınlık, sınırlayıcılık, erişilebilirlik, süreklilik, birleştiricilik, yönlendiricilik gibi davranışa yön veren özellikler önemlidir. İnsan davranışının temellerinin atıldığı çocukluk dönemi ve bu dönemde kullanılan mekanlar kalite ve işlev açısından üzerinde durulması gereken bir konudur. Çocukların uzun zaman geçirdiği alanlardan biri olan eğitim mekanları da bu konuda ağırlıklı konumdadır.

İlkokula başlayan çocuk anaokuluna kıyasla içinde bulunduğu fiziksel mekânı daha serbest keşfetme ve deneyimleme imkânına sahip olur ve çocuk karakterinin gelişimindeki kritik evrelerin büyük bir çoğunluğu ülkemizde ilköğretim yaş grubunda yer olmaktadır (Gür & Düzenli, 2004). Çocukluk döneminin diğer yaş dönemlerinden farklı gelişim aşamaları, bu aşamaların getirdiği bazı zorunlu ihtiyaçları vardır ve birey temel edinimleri bu dönemde edinmektedir(Çukur & Delice, 2011). Okul çağı çocuğunun gelişimi artık bu yaşlarda kimlik kazanmış olup eğitimi aldığı yapı türleri ve bu yapıların mekansal özellikleri bu açıdan son derece etkili ve önemlidir (Gür & Düzenli, 2004). Lang (1994), öğretici mekânlarda bulunması gereken özellikleri şu şekilde belirtir(Yazıcı,2004):

- İşlek ve dolaşım aksı içinde olan kesişim noktalarının kullanım çeşitliliğinin olması,
- Test ederek öğrenmeyi sağlayan oyun amaçlı özel mekanların olması,
- Macera oyun parklarının olması,
- Doğal ve yapay kaynakların duyuları harekete geçirdiği mekanlar olması,
- Önemli bina, olay ve etkinlikleri açıklayan panolar olması.

Bu nedenle, çocuklar için tasarlanan fiziksel alanlarda, bu evrenin gelişim özellikleri, çocuğun ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınmalıdır. Öncelikle bu dönemin görsel algısı, temel fiziksel ve hareket ihtiyacı çocuğun gündelik mekânlarının düzenlenmesinde yönlendirici ve belirleyici bir kriter olarak ele alınmalıdır. Böyle bir yaklaşım mekan planlama ve tasarımında çocuğu merkeze almak anlamına gelir ki bu kendini temsil edemeyen çocuğun gelişimine için büyük katkı sağlamaktadır. Çünkü küçük yaşlarda kolaylıkla içselleştirilebilen, ilgi ve ihtiyaçlarına cevap vererek kendilerini daha güvende hissedebilecekleri ve aidiyet duygusunun geliştirilmesine imkan sağlayacak mekânlar olarak okul yapıları çocukların yaşam boyu beraberlerinde taşıyacakları bir deneyim ve imgeler bütünü oluşturarak çocuğun gelişimde önemli bir yere sahiptir (Ciravoğlu, 2004).

Çocukların kullandıkları eğitim mekanları arasında bulunan sınıf ise hem ders içi hem ders dışı teneffüs saatlerinde aktif kullanılan mekanlardan biridir. Farklı kullanıma hizmet ettiğinden etkili ve çok yönlü bir sınıf tasarımı öğrencilerin sınıfta daha kaliteli vakit geçirmelerini sağlayacaktır. Etkili ve öğretici bir sınıf ortamı için eldeki imkanlar dahilinde fiziksel değişkenlerin ve yapısal modüllerin güdüleyici öğretici, ilgi ve dikkat çekici bir biçimde düzenlenmesi gerekmektedir(Aydın, 1998). Çünkü fiziksel ortam etkili öğrenme sürecinin ayrılmaz bir parçasıdır(Aydın, 1998), ancak öğrenme sadece ders saatinde ve öğretmen eşliğinde gerçekleşmez. Oynarken, sohbet ederken, etrafı izlerken, vb. koşullarda da öğrenme gerçekleşir. İster kontrollü ister serbest boş zaman olsun çocuğun tüm zamanı oldukça önemlidir. Çünkü çocuk her durumda öğrenir. Bu nedenle çocuklar için serbest zamanı taşıdıkları öğrenme potansiyeli açısından değerlendirmek daha isabetli bir karar olacaktır(Aydoğan, 2017). Sınıfların ders saati için düzenlenmesi ne kadar önemliyse teneffüslerde vakit geçirecekleri ortam olarak düşünüldüğünde serbest zaman etkinlikleri için düzenlenmesi de o kadar önemlidir. Çünkü serbest zaman büyükler için dinlenme ve keyifli vakit geçirmek anlamına gelirken, çocuklar için daha farklı anlamlar içermektedir ve öğrenmenin temel basamağını oluşturur. Çocuk, oyun ile keşfeder, algılar, değerlendirir, oyun içinde karşılaştığı durumlara davranışlarıyla karşılık verir. Çocuk, oyun aracılığıyla mekânla etkileşim kurar ve fiziksel çevresini farklı açılardan öğrenir. Aynı zamanda çocuk, oyun oynayarak mekânı yeniden üretir (Atam, 2019).

Çocukların en büyük eğlenerek öğrenme aracının oyun olduğu düşünüldüğünde eğitim yapılarında çocukların oynamalarına ve serbest vakit geçirmelerine imkân veren zaman ve mekânlar incelenmesi ve üzerinde kafa yorulması gereken önemli bir konudur. Bu nedenle bu çalışmada ilkökul öğrencilerinin sınıf içi serbest zaman davranışları literatüre bağlı olarak tespit edilmiş ve bu davranışlara imkan sunan mekan önerileri geliştirilmiştir.

1.2. Kavramsal Çerçeve

Çocuğun serbest zaman etkinliğine imkan sağlayan mekan tasarımların temelde taşıması gereken kriterler arasında olanaklılık, esneklik, bireysel ve grup etkileşimi ve estetik yer almaktadır.

Olanaklılık: Mekanın sahip olduğu her özellik bireye bir eylem için bazı potansiyeller sağlar, olanaklılık bu potansiyellere verilen addır. Mekan ile birey arasında davranışa ilişkin sonuçları olan ilişkiler olarak da tanımlanan olanaklılık (Stroffgen, 2003). Kytta (2004) tarafından bir canlının belirli bir alanda bulunurken algıladığı fiziksel fırsatlar ya da tehlikeler olarak tanımlanmıştır. Gibson'a (1986) göre ise bir şeyi algılamak ondan nasıl faydalanacağını görmektir. Gibson olanaklılığı mekânı etkinliklerle ilişkilendirerek açıklamıştır. Sandalyeler oturmaya, basamaklar çıkmaya, kapılar geçmeye olanak sağlar. Ancak olanaklılık mekânın birey bakımından özellikleridir, yani mekânın sahip olduğu özellikler zincirinden 'olanaklılık' olarak kabul edilenler ancak bireyin özelliklerine cevap veren ve destekleyendir. Yani küçük bir delik çocuk için bir geçiş veya oyun oynamaya olanak sağlarken yetişkin için olanak sağlamaz. Bu nedenle çocuklar için mekânlar tasarlanırken onların kullanımına olanak sağlayan düzenlemeler yapılması gerekmektedir. Mekânı daha iyi algılaması, gelişiminin getirdiği davranışsal eylemlerde bulunabilmesi ve kendisini mekâna ait hissetmesinde mekânın çocuğa sunduğu olanaklar büyük rol oynamaktadır. Çocuğun içinde bulunduğu önemli mekânlar olan sınıf mekânları ve özellikle davranışsal gelişimin büyük kısmının olduğu ilkökul döneminde kullandıkları sınıf mekânlarının çocuğa sunduğu olanaklar oldukça önemlidir.

Esneklik: Habraken (2008) esnekliği modifikasyon, adaptasyon, kullanım çeşitliliği ve özgürlük olarak tanımlamaktadır. ETA (İsviçre Yüksek Okulu), esnekliği genel sistem kuramı içinde, sistemi ve elemanları değiştirmeden o sistemin farklı gereksinim ve taleplere uyabilmesi şeklinde tanımlamaktadır. Bir mekân ve bir yapının esnekliği ise, yapı sisteminde değişiklik olmadan farklı taleplere ya da eylemlere hizmet edebilmesidir (İslamoğlu, 2014). Sürekli değişen ilgi, ihtiyaç ve talepleri olan çocuklar içinde bu özelliklerini geliştirebilecekleri mekânlar üretilmeli ve tasarlanan mekânlar onların ihtiyaçlarını cevap verebilecek esneklikte olması gerekmektedir. Dolaşmasına, keşfetmesine, ilgi çekici malzemelerle oynamasına, tırmanmasına ve çokça hareket etmesine izin verilen çocuk, öğrenme alanında ve dış oyun alanlarındaki algısal ve sosyal becerilerde daha yetenekli hale gelmektedir(Pines, 1973). Hareketsizlik gelişimi sekteye uğratarak ilerleyen zamanlarda davranış ve öğrenme zorluklarına sebep olduğundan, çocukların deneme, başarısız olma, tekrar deneme, başarmanın riskini deneyimleyecekleri, uyarıcı aynı zamanda güvenli mekânlar oluşturulması sağlıklı çocuk gelişimi için gereklidir(Olds, 1987).Daha fazla seçenek, hızlı erişim, hareketlilik gibi özellikler bir eğitim yapısında aranan nitelikler olmalıdır. Ayrıca öğretmen- öğrenci yaşamının büyük bir bölümünün geçtiği mekân olan sınıf içerisinde bir takım özellikler barındırmalıdır.

Bunlar; öğrenciye çalışma zemini ve ders yapma olanağı tanıyan işlevsellik, öğrenme etkinliklerinin arzu edilen duruma gelmesinde öğrencide ortaya çıkardığı duygu yoğunluğu ve ders dışı serbest zaman faaliyetlerine hizmet edebilecek esneklikte olmalıdır (Uludağ ve Odacı, 2002). Fiziki çevrenin öğrenme sürecinde öğrenmeyi destekleyecek nitelikte olması serbest zamanlarda da verimli bir şekilde kullanılabilmesi büyük ölçüde mekanın esnekliği ile ilgilidir. Sınıf mekanı da öğrenciler tarafından uzun soluklu kullanılan alan olması nedeniyle ders içi ve ders dışı tüm ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri esneklikte olmalıdır. Eğitim ortamlarının çok yönlü düşünmeye ortam sağlayacak, rahat hareket etme imkânı verecek, oyun oynamalarına ve serbest hareket etmelerine olanak sağlayacak düzeyde esnek ve güvenilir alanlar olması, eğitimden istenilen oranda yararlanılmasını sağlamaktadır (Demiriz, Karadağ ve Ulutaş, 2003; Özdemir, Bacanlı, Sözer; 2007).

Bireysel ve Grup Etkileşimi: Eğitim yapıları mekân olarak görsel algıyı destekleyici, çocuklarda araştırma, sosyalleşme, keşfetme isteğini arttıracak şekilde tasarlanmalıdır (Delice Güller E. Bilbay P.,2016). Sınıf mekanı da benzer şekilde eğitim faaliyetlerinin öğretmen eşliğinde devam ettiği alan olmasının yanında öğrencilerin serbest zaman geçirdikleri, sosyalleştikleri, dinlendikleri ortam olmasından dolayı sınıflarda çok yönlü bir tasarım yaklaşımı uygulanmalıdır. Öğrencilerin ders dışı serbest zamanlarında hem birey olarak tek başına vakit geçirebilecekleri, dinlenebilecekleri hem de arkadaşları ile beraber sosyalleşebilecekleri, oyunlar oynayabilecekleri alanların tasarlanması, çocukların tenefüs saatinden aldıkları verimi daha üst seviyeye taşıyacaktır.

Estetik: Estetik ve beğeni insan ile mekan arasındaki bağı güçlendiren parametrelerden biridir(Ender,2017). Estetik kavramına mekan düzenlenmesi çerçevesinden bakıldığında, mekan öğelerinin bağımsız olarak değerlendirilebileceği bir olgu değildir. Mekan oluşturmada estetik öğelerin tümünü bir bütün olarak kabul etmek gerekmektedir (Uluğ, 2007). Estetiğin ölçülmesi, görsel kalite ve beğeni değerinin belirlenmesidir. Aynı estetik kaygı çocuk mekanları tasarlarırken de göz önünde bulundurulmalıdır. Çocukların uzun süre vakit geçirdikleri mekanların onlarda güzel izlenim bırakabilmesi için estetik açıdan iyi düşünülerek tasarlanması gerekmektedir. Biçim ve renk ilk duyumda belirleyici bir etkiye sahip olduğundan(Ender, 2017), çocuk mekanı tasarlarırken önem verilmesi gereken iki önemli öğe niteliğindedir. Çocukların aktif kullandıkları mekanların başında gelen sınıflar içinde aynı estetik kaygılar korunmalıdır. Bir sınıfın estetik anlamda başarılı olabilmesi için mekanların tanımlanmasında, kolay algılanmasındaki yetersizlikler, insan ölçeğiyle uyumsuzluk, mekanlarda bütünlüğün sağlanamaması gibi detayların çözülmesi gerekmektedir(Ender,2017). Böylelikle çocuk bulunduğu sınıftan keyif ve haz alacak, vakit geçirme süresi ve davranış kalitesi artacaktır. Çünkü mekanın estetik başarımı, mekanın davranışsal başarımıyla paralel olarak artmaktadır.

1.3. Araştırmanın Amacı

Çocuk eğitiminin temelini oluşturan ilkökul çağında çocuk okulu ve çevresini tek başına deneyimleyebildiğinden bu dönem çocuğun mekan algısında önemli bir yere sahiptir. Bu dönemde çocuk bulunduğu mekanların imkanlarını sonuna kadar değerlendirip, mekanı kendi davranışlarına cevap verecek şekilde düzenleme gayretine girer. Hem ders süresi hem de serbest zamanda kullanılan mekanlardan biri olan sınıf da çocuğun okul yaşamı boyunca en çok kullandığı mekan olması açısından oldukça önemlidir. Öğrenme eyleminin sadece derste gerçekleşmediği, önemli bir bölümünün okulda serbest zamanlarda, yani tenefüslerde, çocuğun bireysel ya da grup halindeki deneyimleri ve oyun ile gerçekleştiğinden (Atam, 2019), sınıf mekânının ders içi etkinliklere imkan vermesinin yanı sıra serbest zaman etkinliklerine de imkan sağlayacak şekilde tasarlanması gerekmektedir. Bu çalışma ilkökul çağı çocuğunun tenefüslerde sınıf içerisinde sergilediği serbest zaman davranışlarına imkan sağlayacak mekan örgütlenmesi önerileri geliştirerek sınıf tasarım kriterleri ortaya konulması amaçlamıştır. Böylece sınıfın sergilenen davranışların öğreticiliğini ve devamlılığını arttırarak öğrencilerin sınıfta daha kaliteli vakit geçirmelerini sağlayacak mekana ulaşmayı hedeflenmektedir.

1.4. Araştırmanın Önemi

Derse ara veren öğrencinin ders stresini atması diğer ders için enerji toplaması, sınıf mekânının öğrencinin gelişim özelliğinin getirdiği sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılanması ile doğrudan ilgilidir. Bu yüzden okul yapılarının iç mekan ara yüzlerinin konum ve kapasitesi üzerine yapılan çalışmaların yanı sıra çocukların ihtiyaçları ve davranışları göz önüne alınarak sınıf mekânının tasarlanmasına yönelik çalışmaların

da yapılması gerekmektedir. Ancak bu tasarımların çocukların oyun ihtiyaçları ve serbest zamanda edindikleri kazanımlar göz önünde bulundurularak sadece ders saati için değil serbest zamanlarda da aktif olarak kullanabilecekleri tasarımlar olmasına özen göstermek gerekmektedir. Sınıfların ders dışı etkinliklere imkan verecek mekânsal örgütlenme arayışında olması ve sınıf mekanı için tasarım kriterleri ortaya koyması açısından önemlidir.

1.5. Yöntem

İlkokul çağı çocuğunun tenneffüs saatlerinde sınıf içerisinde gerçekleştirdiği davranışlar literatüre bağılı olarak tespit edilmiştir. Gür ve Düzenli (2004), Tezcan (2020), Aktay, Arat ve Atalay (2019) ve Aksu (2022) çalışmalarında tenneffüste sınıfta yapılan davranışlar arasında koşmak bağırmak, sohbet etmek, ders çalışmak, kitap okumak, resim yapmak, etrafı seyretmek, dinlenmek, tahtaya yazı yazmak, oyun oynamak, akıl oyunu oynamak ve kaza ve risk içeren davranışlara yer vermişlerdir. Bu araştırmalardan yola çıkılarak çalışmada serbest zaman etkinlikleri için mekân oluşturulabilecek dört davranış türü seçilmiştir (Şekil 1). Seçilen bu davranışlar Artvin Çoruh Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu İç Mekan Tasarımı Programı 2. Sınıf öğrencilerine tasarım konusu olarak verilmiştir. Artvin il merkezinde bulunan ilkokul sınıflarından 3. ve 4. Sınıfların eğitim gördüğü sınıflar incelenmiş seçilen beş farklı sınıfın görselleri ve boyutları öğrencilere verilmiştir. İlkokul çocuğunun gelişimi ve özellikleri hakkında öğrencilere bilgi verilmiştir.

Öğrencilerden;

- Verilen sınıfların hem ders içi hem de tenneffüste kullanılacak şekilde tasarlanması
- Sınıf mekanında, kitap okuma, sohbet etme, resim yapma ve akıl oyunu oynama davranışlarından en az ikisine imkan tanıyan düzenlemelerin olması
- Sınıfın zemin-tavan- duvar bütününde tüm yüzeylerin tasarımda kullanılması
- Yapılan tasarımların birden fazla davranışa olanak tanıyan esneklikte olması
- Tasarımların hem bireysel hem de grup olarak kullanılmasına olanak tanınması
- Yapılan tasarımların 1/50 ölçekte maket halinde yapılması istenmiştir.

Çalışma sonucunda elde edilen tasarımlar sunduğu olanaklılık, esnek olma, bireysel-grup etkileşimini destekleme ve estetik açıdan ele alınarak çocuğa sağladığı kazanımları üzerinden değerlendirilmiştir.

Sohbet
etmek

Kitap
okumak

Resim
yapmak

Akıl oyunu oynamak

Şekil 1: Sınıf içi serbest zaman davranışları

2. ARAŞTIRMA VE BULGULAR

3. ve 4. sınıfların eğitim gördüğü sınıf mekanları belirtilen davranışları sağlayacak şekilde tasarlandı. Bu mekanlar olanaklılık, esnek olma, bireysel-grup etkileşimini destekleme ve estetik sağlama açısından analiz edildiğinde;

Birinci sınıf modeline ait değerlendirme (Şekil 2);

Genel Tasarım Yaklaşımı: Verilen serbest zaman davranışlarından kitap okuma ve resim yapma davranışlarına imkan tanıyacak mekânsal öneriler geliştirdi. 45 m² ve 20 kişi kapasitesine sahip sınıf mekanı hem ders içi hem de ders dışı serbest zamanlarda aktif ve verimli kullanılacak şekilde tasarlandı. Serbest zaman davranışları için düzenlenen alan yükseklik farkı ile ana mekandan ayrılarak tanımlı bir mekan

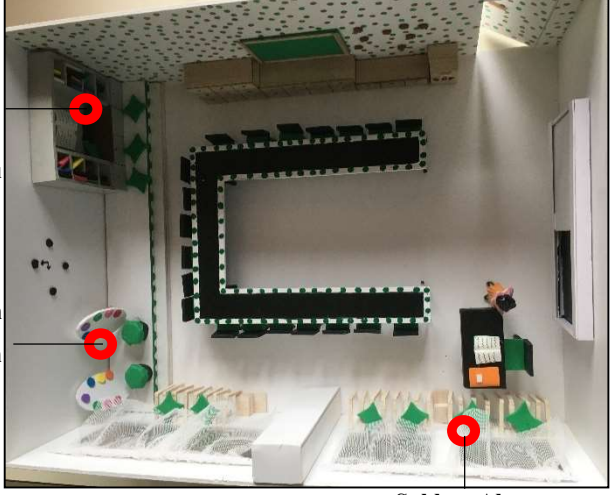

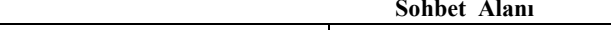

oluşturulmaya çalışıldı. Kitap okuma alanı kitaplık ile birleştirilecek sınıf için gerekli olan kitaplık üniteleri de bu alan içerisinde çözüldü. Ayrıca oturma alanlarında yumuşak zemin malzemelerinin kullanılmasıyla hem rahatlık hem de bir ev ortamı algısı yaratması amaçlanmıştır. Diğer bir serbest zaman davranışı olan resim yapma davranışı için tanımlanan alanda palet şeklinde büyük tuvaler tercih edilmiştir. Bu şekilde resme olan ilgiyi arttırmak ve daha büyük yüzeylere resim yapma imkanı sağlayarak yaratıcılığı desteklemek hedeflenmiştir. Ayrıca pencere altlarında bulunan kalorifer petekleri de sınıf bütününe uygun olarak tasarlanmak istenmiş ve ısıya engel oluşturmayacak şekilde çıtalarla kapatılarak birer oturma alanına çevrilmiştir. Bu alanda bir serbest zaman davranışı olan sohbet etme davranışının gerçekleşebileceği keyifli bir alana dönüştürülmüştür. Masa düzeni farklı şekillere imkan vermektedir. Yalnız düzenlemede masaların 'U' şeklinde düzenlenmesi öğrencilere için daha fazla hareket alanı sunmuştur. Sınıf mekanı tasarlanırken mevcut sınıflarda bulunan askılık, eşya dolabı, çöp kutusu, pano, akıllı tahta, öğretmen masası ve kitaplık modülleri de tasarımın kurgusuna bağlı olarak şekillenmiştir

Olanaklılık : Tasarlanan sınıf mekanı resim yapma, kitap okuma, pencere önü düzeni ve sıra düzeni öğrencinin o anki ilgi, ihtiyaç, beklenti ve gereksinimi doğrultusunda farklı kullanımlara olanak tanıyacak şekilde tasarlanmıştır. Örneğin pencere önü tasarımı öğrencinin oturup dışarıyı seyredeceği, arkadaşıyla sohbet edebileceği alan olarak kullanabileceği gibi yorulduğunda uzanıp dinlenebileceği bir alan olarak da kullanabileceği öngörülmektedir. Kitap okuma alanı gerektiğinde dinlemeye, gerektiğinde sohbet etmeye olanak sağlarken, resim köşesinde bulunan tabureler oynadıkları bir oyunun bir parçası olabilirler. Kısaca tasarlanan farklı köşeler çocuğun gereksinimlerine bağlı olarak farklı çocuğa farklı olanaklar sunabilmektedir.

Esneklik: Sınıf mekanında dört ana alan oluşturulmuştur. Sıra düzeni, pencere önü düzeni, kitap okuma alanı ve resim alanı. Bu alanlarda tercih edilen donatılar belirlenen işlevin yanında, sohbet etme, bireysel ve grup etkinliklerine imkan tanıyacak esnekliğe sahiptir.

Bireysel-Grup Etkileşimi: Ayrıca mekanlar hem bireysel hem de grup etkinliklerine olanak tanımaktadır. Pencere önü oturma alanlarının boyut olarak birden fazla kişinin oturmasına imkan tanıyarak bir sohbet alanı olarak kullanılabilirken istenildiğinde tek kişinin oturup dinlendiği dışarıyı seyrettiği bir alan olarak da kullanılabilir. Resim yapma alanı için tek kişilik taburelerin kullanılması bireysel resim yapmaya yönlendirirken, sınıfın orta kısmında geniş bir alanın bırakılması gurup olarak oyun oynamaya elverişli bir zemin oluşturur.

Estetik: Renk, doku ve malzeme seçimi ile sınıf çocuğun ilgisini çekecek düzeye getirilmiştir. Tanımlanan mekanlar sınıf mekanına bir eklenti olarak yapılmayıp, sınıf bir bütün olarak tasarlandığından estetik açıdan da çocukların ilgisini çekebilecek şekilde düzenlenmiştir.

BİRİNCİ SINIF MODELİ ERGÜL		Öğrenci: Rabia	
DAVRANIŞ		TASARLANAN SINIF	
MEVCUT SINIF			
DETAYLAR			

Şekil 2: Seçilen serbest zaman davranışları ve birinci sınıf modeli

İkinci sınıf modeline ait değerlendirme (Şekil 3);

Genel tasarım yaklaşımı: İkinci tasarımda öğrenci serbest zaman davranışı olarak sohbet etmek ve akıl oyunu oynama davranışlarını baz almıştır. 45 m² ve 20 kişi kapasitesine sahip sınıf hem bu davranışları destekleyecek hem de ders saati için kullanılacak mekânsal düzenlemeler yapıldı. Bir duvar tamamen mıknatıslı olarak tasarlanıp öğrencilerin duvarda istedikleri akıl oyunlarını oynamalarına imkan verecek şekilde düzenlendi. Duvarın mıknatıslı olmasından dolayı farklı oyunlar dönüşümlü olarak kullanılabilir. Kalem şeklinde tasarlanan oturma elemanı tasarımından dolayı dikkat çekeceği düşünülmektedir. Sohbet alanı olarak tasarlanan bu eleman aynı zamanda dinlenme yeri olarak da kullanılabilir. Pencere altında bulunan ısıtma modülleri yatay şekilde çıtalar ile kapatılarak alternatif bir sohbet ve dinlenme alanı olması planlanmıştır. Ayrıca bu tasarımda da masaların 'U' şeklinde planlanması kesintisiz bir hareket alanı oluşturmuştur. Koşma ve yakalamaca gibi hareketli oyunların oynanmasına imkan sağlaması düşünülmüştür.

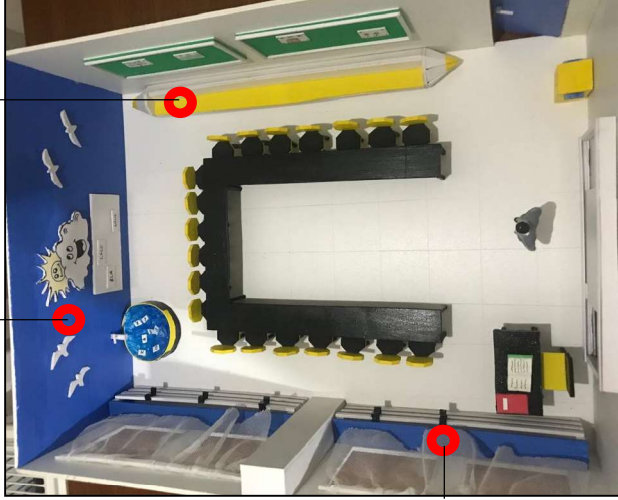

Olanaklılık : Tasarlanan sınıf mekanı, akıl oyunu oynama alanı, sohbet etme alanı, pencere önü alanı ve sıra düzeni öğrencinin ilgi ihtiyaç ve gereksinimleri doğrultusunda farklı kullanımlara da olanak tanımaktadır. Kalem şeklindeki tasarlanan sohbet alanı gerektiğinde dinlenme alanına, gerektiğinde de resim yapılan bir alana olanak sağlamaktadır.

Esneklik: Sınıf mekanı dört ana alandan oluşmaktadır. Sıra düzeni, pencere önü düzeni, akıl oyunu köşesi ve sohbet alanı. Bu alanlarda tercih edilen tasarımlar belirlenen işlevin yanında dinlenme, hareketli oyunlar oynama, bireysel ve grup etkinliklerine imkan sağlayacak esnekliğe sahiptir.

Bireysel-Grup Etkileşimi: Ayrıca mekanlar hem bireysel hem de grup etkinliklerine olanak tanımaktadır. Pencere önü oturma alanlarının boyut olarak birden fazla kişinin oturmasına imkan tanıyarak bir sohbet alanı olarak kullanılabilirken istenildiğinde tek kişinin oturup dinlendiği dışarıyı seyrettiği bir alan olarak da

kullanılabilmektedir. Sınıfın orta kısmında geniş bir alanın bırakılması grup olarak oyun oynamaya elverişli bir zemin oluşturmaktadır.

Estetik: Renk, doku ve malzeme seçimi ile sınıf çocuğun ilgisi çekecek düzeye getirilmiştir. Tanımlanan mekanlar sınıf mekanına bir eklenti olarak yapılmayıp, sınıf bir bütün olarak tasarlandığından estetik açıdan da göze güzel görünmektedir.

İKİNCİ SINIF MODELİ		Öğrenci: Melda ÇAMURTAŞI	
DAVRANIŞ		TASARLANAN SINIF	
MEVCUT SINIF			
DETAYLAR			

Şekil 3: Seçilen serbest zaman davranışları ve ikinci sınıf modeli

Üçüncü sınıf modeline ait değerlendirme (Şekil 4);

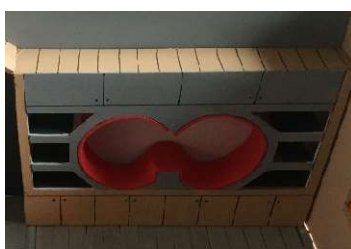

Genel Tasarım Yaklaşımı: Üçüncü tasarımda öğrenci serbest zaman davranışı olarak kitap okuma ve akıl oyunu oynama davranışlarını seçmiştir. 45 m² ve 20 kişi kapasitesine sahip sınıfta hem bu davranışları destekleyecek hem de ders saati için de kullanılacak mekânsal düzenlemeler yapıldı. Bunun için bır duvar tamamen kullanıldı. Duvarın bir kısmı hem kitaplık olarak düzenlendi ve bu düzenlememin ortasına kitap okumak için alan oluşturuldu. Diğer kısmı ise öğrencilerin yerde rahatça oturabilecekleri zemin malzemesiyle kaplandı ve üzeri çatı şeklinde örtüldü. Öğrencilerin kendilerinin ev ortamında hissetmeleri istendi. Pencere altında bulunan ısıtma modülleri dekoratif şekilde kapatılarak sergileme alanı olarak kullanılması planlandı. Oturma düzeni olarak da mevcut oturma düzeni aynen korundu.

Olanaklılık: Tasarlanan sınıf mekanı, akıl oyunu oynama alanı, kitap okuma ve sıra düzeni öğrencinin ilgi ihtiyaç ve gereksinimleri doğrultusunda farklı kullanımlara da olanak tanımaktadır. Kitap okuma alanı öğrencinin ilgi ve ihtiyacı doğrultusunda oyuma ve dinlenme alanı olarak da kullanılabilirken, akıl oyunu için ayrılan alan isteğe göre farklı oyun türlerinin oynanmasına olanak tanımaktadır. Sıraların birbirinden bağımsız olmaları istenildiğinde farklı oturma düzeni oluşturulmasını kolaylaştırmaktadır.

Esneklik: Sınıf mekanı üç ana alandan oluşmaktadır. Sıra düzeni, okuma alanı ve akıl oyunu köşesi. Bu alanlarda tercih edilen tasarımlar belirlenen işlevin yanında dinlenme, hareketli oyunlar oynama, bireysel ve grup etkinliklerine imkan sağlayacak esnekliğe sahiptir.

Bireysel-Grup Etkileşimi: Ayrıca mekanlar hem bireysel hem de grup etkinliklerine olanak tanımaktadır. Kitap okuma alanı isteğe bağlı olarak tek veya iki kişinin kullanabileceği boyuttur. Akıl oyunu alanı da aynı şekilde tek kişinin oturup dinlendiği, resim yaptığı veya akıl oyunu oynadığı bir alan olurken grup halinde oyunların oynanabilmesine de imkan tanımaktadır.

Estetik: Renk, doku ve malzeme seçimi ile sınıf çocuğunun ilgisi çekecek düzeye getirilmiştir. Tanımlanan mekanlar sınıf mekanına bir eklenti olarak yapılmayıp, sınıf bir bütün olarak tasarlandığından estetik açıdan da göze güzel görünmektedir.

ÜÇÜNCÜ SINIF MODELİ		Öğrenci: Melih MURAT	
DAVRANIŞ		TASARLANAN SINIF	
MEVCUT SINIF			
DETAYLAR			

Şekil 4: Seçilen serbest zaman davranışları ve üçüncü sınıf modeli

Dördüncü sınıf modeline ait değerlendirme (Şekil 5);

Genel Tasarım Yaklaşımı: Dördüncü tasarımda öğrenci serbest zaman davranışı olarak kitap okuma ve akıl oyunu oynama davranışlarını seçmiştir. 45 m² ve 20 kişi kapasitesine sahip sınıfta hem bu davranışları destekleyecek hem de ders saati için de kullanılacak mekânsal düzenlemeler yapıldı. Bunun için sınıftan bir bölüm tamamen serbest zaman etkinliği için alındı ve ders alanı ile arası bölündü. Bu alan içerisinde etkinlikler için tasarımlar yapıldı. Akıl oyunu için bir alan kitap okumak için bir ağaç gölgesi ve ağaca

asılmış kitaplar yapıldı. Çocukların bir masal diyarında gibi hissetmeleri için balon ve minyatür bir araba konsepti düşünüldü. İlgi çekmesi için askılık ve eşya dolaplarında da yine çizgi film karakterleri kullanıldı.

Olanaklılık : Tasarlanan sınıf mekanı, akıl oyunu oynama alanı, kitap okuma ve sıra düzeni öğrencinin ilgi ihtiyaç ve gereksinimleri doğrultusunda farklı kullanımlara da olanak tanımaktadır. Kitap okuma alanı öğrencinin ilgi ve ihtiyacı doğrultusunda uyuma, uzanma, hayal kurma ve dinlenme alanı olarak da kullanılabilirken, akıl oyunu için ayrılan alan isteğe göre farklı oyun türlerinin oynanmasına olanak tanımaktadır. Ortamın masalsı bir şekilde düzenlenmesi ile çocukların oyunlarda daha yaratıcı olmasına yardımcı olacağı düşünülmektedir. Sıraların birbirinden bağımsız olmaları istenildiğinde farklı oturma düzeni oluşturulmasını kolaylaştırmaktadır.

Esneklik: Sınıf mekanı iki ana alandan oluşmaktadır. Sıra düzeni ve etkinlik alanı. Etkinlik alanının ders alanından tamamen ayrılması herhangi bir kısıtlama olmaksızın öğrencilerin teneffüslerde keyifli vakit geçirmelerini kolaylaştıracaktır. Bu alanlarda tercih edilen tasarımlar belirlenen işlevin yanında dinlenme, hareketli oyunlar oynama, akıl oyunları oynama, sohbet etme, bireysel ve grup etkinliklerine imkan sağlayacak esnekliğe sahiptir

Bireysel-Grup Etkileşimi: Etkinlik alanının ayrılmış olmasından dolayı yapılan etkinlikler grupça yapılabildiği gibi birbirinden bağımsız bireysel olarak da yapılabilmektedir.

Estetik: Renk, doku, malzeme seçimi ve kullanılan masal karakterlerin ile sınıf çocuğun ilgilisi çekecek düzeye getirilmiştir. Tanımlanan mekanlar sınıf mekanına bir eklenti olarak yapılmayıp, sınıf bir bütün olarak tasarlandığından estetik açıdan da göze güzel görünmektedir.

<p>DAVRANIŞ</p>		<p>Öğrenci: Esra Münevver ÖZALTUN</p> <p>Akıl Oyunu alanı</p> <p>Kitap okuma alanı</p> <p>Oyun alanı</p> <p>TASARLANAN SINIF</p> 	
<p>MEVCUT SINIF</p>			
<p>DETAYLAR</p>			

Şekil 5:Seçilen serbest zaman davranışları ve dördüncü sınıf modeli

Beşinci sınıf modeline ait değerlendirme (Şekil 6);

Genel Tasarım Yaklaşımı: Dördüncü tasarımda öğrenci serbest zaman davranışı olarak kitap okuma ve akıl oyunu oynama davranışlarını seçmiştir. 45 m² ve 20 kişi kapasitesine sahip sınıfta hem bu davranışları destekleyecek hem de ders saati için de kullanılacak mekânsal düzenlemeler yapıldı. Bunun için bir duvar ve yumuşak zemin malzemesi kullanıldı. Bir duvar tamamen kitap okuma alanı olarak düşünüldü. Kitapların konulacağı bir alan ve kitap okunabilecek alan aynı duvarda düşünüldü. Sınıfın tamamında yumuşak zemin malzemesi kullanılırken ders alanı ve serbest etkinlik alanı farklı renk kullanımıyla birbirinden ayrılarak tanımlı hale getirildi. Kalorifer petekleri sınıfın tasarımına uygun şekilde kapatılarak farklı renklere boyandı.

Olanaklılık : Kitap okumak için yapılan alan öğrencinin o anki durumuna göre uzanabileceği, üzerine çıkıp atlayabileceği yada altına uzanıp oyun oynayabileceği alanlara olanak tanıyabilmektedir. Zeminin yumuşak olması nedeniyle arkadaşları ile akıl oyunu oynayabildiği gibi başka oyunlar da oynayabilir. Güreşmek, taktalar atmak, evcilik oynamak gibi farklı etkinliklere olanaklar sunmaktadır.

Esneklik: Sınıf mekanı iki ana alandan oluşmaktadır. Sıra düzeni ve etkinlik alanı. Etkinlik alanının ders alanından tamamen ayrılması herhangi bir kısıtlama olmaksızın öğrencilerin teneffüslerde keyifli vakit geçirmelerini kolaylaştıracaktır. Bu alanlarda tercih edilen tasarımlar belirlenen işlevin yanında dinlenme, hareketli oyunlar oynama, akıl oyunları oynama, sohbet etme, bireysel ve grup etkinliklerine imkan sağlayacak esnekliğe sahiptir

Bireysel-Grup Etkileşimi: Etkinlik alanının ayrılmış olmasından dolayı yapılan etkinlikler grupça yapılabildiği gibi birbirinden bağımsız bireysel olarak da yapılabilmektedir. Öğrencinin tamamen kendi isteği doğrultusunda tekil veya çoğul bir şekilde mekandan faydalanabilir.

Estetik: Renk, doku ve malzeme seçimi ile sınıf çocuğun ilgisi çekecek düzeye getirilmiştir. Tanımlanan mekanlar sınıf mekanına bir eklenti olarak yapılmayıp, sınıf bir bütün olarak tasarlandığından estetik açıdan da göze güzel görünmektedir.

BEŞİNCİ SINIF MODELİ		ÖĞRENCİ: CANSU ÇİÇEKOĞLU	
DAVRANIŞ		TASARLANAN SINIF	
MEVCUT SINIF			

Şekil 6: Seçilen serbest zaman davranışları ve beşinci sınıf modeli

Altıncı sınıf modeline ait değerlendirme (Şekil 7);

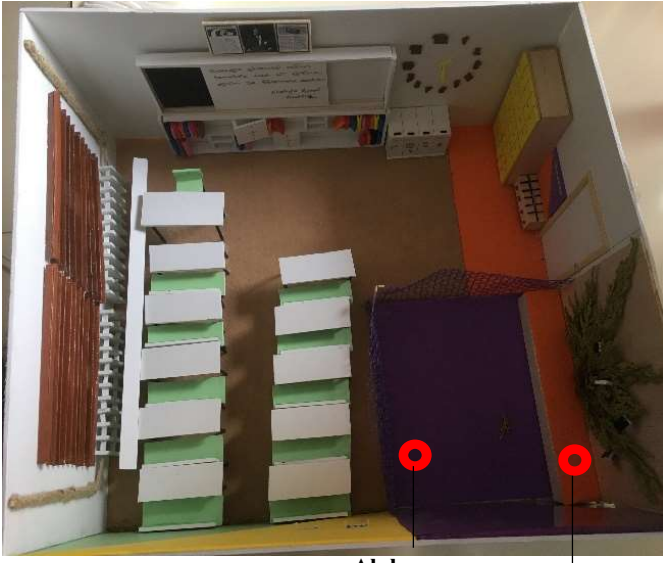

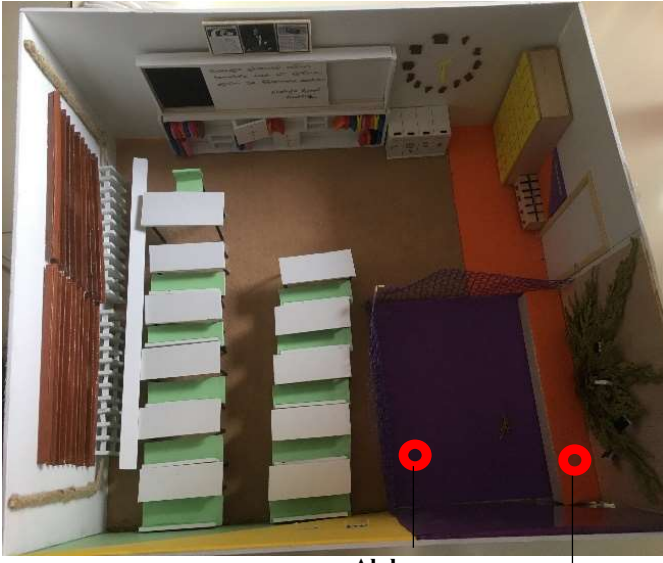
Genel Tasarım Yaklaşımı: Dördüncü tasarımda öğrenci serbest zaman davranışı olarak kitap okuma ve akıl oyunu oynama davranışlarını seçmiştir. 41 m² ve 20 kişi kapasitesine sahip sınıfta hem bu davranışları destekleyecek hem de ders saati için de kullanılacak mekânsal düzenlemeler yapıldı. Bunun için bir duvar ve yumuşak zemin malzemesi kullanıldı. Bir alan tamamen serbest etkinlik alanı olarak tanımlanmıştır. Öğrencilerin bu alanda akıl oyunu oynaması ve sohbet etmesi planlanmıştır. Fakat alanın çok tanımlı bir şekilde yapılması kullanım amacını çeşitlendirmektedir. Sınıfın tamamında yumuşak zemin malzemesi kullanılırken ders alanı ve serbest etkinlik alanı farklı renk kullanımıyla birbirinden ayrılarak tanımlı hale getirildi.

Olanaklılık : Akıl oyunu oynamak ve sohbet için yapılan alan için yapılan alan öğrencinin o anki durumuna göre uzanabileceği, yuvarlanabileceği, farklı oyunlar oynayabileceği alanlara olanak tanıyabilmektedir. Zeminin yumuşak olması nedeniyle arkadaşları ile akıl oyunu oynayabildiği gibi başka oyunlar da oynayabilir. Güreşmek, taklalar atmak, evcilik oynamak gibi farklı etkinliklere olanaklar sunmaktadır.

Esneklik: Akıl oyunu ve sohbet etmeye imkan sunması dışında kitap okuma, resim yapma, ders çalışma gibi davranışlara da imkan sunacak esnekliktedir.

Bireysel-Grup Etkileşimi: Etkinlik alanının ayrılmış olmasından dolayı yapılan etkinlikler grupça yapılabildiği gibi birbirinden bağımsız bireysel olarak da yapılabilmektedir. Öğrencinin tamamen kendi isteği doğrultusunda tekil veya çoğul bir şekilde mekandan faydalanabilir.

Estetik: Renk, doku ve malzeme seçimi ile sınıf çocuğun ilgilisi çekecek düzeye getirilmiştir. Tanımlanan mekanlar sınıf mekanına bir eklenti olarak yapılmayıp, sınıf bir bütün olarak tasarlandığından estetik açıdan da göze güzel görünmektedir.

ALTINCI SINIF MODELİ		Öğrenci: Elif DUMAN	
DAVRANIŞ		TASARLANAN SINIF	
MEVCUT SINIF			
			
			Akıl oyunu alanı Sohbet alanı

Şekil 7: Seçilen serbest zaman davranışları ve altıncı sınıf modeli

Yedinci sınıf modeline ait değerlendirme (Şekil 8);

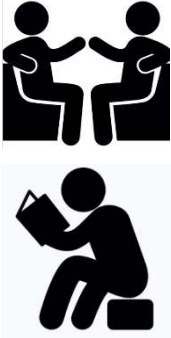
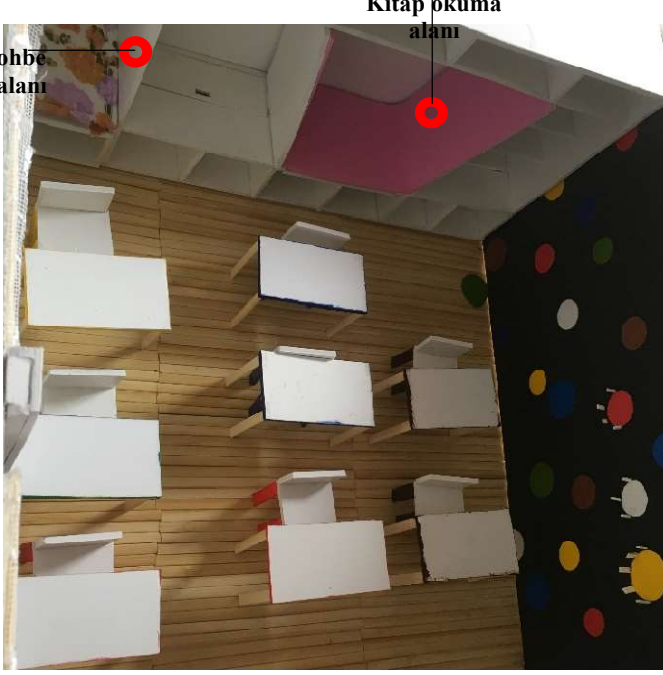

Genel Tasarım Yaklaşımı: Yedinci tasarımda öğrenci serbest zaman davranışı olarak kitap okuma ve sohbet etme davranışlarını seçmiştir. 45 m² ve 16 kişi kapasitesine sahip sınıfta hem bu davranışları destekleyecek hem de ders saati için de kullanılacak mekânsal düzenlemeler yapıldı. Bunun için bir duvar öğrencinin rahat oturabileceği genişlikte kapatılarak serbest etkinlik için tanımlı alan oluşturulmuştur. Bir duvarda tamamen renk renk boyanmış, askılar bu renklere gizlenmiştir. Ahşap zemin malzemesi kullanılarak sıcak bir ortam yaratılmak istenmiştir.

Olanaklılık : Kitap ve sohbet için yapılan alan için yapılan alan öğrencinin o anki durumuna göre uzanabileceği, yuvarlanabileceği, farklı oyunlar oynayabileceği alanlara olanak tanıyabilmektedir. Diğer duvarın renk renk boyanması farklı oyun olanakları da sunmaktadır.

Esneklik: Kitap okuma ve sohbet etmenin yanında uyuma resim yapma ödev yapmaya olanak sunacak esnekliğe sahiptir.

Bireysel-Grup Etkileşimi: Tasarlanan alanların boyutları hem bireysel kullanıma hem de grup kullanımına hitap etmektedir.

Estetik: Renk, doku ve malzeme seçimi ile sınıf çocuğun ilgisi çekecek düzeye getirilmiştir. Tanımlanan mekanlar sınıf mekanına bir eklenti olarak yapılmayıp, sınıf bir bütün olarak tasarlandığından estetik açıdan da göze güzel görünmektedir.

<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">DAVRANIŞ</p>		<p>Öğrenci: Cemile ÇEVİK</p> <p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">TASARLANAN SINIF</p>
<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">MEVCUT SINIF</p>		

Şekil 8: Seçilen serbest zaman davranışları ve yedinci sınıf modeli

Sekizinci sınıf modeline ait değerlendirme (Şekil 9);

Genel Tasarım Yaklaşımı: Sekizinci tasarımda öğrenci serbest zaman davranışı olarak kitap okuma davranışını seçmiştir. 45 m² ve 16 kişi kapasitesine sahip sınıfta hem bu davranışa imkan sunacak hem de ders saati için de kullanılacak mekânsal düzenlemeler yapıldı. Bunun için bir duvara gökyüzü teması uygulandı. Sınıfın daha geniş ve daha ferah görünmesi sağlandı. Balon şeklinde kitaplık ve kitap okuma alanı tasarlandı. Pencere önleri ve esya dolapları mekanla uyum sağlaması için farklı renklere boyandı. Zemin laminant parke yapılarak daha sıcak bir ortam yaratılmak istenmiştir.

Olanaklılık : Kitap okuma için yapılan alan öğrencinin o anki durumuna göre uyuyabilmesine olanak tanımaktadır.

Esneklik: Balon şekline yapılan kitap okuma yeri, sohbet etme, oyun oynama davranışlarını da karşılayacak esnekliktedir. Mekan serbest etkinlik alanı için fazla daraltılmadığından öğrencilerin koşup oynamasına da imkan sunmaktadır.

Bireysel-Grup Etkileşimi: Sınıfta boş alanların fazla olması öğrencilerin arkadaşları ile koşup oynamasını kolaylaştırmıştır. Ayrıca kitap okuma için yapılan balon iki arkadaşın sohbet etmesi için de elverişlidir.

Estetik: Renk, doku ve malzeme seçimi ile sınıf çocuğun ilgilisi çekecek düzeye getirilmiştir. Tanımlanan mekanlar sınıf mekanına bir eklenti olarak yapılmayıp, sınıf bir bütün olarak tasarlandığından estetik açıdan da göze güzel görünmektedir.

SEKİZİNCİ SINIF MODELİ		Öğrenci: Sema ELBİR
DAVRANIŞ		TASARLANAN SINIF
MEVCUT SINIF		
		

Şekil 9: Seçilen serbest zaman davranışları ve sekizinci sınıf modeli

Dokuzuncu sınıf modeline ait değerlendirme (Şekil 10);

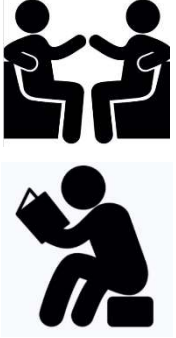

Genel Tasarım Yaklaşımı: Dokuzuncu tasarımda öğrenci serbest zaman davranışı olarak kitap okuma ve sohbet etme davranışını seçmiştir. 43 m² ve 20 kişi kapasitesine sahip sınıfta hem bu davranışa imkan sunacak hem de ders saati için de kullanılacak mekânsal düzenlemeler yapıldı. Bunun için bir duvar tamamen serbest zaman için düzenlenmiştir. Petek şekli olan altıgenlerin kullanıldı tasarımda oturmaya ve uzanmaya elverişli olan şekiller tavana kadar uzanmaktadır. Herhangi bir kazaya meydan vermemesi için şekillerin önü file ile kapatılmıştır. Birimlerin içerden birbirlerine geçişler bulunmaktadır. İki köşede büyük yapay ağaçlar kullanılmıştır. Kalorifer petekleri sınıfla uyum sağlayacak şekilde kapatılmış. Panolar tren vagonu şeklinde tasarlanarak ilgi uyandırmak istenmiştir.

Olanaklılık : Kitap okuma ve sohbet etme için tasarlanan birimler öğrencinin isteği üzerine saklambaç oynayacakları, uyuyacakları, atlayacakları alan olarak da kullanılabilir.

Esneklik: Seçilen davranışların yanında sınıf mekanı oyun oynama, ders çalışma gibi davranışlara da esneklik göstermektedir.

Bireysel-Grup Etkileşimi: Tasarlanan duvar istenildiğinde öğrencinin tek vakit geçirmesine, istenildiğinde arkadaşlarıyla vakit geçirmesi için uygundur.

Estetik: Renk, doku ve malzeme seçimi ile sınıf çocuğun ilgilisi çekecek düzeye getirilmiştir. Tanımlanan mekanlar sınıf mekanına bir eklenti olarak yapılmayıp, sınıf bir bütün olarak tasarlandığından estetik açıdan da göze güzel görünmektedir.

DOKUZUNCU SINIF MODELİ		Öğrenci: Zeynep KABUL	
DAVRANIŞ		TASARLANAN SINIF	
MEVCUT SINIF			

Şekil 10: Seçilen serbest zaman davranışları ve dokuzuncu sınıf modeli

Onuncu sınıf modeline ait değerlendirme (Şekil 11);

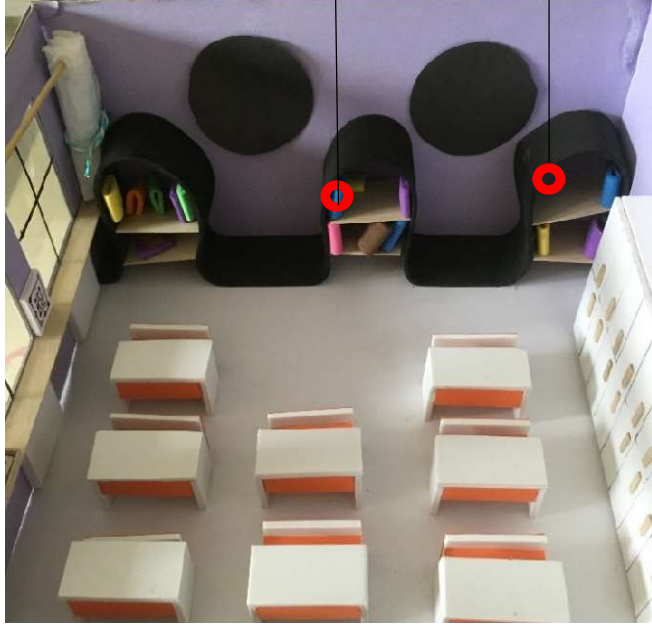

Genel Tasarım Yaklaşımı: Onuncu tasarımda öğrenci serbest zaman davranışı olarak kitap okuma ve sohbet etme davranışını seçmiştir. 43m² ve 16 kişi kapasitesine sahip sınıfta hem bu davranışa imkan sunacak hem de ders saati için de kullanılacak mekânsal düzenlemeler yapıldı. Bunun için bir duvar tamamen serbest zaman için düzenlenmiştir. Dalga formu verilen şekil öğrencilerin hem kitap okuması için hem de okudukları kitapları koyacakları kitaplık şeklinde tasarlandı. Çocukların rahatça uzanıp kitap okumaları için yumuşak malzeme kullanılmıştır. Aynı şeklin devamında öğrencilerin yaptıkları çalışmalarını asmak için yuvarlak panolar yapılmıştır. Kalorifer peteklerinin üstü kapatılmış öğrencilerin buraları kullanacakları, yaptıkları ürünleri sergileyecekleri düşünülmüştür.

Olanaklılık : Kitap okuma ve sohbet etme alanları öğrencilerin istekleri doğrultusunda farklı amaçlara hizmet edecek şekilde düşünülmüştür.

Esneklik: Mekan kitap okuma ve sohbet etmenin dışında dinlenme, oyun oynama, ders çalışma davranışlarına da esneklik sağlamaktadır.

Bireysel-Grup Etkileşimi: Hem grup hem de bireysel etkinlikler için yeterli düzenlemeler bulunmaktadır.

Estetik: Renk, doku ve malzeme seçimi ile sınıf çocuğunun ilgisi çekecek düzeye getirilmiştir. Tanımlanan mekanlar sınıf mekanına bir eklenti olarak yapılmayıp, sınıf bir bütün olarak tasarlandığından estetik açıdan da göze güzel görünmektedir.

ONUNCU SINIF MODELİ		Öğrenci: Selanur KARAKUŞ	
DAVRANIŞ		TASARLANAN SINIF	
MEVCUT SINIF			

Şekil 11: Seçilen serbest zaman davranışları ve onuncu sınıf modeli

On birinci sınıf modeline ait değerlendirme (Şekil 12);

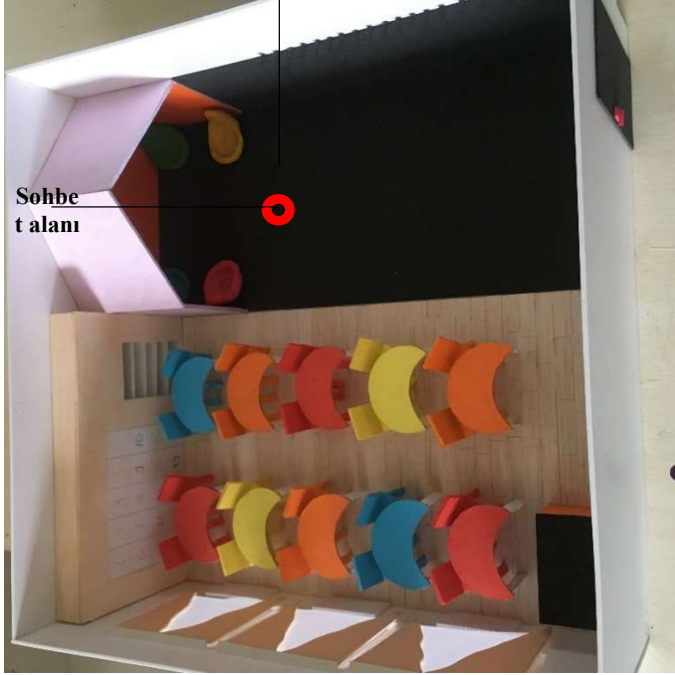
Genel Tasarım Yaklaşımı: On birinci tasarımda öğrenci serbest zaman davranışı olarak akıl oyunu oynamak ve sohbet etme davranışını seçmiştir. 43 m² ve 20 kişi kapasitesine sahip sınıfta hem bu davranışa imkan sunacak hem de ders saati için de kullanılacak mekânsal düzenlemeler yapıldı. Bunun için mekan iki parçaya bölünmüş, etkinlik alanı yumuşak zemin malzemesi ders alanı laminant parke yapılmıştır. Etkinlik alanının bir kısmı çatı ile kapatılarak güvenli alan hissi oluşturulmak istenmiştir. Linear oturma düzeni oluşturulmuş, masa tasarımının esnekliğinden dolayı masaların farklı şekillerde bir araya getirilmesi kolaylaştırılmıştır.

Olanaklılık : Çatı ile belirlene alan öğrencilerin uyumasına uzanması Olanak tanımlanmaktadır. Etkinlik alanında yumuşak zemin kullanılmasında dolayı öğrencilerin rahatça yerde oturmaları, farklı yer oyunları oynamaları kolaylaşmıştır. Ayrıca yeterli alan olmasında dolayı rahatça hareketli oyunlar oynayabilecekleridir.

Esneklik: Akıl oyunu oynama ve sohbet etme eylemleri dışında kitap okuma, resim yapma, ders çalışma ve farklı oyunlar oynanmasına elverişli bir mekan oluşturulmuştur.

Bireysel-Grup Etkileşimi: Hem grup hem de bireysel etkinlikler için yeterli düzenlemeler bulunmaktadır.

Estetik: Renk, doku ve malzeme seçimi ile sınıf çocuğun ilgisini çekecek düzeye getirilmiştir. Tanımlanan mekanlar sınıf mekanına bir eklenti olarak yapılmayıp, sınıf bir bütün olarak tasarlandığından estetik açıdan da göze güzel görünmektedir.

ON BİRİNCİ SINIF TASARIMI		Öğrenci: Pelin VURAL
DAVRANIŞ		TASARLANAN SINIF
MEVCUT SINIF		
		 <p>Akıl oyunu alanı</p> <p>Sohbet alanı</p>

Şekil 12: Seçilen serbest zaman davranışı ve on birinci sınıf tasarımı

On ikinci sınıf modeline ait değerlendirme (Şekil 13);

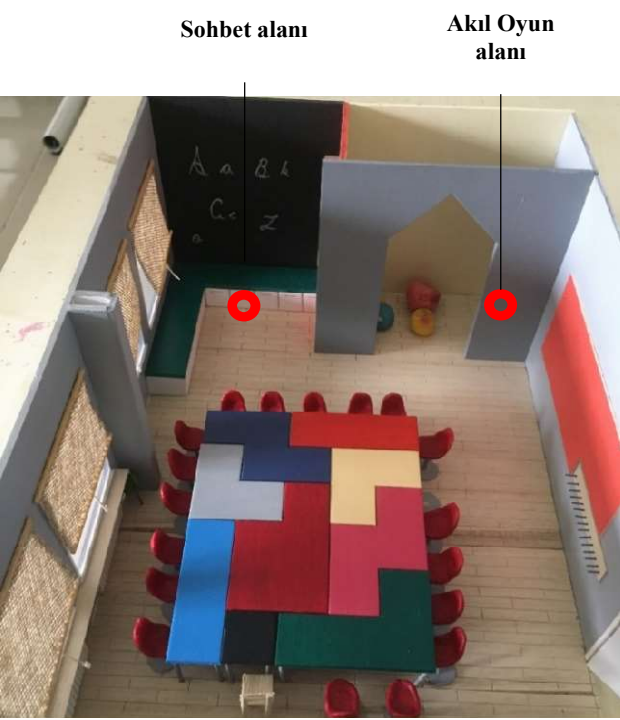

Genel Tasarım Yaklaşımı: On ikinci tasarımda öğrenci serbest zaman davranışı olarak akıl oyunu oynamak ve sohbet etme davranışını seçmiştir. 43 m² ve 20 kişi kapasitesine sahip sınıfta hem bu davranışa imkan sunacak hem de ders saati için de kullanılacak mekânsal düzenlemeler yapıldı. Bunun için mekan iki parçaya bölünmüş, etkinlik alanı ve ders alanı yapılmıştır. Etkinlik alanının bir kısmı çatı ile kapatılarak güvenli alan hissi oluşturulmak istenmiştir. Burada öğrencilerin birbirleriyle sohbet etmesi düşünülmüştür. Akıl oyunları alanında oturma yerleri yapılmış duvar silinebilir boya ile boyanarak öğrencilerin bu duvarı kullanarak değişik zeka oyunları oynamaları planlanmıştır. Oturma düzeni tetris formunda yapılmış, sıraların farklı şekilde düzenlenmesi kolaylaştırılmıştır.

Olanaklılık: Akıl oyunu oynama alanı istenildiğinde uzanıp dışarıyı izleyebilecek şekilde pencere tarafında düşünülmüştür. Sohbet alanı isteğe bağlı olarak farklı oyunların oynanmasına olanak tanıyabilmektedir.

Esneklik: Sohbet ve akıl oyunu için tasarlanan alanlar kitap okuma, dinlenme, resim yapma davranışlarının sergilenebileceği esnekliktedir.

Bireysel-Grup Etkileşimi: Hem grup hem de bireysel etkinlikler için yeterli düzenlemeler bulunmaktadır. tek başına duvara resim yapabildiği gibi arkadaşları ile grup oluşturarak akıl oyunu da oynayabilir. Tek başına uzanıp dinlenebileceği gibi arkadaşları ile oyunlar da oynayabilir.

Estetik: Renk, doku ve malzeme seçimi ile sınıf çocuğun ilgisi çekecek düzeye getirilmiştir. Tanımlanan mekanlar sınıf mekanına bir eklenti olarak yapılmayıp, sınıf bir bütün olarak tasarlandığından estetik açıdan da göze güzel görünmektedir.

ON İKİNCİ SINIF MEKANI		Öğrenci: Meryem TOPÇU	
DAVRANIŞ		TASARLANAN SINIF	
MEVCUT SINIF			

Şekil 13: Seçilen serbest zaman davranışı ve on ikinci sınıf mekanı

On üçüncü sınıf modeline ait değerlendirme (Şekil 14);

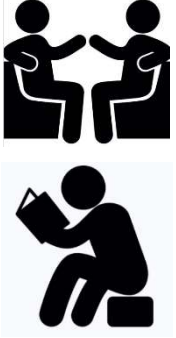
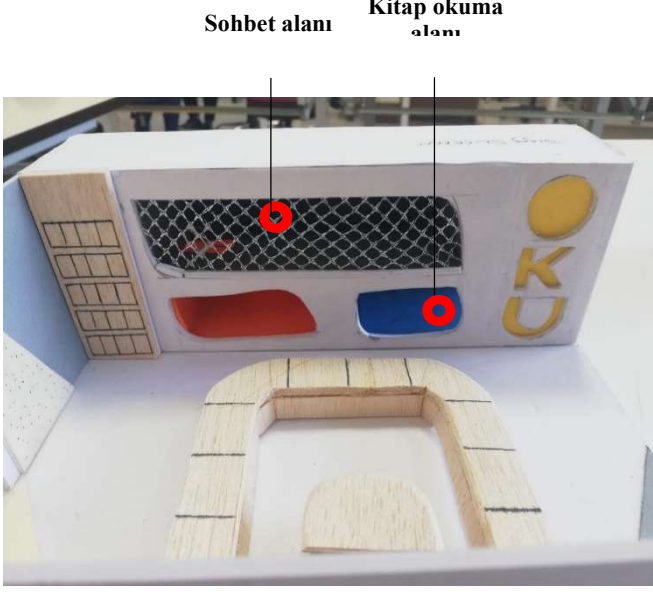

Genel Tasarım Yaklaşımı: On üçüncü tasarımda öğrenci serbest zaman davranışı olarak kitap okumak ve sohbet etme davranışını seçmiştir. 43 m² ve 20 kişi kapasitesine sahip sınıfta hem bu davranışlara imkan sunacak hem de ders saati için de kullanılacak mekânsal düzenlemeler yapıldı. Bunun için mekan iki parçaya bölünmüş, etkinlik alanı ve ders alanı yapılmıştır. Etkinlik alanında duvara kitap okuma nişleri yapılmış, nişler duvar boyunda devam ettirilmiş, güvenlikten dolayı üst nişler file ile korunmuştur. Etkinlik alanı sınıf mekanından ayrılarak öğrencilerin etkinliklere yoğunlaşmaları kolaylaştırılmıştır.

Olanaklılık: Kitap okuma ve sohbet mekanları aynı zamanda öğrencilerin uyuyabileceği, tırmanabileceği, yerlerde yuvarlanabileceği olanaklılığa sahiptir.

Esneklik: Seçilen davranışlar dışında tasarlanan mekan farklı davranışların sergilenebileceği esnekliğe sahiptir. Kitap okuma alanı sohbet alanına, sohbet alanı oyun alanına dönüşebilmektedir.

Bireysel-Grup Etkileşimi: Yapılan düzenlemeler hem bireysel hem de grup kullanımına uygundur.

Estetik: Renk, doku ve malzeme seçimi ile sınıf çocuğun ilgisi çekecek düzeye getirilmiştir. Tanımlanan mekanlar sınıf mekanına bir eklenti olarak yapılmayıp, sınıf bir bütün olarak tasarlandığından estetik açıdan da göze güzel görünmektedir.

ON ÜÇÜNCÜ SINIF TASARIMI		Öğrenci: Turgay ÖZÇEKER	
DAVRANIŞ		TASARLANAN SINIF	
MEVCUT SINIF			

Şekil 14: Seçilen serbest zaman davranışı ve on üçüncü sınıf tasarımı

3. DEĞERLENDİRME

Yapılan tasarımlar, olanaklılık, esneklik, bireysel ve grup kullanımı ve esneklik açısından değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirme tablo 1’de verilmiştir.

Tablo incelendiğinde tüm tasarımların birden fazla amaca hizmet edebilecek esneklikte olduğu, yapılan amacın dışında öğrencilerin anlık ilgi ve istekleri doğrultuda farklı kullanımlara olanak verebilecek şekilde tasarlandığı görülmüştür. Sınıf tasarımlarının hem bireysel olarak hem de grup olarak kullanılacak şekilde düşünüldüğü saptanmıştır. Ayrıca renk, doku ve malzeme olarak bakınca bir bütünlüğe sahip olduğu ve göze güzel görüldüğü düşünülmektedir.

Tablo 1: Sınıf tasarımlarının değerlendirilmesi

NO	Davranış	Olanaklılık	Esnek olma	Bireysel-grup etkileşimini	Estetik
Örnek 1	• Kitap okuma • Resim yapma	Dışarıyı seyretme, Koşma, Dinlenme, uzanma	Sohbet etme Bireysel ve grup etkinliği	+	Renk, biçim, doku bütünlüğü mevcut
Örnek 2	• Sohbet • Akıl oyunu oynama	Dışarıyı seyretme, Koşma, Dinlenme, uzanma	Sohbet etme Bireysel ve grup etkinliği Resim yapma	+	Renk, biçim, doku bütünlüğü mevcut
Örnek 3	• Akıl oyunu oynama • Kitap okuma	Dışarıyı seyretme, Koşma, Dinlenme, uzanma, yerde yuvarlanma, sek sek oynama	Sohbet etme Bireysel ve grup etkinliği Resim yapma	+	Renk, biçim, doku bütünlüğü mevcut
Örnek 4	• Akıl oyunu oynama • Kitap okuma	Yere uzanma, dinlenme, evcilik oynama, sek sek oynama, tiyatro yapma	Sohbet etme Bireysel ve grup etkinliği Resim yapma	+	Renk, biçim, doku bütünlüğü mevcut
Örnek 5	• Akıl oyunu oynama • Kitap okuma	Uzanma, dinlenme, evcilik oynama	Sohbet etme Bireysel ve grup etkinliği Resim yapma	+	Renk, biçim, doku bütünlüğü mevcut
Örnek 6	• Sohbet etme • Akıl oyunu oynama	Yere uzanma, dinlenme, evcilik oynama, tırmanma	Bireysel ve grup etkinliği Resim yapma	+	Renk, biçim, doku bütünlüğü mevcut
Örnek 7	• Sohbet • Kitap okuma	Dinlenme, uyuma, evcilik oynama, sek sek oynama	Bireysel ve grup etkinliği Resim yapma	+	Renk, biçim, doku bütünlüğü mevcut
Örnek 8	• Kitap okuma	Hayal kurma, oyun oynama, dinlenme, uyuma	Sohbet etme	+	Renk, biçim, doku bütünlüğü mevcut
Örnek 9	• Sohbet etme • Kitap okuma	Tırmanma, saklambaç oynama, dinlenme, uyuma	Bireysel ve grup etkinliği	+	Renk, biçim, doku bütünlüğü mevcut
Örnek 10	• Sohbet etme • Kitap okuma	Uzanma, uyuma,	Bireysel ve grup etkinliği	+	Renk, biçim, doku bütünlüğü mevcut
Örnek 11	• Sohbet etme • Akıl oyunları	Koşmak, yer uzanmak, evcilik oynamak	Bireysel ve grup etkinliği	+	Renk, biçim, doku bütünlüğü mevcut
Örnek 12	• Sohbet etme • Akıl oyunları	Dışarıyı seyretmek, dinlenmek, uzanmak, evcilik oynamak	Bireysel ve grup etkinliği Kitap okumak	+	Renk, biçim, doku bütünlüğü mevcut
Örnek 13	• Sohbet etme • Kitap okuma	Tırmanma, uyuma, evcilik oynama, uzanma, koşmak, yakalamaca oynamak	Bireysel ve grup etkinliği	+	Renk, biçim, doku bütünlüğü mevcut

4. SONUÇ

Tasarlanan mekanlar incelendiğinde kitap okuma, sohbet etme ve akıl oyunu oynama davranışlarına imkan veren mekan önerileri çoğunlukta olurken resim yapma eylemi için özel alan tasarımı azdır. Fakat tasarlanan mekanlar amaç edilen davranışın dışında çocuğun ihtiyaçları doğrultusunda farklı olanaklarda barındırmaktadır. Yapılan tasarımlar doğrultusunda yapılacak sınıf mekanları için serbest zaman etkinliklerini de destekleyecek kriterler saptanmıştır. Bu kriterleri:

- Yapılan herhangi bir düzenleme birden fazla eylemi karşılayacak şekilde tasarlanmalı,
- Çocuğun psiko-motor, sosyal-kültürel ve bilişsel gelişimine yönelik etkinlikler önerilmeli. Planlanan etkinliklerin çok yönlü olması sağlanmalı,
- Çocukların sınıf içinde sohbet etme, oyun oynama, kitap okuma, resim yapma ve dinlenme vb. davranışlara imkan sunacak alanların oluşturulması,

- Farklı etkinlikler için alan tanımlarken renklerden ve şekillerden faydalanılması
 - Öğrencilerin dinlenmelerine ve dışarıyı seyretmelerine imkan tanıyacak pencere önü oturma alanlarının tasarlanması,
 - Sınıfı daha ilgi çekici hale getirmek için farklı renklerden faydalanılması,
 - Öğrencinin ev ortamı beklentisi karşılamalı, sınıfta fiziksel konfor, güvenlik ve psiko-sosyal koşullarının çocuk için uygun hale getirilmesi,
 - Bireysel ve grup etkinliklerine imkan veren düzenlemelerin yapılması
 - Ders dışı kullanıma uygun materyallerin bulundurulması,
 - Öğrencilere hareket alanı bırakılması
 - Sanatsal etkinlikler için boyanabilir /silinebilir duvar düzeylerinin uygulanması,
 - Sınıf mekanının kısıtlılık durumuna bağlı olarak duvar yüzeylerinin akıl oyunları, psiko-motor gelişimi için daha etkin hale getirilmesi (duvar yüzey tasarımı gibi)
 - Sınıf oturma elemanının ve oturma düzenlerinin serbest zaman etkinliklerine de olanak tanıyacak şekilde esnek planlanması,
 - Çocukların gelişim dönemleri dikkate alınarak ve gelişimlerini destekleyecek şekilde farklı boyutlarda yapılabilecek mekan örgütleme önerilerinin geliştirilmesi,
- olarak sıralayabilir.

KAYNAKÇA

- Aksu, M. (2022). İlkokul Yapılarında Serbest Zaman Etkinliği ve İç Mekan Tasarımı. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- İslamoğlu, Ö. (2014). Okullarda Esneklik Stratejilerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Yöntem Önerisi. Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Habraken, N. J. (2008). Design for Flexibility. *Building Research and Information*, 36(3), 290-296.
- Uludağ, Z., & Odacı, H.(2002).Eğitim Öğretim Faaliyetlerinde Fiziksel Mekan, *Milli Eğitim Dergisi*, Kış-Bahar Sayı, 153-154.
- Kyttä, M.(2004). The Extent of Children's Independent Mobility and The Number of Actualized Affordances as Criteria of Child-Friendly Environments. *Journal of Environmental Psychology*, 24: 179–198.
- Stoffregen, T.A.(2003). Affordances as properties of the animal-environment system. *Ecological Psychology*, 15(2), 115-134.
- Gibson, J.J.(1986). *The Ecological Approach to Visual Perception*, Lawrence Erlbaum Associates, Inc., London.
- Demiriz, S., Karadağ, A. & Ulutaş. İ. (2003). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Eğitim Ortamı ve Donanım*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Özdemir, S., Bacanlı, H. & Sözer, M. (2007) *Türk Eğitim Derneği. Türkiye’de Okulöncesi Eğitim ve İlköğretim Sistemi. Temel Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. Ankara: TED
- Delice Güller E., & Bilbay P.(2016). Kütüphane Yapılarında Okul Öncesi Çocuklara Yönelik İnteraktif Mekanların İrdelenmesi, *Türk Kütüphaneciliği* 30(3), 398-414.
- Ender, E.(2017).Çocuk Oyun Alanlarında Estetik Başarım. *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 19(1), 41-50.

KAVRAM ÖĞRETİMİNE İLİŞKİN ÇOCUKLARA YÖNELİK MÜZE ORTAMLARININ YARATILMASINDA ÖĞRETMEN ADAY GÖRÜŞLERİNİN SAPTANMASI

DETERMINATION OF PRE-SERVICE TEACHERS' VIEWS ON THE CREATION OF MUSEUM
ENVIRONMENTS FOR CHILDREN ON CONCEPT TEACHING

Didem İşlek

*Doç. Dr., YDÜ Atatürk Eğitim Fakültesi, Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalı, Yakın Doğu Üniversitesi,
Yakın Doğu Bulvarı, PK: 99138, Lefkoşa/KKTC, Mersin 10 – Türkiye,
ORCID No: <https://orcid.org/0000-0002-4056-8894>*

Yasemin Sorakın

*Yrd. Doç. Dr., YDÜ Atatürk Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı; Yakın Doğu
Üniversitesi, Yakın Doğu Bulvarı, PK: 99138, Lefkoşa/KKTC, Mersin 10 – Türkiye,
ORCID No: <https://orcid.org/0000-0003-4041-7903>*

ÖZET

Son yıllarda, sergileme ve arşivleme işlevlerinin yanında eğitim rolünü de üstlenmeye başlayan müzeler, çocukların üst düzey düşünme becerilerini geliştirebilecekleri etkili bir öğrenme öğretme ortamı haline gelmiştir. Müzeler, özellikle çocukların 21 yy. ilişkin öğrenme becerilerinin gelişiminde önemli rol oynayan kavram öğretiminin gerçekleştirilebileceği aktif ortamlar olarak görülmektedir. Bu kapsamda bu çalışmada, kavram öğretimine ilişkin çocuklara yönelik müze ortamlarının yaratılmasında öğretmen aday görüşlerinin saptanması amaçlanmıştır. Bu çalışmada öğretmen aday görüşleri belirlenirken nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji deseninden yararlanılmıştır. Araştırmanın örneklem grubunu, sınıf öğretmenliği bölümünde öğrenim gören ve müze eğitimi dersini almış olan 38 öğrenci oluşturmaktadır. Bu doğrultuda araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme soruları hazırlanarak adayların konuya ilişkin inanç ve tecrübelerinin ortaya çıkarılması hedeflenmiştir. Araştırma verileri betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırma sonuçları, öğretmen adaylarının çocuklara yönelik müze ortamlarının yaratılmasında, özellikle; eserlere ilişkin sesli anlatımların yapılması, atölye ortamlarının oluşturulması, ilgi çekici sergi ortamlarının yaratılması ve müze eserlerine yönelik replüksiyon çalışmalarına yer verilmesi konularında görüşler bildirdikleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca, müzede kavram öğretiminin gerçekleştirilmesinde, çocukların düşünme, gözlem yapma, benzerlik ve farklılıkları ayırt etme gibi becerilerinin kazandırılacağı saptanan görüşler arasındadır. Bunlara ek olarak, öğretmen adayları çocukların yaratıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesi konusunda, müze ortamında yapılan aktif etkinliklerin de etkili olduğunu düşünmektedirler. Son olarak, öğretmen adayları, çocuklara yönelik erişilebilir müze ortamlarının oluşturulmasında, teknoloji kullanımının ve müzelerin mimari özelliklerinin engelli çocuklara uygun olarak tasarlanmasının önemli olduğunu vurgulamışlardır.

Anahtar Kelimeler: Kavram Öğretimi, Çocuk ve Müzeler, Öğretmen Aday Görüşleri

ABSTARCT

In recent years, museums, which have started to take on the role of education as well as exhibition and archiving functions, have become an effective learning and teaching environment where children can develop their high-level thinking skills. Museums, especially children's 21st century. They are seen as active environments where concept teaching, which plays an important role in the development of learning skills, can be carried out. In this context, in this research, it is aimed to determine the opinions of pre-service teachers in the creation of museum environments for children regarding concept teaching. In this research, phenomenology design, one of the qualitative research methods, was used while determining the views of pre-service teachers. The sample group of the research consists of 38 students who are studying in the classroom teaching department and have taken the museum education course. In this direction, it was aimed

to reveal the beliefs and experiences of the candidates on the subject by preparing semi-structured interview questions developed by the researchers. Research data were analyzed by descriptive analysis method. The results of the research show that teacher candidates in the creation of museum environments for children, especially; It was revealed that they expressed their opinions on making audio narrations about the works, creating workshop environments, creating interesting exhibition environments, and giving place to reproductions of museum works. In addition, it is among the opinions that children can gain skills such as thinking, observing, distinguishing similarities and differences in the realization of concept teaching in the museum. In addition, pre-service teachers think that active activities in the museum environment are also effective in developing children's creative thinking skills. Finally, pre-service teachers emphasized the importance of using technology and designing the architectural features of museums for children with disabilities in creating accessible museum environments for children.

Keywords: Concept Teaching, Children and Museums, Teacher Candidate Opinions

BEBEK MAMASI KULLANAN TÜKETİCİLERİN SİNİK DAVRANIŞLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ: ÇEVİRİMİÇİ TÜKETİCİ ŞİKAYETLERİ ÜZERİNE NETNOGRAFİK BİR İNCELEME

EVALUATION OF CYNICAL BEHAVIORS OF CONSUMERS USING BABY FORMULA: A NETNOGRAPHIC STUDY ON ONLINE CONSUMER COMPLAINTS

Cemal GÜMÜŞ

*Öğr. Gör., Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Devrek Meslek Yüksekokulu, Zonguldak, Türkiye
ORCID No:0000- 0002- 0283- 1073*

ÖZET

Tüketici sinizmi, tüketicilerin işletmeye karşı duyduğu güvensizlik duygusu neticesinde geliştirdiği şüpheli tutum ve davranışları kapsamaktadır. Bu tutum ve davranışların temelinde işletmelerin kendi menfaatleri için tüketicilere zarar vereceklerine dair bir inanış bulunmaktadır. İşletmelerin vadettiği değer ile tüketicinin algıladığı değer arasındaki mesafe açıldıkça memnuniyetsizlik durumu oluşacaktır. Tüketiciler elde ettiği fayda ile katlandığı maliyetleri kıyasladığında aradaki olumsuz fark tüketicinin işletmeye karşı duygusal, davranışsal ya da bilişsel bir davranış geliştirmesine neden olabilir. Bu çalışmada bebeklerin beslenmesinde kullanılan bir mama markasına ilişkin tüketici şikâyet davranışları ele alınmaktadır. Araştırma evreni olarak bebeklerin beslenmesini ve sağlığını doğrudan etkileyen hassas bir konu olması sebebiyle bebek maması kullanıcıları tercih edilmiştir. Böylesi hassas bir konuda sinik tüketicilerin nasıl davrandığını değerlendirebilmek için nitel araştırma yöntemlerinden biri olan netnografi yöntemi tercih edilmiştir. Araştırma kapsamında yalnızca şikâyetlere yer verilen bir web sayfasında bir bebek maması markası kullanıcılarının paylaştığı sinik ifadeler katılsız gözlemci olarak incelenmiştir. Üç aylık dönemde toplam 154 şikâyet metni (01 Ocak 2022 ila 01 Nisan 2022) değerlendirilmeye alınmıştır. Elde edilen veriler tematik analiz ile yorumlanmıştır. Araştırma neticesinde literatürle doğru orantılı olarak tüketicilerin üç sinik davranış geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Şüphe, güvensizlik ve itimat etmeme gibi durumlar bilişsel sinizm davranışını; yabancılaşma, tatminsizlik ve mağdur olma gibi durumlar duygusal sinizm davranışını; şikâyet, direniş ve düşmanlık gibi durumlar ise davranışsal sinizmi oluşturduğu görülmüştür. Güven duygusunu yitirmiş tüketicilerin gelecekte daha seçici olacağı ve işletmelere şüphe ile yaklaşacağı davranış kalıplarını benimseyeceği söylenebilir. Hatta işletme ile yollarını ayırmış öfkeli müşteriler intikam duygusuyla hareket edip beraberinde başka müşterileri de olumsuz yorumlarıyla götürebilirler. Bu çalışma, çevrimiçi platformlarda sinik tüketici davranışlarının anlaşılması bakımından literatüre katkı sağlamakta ve netnografi yönteminin potansiyel önemini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tüketici Sinizmi, Çevrimiçi Alışveriş, Netnografi, Tüketici Şikâyetleri

ABSTRACT

Consumer cynicism includes skeptical attitudes and behaviors that consumers develop as a result of their distrust towards the business. The basis of these attitudes and behaviors is the belief that businesses will harm consumers for their own benefit. As the distance between the value promised by the businesses and the value perceived by the consumer widens, a situation of dissatisfaction will occur. When consumers compare the benefits they receive with the costs they incur, the negative difference may cause the consumer to develop an emotional, behavioral or cognitive behavior towards the business. In this study, consumer complaint behaviors related to a formula used in feeding infants are discussed. As the research universe, baby formula users were preferred because it is a sensitive issue that directly affects the nutrition and health of babies. In order to evaluate how cynical consumers behave in such a sensitive issue, netnography method, which is one of the qualitative research methods, was preferred. Within the scope of the research, cynical expressions shared by users of a baby formula brand on a web page that only included complaints were

examined as an unattended observer. A total of 154 complaint texts (01 January 2022 to 01 April 2022) were evaluated in the three-month period. The data obtained were interpreted with thematic analysis. As a result of the research, it was concluded that consumers developed three cynical behaviors in direct proportion to the literature. Conditions such as doubt, distrust and distrust; cognitive cynicism; situations such as alienation, dissatisfaction and victimization; situations such as complaints, resistance and hostility were seen to constitute behavioral cynicism. It can be said that consumers who have lost their sense of trust will be more selective in the future and will adopt behavior patterns that will approach businesses with suspicion. In fact, angry customers who have parted ways with the business may act with a sense of revenge and take other customers with them with negative comments. This study contributes to the literature in terms of understanding cynical consumer behavior in online platforms and reveals the potential importance of netnography method.

Keywords: Consumer Cynicism, Online Shopping, Netnography, Consumer Complaints

Giriş

Tüketicilerin teknolojiye erişim maliyetlerinin kolaylaşması ile birlikte, çevrimiçi alışveriş sitelerindeki faaliyetleri gün geçtikçe artış göstermektedir. Alım-satım işlemleri öncesinde, sırasında ve sonrasında tüketicilerin de aralarında bulunduğu paydaşlar arasındaki etkileşim, araştırılması gereken önemli bir konu haline gelmiştir. Çevrimiçi alışveriş siteleri, tüketicilerin yalnızca ürünler hakkında bilgilere erişebilmesinden ziyade, marka ve ürün deneyimlerini birbirleriyle paylaşarak etkileşim kurabilmeleri için fırsat sunmaktadır.

Tüketici davranışları ile markaların geleceği arasında doğru bir orantı olduğu göz önünde bulundurulduğunda tüketicinin zihin haritasını çıkarabilmek markanın tüketici zihnindeki konumunun saptanması bakımından önem teşkil etmektedir. Tüketici markaya karşı tutum geliştirirken geçmişe ilişkin olumlu ya da olumsuz deneyimlerine başvurabilir. Marka hakkında olumlu görüşleri bulunan memnun müşteriler markaya karşı güven duygusu geliştirdiğinde marka sadakatinden bahsedebilmek mümkündür. Benzer şekilde, markaya karşı olumsuz duyguları olan ve güvensizlik hissedenden tatmin olmamış müşteriler için de sinizm kavramının son yıllarda ön plana çıktığı söylenebilir. Sinizmin merkezinde marka ve tüketici arasında mutlaka inşa edilmesi gereken güven faktörü yer alır. Tüketicinin markaya karşı güvenini yitirmesinin sebepleri ve sonuçları bakımından pazarlamayı yakından ilgilendirmektedir.

İşletmeler, markaları ile var olan müşterilerini elde tutmanın yanında hem yeni müşterilere ulaşmak hem de kaybettikleri müşterileri geri kazanmaya çalışmaktadır. Memnuniyetsiz müşteriler ise işletmeye memnuniyetsizlik sebeplerini anlatarak aslında ilişkilerini devam ettirmek istediklerini bir şekilde beyan ederler. Şikayetini ya da yaşadığı olumsuzluğu önce direkt işletme ile paylaşan müşteri aslında işletme ile ilişkisine devam etmek istediğini fakat ilgili sorunun çözüme kavuşmaması halinde bunun mümkün olmayacağını sinyalini vermektedir. İşletmeler için bu tür şikayetlerin oldukça değerli olduğu söylenebilir. Buradaki temel etken işletmenin ürün ya da hizmeti ile ilgili direkt ilgili kullanıcılarından bu geri bildirim almış olmasıdır. Bir de yaşadıkları olumsuz deneyim neticesinde hiçbir geri bildirimde bulunmadan işletmeyi terk eden müşteriler bulunmaktadır. Neden işletmeyi terk ettiği öğrenilemeyen müşteriyi geri kazanmanın maliyeti oldukça yüksek olabilmektedir.

Sadık müşteriler yaratarak kârlılığını arttırmak isteyen işletmeler, tüm çabalarına rağmen zaman zaman memnuniyetsiz müşteriler ile karşılaşmaktadır. Memnuniyetsiz müşteriler markaya yabancılaşabilir, işletmeyi sessizce terk edebilir, çevrelerine karşı olumsuz konuşabilir ve ayrıca ürün ya da markaya düşman olabilirler. Yaşanan memnuniyetsizlikler neticesinde işletmeye karşı güvenini yitirmiş tüketiciler şüphe, öfke, güvensizlik, tatminsizlik gibi sinik tüketici davranışlarını sergileyebilirler. Rekabetin yoğunluğu ve tüketiciler için marka değiştirme maliyetinin düşüklüğü göz önüne alındığında işletmeler müşterilerini kaybetmek istemezler. Sadece mevcut müşterilerinin değil aynı zamanda sadakatini kazandığı müşterilerinin de gelecekte memnuniyetlerini sağlayarak rekabet avantajı elde edebilirler. Çalışma kapsamında ilk olarak sinizm ve tüketici sinizmi kavramları ele alınmış olup sonrasında bebek maması kullanan tüketicilerin nasıl bir sinik davranış sergilediklerini belirlemek amacıyla netnografik bir araştırma yapılmıştır. Ayrıca literatürde oldukça sınırlı sayıda çalışmaya rastlanması sebebiyle hem alan yazına katkı sağlanması hem de konuya ilgi duyan araştırmacılara yol göstermesi araştırmanın alt amaçlarını oluşturmaktadır.

1. Sinizm Kavramı

Literatür incelendiğinde son yıllarda sosyal bilimlerin pek çok dalında dikkat çekmeye başlayan sinizm kavramı tıpkı tutumlar gibi bilişsel, duygusal ve davranışsal boyutlardan oluşmaktadır. Dolayısıyla hem tüketiciler hem de işletmeler açısından ele alınması gereken konulardan biri haline gelmiştir.

Antik Yunan'da bir yaşam tarzı ve düşünce temeli olarak ortaya çıkan sinizm kavramının temeli M.Ö. 5. yüzyıla kadar uzanmaktadır (Brandes, 1997: 7). Tarihte bilinen ilk sinik Antisthenes olmasına rağmen, gün ışığında elinde bir fener ile dürüst bir insan arayışında olan öğrencisi Diogenes'in gerek kişilik yapısı gerekse öğretisi ile bu kavramın en önemli temsilcisi olduğu ileri sürülmektedir (Luck, 2011: 15).

İlgili literatürde, sinizm kavramının kökeni incelendiğinde iki farklı görüşe rastlanılmıştır. İlk görüşe göre, insanların saldırgan tutum ve alışılmadık davranışlar sergilemesi sebebiyle yunanca köpek anlamına da gelen "kyon" kelimesinden ortaya çıktığı düşünülmektedir. Bu görüşe göre, sinik bireylerce doğal bir yaşamın tercih edildiği, giyime önem verilmediği, özensiz bir şekilde gezilerek toplumsal kurallara da uyulmadığı ve uygarlığın küçümsendiği öne sürülmektedir. Bu sebeplerle "kyon" (köpek) metaforu bir sinik bireyler için bir simge haline dönüşmüştür. İkinci görüşe göre, erdemli yaşamak siniklerin temel felsefesi ve mutluluklarının ana kaynağıdır. Kişiler ahlaki kuralları, toplumun değerlerini, normlarını ve geleneklerini sorgulayarak doğanın kurallarına göre hareket ederler. Bu sebeple Atina'nın yakınlarında yer alan sinik okulunda Antisthenes'in ders verdiği "Kynosarges" adlı gymnasiumdan türemiş olabileceği düşünülmektedir. Sinikler, genel olarak kendilerine yetebilmeyi temel felsefe olarak edinmişlerdir. Toplumsal düzenin doğal olmadığına inanarak iyi, kendine yetebilen ve bağımsız bir yaşam için mevcut düzenden mümkün olduğunca uzak durulması gerektiğine inanmışlardır (Gökberk, 2000: 48). Erdeme ve nihayetinde mutluluğa giden yolda kanaatkâr bir yaşam biçiminin benimsenmesi gerektiğine inanan sinikler, sadece açlıklarını giderecek kadar yiyecek tüketmişlerdir. Lüks olandan uzak durarak lezzetli yemekleri dahi tüketmeyip içecekler için ellerini kullanmayı tercih etmişlerdir (Dean vd., 1998: 342). Kanaatkâr bir yaşam felsefesine inanan sinikler için "ün, itibar, statü, zenginlik ve iktidar" kavramları hiçbir anlam taşımamaktadır. Tümünün adeta esiri olmuş bir toplumu bu yanılısamadan (doxa) uyandırarak doğru yola sevk etmeyi amaç edinmişlerdir (Luck, 2011: 25-26).

Antik dönemden günümüze kadar uzanan süreçte sinizmin anlamı da büyük ölçüde değişmiştir. Antik dönem sinikleri erdemli, mutlu ve kanaatkâr bir yaşam biçimini ilke edinen iyimser bir bakış açısına sahipken günümüzde sinikler güvensiz ve kötümser bir bakış açısı sergiler hale gelmiştir (Mantere ve Mantinsuo, 2001: 5). Türk Dil Kurumu (TDK), TDK Güncel Türkçe Sözlüğü'nde (2022) "sinizm" kelimesi, "İnsanın erdem ve mutluluğa, hiçbir değere bağlı olmadan bütün gereksinimlerden sıyrılarak kendi kendine erişebileceğini savunan Antisthenes'in öğretisi, kinizm" olarak ifade edilmektedir. "Sinik" kelimesi ise "Sinmiş, pusmuş, yılmış" anlamlarında yer almaktadır. Fakat bu tanımlamaların günümüzde sinizmin anlamını tam olarak karşılayamadığı görülmektedir.

Literatürde sinizmin, bir kişilik özelliği ya da tutum olarak nitelendirildiği görülmektedir. Bazı bilim insanlarına göre sinizm doğuştan gelen ve yaşamı boyunca istikrarlı seyreden bir kişilik özelliğidir (Abraham, 2000: 271). Fakat zaman içinde bu yaklaşım yerine sinizmin deneyimlerle değişim gösterilebilen bir tutum olduğu konusunda anlaşma sağlanabilmiştir (Chylinski ve Chu, 2010: 801). Geniş bir perspektifle sinizm "bir bireye, gruba, ideolojiye, toplumsal düzene veya kuruma duyulan aşağılama ve güvensizliğin yanı sıra hüsrana, ümitsizlik ve hayal kırıklığıyla karakterize edilen genel ve özel bir tutum" şeklinde tanımlanmaktadır (Andersson, 1996: 1397-1398). Bir başka tanıma göre sinizm, insanların beklentileri yerine getirilmeyip hayal kırıklığına uğratılmaları sonucunda küçümsenip aldatıldıklarına ve ihanete uğrayıp kullanıldıklarına dair bir hissiyata kapılmasıdır (Kanter ve Mirvis, 1989: 3). Ayrıca sinizm; "bireylerin, işletmelerin veya diğer organizasyonların dürüstlükten uzak bir şekilde amaçlarına ulaşma yolunda diğer insanları kandırmaktan veya manipüle etmekten çekinmeyeceklerine dair bir inanca dayanan ve olumsuz duygularla (acı, öfke, kızgınlık vb.) karakterize edilebilen öğrenilmiş bir tutum" olarak tanımlanmaktadır (Dean vd., 1998: 345).

Bu çeşitli tanımlar dikkate alındığında sinizmin, bireyin kendi dürüstlük, adalet ve sadakat prensiplerine göre deneyimleyerek öğrendiği bir tutum olduğunu ve olumsuzluklar içerdiği söyleyebiliriz. Pazarlama literatüründe sinizm "tüketici sinizmi" olarak yer almaktadır.

2. Tüketici Sinizmi

Boş vaatler ya da yanıltıcı konumlandırmalar sinizm kavramının anlaşılmasında kritik bir rol oynar. Tüketicilere sunulan gerçekçi olmayan beklentiler tüketici sinizminin oluşmasına neden olur. Tüketicilere sunulan vaadin gerçekçiliği ile markanın imajı birbiriyle uyumlu olmalıdır (Helm, 2004: 345). İlgili literatür incelendiğinde tüketici sinizmi kavramının ilk kez Helm (2004) tarafından kavramsal olarak tanımlandığı görülmektedir. Kavramın açıklanması ve gelişimi üzerinde etkili olan faktörler ve davranışsal sonuçları ise arka arkaya sıralanmaya başlamıştır (Chu ve Chylinski, 2006; Chylinski ve Chu, 2010; Helm, 2006). Chylinski and Chu (2010), tüketici sinizmini “işletmelerin gizli menfaatlerine ilişkin niyetleri sebebiyle gerçekleştirdikleri faaliyetlerden dolayı zarar gören tüketicilerin işletme ya da pazarın geneline karşı sergilediği tutumlar olarak” tanımlamaktadırlar. Bir diğer tanıma göre tüketici sinizmi, “tüketicilerin kendilerini koruma amaçlı ve saf olmadıklarını gösterme yönündeki çabalarıdır” (Naletelich ve Ketron, 2017: 11). Tüketici sinizmi, “işletmelerin fırsatçı olduğu ve bu fırsatçılığın tüketiciler açısından zararlı bir pazar oluşturduğu mantığı ile karakterize edilen pazara dönük istikrarlı ve öğrenilmiş bir tutum geliştirme” olarak tanımlanmaktadır. (Helm vd., 2015: 516). Helm ve arkadaşlarının tanımından da anlaşılacağı üzere fırsatçı ve kurnaz bir çıkar arayışına dair algının dikkat çektiği görülmektedir. Dolayısıyla bu bakımdan tüketici sinizminin çalışmalarında, “genel fırsatçılık”, “tüketicilere yönelik fırsatçılık” ve “aldatma” olmak üzere üç temel inancı içeren çok boyutlu bir yapı olarak ele alındığı görülmektedir (Helm vd.,2015: 517). Sırasıyla bu boyutlar:

- *Genel Fırsatçılık*: İşletmeler, etik değerleri ya da olası sonuçları dikkate almaksızın sadece kendi çıkarları peşinde koşmaktadırlar.
- *Tüketicilere Yönelik Fırsatçılık*: İşletmeler, kendi müşterilerinin dahi menfaatlerini dikkate almaksızın sadece kendi çıkarları peşinde koşmaktadırlar.
- *Aldatma*: Özellikle aldatıcı pazarlama uygulamalarını vurgulayan fırsatçılık türleridir.

Andersson (1996), Dean vd. (1998) ve Stanley vd. (2005) gibi sosyal bilimcilerin sinizm ile ilgili çalışmalarından yola çıkarak Chylinski ve Chu (2010) ise, tüketici sinizmini “bilişsel, duygusal ve davranışsal” bileşenlerden oluşan bir süreç olarak ele almaktadır. Basit bir ifadeyle, işletmenin amaç ve beklentileri ile tüketicinin amaç ve beklentileri arasındaki uyumsuzluklar memnuniyetsizlik yaratmaktadır. Bu tatminsizliğin süreklilik kazanması halinde ise tüketiciler, işletmelerin sadece kendi çıkarları için hareket ettiğine (güvensizlik) ve vaatlerine ilişkin şüphe duymaya yönelik bir inanç geliştirmektedir. Nihayetinde, tüketici daha fazla memnuniyetsizliğin önüne geçebilmek için bir savunmacı davranış rolünde olacaktır. Bu davranışlar, pazarlama vaatlerine inanmama, pazarlama faaliyetlerine gösterilecek direnç ve markaya/işletmeye karşı düşmanca davranma şekillerinde gerçekleşebilir. Kısaca, sinizm, kandırıldığını fark eden tüketicinin daha fazla bu durumu yaşamamak için kendi önlemini alarak bir baş etme stratejisi geliştirme sürecidir. Dolayısıyla tüketici sinizmi, sırasıyla güvensizlik ve şüphe, tüketicinin yabancılaşması ve mağdur olma ile şikâyet, direniş ve düşmanlık girişimleri olarak ifade edilen bilişsel, duygusal ve davranışsal tepkiler süreci şeklinde boyutlandırılabilir (Chylinski ve Chu, 2010: 797-799).

Tüketici sinizmi savunma mekanizması kapsamında değerlendirildiğinde “pazar ya da pazardaki kurumların kendilerini aldatmaya çalıştığına dair şüphe ve hayal kırıklığı neticesinde geliştirilen psikolojik telafi stratejisi” olarak tanımlanmaktadır (Mikkonen vd., 2011: 101). Tüketici sinizmi kavramı kelime anlamı olarak negatif duygulara karşılık gelmektedir. Sinik tüketicileri ifade ederken “şüphe, düşmanlık ve karamsarlık” gibi karakterize özellikler ön plana çıkmaktadır. Dolayısıyla bu karakterdeki tüketicilerin markalara karşı şüpheli ve olumsuz yaklaşımları doğaldır. Bu sebeple markalar sinik tüketicilerinin davranışlarını değerlendirme süreçlerinde dikkatli olmalı ve adaletli davranmaya özen göstermelidir. Müşteri memnuniyetini tesis edecek olan markanın bu yaklaşımı olduğu için karar vericilerin belirleyeceği stratejiler sinik tüketicilerin nasıl etkilendiğini doğru şekilde tahlil edebilmelidir. Araştırma sonuçları sinik davranışlar gösteren tüketicilerin markaları adaletsiz gösterme eğiliminde olduğunu ve daha fazla memnuniyetsizlik durumu paylaşımı yaptığını ortaya koymaktadır. Sinik davranışlarında azalma gerçekleşen tüketicilerin ise memnuniyet düzeylerinde de artış gerçekleştiği gözlenmektedir (Göktaş, 2019: 1655).

Tüketici sinizmi firmaların çıkarıcı olduğuna dair inançları da kapsayabilmektedir. Bu yaklaşımda tüketici sinizmi “ kurumların açık ya da gizli sebeplerine inanmama yani kurumların tüketici istek ve ihtiyaçlarına neredeyse hiç ilgi duymayıp aksine kendi çıkarlarına odaklandığına dair inançları” şeklinde tanımlanmaktadır. Anlayışa göre kişi, kurum ya da işletmeler dürüst, bencil ve sadece kendini

düşünmektedir. Dolayısıyla sinik bir tüketicisi, bu negatifliğe maruz kalmamak için kendini geri çekerek uzaklaşma davranışı sergilemektedir (Dolen vd, 2012: 308).

Tüketici sinizmi işletmelerin boş vaatlerde bulunduğuna ve dürüstlükten yoksun olduğuna vurgu yapan inanışları da yansıtmaktadır. Çoğunlukla tüketicilerin işletmelerle olan ilişkilerinde kızgınlık duydukları, memnuniyetsizlikleri konusunda işletmeye karşı tepki gösterme eğilimi geliştirdiği görülmektedir. Tüketicilerin beğenmedikleri işletmeleri boykot ettiği ya da diğer insanların bu işletmelerden alışveriş yapmalarını konusunda onları uyardığına şahit olunmaktadır (Laczniaak vd., 2001: 69). Hatta ileri düzeyde tüketici sinizmi yaşayan kullanıcılar, işletmelerin imajlarını olumsuz yönde etkilemek ve tüketicileri boykot etmeye teşvik etmek amacıyla insanlara yalan söylemekte ve doğru olmayan söylemlerde bulunabilmektedir (Amezcuca ve Quintanilla, 2016: 292). Aslında sinik tüketiciler, işletmelerle güvene dayalı ilişki kurmak ister. Fakat örnek verilecek olursa, tüketiciler fiyatın şeffaf olmadığına inandıkları zaman sinik davranış eğilimi göstererek beraberinde genellikle markayı ve ürününü de boykot etmeyi tercih ederler. Sinik tüketiciler; eyleme geçen ya da geçmeyen tüm tüketicileri pazarda var olan sistemin bir paydaşı olarak görür ve onları sosyal anlamda bilinçli seçimler yapmaları konusunda uyarırlar. Neticesinde de bunları göz önünde bulunduran tüketicilerin satın alma eyleminde bulunmağı görülmektedir (Helm vd. 2015: 515). Sinik tüketicilerin birçoğu öfke ve acı duyup, işletmelere karşı isyan ve kızgınlık hissedebilmektedir. Sinik tutum geliştirdikleri işletmeleri veya markalarını boykot ederek çevrelerindeki tüketicileri de bu davranışı göstermeye karşı güdülemektedirler (Chylinski ve Chu, 2010: 796). Ürün ya da hizmetlerin fiyatı konusunda işletmeler gerekli şeffaflığı gerçekleştirmediği takdirde tüketiciler fiyat prosedürlerinin adil olduğuna inanırsa sinizmin düzeyi ancak bu noktada düşebilir, bunun sonucu olarak tüketicilerin satın alma niyeti de böylelikle boykot ya da eylemsizlikten olumlu yöne doğru çevrilebilir (Atılğan vd., 2017: 41). Bütün bu yaklaşımlar neticesinde çalışmada sinik tüketici davranışlarının nasıl geliştiğine dair yanıtlar aranmaktadır.

3. Tasarım ve Yöntem

Araştırmanın tasarım ve yöntemi belirlenirken Sarıyer'in (2021) çalışması esas alınmıştır. Araştırmada tüketicilerin bebek maması kullanım tercihlerine yönelik çevrimiçi bir internet sitesindeki yorumlarına ilişkin nitel araştırma yöntemlerinden biri olan netnografya kullanılmıştır. Netnografya, "bilgisayar aracılı iletişim vasıtasıyla oluşan, kültür ve topluluklar üzerine çalışmayı mümkün kılan ve etnografik araştırma tekniklerini içeren yeni bir metodoloji" şeklinde tanımlanmaktadır (Kozinets, 2002: 62).

Yöntemin öncülüğünü yapan Kozinets'e (2006: 286) göre netnografi yöntemi araştırmacıların "görünmezlik elbisesi" giymelerine ve kullanıcı etkileşimlerini onlara rahatsızlık vermeden inceleme fırsatı vermektedir. Bu nedenle araştırma kapsamında bu yöntemin kullanılmasına karar verilmiştir. Ayrıca etnografik çalışmalarla kıyaslandığında netnografi yönteminin hem daha az zaman alması hem de araştırma süresince elde edilen verilere geri dönmeye daha kolay olması bu yöntemin tercih edilmesinde etkili olan nedenler arasındadır. Netnografya, çevrimiçi etkileşimler sayesinde farklı perspektifler sunarak insanları anlamayı kolaylaştıran kültürel yansımalar olarak görülür. Bu sebeple özellikle pazarlama alanında, netnografi yöntemiyle her geçen gün daha fazla sosyalleşen günümüz tüketicisini anlayabilmek adına sanal topluluklardaki tüketici davranışı incelenebilmektedir (Kozinets, 2010: 3). Araştırmacı katılımcılar ile iletişime geçmeden önce seçilen araştırma evreninin diline hâkim olabilmesi için belirli bir süre "pusuya yatması" gerekebilir (Maclaren ve Catterall, 2002: 323). Netnografi yönteminin başarılı olabilmesi için seçilen veri tabanının konuya uygun olması, yüksek girdi trafiğini sağlıyor olması, yeterli miktarda girdiye sahip olması, detaylı, açıklayıcı ve zengin veri akışının olması ve üyeler arası aktif etkileşime imkân sağlıyor olması gibi hususlar önem teşkil etmektedir (Kozinets, 2002: 63). Bu şartlara sahip olan bir çevrimiçi internet sitesi araştırma kapsamına dahil edilmiştir.

Araştırmanın literatür kısmında değinildiği üzere çalışma kapsamında tüketici sinizmi bir tutum olarak değerlendirmeye alınmıştır. Tutum ise, bir nesne ya da bir kişi/kişilerin başka bir nesne, konu veya bir fikir hakkında olumlu/olumsuz, ilgilenme/ilgilenmeme yönündeki değerlendirmeleri veya bu değerlendirmelere göre belirli şekillerde davranma eğilimidir (Koç, 2013: 272). Bu tanım göz önünde bulundurularak tüketicilerin oluşturdukları tutumlara istinaden elde edilen müşteri şikâyetleri çalışma kapsamında değerlendirilmeye alınmıştır. Müşteri şikâyeti ile ilgili çevrimiçi internet sitelerinde tüketici sinizmine de rastlamak mümkündür. Beklentileri karşılanmamış ya da tatminsizlik yaşamış tüketiciler bu tür sitelerde istek, öneri ya da şikâyetlerini dile getirerek bir başka deyişle sinik tutumlarına çözüm arayışına girmektedir. Bu kapsamda, sinik tüketici davranışlarını saptamak üzere belirlenen ve tüketicilerin çevrimiçi yaşadıkları

deneyimlerini paylaştıkları bir internet sitesi üç ay boyunca izlenmiştir. Kullanıcı yorumlarının çok fazla ve dağınık olması sebebiyle farklı platformlardan veriler elde etmek yerine şikâyet sayılarının fazlalığı göz önünde bulundurularak tek bir çevrimiçi müşteri şikâyet ortamı üzerinden verilere erişim sağlanmıştır. Bu seçim araştırmanın kısıtıdır. Verilerin temin edilmesinde araştırmacı, seçilen çevrimiçi şikâyet sitesinde katılımsız gözlemci olarak yer almış ve tüketicilerin bebek mamalarına ilişkin şikâyetlerini üç ay boyunca (1 Ocak 2022 ila 1 Nisan 2022) takip etmiştir. Ancak birbirinden farklı markaların toplam günlük şikâyet sayısının çok fazla olması ve şikâyetlerin çok sayıda farklı konular içermesi sebebiyle, şikâyetlerin çerçevesi bebek maması markalarından yalnızca biri seçilmesi ile belirlenmiştir. Bu da araştırmanın diğer kısıtını oluşturmaktadır. Arşivsel veri, çevrimiçi ortamda hazır olarak bulunan ve araştırmacının herhangi bir katılımı olmaksızın kopyalanarak elde edilen verilerden oluşmaktadır (Kozinets, 2010: 98). Çalışmada veriler çevrimiçi şikâyet sitesinde doğrudan paylaşım yapan kullanıcıların verilerine dayanarak arşivsel veriler ile oluşturulmuştur.

Araştırma konusu kapsamında aranan cevaplara yardımcı olabilecek ve üç ay boyunca takip edilen 154 şikâyet verisine ulaşılmıştır. Bazı araştırmacılar, çevrimiçi ortamların şekil itibarıyla üyelerinin tüm iletilerini kamuya açık şekilde içermesi nedeniyle araştırmacıların ulaşılabilen her veriyi çalışmalarına dahil etmeleri hususunu tartışmalı bulmaktadır (Beaven ve Laws, 2007: 131). Bu nedenle toplanan şikâyetlere konu olan markaya ve kullanıcılarına ilişkin üye ismi ya da takma isimlere yer verilmeden “Tüketici 1, Tüketici 2...” şeklinde sıralama yapılmıştır. Ayrıca metinlerde yer alan yazım ve imla hataları üzerinde herhangi bir düzeltme yapılmamıştır.

4. Bulgular ve Yorum

Araştırma sonucunda elde edilen verilerin tematik analizi ve yorumlamaları yapılmıştır. Araştırmada 2022 yılının ilk üç ayına ilişkin verilerden elde edilen bulgulara bakıldığında üç ana temanın literatür ile uyumlu olduğu görülmektedir. Chylinski ve Chu'nun (2010) çalışmalarında bahsettiği tüketici sinizminin sırasıyla bilişsel, duygusal ve davranışsal sinizm olmak üzere üç boyutu çerçevesinde değerlendirmeler yapılmıştır. Bilişsel boyutunda şüphe, güvensizlik ve itimat etmeme kavramlarına vurgu yapılmaktadır. Duygusal boyutunda ise yabancılaşma, tatminsizlik ve mağdur olma kavramlarına vurgu yapılmaktadır. Davranışsal boyutunda ise şikâyet, direniş ve düşmanlık kavramlarına vurgu yapılmaktadır.

4.1. Bilişsel Sinizm

Tüketici sinizmi bilişsel boyut kapsamında tüketiciler, işletmelerin, etik ve ahlaki ilkelerden, dürüstlük ve şeffaflıktan uzak bir şekilde tüm pazarlama çabalarında, iş ilişkileri ve etkileşimlerinde kendi menfaatlerini düşündüklerine dair bir inanç içindedir. Kendi menfaatleri yolunda hareket eden işletmeler, saygı, güven ve samimiyet gibi değerlerden uzak ve vicdan ile bağdaşmayan davranışlarla tüketicileri karşı karşıya bırakmaktadır (Ercan ve Kazançoğlu, 2019: 263). Tıpkı örgütsel siniklerde olduğu gibi sinik tüketiciler de etkileşim kurdukları markaların satış tutundurma faaliyetlerinde adalet, dürüstlük ve samimiyet gibi birtakım özelliklerin bulunmadığını düşünmektedir (Erdoğan ve Bedük, 2013: 20).

Çevrimiçi şikâyet sitesinden toplanarak netnografi ile analiz edilen 154 şikâyet metninden bilişsel sinizm boyutuyla ilgili olanları şunlardır:

Tüketici 1: Bebeğimde laktoz intoleransi teşhisi konuldu. X Marka mama kullanıyoruz anne sütü de almıyor. Fakat eczanelerde mama olmadığı gibi internette de çok afaki fiyatlara satılıyor. 400 500 TL. Hatta 2 3 milyara kadar çıkıyor bu vicdansızlıktır. T Mağaza'dan 150 liraya aldım ama ürünün orijinalliğini dahi bilemiyorum. Sin kutumuz bundan sonra ne yapacağım onu da bilmiyorum.

Tüketici 2: Bebeğimin laktoz alerjisi olduğundan dolayı doğduğundan beri X Marka bebek maması kullanıyorum. Başka hiçbir mama, süt vs kullanamıyorum ve mamanın alternatifi yok. Ancak son 15 gündür mamayı bulamıyorum. Eczacı depolarında yok, sevkiyat yok, firma ancak 10 gün sonra dağıtım çıkar diyor. Saçmalık. Tıbbi bir besin olan mamayı bile temin edemiyorsunuz. Ben ne yedireceğim çocuğuma?

Tüketici 3: Her zaman aldığım 1 numaralı X Marka mama 90 TL iken 140 TL oldu ve 900 gram iken 800 gram düşürülüp zamli satmanın mantığı izahı var midir düpedüz yanıltmadır böyle bir mantık olabilir mi zam 100/40 uygulanıp içindeki üründen resmen eksiltme yapılmıştır.

Tüketici 4: X Marka 2 mama aldık çok tuhaf farklı bir koku geliyor sonuçta güvenip alıyoruz ve para veriyoruz ama sonuç 0 bebeğimde içmedi midelerini bulandırıyor ne yapacağımızı bilmiyoruz. Fiş de olmadığı için iade edemiyoruz lütfen yardımcı olun bilgilerinize arz ederiz.

Tüketici 5: Bebeğim 2 aylık ve doğduğundan beri X Marka mama içiyor ve hiçbir sorun yaşamadık. Ancak en son aldığımız X Marka paketini açtığımda ve hazırlarken çok rahatsız edici bir şekilde balık kokuyor, daha öncekiler bu şekilde korkmuyordu. Ve bebeğim mamayı yemeyi reddediyor ki daha önce severek yedi.

Tüketici 6: Tavsiye üzerine X Marka 1'e geçtik ilk aldığımızda çok güzel gazını çıkartıyor ve kabız olmuyordu, fakat seri den mi bilmiyorum ama yaklaşık 1 aydır aldığımız mama hem aşırı derecede balık kokuyor, içtiği an kusuyor ve kabız oluyor. 8 kutu aldığım mamanın 7 kutusu elimde kaldı. Mağduriyetimin giderilmesini istiyorum.

4.2. Duygusal Sinizm

Duygusal sinizmde tüketicilerin ürün ya da markalara yönelik bir takım duygusal tepkilerde bulunur. Bu duygular, bireylerde, işletmeye karşı tiksinti ve utanç duymaya kadar varan kızgınlık, acı, saygısızlık, öfke, endişe ve sıkıntı gibi duygusal tepkileri de kapsamaktadır. Tüketicilerin işletmelere karşı yargılamalarında bir ironi ve kendilerini üstün görme eğilimi bulunmaktadır. Tüketiciler işletmeleri kendi standartlarına göre yargılayıp sergiledikleri tutumdan da gizli bir zevk almaktadır. Bu da araştırmacılara, siniklerin, işletme hakkında yalnızca bazı inançlara sahip olmakla kalmayıp aynı zamanda bu inançların doğrultusunda birtakım duyguları da yaşadığını göstermektedir (Dean vd., 1998: 349).

Çevrimiçi şikâyet sitesinden toplanarak netnografi ile analiz edilen 154 şikâyet metninden duygusal sinizm boyutuyla ilgili olanları şunlardır:

Tüketici 7: X Marka 900 gr mamayı 125 TL'ye alıyordum, şimdi 180-190 arası olmuş. Şaka mı bu? Bir ayda bu kadar zam mı yapılır? Millet nasıl alacak düşünen yok. X Marka 900 gr mamayı 125 TL'ye alıyordum, şimdi 180-190 arası olmuş. Şaka mı bu? Bir ayda bu kadar zam mı yapılır?

Tüketici 8: Bebeğim 9 aylık anne sütü almıyor, 7 aydır X Marka'yi kullanıyoruz. Kasım ayında doktorumuz raporla mamayı alabileceğimizi söyledi ve rapor çıkardı, sadece o ay eczaneden mamaları alabildik. Aralık ayındaki hakkımızı eczanelerden henüz alamadık, depolarda mama yokmuş. İnternette de fahiş fiyatlara satıyorlar. Elimizde sadece 4 kutu mama kaldı, zor durumdayız.

Tüketici 9: Merhaba bebeğimiz 14 aylık mama bulmakta sıkıntı çekiyoruz ve bu sürekli başımıza geliyor. Zor bulsakta serbest piyasa olduğundan çok fahiş fiyatlara satılıyor. Bunun önüne geçilemiyomu. Bu tür sıkıntıları hep yaşıyoruz. Böyle olacağını bilseydim X Marka almazdım.

Tüketici 10: X Marka 1 numara neden hiçbir şeyde yok, üretimi mi durdu? Muadili var mı ürünün piyasada şu an mağduruz gerçekten ne yapacağımızı bilemiyorum. Bir dönüş bekliyorum. Bakmadığım internet sitesi market eczane kalmadı. Kaldırıldığını yazmışsınız fakat bu bizi mağdur ediyor.

Tüketici 11: A Market'den X Marka mama aldım çok yoğun bir koku var ve kıl çıktı içinden bu ne sorumsuzluk bu kadar insan buraya yazmış bir şeyler yapsanız artık bizim gözümüzden sakındığımız çocuklarımız sizin yaptığınıza bakın niye ve neden kokuyor fiyatları uçurduğumuz gibi bir ilgilenin şu mamalarla...

Tüketici 12: X marka mamasından çok memnunum ama son günlerde gramajı düştü fiyat 80e çıktı. Zam veriyorsunuz madem gramını düşürüyorsunuz. Fiyatında düşürün yazık günah vallahi zor alıyoruz birazcık insaf edin ya. Mecbur alınıyor ama bizi de düşüünün ikizlerime ancak yetiyor vallahi

4.3. Davranışsal Sinizm

Davranışsal sinizm boyutunda, sinik tutum ve davranış sergileyen tüketiciler, ürün ya da markaların geleceği konusunda kötümser ve iç karartıcı tahminleri de kapsayan birtakım olumlu olmayan eylemlerde bulunabilirler. Başka bir deyişle, işletme ile ilgili şikâyet başvurularında bulunma, eleştirme, düşmanlık, kötüleme ve dalga geçme gibi sadece sözlü olmayan, aynı zamanda eyleme dökülen davranışlarda da bulunurlar (Dean vd., 1998: 349). Bu tüketicilerin aklının bir köşesinde daima işletmeyi terk etme düşüncesi bir kenarda durmaktadır. Bunun yanında boykot çağrısı, şikâyet formları oluşturma ve yayma gibi

davranışlarla hem kendilerini hem de diğer tüketicileri koruduklarına inanmaktadırlar (Ercan ve Kazançoğlu, 2019: 264).

Çevrimiçi şikâyet sitesinden toplanarak netnografi ile analiz edilen 154 şikâyet metninden davranışsal sinizm boyutuyla ilgili olanları şunlardır:

Tüketici 13: Benim 8 aylık bebeğim var anne sütü almadı o yüzden mama kullanıyoruz ama şöyle bir sorun var X markası mama alıyoruz 2 numara aldığımız mamaların bazılarının tadı çok güzel iken bazılarında sanki içinde balık yağ var gibi iğrenç bir koku iğrenç bir tat var. Hadi içine balık yağ var diyeceğim hepsinde niye aynı tat yok tarihlerini de kontrol ediyorum daha çok var son kullanımına bunu hemen açıklasınlar lütfen yoksa ben şikayetçi olacağım.

Tüketici 14: X Marka kullanıyorum devamlı. Isı kontrol amaçlı Tadım yapıyorum. Bu sefer aldığım paket balık yağı gibi kokuyor. Bunu şimdi ben nasıl içireyim bebeğime. Sanırım markayı almayı bırakacağım. Ve önermekten vazgeçeceğim. Gecenin bir vakti ben ne yapacağım. Elimde kocaman bir kutu var ve ben çaresiz kaldım.

Tüketici 15: X Marka 1 numara devam sütü aldım. İlk olarak 350g paket kullandım onda sorun olmadı. Daha sonra 900g paket aldım ve mama erimiyor. Su sıcaklığını farklı şekillerde denedim çalkaladım, karıştırdım ancak mama pütür pütür kalıyor. Her ikisi de aynı mama ancak yeni aldığım pakette böyle bir sorun mevcut

Tüketici 16: X Marka 1 devam sütü kullanıyorum. 4 aylık bebeğim var. 2 şer paket alırız. Eve geldiğim de açtım. Lastik gibi yağ gibi değişik bir tadı vardı kokusunda da az vardı. 2 paketi de açtım aynı. Böyle şey olamaz çocuk içmedi. Eşim markete gitti yenisini aldı, onda bu koku tat yoktu. Yazık oldu parama. Telfa edilmesini istiyorum acil. STT. 18.03.2222 olmasına rağmen

Tüketici 17: Çocuğum 5 aylık doğumdan itibaren X Marka 1 numara kullanıyorum bugün açtığım mamada dahil 5 ay içerisinde 14. Mamamız da bozuk balık kokusu var ve tadı berbat çocuğum krizlere girdi şu an piyasada X Marka 1 numara yok İstanbul'dan bir eczaneden tanesini 194 TL'ye getirttim ama bu şekilde rezil olacağımı bilseydim asla almazdım bununla ilgili destek ve yardım bekliyorum çocuğumun ek gıdaya geçmesine daha 1 ay var zar zor dünya para vererek mama buluyorum ve mamalarının son kullanım tarihi 29.05.2022 olmasına rağmen tadı bozuk ya paramı temin edin ya da yerine mama gönderin!

Tüketici 18: X Marka mama hiçbir yerde yok 2 katı fiyatına internet sitelerinde son kalanları topluyoruz. Ne kadar çirkin bir bebek gıda fabrikası mamayı kaldırıyor ve belde önemli bir mama mide problemlerine iyi gelen. Asla bir daha bu markanın hiçbir ürünü almayacağım çevremde aldirmayacağım. Siz bebek düşmanısınız!

Tüketici 19: Bebeğime birkaç mama denedikten sonra X Marka 2 numara iyi geldi diye devam ettik. Tam düzenimiz oturdu. Mamayı bulamaz olduk. Market çalışanına bir sıkıntı mı var diye sordum. Her sene sonunda böyle olduğunu söyledi. Bir firma özellikle de bebekler için mama üreten bir firma nasıl olur da bu sorumsuzluğu yapar. Piyasada ürün yok elinde olanlar da 2 katı fiyatına satıyor. Bir daha X Marka mı asla çevremi de uyaracağım bu sorumsuzluğu yapan bir firmadan asla ürün almam aldirmam. Bebeğim perişan oldu yeni mama dene olmadı başkasını dene hastalandı rahatsızlandı. Önceliği bebekler olan diğer mamalarla devam.

Tüketici 20: Marketten aldığımız X Marka 3 mamanın kutusunu açtığımızda folyolu kağıdın üzerinde mama tozları vardı mamayı yapıp tadına baktım yoğun bir koku ve farklı bir tad vardı yeni bir kutu aldım onda bir sorun yoktu bildiğimiz X Marka tadı, yaklaşık 20 aydır kullanıyoruz markayı ilk defa böyle bir şeyle karşılaşıyoruz kutusunda hiçbir şekilde hasar yok, poşetinde delik var bebeklerin sağlığı bu kadar hafife alınmamalı tatmayıp verilse kötü sonuçlarla karşılaşılabilir, gerekli yerleri araştırıp bu kanunun bu kadar basite alınmaması için gereken neyse yapacağım.

Tüketici 21: X Marka 250 gr sütlü meyveli pirinçli mamayı daha geçen hafta marketten 18.50 TL'ye aldım ve tadında hiçbir sıkıntı yoktu. Bu hafta fiyat 30 TL olmuş fahiş fiyat artışını bir kenara bırakın kaliteyi de düşürmüş, su gibi olmuş tad tuz yok, çocuk artık içmek istemiyor.

Tüketici 22: Önceden 200 ml biberonda hazırlamak için 5 seker kaşifi yeriordu maalesef şu an 8 kaşık bile sulu sulu, bu fiyat artışı ile ilgili her şeyi CİMER 'e de yolladım, bakalım X Marka hazretleri kaliteyi eski haline getirip fiyatı düşürecek mi?

Tüketici 23: X Marka 2 mama aldım içinden çok ufak ama gördüğüm canlı böcek çıktı kim bilir içinde daha ne kadar var daha önce hip aldım onda da aynısı oldu. Aradım değiştirmediler. İade etmediler yine aradım bu sefer iade olana kadar arayacağım. Şu an mama alacağım bir yer yoksatan başka yer yok mağdur oldum. Çok fena!

Tüketici 24: X Marka'nın laktozsuz ürettiği ürünün adı X Marka. Bunu laktoz intoleransı olan, şeker hastası olan bebekler kullanıyor. Şu an piyasada yok, internette olanlarda 45 liralık ürüne sözde kampanyalar yaparak 2 tanesini 500 liraya satıyorlar. Eczaneye sorduğumuzda depoda tutuyorlar yanıtını alıyoruz. Böyle önemli bir mamayı nasıl depoda tutarsınız. Hiç mi vicdanınız yok. Ben böyle köyü yönetilen bir marka görmedim. Hiçbir ürünü kullanmayacağım.

Tüketici 25: Ben X Marka kullanıcıyım. Az önce bebeğime hazırlayacağım mamanın içerisinden minik kurtlar çıktı! Delirecektim! O sinir ve tiksintiyle 3 kutu mamayı bir hışımla çöpe attım. Ve ben ikinci kez verdiğim yüzlerce parayı çöpe atmış oldum! Hiç önemli değil çocuğumun canı sağ olsun ama bu sefer susmayacağım! Özellikle cam kavanozda muhafaza edip her türlü titizliği gösteren beni buluyor bu durumlar nedense.

İlk şikâyetim yaz ayları olmasından ve nemli bir şehirde yaşanandan kaynaklı olabileceği söylendi ve çok ilgilenildiği için şikâyetimi geri çektim ama bu çok ciddi bir durum sağlık başkanlığına kadar şikâyetimi ulaştırmak için elimden geleni yapacağım! Bebeğimin hayatı bu kadar ucuz değil. Lütfen duyarsız kalmayın şikâyetimi okuyan ebeveynler 🙏

Not : 900 gramlık iki poşetten oluşan mamalarda karşılaştık her iki olayda da! Ekonomik olunca böyle özenli oluyor sanırım 🙄

Tüketici 26: A Market'den aldım mamayı ve bitmeye yakın içinden kemik çıktı. Bu ne demek ya!

Ben her yediğine dikkat ederken gözümünden sakınırken içinden kemik çıkması nasıl bir rezalet.! Edebildiğim her yere şikâyet edeceğim. Ve asla bir daha X Marka kullanmam

Yazılı diğer şikâyetlere bakınca çocukların sağlığını hiçe sayan bir markasınız

5. Sonuç ve Öneriler

Markalar pazarlama iletişimi çabaları ile yalnızca yeni müşteriler kazanmayı hedeflemez, aynı zamanda mevcut müşterilerine yönelik de uygulamalarda bulunur. Günümüzde teknolojiye yaşanan dönüşümlerle birlikte artan rekabet şartları, işletmeleri rakiplerine karşı rekabet avantajı elde edebilecekleri stratejiler bulmaya yöneltmiştir. Tüketici okur-yazarlığının artması ve teknolojiye erişim maliyetlerinin azalmasına alternatiflerin çoğalmasını da ilave ettiğimizde işletmelerin öncelikli olarak tüketicilerin istek ve ihtiyaçlarına doğru eğilmeleri gerekmektedir. İşletmeler, hedef pazarındaki tüketicilerini iyi bir şekilde tanımalı ve onlara değer sunan değişim ilişkilerini teklif edebilmelidir. Tüketicinin satın alma karar süreci oldukça karmaşık ve birçok faktörden etkilenebilir özellikle olması sebebiyle pazar payını korumak ve geliştirmek isteyen işletmelerin işi bir hayli zor olacaktır.

Müşterilerin işletmeyi terk etme sebeplerinin başında yaşadıkları olumsuz deneyimler gelmektedir. Memnuniyetsiz bir müşteri yaşadığı olumsuz deneyimi olumluya çevirebilecek içsel bir motivasyon bulamadığı takdirde işletmeye çözüm geliştirilmesi beklentisiyle şikâyetini iletebilir ya da yalnızca ilişkisini sonlandırabilir. Tüketici sinizmi kavramının da başlıca nedenleri arasında geçmişte yaşanan olumsuz deneyimlerin geldiği söylenebilir. Sözü edilen olumsuz deneyimler tüketicilerin aldatılmışlık ya da kullanılmışlık hislerine kapılmasına sebep olabilmektedir. Beklentileri karşılanamayan ya da beklentinin altında kalan tüketici tatminsizlik yaşayacaktır. Bu tatminsizlik ise mevcut zamanın ötesinde gelecek zamanlardaki deneyimleri de önceden etkisi altına alabilmektedir. Bununla birlikte, işletmelerin vaatleri ve uygulamaları karşısında tüketici kendi değerleri ile bir uyumsuzluk olduğunu hissettiğinde şüpheye düşebilir. Pazarlama iletişimi çabaları ile büyük kitlelere ulaşarak tüketicileri ikna etme uğraşı içinde olan işletmeler, tüketicilerde şüphe ya da güvensizlik yaratarak sinik tutumların ortaya çıkmasına neden olabilir. Sinik tutumları ortaya çıkan tüketicilerin ise bilişsel, duygusal ve davranışsal yapılarında gelecek satın alma kararlarına yönelik önemli değişiklikler gerçekleşebilir. İşletmeyi terk eden müşteriler olumsuz yorumları vasıtasıyla potansiyel müşterilerin kararlarını etkileyebileceği gibi, etki alanlarını genişleterek intikam duygusuyla harekete geçip çeşitli protesto, boykot ve eylemler gerçekleştirebilir. Bu çerçevede bakıldığında

mevcut çalışmada, bebek maması kullanıcılarının çevrimiçi şikâyet sitelerinde nasıl bir sinik tutum ve davranış sergilediği anlaşılmaya çalışılmıştır.

Bebek maması markalarından birinin çevrimiçi bir şikâyet sitesinde paylaşılan kullanıcı yorumları incelenmiş ve netnografi yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırma sonuçlarını yalnızca katılımcılar üzerinden değerlendirip, genellemek gerektiği unutulmamalıdır. Netnografya analizi yapılırken seçilen çevrimiçi şikâyet sitesi 3 ay boyunca katılımsız gözlemci olarak takip edilmiştir. Arşivsel olarak toparlanan veriler incelendiğinde sinik tüketici davranışının literatürle uyumlu olarak üç boyut (bilişsel, duygusal ve davranışsal) altında toplandığı görülmüştür. Araştırma bulgularına bakarak örgütsel sinizm türlerinin de tüketici sinizmi ile örtüştüğü söylenebilir. Netnografya analizi sonucunda tüketicilerin sinik tutumları bilişsel, duygusal ve davranışsal sinizm olarak sınıflandırılmıştır. Sinik tüketiciler, şikâyet, pişmanlık, aldatılmak ve mağdur olma durumlarından bahsetmektedirler.

Bilişsel sinizm, tüketicilerin güvenlerini yitirmeleri ve kandırıldıklarına dair inanışları kapsamaktadır. Kendi menfaatini düşünen işletmeler tüketicilerin şüpheye düşerek sinik bir tutum sergilemesine sebep olmaktadır. Bulgular incelendiğinde tüketicilerin bilişsel sinizmi haksızlık, itimat etmeme, şüphe ve güvensizlik duyma şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Analiz sonuçlarının çalışmada yer alan literatür ile uyumlu gerçekleştiği söylenebilir. Duygusal sinizm, tüketicilerin işletmelere karşı geliştirdiği tutum ve davranışlarda duyguların ön planda tutulmasıdır. Bulgular incelendiğinde tüketicilerin duygusal sinizmi, pişmanlık, mağdur olma, haksızlık, yabancılaşma ve tatminsizlik şeklinde duygularla ifade ettikleri söylenebilir. Bu veriler ışığında bazı durumlar birden fazla boyutta karşımıza çıkabilmektedir. Örneğin, haksızlık hem bilişsel hem duygusal sinizmde ortak durum olarak ortaya çıkmıştır. Bu durum aslında boyutlar arası geçişkenliği göstermekle birlikte, yukarıda bahsedilen tüketicilerin satın alma karar sürecini etkileyen faktörlerin karmaşık olması durumu ile de açıklanabilir. Davranışsal sinizm ise, işletmenin ürün, hizmet ya da markası ile ilgili tüketicinin eylemde bulunmasıdır. Bu eylemler bizzat işletmenin kendisine yönelik de olabilmektedir. Bulgular incelendiğinde, tüketicilerin davranışsal sinizmi, şikâyet, pişmanlık, mağdur olma, düşmanlık, direniş, aldatılmak, terk etmek, boykot, sorgulamak ve negatif ağızdan ağıza pazarlama (WOM) şekillerinde ifade ettikleri görülmektedir. Benzer şekilde yine bazı durumların (pişmanlık, mağdur olma gibi) birden fazla boyutta karşımıza çıktığı görülmektedir. Fakat davranışsal sinizmde diğer boyutlardan farklı olarak sözel eylemlerden ziyade olumsuz hislerin davranışa dönüştüğünü görmek mümkündür. Metinler incelendiğinde bir kısım tüketicinin çözüm beklediği bir kısmının da çözüme dair beklenti geliştirmek yerine diğer kullanıcıları uyarıp bilgilendirmek ve onları da kendi sinik davranışlarına ortak etmek amacı taşıdığını söylemek yanlış olmayacaktır.

Elde edilen bulgular neticesinde pek çok sinik tüketicinin aslında olumsuz durumlar ortadan kalktığında işletme ya da marka ile iş birliğini sürdürme eğiliminde olduğu görülmektedir. Çünkü paylaşımların detayında sinik tüketicinin önemsenmeyi ve ilgi gösterilmesini beklediği yönünde bir isteklilik dikkat çekmektedir. Bu bilgiler ışığında tüketici ile dürüst ve güvene dayalı bir iletişim kurulduğu takdirde sinik tüketici davranışlarının pek çoğundan olumlu sonuçlar elde edilmesi olanaklıdır. Müşteri ilişkileri uygulamalarıyla işletmelerin her ne kadar müşterilerin gelecekteki satın alma karar süreçlerine olumlu katkılar yapması beklenir olsa da sinik tüketicilerin diğer tüketicilere oranla daha düşük düzeyde bu çabaları tatmin edici bulması ihtimal dahilindedir.

İşletmeler pazarlama iletişimi çabalarını sinik tüketici davranışlarına göre adapte edebilmeyi başardığı oranda bu müşterileri geri kazanma ihtimallerini arttıracaktır. Bu araştırma nitel bir araştırma olması sebebiyle bulguların analizi yalnızca uygulama alanı ile sınırlıdır. Gelecekte bu konuda çalışma yapacak araştırmacılar için keşfedici bir özellik taşımaktadır. Araştırmanın gelecekteki çalışmalara yol göstermesi bakımından literatüre katkı sağladığı düşünülmektedir. Çalışmaların devamının gelmesi pazarlama yöneticileri için daha fazla katkılar sunabilir.

Tüketici sinizminin diğer pazarlama uygulamalarıyla ilişkilerinin araştırılması önerilmektedir. Örneğin negatif ağızdan ağıza pazarlama, dikkatli satın alma davranışı gibi konularda tüketici sinizminin etkisi üzerine çalışmalar yapılarak alanyazın genişletilebilir.

Kaynakça

Abraham, R. (2000). Organizational Cynicism: Bases And Consequences, Genetic, *Social, and General Psychology Monographs*. 126 (3), 269-292.

- Amezcu, B. & Quintanilla, C. (2016). When eWOM Becomes Cynical, *International Journal of Consumer Studies*, 40(3), 290-298.
- Andersson, L. M. (1996). Employee Cynicism: An Examination Using a Contract Violation Framework, *Human Relations* 49: 1395–1418.
- Atilgan, K. Ö. , İnce, T. & Yılmaz, S. (2017). Tüketicilerin Satın Alma Niyetleri ve Boykota Yönelik Tutumlarının Tüketici Sinizmi, Fiyat Şeffaflığı ve Fiyat Adaleti Bağlamında İncelenmesi, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26(3), 34-44.
- Beaven, Z. & Chantal L. (2007). Never Let Me Down Again’: Loyal Customer Attitudes Towards Ticket Distribution Channels for Live Music Events: A Netnographic Exploration of The US Leg of The Depeche Mode 2005–2006 World Tour, *Managing Leisure* 12(2-3), 120-142.
- Brandes, P. M. (1997). Organizational cynicism: Its Nature, Antecedents, and Consequences, Doctoral Dissertation, University of Cincinnati.
- Chu, A., Chylinski, (2006). M. A Model of Consumer Cynicism–Antecedents and Consequences, *Proceedings of the Australian and New Zealand Marketing Academy*, 1-9.
- Chylinski, M. & Chu, A. (2010). Consumer Cynicism: Antecedents and Consequences, *European Journal of Marketing*, 44(6), 796-837.
- Dean, J. W., Brandes, P., Dharwadkar, R. (1998). Organizational Cynicism. *Academy of Management Review*, 23(2), 341-352.
- Dolen, W. M., De Cremer, D. & De Ruyter, K. (2012). Consumer Cynicism Toward Collective Buying: The Interplay of Others’ Outcomes, Social Value Orientation, and Mood, *Psychology & Marketing*, 29(5), 306-321.
- Ercan, A. & Kazançoğlu, İ. (2019). Örgütsel Sinizm: Satış Personeli Üzerine Nitel Bir Araştırma, *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 17(1), 261-280.
- Erdoğan, P. & Bedük, A. (2013). Örgütsel Sinizm ile Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Arasındaki İlişki: Sağlık Sektöründe Bir Araştırma, *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*, 1(6), 17-36.
- Gökberk, M. (2000). *Felsefe Tarihi*, Remzi Kitapevi, İstanbul.
- Göktaş, B. (2019). Tüketici Sinizmi Kavramı ve Ağızdan Ağıza Pazarlama Eylemlerinin Sinik Tüketici Davranışlarına Etkisi Konusunda Bir Uygulama. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 13(19), 1650-1692.
- Helm, A. (2004). Cynics and Skeptics: Consumer Dispositional Trust, in NA - *Advances in Consumer Research Volume 31*, (eds.) Barbara E. Kahn and Mary Frances Luce, Valdosta, GA: Association for Consumer Research: 345-351.
- Helm, A.E. (2006). Cynical Consumers: Dangerous Enemies, Loyal Friends. (Doctoral dissertation). University of Missouri: Columbia.
- Helm, A.E., Moulard, J.G. & Richins, M. (2015). Consumer Cynicism: Developing a Scale to Measure Underlying Attitudes Influencing Marketplace Shaping and Withdrawal Behaviours, *International Journal of Consumer Studies*, 39(5), 515-524.
- Koç, E. (2013). *Tüketici Davranışı ve Pazarlama Stratejileri Global ve Yerel Yaklaşım*, Beşinci baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kozinets, R. V. (2002). The Field Behind The Screen: Using Netnography for Marketing Research in Online Communities, *Journal of Marketing Research*, 39(1), 61-72. doi:10.1509/ jmkr.39.1.61.18935
- Kozinets, R.W. (2006) Click to Connect: Netnography and Tribal Advertising. *Journal of Advertising Research*, 46: 279-288. <http://dx.doi.org/10.2501/S0021849906060338> [Erişim Tarihi: 16/04/2022].
- Kozinets, R.V. (2010). Netnografi: Pazarlamacının Gizli Silahı Sosyal Medya Anlayışı İnovasyonu Nasıl Harekete Geçirir, 2010, <http://kozinets/net/wp-content/uploads/2012/01/netnographyturkish.pdf> [Erişim Tarihi: 16/04/2022].
- Laczniak, R. N., Decarlo, T. E. & Ramaswami, S. N. (2001). Consumers’ Responses to Negative Word-of-Mouth Communication: An Attribution Theory Perspective, *Journal of Consumer Psychology*, 11(1), 57-73.
- Luck, G. (2011). *Köpeklerin Bilgeliği: Antikçağ Kiniklerinden Metinler*, (çev. Oğuz Özügül), 1. baskı, İstanbul: Say Yayınları.
- Maclaren, P. & Catterall, M. (2002). Researching The Social Web: Marketing Information from Virtual Communities. *Marketing Intelligence and Planning*, 20(6), 319–326.
- Mantere, S. & Martinsuo, M. (2001). Adopting and Questioning Strategy: Exploring the Roles of Cynicism and Dissent, *European Group for Organisation Studies Colloquium*, (July 5-7), 1- 25.

- Mikkonen, I., Moisander, J. & Fırat, A.F. (2011). Cynical Identity Projects as Consumer Resistance The Scrooge as a Social Critic?, *Consumption, Markets and Culture*, 14(1), 99-116.
- Naletelich, K. & Ketron, S. (2017). Humanizing Conservation: How Anthro-Morphism Overcomes Cynicism, *Ama Summer Educators' Conference Proceedings*, 28, 11-12.
- Sarıyer, N. (2021). Tüketicilerin Sinik Davranışlarının Netnografya ile Tespiti. *Journal Of Life Economics*, 8(4), 485-497.
- Stanley, D. J. (2005). Employee Cynicism and Resistance to Organizational Change, *Journal of Business and Psychology*, 19(4), 429-458.

WORLD CHILDREN CONFERENCE-III

Özay Günsel Children University
Near East University
University of Kyrenia

DOĞA, ÇOCUK VE OYUN: MEKAN VE TASARIM STÜDYOSUNDA “DOĞA TEMELLİ ÇOCUK OYUN ALANI TASARIMI”

NATURE, CHILD AND PLAY: “NATURE BASED PLAYGROUND DESIGN” IN SPACE AND DESIGN STUDIO

Gözde EKŞİOĞLU ÇETİNTAHTA

Doç. Dr., DEU Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Tınaztepe Kampüsü, Doğuş Caddesi No:207/K,
Pk:35390 Buca-İzmir, Türkiye
ORCID: 0000-0001-9746-495X

Hayat ZENGİN ÇELİK

Prof. Dr., DEU Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Tınaztepe Kampüsü, Doğuş Caddesi No:207/K,
Pk:35390 Buca-İzmir, Türkiye
ORCID: 0000-0002-4460-2498

M. Burcu SILAYDIN AYDIN

Doç. Dr., DEU Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Tınaztepe Kampüsü, Doğuş Caddesi No:207/K,
Pk:35390 Buca-İzmir, Türkiye
ORCID: 0000-0001-9843-3370

H. Evren ERDİN

Doç. Dr., DEU Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Tınaztepe Kampüsü, Doğuş Caddesi No:207/K,
Pk:35390 Buca-İzmir, Türkiye
ORCID: 0000-0002-3350-8930

İlgi ATAY KAYA

Doç. Dr., DEU Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Tınaztepe Kampüsü, Doğuş Caddesi No:207/K,
Pk:35390 Buca-İzmir, Türkiye
ORCID: 0000-0002-1764-1408

E. Duygu KAHRAMAN

Araş. Gör., DEU Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Tınaztepe Kampüsü, Doğuş Caddesi No:207/K,
Pk:35390 Buca-İzmir, Türkiye
ORCID: 0000-0001-9176-9699

Hüseyin KÜÇÜKOĞLU

Araş. Gör., DEU Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Tınaztepe Kampüsü, Doğuş Caddesi No:207/K,
Pk:35390 Buca-İzmir, Türkiye
ORCID: 0000-0003-0776-775X

ÖZET

Gelişmekte olan bireyler gözüyle bakılması gereken çocuklar için doğa, duyarlılık ve ekolojik benlik düzeyini yükselten ve sürekli temas halinde olunması gereken önemli bir alan ve olgudur. Geleceğin yetişkinlerini oluşturacak çocukların erken yaşta doğa bilincine ulaşması, sadece gelişim psikolojisi açısından değil, aynı zamanda yaşantının süre geldiği kentsel alanların oluşumunda birey-doğa etkileşimi açısından da önemlidir. Bu noktada birçok çalışmada, çocuğun doğa ile etkileşiminin, çocukluk döneminin eğitici bir kısmını da oluşturan oyun üzerinden gerçekleşmesinin gerekliliği vurgulanmaktadır. Dolayısıyla doğa, çocuk ve oyun etkileşimi, mekânsal izdüşümü açısından kentsel alanda sorgulanması gereken bir konudur. Şehir planlama disiplini ise tüm toplumun olduğu gibi çocukların da zaman geçirecekleri, kendilerini geliştirip yenileyebilecekleri ve bunu doğa ile temas ederek gerçekleştirebilecekleri mekanların tasarlanmasında birçok araç barındırmaktadır. Bu noktada şehir planlama eğitimi alan öğrencilerin de benzer bir duyarlılık ile mekan tasarımlarına yönelik strateji ve öneriler geliştirmesi önemlidir. Bu çalışmada, DEÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü birinci sınıf öğrencilerinin, insan ölçeğinde tasarımlar hedefleyen "Mekan

ve Tasarım" dersinde, çocuk oyun alanlarında kullanılabilecek ve çocukların doğa farkındalığı geliştirmesinde yönlendirici olacak şekilde tasarladıkları doğadan ilham alan strüktürel oyuncak tasarımlarına ilişkin yöntem tarif edilecektir. Çalışma kapsamında öğrencilerden 0-3 yaş, 4-6 yaş veya 7-10 yaş aralığındaki kullanıcılardan birine odaklanarak, yaş grubunun gerektirdiği fiziksel, duygusal ve sosyal gereksinimleri incelemeleri istenmiştir. Ardından öğrencilerden, çocukların doğa duyarlılığını destekleyecek ve oyuncak tasarımlarına yön verecek bir canlıyı/doğa bir öğeyi seçmesi ve bu canlının/öğenin doğa ile etkileşiminde ortaya çıkan kavramı tespit etmesi istenmiştir. Bu tespit ve veri toplama sürecinden sonra, İzmir İli Karşıyaka ilçesi içerisinde, yerel yönetimin de Çocuk Dostu / Oynanabilir Karşıyaka projesi kapsamında oyun alanı tasarlamayı hedeflediği bir alan için oyuncaklar tasarlanmıştır. Çalışma, hem planlama öğrencilerinin doğaya ve doğa-çocuk-oyun etkileşimine bakış açısı hem de ortaya çıkan tasarımların nitelikleri bağlamında önemli tartışmalar içermektedir.

Anahtar Kelimeler: doğa, çocuk, oyun alanı tasarımı, şehir planlama eğitimi

ABSTRACT

Nature is an important area and phenomenon for children, who should be regarded as developing individuals, that raises the level of sensitivity and ecological self-contradiction and needs to be in constant contact. Nature awareness at an early age for children who will form the adults of the future, is important not only in terms of developmental psychology, but also in terms of interaction in the context of individual-nature in the formation of urban areas where life continues. At this point, many studies emphasize the necessity of the child's interaction with nature through play, which is also an educational part of childhood. Therefore, the interaction of nature, child and play is an issue that needs to be questioned in the urban area in terms of its spatial representation. City Planning discipline, on the other hand, contains many tools in the design of spaces where children, like the whole society, can spend time, develop, and renew themselves, and do this by touching nature. At this point, it is important for city planning students to develop strategies and suggestions for space designs with a similar sensitivity. In this study, the method regarding the nature-inspired structural toy designs designed by the first-year students of DEU City and Regional Planning department in the "Space and Design" project, which aims at human-scale designs, that can be used in children's playgrounds and will guide children's awareness of nature will be described. Within the scope of the study, students were asked to examine the physical, emotional, and social needs of the age group by focusing on one of the users aged 0-3, 4-6 or 7-10. Then, students were asked to choose a natural creature/item that would support children's sensitivity to nature and guide their toy designs, and to identify the concept that emerged in the interaction of this creature/item with nature. After this determination and data collection process, toys were designed for an area in İzmir Province Karşıyaka district, where the local government also aims to design a playground within the scope of the Child Friendly / Playable Karşıyaka Project. The study includes important discussions in terms of both the perspective of planning students on nature and nature-child-play interaction and the qualities of the resulting designs.

Keywords: nature, child, playground design, city planning education

GİRİŞ

Modern insan yerleşmeleri olan kentler, yoğun yapılaşma dokusu ve kentsel yaşantının akışkanlığı sürecinde doğal niteliklerden soyutlanmakta ve kent kullanıcılarının doğa ile ilişkisi de kısıtlanır hale gelmektedir. Söz konusu kent kullanıcılarından kişisel gelişimleri açısından doğa ile ilişkisi kritik düzeyde olan gruplardan biri de çocuklardır. Gelişen insan yavrusu, olgunlaşmamış, reşit sayılmayan küçük yurttaş (Yörükoğlu, 2000), bebeklik ile ergenlik arasındaki gelişme döneminde bulunan oğlan veya kız (TDK, bt.) ve 18 yaş altındaki insanlar (BM, bt.) olarak tanımlanabilen çocuklar için doğa, duyarlılık ve ekolojik benlik düzeyini yükselten ve sürekli temas halinde olunması gereken, çocuğun gelişme ve olgunlaşmasında önemli bir yeri olan bir alan ve olgudur.

Çocuk gelişimi üzerine yapılan kuramsal ve deneysel birçok çalışmada çocuk ve doğa arasındaki ilişkinin önemi, çocuğun yaşı itibariyle izlenen gelişim süreci bağlamında sıklıkla tartışılmaktadır. Bu noktada çocuğun yaşının önemli olduğu belirtilmekte ve farklı yaş gruplarının fiziksel, sosyal ve psikolojik gelişimleri bağlamında tartışılması önemsenmektedir. Çalışmalarda çocukluk evreleri, yaş gruplarına göre farklılaşabilmektedir. Kimi çalışmada çocukluk evreleri 0-6, 6-12 ve 12-18 yaş aralığında değerlendirilirken

(Durakoğlu, 2011), bir kısım çalışmada ise 0-1, 1-3, 3-5 ve 6-12 yaş gruplarına (Selçuk, 2019) ayrıştırarak gelişim izlenmiştir. Bir kısım çalışmada ise 10 yaşın bir eşik değeri olduğu ve çocuğun gerek fiziksel ve zihinsel nitelikleri gerekse de bulunduğu doğal, yapı ve sosyal çevre bağlamında farklı deneyimlere sahip olabileceği varsayımı ileri sürülmektedir (Guillamu, vd., 1997; Brodersen, vd., 2005; Pabayo, vd., 2011; Ekşioğlu Çetintahra, 2015). Bu çalışma kapsamında sunulacak olan çocuk ve doğa ile ilişki bağlamında kurgulanan projede 10 yaş eşik değeri olarak kabul edilmiş ve 0-3 yaş, 4-6 yaş ve 7-10 yaş gruplarındaki çocuklara odaklanılmıştır.

0-3 yaş aralığındaki çocukların fiziksel değişimlerinin hızlı gerçekleştiği, fiziksel gelişim için çocuğun bağımsızlığını kazanmaya başladığı ve bu noktada doğanın önemli bir özgürlük alanı olduğu ileri sürülmektedir (Durakoğlu, 2011). Bu yaş grubunun desteksiz oturması, yürümesi, nesneleri kendi başına kavraması, atlama, merdiven çıkma, bisiklete binme gibi aktivitelerini gerçekleştirebilmesi için koşulların uygun olması gerektiği vurgulanmakta, hareket ve keşif kabiliyetlerini artıracak aktivitelere yönlendirilmesi gerektiği de aktarılmaktadır (Selçuk, 2019). 4-6 yaş aralığındaki çocukların kendi gelişim süreci içerisinde desteklenmesi, fiziki ve zihni çabalar harcaması, beceri ve yeteneklerini artırması beklenmekte ve bu sayede kendi iç geçerliliğini organize etmesi gerektiği ileri sürülmektedir (Durakoğlu, 2011). Bu yaş grubunun atlamak, sallanmak, tırmanmak, top yakalamak gibi fiziksel ve zihinsel beceriler geliştirebilecekleri aktivitelere yönlendirmeleri gerektiği belirtilmektedir (Selçuk, 2019). 7-10 yaş aralığı, çocukların toplumsal alanla ilişkisinin arttığı ve sosyal bilince ulaşmaya başladığı dönem olarak tarif edilmektedir (Durakoğlu, 2011). Bu süreçte yaşlılar ile aktiviteler yapmanın önemi vurgulanmakta; sportif ve kültürel aktivitelerde topluluk halinde bulunmaları önerilmektedir (Selçuk, 2019).

Çocukların fiziksel, zihinsel ve sosyal gelişimlerini destekleyecek aktivitelerin gerçekleşmesinde çocuğun bulunduğu çevre de önemli hale gelmektedir. Bronfenbrenner (1977), çocuğun bulunduğu çevreyi “İnsan Ekolojik Sistemi Kuramı” ile açıklamakta, mikrosistem, mezosistem, ekzosistem ve makrosistem olarak çevreyi sınıflandırmaktadır. Mikrosistem çocuğun ilk etkileşime uğradığı mekan olarak evi, mezosistem okulu, ekzosistem mahalleyi ve makrosistem ise çocuğun içinde bulunduğu sosyal çevreyi karşılamaktadır (Ekşioğlu Çetintahra, 2015). Tüm bu sistemlerin mekânsal olarak izdüşümü ise kentsel alanlarla eşleşmektedir. Ancak günümüzde yoğun kentleşmenin yaşattığı kalabalık ve güvensiz ortamlar, çocukların gelişimleri için gerekli ihtiyaçları karşılama noktasında önemli bir engel olarak durmaktadır. Çocuk merkezli olmayan şehirler, çocuğun fizyolojik, sosyolojik ve psikolojik gelişimlerini desteklemek yerine (Gökmen ve Taşçı, 2016), çocuğu daha çok konutun içine hapseden (Gökmen, 2006) ve özellikle doğal alanlarla ilişkisini koparan bir morfolojik yapı ortaya sunmaktadır. Oysa geleceğin yetişkinlerini oluşturacak çocukların erken yaşta doğa bilincine ulaşması, yalnızca gelişim psikolojisi açısından değil, aynı zamanda yaşantının süre geldiği kentsel alanların oluşumunda birey-doğa bağlamında etkileşim açısından da önemlidir. Bu noktada bir diğer husus ise, çocuğun gelişimsel niteliklerini besleyeceği ve esasında okula bağlı olmayan bir eğitim sürecinden geçmesinde etkili olan oyun kavramı ve oyunun gerçekleştiği mekanın nitelikleri üzerine yapılması gereken tartışmalardan oluşmaktadır.

Oyun, *belli bir amaca yönelik olan veya olmayan, kurallı ya da kuralsız gerçekleştirilen, her durumda çocuğun isteyerek ve hoşlanarak yer aldığı, fiziksel, bilişsel, dil, duygusal ve sosyal gelişimin temeli olan, gerçek hayatın bir parçası ve çocuk için en etkin öğrenme süreci* olarak tarif edilmektedir (Dönmez, 1992). Buna göre oyun, kuvvet, çabukluk, hareketlilik ve esneklik, koordinasyon ve beceri gibi *fiziksel*; kurallarla yaşam alışkanlığı, sorumluluk duygusu, kendini ifade etme, savunma, saygı ve iş birliği, iyi-kötü/doğru-yanlış ayırt etme gibi *sosyal* ve kişilik gelişimi, disiplin ve özgürlük hissi gibi *psikolojik* etkiler bağlamında çocuğun gelişimini desteklemektedir (Özer, vd., 2006). Dolayısıyla yaşamın oyunlaştırılması ve çocuğun hem etrafını anlaması hem de etrafında gerçekleşen olaylar karşısında kendini ifade etme biçimi olarak ele alınması gereken oyun kavramı, çocuk gelişimi disiplini açısından bir ihtiyaç olarak ele alınmaktadır (Bulut ve Yılmaz, 2008). Şehir planlama gibi mekan düzenleme disiplinleri için ise oyun, mekânsal olarak ihtiyaç duyulan alanın belirlenmesi, niteliklerinin ortaya konulması bağlamında ele alınabilmektedir. Bir başka ifadeyle çocuk, gelişimi için oyuna ihtiyaç duyarken, oyun aktivitelerini gerçekleştirmeye yönelik mekânsal ihtiyacının ise kentsel mekanda karşılanmasında şehir planlama disiplininin kritik bir rolü olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Kentsel alanda söz konusu oyun ihtiyacının karşılanabileceği ve organize edilmiş olan mekanlar ise çocuk oyun alanları olarak tanımlanmaktadır.

Çocuk oyun alanlarının, çocuğun yaş grubu ve bu yaş grubunun ihtiyaç duyduğu gelişimsel nitelikler bağlamında, merak ve macera ilgisini desteklemesi, risk alma ve meydan okuma sınırlarını test edebilmesi, hayal dünyalarını desteklemesi, zihinsel ve fiziksel aktivite ve zorluklara teşvik etmesi ile doğayı

gözleme ve inceleme etkinlikleri bağlamında çocuğu doğa ile bütünleştirmesi beklenmektedir (Altay ve Kayabaşı, 2020). Bu gerekliliği karşılamaya yönelik kurgulanan kentsel alanlardaki çocuk oyun alanları geleneksel, çağdaş (heykelsi), macera ve yaratıcı oyun alanları şeklinde sınıflandırılmaktaysa da (Aksoy, 2011), ülkemiz kentlerinde yer alan çocuk oyun alanlarının çoğunlukla geleneksel oyun alanları sınıfında olduğu; çocuğun belli düzeyde fiziksel gelişim ihtiyacını karşıladığı ancak macera, risk alma, keşfetme ve yaratıcılığını geliştirme ihtiyacını karşılamaktan uzak olduğu da görülmektedir. Kaldı ki kentlerde birçok oyun alanının, açık yeşil alanlarla bağlantılarının yeterli düzeyde kurulmadığı, taşıt yolları arasında kalan bir kısım bölgelerde, çocuğun özgürlüğünü keşfedemeyeceği şekilde sınırlandırılan alanlarda kurgulandığı da izlenmektedir. Oysa doğanın çocuklar için canlı bir model olduğu, çocuğun doğadaki olgu ve olayları doğa ile doğrudan etkileşime girerek kavrayabileceği bilinmektedir (Özdemir, 2010). Dolayısıyla, çocuğun gelişimi için önemli olan oyunun doğadan yalıtılarak mekansallaştırılması gelişim açısından problemli durumlar ortaya çıkarabileceği gibi, çocuğun doğa duyarlılığını geliştirmesini engelleyici bir içeriğe de dönüşmektedir.

Bu çalışma, çocukların gelişimleri için doğa ile bütünleşip, onu algılayabilecekleri, doğadaki olay ve olguları, oyunun aracılığıyla öğrenip doğaya karşı bir duyarlılık oluşturabilecekleri mekanların tasarlanabileceği savından yola çıkarak kurgulanmıştır. Bu kurgudaki önemli bir aktör çocuğun kendisi iken diğer aktör ise, doğa ile bütünleşik oyun alanları kurgulayabilecek araçlara sahip şehir planlama disiplininde eğitim alan öğrenciler olarak kabul edilmiştir. DEÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü'nde yazarlar tarafından yürütülen PLN 1112 Mekan ve Tasarım dersi kapsamında, şehir planlama eğitimine yeni başlamış olan birinci sınıf öğrencilerinin hem mekanın kullanıcılarını anlama hem de eğitimin gereği olarak doğal alanların gözetilerek sağlıklı ve yaşanabilir mekanların kurgulanmasını deneyimleyebilecekleri bir proje kurgusu olarak çocuklar için doğa temelli bir oyun alanı ve oyuncak tasarımları hedeflenmiştir. Bu çalışma aracılığıyla, yukarıda aktarılan amaçlarla ortaya çıkmış ve sonuçlanmış olan projenin kurgusu, yaklaşımı ve sonuç ürünleri üzerinden doğal öğelerin planlama bölümü birinci sınıf öğrencileri tarafından kavranma, bu kavrayışın tema belirleme ve oyuncak tasarımına yansıma nitelikleri bağlamında bir tartışma başlatması hedeflenmektedir.

ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ

DEÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümünde “Mekan ve Tasarım” Dersi

Dokuz Eylül Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Eğitimi'nin ilk yılı, öğrencilerin tasarım öge ve ilkelerinin, bunları kullanma becerisinin, soyut düşünme yeteneğinin ve nesnelere anlamlandıran bütün-parça ilişkisine yönelik farkındalığın kazandırılmasını içeren amaçlar doğrultusunda ve bu amaçlara yönelik tekniklerin deneyimlenmesi bağlamında kurgulanan Temel Tasarım stüdyosu ile başlamaktadır (Ekşioğlu Çetintahra, vd., 2018). Mekan ve Tasarım dersi ise şehir ve bölge planlama eğitiminin ilk yılının ikinci döneminde haftada 4 saat teorik ve 8 saat uygulama şeklinde yürütülen, “öğrencilerin temel tasarım dersinden edindikleri bilgi ve becerileri, form, strüktür, mekan ve giderek kentsel mekan konuları ile bütünleştirerek, farklı ölçeklerde tasarımlar geliştirebilmelerini amaçlayan” (DEÜ Bilgi Paketi, 2022) bir içeriktedir. Dolayısıyla Mekan ve Tasarım dersi kapsamında, öğrencilerin teknik çizim bilgi ve becerilerini tasarımlarında tekrarlaması, form, strüktür ve mekan konularını tanımlaması, soyut ve somut düşünme yeteneğini örnekleyebilmesi, yapılı çevreyi analiz edebilmesi, iki ve üç boyutlu algılama yeteneğini kullanarak mekânsal tasarımlarda alternatif çözümler üretmesi beklenmektedir. Dönem boyunca öğrencilere ergonomi, strüktür, ölçü-oran-ölçek konularında ve tek ve çift kaçırlı perspektif çizim tekniklerinde anlatımlar yapılmakta, anlatımlarla birlikte uygulamalar yoluyla öğrencilerin teorik bilgiyi pratikte deneyimlemeleri sağlanmaktadır. Tüm teorik aktarımlar ve yapılan uygulamaların iki ara ve biri final proje olmak üzere 3 proje ile ilişkisi kurulmaktadır. Bu çalışmada, söz konusu 3 projenin birincisi olarak kurgulanan doğadan ilham alan strüktürel oyuncak tasarımı bağlamında üretilenler aktarılmaktadır.

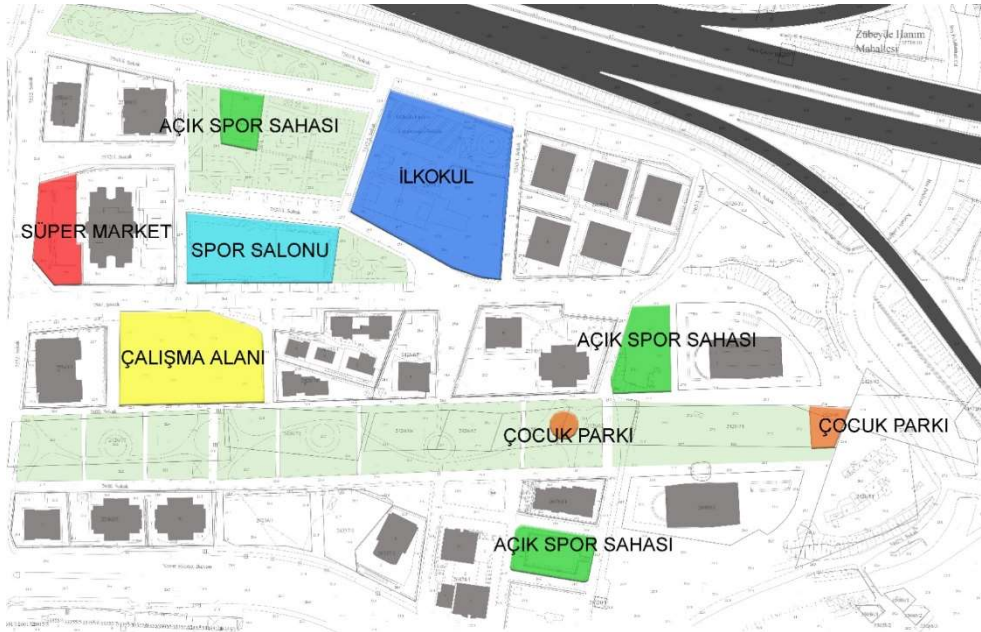
2021-2022 Öğretim Yılı Bahar Yarıyılı kapsamında, Mekan ve Tasarım dersinin içeriği sabit tutulmuş ancak bu ders kapsamında odaklanılacak konunun, “doğa ve mekan” üzerinden okunması hedeflenmiştir. Bu hedef doğrultusunda öğrencilerin alt proje konusu olarak “doğadan ilham alan strüktürel oyuncak tasarımları” yapmaları beklenmiştir. Anılan alt proje konusu bağlamında öğrencilerin doğa, doğada bulunan canlı ve cansız varlıklar ve bu kapsamda oluşturdukları kavramsal yaklaşımlar nezdinde odaklandıkları tasarım unsurlarının tartışılması amaçlanan bu çalışmada, bir kentsel mekan kullanıcısı olan ve farklı ihtiyaçlar barındıran çocuk kullanıcılarına yönelik mekan kurgusunun ele alınmasında izlenen yöntem de aktarılacaktır.

Projenin İçeriği

“Doğadan İlham Alan Strüktürel Oyuncak Tasarımları” başlıklı projenin amacı çocuk-doğa etkileşimini geliştirmek ve çocuklarda doğaya yönelik farkındalık yaratmak için strüktürel ve çok amaçlı bir oyun elemanı tasarlamak olarak belirlenmiştir. Bu amaç doğrultusunda öğrencilerden öncelikle dört kişilik gruplar halinde bir araya gelmeleri ve konu bağlamında bir tema belirlemeleri istenmiştir. Belirlenen temanın (1) doğada bulunan canlı veya cansız bir öğeye ve (2) bu öğenin doğadaki işlevinden esinlenilecek bir kavrama odaklanması beklenmiştir. Temaların belirlenmesi sonucunda öğrenciler iki kişilik gruplara ayrılarak öğe ve kavram kapsamında bir oyun alanı tasarımı yapılması hedeflenmiştir. Strüktürel bir nitelik göstermesi gereken tasarımda, öğrencilerin “0-3”, “4-6” ve “7-10” yaş grubundan seçtikleri bir gruba odaklanmaları, bu yaş grubunun fiziksel, psikolojik ve sosyal gereksinimlerine yönelik araştırma ve sentez süreci yürütmeleri beklenmiştir. Final hale getirilen tasarımların bir maket olarak ifadelendirilmesi ve tasarımın ortaya çıkmasında ele alınan doğal öğe ve kavramın açıklanıp, tasarıma ilişkin teknik çizimleri içerecek bir tasarım paftası teslim etmeleri sağlanmıştır. Proje süreci dört haftalık bir süreyi kapsamış; süreç içerisinde ölçek, ergonomi ve strüktür konularında teorik aktarımlar yapılmış ve tasarımlar, öğrenci grupları ile öğretim üyelerinin birebir ve yüz yüze etkileşimi içerisinde kritik edilerek final halini almıştır.

Çalışma Alanı

Doğadan İlham Alan Strüktürel Oyuncak Tasarımı projesi, hipotetik ve mekandan bağımsız bir alanda değil, mevcutta yer alan ve çocuk odaklı çalışmalar yürütülen bir alan olan Karşıyaka İlçesi, Örnekköy Mahallesi içerisinde seçilmiştir. Söz konusu alanda yerel yönetimce yürütülen Çocuk Dostu / Oynanabilir Karşıyaka projesinin verileri, çalışma alanının seçilmesinde yönlendirici olmuştur. Karşıyaka Belediyesi tarafından yürütülen Çocuk Dostu / Oynanabilir Karşıyaka projesinin amacı, oyunu kente yaymak, spor, oyun ve toplantı etkinlikleri için daha fazla alan yaratmak, küçük ölçekli hızlı uygulamalar yapmak ve çocukların tüm etkinliklere erişebilmelerini sağlamak olarak belirtilmekte; bunun için sokak-yeşil alan- çocuk oyun alanı çerçevesinde araştırma ve çocuk katılımına dayalı tasarım süreçleri yürütülmektedir (Gökmen ve Ekşioğlu Çetintahra, 2022). Bu çalışmada seçilen çalışma alanı, anılan proje kapsamında yerel yönetimce çalışmalar yapılan; konut alanları arasında yer alan, etrafında organize açık yeşil alanlar ile çocuk parkları bulunan, ancak (bahsedilen projenin bulgularına göre) parkların ve parklarda yer alan oyuncakların, çocuklar tarafından sıkıcı bulunduğu bir bölgede yer almaktadır. Çalışma alanı mevcutta üzerinde herhangi bir yapı olmayan bir durumdadır.

Şekil 1. Çalışma Alanı

ÇALIŞMADAN ELDE EDİLEN BULGULAR

Dört hafta boyunca teorik aktarımlar ve proje kritikleri ile devam eden Doğadan İlham Alan Strüktürel Oyuncak Tasarımı projesi sonucunda altmış bir adet ikili öğrenci grubu çalışmasını tamamlamıştır. Bu bölümde öğrenci gruplarının (1) çalışma konusu kapsamında odaklandıkları doğal öğeler ve kavramsal yaklaşımlar, (2) tasarımı ortaya koyan formel düzenler ve (3) çocuk ihtiyaçları bağlamında oyuncaklarda tercih edilen fonksiyonlar tartışılacaktır.

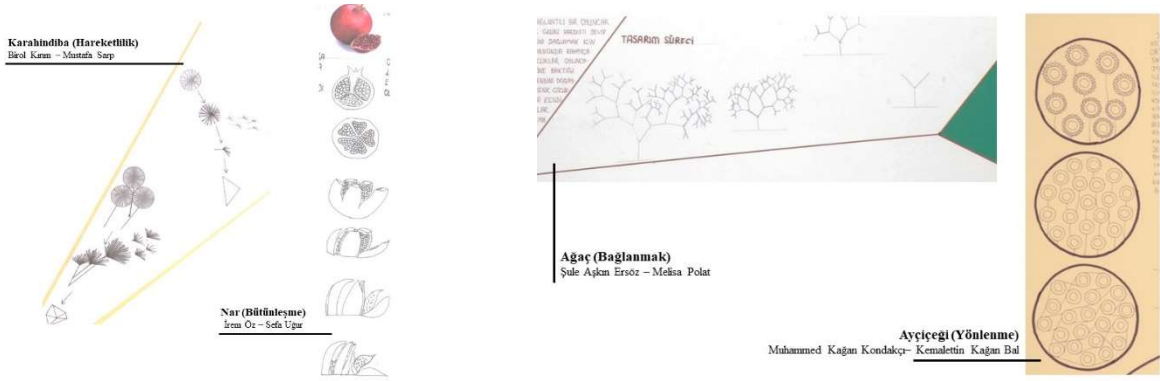
Kavramsal Yaklaşımlar

Şehir planlama öğrencilerinin tasarımlarına yön verecek doğaya ait unsurların dört ana başlıkta toplandığı görülmektedir: (1) bitkiler, (2) hayvanlar, (3) doğa olayları / doğal sistemler ve (4) canlılar tarafından yapılmış öğeler (Tablo 1).

Tablo 1. Tasarım çalışmalarına kavramsal yaklaşımlarda odaklanılan unsurlar

Bitkiler		Hayvanlar		Doğa Olayları / Doğal Sistemler		Canlılar Tarafından Yapılmış Öğeler	
Doğal Unsur	Kavram	Doğal Unsur	Kavram	Doğal Unsur	Kavram	Doğal Unsur	Kavram
Kozalak	Düzen	Karınca	Birlik	Bulut	Döngü	Karınca Yuvası	Takım Çalışması
Ağaç	Bağlanma	Tavus kuşu	Estetik	Yörünge	Dinamizm	Kuş Yuvası	Korunma
Karahindiba	Hareketlilik	Kelebek	Dönüşüm	Hücre	Sistem	Örümcek Ağı	Esneklik
Papatya	Canlanma	Armadillo	Dayanıklılık	Gökkuşağı	Çeşitlilik	Arı Peteği	İş Birliği
Ayçiçeği	Yönlendirme	Salyangoz	Güven	Dalga	Hareket	Bal Peteği	Üretkenlik
Lotus Çiçeği	Denge	Penguen	Dayanışma	Güneş	Enerji		
Nar	Bütünleşme	Solucan	Keşif	Su	Akış		
Bambu	Süreklilik						
Mantar	Çoğalmak						
Mercan	Canlılık						
Ananas	Parça-Bütün						
Yaprak	Fraktal						

Tasarıma yön vermesi için doğada toprak üstünde ve deniz altında bulunan bitkisel öğeleri tercih eden öğrencilerin seçtikleri öğe ile kurdukları kavramsal yaklaşım incelendiğinde, çoğunlukla seçilen öğenin formu ve dokusunun kavramı belirlediği görülmüştür. Örneğin kozalak (düzen), karahindiba (hareketlilik), lotus çiçeği (denge), nar (bütünleşme), ananas (parça-bütün) ve yaprak (fraktal) öğelerini seçen öğrenci gruplarının, bitkinin formel niteliklerini, dokusunu, bitkiyi oluşturan parçaların bir araya gelişini odağa alarak kavramsal bir yaklaşım tercih ettikleri görülmüştür. Bir kısım öğrenci grubunun ise bitkinin yaşam sürecince yaptığı hareketler ve yaşamını sürdürebilmek için doğa ile kurduğu bağlantı üzerine odaklanmıştır. Bu tür grupların ağaç (bağlanma), papatya (canlılık), ayçiçeği (yönlendirme), bambu (süreklilik), mantar (çoğalmak) ve mercan (canlılık) öğelerini seçerek tasarımlarını yönlendirecek kavramları belirledikleri görülmüştür.

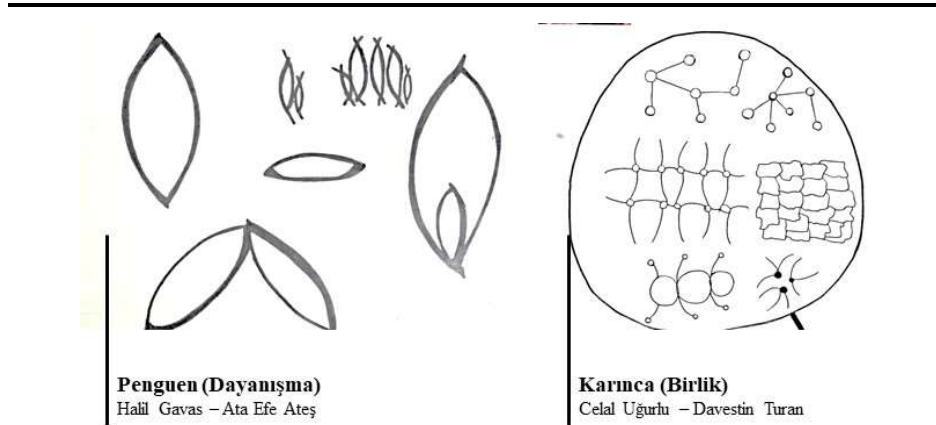

Bitkisel unsurları form ve doku bağlamında çalışan gruplara örnek

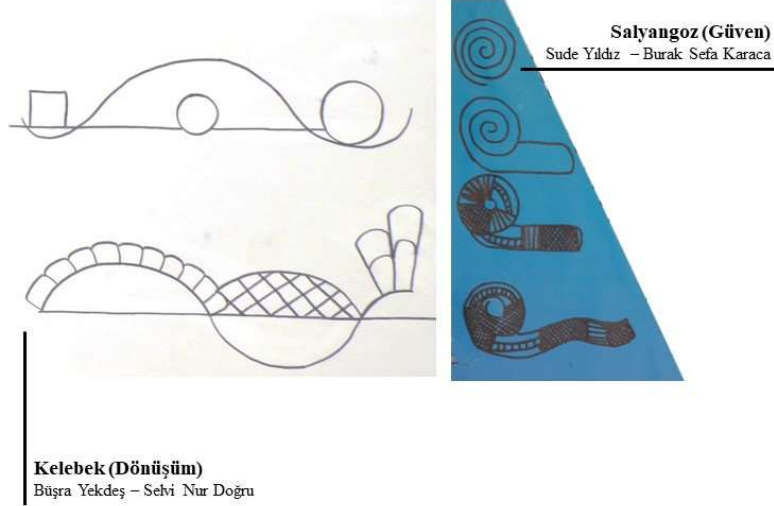
Bitkisel unsurları doğa ile kurduğu bağlantı bağlamında çalışan gruplara örnek

Şekil 1. Tasarımda bitkisel öğelere odaklanan grupların kavramsal yaklaşımlarına örnekler

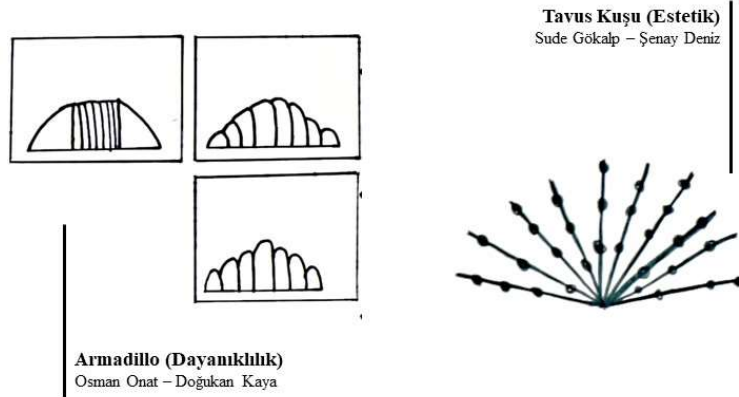
Tasarıma yön vermesi için hayvanlara odaklanan öğrencilerin seçtikleri öge ile kurdukları kavramsal yaklaşım incelendiğinde, çoğunlukla seçilen hayvanın doğal yaşamda var olabilmek için geçirdiği süreçler üzerinden kavramlar oluşturulduğu, kısmen ise hayvanın görünüşü üzerinden kavrama varıldığı izlenmektedir. Doğada var olabilmek için kendi türleri ile birlikte ele alınan hayvanlar karınca (birlik) ve penguen (dayanışma) olarak seçilmiş; doğada var olabilmek için geçirilen süreçle ilgili olarak ise kelebek (dönüşüm), salyangoz (güven) ve solucan (keşif) üzerine odaklanılmıştır. Seçilen hayvanın dış görünüşünün doğanın belirli unsurlarına dayandığından yola çıkılarak tavus kuşu (estetik) ve armadillo (dayanıklılık) temaları dahilinde tasarımlar yönlendirilmiştir (Şekil 2).

Doğada var olabilmek için kendi türleri ile etkileşimde olan hayvanlardan yola çıkan çalışmalarda kavramsal yaklaşımlar

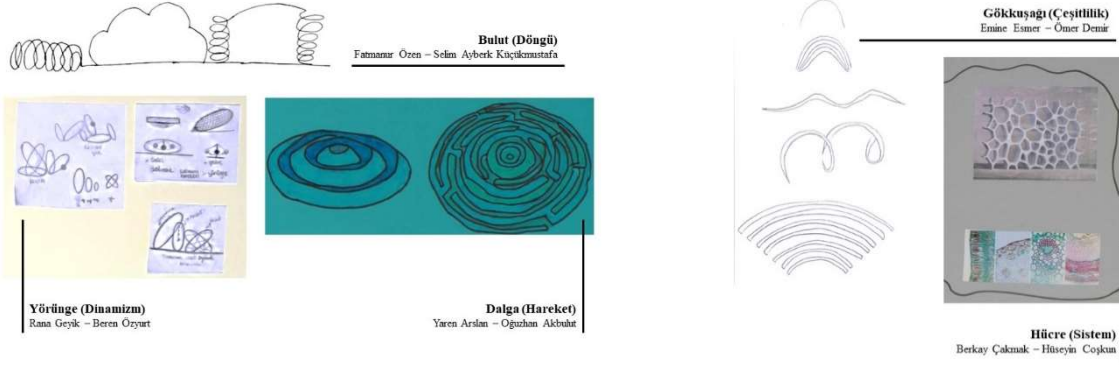
Doğada var olabilmek için belirli bir süreç geçiren hayvanlardan yola çıkan çalışmalarda kavramsal yaklaşımlar

Seçilen hayvanın dış görünüşünden yola çıkan çalışmalarda kavramsal yaklaşımlar

Şekil 2. Tasarımda hayvanlara odaklanan grupların kavramsal yaklaşımlarına örnekler

Tasarımda doğa olayları ve / veya doğal sistemlere odaklanan çalışmalarda çoğunlukla olayın oluşma anı sırasında ortaya çıkan durumun kavramsallaştırdığı, bir kısım çalışmada ise olay oluşuktan sonra ortaya çıkan durumun kavramsallaştırıldığı görülmektedir. Olayın gerçekleştiği duruma odaklanan çalışmalarda bulut (döngü), yörünge (dinamizm), dalga (hareket) ve güneş (enerji) ile ilişkili tasarımlara yönelildiği; olayın oluşması sonucu ortaya çıkan durumlara odaklanan çalışmalarda ise hücre (sistem), gökkuşağı (çeşitlilik) ve su (akış) ile ilişkili tasarımlara yönlendiği ve tasarımların bu kavramlar üzerinden ilerlediği izlenmektedir (Şekil 3).

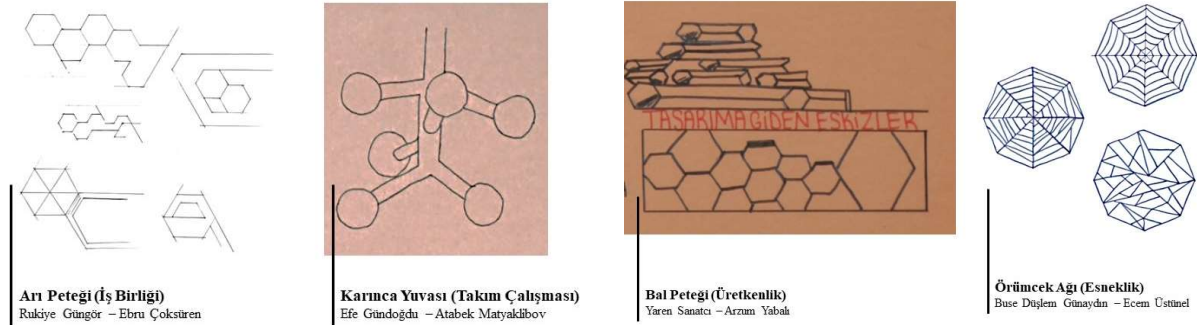

Doğa Olayı / Doğal Sistemin gerçekleştiği ana odaklanan çalışmalarda kavramsal yaklaşım

Doğa Olayı / Doğal Sistemin gerçekleştiği andan sonrasına odaklanan çalışmalarda kavramsal yaklaşım

Şekil 3. Tasarımda doğa olayları / doğal sistemlere odaklanan grupların kavramsal yaklaşımlarına örnekler

Öğrencilerin tasarımlarında odaklanacakları konulara ilişkin son olarak canlılar tarafından yapılmış öğeleri ele alan çalışmalar ve kavramsal yaklaşımları tartışılacaktır. Bu çalışmalarda seçilen öğe ve üretilen kavramlar incelendiğinde söz konusu unsurların canlılar tarafından oluşturulması sırasında izlenenler ve öğenin oluşturulmasının amacına yönelik kavramsal yaklaşımlar içerdiği görülmektedir. Canlılar tarafından yapılan öğelerin oluşturulması sırasındaki sürece odaklanan çalışmaların karınca yuvası (takım çalışması) ve arı peteği (iş birliği) temalarına odaklandıkları görülmektedir. Oluşturulan öğenin amacı / fonksiyonuna odaklanan çalışmaların ise kuş yuvası (korunma), örümcek ağı (esneklik) ve bal peteği (üretkenlik) üzerinden tasarımlarını kavramsallaştırdığı izlenmiştir (Şekil 4).

Doğa Olaylarının / Doğal Sistemlerin oluşma sürecine odaklanan çalışmalarda kavramsal yaklaşım

Doğa Olaylarının / Doğal Sistemlerin oluşma amacına odaklanan çalışmalarda kavramsal yaklaşım

Şekil 4. Tasarımda canlılar tarafından yapılmış öğelere odaklanan grupların kavramsal yaklaşımlarına örnekler

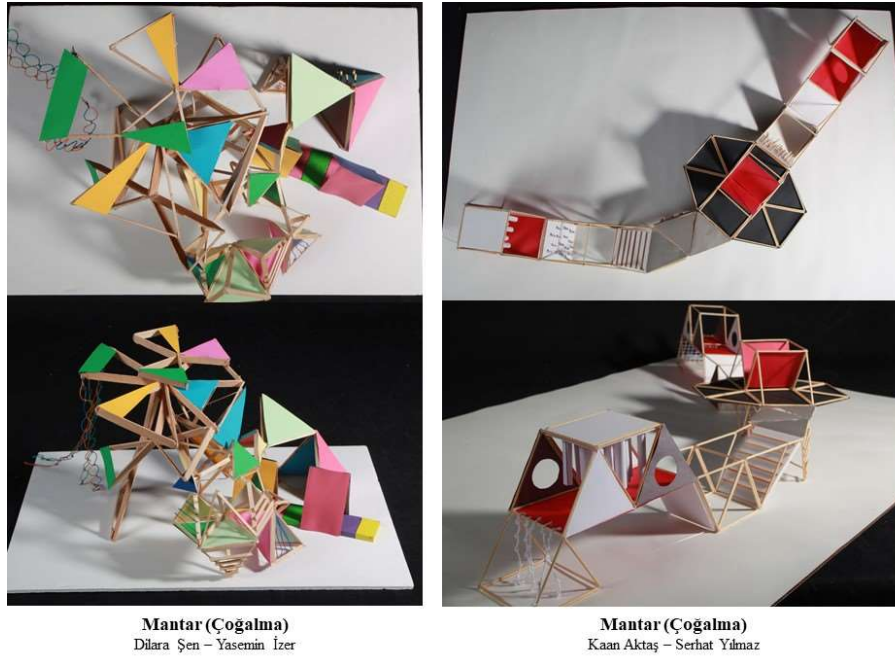
Özetle, Doğadan İlham Alan Strüktürel Oyuncak Tasarımı projesi kapsamında tema olarak ele alınıp tasarımların yönlendirilmesini sağlayacak öğelerin kavramsallaştırılması aşamasında, öğrencilerin seçilen öğenin formu, dokusu, doğadaki işlevi, doğada var olmak için sürdürmeleri gereken değişimleri, kendi türleri ve doğa ile etkileşimi üzerinden kavramlarını ortaya koydukları görülmektedir. Kavramsal yaklaşım bağlamında başarılı geçen bu sürecin, sadece tasarıma yönlenmeyi değil, aynı zamanda çocuk odaklı bir bakış açısı ile ele alındığında, çocuğun doğanın birçok farklı niteliğini kavramasına da yön verebilecek olay ve olguları ortaya koyduğu da görülmektedir.

Formel Yaklaşımlar

Proje kapsamında seçilen doğal öge ve bu ögenin farklı nitelikleri bağlamında belirlenen kavramsal yaklaşım, tasarımın form, doku, renk ve ölçü özelliklerinin belirlenmesinde yönlendirici olmuştur. Tasarımlar incelendiğinde (1) esinlenilen doğal ögenin kendi formundan (Şekil 5), (2) doğal ögeden yola çıkılarak belirlenmiş kavramsal yaklaşım bağlamında oluşturulan formlardan (Şekil 6) ve (3) hem doğal ögenin kendi formunun hem de kavramın beraber değerlendirilmesi sonucu tasarlanan formlardan oluştuğu görülmektedir (Şekil 7).

Şekil 5. Seçilen doğal ögenin formundan oluşturulan tasarımlardan örnekler

Şekil 6. Seçilen doğal öge için belirlenen kavramdan oluşturulan tasarımlardan örnekler

Şekil 7. Seçilen doğan unsurun formunun ve unsur için belirlenen kavramın beraber ele alınmasıyla oluşturulan tasarımlardan örnekler

Özetle, öğrencilerin form üzerinden yaklaşımlarının çoğunlukla ögenin kendi formundan yararlanarak tasarımlarını oluşturduğu, bir kısım öğrencinin (Temel Tasarım dersinde öğrendikleri soyutlama deneyiminden faydalanarak) öğeden esinlendikleri kavram üzerinden tasarımlar ortaya koyduğu görülmektedir. Bir kısım öğrenci ise hem seçilen ögenin kendi formu hem de öğeden ortaya çıkan kavramı bir arada değerlendirdiği izlenmektedir. Form için öge ve kavramın bir arada değerlendirildiği çalışmaların gerek çocuğun oyun ihtiyaçlarını gerekse de çocuğun doğa farkındalığı kazanmasını sağlamak adına daha başarılı tasarımlar ortaya çıkardığı düşünülmektedir.

Fonksiyonlar

Proje kapsamında öğrenci gruplarından, 0-3 yaş, 4-6 yaş ve 7-10 yaş grubundaki çocuklara yönelik tasarımlar yapılması, bunun için ise bu yaş gruplarının fiziksel, sosyal ve psikolojik gelişimleri açısından ihtiyaç duyduklarını araştırmaları beklenmiş, yapılacak tasarımların söz konusu araştırmalar nezdinde ihtiyaçları karşılaması gerektiği belirtilmiştir. Altmış bir öğrenci grubunun tasarımları incelendiğinde 0-3 yaş aralığındaki çocuklar için tasarım yapılmadığı, öğrencilerin büyük çoğunluğunun 7-10 yaş aralığına odaklandığını, bir kısım öğrencinin ise 4-6 yaş grubundaki çocuklara yönelik tasarımlar yaptığı görülmektedir. Bunun nedeni, proje kurgusu dahilinde strüktürel bir oyuncak tasarımı hedeflenmesi nedeniyle, kentsel alanda boyutları itibarıyla görülebilir, işaret edici olabilir ve simgesel bir nitelik sergileyebilir nitelikte oyuncakların tasarlanması gerekliliği ve yaş grubu seçiminin öğrencinin tercihine bırakılması olarak yorumlanabilecektir.

4-6 yaş grubu çocuklar için yapılan tasarımların, çoğunlukla tırmanma, dengede durma, zıplama, kayma, eğilme, tutunma gibi hareketleri gerçekleştirebileceği, bir kısım çalışmada çocukların kum ile oynamalarının tasarlandığı, bir kısım çalışmada ise hayvanlarla etkileşime girebilmeleri için fonksiyonlar getirildiği görülmektedir. Bu kapsamda, 4-6 yaş grubundaki çocuklara odaklanan çalışmaların çoğunlukla çocuğun fiziksel ihtiyaçlarını karşılamak amaçlı fonksiyonlar önerdikleri görülmektedir. Bu amaçlarla yapılan tasarımlarda, denge platformu, tırmanma duvarı/yüzeyi, kaydırak, trambolin, salıncak, tünel, kum havuzu ve kinetik kum havuzu tasarımları gerçekleştirilmiştir. Yapılan tasarımların, 4-6 yaş grubunun daha çok keşfetme ihtiyacını karşılamaya yönelik olduğu görülmektedir.

7-10 yaş grubundaki çocuklar için yapılan tasarımların ise yine çocukların daha çok fiziksel gelişimlerini destekleyecek şekilde tırmanma, kayma, dengede durma, sürünme, itme-çekme, atlama, basamak çıkma, halatla tutunma ve hayvanlarla etkileşim gibi aktiviteleri yapabilecekleri fonksiyonlar önerildiği görülmektedir. Bu fonksiyonlar, denge platformu, kaydırak, tırmanma duvarı/yüzeyi, tünel, merdiven, geçit, trambolin gibi oyuncak gruplarından oluşmaktadır. Benzer fonksiyonlar belirlenmiş olsa da fonksiyonların yaş gruplarının fiziksel özellikleri bağlamında ele alındığı, yükseklik-genişlik-oyunun zorluğu gibi niteliklerin, fiziksel gelişim kapsamında düzenlendiği ve yapılan tasarımların daha çok macera, keşif ve riski yüksek oyun olanakları verdiği görülmüştür ki bu durum, söz konusu yaş grubu için istenen niteliktedir.

İyi tasarlanmış oyun alanlarının çocukların yaş gruplarına ve gelişim düzeylerine göre çeşitlilik göstermesi, çocuklara motor, sosyal-duygusal, bilişsel becerilerini ve dil becerilerini geliştirmeleri için fırsatlar sunması beklenir (Amouzegar vd., 2010; Simoncini vd., 2017). Bu çalışma kapsamında ele alınan bazı başarılı projelerde de bu beklentilerin kısmen de olsa karşılandığı görülmüştür. Çocukların çekme, itme, atlama gibi

aktiviteler yapmasına imkan sağlayan “Mantar” ve “Karahindiba” temalı oyuncak tasarımları kol ve bacak kaslarını güçlendirici ve motor becerilerini geliştirici olabileceken, birlikte ve iş birliği içinde oynanan kurallı oyunlara fırsat tanıyan “Arı Peteği” temalı tasarım çocukların bilişsel ve sosyal becerileri için daha destekleyicidir. Çocukların duyuşsal becerilerini geliştirme potansiyeli taşıyan proje örnekleri ise ışığı ve parlak renkleri kullanan “Güneş” temalı oyuncak tasarımı ve çocukların ayaklarını sokabilecekleri su öğelerini barındıran “Dalga” temalı oyuncak tasarımıdır (Şekil 8).

Bilişsel ve Sosyal Becerilerin Gelişmesi Hedeflenen Oyuncak Örneği

Arı Peteği (İş Birliği)

Rukiye Güngör – Ebru Çokstüren

Fiziksel Becerilerin Gelişmesi Hedeflenen Oyuncak Örneği

Mantar (Çoğalma)

Kaan Aktaş – Serhat Yılmaz

Duyuşsal Becerilerin Gelişmesi Hedeflenen Oyuncak Örneği

Güneş (Enerji)

Mustafa Ergenç – İdil Etike

Şekil 8. Çocukların bilişsel, sosyal, duyuşsal ve fiziksel becerilerinin gelişmesi hedeflenen oyuncak tasarımlarından örnekler

TARTIŞMA

Birleşmiş Milletler “Çocuk Haklarına Dair Sözleşme”sinin (BM, bt.) 31. Maddesi’nde belirtilen “Tarañ Devletler çocuğun dinlenme, boş zaman değerlendirme, oynama ve yaşına uygun eğlence (etkinliklerde) bulunma ve kültürel ve sanatsal yaşama serbestçe katılma hakkı tanır. Tarañ Devletler, çocuğun kültürel ve sanatsal yaşama tam katılma hakkına saygı duyarak tanır ve özendirirler ve çocuklar için, boş zamanı değerlendirmeye, dinlenmeye, sanata ve kültüre ilişkin (etkinlikler) konusunda uygun ve eşit fırsatların sağlanmasını teşvik ederler” şeklindeki ifadelerle göre, oyunun ve oyun için yaratılacak zamansal ve mekânsal fırsatların önemi vurgulanmaktadır. Bu noktada kentsel alanlarda yaratılacak mekânsal oyun olanaklarının biri olarak ele alınabilecek olan çocuk oyun alanlarının, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme koşullarını sağlaması, yer seçiminden içinde bulunacak fonksiyonlara kadar kullanıcı ihtiyaçları doğrultusunda tasarlanması gereklidir. Ancak günümüzde özellikle ülkemiz kentlerinde kentsel alanlarda yer alan çocuk oyun alanlarının, çocukların tercih ve beklentilerini desteklemekten uzak oldukları, ilgi çekmedikleri ve hatta güvenlik ve sağlık sorunları yarattıkları çokça örnek bulunmaktadır. Diğer yandan çocuğun zihinsel ve fiziksel gelişimini desteklemesi gereken oyun alanlarının çocukların eğitiminde farkındalık gelişiminde önemli olanaklar sunduğı da dikkate alındığında tasarımlarının kritik önem arz ettiği açıktır. Bu kapsamda özellikle de bugün için son derece arızalı bir içerik kazanmış olan insan-doğa ilişkisinin yeniden yapılandırılmasında söz konusu oyun alanlarının önemli bir araç olarak kullanılabileceğı değerlendirilmelidir. Doğanın farklı bileşenleri hakkında bilgi, merak ve farkındalık yaratacak uygulamaların daha iyi bir geleceğin inşasına aracılık etme potansiyeli dikkate alınmalıdır.

Oysa bugün için var olan uygulamalarda form, fonksiyon ve doğa ile çocuğun kurduğu ilişkiyi destekleme biçimleri tartışılacak düzeydedir. Bu noktadan hareketle çalışmada aktarılan biçimde çocuk, doğa ve oyun kavramlarının mekânsal izdüşümü olan çocuk oyun alanlarına farklı bir bakış açısı sunmayı hedefleyen bir proje kurgusu oluşturulmuştur. Bu kurguyu somut bir alanla bütünleştirme hedefiyle çalışma alanı, mevcut bir dokuda yer alan ve yerel yönetimin halihazırda Çocuk Dostu Kent çalışmaları yürüttüğü Karşıyaka ilçesi içerisinden seçilmiştir.

Karşıyaka, İzmir'in en fazla sayıda ve en geniş toplam alan büyüklüğünde kamusal aktif yeşil alanlarına sahip üç ilçesinden biri olup park zengini bölgeler arasındadır (Şenol vd., 2019). Ancak sayı ve alan büyüklüğü açısından fazla parka sahip olması oradan yaşayan çocukların oyun ihtiyaçlarını karşılamak için yeterli değildir. Son zamanlarda park literatüründe yapılan araştırmalar, park kullanımının sadece mahalle sakinlerinin yürüme mesafesindeki varlığı ve erişilebilirliği ile ilgili olmadığını, aynı zamanda tesislerdeki kalite, estetik ve park alanının fiziksel tasarımı ile de ilgili olduğunu savunmaktadır (Golicnik ve Thompson, 2010; Şenol vd., 2019; Smoyer-tomic vd., 2004). Karşıyaka ilçesini kapsayan bir anket çalışmasında parkların kullanılmamasında en sık belirtilen nedenin park tesisleri ve bakımı ile ilgili olduğu bulunmuştur (Şenol vd., 2019). Bu da bu projede seçilen çalışma alanının literatürdeki tartışmalarla örtüştüğünü ve bu nedenle bu çalışmada üretilen oyuncak tasarımlarının parkın kullanımını arttırmada bir fırsat olabileceğini göstermektedir. Kaldı ki bu fırsatın oluşması amacıyla Çocuk Dostu Kent çalışmaları yürüten Karşıyaka Belediyesi Kentsel Tasarım Müdürlüğü, proje kapsamında ortaya çıkan tasarımları inceleyerek, yürütülen Çocuk Dostu / Oynanabilir Karşıyaka projesi bağlamında ele alınması gerekliliğini de iletmiştir (Şekil 9).

Şekil 9. Karşıyaka Belediyesi Kentsel Tasarım Müdürlüğü'nce incelenen Doğadan İlham Alan Strüktürel Oyuncak Tasarımı projesi başarılı tasarım örnekleri

Bu çalışma, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü eğitiminde doğayı temel alan, kullanıcı temelli bir tasarım projesinin yöntem ve bulgularını paylaşmayı hedefleyen, bu doğrultuda seçilen çocuk kullanıcıların ihtiyaçlarını, mevcut ve çocuk dostu kent konusunda projeler yürüten bir yerel yönetimin çalışma alanlarından birinde gerçekleştirilen bir tasarım sürecini ele almaktadır. Çalışmanın, eğitim açısından ileride

yapılacak çalışmalara yön verici olması temel beklenti olmakla birlikte, uygulama açısından yerel yönetimlere fikir vermesi de beklenmektedir.

TEŞEKKÜR

Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü'nde 2021-2022 Bahar Döneminde Mekan ve Tasarım dersini alan ve çalışmada aktarılan projede yer alan öğrencilerimize özverili katkılarından dolayı teşekkür ederiz.

Kozalak / Düzen

Grup 1 – Doğan Güven – Umut Devrim Baysal
Grup 2 – Ayşenur Ece Gündoğdu – Mına Durkaya

Tavus Kuşu / Estetik

Grup 1 – Sude Gökalp – Şenay Deniz
Grup 2 – Beyza Güdemez – Beyzanur Cesur

Ağaç / Bağlanma

Grup 1 – Melisa Polat – Şule Aşkın Ersöz
Grup 2 – Hafize Havutçu – Aleyna Türkoğlu

Kelebek / Dönüşüm

Grup 1 – Elif Coşkun – Elif Karaduru
Grup 2 – Büşra Yekdeş – Selvi Nur Doğru

Mercan / Canlılık

Grup 1 – Öykü Yıldız – Berivan Yıldırım
Grup 2 – İlayda Varol – Tuğba Yılmaz

Bulut / Dönüşüm

Grup 1 – Ahmet Yiğit Süloğlu – Sude Madenci
Grup 2 – Fatmanur Özen – Selim A. Küçükmustafa

Yörünge / Dinamizm

Grup 1 – Beren Özyurt – Rana Geyik
Grup 2 – Kaan Yıldırım – Ömer Ay

Karınca Yuvası / Takım Çalışması

Grup 1 – Altay Necmi Çalışkan – Nihat Ceyhan Kurt
Grup 2 – Atabek Matyabukov – Efe Burak Gündoğdu

Hücre / Sistem

Grup 1 – Hüseyin Coşkun – Berkay Çakmak
Grup 2 – Bora Çağan – Beyza Nur Uludağ

Gökkuşuğu / Çeşitlilik

Grup 1 – Ömer Demir – Emine Esmer
Grup 2 – Furkan Erbaş – Mithat Utku Bali

Papatya / Canlanma

Ümit Caner Erkoç – Hatice Ece Kayar – Barış Ali Ergin

Bal Petegi / Üretkenlik

Grup 1 – Arzum Yabalı – Yaren Sanatçı
Grup 2 – İpek Par – Elif Ece Yiğen

Avçiceği / Yönlendirme

Grup 1 – K. Kağan Bal – Muhammet K. Kondakçı
Grup 2 – Mert Günal – Özberk Güneri

Su / Akış

Grup 1 – Osman Şipalli – Muhammed Güneş
Grup 2 – Rahman Keserci – Emre Göktaş

Armadillo / Davanıklılık

Grup 1 – Osman Onat – Doğan Fidan
Grup 2 – Emirhan Şengün – Yiğit Dağlar

Nar / Bütünleşme

Grup 1 – Dicle Ünlü – Julia Yakimocheva
Grup 2 – Sefa Uğur – İrem Öz

Karahindiba / Hareketlilik

Grup 1 – Mustafa Sarp – Birol Kırım
Grup 2 – Enes Adalı – Hasan Uçak

Ananas / Parça-Bütün

Grup 1 – Melike Şeker – Berkay Ütük
Grup 2 – Simge Şen – Sude Karaarslan

Kuş Yuvası / Korunma

Grup 1 – Sabrihan Öder – Sude Akgün
Grup 2 – Deniz Aktürk – Dhuha Hadi Ali Al-Obaidi

Karınca / Birlik

Davestim Turan – Celal Uğurlu

Salvangöz / Güven

Grup 1 – Fidan Cemre Koray – Selin Nişli
Grup 2 – Burak Sefa Karaca – Sude Yıldız

Lotus Çiçeği – Denge

Grup 1 – Ahmet Haldun Kazancı – Cemile Yıldırım
Grup 2 – Berke Arcan – Hakan Zengin

Dağa / Hareket

Grup 1 – Oğuzhan Akbulut – Yaren Arslan
Grup 2 – Buse Saroğlu – Edanur Bayraktar

Güneş / Enerji

Grup 1 – Aslı Selçuk – Fatma Nur Baykal
Grup 2 – İdil Etike – Mustafa Ergenç

Örümcek Ağı / Esneklik

Grup 1 – Zehide Yaren Koşukürk – Kübra Özer
Grup 2 – Ecem Üstünel – Buse Düşlem Günaydın

Mantar / Çoğalmak

Grup 1 – Kaan Aktaş – Serhat Yılmaz
Grup 2 – Dilara Şen – Yasemin İzer

Bambu / Süreklilik

Grup 1 – Beyza Yavuz – Tarkan Kara
Grup 2 – Aylin Balcı – Server Karacı

Yaprak / Fraktal

Grup 1 – Zelay Utkan – Aleyna Vural
Grup 2 – Can Yalçın – Çağla Kaya

Arı Petegi / İş Birliği

Grup 1 – Ebru Çoksüren – Rukiye Güngör
Grup 2 – Ekin Karapubuk – Asya Aliyeva

Penguen / Davanışma

Grup 1 – Halil Gavas – Ata Efe Ateş
Grup 2 – Çağatay İncecik – Emine Begüm Köse

Solucan / Kesif

Grup 1 – İhsan Emre Çoban – Yunus Enes Akçay
Grup 2 – Elif Büci – Beyza Yüksel

KAYNAKÇA

- Aksoy, Y. (2011). Çocuk Oyun Alanları Üzerine Bir Araştırma İstanbul, Isparta, Eskişehir, Erzurum, Kayseri, Ankara, Zonguldak ve Trabzon İlleri Örneği. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, 3(11), 82-106.
- Altay, E. E. ve Kayabaşı, N. M. (2020). Çocuk Gelişimi Açısından Çocuk Oyun Alanı Tasarım Yaklaşımı: Rotator Örneği. *The Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 10(2), 108-115.
- Amouzegar, Z., Naeini, H. S., & Jafari, R. (2010). Design principle of playgrounds' equipments and spaces for children: An interaction education approach. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2, 1968-1971.
- BM (b.t.) Çocuk Haklarına Dair Sözleşme. <https://www.unicef.org/turkey/%C3%A7ocuk-haklar%C4%B1na-dair-s%C3%B6zle%C5%9Fme>
- Brodersen, N., Steptoe, A., Williamson, S. ve Wardle, J. (2005). Sociodemographic, developmental, environmental, and psychological correlates of physical activity and sedentary behavior at age 11 to 12. *Annals of Behavioral Medicine*, 29 (1), 2-11.
- Bronfenbrenner, U. (1977). Toward an experimental ecology of human development. *American psychologist*, 32(7), 513.
- Bulut, Z. ve Yılmaz, S., (2008). Permaculture Playground as a New Design Approach for Sustainable Society, *International Journal of Natural and Engineering Sciences*, 1 (2), 35-40.
- DEÜ Bilgi Paketi (2022). PLN 1112 Mekan ve Tasarım. https://debis.deu.edu.tr/ders-katalog/2022-2023/tr/tr_1213_1213_4041.html
- Dönmez, N.B. (1992). *Oyun Kitabı*. İstanbul: Esin Yayınevi.

- Durakoğlu, A. (2011). Maria Montessori'ye göre okul öncesi çocukluk döneminin özellikleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16, 133-145.
- Ekşioğlu Çetintahra, G. (2015). *Kentsel Alanda Fiziksel Çevrenin Çocukların Fiziksel Aktivitesi Üzerindeki Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, DEÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Ekşioğlu Çetintahra, G., Atay Kaya, İ., Hepgüzel Hatip, B., Tezcan, S., Zengin Çelik, H., Sılaydın Aydın, M.B. ve Erdin, H.E. (2018). İzmir Kent Hikayeleri: Temel Tasarım Stüdyosunda Tarihi Kent Merkezinin Bellekteki İzlerini Keşfetmek. *Tasarım ve Bellek Temalı Ulusal Mekan Tasarımı Sempozyumu Bildiri Kitabı*, sf. 90-103.
- Golicnik, B. ve Thompson, C. W. (2010). Emerging relationships between design and use of urban park spaces. *Landscape and Urban Planning*, 94, 38-53.
- Gökmen, H. (2006). Konutta “Çocuk” Var mı? *Ege Mimarlık*, 2 (57), 22-25.
- Gökmen, H. ve Ekşioğlu Çetintahra, G. (2022). Çocuk Dostu Karşıyaka / Oynanabilir Karşıyaka için Bir Eylem Planı Hazırlanmasında Çocuklar ve Gençler için Mekanlar Oluşturulmasına ilişkin Danışmanlık Hizmeti Projesi. Sponsor Kuruluş: Karşıyaka Belediyesi.
- Gökmen, H. ve Taşçı, B. G. (2016). Children's Views about Child Friendly City: A Case Study from Izmir. *Megaron*, 11(4), 469 – 482.
- Guillaume, M., Lapidus, L., Björntop, P. ve Lambert, A. (1997). Physical activity, obesity, and cardiovascular risk factors in children: The Belgian Luxembourg Child Study II. *Obesity Research*, 5 (6), 549-556.
- Özdemir, O. (2010). Doğa deneyimine dayalı çevre eğitiminin ilköğretim öğrencilerinin çevrelerine yönelik algı ve davranışlarına etkisi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(27), 125-138.
- Özer, A., Gürkan, A. C. ve Ramazanoğlu, O. (2006). Oyunun çocuk gelişimi üzerine etkileri. *Fırat Üniversitesi Doğu Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 54-57.
- Selçuk, K. (2019). *Oyunun Çocuk Gelişimi Üzerindeki Önemi ve Açık Parkların Tasarım Kriterleri Bakımından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi.
- Simoncini, K., Sawi, J., & Manson, E. (2017). A model for participatory playground development in Papua New Guinea and the Pacific. *Children, Youth and Environments* 27(1): 162-176.
- Smoyer-tomic, K. E, Hewko, J. N. ve Hodgson, M. J. (2004). Spatial Accessibility and Equity of Playgrounds in Edmonton, Canada. *The Canadian Geographer*, 48 (3): 287–302.
- Şenol, F., Duran, H. E. ve Şentürk, B. (2019). Why Use and Not Use Neighborhood Parks: Cases in Three Park-Rich Districts of Izmir. *International Journal of Landscape Architecture Research*, 3(2): 97-103.
- Pabayo, R., Gauvin, L. ve Barnett, T. (2011). Longitudinal changes in active transportation to school in anadian youth aged 6 through 16 years. *Pediatrics*, 128 (2), 404-413.
- Yörükoğlu, A. (2000). Aile ve Çocuk. İstanbul: Özgür Yayınları
- TDK, Güncel Türkçe Sözlük (b.t.). Çocuk. <https://sozluk.gov.tr/>

MÜZİK VE MÜZİK EĞİTİMİNİN ÇOCUKLARIN BİLİŞSEL, AKADEMİK VE SOSYAL GELİŞİMİNE ETKİSİ

THE EFFECT OF MUSIC AND MUSIC EDUCATION ON COGNITIVE, ACADEMIC AND SOCIAL DEVELOPMENT OF CHILDREN

Ceren Cenk

Uz.;YDÜ Atatürk Eğitim Fakültesi, Yakın Doğu Bulvarı, PK: 99138, Lefkoşa/KKTC, Mersin 10 – Türkiye

Yağmur Çerkez

Doç.Dr.,YDÜ Atatürk Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı ;Yakın Doğu Üniversitesi, Yakın Doğu Bulvarı, PK: 99138, Lefkoşa/KKTC, Mersin 10 – Türkiye

Yasemin Sorakin

*Yrd. Doç.Dr., YDÜ Atatürk Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı; Yakın Doğu Üniversitesi, Yakın Doğu Bulvarı, PK: 99138, Lefkoşa/KKTC, Mersin 10 – Türkiye
ORCID No: <https://orcid.org/0000-0003-4041-7903>*

ÖZET

Müziğin doğru ve etkin bir şekilde kullanımının, gelişim sürecinde çocuğa çeşitli boyutlarda katkı sağladığını söylemek mümkündür. Özellikle erken yaşta alınan müzik eğitiminin çocuk gelişimi üzerinde olumlu etkileri vardır. Bu çalışmanın amacı, müzik ve müzik eğitiminin çocukların bilişsel, akademik ve sosyal gelişimi üzerindeki etkisini ortaya koymaktır. Araştırma, nitel bir araştırma olup, konu ile ilgili birçok yazılı doküman incelenerek veriler elde edilmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda, müzik ve müzik eğitiminin bilişsel gelişime etkisi, müzik ve müzik eğitiminin akademik başarıya etkisi, müzik ve müzik eğitiminin sosyal-duygusal gelişime etkisi incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Müzik, Müzik Eğitimi, Bilişsel Gelişim, Sosyal Gelişim, Akademik Başarı

ABSTRACT

If music is used correctly and effectively, it can be said that it contributes to the child in various ways during the development process. Music education, especially at an early age, has positive effects on child development. The aim of this study is to reveal the effects of music and music education on children's cognitive, academic and social development. The research is a qualitative research and data were obtained by examining many written documents related to the subject. In line with the data obtained, the effect of music and music education on cognitive development, the effect of music and music education on academic achievement, the effect of music and music education on social-emotional development were examined.

Keywords: Music, Music Education, Cognitive Development, Social Development, Academic Success

COLOR PERCEPTION AND ITS RELATION TO DENTAL FEAR AND ANXIETY AMONG CHILDREN

Dario Di Nardo

Department of Oral and Maxillo Facial Sciences, Sapienza University of Rome, 00161 Rome, Italy

Rodolfo Reda

Department of Oral and Maxillo Facial Sciences, Sapienza University of Rome, 00161 Rome, Italy

Alessio Zanza

Department of Oral and Maxillo Facial Sciences, Sapienza University of Rome, 00161 Rome, Italy

Luca Testarelli

Department of Oral and Maxillo Facial Sciences, Sapienza University of Rome, 00161 Rome, Italy

ABSTRACT

Background

One of the major causes of dental anxiety is the first impression of the dental environment on a child. Minor details, such as choice of color in the dental environment, and dental equipment can positively influence the behavior of a child.

Objectives

To assess the relationship between the emotions in children and color combinations in a pediatric setup.

Material and methods

The study involved 200 children (99 boys and 101 girls) from 6 to 12 years who visited the dental clinics, College of Dentistry. Participants were divided into 2 groups based on age. The younger children group had children of 6 to 9 years of age, and the older children group had children of age 9 to 12 years. The level of anxiety was recorded by the modified dental anxiety scale. Crayon pencils and emoticons were provided to all children. They were instructed to fill the negative and positive emoticons with their preferred colors.

Results

When the level of anxiety among children of both groups were analyzed, statistically significant differences was observed across the gender in the younger age group with girls being more anxious than boys (P Value=.02). A statistically significant difference was seen for the choice of colors by children of both genders in both the age groups (P Value =.001). Most of the children inclined towards bright colors and used them to express their emotions.

Conclusions

Incorporating colors in the dental workplace could invoke a positive perception in minds of children. Hence, the use of colors in the workplace can ease anxiety.

NUTRITIONAL INTERVENTIONS DENIPLANT-KIDS IN CHILDS WITH PSORIASIS

Major Gheorghe Giurgiu

*Deniplant-Aide Sante Medical Center, Biomedicine, Bucharest, Romania
<https://orcid.org/0000-0002-5449-2712>*

Manole Cojocaru

*Prof. Dr. Med., Titu Maiorescu University, Faculty of Medicine, Bucharest, Romania
<https://orcid.org/0000-0002-6871-577X>*

ABSTRACT

Background Psoriasis begins in childhood in approximately one-third of the cases. When psoriasis starts in childhood, it has more adverse implications. The overall prevalence in the pediatric population is about 1%. Diagnosis of psoriasis in the pediatric population is more challenging when compared to the well-delineated adult psoriasis. Many treatment options approved for adults have not been studied in children. Most of the medications approved for adult psoriasis can be used in children as well. The understanding of the relationship between microbiota and psoriasis may lead to diagnostics and treatment improvements.

The objective of this study to investigate whether a dietary intervention could ameliorate the clinical manifestations and modulate the gut microbiota in pediatric psoriasis. Nutrition plays an important role in the development of pediatric psoriasis and it can modulate microbiota and microbiome composition.

Materials and methods Early recognition and management of pediatric psoriasis is vital in therapy. This study aimed to assess dietary interventions and supplements Deniplant-kids which may lead to improved psoriasis.

Results This chronic disease, punctuated by remissions and exacerbations, has a profound impact on the quality of life of the child. The clinical presentation of psoriasis can evolve during the child's lifespan. So far, no specific patterns of microbiota in psoriatic patients have been identified. Deniplant-kids may impact psoriasis by modulating the microbiome or exerting anti-inflammatory effects.

Conclusion Psoriasis is one of the most common immune-mediated inflammatory skin disease children have mild form of psoriasis. Diet remains an important therapeutic intervention that pediatric patients with psoriasis attempt alongside medical management.

Keywords: child, psoriasis, microbiome, microbiota, Deniplant-kids

GENERAL IMPACT IN CHILDREN DURING CORONA ATTACK

Matlin Mathew K

Nirmala Matha Central School, Thrissur, Kerala, India

Hewlin Mathew K

Nirmala Matha Central School, Thrissur, Kerala, India

Linman Mathew K

Nirmala Matha Central School, Thrissur, Kerala, India

ABSTRACT

Corona was a new term for children. During these days 2020 January to 2021 December of corona attack, the schools shut down for children. Many noticeable impact created in different levels in the children. Our motive was to account changes occurred in certain habits of school children during this corona period like in the media watching, in eating habit, in social activities, weight gain in sedentary life style, forsake in hard copy materials, health issues and in mental stress. We have done a survey among our friends on the above parameters. We have collected the data and scrutinized the data with care and arrived in important conclusions.

Students were participated in the age from 13-17 yrs old. Most of the students experienced same kind of distractions during this period. Students increased their habit of watching media/ computers. Food intake by Students observed more than previous. Students experienced isolated feelings. Many of them gained body weight. Most of them doesn't like to red printed materials. The eye pain and eye redness developed in many of the children. Out door and indoor games activities became very poor. Students were eager to come back to school. Mentally students were not at all happy in sitting home alone.

Keywords: Social activities, sedentary life style, health issues, Eating habit

Introduction

Corona attacked the entire world population without biased to any continents. We children got affected in many parameters during these period. Schools were shut down. Our classes went on well in online mode. Physically we couldn't meet or greet our friends. Corona shaken our friendship. We couldn't meet our teachers. We missed our school assemblies. We missed many sports activities. School fests were in virtual mood. We couldn't make fun with our friends.

Corona not only took lives of many people. Took away lot and lot of precious things among the survived ones. Corona made us to wear masks. Corona made us not to greet by hand shaking. No one was seeing the smiles. Corona made gap in our relationships. Corona have made us to concentrate our eyes more on screens.

In this limelight we thought to make a survey among our friends to know their experiences. The methodology we followed is survey.

Aim:

To study the general impact of Corona in the selected population for certain parameters.

Methodology:

We have created a Google form and circulated among our friends. Collected the forms, systematically analyzed and segregated the observations . We kept eight parameters. Participants were asked to select their answers and to submit the forms.

Results:

We have considered eight general parameters. Totally 15 students in each age group between 12-13, 14-15 and 16-17 were participated and data from all 45 students considered for arriving the conclusions. In the age group of 12-13 five were boys and ten were girls. In the second group 14-15 six were boys and nine were girls. In the age group of 16-17 four were boys and eleven were girls.

Without any gender differences most all were spent more time for watching media than earlier. 88% of them spent more time than earlier than corona attack. Only 12 % have reported they didn't noticed much difference in spending time before and during corona attack.

Total boys in the population were fifteen students out of forty five students. Boys had often ate more. Ten out of thirty girls also ate frequently other than the normal time.

Except five participants all others not participated or attended any gathering during this period.

Most of them about 80% of the total population gained excess weight during corona period.

Majority of the boys liked notes in soft copy and all girls liked hard copy notes.

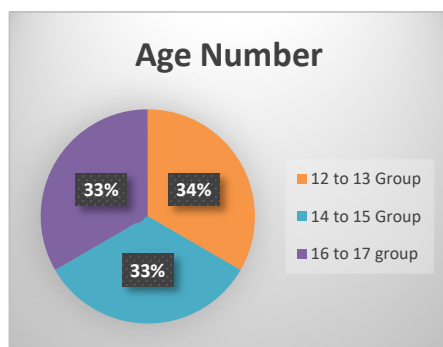
Almost all students experienced redness in eye/ eye pain. Few of them had ear pain.

Boys have entertained with computer games, but 24 out of 30 girls had some stress by spending time for attending classes alone without much online games/ puzzles.

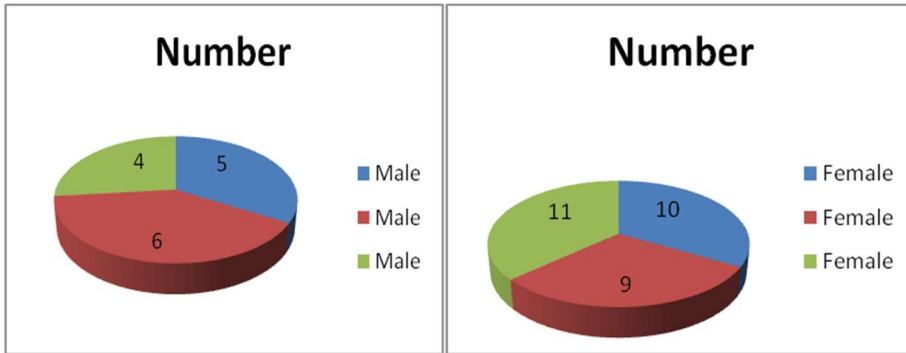
Conclusion

Age: Population selected were in three age groups

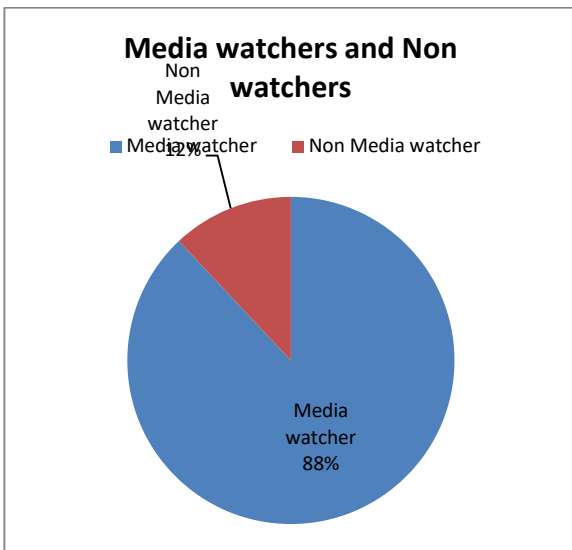
12-13yrs, 14-15 yrs,16-17 yrs.

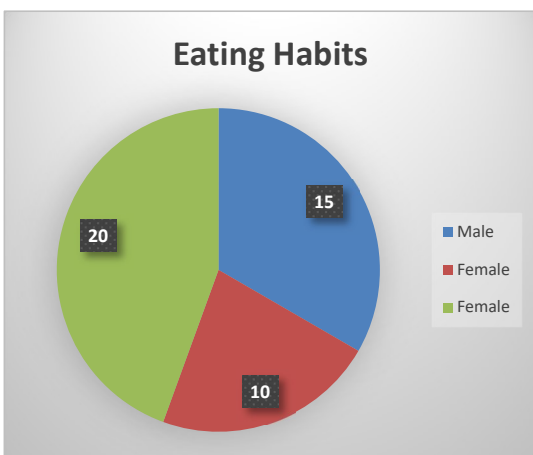
Gender: In 12-13yrs five males, 14-15yrs six males ,16-17yrs four males ,remaining females.

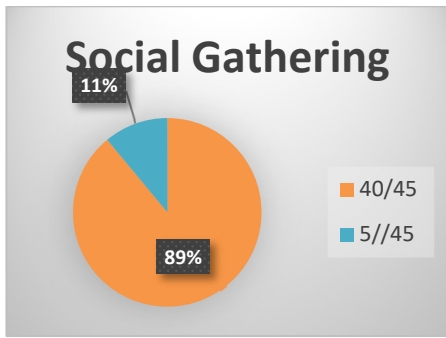
Media watchers: 88% involved in media watching more during corona period

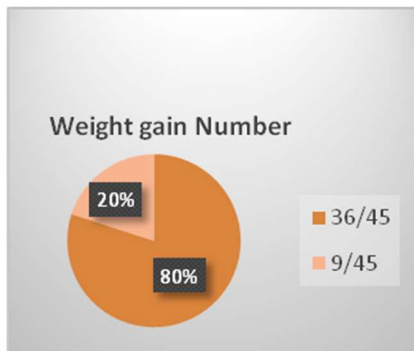
Eating Habits: All 15 boys had increased intake of food, 10 girls also increased food intake, 20 girls maintained similar food intake pattern before and during corona attack.

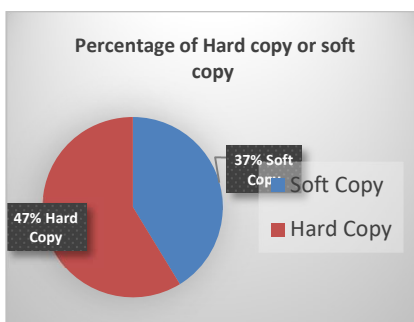
Social gathering: 89% of the total population remain without any gathering during corona period.

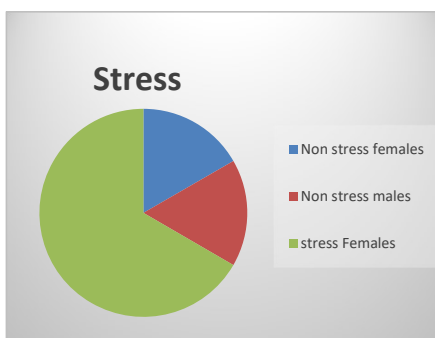
Weight gain: Around 80%of the population gained more weight.

Likeness towards Hard/ Soft copy: 47% of total population liked hard copy for studies

Stress experienced during corona period: 24/30girls had stress,5/15 boys also had more stress in corona period than before

Discussion

Majority of the selected population were girls. Without gender bias almost all had similar experience. Most of them were waiting to reopen schools for classes physically. All of them got fed up with online mode of classes and they liked to see their friends , make fun with them , to interact each and everyone physically.

Acknowledgement

We are extremely thankful to our parents ,teachers and friends for their constant support and encouragement.

HANDGRIP STRENGTH AND ITS CORRELATION WITH ANTHROPOMETRIC DETERMINANTS, AND HAND DIMENSIONS AGED 6-12 YEARS IN CHILDREN. A CROSS-SECTIONAL STUDY

LALITHA KAKARAPARTHI

Parul University, Department of Physiotherapy, Vadodara, Gujarat, India

ABSTRACT

Background: Handgrip strength is considered as an important interpreter of general health, and hand functions in children. It is mainly influenced by anthropometric determinants and hand dimensions.

Objective: The purpose of the study was to assess the handgrip strength and their association with anthropometric determinants, hand circumference, hand span, and hand length among school children in both dominant and non-dominant hand.

Methods: Anthropometric measurements, hand circumference, hand span, hand length, and grip strength measurements were obtained from 133 school children in both genders aged 6-12 years. A Jamar hand-held dynamometer was used to measure handgrip strength and the hand dimensions with a tape measure in cm.

Results: Significant differences were found between the handgrip strength among boys and girls. The dominant hand was found to be sturdier than the non-dominant hand in both genders. We also found a significant correlation of anthropometric determinants and hand dimensions with handgrip strength. Age, BMI, hand circumference, hand span, and hand length had a strong correlation with grip strength ($p < 0.01$).

Conclusions: The study revealed the reference values and concluded its correlations with hand dimensions among school children aged 6-12 years and this information can serve as a manual for interpretation of handgrip strength measurements in children.

Keywords: Grip strength, hand circumference, hand span, hand length, schoolchildren.

THE EFFECT OF MARASMUS ON CHILDREN: A MEDICATION THERAPY

E. Karthikeyan

Faculty of Pharmacy, Bharath Institute of Higher Education and Research, Selaiyur, Chennai-600073, India.

R. Devi

Faculty of Pharmacy, Bharath Institute of Higher Education and Research, Selaiyur, Chennai-600073, India.

K. Karthickeyan

Department of Pharmacy Practice, School of Pharmaceutical Sciences, Vels Institute of Sciences, Technology and Advanced Studies, Chennai-600043, India.

ABSTRACT

Marasmus is a type of severe malnutrition that can affect anyone with severe malnutrition; however it is most common in children owing to insufficient protein and calorie intake. This is mainly due to a lack of food and poverty. In most cases, this condition develops after a second pregnancy or a series of childbirths. Despite the fact that India is a developing country, it is estimated that roughly 230 million children are malnourished. Malnutrition affects 32 percent of children under the age of five in developing nations, according to the WHO, and malnutrition causes nearly 50 percent of the 10 million fatalities that occur each year in developing countries.

The hospital admitted the 11-month-old male infant, who weighed 4.600 kilograms. From 5 days, the patient had been complaining of breathing difficulties, cough, sneezing, skin rashes, and a wound. The patient was found to be physically malnourished. Physical examination revealed a bloated stomach, moderate lymphadenopathy, and decreased responsiveness in the patient. The baby was discovered to be feeble and bald. The patient was discovered to be drowsy during the assessment. Patient had no previous medical history; however, the patient's social history revealed that the baby was the third kid in the family, born at home, and breastfed

The patient has a relative who died of respiratory sickness in the past. CRP is positive in the laboratory report. HGB is really low. There are no serum electrolytes available. The patient was diagnosed as having marasmus based on the history, clinical examination, and test findings. Antibiotics (cefotaxime 200mg), ferrous sulphate 1mg, vitamin A, inj.Zinc 5 ml, and blood transfusions were used to treat the patient (35 ml over 3:00 hours). The patient requested discharge after ten days of treatment.

Keywords: Malnutrition; lymphadenopathy; electrolytes.

EFFECTIVENESS OF E-LEARNING PROGRAM IN PREVENTING WATERPIPE SMOKING IN ADOLESCENT FEMALES IN WESTERN IRAN BY APPLICATION OF THE PROTOTYPE-WILLINGNESS MODEL: A RANDOMIZED CONTROLLED TRIAL

Saeid Bashirian

Social Determinants of Health Research Center, Professor, Hamedan University of Medical Sciences, Hamedan, Iran.

Elahe Ezati

PhD in Health Education & Promotion, Assistant Professor, Asadabad School of Medical Sciences, Asadabad, Iran.

ABSTRACT

Introduction: Given the increasing trend of Water pipe (WP) smoking in adolescent females, it is necessary to use effective educational strategies in preventing WP smoking in developing countries. Therefore, this study was conducted to determine effectiveness of e-learning program in preventing WP smoking in adolescent females in west of Iran using prototype-willingness model.

Study Design: A randomized controlled trial.

Methodology: This study was performed on 221 adolescent females in Kermanshah city. Multistage random sampling was used in this study. Data collection tool included a researcher-made questionnaire based on prototype-willingness model. E-learning-based intervention program included 5 training sessions. Participants were followed up for 3 months after the intervention. The data were analyzed using SPSS 22 software.

Results: Mean scores of attitude, subjective norms, prototype, intention, and behavioral willingness structures were similar in both experimental and control groups before the educational intervention. But after educational interventions, mean scores of structures of positive attitude towards WP, subjective norms about WP smoking, positive prototype about WP smokers, intention, and behavioral willingness towards WP smoking were decreased in the experimental group. Also, frequency of WP smoking was decreased in the experimental group compared to the control group after the educational intervention ($P=0.003$).

Conclusion: Results of the present study showed that the use of e-learning-based interventions is an educational strategy for reducing WP smoking in adolescent females.

Keywords: Adolescent, Female, Water pipe smoking.

PREDICTORS OF SHISHA SMOKING AMONG ADOLESCENT FEMALE IN WESTERN IRAN IN 2019 USING A PROTOTYPE-WILLINGNESS MODEL

Saeed Bashirian

Social Determinants of Health Research Center, Hamadan University of Medical Sciences, Hamadan, Iran.

Majid Barati

Social Determinants of Health Research Center, Hamadan University of Medical Sciences, Hamadan, Iran

Manoochehr Karami

Research Center for Health Sciences, Hamadan University of Medical Sciences, Hamadan, Iran.

Behrooz Hamzeh

Research Center for Environmental Determinacies of Health, School of Health, Kermanshah University of Medical Sciences, Kermanshah, Iran

Elahe Ezati

Department of Public Health, School of Health, Hamadan University of Medical Sciences, Hamadan, Iran.

ABSTRACT

INTRODUCTION Given the increasing prevalence of shisha smoking (SS) in adolescent females, it is necessary to determine the factors influencing adolescent's choice of shisha. This study aimed to determine predictors of shisha smoking among adolescent females in Western Iran based on the Prototype-Willingness Model

(PWM).

METHODS This cross-sectional study was conducted on 1302 adolescent females in Kermanshah city, western Iran, in 2019. The method was multi-stage sampling with a systematic random approach. Data were collected using a questionnaire consisting of sociodemographic questions, history of shisha smoking, and Prototype-Willingness Model structure-based questions. Data were analyzed using SPSS 22 software. Statistical tests included descriptive statistics, Pearson correlation test, and linear and logistic regression analyses.

RESULTS The prevalence of current consumers of shisha was 20.4%. Attitude and behavioral willingness and subjective norms were the most important predictors of behavioral intentions, whereas subjective norms, attitudes, and prototypes were the most important predictors for behavioral willingness.

The results obtained from the logistic regression analysis revealed that both pathways of PWM constructs (behavioral intention OR=1.37; behavioral willingness OR=1.32) were significant predicting factors for shisha smoking among adolescent females.

CONCLUSIONS Given the efficient role of behavioral willingness and intention for shisha smoking (SS) in adolescent females, it is necessary to consider these structures in designing educational strategies for the prevention of adolescent smoking.

Keywords: "Student ", "female ", "adolescents", " shisha ", " smoking".

Recent Publications:

- Predictors of shisha smoking among adolescent females in Western Iran in 2019: Using the Prototype-Willingness Model.
- Determinants of Waterpipe Smoking Among Women: A Systematic Review.
- Effectiveness of E-Learning Program in Preventing WP Smoking in Adolescent Females in West of Iran by Applying Prototype-Willingness Model: A Randomized Controlled Trial

WORLD CHILDREN CONFERENCE-III

Özay Günsel Children University
Near East University
University of Kyrenia

PARENTAL PERCEPTIONS AND CHILDHOOD OBESITY: THE CASE OF NORTH LEBANON

Nivine Abbas

University of Balamand, Faculty of Health Sciences, Public Health Department, Lebanon

Hiba Rouaiheb

University of Balamand, Faculty of Health Sciences, Nutritional Sciences Department, Lebanon

Rana El-Bikai

University of Balamand, Faculty of Health Sciences, Public Health Department, Lebanon

ABSTRACT

According to the World Health Organization, obesity today is considered one of the most visible public health problems, yet the most neglected. In Lebanon, it is reported that 40.2% of 6-11 year-old boys and girls were found to be overweight in 2017. Obesity has been linked to many health risks. Parents play an important role in determining a balanced lifestyle for their children, yet research shows that they may not identify the detrimental consequences on their children's health if they have a BMI higher than the normal. The aim of this research is to study differences if any, between parental perception and the actual weight status of children in the north of Lebanon. In addition, to assessing knowledge of parents with respect to the potential health risks associated with obesity and overweight. This cross-sectional study involved parents of private elementary students in Tripoli and Koura districts in Lebanon and was implemented over the period of 2 years (2019-2021). Our preliminary data show, a total of 340 subjects who voluntarily participated, with a majority of fathers (86.3%) and around 40% of mothers being overweight and obese. 61.3% of participating parents underestimated their child's weight, while 59.2% and 50.5% of children were overweight and obese respectively. About 50% of parents reported being unconcerned about their child becoming overweight in the future despite the high knowledge reported by most parents when asked about the health risks of weigh excess. Mother weight status was found to be significantly associated with parental underestimation of child weight ($p=0.0068$). Our research stresses on the importance of studying parental perceptions and knowledge related to their children's weights and its implication on their health status when adult. Efforts are still needed to spread awareness about the health risks associated with obesity and its deleterious effect on shaping a healthy population.

Keywords: obesity, parents' perceptions, children health, Lebanon.

EFFECTIVENESS OF THE PROGRAM OF THE LABOUR THERAPY IMPLEMENTED IN CHILDREN USING SOCIAL SERVICE

Vacheva D

Associate Professor Department of Physical Medicine, Rehabilitation, Occupational Therapy and Sports Medical University – Pleven, Bulgaria, „Kliment Ohridski” street №1

Petkova I

Associate Professor Department of Social and Pharmaceutical Activities Medical University – Pleven, Bulgaria, „Kliment Ohridski” street №1

Drumev A

Assistant Department of Physical Medicine, Rehabilitation, Occupational Therapy and Sports Medical University – Pleven, Bulgaria, „Kliment Ohridski” street №1

ABSTRACT

A survey conducted among the employees of the social service "Family Accommodation Center" identified the needs for inclusion of occupational therapy and labour therapy activities in working with children. The aim of the present study is to determine the impact of occupational therapy activities on the organization of leisure time in children raised and educated in social services. We studied 48 users aged 7 to 18 years, users of social services in Pleven, Bulgaria. Research methods and tools: functional research, which includes „Leisure Management“ Test on a 3-point scale; statistical methods – the obtained results are processed with statistical program SPSS, Wilcoxon rank test, t-test of Student. The significance of the results for conclusions was determined at $p < 0.05$. The children from the first group showed a significant improvement in all indicators of the test (0.85; 0.92; 0.95). The improvement of the children from the second group in the individual indicators is with lower significance, within approximately half a point (0.41; 0.44; 0.49). This is due to the higher initial values and the already acquired skills for working with different materials, tools and techniques. The proposed and tested appropriate occupational therapy program, adjusted to the age, gender, individual characteristics, abilities and preferences of children facilitates and supports their stay in the social service. The various and meaningful activities provided to disadvantaged children gives meaning to their free time and create conditions for it to be purposefully organized.

Keywords: children at risk, free time, social isolati

Introduction

Within the work on the research project Study of the effect of inclusion of labour therapy activities in the medical and social rehabilitation of children using social services „Six family-type accommodation centers” – Pleven, funded by the Medical University – Pleven examined the need for implementation of occupational and labour therapy activities for the formation of skills for independent living in socially disadvantaged children. A survey conducted among the employees of the social service "Family-type accommodation center" identified the need to include occupational therapy and labour therapy activities while working with children (Petkova I., Vacheva D. 8). Aimed activities with a variety of occupational activities will have a positive impact on building a desire for personal expression and formation of independence while doing activities related to self-care and daily life (Petkova I. 7). All surveyed employees unanimously point out that it is necessary to organize activities to stimulate physical activity and develop the creative potential of children.

During the free time the activities of the program are divided into two groups, suitable for:

- girls are offered activities such as: sewing, knitting and making decorations; household activities, including food preparation; flower care;

• boys – constructive activities; work with different materials; work with various tools, sports activities (Vacheva D. 10).

The results give reasons to summarize that the children raised in the "Family-type accommodation center" have enough free time, which is organized in advance according to a daily schedule. The planning and implementation of activities is associated with the available materials, tools and consumables, which are often insufficient and inappropriate or there are limited competencies of the staff in the Centers (Methodical guide – Center for accommodation of family type children 3).

In the created pandemic situation and as a result of observance of the imposed anti-epidemic measures, the children from the social services are placed in the conditions not only of physical distance but also of social isolation. In this situation, the question of the organization of their free time requires the application of appropriate occupational therapy activities to stimulate the process of their personal development.

The aim of the present study is to determine the impact of labour therapy activities on the organization of leisure time in children raised and educated in social services.

Material and methods

Scope of the study

The study conducted in the period May 2020 – June 2021 included children using the social service "Family-type accommodation center" in the Municipality of Pleven. 48 users aged 7 to 18 years were studied, of which 26 were male and 22 were female (gender and age are important in the selection of appropriate labour and household activities). Two groups have been formed:

- ✓ first group – 21 children of primary school age;
- ✓ second group – 27 children and adolescents of middle and upper school age.

Research methods and tools

- Functional tests (adjusted to the age of the children), which include: test „Skills for independent living”; „Health Care” test and „Leisure Management” test, taking into account the results from the end and beginning of the observed period on a 3-point scale: 1 – low level, 2 – medium level, 3 – high level. The signs (+) and (-) are placed with an incomplete integer.
- Statistical methods – the obtained results are processed with statistical program SPSS, Wilcoxon rank test, t-test of Student.

The significance of the results for conclusions were determined at $p < 0.05$.

The working hypothesis of the study

The applied occupational therapy program will have a positive effect on the organization of free time in children raised and educated in social services.

Results

The developed and tested labour therapy program is compliant with the age and individual characteristics of the users of the social service (Vacheva D, Petkova I. 9). For the purpose of this Communication, only the results of the Leisure Management Test are reported and analyzed, which shows the interest in working with various materials and tools in the field of applied arts and crafts (Paskaleva R, Uzunova A. 6). The test is developed in two versions with 3 different indicators, according to the age features of the children.

The indicators in the first version of the test are:

- ✓ interest in working with various materials in the field of applied arts;
- ✓ showing interest in working with certain tools;

✓ showing interest in working on various techniques and artistic crafts.

The indicators in the second version of the test are:

- ✓ development of skills for work in the field of applied arts and crafts;
- ✓ discovering one's own talents and abilities for professional orientation;
- ✓ knowledge of the labour market and professional realization.

The obtained data from the beginning and the end (before and after the application of the occupational therapy program) and the difference from the end and the beginning of the studied period (improvement) are subjected to statistical processing. The arithmetic mean (X) of the numerical image from the corresponding test scale is used.

Fig. 1 presents the individual results of the „Leisure Management” test for the children from the first group at the beginning and end of the study period. The graph shows the total improvement from the applied test at the end of the observed period in all examined children. In 3 children (14.28%) (PN№ 7, 11, 18) there is less improvement, which is a result of individual intellectual characteristics or lack of interest in the activities of the labour therapy program. The remaining respondents showed an improvement in values up to 2.42 – 2.92 points (with a maximum of 3).

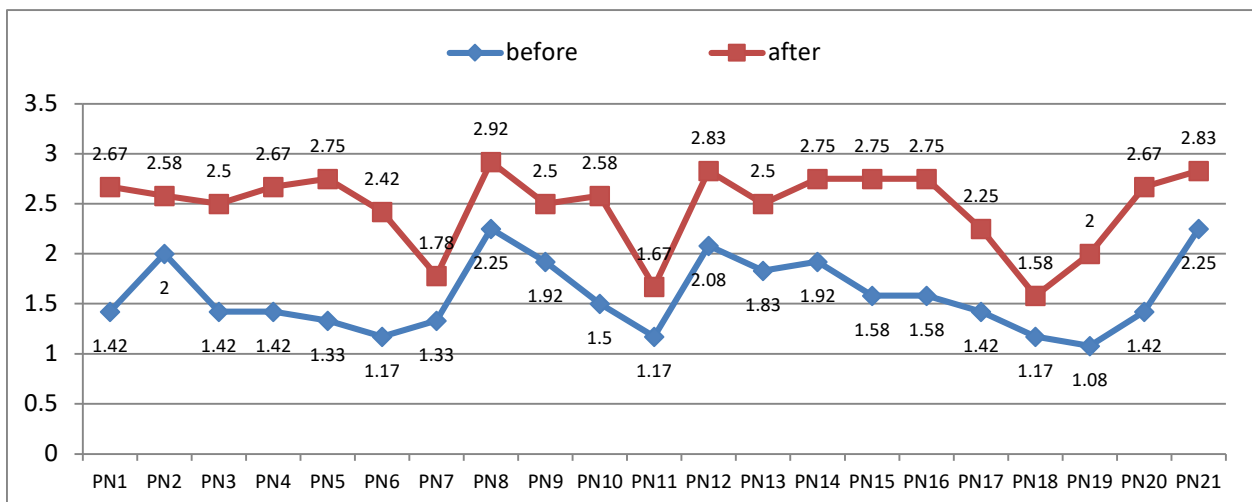

Figure 1. Individual Results of the Test „Leisure Management“ of Children in the First Group at the Beginning and End of the Study Period

Figure 2 presents the Wilcoxon curve that displays the results of all subjects from the second group at the beginning and end of the study, which shows that it shifts to the right. This indicates an improvement in the organization of leisure time of social service users. There was a significant impact on the creative activity of children and their desire to learn unfamiliar techniques for working with a variety of materials and tools.

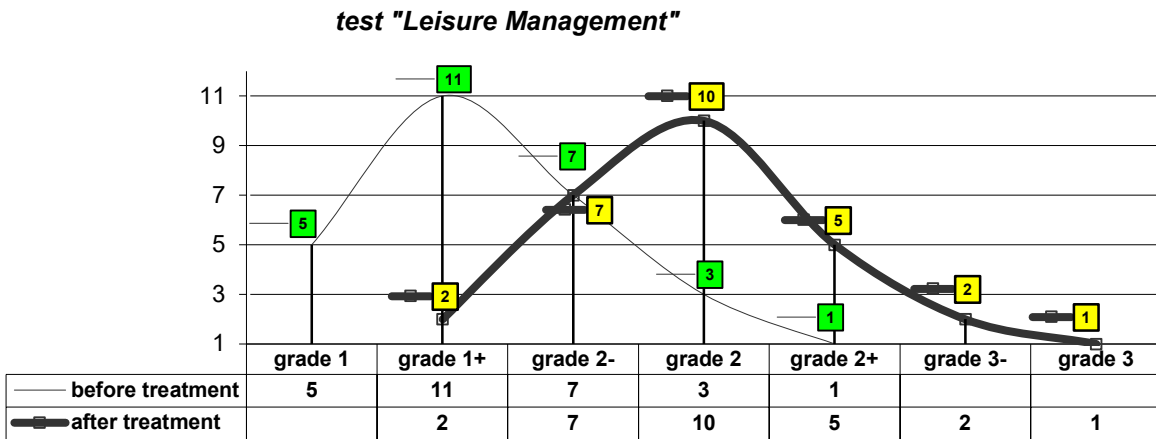

Figure 2. Wilcoxon Curve of the Results of the „Leisure Management“ Test Before and After the Labour Therapy Program in the Second Group of Studied Children

Figure 3 presents the results of the „Leisure Management” test in the first group of indicators. The graph demonstrates the identity of the interest and opportunities for performing various activities of applied arts at the beginning of the observed period and at its end. Children show the greatest interest in working with different materials in the field of applied arts (1.7 – 2.55), and their interest in working with different techniques of arts and crafts is expressed in lower values (1.46 – 2 ,4). This is due to the age characteristics of children in primary school age.

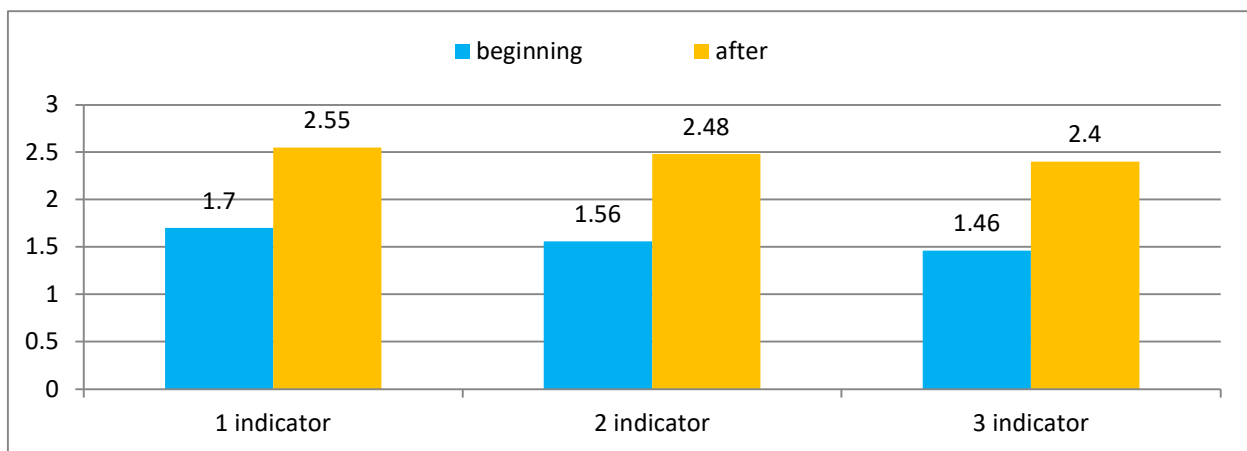

Figure 3. Results of the „Leisure Management“ Test by Indicators Before and After the Program of the Surveyed Children From the First Group

Figure 4 shows the results of the test by indicators in the second group of studied children. The graph displays that in this group the tendency to improve the results of all three indicators is maintained, as in the first (development of skills for work in the field of applied arts and crafts) the initial and final values are the highest. This is due to the already acquired school knowledge and skills to work with different materials and tools. The results of the other indicators related to vocational guidance and professional realization are slightly lower.

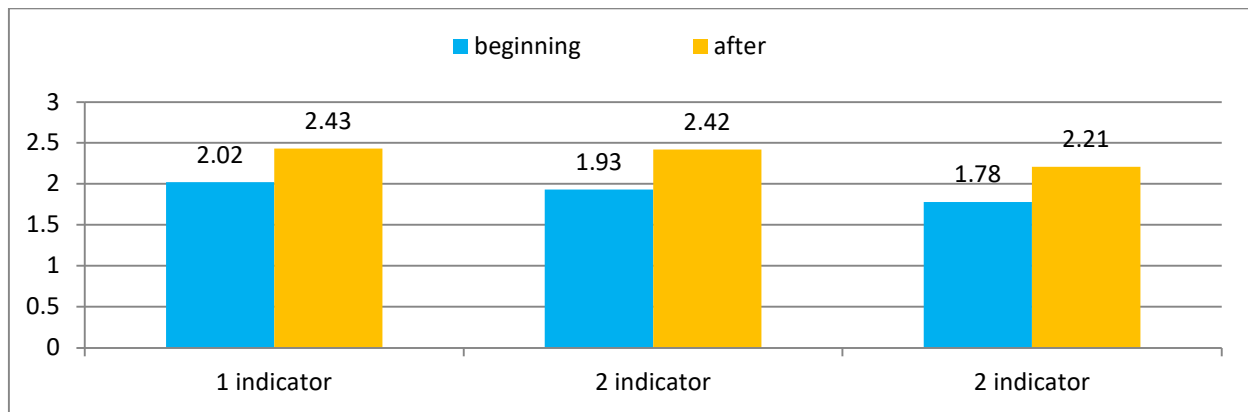

Figure 4. Results of the „Leisure Management“ Test by Indicators Before and After the Program of the Surveyed Children From the Second Group

The improvement (the difference from the end and the beginning of the observed period) in the organization of the free time of the examined children by indicators and groups is presented in fig. 5. For the children from the first group, a significant improvement was demonstrated in all indicators of the test (0.85; 0.92; 0.95), which is within almost a whole point on the 3-point scale and $p < 0.05$. The children in this group are in primary school age, in which the period of development is more intense. This fact explains the higher values of the improvement in the Leisure Management test. The results prove the effectiveness of the applied occupational therapy program in the Family-type Accommodation Centers. The acquisition and improvement of new knowledge and skills create conditions for purposeful, organized and filled with a variety of content free time. For the children from the second group, the improvement in the individual indicators is with low significance, within a half point (0.41; 0.44; 0.49). This is due to the higher initial values and the already acquired skills for working with different materials, tools and techniques. The greater age of the studied children in the second group is also reflected.

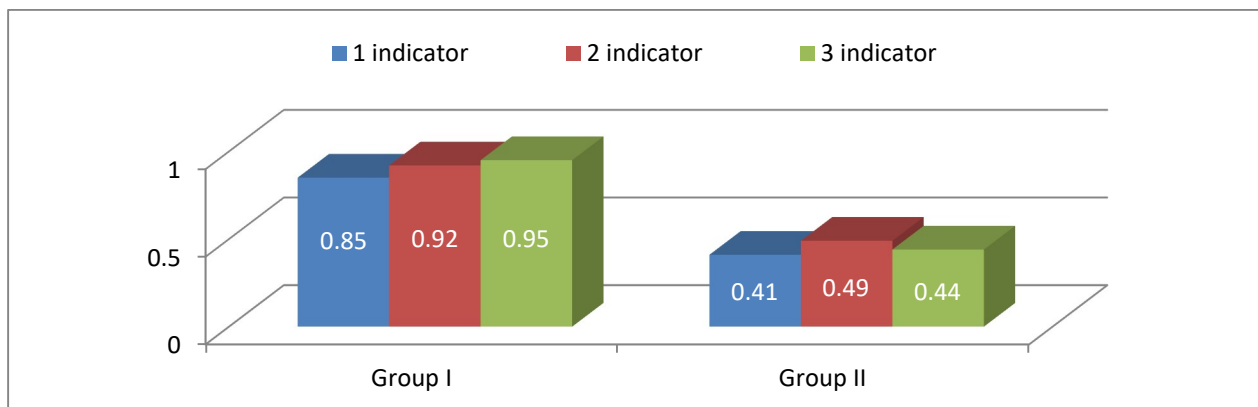

Figure 5. Results by Groups and Indicators of the Differences at the Beginning and End of the Observed Period of the „Leisure Management“ Test

Table 1 presents the data from the statistical processing of the results obtained from the test for „Leisure Management“ at the beginning, in the end and the difference (improvement) of the performed observation in the first group of surveyed children.

Table 1. Results of the Test for „Leisure Management“ from the Beginning, End and Difference (improvement) of the First Group

Test indicators	n	Beginning of the study			End of the study			Difference			t-test
		\bar{X}	S	CI	\bar{X}	S	CI	\bar{X}	S	CI	
I indicator	21	1,70	0,38	±0,16	2,55	0,43	±0,18	0,85	0,32	±0,14	4,69
II indicator	21	1,56	0,34	±0,15	2,48	0,45	±0,19	0,92	0,40	±0,17	4,40
III indicator	21	1,46	0,41	±0,18	2,40	0,44	±0,19	0,94	0,40	±0,17	2,65
Total for the test	21	1,58	0,36	±0,15	2,46	0,41	±0,18	0,88	0,33	±0,14	6,40

Table 2 presents the data from the statistical processing of the results of the test for „Leisure Management” at the beginning, the end and the difference (improvement) of the observation in the second group of studied children.

Table 2. Results of the Test for „Leisure Management“ from the Beginning, End and Difference (improvement) of the Second Group

Test indicators	n	Beginning of the study			End of the study			Difference			t-test
		\bar{X}	S	CI	\bar{X}	S	CI	\bar{X}	S	CI	
I indicator	27	2,02	0,42	±0,16	2,43	0,39	±0,15	0,41	0,41	±0,15	0,0005
II indicator	27	1,93	0,52	±0,20	2,42	0,38	±0,14	0,49	0,48	±0,18	0,0002
III indicator	27	1,78	0,57	±0,22	2,21	0,38	±0,14	0,43	0,49	±0,18	0,002
Total for the test	27	1,91	0,48	±0,18	2,35	0,37	±0,14	0,44	0,44	±0,17	0,0004

Discussion

The prophylactic effect of occupational therapy applies equally to children with special needs (with disabilities) (Mincheva P. 4) and also to healthy children whose deficit is in terms of their social adaptability as a result of their unequal social status. In this sense, occupational therapy is considered as an integral part of the social rehabilitation process.

In the implementation of occupational therapy programs it is imperative to follow basic principles:

- labour therapy activities must correspond to the physical abilities of the child, which requires prior in-depth functional examination (measurements and tests), ie. to correspond to the individual and age features of the child;
- work activities must be purposeful and useful for the child to meet his interests and needs;

labour therapy classes should be carried out within the framework of collective labour activity, which facilitates contacts with other children, requires mutual assistance, indicates dependence on the work with others;

- work should enable the child to show their creative abilities by developing and improving them (Mizgarov E.O. 5).

The proposed and tested appropriate occupational therapy program, adjusted to the age, gender, individual characteristics, abilities and preferences of children facilitates and supports the purposeful development of their creative potential. This gives reasons to assume that the working hypothesis of the study confirms the positive effect of the applied occupational therapy program for organizing free time for children raised and educated in a social service.

Laurie Knis-Matthews and his team share the results of a study in a social service for adolescents in New Jersey who have been diagnosed with a mental illness. Special labour therapy programs have a positive effect on the mental state of adolescents. The article notes the very little attention that the scientific community pays to the healing effect of work activities on the overall psycho-physical, emotional and professional development of children raised and educated outside the family environment. The published results show that occupational therapy programs affect the reintegration of children into the community,

increase knowledge about healthy lifestyles, develop independence and the ability to make independent decisions, increase self-esteem. The author's team gives recommendations to the administrators in the field of social services to focus their efforts on the inclusion of continuous labour therapy and occupational therapy programs in the services for children, youth, healthy and disabled (Laurie Knis-Matthews MA, Lynne Richard MA, Leiden Marquez, Nili Mevawala 1).

Mary Anderson and Sarah Grinder examine the impact of occupational therapy on the social, emotional and professional development of children and young people placed in social service, which directly affects educational outcomes and social inclusion. The authors pay attention to the standards for “social and emotional learning” (SEL). They point out the need for occupational therapy specialists to master the standards, principles and language of SEL and to be able to include them in the practice of occupational therapy. This helps the therapists in social services to track and report the results obtained and to determine the professional inclinations of adolescents, which is important for their future training and realization (Mary Anderson, Sarah Grinder 2).

Conclusion

The inclusion of an appropriate occupational therapy program in the upbringing and education of children in the "Family-type accommodation center" has a beneficial effect on overcoming the negatives of social exclusion. The various and meaningful activities provided to disadvantaged children give meaning to their free time and create conditions for it to be organized and purposeful. Performing entertaining occupational therapy activities is expressed in working with various materials, tools and techniques from the applied arts and crafts.

Acknowledgments

This study has been funded by the budget of Medical University of Pleven, under Scientific Research Project №11 / 2020. Materials, consumables, tools and equipment have been provided for conduct of ergotherapy and occupational therapy program at the Family-type accommodation centres in Municipality of Pleven, Bulgaria.

References

- Laurie Knis-Matthews MA, Lynne Richard MA, Leiden Marquez, Nili Mevawala. (2005). „Implementation of Occupational Therapy Services for an Adolescent Residence Program“. *Occupational Therapy in Mental Health*, 21(1), 57-72.
- Mary Anderson, Sarah Grinder. (2017). „Occupational Therapy’s Role in Social Emotional Development Throughout Childhood“. *American Occupational Therapy Association – OT PRACTICE*, 22(7), 1-7.
- Methodical guide – Center for accommodation of family type children. (2008). *Agency for Social Assistance – Sofia*, 4-6. [Internet, in Bulgarian].
- Mincheva P. (2018). „Occupational therapy in pediatrics“, *Academic Publishing House of the University of Ruse*, 5-9. [in Bulgarian].
- Mizgarov E.O. (2014). „Occupational therapy as a direction of social rehabilitation of children with disabilities“. *Forms and methods of social work in various spheres of life. Ed. Yu. Yu. Shurygina. Materials of the III International Scientific and Practical Conference, 2014 December 9-10; Ulan: East Siberian State University of Technology and Management, 152-154. [in Russian].*
- Paskaleva R, Uzunova A. (2015). „Role of art-therapy for psycho-emotional and physical stimulation of the elderly“. *Research in Kinesiology*, 43(2), 239-241.
- Petkova I. „Socio-pedagogical work with children deprived of parental care“, EX-Press, Gabrovo, (2012), pp. 107-114. [in Bulgarian].
- Petkova I., Vacheva D. (2020). „Occupational therapy and occupational therapy as factors for formation of skills for independent living“. *In: Rangelova E. ed. Proceedings of the XVIII International Scientific and Practical Conference „Theory and Practice of Psychological and Pedagogical Training of the University Specialist“*, organized by the Association of Professors from the Slavic countries. Kiten, 2-6 September 2020; EX-PRESS, Gabrovo, 64-69. [in Bulgarian].

- Vacheva D, Petkova I. (2020). „Program for medical and social rehabilitation of disadvantaged children“. *Management and Education, XVI*(6), 138-147. [in Bulgarian].
- Vacheva D. (2017). „Guide for teaching and clinical practice in occupational therapy. *Publishing Center of Medical University, Pleven*, 12-16. [in Bulgarian].

THE IMPACT OF THE COVID-PANDEMIC ON LIFESTYLE, PRODUCTIVITY AND PSYCHO-EMOTIONAL STATUS OF ADOLESCENTS

Gorgadze Gigi

Scientific Research-Skills Center of Tbilisi State Medical University, Georgia

Khmaladze Tamar

Scientific Research-Skills Center of Tbilisi State Medical University, Georgia

Kvirikadze Nikoloz

Scientific Research-Skills Center of Tbilisi State Medical University, Georgia

Maskharashvili Anastasia

Scientific Research-Skills Center of Tbilisi State Medical University, Georgia

Kimadze Ketevan

Scientific Research-Skills Center of Tbilisi State Medical University, Georgia

Chichua Liza, Gabunia Luiza

Scientific Research-Skills Center of Tbilisi State Medical University, Georgia

Background: The ongoing Covid-pandemic has put our life routine in the face of many challenges, which undoubtedly reflect in the daily lives of schoolchildren in more than one way.

Aim: The aim of our research was to collect and analyse data to find out the changes and problems with the learning process, daily routine, emotional status, lifestyle, and duration of using computer technologies in children. Also, to find out if all these changes correlate with a specific age category.

Methods: We conducted a Google Forms 4-part survey, covering different aspects of children's lives including: Lifestyle, Productivity, and Psycho-emotional State. Qualitative, plausible answers and open-ended questions were used. Also, open columns were provided for additional comments. The questionnaire was completed by parents and older family members of adolescents. The data was processed with SAS (Statistical Analysis System).

Results: From 430 participants, 50% report an increase in time of using electronic devices from 2 to 6 hours. 67,7% confirm a significant reduction in physical activity with no apparent weight gain. 9.3% complain of impaired vision. 60% report a decrease in motivation to study and 36,7% state a considerable decline in productivity. 64,4% manifest signs of aggression, while 32,3% seem to be depressed to their parents. The degree of motivation, involvement and concentration in the lesson process by more than 50% is assessed with an average score. Surprisingly, 26.3% rate the quality of learning as the highest. 61.9% of family members state that it takes a lot of effort to involve an adolescent in the learning process. Only 8.6% of the respondents mentioned the severity of the relationship problems with the teenager's peers.

Discussion: As it turned out, most parents point out a lot of problems. There is a correlation between the degree of sleep disturbance and the increase in excitability, which is logical and is caused by nervous system tension and lack of rest. There may also be an increase in a depressive background and self-loathing in the relationship. Thus, it is logical for parents to be dissatisfied with online learning.

Conclusion: Persistence of contemporary circumstances has a negative effect on the children population's mental health and development.

Acknowledgements. No conflict of interest, no funding.

LEVEL OF PARENTAL AWARENESS REGARDING AERODIGESTIVE PEDIATRIC FOREIGN BODIES, WESTERN REGION, SAUDI ARABIA

Nada Eidhah Algethami

King Faisal Medical Complex, Taif, Saudi Arabia

ABSTRACT

Background: Foreign body aspiration (FBA) is a life-threatening condition with a high mortality rate, especially in children less than three years of age. Delayed diagnosis is often due to the non-specific presentation of symptoms and the absence of a witness to the aspiration event.

Aim: This study aimed to assess parental knowledge and practices toward aerodigestive paediatric foreign bodies ingestion or inhalation, in Saudi Arabia.

Materials and Methods: A descriptive cross-sectional survey was conducted among Saudi parents in western region, Saudi Arabia during the period between 1st To 20th August. A pre-structured validated self-administered questionnaire containing 11 questions of awareness and 4 questions of practices toward aerodigestive pediatric foreign bodies, was distributed online via various Social Media platforms. The questionnaire was initiated after literature review for similar articles and after experts' consultation for validity and reliability.

Results: A total of 611 child caregivers completed the study questionnaire. Exactly 508 (83.1%) respondents were children's mothers and 103 (16.9%) were their fathers. Exactly 93.1% of the study parents heard of swallowing or inhaling foreign objects

and 77.3% reported that children aged 1-5 years are more likely to swallow or inhale foreign objects while 20.5% reported for children aged less than 1 year. About 69% of the parents buy children toys that contain small parts but to different degrees. As for protective actions, keeping small items out of children's reach was reported by 95.4% of the parents.

Conclusion: In conclusion, the study revealed that parental knowledge and practices toward FBA were on average (but not satisfactory) especially for the correct actions for swallowed objects and timely visits to ER even for asymptomatic ingested FB. On the other hand, safe practice, especially keeping small objects out of children's reach, was high, but observing young aged children while playing was unsatisfactory.

Keywords: Children, foreign body aspiration, knowledge, parents, practices

OUTCOME OF ORCHIDOPEXY IN SPIGELIAN HERNIA- UNDESCENDED TESTIS SYNDROME

Nada Eidhah Algethami

King Faisal Medical Complex, Taif, Saudi Arabia

ABSTRACT

Spigelian hernia-undescended testes (SH-UDT) syndrome is a rare disorder, with only 57 cases reported in the literature. The presentation can be asymptomatic or symptomatic in the form of pain, tenderness, or a lump. We present a case of a 50-day-old boy with SH-UDT syndrome. The patient presented with signs and symptoms of acute intestinal obstruction. Exploration confirmed a Spigelian hernia containing small bowel loops and right undescended testis. Orchidopexy was done after ligation of the hernial sac. A follow-up visit after two years revealed right testicular atrophy.

Keywords: spiegel hernia, undescended testis, congenital, abdominal wall defect, children

A CASE OF HYPERINSULINISM HYPERAMMONEMIA

Trinh Thi Kim Hue

Children's hospital, Vietnam

ABSTRACT

1. Background: Congenital hyperinsulinism (HI) is the most frequent cause of severe, persistent hypoglycemia in newborn babies, infants, and children. Hyperinsulinism-hyperammonemia (HIHA) syndrome is the second most common form of HI. Activating mutations in the *GLUD1* gene (which encodes for the enzyme glutamate dehydrogenase – GDH) cause the HIHA syndrome and this syndrome is easily treated with diazoxide and diet.

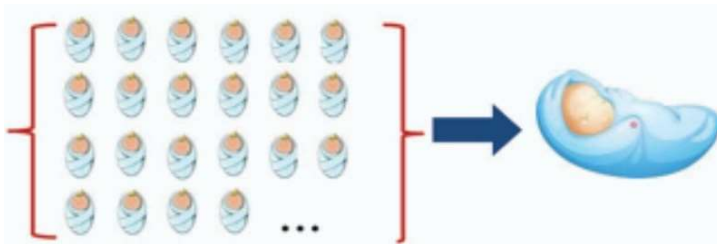
2. Object: To describe the clinical characteristics of a case with hyperinsulinism hyperammonemia syndrome.

3. Method: A case report

4. Result: We report one clinical case at Children' Hospital 2. A 17-day-old girl who was admitted for seizures. After ruling out the infectious causes of the central nervous system, we found that the baby represented a congenital hyperinsulinism. A mutation of *GLUD1* gene was confirmed by the sequencing method. She was treated by diazoxide and had good response.

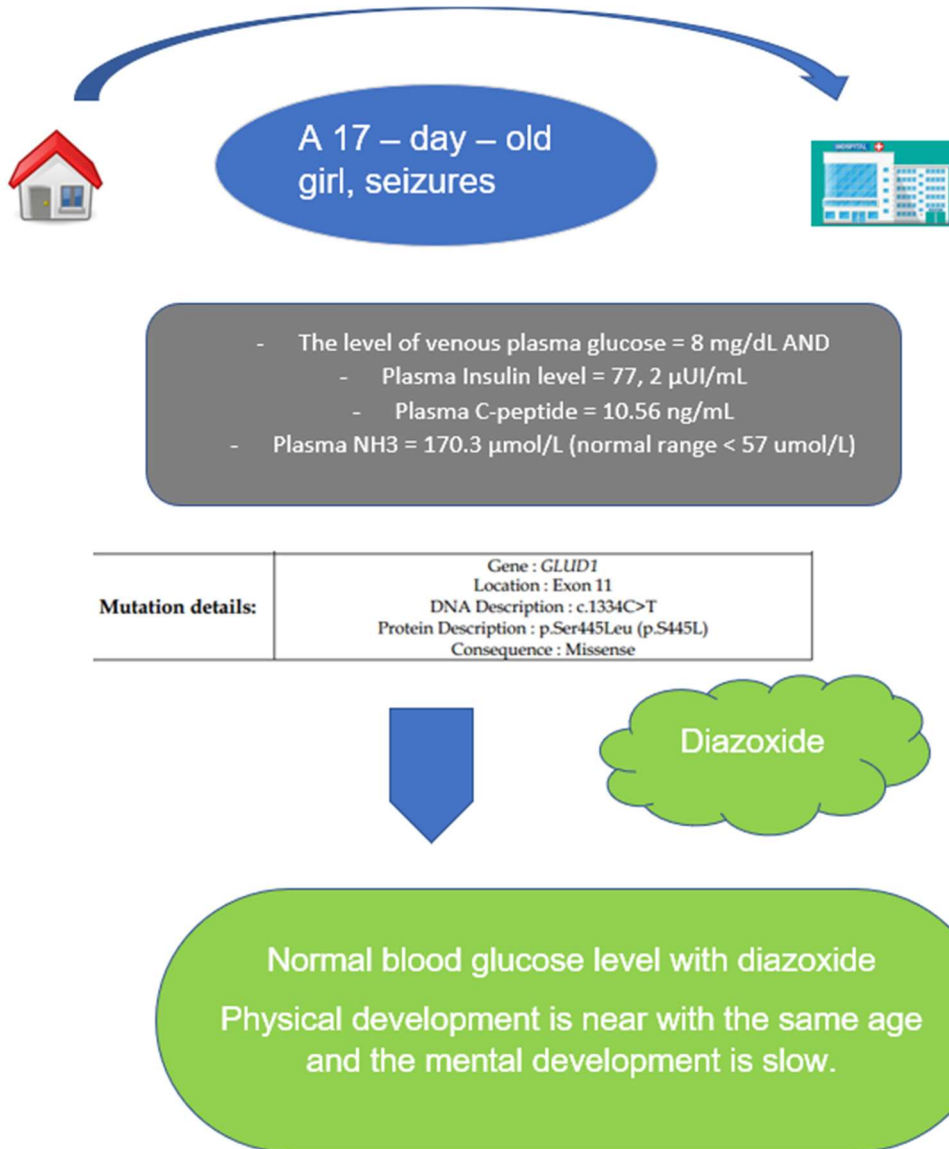
5. Conclusion: Hyperinsulinism hyperammonemia is a rare disease and *GLUD1* mutation analysis may be indicated in patients with this condition. In HIHA syndrome, diazoxide is the first line of treatment, hypoglycemia is well controlled and hyperammonemia appears to be asymptomatic.

Keyword: Hyperinsulinism, HIHA syndrome, diazoxide

Prevalence: 1/200,000

https://www.orpha.net/consor/cgi-bin/OC_Exp.php?lng=en&Expert=35878

WORLD CHILDREN CONFERENCE-III

Özay Günsel Children University
Near East University
University of Kyrenia

WORKING ENVIRONMENT OF TRASH PICKING AND ITS EFFECTS ON CHILD'S HEALTH IN PAKISTAN

Faiza Anjum

Assistant Professor Dr. of Sociology, National Textile University Faisalabad, Pakistan

ABSTRACT

The purpose of the study was to examine the working environment of trash picker children. It also examined the effects of trash picking on health status of children. The study was conducted in slum areas (Katchi Abadis) of Faisalabad city, Pakistan. Target population was trash picker children with age group of 7 to 18 years, residing in slum areas. About 750 trash picker children were selected through applying snow ball sampling technique. A well designed interview schedule was used to collect the responses of the respondents. The data was analyzed through applying univariate and bivariate statistical methods. The study found that trash picker children had occupational hazards such as flies, mosquitoes, broken glasses, sharp metal, stray animals and feces and broach found around the garbage heaps. Results found that majority of the children had never worn gloves (97.2%) and never use any safety instrument (87.2%) for their self-protection. The working environment is too much hot, unhygienic and hazardous with a high risk of injuries; as most (62.8%) of children got injuries/cuts inflicted by sharp glass or metal. The study also found numerous diseases for a half percent of children. Among them, 15.6% of children had suffered from digestion problems, 13.6% had skin problems and 9.2% had respiratory problems. Most of the children were unable to take treatment because of poor economic status. So, preferred self-medication for injuries or even serious illnesses. The study suggested that there's a requirement of an instantaneous step to supply safety equipment from the hazardous environment as well as intensive focus for the betterment of their health.

Keywords: Children, Trash Picker, Working Environment, Risks, Health Problems, Treatment

WORLD CHILDREN CONFERENCE-III

Özay Günsel Children University
Near East University
University of Kyrenia

MALNUTRITION IN CHILDREN UNDER THE AGE OF FIVE YEARS

Aqsa Mehmood

Department of Biochemistry, Faculty of Life Sciences, Saint Mary's College, Gujranwala, Pakistan

Ayesha Abaidulillah

Department of Biochemistry, Faculty of Life Sciences, Saint Mary's College, Gujranwala, Pakistan

Gull Arzoo Afzal

Department of Biochemistry, Faculty of Life Sciences, Saint Mary's College, Gujranwala, Pakistan

Izzat-ul-ain Asghar

Department of Biochemistry, Faculty of Life Sciences, Saint Mary's College, Gujranwala, Pakistan

ABSTRACT

Malnutrition is define as deficiencies, imbalances or excesses in a person's intake of nutrients and energy. It covers two wide groups, one is overweight and other is under nutrition. Malnutrition is a major challenge all over the world in under 5 years child's. Under the age of 5 years around 41 million children are obese or underweight. Every year almost one to two million or 54% children die due to malnutrition. High rate of this disorder mostly in developing countries. In malnutrition Children's undergo weight loss or deficiency of nutrients, vitamins, and Iron etc. Which causes poor health or illness in children. Many factors are involved which cause the malnutrition such as lack of food, by birth child in underweight, parents don't aware about it, pure water deficiency of nutrients. Above all, the major factor of malnutrition is socio economics. Malnutrition causes the long term effects on child mental health. It can cause permanent, worldwide damage to children's development, growth and well-being. To overcome this disorder, parents need to be aware and also use some therapeutic food supplements which help children's growth and development. In other words child malnutrition is not generated by a single factor. So It is necessary to make some comprehensive strategies which deals with casual attributes of malnutrition.

Keywords: *Malnutrition*, children , underweight, Growth development

INCIDENCE OF TYPE 1 DIABETES MELLITUS IN VOJVODINA (SERBIA): IS THERE A SHIFT TOWARDS YOUNGER AGE OF DIAGNOSIS?

Dragan Katanić

Prof. Dr., Faculty of Medicine, Institute for Child and Youth Health Care of Vojvodina, Novi Sad, Serbia; ORCID No: 0000-0002-9319-8663

Amar Anwar

Institute for Child and Youth Health Care of Vojvodina, Novi Sad, Serbia

Ivana Vorgučin

Doc. Dr., Faculty of Medicine, Institute for Child and Youth Health Care of Vojvodina, Novi Sad, Serbia ORCID No: 0000-0002-3328-0067

Mohamad Diab

Institute for Child and Youth Health Care of Vojvodina, Novi Sad, Serbia

ABSTRACT

Background: The incidence of type 1 diabetes mellitus (T1DM) varies widely worldwide and rises by an average of approximately 3–4% per year in Europe.

Aim: The aim of this study was to determine the annual incidence of T1DM in children aged 0–18 years in Vojvodina (northern province of Serbia) during 9 years period and the age, sex, seasonal and geographical distribution of T1DM patients.

Methods: The data of all newly diagnosed cases of T1DM in Vojvodina at the age of 0- 18 years from the year 2007 to 2015 were evaluated as a retrospective study. A total of 295 cases were identified from the hospital files at Institute of Children and Youth Health Care of Vojvodina. Population data on the 0-18 age group were obtained from the statistical office of the Republic of Serbia.

Results: The mean age-standardized annual incidence was 7.9/100,000. During 9 years period, there was a threefold increase of the incidence from 4.6/100,000 in 2007 to 13.2/100,000 in 2015. Mean age at diagnosis was 9 years and 9 months but declined during period observed from 10 years and 4 months to 9 years and 2 months. Most cases were diagnosed in spring and winter months. There was not much difference in female/male ratio at diagnosis. Agglomeration of patients was seen according to the density of population.

Conclusions: The results of this study showed a progressive increase in T1DM incidence over a period of 9 years among children aged from 0 to 18 years, placing Vojvodina in the intermediate category for T1DM. A shift towards younger age was documented.

Keywords: Type 1 diabetes mellitus; Incidence; Vojvodina; Serbia;

INVESTIGATION OF GRADUATE THESIS ON TRADITIONAL AND COMPLEMENTARY THERAPY IN THE FIELD OF PEDIATRIC NURSING IN TURKEY

Sinem BAŞDEMİR

İzmir Bakırçay University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Department of Child Health and Diseases Nursing, İzmir, Turkey

Şeyda BİNAY YAZ

İzmir Bakırçay University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Department of Child Health and Diseases Nursing, İzmir, Turkey

ABSTRACT

The history of traditional and complementary treatment methods is based on Ancient Chinese and Ayurvedic medicine. The use of traditional and complementary therapies has been increasing in all age groups in recent years. This study aims to examine the master's and doctoral theses on traditional and complementary therapy, covering the field of Child Health and Disease Nursing in Turkey. The document analysis method was used in the research. The universe of the research consisted of postgraduate theses in the field of Medicine and Health Sciences until 2022, registered to the National Thesis Center of the Council of Higher Education. Data were scanned between March 15 and March 31, 2022. All graduate theses that met the criteria and were on leave were included in the study. In the analysis of the theses, descriptive statistical analyzes such as frequency and percentage were used for the year they were made, whether they were a master's or doctoral thesis, their purpose, sample, design, and results. As a result of the screening, a total of 33 postgraduate theses, 2 of which were doctoral and 31 master's theses, were reached on traditional and complementary therapy. It has been determined that 27 master's theses were made in the field of nursing. Four master's theses, which meet the research criteria and focus on Child Health and Diseases Nursing, have been identified and examined. 75% (n:3) of the theses were done in the Department of Nursing, 25% (n:1) in the Department of Child Health and Diseases Nursing. Two of these examined theses are descriptive and cross-sectional, and the other two are descriptive. It was determined that the thesis studies on traditional and complementary treatment methods were mainly carried out in the Department of Nursing. All of the thesis studies examined were of descriptive type. It is recommended to increase postgraduate, especially doctoral thesis studies on traditional and complementary treatment methods in the field of nursing, and to use experimental and qualitative research methods in the studies to be done.

Keywords: Complementary therapy, alternative therapy, traditional therapy, child, pediatric nursing.

Introduction and Theoretical Framework

Traditional medicine is the knowledge, skills, and practices that can be explained or unexplained, based on the unique beliefs and experiences of each culture and society, used in the protection of health, prevention of physical and mental diseases, diagnosis and treatment in case of illness. Complementary medicine, on the other hand, is defined as health care practices that do not belong to a country's tradition, conventional medicine and are not fully integrated with the health system. Traditional medicine has a long history. Some countries use the terms traditional medicine and complementary medicine interchangeably (1). Among the practices included in the Regulation on Traditional and Complementary Medicine Practices published in Turkey; There are applications such as acupuncture, phytotherapy, apitherapy, prolotherapy, chiropractic, hypnosis, osteopathy, mesotherapy, music therapy, reflexology, homeopathy, cup, leech, ozone and larva (2). It is known that the use of traditional and complementary medicine practices in all age groups has increased in recent years (1). The use of traditional and complementary practices is also high among children and young people with chronic diseases, including cancer (3). Due to the lack of definitive treatment for the coronavirus disease with the COVID-19 pandemic, the use of these methods has increased (4). Applications

that are expected to be beneficial can cause undesirable side effects in children when there is insufficient information about the form, dose, and how to apply the traditional and complementary treatment methods to be applied, and when the correct information is not obtained from a reliable source (5). The benefits of these practices, which are used to protect children from disease and support recovery, should be questioned and the literature should be supported by scientific research (4). More research is needed in the field of Child Health and Diseases Nursing so that nurses can fulfill their responsibilities to provide consultancy and information on safe and effective traditional and complementary medicine practices appropriate for the age of the child, and to develop standards in the use of this traditional and complementary treatment (6).

Aim

This study aims to examine the postgraduate theses on traditional and complementary therapy covering the field of Child Health and Disease Nursing in Turkey.

Method

The study was carried out using the document analysis method. Postgraduate theses in the field of Medicine and Health Sciences registered to the National Thesis Center of the Council of Higher Education until 2022, formed the universe of the research. Data were scanned on March 15-31, 2022. The search was performed using the keywords "complementary therapy", "alternative therapy" and "traditional therapy". All postgraduate theses that met the criteria and were allowed were included in the study. Descriptive statistical analyzes such as frequency and percentage were used for the year the thesis was made, the type of the thesis, purpose, sample, design, and results.

Results

As a result of the screening, a total of 33 postgraduate theses, 2 of which are doctoral and 31 master's theses, were reached on traditional and complementary therapy. It has been determined that 2 doctorate theses and 4 master's theses are outside the field of nursing, and the remaining 27 postgraduate theses are in the field of nursing.

5 of 6 master's theses scanned with the keyword "complementary therapy" were made in the field of nursing. 4 of the theses were made in the Department of Nursing and 1 of them was done in the Department of Internal Medicine Nursing.

22 of 27 master's theses scanned with the keyword "alternative therapy" were made in the field of nursing. 12 of them are Nursing Department, 3 of them are Public Health Nursing Department, 2 of them are Internal Diseases Nursing Department, 2 of them are Nursing Fundamentals Department, 1 of them is Child Health and Diseases Nursing Department, 1 of them is Obstetrics and Gynecology Nursing Department. It was conducted in the Department of Gynecology Nursing, 1 of which was in the Department of Home Care Nursing. Of the theses reached, 59.2% (n:16) Nursing Department, 11% (n:3) Public Health Nursing Department, 11% (n:3) Internal Medicine Nursing Department, 7%, 4 (n:2) Nursing Fundamentals Department, 3.7% (n:1) Child Health and Diseases Nursing Department, 3.7% (n:1) Obstetrics and Gynecology Nursing Department, 3.7% (n:1) were conducted in the Home Care Nursing Department.

When it was searched with the keyword "traditional treatment", 1 master's thesis was reached and it was determined that it was made in the field of medicine. Four master's theses, which meet the research criteria and focus on Child Health and Diseases Nursing, have been identified and examined. 75% (n:3) of the theses examined were made in the Department of Nursing, and 25% (n:1) in the Department of Child Health and Diseases Nursing. 2 of the theses are descriptive and cross-sectional, the other 2 are descriptive. Information on the master's theses examined is given in Table 1.

Conclusion

It was determined that the thesis studies on traditional and complementary treatment methods were mostly carried out in the Department of Nursing. Thesis studies conducted and examined in Child Health and

Diseases Nursing were descriptive and cross-sectional. It has been determined that the theses on traditional and complementary treatment methods in the field of Child Health and Disease Nursing are limited. In the field of Nursing and Child Health and Diseases Nursing, it is recommended to increase the master's and especially doctoral thesis studies on traditional and complementary treatment methods and to use experimental and qualitative research methods in the studies to be done.

Table 1. Analysis of Master's Theses in the Field of Child Health and Diseases

Keyword	Year	Author	Field of Study	Aim	Type of Study	Number of Samples	Conclusion
Alternative Treatment	2019	Necip Erdem Gökçe	Department of Nursing	To determine the breastfeeding self-efficacy status and the use of complementary and alternative therapy (CAM) to increase the amount of breast milk of mothers who have 0-12 months old babies and are still breastfeeding their babies.	Descriptive and cross-sectional	154 mothers	Statistics between the number of pregnancies and births, the number of living children, the status of receiving prenatal education, the current breastfeeding status, the reason for giving additional food, the number of breastfeeding in a day, the knowledge of CAM, the use of compote from CAM applications, and the breastfeeding self-efficacy scale mean score. It was determined that there was a significant difference in terms of ($p<0.05$) (7).
	2018	Yurdağül Hazır	Department of Nursing	To examine complementary and alternative treatment methods applied to children with upper respiratory tract infections.	Descriptive and cross-sectional	236 parents	It was found that 66.9% of parents drink herbal teas to relieve their children's cough complaints, 41.1% to relieve sore throat, and as the mother's education level increases, the rate of using complementary and alternative treatments decreases (8).
	2014	Vildan Cırık	Department of Child Health and Diseases Nursing	To determine the knowledge, experience, and attitudes of pediatric nurses about complementary and alternative treatment methods that parents apply to their children.	Descriptive	1450 nurses	It was determined that the rate of nurses who knew at least one CAM method was 98.1%, and the rate of those who stated that they used one or more CAM methods in their life was 90.6%. It was determined that nurses mostly knew and applied prayer (96.3%), followed by massage (91.3%) and vitamins (86.6%). It has been determined that pediatric nurses have a positive attitude towards these methods (9).
	2012	Gülhan Yeter	Department of Nursing	To determine the reasons and rates of using complementary and alternative therapies in symptom management of childhood cancer patients.	Descriptive	85 family members	A significant correlation was found between the use of CAM by the parents participating in the study and the use of CAM by their children ($p<0.005$). 40% of the parents used at least one of the CAM methods in their children; It was determined that sociodemographic characteristics did not affect the use of CAM. As the frequency of constipation and pain symptoms increased, so did the use of CAM; Among the CAM methods, it was determined that plants were used in the first place and religious practices were used in the second (10).

References

- WHO Report. WHO Global report on traditional and complementary medicine 2019 [Internet]. World Health Organization. Geneva: World Health Organization; 2019. Accessed: 25.03.2022. Available at: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/312342/9789241515436-eng.pdf?ua=1>
- T.C. Ministry of Health. T.R. Official newspaper. Regulation on Traditional and Complementary Medicine Practices. 27.09.2014. Issue: 29158. [Internet]. Available at: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=20164&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>
- Valji R, Denise A, Dagenais S, Clifford T, Baydala L, King WJ, et al. Complementary and Alternative Medicine: A Survey of Its Use in Pediatric Oncology. Evid - Based Complement Altern Med. 2013;2013.
- Yavaş Çelik M, Sungur M, Karasu F. Complementary Treatment Methods Applied in Children and Covid-19. Journal of Lifelong Nursing. 2021;2(1):85–105.
- Gündüz S, Kara S, Yüksel N, Esra Yılmaz A. Four Cases of Intoxication Due to Misuse of Bitter Apple Oil. Dicle Med J. 2016;43(2):364–6.
- Kahraman A, Kirkan C. Investigation of knowledge and attitudes of pediatric nurses towards traditional and complementary medicine practices. J Tradit Med Complement Ther. 2020;3(1):32–9.
- Gokce NE. Breastfeeding Self-Efficacy of Mothers with 0-12 Months-Old Babies and Trends in Using Complementary and Alternative Treatments for Increasing Breast Milk. Istanbul Okan University Institute of Health Sciences; 2019.

- Ready Y. Investigation of complementary and alternative treatment practices in children with upper respiratory tract infections. Okan University Institute of Health Sciences; 2018.
- Cırık V. The knowledge, experience, and attitudes of pediatric nurses regarding complementary alternative treatment methods used by parents for their children. Akdeniz University Institute of Health Sciences; 2014.
- Yeter G. Use of Complementary and Alternative Treatment for Symptoms in Pediatric Cancer Patients. Mersin University Institute of Health Sciences; 2012.

OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU OLAN ÇOCUKLARDA EGZERSİZ VE AKTİVİTE TEMELLİ EĞİTİMİN BASKIN OLMAYAN EL BECERİSİ ÜZERİNE ETKİLERİNİN İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF THE EFFECTS OF EXERCISE AND ACTIVITY-BASED EDUCATION ON NON-DOMINANT HAND SKILLS IN CHILDREN WITH AUTISM SPECTRUM DISORDER

Polat Koç

Yakın Doğu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü, Lefkoşa

Gonca İnanç

Yakın Doğu Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Biyofizik, Lefkoşa

Murat Özgören

Yakın Doğu Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Biyofizik, Lefkoşa

ÖZET

Amaç: Çalışma, 6-12 yaşları arasındaki otizm spektrum bozukluğu olan çocuklarda egzersiz ve aktivite temelli eğitimin baskın olmayan el becerisi üzerine etkilerinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Çalışmaya yaş ortalamaları $9,08 \pm 2,17$ yıl olan 12 birey (6 erkek, 6 kız) katılmıştır. Katılımcıların demografik bilgileri kaydedildikten sonra el tercihinin belirlenmesi amacıyla Edinburg El Tercihi Anketi, el kavrama kuvvetinin değerlendirilmesi için Jamar El Dinamometri ve el fonksiyonelliklerinin değerlendirilmesi için Jebsen Taylor El Fonksiyon Testi (JTEFT) uygulanmıştır. Değerlendirmelerin ardından bireylere 1 hafta boyunca her gün, günde iki kez toplam 90 dakika olmak üzere egzersiz ve aktivite temelli eğitim programı uygulanmıştır. Egzersiz ve aktivite temelli eğitim programının sonunda değerlendirmeler yeniden tekrarlanmıştır.

Bulgular: Çalışmaya katılan bireylerin 10 'unun (%83,33) baskın olarak sağ eli, ikisinin ise (%16,67) baskın olarak sol elini kullandığı görülmüştür. Bireylerin baskın olmayan ellerinde kavrama kuvveti eğitim öncesinde ortalama $15,19 \pm 4,77$ kg., eğitim sonrası ortalama $17,49 \pm 5,29$ kg. ($p < 0,01$) olarak bulunmuştur. Bireylerin baskın olmayan ellerinde JTEFT alt test sonuçları sırasıyla, yazı yazma aktivitesi eğitim öncesi ortalama $105,02 \pm 24,58$ sn., eğitim sonrası ortalama $92,45 \pm 23,28$ sn., ($p < 0,01$) kart çevirme aktivitesi eğitim öncesi ortalama $8,02 \pm 3,02$ sn., eğitim sonrası ortalama $6,25 \pm 2,58$ sn., ($p < 0,01$) objeleri toplama aktivitesi eğitim öncesi ortalama $17,30 \pm 3,56$ sn., eğitim sonrası ortalama $15,41 \pm 3,37$ sn., ($p < 0,01$) fişleri yerleştirme aktivitesi eğitim öncesi ortalama $9,83 \pm 3,00$ sn., eğitim sonrası ortalama $7,62 \pm 2,78$ sn., ($p < 0,01$) yemek yeme simülasyonu eğitim öncesi ortalama $44,47 \pm 13,43$ sn., eğitim sonrası ortalama $38,03 \pm 10,32$ sn., ($p < 0,01$) boş kutuları hareket ettirme aktivitesi eğitim öncesi ortalama $12,53 \pm 3,64$ sn., eğitim sonrası ortalama $10,91 \pm 4,08$ sn. ($p < 0,01$) ve dolu kutuları hareket ettirme aktivitesi eğitim öncesi ortalama $14,74 \pm 5,14$ sn., eğitim sonrası ortalama $12,89 \pm 4,60$ sn., ($p < 0,01$) olarak bulunmuştur.

Sonuç: Bu çalışma ile otizm spektrum bozukluğu olan çocuklarda uygulanacak olan eğitim programlarında baskın olmayan el becerilerine yönelik fonksiyonel aktiviteler kullanılarak baskın olmayan el becerilerinin geliştirilebileceği düşünülmekte ve bu bağlamda günlük yaşama yönelik uygulamaların önemli olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Otizm Spektrum Bozukluğu, Baskın Olmayan El, El Becerisi, Lateralizasyon

ABSTRACT

Purpose: The study was conducted to examine the effects of exercise and activity-based education on non-dominant hand skills in children aged 6-12 years with autism spectrum disorder.

Method: Twelve individuals (6 boys, 6 girls) with a mean age of 9.08 ± 2.17 years participated in the study. After recording the demographic information of the participants, Edinburgh Hand Preference Questionnaire was applied to determine hand preference, Jamar Hand Dynamometer to evaluate hand grip strength and Jebsen Taylor Hand Function Test (JTEFT) to evaluate hand functionality. After the evaluations, an exercise and activity-based training program was applied to the individuals for a total of 90 minutes, twice a day, every day for 1 week. At the end of the exercise and activity-based training program, the evaluations were repeated again.

Results: It was observed that 10 (83.33%) of the individuals participating in the study predominantly used their right hand, and two (16.67%) predominantly used their left hand. The mean grip strength in the non-dominant hands of the individuals was 15.19 ± 4.77 kg before the training and 17.49 ± 5.29 kg after the training. ($p < 0.01$). The JTEFT subtest results in the non-dominant hands of the individuals were, respectively, writing activity mean 105.02 ± 24.58 seconds before education, mean 92.45 ± 23.28 seconds after education, ($p < 0.01$) card turning activity education Mean 8.02 ± 3.02 sec. before training, 6.25 ± 2.58 sec. after training, ($p < 0.01$) object collection activity mean 17.30 ± 3.56 sec. before training, post-training Mean 15.41 ± 3.37 sec., ($p < 0.01$) plug insertion activity 9.83 ± 3.00 sec. before training, 7.62 ± 2.78 sec. after training, ($p < 0.01$) eating simulation pre-training average 44.47 ± 13.43 sec., post-training average 38.03 ± 10.32 sec., ($p < 0.01$) moving empty boxes activity pre-training average 12.53 ± 3.64 sec., mean 10.91 ± 4.08 sec after training. ($p < 0.01$) and the activity of moving the filled boxes were found to be 14.74 ± 5.14 sec. on average before the training and 12.89 ± 4.60 sec. after the training, ($p < 0.01$).

Conclusion: With this study, it is thought that non-dominant hand skills can be developed by using functional activities for non-dominant hand skills in the education programs to be applied to children with autism spectrum disorder, and in this context, it is thought that practices for daily life are important.

Keywords: Autism Spectrum Disorder, Non-Dominant Hand, Dexterity, Lateralization

WORLD CHILDREN CONFERENCE-III

Özay Günsel Children University
Near East University
University of Kyrenia

DOKTOR, HEMŞİRE VE EBELERİN ÇOCUK HAKLARINA YAKLAŞIMLARINI NELER BELİRLİYOR?

WHAT DEFINES THE APPROACHES FOR THE RIGHTS OF CHILDREN OF THE DOCTORS, NURSE AND MIDWIFES?

Emine BAYBABA

GRÜ Çocuk Hakları Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi-Hemşire, Ordu Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Ordu/TÜRKİYE ORCID:0000-0002-5740-3973

Çağla YİĞİTBAŞ

Doç. Dr. Giresun Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Giresun/TÜRKİYE ORCID: 0000-0002-3789-1156

Emine YURDAKUL ERTÜRK

Dr. Öğretim Üyesi, Ordu Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Ordu/TÜRKİYE ORCID: 0000-0001-5366-647X

Melih Cevdet ÇETİNKAYA

Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hekimi, Medikalpark Hastanesi, Ordu/TÜRKİYE

ÖZET

Çocuk hakları, hukuken ya da etik olarak tüm dünya çocuklarının doğumları ile sahip oldukları, temel haklardır. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesinde de temel bir hak olarak, çocukların sağlık hakkının olduğunu ifade edilmektedir. Araştırmanın amacı; tedavi hizmetinden sorumlu olan hekim ile bakım hizmetlerinden sorumlu olan hemşire ve ebelerin hasta çocukların hakları konusundaki bilgi düzeylerini belirlemek, bu grupları karşılaştırmak ve sosyo-demografik / mesleki özelliklerinin çocuk hakları bilgi ve tutumları açısından fark oluşturup oluşturmadığını belirlemektir. Araştırmanın nicel yöntemle gerçekleştirilmiştir. Tanımlayıcı kesitsel tiptedir. Veriler Ağustos- Aralık 2021 tarihleri arasında yüz yüze görüşme yöntemi ile toplanmıştır. Etik kurul izni alınmıştır. Evreni bir eğitim araştırma hastanesinde çalışanlar oluşturmuştur. Hesaplamalar sonrası örnekleme 384 kişi alınmıştır. Veriler SPSS-22 programı ile değerlendirilmiştir. $p<0,05$ anlamlılık düzeyi olarak belirlenmiştir. Yaş ortalamaları $35,21\pm9,06$ (17-59) ve meslekte hizmet süresi ortalamaları $13,01\pm9,58$ (0-39) şeklindedir. Hekimler ile hemşire/ebelerin, "sağlık bakım hizmetlerinde çocuk hakları" konusundaki tutumlarının olması istenilen düzeyin altında olduğu görülmüştür. Hasta çocukların haklarına yönelik bilgi düzeylerinde; yaş, eğitim düzeyi, çocuk sahibi olup olmama ve mesleği sevip sevmeme, çocuk hakları konusunda eğitim değişkenlerinin farklılıklar olduğu görülmüştür. Bilgi düzeylerinin artırılması için düzenli aralıklarla süregelen hizmet içi eğitim programlarının uygulanması faydalı olabilir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Hakları, Doktor, Ebe, Hemşire, Yaklaşım

ABSTRACT

The United Nations Children's Fund states that children have the right to health as a fundamental right. Purpose of the research; to determine the knowledge levels of physicians, nurses and midwives about the rights of sick children, to compare these groups and to determine whether their socio-demographic/professional characteristics make a difference. The research is an quantitative method and descriptive cross-sectional type. Data were collected through face-to-face interviews between August and December 2021. The universe consisted of employees in a training and research hospital. Sampling was taken from 384 people. Data were evaluated with SPSS-22. The significance level was taken as $p<0.05$. The mean age is 35.21 ± 9.06 and the average length of service in the profession is 13.01 ± 9.58 . It has been observed that the attitudes of physicians and nurses/midwives on "children's rights in health care services" are below the desired level. In the level of knowledge about the rights of sick children; It has been observed

that there are differences in education variables on age, education level, whether to have children and whether or not they like the profession, and children's rights. It may be beneficial to implement continuous in-service training programs at regular intervals in order to increase the level of knowledge.

Keywords: Child Rights, Doctor, Midwife, Nurse, Approach

GİRİŞ

Yaş seviyelerine göre zihinsel ve bedensel gelişimi için yeterli olgunluk düzeyine henüz erişmemiş kişi "çocuk" olarak ifade edilmektedir. "Çocukluk" ise, belirli bir süre ve toplum nezdinde çocuk olarak kabul gören bireylerin niteliklerini göstermektedir (Sağlam ve Araş, 2016). Bu nedenle çocukluk, toplumca onaylanmış sosyal kurgu olmasının yanında yetişkin hayatına dahil olmayı sağlayan özelliklerden mahrum olmayı da ifade eden bir kavramdır. Kişi, yaşamının çocukluk döneminde hususi bir hukuk statüsüne bağlıdır (Algan, 2021). Bu statü bağlamında, çocuk hakları, hukuken ya da etik olarak tüm dünya çocuklarının doğumları ile sahip oldukları temel haklardır (Dirican, 2018). Bu kavram, insan hakları kavramının içinde alınması gereken bir konudur. Dünyanın birçok bölgesinde, yaşanan insan hakları ihlalleri; çocuk hakları yönüyle daha büyük sınırları içinde yer alan ve giderek büyüyen, müdahalesi zor bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocukların yetişkinlerden farklı bedensel, ruhsal, gelişimsel ve davranışsal niteliklere sahiptir. Çocukların en iyi şekilde yaşamlarını devam ettirmeleri ve bedensel, mental, duygusal, sosyal açılarından hür, saygın, onurlu ve sıhhatli şekilde gelişebilmelerini hedefleyen Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi temel bir hak olarak, çocukların sağlık hakkının olduğunu ifade etmektedir. Sağlıklı yaşama konusunda sözleşmede çocuğun yaşamının korunması ve gelişiminin sağlanması başta 18. madde olmak üzere, bunu izleyen 19., 20., 21. ve 22. maddelerde kesin düzenlemelerle kayıt altına alınmıştır. Diğer yandan zihinsel ya da bedensel özürlü çocuklar için de özel bir düzenleme 23. Maddede ifade edilmektedir. Bu madde, bu durumdaki çocukların saygınlıklarını güvence altına alan; özgüvenlerini geliştiren ve toplumsal yaşama etkin biçimde katılmalarını kolaylaştıran şartlar altında, eksiksiz bir yaşama sahip olmalarını kabul eden; özel bakımdan yararlanma hakkını belirleyen; olanaklar ölçüsünde ücretsiz olmak üzere özürlü çocuğun eğitimi; meslek eğitimi; tıbbi bakım hizmetleri; rehabilitasyon hizmetleriyle; bir işte çalışabilecek duruma getirme hazırlık programları ve dinlenme ve eğlenme olanaklarından etkin olarak yararlanmasını sağlayan çok önemli bir maddedir. Sözleşmenin sağlığa ilişkin asıl düzenlemeleri ise 24. Madde de ortaya konulmuştur. Bu madde de çocukların her anlamdaki sağlık hizmetlerinden yararlanması vazgeçilmez bir koşul olarak açıklanmakta olup aynı zamanda "küresel" bir taahhüttür.

Çocukların görüşlerini ifade etmesi ve kendilerine uygulanacak tedavi hakkında bilgilendirilmesi, sağlık kurumlarında ve çocuklara uygulanan tıbbi tedavilerde önemlidir. Bunun yanı sıra çocukların katılımlarının en az olduğu alanlardan biri de sağlık sektörüdür. Buna sebep olarak, sağlık siteminin uzmanlık gerektiren, bir sektör olmasıdır. Katılım için konuya ilişkin bilgi sahibi olunması gerekmektedir. Bazı hallerde yetişkinler dahi, doktorların görüşlerini kabul etmekte ve kendi görüşlerini ifade edememektedir. Böyle bir sistemde çocukların fikirlerinin sorulması çok fazla düşünülmemektedir. Bu durumlarda yapılması gereken yetişkinler gibi çocuk hastalara da tıbbi onaylarının alındığı aydınlatılmış onam formlarının uygulanmasıdır (Erbay, 2013).

Çocuk hakkında karar verilirken çocuğun talepleri yaşının özellikleri de göz önünde bulundurularak değerlendirilmelidir. Çocuğun hasta olması verilen kararda çocuğun dahil edilmemesi olarak düşünülmemelidir. Çocuğun bedensel ve ruhsal durumu değerlendirilmeli, olgunluk düzeyine göre aile ile iş birliği içinde çocuğa uygun bilgilendirilme yapılmalı, istekleri dinlenilmeli, tedavisi, olabilecek yan etkiler ve tedavinin sonuçları anlatılmalıdır (Aydın, 2018)

Artık hasta haklarının gelişmesi ile çocuk hastaların da sağlık hakkı konusu da güncelleşmeye başlamıştır. Çocuklara sağlık hizmeti verenlerin kendi uygulamalarını analiz edip etik kararları verme becerilerinin geliştirilmesinde hasta hakları konusunda eğitimin gündemde olması elzem ve mühimdir (Kahrıman, Topbaş, Çan, Göker ve Deryal, 2016).

Günümüzde hastaların, tıbbi müdahaleler için bilgilendirilmesi ve onamlarının alınması kaçınılmaz bir ölçüttür. Bunun yanında çocuk hastaların da tıbbi kararlara katılımlarını sağlama çabası her geçen gün artmaktadır ve çocuk hastalar bu haklarından mahrum bırakılmamalıdır. Tıbbi onam için gereken 18 yasal yaş sınırının altında bulunan çocukların özerkliklerinin korunması, tıp etiğinde göz önünde bulundurulması gereken bir durum olmalıdır. Doktorların, çocuk hastalara özel bir yer vererek, aile ve yasal temsilcilerle de

uzlaşarak çocukların talepleri, beklentileri ve seçimleri dikkate alınarak çocuğun katılımı sağlanmalıdır (Aydın, 2003).

Bu araştırmanın amacı tedavi hizmetinden sorumlu olan hekimler ile bakım hizmetlerinden sorumlu olan hemşire ve ebelerin hasta çocukların hakları konusundaki bilgi düzeylerini belirlemek, bu grupları karşılaştırmak ve sosyodemografik/mesleki özelliklerinin çocuk hakları bilgi ve tutumları açısından fark oluşturup oluşturmadığını belirlemektir. Araştırma ile çocuk hakları konusunda sağlık çalışanlarının duyarlılıklarına “farkındalık oluşturarak” katkı sağlanması hedeflenmektedir.

MATERYAL VE METOD

Araştırmanın tipi: Araştırmanın verileri nicel yöntemle toplanmış olup, tanımlayıcı, kesitsel tiptedir. Veriler 02 Ağustos-01 Aralık 2021 tarihleri arasında yüz yüze görüşme yöntemi ile toplanmıştır.

Araştırmanın Evreni ve Örnekleme: Evreni Türkiye'nin Doğu Karadeniz Bölgesinde yer alan bir ilin merkezinde olan eğitim araştırma hastanesindeki hekim, hemşire ve ebeler oluşturmuştur. Araştırma verilerinin toplandığı hastane üniversite hastanesi statüsündedir. Hastanede aktif görevde olanlardan 148 kişi doktor, 243 kişi hemşire, 111 kişi ebedir (Toplam: 402 kişi). Örneklem büyüklüğünün hesaplanmasında $n = \frac{N \cdot t^2 \cdot p \cdot q}{d^2 \cdot (N-1) + t^2 \cdot p \cdot q}$ formülü kullanılmıştır: $N = 363.828$, $p=0.50$, $q=0.50$ ve $d=0.05$ olarak alınmıştır. Yapılan hesaplamalar sonrası örnekleme minimum 384 kişi (doktor, hemşire ve ebe) alınması gerektiği belirlenmiştir. Veriler 385 katılımcıdan toplanmıştır. Katılımcılara olasılıksız rastgele yöntemle ulaşılmıştır. Araştırma kapsamına katılmaya gönüllü olan bireyler dahil edilmiştir. Katılımcılara ankete ekli olan bilgilendirme metni yazılı olarak sunulmuştur. Bilgilendirme metni Helsinki Deklerasyonu kriterlerine uygun olarak (Örn; katılımcıların bilgilerinin araştırma amacı dışında kullanılmayacağı, bilgilerin hiçbir kişi ve kurumla paylaşılmayacağı, istedikleri anda araştırmadan çekilebilecekleri, kendilerine girişimsel bir işlem uygulanmayacağı gibi) oluşturulmuştur. Ayrıca araştırma öncesinde Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan yazılı olarak izin alınmıştır.

Veri Toplama Aracı: Veri toplama aracı olarak uluslararası Çocuk Hakları ve Gelişimi Enstitüsü tarafından profesyoneller için Çocuk Hakları Eğitimi Projesi (CPED-PRO) kapsamında hazırlanan modüldeki (link) sorular kullanılmaktadır. Katılımcıların sosyodemografik özellikleri (yaş, cinsiyet, medeni durum, çocuk sahibi olup olmama vb) araştırmanın bağımsız değişkenlerini, CRED-PRO anket soruları ise araştırmanın bağımlı değişkenlerini oluşturmuştur.

İstatistiksel Analiz: Araştırma sonucu elde edilen veriler Statistical Package for the Social Sciences-22 (SPSS-22) programı ile değerlendirilmiştir. Hata kontrolleri, tabloları ve istatistiksel analizleri yapılmıştır. İstatistiksel değerlendirmelerde sayı ve yüzde değerleri verilmiştir. Ki-kare ve lojistik regresyon analizi testleri yapılmıştır. $p < 0.05$ istatistiksel anlamlılık olarak edilmiştir.

BULGULAR

Araştırmadaki katılımcıların yaş ortalaması $35,21 \pm 9,06$ (min-max:17-59, Median: 34.00) olup, meslekte hizmet süreleri $13,01 \pm 9,58$ (min-max:0-39, median: 11.00) şeklindedir. Katılımcıların %35,4'ünü hekimler, %50,3'ünü hemşireler kalanları ise ebeler oluşturmuştur. Kadın olanların oranı %74,7'dir. Mesleğini sevdiğini bildirenlerin oranı ise, %71,6 olarak tespit edilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Bazı Sosyo-demografik Özellikleri (N = 385)

Değişkenler	Özellik	Sayı	%
Cinsiyet	Kadın	287	74,7
	Erkek	97	25,3
Medeni Hal	Bekar	138	35,7
	Evli	242	63,0
	Belirtmek istemiyor	5	1,3
Eğitim düzeyi	Lise mezunu	12	3,1
	Önlisans mezunu	49	12,8
	Lisans mezunu	226	58,9
	Lisansüstü mezun	97	25,2
Çocuk sahibi olma durumu	Evet	152	39,6
	Hayır	232	60,4
Mesleği	Hekim	136	35,4
	Hemşire	193	50,3
	Ebe	55	14,3
Haftalık çalışma saati süresi	41 saatten az	112	29,2
	42 saat ve daha fazla	272	70,8
Mesleği sevip/sevmeme durumu (n=378)	Hayır sevmiyor	107	28,4
	Evet seviyor	270	71,6
Çocuk hakları konusunda eğitim alıp almama durumu (n=380)	Hayır	134	35,3
	Evet	246	64,7

Bu araştırmada yaş aralığı ($p= 0,049$) ve mesleğini sevip/sevmeme değişkenlerinin ($p= 0,001$) çocuk hakları konusunda eğitim alma üzerinde fark oluşturduğu görülmüş olup; 31 yaş ve üstü grupta ve mesleğini sevdiğini bildirenlerde çocuk hakları konusunda eğitim alma oranı daha yüksektir.

Katılımcıların, çocuk hakları savunuculuk rollerine ilişkin algılarında yaş aralığı, eğitim düzeyi, çocuk sahibi olup olmaması ve mesleğini sevip sevmemesi anlamlı fark oluşturmaktadır. 31 yaş ve üstünde olanların ($p= 0,021$), lisans eğitimi almış olanların ($p= 0,001$), çocuğu olmayanların ($p= 0,016$) ve mesleğini sevdiğini bildirenlerin ($p= 0,001$) sağlık personelinin çocuk hakları savunuculuğu vardır dedikleri tespit edilmiştir.

Çocuk hakları savunuculuğunda kendini yeterli görüp görmemenin yaş aralığı, eğitim düzeyi, çocuk sahibi olup olması ve mesleği sevip sevmemesi üzerinde anlamlı fark oluşturduğu görülmüştür. 31 yaş ve üstünde olanların ($p= 0,021$), lisansüstü eğitim almış olanların ($p= 0,001$), çocuk sahibi olanların ($p= 0,007$) ve ebelerin ($p=0,004$) çocuk hakları savunuculuğunda kendini yeterli görme oranları daha yüksektir.

TARTIŞMA

Çocukların ihtiyaç ve haklarının bilinmesi, sağlanması ve korunması küresel çapta bir standarttır. Bu standartlara uygun davranılması çocukların sağlık ve gelişim noktalarındaki potansiyellerini gerçekleştirmeyi olanaklı kılacaktır. Bu noktalarda birçok meslek elemanının öncelikli sorumluluğu olmakla birlikte hasta çocuklarla olan doktor, hemşire ve ebelerin konuya ilişkin rol ve sorumlulukları çok daha fazla dikkat gerektiren boyutlara sahiptir. Zira bu meslek üyelerinin birlikte olduğu çocuk hastalarda iki önemli ayrıcalıklı hal vardır; ki bunlardan ilki, “çocuk” olmaktan kaynaklanan durum iken diğeri “hasta çocuk” olmanın getirdiği ek sorumluluklara ilişkindir. Bu araştırmanın amacı, tedavi hizmetinden sorumlu olan hekimler ile bakım hizmetlerinden sorumlu olan hemşire ve ebelerin hasta çocukların hakları konusundaki bilgi düzeylerini belirlemek, bu iki grubu karşılaştırmak ve sosyodemografik/mesleki özelliklerinin çocuk hakları bilgi ve tutumları açısından fark oluşturup oluşturmadığını belirlemektir. Araştırma ile çocuk hakları konusunda sağlık çalışanlarının duyarlılıklarına “farkındalık oluşturarak” katkı sağlanması hedeflenmektedir.

Aydınlatılmış onam ya da bilgilendirilmiş rıza ilkesi dolaylı olarak yarar sağlama, zarar vermeme ve özerkliğe saygı gibi tıbbi etik ilkelerin uygulamaya geçirilmesini sağlayan temel özellikteki bir ilkedir (Kök, 2005). Çocuğun aydınlatılması kavramı, iletişim kurulabilen hasta çocuğa şikayetinin nedenini, ortadan kaldırma metotlarını, bu metotların sağlayacağı fayda ile tedavi olmadığında meydana gelebilecek zararlar konusunda bilgilendirilmesidir. Hasta çocuğun anlayabileceği kolay ifadeler ve kısa cümlelerle verilmesi gereken bilgi ile çocuğun özerkliğinin artırılmasına imkân sağlamaktadır (Ersoy, Şenses ve Aydın, 2010).

Çocuğun talepleri dikkate alınsa da şüphesiz çocuk hastalarla ilgili olguların çoğunda tıbbi onam aile ya da çocuğun yasal temsilcisinden alınır. Çocukların aydınlatılması ve onamlarının alınması konusunda, tıbbi uygulamalarda onamdan çok, çocukların bilme ya da katılma hakkı söz konusu olmakta, tıbbi kararı onaylayan son kişiler ebeveynler ya da yasal temsilcileri olmaktadır. Hekim, hasta çocuğun bilme hakkına

saygı göstererek, çocuğu tıbbi karara dahil etmeye gayret etmeli ve aralarındaki güven bağına sağlamlaştırılmalıdır. Hekim, çocuğun karar verebilme düzeyi üzerinde, büyük bir dikkat ve özenle durup, çocuğun onam verme düzeyini artırıcı yönde tutum göstermelidir (Dede, 2017).

Hasta bakımından rızaya yetkinlik, hastanın karşılaşacağı, tıbbi tedavi ve müdahaleleri, tıbbi fiilleri kavraması, değerlendirmesi ve bunların bedeni üzerinde uygulanmasını istemesidir. Hastanın yaşının küçük olmasından dolayı, kendisine yapılacak tıbbi müdahaleyi kabul etmemesi, rıza ehliyetsizliği yönünden sıkça karşılaşılan bir olgudur. Yaş küçüklüğünün tanımlanması ve hangi ölçütlere uyan kişinin, yaş bakımından rıza vermeye uygun olduğu epeyce tartışılan bir durumdur ve bu konuda birçok varsayım bulunmaktadır. Bu ölçütler bakımından ilk akla gelenler, ceza ehliyeti yaşı veya erginlik yaşıdır (Erman, 2003). Tıbbi müdahaleye rıza konusunda hasta çocuğun medeni hukuktaki fiil ehliyeti ya da ceza hukukundaki kusur yeteneği değil, hasta çocuğun karar verme, anlatılanları kavrama ve anlama yeteneği esası göz önünde bulundurulmalıdır. Hasta çocuğun, yapılacak tıbbi müdahaleyi, özünü, gerekliliğini, aciliyetini, olası sonuçlarını, etkilerini, mevcut riski ölçmeyi, ana hatlarıyla tanıyabilmeyi ve olumlu olumsuz taraflarını tanıyabilecek yeterlilikte olmalıdır. Böylelikle çocuğun karar anındaki yaşı, kabiliyetleri, eğitimi, deneyimi, olgunluğu ve durumu değerlendirme seviyesi ile karar anındaki davranış ve tutumuna göre tıbbi müdahaleye rıza ehliyetine sahip olup olamayacağına karar verilebilir (Hakeri, 2013)

Bu araştırmada, katılımcılara yöneltilen sorulara verilen cevaplar doğrultusunda, çocuk hakları açısından yaş faktörünün anlamlı bir sonuç oluşturduğu görülmüştür. Literatürde, benzer sonuç elde edilen araştırmalar (Karaman Kepenekçi ve Baydık, 2009) olduğu gibi, yaş ile çocuk hakları arasında ilişkinin olmadığını gösteren, Yiğitbaş ve Top'un sağlık bakım hizmetlerinde çocuk haklarının uygulanmasında ebelerle hemşirelerin tutumları ve etkileyen faktörler isimli araştırmada ise yaş faktörünün önemli bir fark oluşturmadığı görülmüştür (Yiğitbaş ve Top,2019). Bu durumun, araştırma kapsamına alınan katılımcıların sosyo-demografik-kültürel ve mesleki farklılıklarından kaynaklandığı düşünülmüştür.

Araştırmadaki katılımcıların cinsiyetleri ile çocuk haklarına ilişkin sorulardan hiçbiri açısından farklılık oluşmadığı görülmüştür. Öztürk ve arkadaşlarının ön lisans düzeyinde sağlık eğitimi alan öğrencilerle yaptıkları araştırmada; cinsiyet değişkeni çocuk hakları konusunda eğitim alma açısından farklılık yaratan değişken olarak bulunmuş erkeklerin çocuk hakları konusunda daha fazla eğitim aldıkları belirtilmiştir (Öztürk ve ark, 2018).

Bu araştırmada, katılımcıların çocuk haklarına yönelik eğitim alıp almama durumu ile, yaş, çocuk sahibi olma ve mesleğini sevip sevmeme durumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Katılımcıların, çocuk hakları savunuculuk rollerine ilişkin algıları ile yaş, eğitim düzeyi, çocuk sahibi olup olmama ve mesleği sevip sevmeme, durumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Katılımcıların çocuk haklarının savunuculuğu konusunda kendini yeterli görüp görmeme durumu ile, yaş, eğitim düzeyi, çocuk sahibi olma ve mesleği sevip sevmeme durumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Çocuğun kendisine yapılan sağlık müdahaleleri konusunda, bilgilendirilmesi hususunda önemli oranda “çok katılıyorum” cevabı alınmış olmasına karşın, tıbbi kararlarda yalnızca, anne babaların görüşlerinin dikkate alındığı anlaşılmaktadır. Özellikle “Ana/baba tedavinin şekline, yapılış biçimine razı olmazsa tedaviyi başlatmam” sorusuna ve “Ana baba tedaviye razı olmayıp çocuk razı ise tedaviye başlarım” sorusuna yüksek oranda “çok katılıyorum” cevaplarının alınması da bize bu konuda yol göstericidir. Çocukların tıbbi kararlara dahil edilmesi konusunun sorulduğu soruya yüksek oranda “kararsızım” cevabının verilmesi de bu teorimizi desteklemektedir. “Tüm çocuklar kendi sağlıklarıyla ilgili kararlara katılabilme hakkına sahiptir” sorusuna yüksek oranda “çok katılıyorum” cevabı alınmış olsa da tıbbi uygulamaların karar aşamasında hasta çocuğun neredeyse yok sayılarak, karar sürecinin dışında tutulduğu tespit edilmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada tedavi hizmetinden sorumlu olan hekimler ile bakım hizmetlerinden sorumlu olan hemşire ve ebelerin, “sağlık bakım hizmetlerinde çocuk hakları” konusundaki tutumlarının olması istenilen düzeyin altında olduğu görülmüştür. Hasta çocukların hakları konusundaki bilgi düzeylerini belirlenmesi ve bu iki grubu karşılaştırmak, sosyodemografik ve mesleki özelliklerinin çocuk hakları bilgi ve tutumları açısından fark oluşturup oluşturmadığının değerlendirilmesinde, yaş, eğitim düzeyi, çocuk sahibi olup olmama ve mesleği sevip sevmeme, çocuk hakları konusunda eğitim alıp almama gibi bazı değişkenler açısından farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada ayrıca, hasta çocukların kendilerine yapılan tıbbi

müdahalelerde, çocuğun değil de ebeveynlerinin onayının, çocuğun durumunu, belirleyici yönde olduğu görülmüştür. Tedavi hizmetinden sorumlu olan hekimler ile bakım hizmetlerinden sorumlu olan hemşire ve ebelerin hasta çocukların hakları konusundaki bilgi düzeylerinin artırılması hususunda düzenli aralıklarla ve devam eden, hizmet içi eğitim programlarının, uygulanmasının bu konuda olumlu sonuçlarının olacağı değerlendirilmiştir.

KAYNAKLAR

- Algan, M. (2021). Anayasa Hukukunda Çocuk Hakları (1.bs). İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Aydin, N. (2018). Çocuk Yoğun Bakımının Etik Yönleri ve Pediatri Hemşiresinin Savunuculuk Rolü. Türkiye Klinikleri Pediatric Nursing- Special Topics, 4(1), 19-24.
- Dede, E. (2017). Tıp Hukukunda Çocuk Hastaların Hakları. Ankara, Seçkin Yayıncılık
- Erbay, E. (2013). Çocukların Katılım Hakkı Üzerine Bir Türkiye Değerlendirmesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi I:38-54.
- Erman, B. (2003). Ceza Hukukunda Tıbbi Müdahalenin Hukuka Uygunluğu, Ankara.
- Ersoy, N., Özcan, M., Aydın, R. (2010). Acil Tıpta Aydınlatılmış Onam, Ulusal Travma Acil Cerrahi Dergisi,16(1):1-8.
- Hakeri, H. (2013). Tıp Hukuku, Ankara.
- Kahrıman, İ., Topbaş, M., Çan, G., Göker, Z. & Deryal, Y. (2016). Pediatrik yaş grubuna sağlık hizmeti sunan ebe ve hemşirelerin çocuk hasta hakları konusundaki düşünceleri. Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi, 5 (1), 18-29. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/balikesirsd/issue/38437/452417>
- Karaman Kepenekçi, Y., Baydık, B. (2009). Zihin Engelliler Öğretmen Adaylarının Çocuk Haklarına İlişkin Tutumlar. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 42(1): 329-
- Öztürk, H., Akalın, D., Avan, H. (2018) Sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinin hasta ve çocuk hakları bilgi düzeylerinin belirlenmesi. Kesit Akademi Dergisi, 4(15):274-281
- Yigitbas C, Top FU. The implementation of child rights in healthcare services. Nursing Ethics. 2020;27(7):1517-1528. doi:10.1177/0969733020922883
- Dirican, R. (2018). Tarihi Süreçte Çocukluk ve Çocuk Hakları. Çocuk ve Gelişim Dergisi, 2 (2), 51-62. DOI: 10.36731/cg.472028
- Sağlam, M. & Aral, N. (2016). Tarihsel Süreç İçerisinde Çocuk ve Çocukluk Kavramları. Çocuk ve Medeniyet, 1 (2), 43-56. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/cm/issue/57207/807848>

OKULÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN ETİK EĞİLİMLERİNİN ÇOCUK HAKLARI TUTUMLARINA ETKİSİ

THE EFFECT OF PRESCHOOL TEACHERS' ETHICAL TENDENCY ON ATTITUDES ON CHILDREN'S RIGHTS

Müge TAMKAN

Okul Öncesi Öğretmeni, Giresun/Görece Cumhuriyet İlkokulu, Giresun/TÜRKİYE ORCID: 0000-0001-8245-0766

Çağla YİĞİTBAŞ

Doç. Dr. Giresun Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Giresun/TÜRKİYE ORCID: 0000-0002-3789-1156

ÖZET

Okul öncesi öğretmenleri sorumlu oldukları sınıfı yöneten, öğrencilerine öncü olan, onların kendilerini ifade etmelerine imkân tanıyan, veliler ile sürekli iletişim halinde olan kişilerdir. Bu araştırmanın amacı; okul öncesi öğretmenlerinin çocuk hakları farkındalığını, etik yaklaşımları çerçevesinde tespit etmek ve sosyo-demografik özelliklerinin fark oluşturup oluşturmadığını araştırmaktır.

Araştırma nicel türdedir. Veriler tanımlayıcı kesitsel yöntemle toplanmıştır. Araştırmanın evrenini Giresun il merkezinde yaşayan okul öncesi öğretmenleri oluşturmuştur. Örneklem büyüklüğü için hesaplama yapılmıştır. Veriler “Bireysel Bilgi Formu” ve “Çocuk Hakları Tutum Ölçeği (ÇHTÖ)” ve “Etik Durum Ölçeği (EDÖ)” ile toplanmış, SPSS istatistik programı ile değerlendirilmiş, $p < 0.05$ istatistiksel anlamlılık düzeyi olarak kabul edilmiştir. Etik kurul izni alınmıştır.

Katılımcıların %62,7'sinin çocuk hakları konusunda eğitim almamış olduğu, %39,1'inin çocuk haklarının ihlal edildiği düşüncesine sahip olduğu, %4,3'ünün çocuk haklarını ihmal etme davranışında bulunduğunu bildirdiği belirlenmiştir. Çocuk haklarını bilip bilmeme de yaş, çocuk sahibi olup olmama ve katılımcının çalıştığı okulun bulunduğu bölgenin sosyoekonomik düzey değişkenlerinin fark oluşturduğu görülmüştür. ÇHTÖ puan dağılımları üzerinde; çocukların haklarının ihlal edildiğini düşünüp/düşünmeme durumunun, çocuk haklarının ihlal edildiği olaya tanıklık edip /etmeme durumları fark oluşturmaktadır. EDÖ puan dağılımları üzerinde; cinsiyet, çocuk sahibi olup/olmama, çocuk haklarına yönelik eğitim alıp/almama durumu, değişkenleri fark oluşturmaktadır. Araştırmada ÇHTÖ ile EDÖ puanları pozitif yönlü ve çok zayıf düzeyde ilişki bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Çocuk hakları, etik durum, okulöncesi öğretmeni

ABSTRACT

Preschool teachers are the people who manage the classroom they are responsible for, lead their students, allow them to express themselves, and are in constant communication with the parents. The purpose of this research; The aim of this study is to determine preschool teachers' awareness of children's rights within the framework of their ethical approaches and to investigate whether their socio-demographic characteristics make a difference.

The research is of quantitative type. Data were collected by descriptive cross-sectional method. The universe of the research consisted of pre-school teachers living in the city center of Giresun. Power analysis was performed with G*Power for the sample size. The data were collected with the "Individual Information Form" and "Children's Rights Attitude Scale (CRAS)" and "Ethical Status Scale (EDS)", evaluated with the SPSS statistical program, and $p < 0.05$ was accepted as statistical significance level. Ethics committee approval was obtained.

It was determined that 62.7% of the participants did not receive training on children's rights, 39.1% thought that children's rights were violated, and 4.3% reported that they neglected children's rights. It has been observed that the variables of age, having a child or not, and socioeconomic level of the region where the participant's school is located make a difference whether they know the rights of the child or not. On the CRAS score distributions; Whether or not to think that children's rights have been violated, whether or not to witness the event in which children's rights are violated makes a difference. On EDS score distributions; gender, having or not having children, whether or not they have received education on children's rights, the variables make a difference. In the study, a positive and very weak relationship was found between the CRAS and EDS scores.

Keywords: Children's rights, preschool teacher, ethical situation, idealism, relativity

GİRİŞ

Çocuk Hakları; İnsan hakları şemsiyesi altında yer alan ve gelişen bir alandır. İnsanın doğumundan itibaren birey olduğunu kabul ederek, 18 yaşına kadar, yaşama, gelişme, korunma ve katılma gibi hakları olduğunu tanımlamakta kullanılan evrensel bir kavram olarak ifade edilmektedir (Musaoğlu, 2012). Çocuk haklarını; kanunen veya ahlaki olarak dünya üzerindeki tüm çocukların doğuştan sahip olduğu, eğitim, sağlık, barınma, fiziksel, psikolojik veya cinsel sömürüye karşı korunma gibi haklarının toplamı olarak tanımlamak mümkündür (Uçuş, 2013). Çocuk hakları; eğitim bilimleri, hukuk, sosyoloji, psikoloji gibi pek çok bilim dalında çocuğa bakış açısının değişmesine paralel olarak giderek önem kazanmaya başlamıştır. Çocukların anayasası niteliğinde olan Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne (ÇHS) göre; 18 yaşından küçük tüm bireyler çocuktur ve bu çocuk bireylerin doğuştan sahip oldukları hakları vardır. Geleceğin yetişkinleri olan çocuklar aynı zamanda insanlığın geleceği olarak da korunması ve gelişimleri sürecinde engellenmeden desteklenmesi gereken varlıklardır (Ögeday, A. 2021).

Çocuklar, haklarına ancak yetişkinler aracılığı ile ulaşabilecekleri için çocuk hakları ile ilgili çocuklara eğitim verebilecek olan temel kişiler önce aileler sonra öğretmenlerdir (Koran, N. 2015). Çocuğun kişiliğinin şekillendiği, öğrenmenin en fazla olduğu dönem okul öncesi çağıdır. Çocuk doğduğu günden itibaren ilk eğitimini ailede, daha sonra ailenin isteği doğrultusunda örgün eğitimle ilk defa karşılaştığı okul öncesi eğitim kurumlarında almaktadır. Ailede ve okulda çocukların haklarını öğrenmesine ve kullanmasına izin verildiğinde kendini ilgilendiren kararlara ve işlere katılma hakkı tanındığında, kendi davranışlarını denetleme yeterliliği kazandırıldığında demokrasi eğitiminin amaçları da gerçekleştirilmiş olacaktır (Başaran, 2005).

Çocuğun hayatında okul öncesi öğretmenlerinin özel bir yeri vardır. Bu özel sorumlulukta çocuğun gelişimine destek olmak okul öncesi öğretmenlerin en önemli görevidir. ÇHS, çocuğun gelişimini desteklemede okul öncesi öğretmenlerine rehber niteliğindedir. Çocukların hak ettikleri eğitimi almalarında, çocuğun gelişimini bilen ve her durumda gerekli özeni gösteren öğretmenlere ihtiyaçları vardır (Pedük, 2015). Zira; çocukların haklarının okul öncesi eğitim kurumlarında gözetilmesinde öğretmen davranışlarının, eğitim-öğretim sürecindeki uygulamaların ve öğrenme ortamlarının etkili olduğu söylenebilir. Uçuş (2013)'e göre çocukların demokratik süreç içindeki rollerini öğrenip anlayabilmeleri ancak çocuk haklarının okul ortamında hayata geçirilmesiyle ve çocuğun haklara saygı duyup hak arama anlayışı içinde olmasıyla gerçekleşir.

Somut işlemler döneminde olan bu yaş gurubu çocuklarına ÇHS'nin maddelerinin öğretilmesi hiçbir şey ifade etmeyecektir. Ancak bu maddelerin içeriğinin programlara, eğitim ortamına ve öğretmen davranışlarına yansımaları sonucu, yaparak yaşayarak gerçekleşen öğrenmeler çocuklar üzerinde olumlu etkilere sebep olacaktır. Öğretmenlerin çocuk haklarıyla ilgili en temel sorumluluğu, çocukların haklarını bilen ve savunan bireyler olarak yetişmelerini sağlamaktır. Ayrıca öğretmenler çocukların yetişkinlerden farklı ihtiyaçları olduğunu, bu ihtiyaçları ile haklarının birbirleriyle ilişkili olduğunu vurgulayarak ve günlük yaşamla ilişkilendirerek demokratik bir öğrenme ortamı oluşturmalarıdır. Eğitimcilerin mesleki bilgi ve becerileri yanında çocuk hakları konusunda da bilgi sahibi olmaları, çocuklara haklarını öğretmeye yönelik uygulamalar yapmaları, herhangi bir hak ihlali durumunda çocukları korumaya yönelik tedbirler almaları da gerekmektedir. Çocuğu toplumsallaştırma görevi sınıf içinde öğretmenin sorumluluğundadır. Eğitimin ilk basamağı olan okul öncesi eğitimde öğretmen çocukların problemlerini anlamalı, çözüm üretebilmek için onlarla empati kurmalı ve bunu yaparken de ahlaklı ve adaletli davranmalıdır.

En genel anlamda etik, insan tutum ve davranışlarının iyi-kötü, doğru yanlış açısından değerlendirilmesidir. Bu bakımdan etik, ahlaki davranış, eylem ve yargıları ilgilendiren bir konu olarak felsefe ve bilimin önemli bir parçası ve sistematik bir çalışma alanı olmuştur. Etik tartışmalarının temel konusu, insanın eylemlerini ahlaki bakımdan değerli ya da değersiz kılanın ne olduğudur. Eylemi ahlaki anlamda değerli yapan, iyiyi ortaya koyması, iyiyi yaratmasıdır (Akarsu, 1965). Etik, her şeyden önce istenilecek bir yaşamın araştırılması ve anlaşılmasıdır. Daha geniş bir bakış açısı ile bütün etkinlik ve amaçların yerli yerine konulması, neyin yapılacağı ya da yapılamayacağı, neyin isteneceği ya da istenemeyeceğinin, neye sahip olunacağı ya da olunamayacağı bilinmesidir.

Tüm bunların ışığında bu araştırmanın amacı; okul öncesi öğretmenlerinin çocuk haklarına yönelik bilgi, tutum ve davranışlarını etik eğilimleri kapsamında ortaya çıkarmak ve çocuk hakları tutumları ile etik eğilimleri arasında ilişki olup olmadığını belirlemek, bu iki durum üzerinde fark oluşturan sosyo-demografik özellikleri tespit etmek ve öğretmenlerin çocuk haklarına yönelik görüşleri üzerinde etkili olan durumları belirlemek amacıyla yürütülecektir. Araştırmanın ulaşılan okul öncesi öğretmenlerinde çocuk hakları ve etik konularında ön farkındalık oluşturacağı değerlendirilmektedir.

MATERYAL VE METOD

Araştırmanın Tipi, Evreni ve Örnekleme: Araştırmada nicel yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Türkiye'deki özel ve kamu eğitim kurumlarında çalışan okul öncesi öğretmenleri oluşturmuştur (N=52461). Örnekleme büyüklüğü 95 güvenirlilik aralığında %5 sapma ile 245 olarak hesaplanmıştır. Olası kayıplar nedeniyle hesaplanan büyüklüğün %20 fazlasına ulaşılmaya çalışılmış, araştırma 276 kişi ile tamamlanmıştır. Olayın görülüş sıklığı incelenecek ise; evrendeki birey sayısı biliniyorsa örnekleme alınacak birey sayısını saptamak için $n = Nt^2pq/d^2(N-1) + t^2pq$ formülü kullanılır. Bu formülde (çalışmada kullanılacak değerler parantez içinde verilmiştir);

N: Evrendeki birey sayısı (52461)

n: Örnekleme alınacak birey sayısı (245)

p: İncelenen olayın görülüş sıklığı (olasılığı) (%20= 0.20)

q: İncelenen olayın görülmeşi sıklığı (olasılığı) (%80= 0.80)

t: Belirli serbestlik derecesinde ve saptanan yanılma düzeyinde t tablosundan bulunan teorik değer (1.96)

d: Olayın görülüş sıklığına göre yapılmak istenen \pm sapmayı (%5=0,05) göstermektedir.

Araştırmanın Etik Yönü: Araştırma öncesinde etik izin alınmıştır (02.02.2022 tarih ve 19/09 sayılı E-50288587-050.01.04-72486). Ayrıca katılımcılar Helsinki Deklarasyonu kriterleri içinde veri toplama formunun üst kısmında yer alan bilgi metni ile bilgilendirilmiş veriler "hekim tarafından tanısı konulmuş herhangi bir psikiyatrik hastalığı olmadığını bildiren gönüllü katılımcılardan" toplanmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin en az 1 yıl deneyimli olmasına dikkat edilmiştir. Küresel çapta devam eden COVID-19 pandemisi ve izolasyon uygulamaları nedeniyle veriler basit seçkisiz yolla google anket üzerinden toplanmıştır. Katılımcılara kartopu örneklemeyle uzaktan erişim yoluyla ulaşılmıştır.

Veri Toplama Araçları: Araştırmada literatür bilgisine uygun olarak geliştirilen anket formu kullanılmıştır. Anket formu 3 bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölüm katılımcının sosyo-demografik özelliklerini (yaş, cinsiyet, en son bitirdiği okul vb.) belirlemeye yönelik Bireysel Bilgi Formu, ikinci kısımda Çocuk Hakları Tutum Ölçeği, üçüncü bölümde ise Etik Eğilim Ölçeği bulunmaktadır.

• **Çocuk Haklarına İlişkin Tutum Ölçeği (ÇHTÖ):** Katılımcıların çocuk haklarına yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla kullanılmaktadır. 5'li likert tipindeki bu ölçek Karaman Kepenekçi (2006) tarafından geliştirilmiş olup; "Tamamen katılıyorum" 5, "Katılıyorum" 4, "Kararsızım" 3, "Katılmıyorum" 2, "Tamamen katılmıyorum" 1 şeklinde puanlanmıştır. 22 sorudan oluşan bu ölçekte en düşük puan 22, en yüksek puan 110 olarak belirlenmektedir. Ölçeğin 2. 14. ve 15. maddeleri ters madde olarak puanlanmaktadır. Ölçekteki maddelerin madde toplam korelasyon katsayılarının. 32 ile 61 arasında değiştiği, Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısının 0,85, yarı test güvenirlilik katsayısının ise 77 olduğu belirlenmiştir. Güvenirlilik katsayısının 70 ve daha yüksek olması test puanlarının güvenirliliğinin yeterli

olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk, 2016). Böylece ölçeğin güvenirlik açısından yeterli olduğu söylenebilir. Bu çalışmada için ise Cronbach Alpha değeri 0,903 olarak bulunmuştur.

- **Etik Durum Ölçeği (EDÖ):** Bireylerin sahip oldukları etik düşüncelerin kendi yargıları üzerine etkisini ölçen Etik Durum Ölçeği beşli likert tipine göre hazırlanmış, her biri 10 sorudan oluşan idealizm ve görecelik (rölativizm) olmak üzere iki ana boyutu kapsayan toplam 20 sorudan oluşmaktadır. Ölçek işletmeden eğitim alanına tüm dünyada farklı ülke ve kültürlerde yapılan araştırmalarda yaygın olarak kullanılmaktadır. Ölçeğin orijinal formu 1980 yılında Forsyth tarafından geliştirilmiş, Türkçe geçerlilik güvenirlik çalışması Yazıcı ve Yazıcı tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada Cronbach Alpha katsayısı 0,90 olarak bildirilmiştir (Yazıcı ve Yazıcı, 2020). Bu çalışmada için ise Cronbach Alpha değeri 0,758 olarak bulunmuştur.

İstatistiksel Analiz: Araştırma verileri Statistical Package for the Social Sciences-22 (SPSS-22) istatistik programı ile değerlendirilmiştir. Veriler sayı ve yüzde olarak verilmiştir. Nitel değişkenler arasında ki-kare testi yapılmıştır. Bağımlı değişkenler için normallik analizleri yapılmış veriler normal dağılıma uymadığı için iki yanlı değişkenler için Mann Whitney U testi, 3 ve daha fazla yanlı değişkenler için ise Kruskal Wallis testi yapılmıştır. Nicel veriler arasındaki ilişki için korelasyon testi yapılmıştır. $P < 0.05$ istatistiksel anlamlılık düzeyi olarak kabul edilecektir.

BULGULAR

Araştırmaya katılanların yaş ortalaması $37,72 \pm 6,80$ (min-max: 21-55) olup meslekte hizmet süresi ortalaması ise $12,96 \pm 5,99$ (min-max: 1-36)'dır. Ortalama çocuk sayısı 1,93 (min-max: 1-6)'dır.

Tablo 1. Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri (N=276)

Sosyo-demografik özellikler		n	%
Yaş	30 yaş altı	41	14,9
	31-40 yaş arası	152	55,1
	41 yaş üstü	83	30,1
Cinsiyet	Kadın	269	97,5
	Erkek	7	2,5
Eğitim durumu	Üniversite	250	90,6
	Lisansüstü eğitim	26	9,4
Medeni durum	Bekar	52	18,8
	Evli	218	79,0
	Diğer (belirtmek istemeyen/ayrı yaşayanlar)	6	2,2
Çocuk sahibi olma durumu	Hayır	69	25,0
	Evet	207	75,0
Şu anda çalıştığı okul	Kamu kurumu	258	93,5
	Özel sektör	18	6,5
Mesleğini sevme durumu	Hayır	9	3,3
	Evet	267	96,7
Okulun bulunduğu bölgenin sosyoekonomik düzeyi	Alt düzey	60	21,7
	Orta düzey	202	73,2
	Üst düzey	14	5,1

Tablo 2. Katılımcıların çocuk haklarına yönelik bilgi ve tutumları (N=276)

Özellikler		n	%
Çocuk haklarını bilme durumu	Hayır	8	2,9
	Evet	268	97,1
Çocuk hakları konusunda eğitim almış olma durumu	Hayır	173	62,7
	Evet	103	37,3
Size göre çocukların hakları ihlal edilmekte midir?	Hayır	168	60,9
	Evet	108	39,1
Çocuk haklarının ihlal edildiği bir olaya tanıklık etmiş olma durumu.	Hayır	190	68,8
	Evet	86	31,1
Kendiniz çocuk haklarının ihlal etme durumu yaşadınız mı?	Hayır	264	95,7
	Evet	12	4,3
Çocuk hakları ihlali konusundaki yasaları bilme durumu	Hayır	102	37,0
	Evet	174	63,0

Bu araştırmada yaş aralığının, çocuk sahibi olup olmama durumunun ve katılımcının çalıştığı okulun bulunduğu bölgenin sosyoekonomik düzeyinin çocuk haklarını bilme durumu üzerinde fark oluşturduğu görülmüştür ($p<0,05$). 31-40 yaş aralığında olanların, çocuk sahibi olanların ve alt düzey sosyoekonomik özelliği olan bölgede çalışan öğretmenlerin çocuk haklarını bilme oranları daha yüksek olarak belirlenmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Katılımcıların %9,4'ünü lisansüstü eğitim aldığı, %3,3'ünün mesleğini sevmediği, %62,7'sinin çocuk hakları konusunda eğitim almamış olduğu, %39,1'inin çocuk haklarının ihlal edildiği düşünçesine sahip olduğu, %39,1'inin çocuk haklarının ihlal edildiği bir olaya tanıklık etmiş olduğu, %4,3'ünün çocuk haklarını ihmal etme davranışında bulunduğunu bildirdiği belirlenmiştir.

Çocuk haklarını bilip bilmeme de yaş, çocuk sahibi olup olmama ve katılımcının çalıştığı okulun bulunduğu bölgenin sosyoekonomik düzey değişkenlerinin fark oluşturduğu görülmüştür.

Öğretmenlerin çocuk hakları konusundaki bilgi ve farkındalık düzeylerinin arttırılması amacıyla hizmet içi eğitim programlarının düzenlenmesinin olumlu sonuçlarının olacağı değerlendirilmiştir. Hizmet öncesi ve hizmet içi programlarda meslek etiği konularına kuramsal ve uygulamalı (senaryo ve rol oynama) alışmalarına yer verilebilir. Okul öncesi öğretmenleri için MEB okul öncesi eğitimi genel müdürlüğü rehberliğinde, üniversitelerin işbirliği ile "Etik Rehber" oluşturulabilir. Okul öncesi öğretmenlerine lisans eğitimleri sırasında mesleki etik ile ilgili dersler verilerek, mesleğe başladıklarında mesleki etik ile ilgili zorluklar karşısında donanımlı olmaları sağlanabilir.

KAYNAKLAR

- Akarsu, B. (1965). Ahlak Öğretileri: *Mutluluk Ahlakı*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Yayın No: 1144.
- Başaran, İ. E. (2005). Eğitim psikolojisi: gelişim, öğrenme ve ortam (6. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Koran, N. (2015). *Öğretmenlere Yönelik Çocuk Hakları ve Hak İhlalleri Eğitiminin Değerlendirilmesi Üzerine Nitel Bir alışma*. Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Musaoğlu, Batur, E. (2012). *Meb 36-72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı'nın (2006) Çocuk Hakları Açısından İncelenmesi*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ögeday, A. (2021). *Uluslararası İnsan Hakları Belgeleri erevesinde Savaş Mağduru Çocuklara Bir Bakış*. İstanbul T.C. Maltepe Üniversitesi.
- Pedük, B.ř. (2015) *Çocukların Hak Ettiği Eğitimi Almalarında Onların Gelişim Haklarını Bilen Ve Dikkate Alan Okul Öncesi Öğretmenleri Olabilmek*. Millî Eğitim Sayı 206.
- Uçuş, ř. (2013). *Çocuk Hakları Eğitimi Programı Hazırlanması ve Değerlendirilmesi*, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

HOLISTIC HEALING ENVIRONMENTS IN PEDIATRIC SPACES

Aseel Alhsainat

Eastern Mediterranean University, Faculty of Architecture, Department of Architecture, Famagusta, North Cyprus

Kağan Günçe

Eastern Mediterranean University, Faculty of Architecture, Department of Architecture, Famagusta, North Cyprus

ABSTRACT

Positive environmental stimulation improves patient well-being in healthcare by alleviating stress or unpleasant feelings. While a growing body of research demonstrates that hospital interior design has a significant impact on healthcare outcomes, there is a lack of research on children's pediatric hospitals. Since improving the patient experience for children has not received the attention it deserves, the major objective of this article is to propose design guidelines for pediatric hospitals to create holistic healing environments. This is based on the principle of reducing patient stress by understanding children's experiences in the hospital environment and also investigating the role of the physical environment in the patient's feelings and well-being. To develop the healing environment in the pediatric setting, this research starts with an extensive literature review about children's needs and the design requirements in pediatric settings. Following that, an analysis of Queen Rania hospital for children was conducted, supplementing what was found in the literature with interviews, observations, and questionnaires administered to patients, parents, and doctors. The data from the case studies was used to improve a future development recommendation for Jordan's Queen Rania Hospital for Children and to more fully conceptualize a holistic healing environment for children in pediatric settings. Therefore, the significance of this study is to organize design guidelines in a pediatric hospital setting by coming up with influence factors for design and research practices in the pediatric healthcare environment.

Keywords: Healing, Pediatric, Patients, Children, Environments, Design, Experience.

Introduction

Identifying the features of such a holistic healing environment on a conceptual level is necessary for the development of better healthcare environments that positively affect the healing process during and even after the patient's hospital experience. Although it is beneficial as it focuses on ways to keep children's lives somehow normal during their inpatient experience. Healthcare services are not independent of the environment in which they are provided (Malkin, 2002). Both healthcare delivery and outcomes are affected by a number of environmental factors, including landscape, artwork, color, furniture, equipment, and buildings, which also collectively serve as a testament to the competence of the care provider (Berry & Seltman, 2008); (Ulrich, 2008). Therefore, there is a relationship between the quality of health care and the consequent anxiety felt by patients due to the feelings generated by unfamiliar faces, sounds, smells, and sights (Norton-Westwood, 2012).

Most children do not have the skills required to deal with such big changes and tend to react negatively, with feelings of anxiety, depression, fear, and anger as common responses (Deitch, 1990). When children go to an inexperienced environment, a feeling of fear and anxiety dominates them (Ekra, Blaaka, Korsvold, & Gjengedal, 2012). So children should be in an environment designed, furnished, and equipped to eliminate these feelings. The rights of many hospitalized children have been ignored based on the belief that they are too young to properly express themselves (Nova, Vegni, & Moja, 2005). This is not really the case, and many children are able to express their own opinions, which also provides an invaluable new source of perspective for healthcare facilities (Coad & Coad, 2008). However, the environment of the hospital should be as positive as possible, so that children can recover from their illnesses and grow in a healthy

environment. Policymakers and designers can make themselves better able to provide a supportive environment for children by understanding their particular needs as users of healthcare facilities (Bishop, 2008).

Despite the prevalence of theories around supportive healthcare design in architectural practice, previous studies have provided insufficient theoretical research for understanding children's perceptions in pediatric environments in order to improve their experience (Bishop, 2008). Understanding how important children's perceptions are in the healthcare setting is a way to improve their experiences, which in turn improves their physical, psychological, emotional, spiritual, and social well-being as well. This study aims to identify how best to create a holistic healing environment for children. The design of such an environment is guided by information gotten from a review of the existing literature coupled with case-study research. The resulting design is intended to provide a fresh perspective for the pediatric department at Queen Rania Hospital.

The purpose of the research is to investigate the design requirements and factors in pediatric setting that affect children's well-being. Accordingly, to define the required design consideration for creating a holistic healing environment in pediatrics in order to support children's wellbeing, this study also defines the objectives below:

- Understand children's experiences in a pediatric hospital environment.
- Emphasize how research with children leads to evidence-based pediatric care.
- Define the main requirements that should be considered in designing the interior space of pediatric settings.

This study will adopt a mixed method, a qualitative method that provides a theoretical framework using document analysis. Generally, qualitative research has provided insight into human involvement in use by correlating individual domains in the public. After extensive research of literature related to children's needs and the healing environment for children, the research proposes a framework to be used in evaluating the case study. By analyzing Queen Rania's children's hospital using the founding criteria to support these key considerations and suggest a future development for hospital designs using various methods of questionnaire, interviews, and observation with doctors, parents, and children. The following (figure 1) shows the research methodology process.

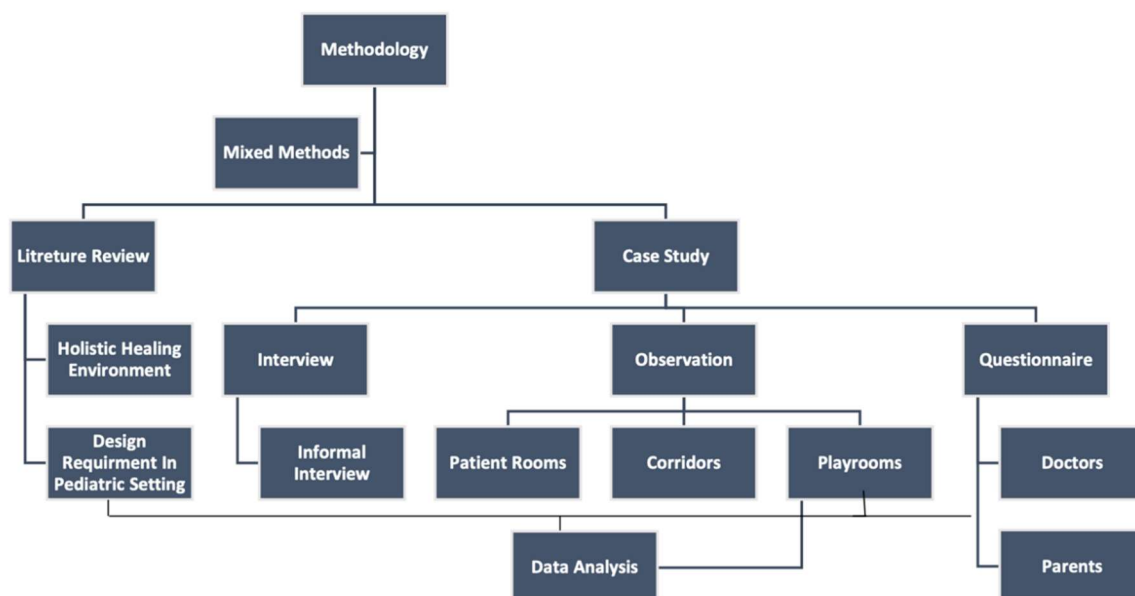

Figure 1: Methodology process

Healing environment

As defined by the World Health Organization (WHO), (1948), cited in Callahan, D. (1973), it is a "state of complete physical, mental, and social well-being, and not merely the absence of disease or infirmity." The Samueli Institute is a US-based medical research organization that also defines the Optimal Healing

Environment (OHE) as "the social, psychological, physical, spiritual, and behavioral components of healthcare that support and stimulate the body's innate ability to heal itself" (Ananth, 2008, p. 273).

How the healing process is affected by the environment is an area of increasing concern among architects, consultants, environmental psychologists, and healthcare providers alike (Devlin and Arneill, 2003). Ghazali and Abbas (2010, 64) offer a similar understanding of the healing environment: "simply as the overall environment (both physical and non-physical) created to aid the recovery process. In contrast to curing, healing is a psychological and spiritual concept of health. Since perception is also psychological, there is a likelihood of a relationship between healing and the physical environment". Can be summarized as see in figure 2.

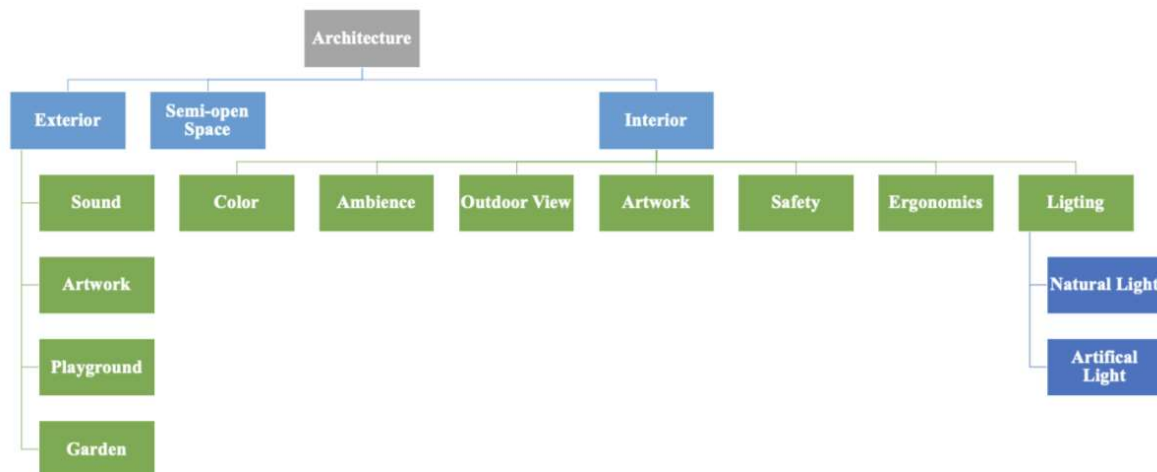

Figure 2 : Ghazali and Abbas (2012) Model for evaluating and understanding the elements of the OHE.

In regards to the characteristics of the physical environment itself, it has been suggested that the needs of adult hospitals are somewhat different to those of pediatric environments, which require the provision of "age-appropriate" spaces and activities (Hutton, 2003; Tivorsak et al., 2004). Accommodating the needs of child patients and their families to allow them to support the children (Hall, 1990). And allowing socialization opportunities among peers, especially with adolescent groups (Blumberg & Devlin, 2006).

Design Requirements for Pediatric Hospital Settings

Patient experience is a fundamental component of how we should think about the quality of healthcare. (2013) (Patient Experience Network, p.7). As such, it is important that children's hospitals provide a physical environment capable of adequately supporting their well-being in a proper healing environment. Lindheim and Coffin (1972) compiled a list of recommended children's hospital design specifications based on the Planetree Model (a patient-centered care model with the aim of creating a home-like environment for the patient). Their recommendations are intended to stimulate cognitive activity, improve access to learning facilities, personal space, and opportunities for social contact while also promoting individual control, confidentiality, and privacy. Based on the studied literature, the influencing factors that seem to have the most repercussions on children's lives in hospitals and which can be manipulated through design, were selected and summarized in the following chart (figure 3):

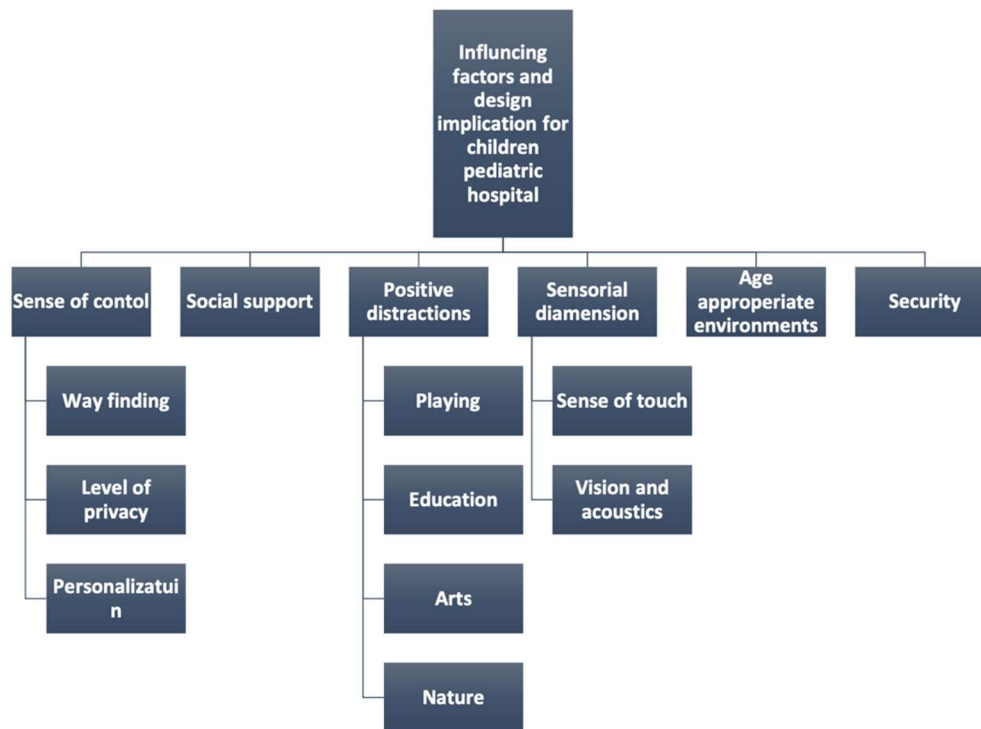

Figure 3: The Influencing Factors and Design Implication for Children Pediatric Hospital Developed Based on Literature Reviews

Sense of Control

A perceived loss of control can be exacerbated by a variety of reasons, including poor communication, physical impediments, difficult navigation, and a lack of privacy. This perceived emotion has also been connected to increases in depression, inactivity, blood pressure, and immune system weakness (Ulrich, 1991). The patient's ability to control enhances his feelings (Shepley and Hamilton, 2010). There are numerous benefits to using this method, including the ability to rearrange the room layout, the degree of light, the sound (music, TV), and the location of the bed.

Wayfinding

As one of the factors that influences the sense of control, way-finding is considered to be the capacity for 'spatial problem solving' and can be defined as "the process of reaching a destination, whether in a familiar or unfamiliar environment" (Arthur and Passini, 1992). Carpmann's (1986) work in the area of healthcare has found that way-finding exerts an effect on stress and can be enhanced through visibility, placement, context, density (number of signs), and nomenclature. As such, architects are instrumental not only in the image and placement of signs but also in the design of spaces. For example, the patient's position within the building can be clarified through the placement of windows in corridors, designating clear pathways, visible elevators, a visible entrance, and strategically-placed landmarks (Huelat, 2007). Children's perception and navigational capacities differ from adults', thus requiring that children's hospitals be able to provide solutions for a wide variety of ages. Furthermore, since clinical terminology is not easily understood by children, the use of colors could be used as a means to differentiate between areas (Mahnke, 1996). Other examples include the use of artwork as landmarks, floor markers, and mosaics, which can be used as reference points. The use of graphics work, such as wall illustrations, plays an important role in the provision of a calming distraction and aiding navigation.

Privacy

Closely related to control is the issue of privacy, which is understood here as "an interpersonal boundary process in which a person or group regulates interaction with others" (Altman, 1975, p. 6). This regulative capacity is perhaps even more important than the act of social interaction itself (Shepley, 2001), as it allows for access to personal space or groups to be controlled. Moreover, privacy also needs to be balanced with socialization since the latter is also an important factor; the efficient combination of both will result in a

better hospital environment. A number of studies have tackled the issue of allowing patients "space to be alone." This is especially true in the case of children, for whom it has been found that a strong correlation exists between the type of room and privacy. A single-room provides the highest degree of control (Lambert et al., 2014).

Personalization

Personalization refers to the ability of children to manipulate their surroundings favorably and is integral to their overall degree of control. It is also an important part of how well a hospital can change and be flexible. Although the literature regarding the degree of personalization afforded by pediatric hospitals is scant, Blumberg and Devlin (2006) argue that the ability to convey personalization and customize the bed-place is vital for teenagers as it affords the opportunity to portray their identity and preferred comfort level. In a similar vein, Shepley (2001), emphasized the importance of personalization based on the various dimensions of the built environment that could be modified to improve it, including picture boards, shelves, and storage lockers. The capacity to customize one's environment as desired allows patients to surround themselves with valuable personal items, which at least allows them to feel emotionally attached to their loved ones. This is particularly true in the case of patients who are hospitalized for long periods of time, for whom the capacity for personalization is all the more important.

Social Support

The importance of such positive relationships during a child's formative years and even later in life has been stressed by a number of researchers (Ladd, 1999), and in cases of child hospitalization, it is important for development that rejection and isolation are avoided. It has been discovered that social support reduces stress in different categories of individuals (Ulrich, 1991). Consequently, the space for this goal should be made available to provide socialization opportunities for each age group. Coyne and Kirwan (2012) suggest that hospital design and how it could be used to aid or prevent access to social support have received little attention in the area of hospital design. Since the goal is to ensure that physical space does not itself constitute a barrier to socialization, evidence is growing that suggests that the provision of waiting rooms, day rooms, and lounges with moveable furniture would be beneficial (Ulrich et al., 2004).

Positive Distractions

Playing

"Play can be an important factor in diminishing the harmful effects of stress in hospitalized children." (MacCarthy, 1979). Such positive activities help cultivate emotional, physical, intellectual, and social growth. They also help with decreasing anxiety and stress, as well as making the hospital admission process easier to cope with (Delpo and Frick, 1988). The adjustment from the calm and familiar home environment to the hospital environment with large, strange spaces, noises, machines, faces, and smells can be a difficult one for a child. Playing at this level helps the child understand and interpret the sounds, sights, and language of the hospital (Haiat et al., 2003). Hospitals need to provide spaces for children, as well as toys and activities, so as to encourage play. Individual patient rooms could also be equipped with games and other play items so as to attract other children's visitors and thus enhance the overall play experience.

Education

Education is extremely important in the development of any child. Since children with chronic illnesses are subjected to long hospital stays, education programs have been developed specifically to allow them to continue learning at the same pace as their peers. While there are adjustments that have to be made in regards to content due to the effect of illness on the child's learning capacity (Thompson and Gustafson, 1996), educational activities remain extremely vital for the psychosocial well-being of the child (Sanger et al., 1991) as well as an all-too-needed distraction. Research into this area remains somewhat limited, particularly in the case of the physical support provided by hospital schools. Regardless, it is clear that pediatric hospitals need to have classrooms that can be used by people in wheelchairs and stretchers, as well as people who need to take medicine while they are learning.

Art

Art is known to be a beneficial distraction in healthcare environments and has been proven to reduce stress and improve moods in adult patients (Ulrich, 1991). Research into the effects of art on the health of child patients, however, is a still developing field of study. Consequently, it has been recommended that children's feelings of control be enhanced through the provision of art carts composed primarily of nature-based images (Eisen et al., 2008).

Nature

In addition to its long-recognized health benefits, nature is also a positive distraction. Several studies have found that within the context of healthcare, there have been reductions in the number of health-related complaints and stress levels (Ulrich, 1984), with adult patients reporting that their visits to natural settings helped them conquer feelings of depression and stress (Cooper-Marcus, 1995). Additionally, patient access to appealing landscapes, as opposed to a brick wall, has been found to reduce the length of hospitalization, surgical complications, and analgesic doses (Ulrich, 1984). Children are especially affected by their contact with nature, such as through hospital gardens when available (Horsburgh, 1995). The stresses of hospitalization can be mitigated through the provision of simple natural settings with a familiar and relaxing atmosphere (Whitehouse et al., 2001). Whitehouse et al. (2001), found that outpatients and inpatients' children were the primary users of the garden. Possible ways to ensure users take full advantage of the garden include: raising awareness about the garden; ensuring accessibility for physically-handicapped children; and giving the garden a sense of purpose by offering recuperating physical activities, educational, and other playing activities.

Sensory Dimensions

As systems that actively facilitate perception, the human senses function either jointly or independently to help the individual interact with and extract information from their surroundings (Gibson, 1996). The senses triggered by this interaction include sound, vision, taste, smell, and touch.

The sense of touch is particularly sensitive among children, primarily because it is the first sense to develop in an embryo (White, 2014). Different textures can be used when designing facilities for this age group to better enhance tactile exploration. The different textures that could possibly be employed range from surfaces like low-level walls, outdoor paths, the floor, moveable objects, and barriers using different materials, including silk, cotton, mirrors, metal, rubber, plastic, and wood (Post et al., 2011).

Acoustics and lines of sight are especially important in healthcare environments, and although very few studies concentrate exclusively on young age groups, daylight has been recognized as being equally important for hospitalized patients. Sunlight has been found to improve melatonin levels (which regulate biorhythms) in the brain (Olds, 1987) and reduce the need for pain medication post-surgery (Walch et al., 2005). It has also been found that patients staying in adequately sunlight rooms stayed in hospital for shorter periods of time and both artificial and natural light positively affect the moods of both depressed and healthy patients (Beauchemin and Hays, 1996). The effects of sunlight on patient recovery are an important consideration for healthcare administrators and architects when deciding on new projects as well as choosing the orientation of the building (Ulrich et al. 2006). It is a widely known fact that site plans with buildings that obstruct access to daylight and rooms lacking any windows are to be completely avoided.

Despite this, however, daylight is not the sole source of lighting used in healthcare settings. In fact, it is often combined with artificial lighting. Daylight produces a full spectrum of colors, which differs depending on the season, meteorological conditions, and latitude (Boyce et al., 2003), and one of its advantages is that it helps minimize electricity costs by mitigating the need for artificial lighting. Conversely, artificial light is fully controllable and can be chosen to serve specific functions. In addition, artificial light is useful in pediatric settings because it can be placed on the ceiling and act as a distraction for young patients (Dutro, 2007). Overall, and regardless of the lighting source, patient control over the window blinds, type, and intensity of lighting gives better results.

Another source of visual stimulation is color, whose impact in healthcare settings has been considerably documented as improving the overall satisfaction of children and their families (Park, 2009). Coad and Coad (2008) also performed a study on children's preference for thematic design and color in hospitals. Contrary

to what would be expected, children did not prefer bright colors. The most preferred ones were mid-blue-green. Single color preferences tended to be blue with an accent, pastel yellow, and pastel orange.

Also, noise has also been found to negatively affect patient health by inducing sleep loss, fragmentation, high blood pressure (Yinnon et al., 1992), stress, and longer recuperating periods (Bailey and Timmons, 2005).

In the specific case of children, Neonatal Intensive Care Unit (NICU) studies have found that loud noises worsen sleep patterns, increase respiration and heart rate, decrease oxygen saturation, and elevate blood pressure in infants (Slevin et al., 2000). The sound conditions in hospitals can be improved through the implementation of suitable design strategies, especially as attempts at changing organizational and staff behavior have proven futile. Providing single rooms for patients; eliminating sources of noise, such as by using silent machines in place of noisy ones; and installing sound-absorbing ceiling tiles are a few strategies known to be effective (Ulrich, 2006).

Age-appropriate environments

A common design strategy used in healthcare settings is to divide children based on their age groups. In so doing, administrators hope to ensure that children in the same ward have the same capacity for socialization and can easily relate to one another (Platt, 1959). Furthermore, a cognitive development study conducted by Piaget (1983) found that children develop various capacities during childhood that represent their different social, emotional, physical, and cognitive competencies (Huitt et al., 2003). Children also interact with spaces differently at different stages: younger children are more responsive to special features (colors and textures) than adolescents, who desire more control over their environment and the opportunity to personalize it. Lastly, the issue of scale also arises in pediatric hospitals as they have to accommodate older children down to newborn babies. The use of different dimensions for objects and spaces can be both helpful and comfortable. For example, lower toilets and sinks would allow little children to visit the bathroom alone and cater for themselves. Additionally, larger spaces with longer heights can be a little intimidating to young children compared to well-scaled spaces, which can be more comfortable by allowing them a more enhanced view of the environment. It does remain necessary, however, that all spaces be accessible to adults who will need to supervise and monitor children, as well as ensure they are up to date on their medication.

Safety and Security

Feeling protected is a natural result of being in a homely environment. Abnormal hospital environments can be the source of more insecurity, vulnerability, and anxiety. It was mentioned earlier that the presence of parents is a very important factor in making hospitalized children feel more supported and accompanied. This is equally beneficial for parents, who can feel secure about the supervision of their children. It was also mentioned earlier that security could be further enhanced by the availability of storage spaces to stow personal belongings. A sense of control could also improve feelings of security. Inappropriately placed nurse stations are one design factor that could negatively affect staff effectiveness and patient safety. Space layouts with central nurse stations and supply storage increase the distance nurses need to walk, causing fatigue and claiming 30–40% of their shift time, which could otherwise have been used for patient care. In contrast, decentralized nurse stations and storage in close proximity to patient rooms increase efficiency by reducing the amount of walking needed and increasing patient observation and care (Institute of Medicine, 2004). Longer patient monitoring times are particularly necessary for pediatric hospitals as children are less predictable and more prone to unintentionally harming themselves. In addition to being much appreciated by parents, fewer visual barriers and transparent doors can be used to increase patient safety and facilitate their monitoring. Also, simply knowing that they're being monitored by medical professionals can help mitigate anxiety (Yeaple et al., 1995).

One of the consequences of an ergonomically built pediatric setting should be safety, which is an extremely crucial issue to consider, especially when dealing with pediatric patients. According to France et al. (2005), creating a patient-centered setting facilitated safe and efficient care, and as such, human factors knowledge needed to be incorporated early in the design process. According to Croasmun (2004), products or services are frequently designed without adequate knowledge of the end users. As a result, increasing ergonomics by anticipating probable defects will result in a safer environment for pediatric patients and a better environment for medical care workers.

To summarize, the social support must be designed with comfortable chairs, sleeping rooms, living rooms, and meditation rooms where family members can rest. There should be a family lounge to relax in, to provide a kind of family atmosphere and access to privacy at the same time, and to allow social interaction with parents and other opportunities for mutual support. Facilities need a seat that opens out to a bed, allowing parents to stay with the sick child at all times. Playrooms, study rooms, and lounges are specially designed to facilitate communication and interaction between them. However, the environment of a pediatric hospital should be readable to children with the use of colors and understandable banners. And it must include elements of imagination to help children overcome their fears and encourage them to dream in order to overcome their illness.

The quality of the acoustic environment is cited as a significant factor by children when asked about their experiences of healthcare (van Staa et al 2011, NHS Estates 2004), with elevated levels of noise being a major dislike, particularly at night time (Herbert et al., 2014). The use of ceiling tiles can be used to absorb sound, particularly in long, wide corridors that traditionally have "hard hygienic floors and wall coverings," which can help to control the buildup of noise. Ceilings can also help to reduce the transmission of noise between rooms, thereby promoting privacy, confidentiality, and levels of concentration (Herbert et al., 2014). A sense of security can be enhanced by placing rooms or directing furniture for the baby. As well as playrooms, they have to put this fact under consideration. The design requirements in pediatric hospital can be summarize as see in table 1.

Table 1: Summarize of the design requirement in pediatric hospital settings

Requirements	Conditioning factors	Prevention measures	Design guidelines
Sense of control	Way finding Level of privacy Personalization	Provide patient with choice	The placement of windows in corridors, designating clear pathways, visible elevators, a visible entrance, and strategically-placed landmarks The use of artwork as landmarks, floor markers, and mosaics, which can be used as reference points A single-room provides the highest degree of control That the ability to convey personalization and customize the bed-place
Social support	Family Friends and peers	Provide space for meeting moments Allow parents full time stay	Design different social spaces Rooms, lounges and day rooms Provide movable furniture Incorporate an adequate bed, bathroom and locker for parents overnight. Provide a family kitchen and laundry room to fulfill parents basic needs
Positive distraction	Playing Education Art Nature	Enhance interaction with environment Improve children understanding of the hospital Distraction from illness Keep patients Acquainted school subject Absence therapeutic effects	Design playrooms with toys and games Provide classrooms fully equipped Provide rooms with an art cart Viewing gardens through window Raised bed gardening
Sensorial dimension	Texture Light Noise	Reduce pain and stress	Using different materials, Building orientation Extensive use of windows Avoid visual barriers Provide single rooms Choices for high absorbing ceiling tiles Eliminate noise source
Age appropriate environment		Divide children based on their age	The use of different dimensions for objects and spaces can be both helpful and comfortable. Design Low Ceiling Heights In Alcoves And High Ceiling For Adults Areas Lower Windows And Mirrors To A Position Where Children Can See Provide A Place For Own Personalization Include A Place For Studying, Entertainment And Storage Near Each Bed
Security and safety	Parents presence Possibility to keep personal belongings	Improve feelings of security and safety	Decentralize nurse station Reduce visual barriers Design well located sinks Provide Adjustable Light Design Indoor Room Windows Provide Control Over Entrances And Exits Provide Single Rooms

Overall Design of the Study

The main aim of this case study is to evaluate three parts of Queen Rania Hospital (inpatient rooms, corridors, and play areas). As a research design, a mixed methods approach is used, where both qualitative and quantitative approaches are incorporated. The study integrates two different ways of collecting data in order to provide a more complete understanding of the research problem. This is data collected from on-site observation done by the researcher and information gathered from doctors and parents obtained through a structured questionnaire survey. Figure 3 below shows a schematic explanation of the research design:

Figure 3: Case Study Process

After collecting data from the literature, this study has created its own criteria for the evaluation of the hospital environment. Based on these criteria, on-site observation, interviews, and questionnaires were completed by the researcher by visiting the Neurology and Immunology departments at Queen Rania hospital. Firstly, informal interviews with child patients were done inside the playrooms to facilitate communication between the researcher and children. They were asked a number of questions. The questions are: "

- What do you feel when you stay at a hospital?
- Do you prefer single or multiple-occupancy rooms?
- If you had the chance to add and eliminate an element from this hospital, what would you add and eliminate?

After the interviews, the researcher collected the data on different visits. The observations were grouped according to the implications of the design, which had been found in the literature. The first visit involved an informal approach, including exclusive observation. The visit was guided by the head of the immunology department, where it was possible to get an impression of the quality of the wards. The second visit gave a general understanding of the space quality. Firstly, the observation results are presented, and following that, the questionnaire results are given. For a more profound analysis, three relevant spaces in the hospital were selected to provide further investigations into their functions. The selection was based on the importance of these spaces for the children's perceptions. The first selected place that has a connection to the home environment is provided by the space where the patient most frequently stays (rooms), which is considered the space where they should have more control, personalization, and family support. Moreover, hallways connect the patient with other spaces (rooms, exam rooms, outside, playrooms, etc.), so it has an impact on children's feelings. Finally, the last space selected was the play area, which represents a specific characteristic of pediatric hospitals and, at the same time, presents a strong connection with the social areas. The data obtained from hospital ward observation and children's experiences were analyzed with respect to the main aim of this study.

The children's interview results were used to shape the conceptual framework for the observation. A differently structured questionnaire with 14-17 questions (close-ended and open-ended) was distributed to the doctors and the parents of the inpatient children; 30 questionnaires were for doctors and 20 for parents. The types of questions focused on personal experience but also on an adult's perspective of what children perceive and feel about the space. The main idea of these questionnaires was to confront adults' and children's opinions but at the same time evaluate the hospital's quality in serving the users. Their answers have made an important contribution to this research.

Data Analysis

Overall, a hospital room, corridors, and playing area should have the following: safety, control, positive distraction, sensorial dimension, age-appropriateness, and security. At Queen Rania hospital, the patient rooms are mainly divided by age. Even though there are a large number of single-room layouts, the number of common bedrooms increases with age, as parental dependence decreases. One of the important characteristics that wards have is the strategic placement of the nurse station in the center of the ward, so children will have a sense of safety and security. The hospital's plan is near the courtyard plan type, which provides good patient observation when they transfer from one space to another using the corridors. The success of this type depends on the amount of daylight available and the degree of privacy attainable. All rooms have large windows, so they have beneficial daylight. One of the important characteristics that wards have is the strategic placement of the nurse station in the center of the ward.

Figure 4: Inpatient room, corridor and playing room in queen Rania hospital, taken by researcher

In order to observe the rooms, each room has an observation table, which presents the initial data collection such as the number of children in the room, their gender, the existing elements, and some photos. Then, through the knowledge and findings within the literature review, an evaluation table (as shown in table 2) was prepared to examine the quality of inpatient children's rooms in terms of design requirements. Although, to evaluate the selected corridors spaces, the researcher prepared observation tables (as shown in table 2) for corridors in both departments: the immunology department and the neurology department. To evaluate the corridors, the researcher focused on essential dimensions such as the sense of control, social support, positive distraction, sensorial dimension, age-appropriate, and security. Through the knowledge and findings within the literature review, an evaluation table was prepared to examine the quality of the corridor in terms of design requirements.

Table 2: Observation evaluation table of hospital spaces

Design requirements	Indicators	Options		
Sense Of Control	Privacy	Provide curtains	√	
		Single rooms	√	
	Personalization	Provide Adjustable Light	√	
		Include pictures boards	×	
Social Support	Social Spaces	Provide lockable storage and shelves for personal belongings	√	
		Provide Movable Furniture	√	
		Incorporate An Adequate Bed, Bathrooms, And Locker For Parents Overnight	×	
		Provide A Family Kitchen And Laundry Room To Fulfill Parents Basic Needs	×	
Positive Distractions	Playing	Provide A Space For Play In Bedrooms	×	
	Education	Provide a space for study in bedrooms	×	
	Arts	Provide Rooms With An Art paintings	√	
	Nature	View Garden Through Window	√	
Raised Bed Gardening		×		
Sensorial Dimensions	Sense Of Touch		Provide different texture	×
	Vision	Day Light	Extensive Use Of Windows	√
		Artificial Light	Avoid Visual Barriers	√
	Acoustics		Provide Single Rooms	√
		Eliminate Noise Sources	√	
Age Appropriate Environment			Design Low Ceiling Heights In Alcoves And High Ceiling For Adults Areas	×
			Lower Windows And Mirrors To A Position Where Children Can See	×
			Provide A Place For Own Personalization	×
			Include A Place For Studying, Entertainment And Storage Near Each Bed	×
Security & safety			Provide Adjustable Light	√
			Design Indoor Room Windows	×
			Provide Control Over Entrances And Exits	√
			Provide Single Rooms	√

According to the observations in the selected spaces, the single and multiple occupancy inpatient rooms in Queen Rania hospital provide a sense of control, such as the rooms contain certain to offer privacy for children. They also provide adjustable light through large windows. On the other hand, there was an absence of some design requirements like social support, positive distraction, and an age-appropriate environment. The Queen Rania hospital corridors didn't meet all the design requirements. Thus, one of the important points for designing the corridor in the children's hospital is to provide readable signs for children aimed at supporting them with the way findings. In addition, there are no positive distractions (arts and nature). Conversely, the corridors contain play features like a bike to help children in their healing process. In the observations of the play area, the researcher found that it is the most essential part inside Queen Rania hospital because it helps children express their needs and it covers almost all the design requirements.

In order to test the validity of these observations, some questions were asked of the doctors. Overall, there were 18 questions addressed to the doctors in order to understand the children's experience in a hospital environment. Also, the researcher collected some information from parents about their child's needs and how he/she interacted with the hospital environment to understand their experience and work in the design through family and children's participation. The current study covers the fact that Queen Rania hospital needs to be a more child-friendly environment to better patient outcomes. As a development accommodation, Queen Rania hospital should add more elements to support the design requirement for children's healing environment. It is clear that a space for the family in every room should be enhanced with a suitable bed for their staying at night and a family kitchenette for patients who are staying for a longer time, Education facilities (classroom, desk, technology, etc.), and provide the children with positive distractions. Also, the corridors in the hospital should have natural elements and paintings crafted by hand. The color of the

hospital environment ought to contain large amounts of primarily bright colors, which should have some variation in the environment.

Conclusion

The primary goal of this research was to improve understanding of children's perceptions in the pediatric hospital environment, as well as to categorize the key considerations that support the pediatric environment and the contribution of these factors to the children's perspective during their stay in the pediatric hospital. The research consisted of revealing design decisions that could contribute both to helping medicine in its role of curing disease and offering the necessary psychological support for children's perception. The design of a pediatric hospital should respond to children's needs, including their psychological needs. As an initial point, the children's needs were studied in order to adapt to new requirements in designing a children's hospital. Moreover, the specific case of children's hospital Queen Rania hospital was pointed out. In particular, spaces seem to affect children in a different way. This study found six design requirements for pediatric settings in the concept of a holistic healing environment. These considerations should be noted: Control, social support, positive distraction, sensory dimension, age appropriateness, and security were analyzed as factors that had the greatest impact on the quality of hospital admission, thus highlighting relevant health impacts and design guidelines. Overall, research shows that patients' comfort, positivity, and engagement are all affected by how they interact with the physical environment, which in turn affects their general sense of well-being.

Recommendation for further study

Therefore, this project can serve as an inspiration and a basis for future investigations, namely:

- Design for universal safety in pediatric hospital settings
- Study the actual need for school facilities in children's hospital settings and compare
- Compare the impact of wards' division per age and per medical specialization.
- Compare the room diversity according to hospitalization duration and room standardization.
- Focus more on the social environment aspects in pediatric hospital settings for special-needs children.

References

- Altman, I. (1975). *The Environment and Social Behavior: Privacy, Personal Space, Territory, and Crowding*. Arthur, P., & Passini, R. (1992). *Wayfinding: People, Signs, and Architecture*. McGraw-Hill.
- Bailey, E., & Timmons, S. (2005). Noise levels in PICU: an evaluative study. *Paediatric nursing*, 17(10), 22.
- Beauchemin, K. M., & Hays, P. (1996). Sunny hospital rooms expedite recovery from severe and refractory depressions. *Journal of affective disorders*, 40(1-2), 49-51.
- Berry, L., & Seltman, K. (2008). *Management lessons from Mayo Clinic*. New York, NY: McGraw-Hill.
- Bishop, K. (2008). *From their perspectives: Children and young people's experience of a paediatric hospital environment and its relationship to their feeling of well-being* (Doctor of Philosophy). The University of Sydney.
- Blumberg, R., & Devlin, A. S. (2006). Design issues in hospitals: The adolescent client. *Environment and Behavior*, 38(3), 293-317.
- Blumberg, R., & Devlin, A. S. (2006). Design issues in hospitals: The adolescent client. *Environment and Behavior*, 38(3), 293-317.
- Boyce, P., Hunter, C., & Howlett, O. (2003). *The benefits of daylight through windows*. Troy, New York: Rensselaer Polytechnic Institute.
- Carpman, J. R., Grant, M. A., & Simmons, D. A. (1986). *Design that cares: Planning health facilities for and visitors*. Chicago, IL: American Hospital Association.
- Coad, J., & Coad, N. (2008). Children and young people's preference of thematic design and colour for their hospital environment. *Journal of Child Health Care*, 12(1), 33-48.
- Cooper-Marcus, C., & Barnes, M. (1995). *Gardens in Health Care Facilities: Uses, Therapeutic Benefits and Design Recommendations*, The Centre for Health Design, Martinez, CA.

- Coyne, I., & Kirwan, L. (2012). Ascertaining children's wishes and feelings about hospital life. *Journal of Child Health Care*, 16(3), 293-304.
- Croasmun, J. (2004). Hospital Design Could Be Set Up For Failure. *Ergoweb*, March, 15, 2004.
- DelPo, E. G., & Frick, S. B. (1988). Directed and nondirected play as therapeutic modalities. *Children's Health Care*, 16(4), 261-267.
- Deitch. (1990). The management of burns. . *New England Journal of Medicine*, 323(18), 1249-1253.
- Dutro, A. R. (2007). *Light image therapy in the health care environment* (Doctoral dissertation, East Tennessee State University).
- Ekra, E., Blaaka, G., Korsvold, T., & Gjengedal, E. (2012). Children in an adult world: A phenomenological study of adults and their childhood experiences of being hospitalised with newly diagnosed type 1 diabetes. *Journal of Child Health Care*, 395-405.
- Eisen, S. L., Ulrich, R. S., Shepley, M. M., Varni, J. W., & Sherman, S. (2008). The stress-reducing effects of art in pediatric health care: art preferences of healthy children and hospitalized children. *Journal of Child Health Care*, 12(3), 173-190.
- Fabricius, W. V. (1983). Piaget's theory of knowledge: Its philosophical context. *Human Development*, 26(6), 325-334.
- France, G., Taroni, F., & Donatini, A. (2005). The Italian health-care system. *Health economics*, 14(S1), S187-S202.
- Gibson, J. J. (1996). The senses considered as perceptual systems.
- Haiat, H., Bar-Mor, G., & Shochat, M. (2003). The world of the child: a world of play even in the hospital. *Journal of Pediatric Nursing*, 18(3), 209-214.
- Hall, J. A., & Dornan, M. C. (1990). Patient sociodemographic characteristics as predictors of satisfaction with medical care: a meta-analysis. *Social science & medicine*, 30(7), 811-818.
- Herbert, A., De Lima, J., Fitzgerald, D., Seton, C., Waters, K. and Collins, J, (2014) Exploratory study of sleeping patterns in children admitted to hospital. *Journal of Paediatrics and Child Health*, 50, p.632–638
- Horsburgh Jr, C. R. (1995). Healing by design. *New England Journal of Medicine*, 333(11), 735-740.
- Huelat, B. J. (2007). *Wayfinding: Design for understanding*. The Center for Health Design: Concord, CA, USA.
- Huitt, W., & Hummel, J. (2003). Piaget's theory of cognitive development. *Educational psychology interactive*, 3(2).
- Hutton, A. (2003). Activities in the adolescent ward environment. *Contemporary nurse*, 14(3), 312-319.
- Institute of Medicine (US). Panel on Dietary Reference Intakes for Electrolytes, & Water. (2004). *DRI, dietary reference intakes for water, potassium, sodium, chloride, and sulfate*. National Academy Press.
- Ladd, G. W., Birch, S. H., & Buhs, E. S. (1999). Children's social and scholastic lives in kindergarten: Related spheres of influence?. *Child development*, 70(6), 1373-1400.
- Lambert, V., Coad, J., Hicks, P., & Glacken, M. (2014). Young children's perspectives of ideal physical design features for hospital-built environments. *Journal of Child Health Care*, 18(1), 57-71.
- Lindheim, R., Glaser, H. H., & Coffin, C. (2013). Changing hospital environments for children. In *Changing Hospital Environments for Children*. Harvard University Press.
- MacCarthy, D. (1979). Recognition of signs of emotional deprivation: A form of child abuse. *Child Abuse & Neglect*, 3(2), 423-428.
- Mahnke, F. H. (1996). Color, environment, and human response: an interdisciplinary understanding of color and its use as a beneficial element in the design of the architectural environment. John Wiley & Sons.
- Malkin. (2002). *Medical and dental space planning: A comprehensive guide to design, equipment, and clinical procedures*. . John Wiley & Sons.
- NHS Estates (2004) *Improving the patient experience: Friendly healthcare environments for children and young people*. London: The Stationery Office.
- Norton-Westwood. (2012). The health-care environment through the eyes of a child—Does it soothe or provoke anxiety? *International Journal of Nursing Practice*, 7–11.
- Olds, A. R. (1987). Designing settings for infants and toddlers. In *Spaces for children* (pp. 117-138). Springer, Boston, MA.
- Park, J. G. (2009). Color perception in pediatric patient room design: Healthy children vs. pediatric patients. *HERD: Health Environments Research & Design Journal*, 2(3), 6-28.

- Patient Experience Network (2013) Improving Patient Experience for Children and Young People. NHS England.
- Platt, H. (1959). The welfare of children in hospital: report of the committee on child health services.
- Post, J., Hohmann, M., & Epstein, A. S. Teacher's Corner.
- Sanger, M. S., Copeland, D. R., & Davidson, E. R. (1991). Psychosocial adjustment among pediatric cancer patients: A multidimensional assessment. *Journal of Pediatric Psychology*, 16(4), 463-474.
- Shepley, M. M. (2001). Research on healthcare environments for children and their families. *Design & health—The therapeutic benefits of design*, 25-29.
- Shepley, M. M., & Hamilton, D. K. (2010). *Design for critical care: An evidence-based approach*. Routledge.
- Slevin, M., Farrington, N., Duffy, G., Daly, L., & Murphy, J. F. A. (2000). Altering the NICU and measuring infants' responses. *Acta Paediatrica*, 89(5), 577-581.
- Thompson Jr, R. J., & Gustafson, K. E. (1996). Psychological adjustment of parents and siblings.
- Tivorsak, T. L., Britto, M. T., Klostermann, B. K., Nebrig, D. M., & Slap, G. B. (2004). Are pediatric practice settings adolescent friendly? An exploration of attitudes and preferences. *Clinical pediatrics*, 43(1), 55-61.
- Ulrich, R. S. (1984). View through a window may influence recovery from surgery. *Science*, 224(4647), 420-421.
- Ulrich, R. S. (1991). Effects of interior design on wellness: Theory and recent scientific research. *Journal of health care interior design*, 3(1), 97-109.
- Ulrich, R. S. (2006). Essay: Evidence-based health-care architecture. *The Lancet*, 368, S38-S39.
- Ulrich. (2008). Biophilic design of healthcare environments. *Biophilic design for better buildings and communities*, 87-106.
- Ulrich, R., Zimring, C., Quan, X., Joseph, A., & Choudhary, R. (2004). The role of the physical environment in the hospital of the 21st century. *The Center for Health Design*.
- van Staa, A., Jedeloo, S., van Meeteren, J., & Latour, J. M. (2011). Crossing the transition chasm: experiences and recommendations for improving transitional care of young adults, parents and providers. *Child: care, health and development*, 37(6), 821-832.
- Walch, J. M., Rabin, B. S., Day, R., Williams, J. N., Choi, K., & Kang, J. D. (2005). The effect of sunlight on postoperative analgesic medication use: a prospective study of patients undergoing spinal surgery. *Psychosomatic medicine*, 67(1), 156-163.
- White, R., & Stoecklin, V. L. (2008). Nurturing children's biophilia: developmentally appropriate environmental education for young children. White Hutchinson Leisure & Learning Group.
- Whitehouse, S., Varni, J. W., Seid, M., Cooper-Marcus, C., Ensberg, M. J., Jacobs, J. R., & Mehlenbeck, R. S. (2001). Evaluating a children's hospital garden environment: Utilization and consumer satisfaction. *Journal of environmental psychology*, 21(3), 301-314.
- Yeaple, W., Iltus, S., De Vos, F., & Sabo, K. (1995). Hasbro Children's Hospital: A Post-Occupancy Evaluation. *Unpublished report*.
- Yinnon, A. M., Ilan, Y., Tadmor, B., Altarescu, G., & Hershko, C. (1992). Quality of sleep in the medical department. *The British journal of clinical practice*, 46(2), 88-91.

YAPILANDIRILMIŞ BEDEN EĞİTİMİ VE OYUN PROGRAMININ EĞİTİLEBİLİR DÜZEYDE ZİHİNSEL ENGELLİ ÇOCUKLARDA MOTOR BECERİ GELİŞİMİNE ETKİSİ

EFFECT OF STRUCTURED PHYSICAL EDUCATION AND PLAY PROGRAM ON MOTOR SKILLS DEVELOPMENT OF MILD-LEVEL INTELLECTUALLY DISABLED CHILDREN

Abdulsamet ÇİVİ

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Programı, Muğla-Türkiye

Fatma İlker KERKEZ

Doç. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Programı, Muğla – Türkiye

ORCID No: 0000-0002-5485-1834

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, 10-16 yaş grubu eğitilebilir zihinsel engelli çocuklarda motor beceri düzeyinin (dengeleme, yer değiştirme ve nesne kontrol becerileri) yapılandırılmış beden eğitimi ve oyun programı ile geliştirilmesidir. Çalışma TÜBİTAK 2209- A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı tarafından desteklenen bir proje olup Etik Kurul onayı ile gerçekleştirilmiştir.

Çalışmaya Hakkâri Yüksekova’da yaşayan ve özel bir rehabilitasyon merkezine devam eden toplam 13 eğitilebilir zihinsel engelli çocuk (sekiz kız, beş erkek; yaş ortalaması 14.07±2,36) dahil edilmiştir. Yapılandırılmış beden eğitimi ve oyun programının etkisini belirleyebilmek adına katılımcılara ön ve son test olarak boy, ağırlık, BKİ, el kavrama kuvveti, 6 Dakika Yürüme Testi (6 DYT) ve Motor Davranış Değişikliğine Yönelik Gözlem Formu araştırmacı tarafından öğretmen eşliğinde uygulanmıştır. Ön testlerin tamamlanmasını takiben 6 hafta kuruma gidilerek her çocuğun haftanın 2 günü 30’ar dakikalık yapılandırılmış beden eğitimi ve oyun etkinliklerine bireysel katılımı sağlanmıştır. Özel eğitim merkezinde gerçekleştirilen etkinlikler renkli ve güvenli ekipmanlarla daha çok oyun formunda motor becerilerin gelişimine yönelik olarak araştırmacı tarafından öğretmen gözetiminde uygulanmıştır. Çalışmanın etkililiğini ortaya koymak üzere elde edilen veriler tanımlayıcı istatistik yöntemleri ve Wilcoxon testi ile analiz edilmiştir. Bulgular 6 dakika yürüme, el kavrama kuvveti ve motor gelişim düzeyinin istatistiksel olarak olumlu yönde farklılaştığını göstermiştir ($p<0.05$), fiziksel ölçümlerde (boy, kilo, BKİ) istatistiksel olarak anlamlı farklılık gözlenmemiştir. Çalışma sonunda öğretmenlere memnuniyet anketi uygulanmıştır, öğretmenler yapılandırılmış beden eğitimi ve oyun etkinliklerinin çocukların motor gelişimi için yararlı olduğunu ve bu gibi etkinliklerin düzenli ve daha uzun süreli uygulanması gerektiğini beyan etmiştir.

Bu çalışma eğitilebilir zihinsel engelli çocuklarda okul etkinliklerine ek olarak uygulanan beden eğitimi ve oyun etkinliklerinin motor beceri gelişimini desteklediğini göstermiştir. Özel eğitim kurumlarında düzenli uygulanacak beden eğitimi ve oyun etkinlikleri ile engelli çocuklarda fiziksel, duyuşsal ve motor özelliklerin desteklenmesi ve takibi önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Eğitilebilir zihinsel engelli, yapılandırılmış beden eğitimi ve oyun, motor beceri gelişimi.

ABSTRACT

This study aims to improve the motor skill level (balancing, locomotor, and manipulative skills) of children with mild intellectual disability aged 10-16 via structured physical education and play programme. The study is a project supported by the TÜBİTAK 2209-A University Students Research Projects Support Program and was carried out with the approval of the Ethics Committee.

A total of 13 mild level intellectually disabled children (eight girls, five boys; mean age 14.07±2.36) living in Yüksekova, Hakkari and attending a private rehabilitation center were included in the study.

To determine the effect of structured physical education and game activity, participants were given height, weight, BMI, handgrip strength, 6-Minute Walking Test (6 MWT), "Motor Behavior Change Observation Form" (picking up the ball, putting it back, returning from the tower, passing obstacles, jumping in circles one by one, jumping with both feet and crossing between slaloms) as a pre-and post-test were applied by the researcher in the presence of a teacher. Height, weight, BMI, handgrip strength, 6-Minute Walking Test (6 MWT), and "Motor Skills Change Observation Form" were applied to the participants by the researcher as a pre-and post-test to determine the effect of structured physical education and game activity. After completing the pre-tests, the researcher visited the institution for six weeks, and each child participated in 30-minute structured physical education and played activities two days a week. The activities carried out in the special education center were implemented by the researcher under the supervision of teachers, mainly in the form of games, with colorful and safe equipment. The data obtained to reveal the effectiveness of the study were analyzed with descriptive statistical methods and the Wilcoxon test. Findings showed that 6 minutes walking, handgrip strength, and motor development level differed statistically positively ($p<0.0.5$), no statistically significant difference was observed in physical measurements (height, weight, BMI). At the end of the study, a satisfaction survey was applied to the teachers. As a result, they declared that the structured physical education and play program is beneficial for the motor development of the children and that such activities should be applied regularly and for a more extended period. This study showed that physical education and game activities support motor skills development in mild intellectually disabled children. Therefore, it is essential to keep and monitor disabled children's physical, affective, and motor characteristics with physical education and game activities to be carried out regularly in private education institutions.

Keywords: Mild-level intellectually disabled children, structured physical education and play, motor skills development

Giriş

Sağlık Bakanlığı tarafından hayata geçirilen kamu kurum ve kuruluşlarındaki Engelli Sağlık Kurulu Raporlarını esas alan "Ulusal Engelli Veri Sistemi" verilerine göre 2021 yılı itibarıyla kayıtlı ve hayatta olan engelli sayısı; 1.414.643'ü erkek, 1.097.307'si kadın olmak üzere 2.511.950'dir. Bunların süregelen hastalıklardan sonra en fazla oranı % 17,7 ile zihinsel engellilerdir (385.313 kişi).

Eğitilebilir zihinsel engelliler zekâ bölümleri 50-69 arasında olan çocuklar olup zihinsel engelliler grubunun % 75-85'nini oluştururlar. Gelişimleri normal zekâ bölümüne sahip çocuklardan önemli bir farklılık göstermez, temel akademik beceriler yanında, öz bakım becerilerini öğrenebilirler, ileride yetişkinlik çağındaki geçimlerini sağlayabilecek iş becerisi edinebilirler. Ancak entelektüel işlevsellikte önemli sınırlamalarla karakterize edilebilirler, örneğin öğrenme, akıl yürütme ve problem çözme ve kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerileri gibi uyarlanabilir davranışlarda sınırlılıklar söz konusudur (Keskinova ve Ajdinski, 2018; CDC, 2022). Bahsedilen sınırlamaların yanı sıra, motor beceri gelişimde de yetersizlikler görülür (Frey ve Chow, 2006 ; Simons ve ark., 2008). Frey ve Chow (2006) Kaba Motor Gelişim Testi-2'yi kullanarak, 6 ila 18 yaşları arasındaki zihinsel engelli çocuklarda lokomotor ve nesne kontrolü alt testlerinde normal çocuklardan daha düşük puan aldıklarını göstermiştir. Zihinsel engelli çocukların motor gelişimindeki yetersizlik çocukların günlük yaşam aktivitelerini yapmakta zorlanmalarına ve yaşam kalitelerinin düşmesine yol açtığından çoğunlukla fiziksel aktivite yapmak istemezler. Bu nedenle zihinsel engelli çocukların motor gelişimlerinin desteklenmesi gerektiğini savunan pek çok bilimsel çalışma mevcuttur (Şenlik ve Atılğan, 2019; Hekim ve Tokgöz, 2016; Yılmaz, 2012; Bayazıt ve diğ., 2007). Düzenli bedensel etkinlikler sayesinde zihinsel engelli bireylerin daha rahat hareket etmeleri, temel ihtiyaçlarını giderebilmeleri, eğlenmek ve haz almak gibi çeşitli gereksinimlerini karşılamaları mümkün olmaktadır. Bunun aksine hareket yetersizliği zihinsel engelli çocuklarda çeşitli hastalıklara, obeziteye ve kas zayıflığına neden olabilmektedir. Bu durum hem zihinsel engelli çocuğu hem de ona bakmakla yükümlü olan aile üyesini yaşam kalitesini düşürerek zorlamaktadır.

Ulusal literatür incelendiğinde fiziksel aktivite uygulaması içeren az sayıda deneysel çalışmanın İstanbul, Kocaeli gibi ülkemizin batısında yer alan illerde gerçekleştirildiği görülmektedir (Yılmaz ve Soyer, 2018, Bayazıt ve ark., 2007). Doğu ve Güneydoğuda yapılan çalışmaların azlığı dikkat çekmektedir (Konar ve Şanal, 2020). Bu sebeple projemizde Hakkâri Yüksekova'da yaşayan ve daha önce yapılandırılmış beden

eğitimi ve oyun aktivitesine katılmamış olan eğitilebilir zihinsel engelli çocuklarda motor gelişimin desteklenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma soruları şu şekildedir;

- 1- 6 hafta süreyle haftanın 2 günü 30’ar dakikalık dengeleme, yer değiştirme ve nesne kontrolüne yönelik etkinliklerin 10-16 yaş grubu eğitilebilir zihinsel engelli çocuklarda motor becerilere etkisi var mıdır?
- 2- 6 hafta süreyle haftanın 2 günü 30’ar dakikalık dengeleme, yer değiştirme ve nesne kontrolüne yönelik etkinliklerin 10-16 yaş grubu eğitilebilir zihinsel engelli çocuklarda kilo ve BKİ’ne etkisi var mıdır?

Yöntem

Araştırma Deseni

Araştırma tek grup ön test son test desenli deneme öncesi deneysel modelde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada bağımlı değişken motor gelişim düzeyi, bağımsız değişken ise yapılandırılmış beden eğitimi ve oyun etkinlikleridir.

Örnekleme

Araştırmaya Hakkari Yüksekova’daki özel bir rehabilitasyon merkezine devam eden 10-16 yaş grubu 13 çocuk dahil edilmiştir. Fiziksel aktiviteye katılımı engelleyecek antidepresan ve kas/kemik sistemini etkileyen ilaç kullanan, aynı anda başka bir sportif teste dâhil olan, kronik iltihaplanması ya da açık yarası olan gençler çalışmaya dâhil edilmemiştir. Örnekleme ait veriler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Örnekleme ait tanımlayıcı veriler

	Kız (n=8)	Erkek (n=5)	Min	Max	Toplam (n=13)
Yaş	14,37±2,3	13,60±2,5	10	16	10,07±2,3
Boy (cm)	147,50±12,1	155,00±16,1	128	178	150,3±13,7
Ağırlık (kg)	43,41±12,4	45,54±15,3	26,40	69,80	44,23±13,0
BKİ	19,56±3,41	18,43±2,34	15,72	23,69	19,13±2,9

Veri Toplanması

Çalışmada uygulanan yapılandırılmış beden eğitimi ve oyun etkinliklerinin etkisini belirleyebilmek adına boy, kilo, el kavrama kuvveti, 6 Dakika Yürüme Testi (6 DYT), “Motor Davranış Değişikliğine Yönelik Gözlem Formu” eğitim merkezinde öğretmenleri denetiminde ve bireysel olarak uygulanmıştır.

Boy ölçümü: Mesilife SW-G06B Duvar Tipi Boy Ölçer aleti kullanılarak çıplak ayakla alınmış ve metre cinsinden kaydedilmiştir.

Ağırlık ölçümü: Mekanik baskül kullanılarak çocuklar yalınayak ve üzerlerinde tişört ve eşofman altı ile ölçüm alınmış, kilogram cinsinden kaydedilmiştir.

BKİ: Vücut ağırlığı (kg) / boy uzunluğu (m²) formülüne göre hesaplanmıştır.

El kavrama kuvveti: El kavrama kuvveti ölçümleri için Takei marka el kavrama kuvveti ölçüm dinamometresi kullanılmıştır. Her ölçüm öncesi dinamometre kalibre edilerek çocuğun eline göre ayarlanmıştır. Çocuktan ayakta dururken kolunu 45° yan tarafa açması ve maksimum kuvvetini kullanarak el dinamometresini sıkması istenmiştir. Bu ölçüm sadece baskın el için yapılmıştır. Test iki defa tekrar edilmiş ve en iyi derece kg cinsinden kaydedilmiştir.

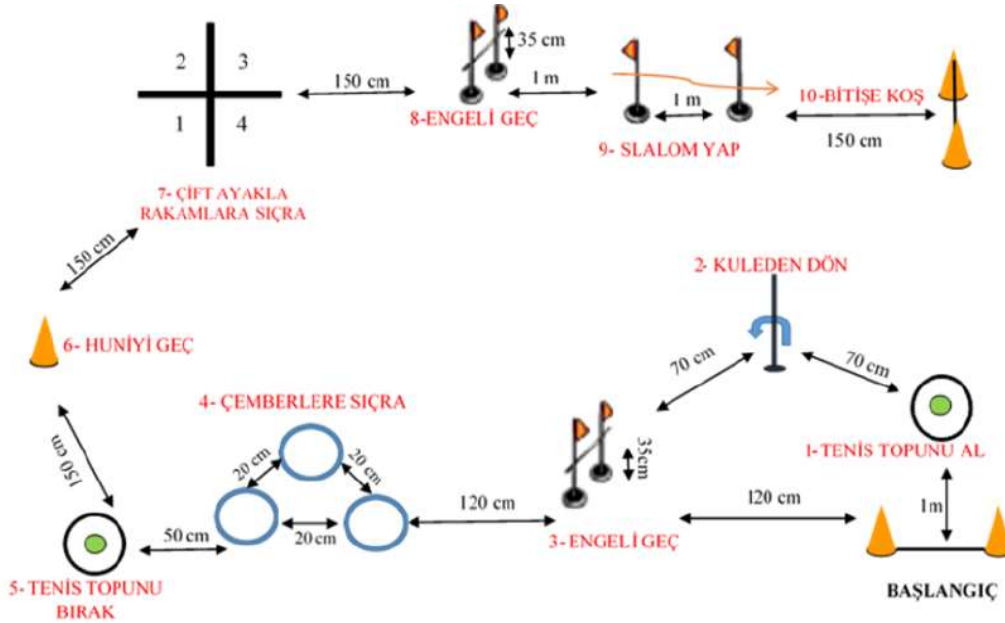
6 Dakika Yürüme Testi (6 DYT): Çocuk ve adölesanlarda 6 dakikada yürüyerek kat edilebilen en fazla mesafeyi ölçmek için uygulanan bir testtir. Literatürde 6 dakikada sağlıklı çocuklar tarafından yürünebilecek mesafe 4-7 m, zihinsel engellilerde ise 4-5 metre arasında değiştiğinden bu çalışmada test için kurumun salonunda 1 metre aralıklara işaretlenmiş 10 metre uzunluğunda bir parkur oluşturulmuştur. Her çocuk

dinlenik vaziyette iken “6 dakika boyunca kendi yürüme hızında koridorda yürümesi gerektiği” anlayabileceği şekilde açıklanmıştır. “Başla” komutu ile test başlatılmıştır, test sırasında testi yapan çocukla birlikte yürünmemiştir, devam etmesi için “çok iyi gidiyorsun” gibi ifadeler kullanılmıştır, 6 dakika içinde aldıkları mesafe metre cinsinden ölçülerek kaydedilmiştir.

Motor Davranış Değişikliğine Yönelik Gözlem Formu: Bayazıt ve diğ. (2007) tarafından eğitilebilir zihinsel engelli çocuklarda atletizm antrenman programının motor özelliklere etkisinin değerlendirilmesi için geliştirilen parkur dikkate alınarak aşağıdaki istasyonlardan oluşan parkur çalışmamızda motor gelişimin değerlendirilmesinde kullanılmıştır.

- 1- Tenis Topunu Al: Katılımcı başlangıç çizgisinden 1 m uzaklıktaki tenis topunu alır.
- 2- Kuleden Dön: Topu elinde tutarak 70 cm uzaklıktaki kulenin dışından döner.
- 3- Engeli Geç: Kuleden 70 cm uzaklıktaki 35 cm yükseklikteki engelin üzerinden istediği gibi geçer.
- 4- Çemberlere sıçra: Engelden 120 cm uzaklıkta, yere 20 cm ara ile yerleştirilmiş çemberlere sırayla sıçrar.
- 5- Topu bırak: Son çemberden 50 cm uzaktaki alana tenis topunu bırakır.
- 6- Huniyi geç: Topu bıraktıktan sonra 150 cm mesafedeki huninin dışından geçer.
- 7- Çift Ayakla Numaralara Sıçra: Yere sabitlenmiş numaralara sırasıyla çift ayakla sıçrar.
- 8- Engeli geç: 120 cm uzaklıktaki 35 cm yükseklikteki engelin üzerinden istediği gibi geçer.
- 9- Slalom Yap: 1 m aralıklı engeller arasından slalom yapar.
- 10- Bitişe koş: 150 cm mesafedeki bitiş çizgisine gelerek bitirir.

Çocuklara sırasıyla ne yapmaları gerektiği birer birer gösterilerek anlatılmıştır. Önceden oluşturulan veri toplama aracına beceriyi uygulama düzeyi 0-5 puan arasında araştırmacı ve öğretmen tarafından ayrı ayrı değerlendirilmiştir (1 puan "yapamadı", 2 puan "az yaptı", 3 puan "yaptı", 4 puan "iyi yaptı", 5 puan ise "çok iyi yaptı"). Öğretmene değerlendirme öncesinde parkur ve değerlendirme kriterleri ile ilgili bilgilendirme yapılmıştır. Veri analizinde alınan toplam puanlar değerlendirilmiştir. Test öncesinde 5 dakika ısınma egzersizleri uygulanmıştır.

Şekil 1. Motor Davranış Değişikliğine Yönelik Gözlem İstasyonu.

Yapılandırılmış Beden Eğitimi ve Oyun Etkinlikleri

Altı haftalık Yapılandırılmış Beden Eğitimi ve Oyun etkinliklerinin içeriği aşağıda Tablo 2’de gösterilmiştir.

Her çalışma 30'ar dakika sürecek şekilde planlanmıştır. Çalışma öncesi yapılan ısınma (5 dk) ve soğuma egzersizleri (5 dk) bu süreye dâhil edilmemiştir. Literatürde hafif zihinsel engellilerde dikkat süresinin 15-20 dakika olduğu belirtilmekle beraber (Sevimli, 2022), aktivite süresi 25 dakika (Yılmaz ve Soyer, 2018), 30 dakika (Davis ve ark., 2010) veya 90 dakika uygulanan çalışmalar da vardır (Bayazıt ve diğ., 2007). Bahsi geçen çalışmalarda bu sürenin ne kadarınızda kesintisiz çalışıldığı ya da dinlenme verilip verilmediği açıklanmamıştır. Bu çalışmada çocukların dikkati dağılmadan etkinliklerden azami şekilde yararlanabilmeleri hedeflenerek 30 dakika şeklinde planlanmıştır. Uygulama sırasında 5'er dakika dinlenme arası verilmiştir. Dinlenmeler dışında çalışma yapılan toplam süre 30 dakikaya tamamlanmıştır. Tüm ölçüm ve etkinlikler kurumun salonunda, slalom çubuğu, antrenman çemberi, tenis topları, tatami (rakam yazılı), renkli toplar kullanılarak gerçekleştirilmiştir (Şekil 1).

Tablo 2. Yapılandırılmış Beden Eğitimi ve Oyun Aktiviteleri.

		1.Hafta	2.Hafta	3.Hafta	4.Hafta	5.Hafta	6.Hafta
1.	Gün	M: Düz çizgi çizme, kıvrımlı çizgi çizme çalışmaları L: Koşu-Atlama-Sıçrama	M: Noktaları tamamlama, eksikleri tamamlama L: Yuvarlama	M: Daireleri boyama, farklı geometrik şekilleri boyama L: Mandal oyunu ve Koşu-Atlama-Sıçrama	M: Balonla vurma ve isabet çalışmaları M: Su şişeleri ile kol egzersizleri L: Çemberlerin içinde dışında yer değiştirme	M: Hedefe atma L: Öne, geri, yanlara, kendi çevresinde yürüme, koşma, dönme	M: Oyun hamuru ile çeşitli nesnelere yapma M: Su şişeleri ile kol egzersizleri L: Denge sırası üzerinde yürüme, halat üzerinde yürüme
2.	Gün	M: Şeklin aynısını bulma, şekilleri boyama L: Koşu-Atlama-Sıçrama	M: Şekilleri çizme, gerçek büyüklüklerine göre sıralama L: Koordinasyon Parkuru	M: Kaşıkla top taşıma ve hedefe aktarma L: Parkurda Top Toplama	M: Noktaları koyma, şekillerin doğru sıralama L: Engellerin üstünde düşmeden hareket etme	M: Şekillerin eksiklerini tamamlama, dörtgenleri bulma L: Koordinasyon Parkuru	M: Kâğıt katlama uçak yapma L: Branda üzerinde sürünme, dönme, yuvarlanma

Şekil 1: Etkinliklerde kullanılan malzeme örnekleri.

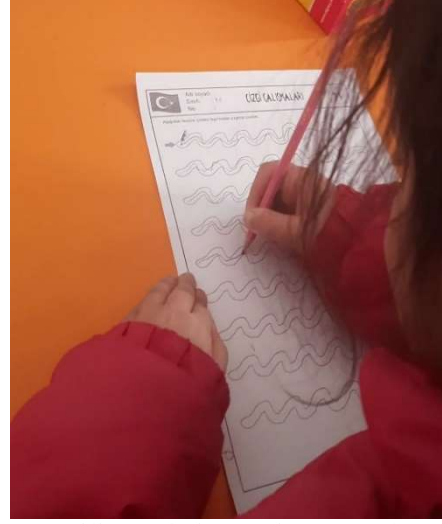

Şekil 2: Manipulasyon çalışması örneği

Şekil 3: Dengeleme çalışması örneği.

Şekil 4: Manipulasyon çalışması örneği.

Verilerin Analizi

Elde edilen verilere SPSS 22.0 paket programında tanımlayıcı istatistiksel işlemler (ortalama, standart sapma) ile grubun kendi içerisinde gelişim düzeyini belirlemek için Non-Parametrik Wilcoxon İşaretlenmiş Mertebeler Testi kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır.

Bulgular

Araştırma sorularına göre elde edilen bulgular sırasıyla sunulmuştur.

Öncelikle 6 hafta süreyle haftanın 2 günü 30'ar dakikalık dengeleme, yer değiştirme ve nesne kontrolüne yönelik etkinliklerin 10-16 yaş grubu eğitilebilir zihinsel engelli çocuklarda motor becerilere etkisi olup olmadığı ön test son test verilerine uygulanan Wilcoxon Testi ile analiz edilerek Tablo 3.'de sunulmuştur.

Tablo 3. Motor gelişime yönelik Wilcoxon testi sonuçları.

Motor Gelişimin Değerlendirmesine Yönelik Uygulanan Testler	Sıralar	N	S.O.	S.T	Z	p
6 Dakika Yürüme Ön Test (395,87±40,8 m)	Negatif	0	0,0	0,0		
6 Dakika Yürüme Son Test (495,30±52,30 m)	Pozitif	13	0,7	0,91	-3,180	0,01
	Eşit	0				
	Toplam	13				
El Kavrama Kuvveti Ön Test (14,89± 6,3 kg)	Negatif	0	0,0	0,0		
El Kavrama Kuvveti Son Test (19,65±6,9 kg)	Pozitif	13	0,7	0,91	-3,181	0,01
	Eşit	0				
	Toplam	13				
Motor gelişim gözlem formu Ön Test (22,15±3,7)	Negatif	0	0,0	0,0		
Motor gelişim gözlem formu Son Test (36,5± 5,4)	Pozitif	13	0,7	0,91	-3,185	0,01
	Eşit	0				
	Toplam	13				

Tablo 3 incelendiğinde 6 hafta uygulanan beden eğitimi ve oyun etkinliklerinin ölçülen tüm parametrelerde tüm çocuklarda pozitif yönde gelişme sağladığı görülmektedir.

6 hafta süreyle haftanın 2 günü 30'ar dakikalık dengeleme, yer değiştirme ve nesne kontrolüne yönelik etkinliklerin 10-16 yaş grubu eğitilebilir zihinsel engelli çocuklarda kilo ve BKİ'ne etkisini incelemek amacıyla uygulanan Wilcoxon Testi bulguları Tablo 4.'de sunulmuştur.

Tablo 4. Kilo ve BKİ ilişkin Wilcoxon testi sonuçları.

Kilo ve BKİ	Sralar	N	S.O.	S.T	Z	p
Kilo ön test (44,23±13,0 kg) Kilo son test (44,09±12,7 kg)	Negatif	9	5,61	50,50	-,908	,364
	Pozitif	3	9,17	27,50		
	Eşit	1				
	Toplam	13				
BKİ Ön Test (19,13±2,9) BKİ Son Test (19,08±2,8)	Negatif	9	5,39	48,50	-,746	,456
	Pozitif	3	9,83	29,50		
	Eşit	1				
	Toplam	13				

Tablo 4 incelendiğinde 6 haftalık beden eğitimi ve oyun uygulaması boyunca 9 çocuğun kilo verdiği, 3 çocuğun kilo aldığı, 1 çocuğun aynı kiloda kaldığı görülmektedir. Bu farklılıklar istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$).

Tartışma

Literatürde zihinsel engelli çocuklarda yapılan düzenli fiziksel aktivitenin sosyalleşme, iletişim, olumsuz davranışlar üzerindeki etkileri, günlük yaşam becerileri, sağlıklı ilişkiler, kendini ifade etme, akademik beceriler, benlik saygısı gibi özellikler, denge, motor beceriler ve yaşam kalitesi üzerinde olumlu etkileri olduğuna dair bulgular mevcuttur (Hsu ve diğ., 2021; Xu ve diğ., 2020; Korkusuz, 2019; Şeker, 2019). Bu sonuçlar çalışmamızın bulgularını desteklemektedir. Konar ve Şanal (2020) hafif zihinsel engelli 14-17 yaş arası 31 erkek çocuğun katıldığı 8 haftalık fiziksel aktivite, egzersiz ve spor programının sonunda ön test-son test sonuçlarına göre BKİ'lerinde anlamlı farklılık bulunmadığını, kilo, dinlenik nabız, maksimal nabız, anaerobik ve koordinasyon parametrelerinde anlamlı farklılıklar olduğunu kaydetmiştir. Son test bakımından çalışmamızda kiloda fark bulunmamasının sebebi çalışma süresi ve türünden kaynaklanmaktadır. Bahsedilen çalışmada haftada 2 gün, günlük 60'ar dakikalık fiziksel aktivite ve spor programı (basitten karmaşığa doğru olmak üzere öğrencilere eğitsel oyunlar, toplu egzersizler, koordinasyon, ses ve müzikli oyunlar ile çabuk kuvvet egzersizleri) uygulandığı ifade edilmiştir.

Şenlik ve Atılgan (2019) 10-18 yaş grubu 40 hafif zihinsel engelli adölesanın katıldığı çalışmada düzenli egzersiz programının motor becerilere etkisini araştırmıştır. Bizim çalışmamızda çocukların boy, kilo ve BKİ değerleri Şenlik ve Atılgan'ın (2019) bulgularına göre düşüktür. Bahsedilen çalışmada düzenli fiziksel aktivitenin hafif zihinsel engelli adölesanlarda motor becerileri geliştirdiğini, fiziksel aktivite seviyesinin ve fiziksel uygunluğun istatistiksel olarak anlamlı derecede arttığını kaydetmişlerdir. Bu sonuçlar da çalışma bulgularımızla paralellik göstermektedir.

Sonuç

Bu araştırma sonucunda, Hakkari'de yaşayan daha önce hiçbir yapılandırılmış beden eğitimi ve oyun etkinliğine katılmamış olan hafif zihinsel engelli 10-16 yaş çocuklarda 6 hafta (30 dakikalık 12 seans) yapılandırılmış beden eğitimi ve oyun programının motor beceri düzeyini olumlu etkilediği tespit edilmiştir. Etkinlik başlangıcında hiç öne sıçramayı bilmeyen 2 katılımcı öne birkaç sefer sıçrayabilir hale gelmiştir.

Özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerimizde yaşayan engelli çocukların düzenli ve uzun süreli yapılandırılmış beden eğitimi ve oyun aktiviteleriyle sosyal, duyuşsal ve motor gelişimlerinin desteklenmesi için daha fazla proje çalışmasına gereksinim vardır. Bu çalışmaların çocuklarda olduğu kadar ebeveynlerde ve kurumlardaki etkisi de derinlemesine nitel çalışmalarla incelenmelidir.

Kaynaklar

- Bayazıt B, Meriç B, Aydın M, Seyrek E. (2007). Eğitilebilir Zihinsel Engelli Çocuklarda Eğlenceli Atletizm Antrenman Programının Psikomotor Özelliklere Etkisi. SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2007, V (4) 173-176.
- Centers for Disease Control and Prevention CDC (2022). Facts About Intellectual Disability in Children, <https://www.cdc.gov/ncbddd/childdevelopment/facts-about-intellectual->

disability.html#:~:text=Intellectual%20disability%20is%20a%20term,disability%20vary%20greatly%20in%20children Erişim Tarihi: 25.03.2022

- Engelli ve Yaşlı İstatistik Bülteni (2021). Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Ulusal Engelli Veri Sistemi, https://www.ailevecalisma.gov.tr/media/73073/eyhgm_istatistik_bulteni_subat2021.pdf.
- Frey, G. C., & Chow, B. (2006). Relationship between BMI, physical fitness, and motor skills in youth with mild intellectual disabilities. *International Journal of Obesity*, 30, 861-867.
- Hekim M, Tokgöz M. (2016) Zihinsel Engelli Çocuklarda Motor Gelişim Yetersizlikleri: Motor Gelişimin Desteklenmesinde Fiziksel Aktivite ve Sporun Önemi. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt.8 Sayı.17, 489-501.
- Hsu, P.-J.; Yeh, H.-L.; Tsai, C.-L.; Chu, C.-H.; Chen, F.-C.; Pan, C.-Y. Effects of a Floor Hockey Intervention on Motor Proficiency, Physical Fitness, and Adaptive Development in Youths with Mild Intellectual Disabilities. *Int. J. Environ. Res. Public Health* 2021, 18, 7059. <https://doi.org/10.3390/ijerph18137059>
- İlhan, L., Kırımoğlu, H., Çokluk, G.F. (2013). The effect of special physical education and sports program on the quality of life of the children with mental retardation. *Nigde Univ. J. Phys. Educ. Sport Sci.* 7, 1-8.
- Keskinova, A. ve Ajdinski, G. (2018). Learning Problems in Children with Mild Intellectual Disability. (IJCRSEE) *International Journal of Cognitive Research in Science, Engineering and Education* Vol. 6, No:1, doi:10.5937/ijcrsee1801031K.
- Konar N, Şanal A. (2020). Fiziksel Aktivite, Egzersiz ve Sporun Hafif Zihinsel Engelli Bireylerin Anaerobik ve Koordinasyon Parametreleri Üzerine Etkilerin Araştırılması. *Int J Sport, Exer & Train Sci*, 2020, Vol 6, Issue 1, 37-44.
- Korkusuz S. (2019). Fiziksel Etkinlik ve Dikkat Eğitimi Uygulamalarının Zihinsel Engelli Öğrencilerin Motor Beceri, Görsel Bellek, Algı ve Dikkat Düzeylerine Etkisi. Uşak Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, YÖK Tez Numarası: 567369.
- Simons, J., Daly, D., Theodorou, F., Caron, C., Simons, J., Andoniadou, E. (2008). Validity and reliability of the TGMD-2 in 7-10-year-old Flemish children with intellectual disability. *Adapt Phys Activ Q*, 25(1):71-82. doi: 10.1123/apaq.25.1.71. PMID: 18209245.
- Şeker, F.S. (2019). Entelektüel Yetersizliği Olan Çocuklarda Hareket Eğitiminin Denge Becerilerine Etkisi. Doktora Tezi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Manisa.
- Şenlik, M. K., Atılğan, E. (2019). Hafif zihinsel engelli adölesanlarda düzenli egzersiz programının motor beceriler üzerine etkisi. *Journal of Exercise Therapy and Rehabilitation*, 6(3):140-148.
- Xu, C., Yao, M., Kang, M., Duan, G. (2020). Improving Physical Fitness of Children with Intellectual and Developmental Disabilities through an Adapted Rhythmic Gymnastics Program in China. *Hindawi BioMed Research International*, Article ID 2345607, 10 pages <https://doi.org/10.1155/2020/2345607>
- Yılmaz, H. (2012). Eğitilebilir Düzeyde Zihinsel Engelli Öğrencilerde Yapılan Beden Eğitimi ve Spor Derslerinin Biyomotorik Özellikler Üzerine Etkisinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Spor Bilimleri Anabilim dalı, Isparta.
- Yılmaz, A ve Soyer, F. (2018). Effect of Physical Education and Play Applications on School Social Behaviors of Mild-Level Intellectually Disabled Children. *Education Sciences*, 8, 89; doi:10.3390/educsci8020089.

WORLD CHILDREN CONFERENCE-III

Özay Günsel Children University
Near East University
University of Kyrenia

ÇOCUKLUKTA YAPILAN EGZERSİZİN ŞİMDİKİ VE GELECEK YAŞAM DÖNEMLERİ SAĞLIĞINA ETKİLERİ

Merve KÖSE

Lokman Hekim Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Ankara, Türkiye
ORCID: 0000-0002-0003-998X

Temel ÇAKIROĞLU

Lokman Hekim Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Ankara, Türkiye
ORCID: 0000-0003-2367-1133

Eda Akkız AĞAŞÇIOĞLU

Lokman Hekim Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Ankara, Türkiye
ORCID: 0000-0001-7550-8245

ÖZET

İnsan doğduğu andan itibaren fiziki, motor ve psikolojik gelişimi için hareket etmeye gereksinim duyar. Sağlıklı gelişim düzenli ve doğru yapılan egzersiz ve fiziksel aktivite ile ilişkilidir. Teknolojik ilerleme ile birlikte yaşam koşullarının değişimi, uzun süren okul saatleri, ekran karşısında geçirilen uzun zaman, başta çocuklar olmak üzere toplumun tüm kesimlerinin daha az hareket etmelerine neden oldu. Çocuklar sokaklar, oyun alanları yerine ekran karşısında zaman geçirmeye başladılar. Araştırmalar okul çağı çocuklarının fiziksel aktivite düzeylerinde belirgin derecede azalma olduğunu göstermektedir. Yetersiz fiziksel aktivite çocukların sağlıklı gelişimini sekteye uğratmakta ve beraberinde birçok hastalığa zemin hazırlamaktadır. Hatta bu hastalıkların erken yaşta görülmesine olanak sağlamaktadır. Hareketsizlik başta obezite olmak üzere; kardiyovasküler hastalıklar, hipertansiyon, tip II diyabet ve kanser türlerine yakalanma olasılığını artırır. Diğer taraftan erken yaşlarda düzenli yapılan egzersiz ve fiziksel aktivite sağlıklı gelişim ve gelecekteki yaşam kalitesi için önemli bir yatırım niteliğindedir. Araştırmalar egzersizin çocuklarda aşırı kilo alımını engellediği, diyabet, kanser vb hastalıklara yakalanma riskini azalttığını, kas, kemik, motor nöron gelişimini olumlu etkilediği, nöronlar arası bağlantıları güçlendirdiği yönündedir. Yine çalışmalar egzersizin çocuklarda kaygı ve depresyon vb. durumları düzelterek özgüven gelişimine olumlu etkilerini işaret etmektedir. Ayrıca araştırmalar çocukların genetik potansiyellerine ulaşmaları için egzersizin önemini ortaya koymaktadır. Egzersiz çocukların sağlıklı gelişimini destekleyen, ruhsal ve fiziksel açıdan nitelikli bir yaşam sunan, bununla birlikte gelecekteki yaşam kalitenin alt yapısını hazırlayan önemli bir araçtır. Araştırmamızın amacı çocukluk döneminde yeterli düzeyde yapılan egzersizin şimdiki ve gelecek yaşam dönemleri üzerine olan olası sağlık etkilerini literatür ışığında değerlendirmektir.

Anahtar Kelimeler: Çocukluk çağı, sağlıklı gelişim, egzersiz.

Effects of Childhood Exercise on Health of Current and Future Life Cycles

From the moment of birth, people need to move for their physical, motor and psychological development. Healthy development is associated with regular and correct exercise and physical activity. The change in living conditions, long school hours, long time spent in front of the screen, along with technological progress, caused all segments of the society, especially children, to act less. Children began to spend time in front of the screen instead of playgrounds. Studies show that there is a significant decrease in physical activity levels of school-age children. Insufficient physical activity hinders the healthy development of children and paves the way for many diseases. It even allows these diseases to be seen at an early age. Inactivity, especially obesity; increases the likelihood of developing cardiovascular diseases, hypertension, type II diabetes and cancer. On the other hand, regular exercise and physical activity at an early age is an important investment for healthy development and future quality of life. Studies show that exercise prevents

excessive weight gain in children, reduces the risk of developing diseases such as diabetes, cancer, etc., positively affects muscle, bone, motor neuron development, and strengthens interneuronal connections. Again, studies point out the positive effects of exercise on the development of self-confidence by correcting situations such as anxiety and depression in children. In addition, studies reveal the importance of exercise for children to reach their genetic potential. In brief, exercise is an important tool that supports the healthy development of children, provides a spiritually and physically qualified life, and prepares the infrastructure for the quality of life in the future. The aim of our research is to evaluate the possible health effects of adequate exercise in childhood on current and future life periods in the light of the literature.

Keywords: Childhood, healthy development, exercise.

Kaynakça

- Saygın, Ö., Polat, Y. ve Karacabey, K. (2005). Çocuklarda hareket eğitiminin fiziksel uygunluk özelliklerine etkisi. Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Tıp Dergisi, 19(3), 205-212.
- Janssen, I., Katzmarzyk, P. T., Boyce, W. F., ve Pickett, W. (2004) The independent influence of physical inactivity and obesity on health complaints of 6th to 10th grade Canadian youth. Journal of Physical Activity and Health, 1, 331-343.
- Taşkın, G. ve Özdemir, F. N. Ş. (2018). Çocuklarda egzersizin önemi. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 23(2), 131-141.

10-13 YAŞ ARASI KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİ ALAN BİREYLERİN FİZİKSEL AKTİVİTELERE KATILIMI VE SOSYALLEŞME DURUMLARININ İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF PARTICIPATION IN PHYSICAL ACTIVITIES AND SOCIALIZATION OF INDIVIDUALS AGED 10-13 WHO RECEIVED INCLUSIVE EDUCATION

Mehmet ILKIM

*Doç. Dr. İnönü Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Engellilerde Beden Eğitimi ve Spor Bl, Malatya-Türkiye
ORCID:0000-0003-0033-8899*

Cemile Nihal YURTSEVEN

*Öğr. Gör. Dr. İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bl. İstanbul, Türkiye
ORCID:0000-0001-8201-0752*

ÖZET

Kaynaştırma eğitimi alan bireyler Rehberlik Araştırma Merkezleri (RAM) tarafından okullara yönlendirilirler ve raporları dahilinde eğitim almaktadırlar. Bu bireyler eğitim anlamında yeterli tedbirler alınmadığında yaşadıkları sürece bağımlı bir hayat sürerler. Fiziksel aktiviteler kaynaştırma eğitimi alan bireylerin sosyalleşmelerini pozitif anlamda destekleyen önemli bir etkidir. Bu çalışmanın amacı düzenli fiziksel aktivitelerin kaynaştırma eğitimi alan bireyler üzerindeki etkisini incelemektir. Bu amaçla Malatya Yeşilyurt ilçesinde düzenli fiziksel aktivitelere katılan ve yaşları 10-13 arasında değişen 14 kaynaştırma eğitimi alan bireylerin velileri ile yüz yüze görüşmeler sağlandı. Görüşme kapsamında kaynaştırma eğitimi alan bireylerin velilerine fiziksel aktiviteler ile birlikte çocuğunuzda ne tür değişimler görüldü. 6 veli çocuklarında kendilerini ifade edebilme anlamında olumlu gelişmeler gördüklerini, 7 veli çocuklarının gerek ev ortamında gerekse toplumsal alanda kendilerini daha iyi ifade edebildiklerini belirtirken bir veli ise çocuklarındaki içe kapanıklığın devam ettiğini ifade etti. Veri toplama metodu olarak nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Verilerin toplanmasında odak grup görüşmelerinden faydalanılmış ve görüşmeler sırasında yarı yapılandırılmış soru formu kullanılmıştır. Nitel araştırma metodlarından mülakat tekniği tercih edilmiştir.

Sonuç olarak 10-13 yaş arası kaynaştırma eğitimi alan bireylerin fiziksel aktivitelere katılımları sonucunda sosyalleşmeleri olumlu yönde gelişmiştir. Kaynaştırma eğitimi alan çocukların toplumsal alanda bulunmaları bireylerin aile yaşam memnuniyetlerine olumlu katkı sağladığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kaynaştırma, Fiziksel aktivite, Sosyalleşme

ABSTRACT

Individuals receiving inclusive education are directed to schools by the Guidance Research Centers (RAM) and receive training within the scope of their reports. If suitable conditions are not provided in educational institutions for these individuals, they lead a dependent life as long as they live. If adequate educational measures are not taken for these individuals, they have to live a dependent life throughout their lives. Physical activities are important factors that contribute positively to the socialization of individuals receiving inclusive education. The aim of this study is to examine the effect of regular physical activities on individuals receiving inclusive education. For this purpose, face-to-face interviews were held with the parents of 14 children who received inclusive education between the ages of 10-13 and participated in regular physical activities in Malatya Yeşilyurt district. Within the scope of the interview, the parents of the individuals who received inclusive education were asked what kind of changes were seen in their children as a result of participation in physical activities. While 6 parents stated that they saw positive developments in terms of expressing themselves in their children, 7 parents stated that their children were able to express themselves better both in the family and in the social arena, while one parent stated that the introversion in their children continued. Qualitative research method was preferred as data collection method. Focus group

interviews were used to collect data and a semi-structured interview form was used during the interviews. The interview technique, one of the qualitative research methods, was preferred.

As a result, the socialization of individuals between the ages of 10-13 who received inclusive education has improved positively as a result of their participation in physical activities. It has been determined that the presence of children receiving inclusive education in the social area has a positive effect on their families' life satisfaction.

Keywords: Inclusion, Physical activity, Socialization

GİRİŞ

Özel eğitime gereksinim duyan bireyler bireysel özellikleri ve eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından farklılık gösterir((Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği,2012), bu özelliklerinden dolayı özel gereksinimli bireyler olarak adlandırılırlar. Özel gereksinimli bireylerin bağımsız yaşam becerilerini en üst seviyeye çıkarmayı hedefleyen, bireysel olarak planlanan, düzenli olarak uygulanan dikkatli bir biçimde değerlendirilen öğretim hizmetlerinin tümüne özel eğitim programları denilmektedir. Bu sebeple engelli bireylerin bağımsız hareket etmeleri, toplumla kaynaşmalarının sağlanması önemsenmektedir (Eripek, 2005; Aral ve Gürsoy, 2007). Eğitim ortamlarının özel gereksinimli bireylerin ihtiyaçlarına cevap verecek yeterlilikte ve nitelikte olması önemlidir. Bu nedenle kaynaştırma eğitimine başlamadan önce bu durum göz önünde bulundurulmalıdır. Kaynaştırma eğitiminde okul ayrımı yapılmamalıdır. Tüm okulların kaynaştırma eğitimini verecek yeterliliğinin olması gerekir. Farklı tür ve düzeylerde özel eğitime ihtiyaç duyan bireyler için gerekli düzenlemelerin yapılması ve bireyin okula değil, okulun özel gereksinimli bireye uyum sağlaması gerekmektedir (Kırcaali – İftar, 2010).

Özel gereksinimli bireylerin özel eğitim hizmetlerinden faydalanabilmeleri için yetkili makamlarca tanınmasının doğru yapılması gerekmektedir. Bu bireylere yönelik yapılan farklı tanımlar bireylerin eğitim öğretim gördükleri okullarda özel eğitim hizmetlerinin doğru yönetimi bu öğrenciler için hazırlanan fonların yerinde kullanılması bakımından önem arz eder. (Cavkaytar, 2014). Okullardaki kaynaştırma uygulamalarının icra edilmesinde özel gereksinimli bireylerin performans durumları, sınıftaki öğrenci sayısı, sınıf öğretmeninin tutumu ve deneyimi önemli etken olarak görülmektedir. Ayrıca en önemli etkenin genel eğitim sınıfına dahi edilen özel gereksinimli olan ve olmayan bireylere ve sınıf öğretmenine destek hizmetleri sağlamak olduğu belirtilmektedir (Salend ve Duhaney, 1999). Kaynaştırma eğitiminin amacına uygun yürütülmesi özel gereksinimli bireylerin eğitiminde doğrudan veya dolaylı olarak destek sağlayan herkesin sorumluluk alması, olumlu bir tutum sergilemesiyle doğrudan ilgilidir (Sarı, 2003). Kaynaştırma sınıflarında öğretmenlerin tutum ve davranışları her zaman belirleyici olur. Bu durum kaynaştırma eğitimi alan bireyleri olumlu veya olumsuz etkiler. Tutumlar 3 bileşen üzerinden sergilenmelidir. Bunlar; duygu, düşünce ve davranışlardır. Böylelikle tutumlar öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilere yönelik duygu, düşünce ve davranışlarını etkiler (Şekercioğlu, 2010)

Ülkemizde Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği(ÖEHY) 1997 yılında yayımlanan 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ve bu KHK hükümlerine dayanılarak hazırlanmıştır (2006), Bu yönetmelikle beraber özel gereksinimi olan bireylerin okul öncesi eğitimleri zorunlu hâle getirilmiş ve son yönetmelikteki açıklamada, kaynaştırma eğitiminin uluslararası literatür ile paralel bir tanıma ulaştığı görülmektedir(Özaydın ve Çolak 2011).

MATERYAL METOD

Veri toplama metodu olarak nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Verilerin toplanmasında odak grup görüşmelerinden faydalanılmış ve görüşmeler sırasında yarı yapılandırılmış soru formu kullanılmıştır. Nitel araştırma metotlarından mülakat tekniği tercih edilmiştir. Malatya Yeşilyurt ilçesinde düzenli fiziksel aktivitelere katılan ve yaşları 10-13 arasında değişen 14 kaynaştırma eğitimi alan bireylerin velileri ile yüz yüze görüşmeler sağlandı. Görüşme kapsamında kaynaştırma eğitimi alan bireylerin velilerine fiziksel aktiviteler ile birlikte çocuğunuzda ne tür değişimler görüldü

BULGULAR

Veri toplama metodu olarak nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. 6 veli çocuklarında kendilerini ifade edebilme anlamında olumlu gelişmeler gördüklerini, 7 veli çocuklarının gerek ev ortamında gerekse toplumsal alanda kendilerini daha iyi ifade edebildiklerini belirtirken bir veli ise çocuklarındaki içe kapanıklığın devam ettiğini ifade etti.

Tablo 1: Velilerin Özel Bireyler Hakkındaki Görüşleri

Velî sayısı	Birey kendisini ifade eder	Birey daha aktif	Birey içine kapanık
6	7	1	

Tablo 1'e göre 6 veli çocuklarında kendilerini ifade edebilme anlamında olumlu gelişmeler gördüklerini, 7 veli çocuklarının gerek ev ortamında gerekse toplumsal alanda kendilerini daha iyi ifade edebildiklerini belirtirken bir veli ise çocuklarındaki içe kapanıklığın devam ettiğini ifade etti.

SONUÇ

Fiziksel aktivitelerin yeterince anlaşılabilmesi ve insanların fiziksel aktiviteler hakkındaki yanlış bilgileri veya bilgi eksiklikleri toplum sağlığını olumsuz yönde etkilemektedir. Hareketsiz yaşamla birlikte diyabet, osteoporoz, obezite, kalp-damar hastalıkları, hipertansiyon gibi kronik hastalıkların görülme sıklığı artmaktadır (Gür ve Küçüköğlü, 1992).

Günümüzde kronik hastalıklar her geçen gün artmasına rağmen, sunulan tedavi yöntemlerinin çoğunun iyileşmeden çok bulguları hafifletici etkileri olması yaşam kalitesi çalışmalarına verilen önemi artırmıştır (Fidan, Ünal ve Demiral, 2003).

Sonuç olarak 10-13 yaş arası kaynaştırma eğitimi alan bireylerin fiziksel aktivitelerdeki katılımları sonucunda sosyalleşmeleri olumlu yönde gelişmiştir. Kaynaştırma eğitimi alan bireylerin toplumsal alanda bulunmaları bireylerin aile yaşam memnuniyetlerine olumlu katkı sağladığı tespit edilmiştir.

KAYNAKLAR

- Aral, N. ve Gürsoy, F. (2007). Özel Eğitim Gerektiren Çocuklar ve Özel eğitime Giriş. Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.
- Cavkaytar, A. (2014). Özel eğitime gereksinim duyan çocuklar ve özel eğitim, İbrahim H. Diken (Editör) Pegem Akademi.
- Eripek, S. (2005), Özel Eğitim. Okulöncesi Öğretmenliği Lisans Programı Ders Kitabı, Ed.: S. Eripek, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını No:756.
- Fidan D., Ünal B. ve Demiral Y., (2003). Sağlığa İlişkin Yaşam Kalitesi Kavramları, 3-8.
- Gür, H. ve Küçüköğlü, S., (1992). Yaşlılık ve fiziksel aktivite, Roche Yayınları, 9.
- Kırcaali-İftar, G. (2010). Kaynaştırmanın temelleri. Seminer notu. 12.09.2011, <http://kaynastirmaprojesitohumotizmvaikferg.edublogs.org/2010/09/06/sunum-1>.
- Millî Eğitim Bakanlığı, (2012). Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitim http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/63/11/970866/dosyalar/2012_12/27125737_zeletmgereksnmolanocuklar.doc (Erişim tarihi: 20.06.2017)
- Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (2006). 31.05.2006 Tarih ve 26184 Sayılı Resmi Gazete.
- Özaydın, L., & Çolak, A. (2011). Okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ve okul öncesi eğitimde kaynaştırma eğitimi hizmet içi eğitim programına ilişkin görüşleri. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 1(1), 189-226.
- Salend, S. J. (1998). Efecttve mainstreaming. *Columbus, Ohio Merrill Publishing Co.*
- Sarı, A. (2003). Thermal reliability test of some fatty acids as PCMs used for solar thermal latent heat storage applications. *Energy conversion and management*, 44(14), 2277-2287.
- Sekercioglu, C. H. (2010). Ecosystem functions and services. *Conservation biology for all*, 2010, 45-72.

DÜZENLİ FİZİKSEL AKTİVİTELERE KATILAN DOWN SENDROMLU BİREYLERİN TOPLUMSAL ALANA ADAPTASYONLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

EVALUATION OF THE ADAPTATION OF INDIVIDUALS WITH DOWN SYNDROME TO THE
SOCIAL AREA WHO PARTICIPATE IN REGULAR PHYSICAL ACTIVITIES

Cemile Nihal YURTSEVEN

Öğr. Gör. Dr. İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bl. İstanbul, Türkiye
ORCID:0000-0001-8201-0752

Mehmet ILKIM

Doç. Dr. İnönü Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Engellilerde Beden Eğitimi ve Spor Bl, Malatya-Türkiye
ORCID:0000-0003-0033-8899

ÖZET

Down sendromlu bireyler akranlarına göre bir olguyu zor öğrenip kolay unutulabilme eğilimindedirler. Fizyolojik yapılarından dolayı obezite sorunu yaşamaktadırlar. Bu nedenle down sendromlu bireyler kontrollü olarak hareket halinde olmalıdırlar. Bu çalışmanın amacı düzenli fiziksel aktivitelere katılan down sendromlu bireylerin toplumsal alana adaptasyonlarının değerlendirilmesidir. Bu amaçla Malatya Büyükşehir Belediyesi bünyesinde Down sendromlu bireylerin sosyalleşmesine yönelik hizmete açılan Gülen Yüzler Cafe’de çalışan 12 Down sendromlu bireyin aileleriyle ve kurum yetkilileriyle görüşme sağlandı. Görüşme kapsamında kurum yetkililerine down sendromlu bireylerin haftada kaç gün kaç saat çalıştıkları, Cafe müşterileri ile ne ölçüde iletişim kurdukları, iletişimler sonucunda down sendromlu bireylerde ne tür değişikliklerin yaşandığı soruldu. Ailelere ise çocuğunuzda nasıl değişimler gözlemlediniz sorusu soruldu. Gülen Yüzler Cafe Kurum yetkilileri down sendromlu bireylerin haftada 4 gün çalıştıkları her vardiyanın 4 saatten oluştuğunu belirttiler. Ayrıca bireylerde sosyalleşme, toplum ile iç içe olma ve öz güvenlerinin oluşması adına olumlu değişimler sağlandığı belirtildi. Aileler ise ‘çocuklarının toplum ile iç içe olmaları onların öz güvenlerine katkı sağlamasına sebebiyet oluşturdu’ açıklamaları yapıldı.

Veri toplama metodu olarak nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Verilerin toplanmasında odak grup görüşmelerinden faydalanılmış ve görüşmeler sırasında yarı yapılandırılmış soru formu kullanılmıştır. Nitel araştırma metotlarından mülakat tekniği tercih edilmiştir.

Sonuç olarak düzenli fiziksel aktivitelere katılan down sendromlu bireylerin toplumsal alana adaptasyonlarının olumlu yönde değişim gösterdiği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Fiziksel aktivite,down sendromu, toplum

ABSTRACT

Compared to their peers, individuals with Down syndrome tend to learn a phenomenon difficult and forget it easily. They suffer from obesity problem due to their physiological structure. For this reason, individuals with Down syndrome should be on the move in a controlled manner. The aim of this study is to evaluate the social adaptation of individuals with Down syndrome who participate in regular physical activities. For this purpose, interviews were held with the institution officials and families of 12 individuals with Down syndrome working at the Smiling Faces Cafe, which provides services for the socialization of individuals with Down syndrome through Malatya Metropolitan Municipality. Within the scope of the interview, the officials of the institution were asked how many days and how many hours a week individuals with Down syndrome work. In addition, it was asked to what extent individuals with Down syndrome communicate with Cafe customers and what kind of changes occur in them as a result of these communications. The parents were asked what kind of changes you observed in your child. Smiling Faces Cafe Institution officials stated that individuals with Down syndrome work 4 days a week and each shift consists of 4 hours. In addition, it

was stated that positive changes were achieved in individuals in terms of socialization, being intertwined with the society and building their self-confidence. Families reported that their children's being intertwined with the society contributed to their self-confidence.

Qualitative research method was used in this study. Focus group interviews were used to collect data. A semi-structured questionnaire was used during the interviews. The interview technique, one of the qualitative research methods, was preferred.

As a result, it can be said that individuals with Down syndrome who participate in regular social activities show a positive change in their adaptation to the social environment.

Keywords: Physical activity, down syndrome, society

GİRİŞ

Dünya nüfusunun yaklaşık % 10'u engelli bireylerden oluşmaktadır(Çevik ve Kabasakal 2013) Down sendromlu bireyler yaşamları boyunca bağımlı bir hayat sürdürürler. Kendisinden sorumlu aile bütün yaşam planını down sendromlu bireye göre yapar. Down sendromlu bireyler Fiziksel özelliklerinden dolayı hareketsiz bir yaşam sürdürme eğilimindedirler. Düzenli yapılan spor aktiviteleri, Down Sendromlu bireylerin sosyal gelişimlerini olumlu yönde etkilemektedir (Ilkım ve diğ., 2018). Ev ortamında durağan bir yaşamı olan bu bireyler obezite riskiyle karşı karşıya kalırlar. Düzenli fiziksel aktiviteyle birlikte down sendromlu bireyler daha çok kişi ile etkileşim halinde olacaklarından toplumsal hayata adaptasyonları da kolay olacaktır. Down sendromlu bireylerin gelişimsel özellikleri incelendiğinde genel anlamda insan davranışları bilişsel, duyuşsal ve psikomotor olarak ayrıştırılmaktadır. Bu ayrıştırma insan gelişim ve öğrenmesinin, her bir alanının birbirinden bağımsız olarak ele alınmasını sağlamaktadır. Bununla birlikte insan davranış ve gelişiminde her üç alanda, birbiri ile sıkı bir etkileşim bulunmaktadır Özer2001, Bilginer 2002, Martin ve ark.2009, Nilholm 1996). Down sendromlu bireylerde, Down sendromun genetik varyasyonlarına bağlı olarak, her üç davranış alanında da gelişimsel farklılıklara rastlanmaktadır.

Down sendromlu bireylerin günlük yaşam becerilerindeki yetersizlik, yan etki olarak duygusal ve davranışsal sorunlara yol açmaktadır (Eichstaedt ve ark.1992). Tüm bu sorunlar, bireyin okulda ya da dışarıda akranları ile sosyal ilişkilerini olumsuz yönde etkiler, toplum ile etkileşimini kısıtlar. Hareket becerilerindeki yetersizlik ya da kısıtlılık, onların fiziksel aktivitelere katılımlarında isteksizlik oluşturur (Buckley ve Sacks,2001). Akranlarının çoğundan daha az beceriye sahip olan bireyler, aynı zamanda grup oyunları ve aktiviteleri için genellikle en son tercih edilen kişi konumunda olurlar (Gallahue ve ark.1988, Weise ve ark.1987). Fiziksel etkinlikler aracılığı ile bireylerin fiziksel gelişiminin sağlanması DS'li çocukların eğlenceli bir şekilde sosyal, duygusal ve bilişsel açıdan da gelişimlerini sağlar (Jobling,1994).

MATERYAL METOD

Veri toplama metodu olarak nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Verilerin toplanmasında odak grup görüşmelerinden faydalanılmış ve görüşmeler sırasında yarı yapılandırılmış soru formu kullanılmıştır. Nitel araştırma metotlarından mülakat tekniği tercih edilmiştir. 12 Down sendromlu bireyin aileleriyle ve kurum yetkilileriyle görüşme sağlandı. Görüşme kapsamında kurum yetkililerine down sendromlu bireylerin haftada kaç gün kaç saat çalıştıkları, Cafe müşterileri ile ne ölçüde iletişim kurdukları, iletişimlerde sonucunda down sendromlu bireylerde ne tür değişikliklerin yaşandığı soruldu. Ailelere ise çocuğunuzda nasıl değişimler gözlemlediniz sorusu soruldu.

BULGULAR

12 Ailenin tamamı down sendromlu bireylerin Cafe sayesinde toplum ile iç içe olduklarını belirtirken, bireylerin kendilerini daha iyi ifade ettiklerini açıkladılar.

Tablo:1 Down Sendromlu Bireylerin Çalışma Şekli

	12 Down sendromlu birey
Haftada kaç gün çalışır	4
Günde kaç saat çalışır	4

Tablo 1'e göre Down sendromlu bireylerin Cafe'de çalışma durumları görülmektedir.12 down sendromlu birey farklı gün ve saatlerde Cafede çalışarak toplumsal algının devamlılığını sağlamaktadırlar.

12 Down sendromlu bireyin aileleri çocuklarının düzenli olarak fiziksel aktivitelere katıldığını belirterek bu sayede toplumla daha iyi ilişkiler yaşadıklarını açıkladılar.

Tablo:2 Fiziksel Aktivitelere Düzenli Katılma Durumu

	Evet	Hayır
Fiziksel Aktivitelere Düzenli Katılma Durumu	12	-

Tablo 2'ye göre 12 down sendromlu bireyin tamamı düzenli olarak fiziksel aktivitelere katılım göstermektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Toplumsal adaptasyon sürekli etkileşim ile sağlanır. Sadece engelli bireyler değil sağlık açısından hiçbir sorunu olmayan bireyler de toplumsal yaşamdan uzak bir hayat sürdürdüklerinde gerek sağlık açısından gerekse iletişim açısından sorunlar yaşarlar. Düzenli fiziksel aktivitelere katılan bireyler akranlarıyla iletişim halinde olduklarından sosyal bir yaşam sürdürme eğilimi taşırlar. Ayrıca katılmış oldukları etkinlikler sonucunda başarıya duygusu yaşayan engelli bireyler daha mutlu bir görüntü sergilerler. Toplumun teşkil eden diğer bireylerin de engelli insanların toplumun ayrılmaz bir parçası olduklarını unutmamaları gerekmektedir. Engelli bireylerin toplumsal hayata kazandırılmış olmaları toplum sağlığı açısından da önem arz etmektedir.

Engelli bireylerin toplumsal hayat ile olan bağlarının güçlendirilmesi ve toplumsal hayata entegre edilebilmeleri için ulaşılabilirlik ve erişilebilirlik sorununun çözülmesi, rehabilitasyon merkezlerinin nitelik ve nicelik olarak güçlendirilmesi, eğitim faaliyetlerinin ve sosyal etkinliklerin sürdürülebilir kılınması gerekmektedir(Arslan ve ark.2014).

Sonuç olarak düzenli fiziksel aktivitelere katılan down sendromlu bireylerin toplumsal alana adaptasyonlarının olumlu yönde değişim gösterdiği söylenebilir.

KAYNAKLAR

- Arslan, Y., Şahin, H. M., Gülnar, U., & Şahbudak, M. (2014). Görme engellilerin toplumsal hayatta yaşadıkları zorluklar (Batman Merkez Örneği). *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 4(2), 1-14.
- Bilginer H. (2002). Down Sendromlu Çocuklarda Dil Gelişimi. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi 19(1), 165-179.
- Buckley S.J., Sacks B. (2001). An Overview of the Development of Children with Down Syndrome (5-11 years). *Down Syndrome Issues and Information*
- Çevik, O., & Kabasakal, K. (2013). Spor Etkinliklerinin, Engelli Bireylerin Toplumsal Uyumuna ve Sporla Sosyalleşmelerine Etkisinin İncelenmesi. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 3(2), 74-83
- Eichstaedt C.B., Lavay B.W. (1992). *Physical Activity for Individuals with Mental Retardation: Infancy Through Adulthood*. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Gallahue D.L., Ozmun J.C. (1988). *Understanding Motor Development; Infants, Children, Adolescent, Adults* (4th ed.). Boston: WCB/McGraw-Hill.
- Jobling A. (1994). Physical Education for the Person with Down Syndrome; More than Playing Games. *The Down Syndrome Education Trust Down Syndrome Research and Practice* 2(1), 31-35

- Weise M.R. (1987). Self-esteem and Achievement in Children's Sport and Physical Activity. Edited by Goukd D., Weise M.R. *Advances in Pediatric Sport Sciences* 2, 87-117. Champaign. IL:Human Kinetics.
- Ilkım, M., Kalayci, M. C. K., Güleroğlu, F., & Gündoğdu, C. (2018). Down Sendromlu Çocuklarda Sportif Etkinliklere Katılma Durumuna Göre Sosyal Uyum ve Beceri Düzeyinin İncelenmesi. *İnönü University International Journal of Social Sciences (INIJOSS)*, 7(1), 162-172.
- Martin G.E., Klusek J., Estigarribia B., and Roberts J.E. (2009). Language Characteristics of Individuals with Down Syndrome. *Topics in Language Disorders* 29(2), 112–132.
- Nilholm C. (1996). Early Intervention with Children with Down Syndrome - Past and Future Issues. *Research and Practice* 4(2), 51-58.
- Özer D.S. (2001). Engelliler İçin Beden Eğitimi ve Spor. Nobel Yayınları

COVID-19 SÜRECİNDE ANNELERİN YENİDOĞAN YOĞUN BAKIM ÜNİTELERİNDEKİ ZİYARETLERE OLAN BAKIŞI

MOTHERS' LOOK AT VISITS IN NEWBORN INTENSIVE CARE UNITS IN THE COVID-19 PROCESS

Zerrin ÇİĞDEM

Dr. Öğr. Üyesi Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Çocuk Sağlığı ve Hemşireliği Anabilim Dalı
Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Havaalanı Yolu Üzeri 8. km, 27010 Şahinbey/Gaziantep
ORCID No: 0000-0002-2527-5700

Selver GÜLER

Dr. Öğr. Üyesi SANKO Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Çocuk Sağlığı ve Hemşireliği Anabilim Dalı
SANKO Üniversitesi, Gazimuhtar Paşa Bulvarı No:36 - 27090 Gaziantep/Türkiye
ORCID No: 0000-0003-2984-4306

Melike YAVAŞ ÇELİK

Dr. Öğr. Üyesi Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Yusuf Şerefoğlu Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Çocuk Sağlığı ve Hemşireliği Anabilim Dalı
Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Mehmet Sanlı Mah. Doğan Güreş Paşa Bul. No:84 KİLİS
ORCID No: 0000-0002-1155-1022

ÖZET

Bu araştırma Covid-19 sürecinde annelerin yenidoğan yoğun bakım ünitelerindeki (YYBÜ) ziyaretlere olan bakışlarını değerlendirmek için amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma nitel olarak hazırlanmış fenomenolojik tipte tanımlayıcı bir çalışmadır. Araştırmanın yapılabilmesi için etik kurul ve kurum izni alınmıştır. Araştırma bir hastanenin YYBÜ'sünde bebeği yatan anneler ile yapılmıştır. Çalışmanın örneklemini araştırma kriterlerine uyan araştırmaya katılmaya gönüllü anneler oluşturmuştur (n=55). Araştırma verilerinin toplanmasında “çeşitleme” (triangulation) tekniği kullanılmıştır. Araştırmacılar hem görüşme hem de gözlem yöntemlerini kullanarak verileri “Soru Formu” ve “yarı yapılandırılmış görüşme soruları” ile toplamıştır. Nitel olarak hazırlanan görüşme sorularının analizinde “içerik analizi” yapılmıştır. İçerik analizinin ilk aşaması olan verilerin kodlanması aşamasında uygun kodlar oluşturuldu. Bu amaçla, veri setinde yazılan ifadeler tekrar tekrar okundu, aynı, benzer ve farklı ifadeler gruplandırıldı. Gruplandırılan ifadeler kendi içinde tekrar değerlendirildi ve en çok tekrarlanan ifadeler belirlenerek araştırmanın ana temaları oluşturuldu. Gruplandırılan veriler “ailelerin yenidoğan yoğun bakım ünitelerindeki ziyaretler hakkındaki düşünceleri” ve “annelerin bebeklerini görmek istemek ile Covid-19 bulaştırma korkusu arasında kalması” olmak üzere iki ana temada toplandı. Araştırma doğrultusunda annelerin çoğunluğu hijyen kurallarına uyularak ziyaretin olmasını istiyor ancak, ziyaretlerin kalabalık olduğundan şikayetçiler. Ziyaret saatlerinde herkesi içeri alındığını ve izdiham olduğunu ifade etmişlerdir. Ancak randevu sistemi ile bu sorunun çözümlenebileceği düşüncesindedir. Çoğu anne bebeğine COVID-19 hastalığını bulaştırabileceğinden korktuğunu ifade ediyor ancak çoğu anne bebeğini görmek istiyor. Bebeklerinin onlara ihtiyacı olduğunu ifade etmişler. Ancak bazı anneler de COVID-19 korkusu ile bebeklerine dokunmadıklarını ifade etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, yenidoğan yoğun bakım ünitesi, ziyaret.

ABSTRACT

This research was carried out to evaluate the views of mothers on visits in neonatal intensive care units (NICU) during the Covid-19 process. The research is a qualitative phenomenological type descriptive study. Ethics committee and institutional permission were obtained to conduct the study. The research was conducted with mothers whose babies were hospitalized in the NICU of a hospital. The sample of the study consisted of mothers who volunteered to participate in the study who met the research criteria (n=55). Triangulation technique was used to collect research data. The researchers collected the data with "Question Form" and "semi-structured interview questions" using both interview and observation methods. In the analysis of the interview questions prepared qualitatively, "content analysis" was carried out. Appropriate codes were created at the stage of coding the data, which is the first stage of content analysis. For this purpose, the expressions written in the data set were read repeatedly, the same, similar and different expressions were grouped. The grouped statements were re-evaluated within themselves and the most repeated statements were determined to form the main themes of the research. The grouped data were gathered under two main themes: "families' thoughts about visits in neonatal intensive care units" and "mothers torn between wanting to see their babies and fear of transmitting Covid-19". According to the research, the majority of the mothers want the visit to be done by following the hygiene rules, but they complain that the visits are crowded. They stated that everyone was taken inside during the visiting hours and that there was a stampede. However, they think that this problem can be solved with the appointment system. Many mothers express fear that they may infect their baby with COVID-19, but many mothers want to see their baby. They stated that their baby needs them. However, some mothers also state that they do not touch their babies for fear of COVID-19.

Keywords: Covid-19, neonatal intensive care unit, visit.

0-3 YAŞ ARALIĞINDA ÇOCUĞU OLAN BABALARIN BABALIK BECERİLERİNE COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNİN ETKİSİ

THE EFFECT OF THE COVID-19 PANDEMIC PROCESS ON THE PATHERING SKILLS OF FATHERS WITH CHILDREN IN THE 0-3 AGE YEARS

Esra Işık

Dr. Öğr. Üyesi, Hitit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, Çorum, Türkiye

ÖZET

Covid-19 pandemisi kapsamında alınan önlemler bireylerin yaşam biçimlerinde birçok değişikliğe neden olmuştur. Pandemi kısıtlamaları kapsamında çocuk bakım merkezlerinin, okulların ve işyerlerinin kapatılması, aile bireylerinin birlikte geçirdiği süreyi etkilemiştir. Çocuk yetiştirme sürecinde her iki ebeveynin de çocuğun gelişimi üzerinde oldukça önemli etkilere sahip olduğu bilinmesine rağmen geleneksel aile yapısında bu görevin daha çok anneye ait olduğu düşünülmektedir. Oysaki pandemi kapsamında babaların evde geçirdikleri sürenin artması, eşler arasında çocuğun bakımına yönelik ebeveynlik rollerinde ve üstlenilen sorumluluklarda bazı değişikliklere neden olmuştur. Bu kapsamda araştırmada 0-3 yaş aralığında çocuğu olan babalara ulaşılarak, Covid-19 pandemisinin babalık becerileri üzerindeki etkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Verilerin toplanmasında çevrimiçi anket kullanılmıştır. Oluşturulan anket linki farklı sosyal ağlar üzerinden (WhatsAap, Instagram) babalara ulaştırılmıştır. Araştırmada, babaların (72) çocukları ile geçirdikleri zamanın pandemi öncesine kıyasla artmasına bağlı olarak çocuğu ile kurduğu iletişim, yakınlık, paylaşım ve çocuğun bakımı ile ilgili sorumluluk düzeylerinin arttığı bulgusu elde edilmiştir. Bu süreçte artan sorumluluklara bağlı olarak babaların çoğunluğu ebeveynlik becerilerinde kendilerini yetersiz hissettiklerini ifade etmişlerdir. Kendilerini yetersiz hisseden babaların yetersiz hissettikleri durumlara ilişkin destek almak için en çok eşlerine başvurdukları; buna karşın destek anlamında en az kitaplardan yararlandıkları görülmüştür. Babaların yaşadıkları sıkıntılara rağmen çocuk bakımına katılımlarının artması pandemi sürecinin olumlu bir etkisi olarak değerlendirilebilir.

Anahtar Sözcükler: Covid-19, Çocuk Bakımı, Babalık.

ABSTRACT

The measures taken within the scope of the Covid-19 pandemic have caused many changes in the lifestyles of individuals. The closure of childcare centers, schools and workplaces as part of pandemic restrictions has affected the time family members spend together. Although it is known that both parents have very important effects on the development of the child during the child-rearing process, it is thought that this responsibility belongs to the mother in the traditional family structure. However, the increase in the time that fathers spend at home within the scope of the pandemic has caused some changes in parenting roles and responsibilities for the care of the child between spouses. In this context, it was aimed to examine the effects of the Covid-19 pandemic on paternity skills by reaching fathers with children between the ages of 0-3. An online survey was used to collect data. A link to the survey was delivered to the fathers using different social networks (WhatsApp, instagram). In the study, it was found that the increased time that the fathers (72) spent with their children compared to the pre-pandemic period, it was seen that the level of communication, intimacy, sharing, and responsibility for the care of the child were increased. Due to the increasing responsibilities in this process, most of the fathers stated that they felt inadequate in their parenting skills. Fathers who felt inadequate mostly applied to their wives to get support regarding the situations they felt inadequate; on the other hand, it was seen that they benefited least from the books in terms of support. Despite the difficulties experienced by fathers, the increase in their participation in childcare can be considered as a positive effect of the pandemic process.

Keywords: Covid-19, Childcare, Fatherhood.

Giriş

Tüm dünyayı etkisi altına alan koronavirüs salgınında ülkemizde görülen ilk vaka tarihi 11 Mart 2020 olarak açıklanmıştır. Hem ülkemizde hem de diğer ülkelerde görülen vakaların hızla yayılmasından dolayı salgına dönüşen koronavirüs, sonrasında tüm dünyayı etkisi altına almasından dolayı pandemi olarak nitelendirilmiş ve dünya genelinde tüm ülkelerde pandemi gereği birtakım önleyici tedbir ve uygulamalara yer verilmiştir. Covid-19 pandemisi kapsamında alınan önlemler bireylerin yaşam biçimlerinde birçok değişikliğe neden olmuştur. Pandemi kısıtlamaları kapsamında çocuk bakım merkezlerinin, okulların ve işyerlerinin kapatılması aile bireylerinin birlikte geçirdiği süreyi etkilemiştir. Aile üyelerinin birlikte geçirdikleri sürede görülen artış, aile bireylerinin yaşam rutinleri ile evdeki rol ve sorumluluklarında birtakım değişiklikler yaşanmasına neden olmuştur. Profeta (2020) özellikle salgın döneminde virüsün yayılmasını önlemeye yönelik alınan karantina tedbirleri kapsamında okulların kapanmasının ve büyükanne-büyükbabaların çocukların bakımına yönelik sağladıkları desteğin azalmasının ailelerin iş yükünün artmasına neden olduğunu belirterek kadın ve erkek arasında bu artan iş yükünün paylaşılmasının gerekli hale geldiğini belirtmiştir.

Pandemi kapsamında işyerlerinin kapatılması ile ebeveyn(ler)in işlerini evden yürütmeleri, aile bireylerinin zamanının çoğunu evde geçirmesinden dolayı ev içi meşguliyetin artması, bebek ve küçük çocukların gelişimsel ihtiyaçları ile daha büyük olan çocukların gelişimsel ihtiyaçlarının yanı sıra akademik ihtiyaçları ebeveyn(ler)i oldukça zorlu bir süreçle karşı karşıya getirmiştir. Bu zorlu süreçte genel bağlamda yükün çoğunluğunun annede olduğu bilinmesine karşın, evde geçirdikleri sürenin artması ile birlikte babaların da ev işlerine ve çocukların bakımına ilişkin sürece katkı sağladığı düşünülmektedir. Çocuk yetiştirme sürecinde her iki ebeveynin de çocuğun gelişimi üzerinde oldukça önemli etkilere sahip olduğu bilinmesine rağmen geleneksel aile yapısında bu görevin daha çok anneye ait olduğu düşünülmektedir. Ancak pandemi koşulları gereği babaların evde geçirdikleri sürenin artması, eşler arasında çocuğun bakımına yönelik ebeveynlik rollerinde ve üstlenilen sorumluluklarda bazı değişikliklere neden olmuştur.

Çocuğun yaşamında daha fazla sorumluluk alan ve eşiyle sorumluluklarını paylaşan babaların kendilerine olan güvenleri artarken (Anlıak, 2004) çocuğun bakımı ile ilgili konularda yetersiz kaldıkları durumlara ilişkin destek arayışı içerisinde giren babalarda kaygı düzeyi artabilir. Özellikle pandemi sürecinde çocuğun bakımına yönelik üstlendikleri sorumlulukların artması nedeniyle babalarda kaygı ve endişe görülmesi babaların pandemi öncesinde çocuğun gelişimsel ihtiyaçlarını gidermede pandemi dönemindeki kadar merkezde olmamaları ile ilişkilendirilebilir. Oysa ki Anlıak'ın (2004) da belirttiği gibi '*Babalar çocuklarının yaşamlarına ayrılmaz bütünü (anne-baba) diğer bir parçası olarak katkıda bulunurlar*'. Dolayısıyla çocuğun gelişiminde önemli bir rol oynayan babaların çocuklarının yaşantılarının her anına eşlik ederek ebeveynlik sürecine baba olarak katkı sağlamalarının gerekli olduğu bilinmektedir.

Pandemi sürecinde ebeveynlik diğer zamanlara göre fazlasıyla zorlayıcı olabilir. Çünkü ebeveynler pandemi kısıtlamalarını içeren bu süre kapsamında evde kalan genç, enerjik ve aktif olan çocuklarla bir arada olmak durumundadırlar (Sahithya, Kashyap ve Roopesh, 2020). Bu durum bazen ebeveynler için yorucu ama keyifli bir ebeveyn-çocuk birlikteliği sunarken, bazen de süreçte karşılaşılan problemler nedeniyle zorlayıcı bir ebeveynlik sürecine dönüşebilmektedir. Beklenmedik bir şekilde bireylerin yaşamlarında ani değişikliklere neden olan pandemi sürecinin ebeveynlik becerilerini etkilediği düşünülmektedir. Bu kapsamda araştırmada çocuğun bakımına ilişkin pandemi öncesine kıyasla ebeveynlik rollerinde değişim yaşadığı düşünülen babaların babalık becerilerine pandemi sürecinin etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Literatürde bebeğin bakımı ve pandemi süreci ile ilgili yapılan çalışmaların sıklıkla anneler ile ilgili olmasına karşın bebeklerin bakımında babaların ebeveynlik becerilerinin ele alındığı çalışmaların oldukça az olduğu görülmektedir. Bu nedenle pandemi gibi beklenmedik bir durumun henüz ebeveynlik sürecinin başında olan 0-3 yaş çocuğu olan babalarda babalık becerilerine olan etkisinin incelenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

0-3 yaş aralığında çocuğa sahip babaların babalık becerilerine Covid-19 pandemi sürecinin etkisini incelemek amacıyla yapılan bu çalışma, nicel tarama yöntemlerinden genel tarama modeline göre tasarlanmış betimsel bir çalışmadır. Betimleyici araştırmalar, bilinen bir durum ya da olayla ilgili

değişkenlerin özelliklerini ortaya koyarak araştırmanın bilimsel bir nitelik taşıması için önemli bir olguyu ortaya çıkaran çalışmalardır. Betimleyici araştırmalarda kişilerin belirli konulardaki tutum, görüş ve özellikleri anket ya da mülakatlar aracılığıyla tespit edilmektedir (Saruhan ve Özdemirci, 2016).

Çalışma Grubu

Çocukların gelişimlerinde en az anneler kadar önemli bir yere sahip olan babaların araştırmanın çalışma grubunu oluşturmasına karar verilmiştir. Bu kapsamda, 0-3 yaş aralığında en az bir çocuğu olan 72 baba araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini oluşturan babaların demografik özelliklerine ilişkin dağılımlar Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Babaların Demografik Özellikleri

Demografik değişkenler	(f=72)	
	f	%
Yaş	21-25	6, 8,3
	26-30	16, 22,2
	31-35	25, 34,7
	36-40	14, 19,4
	41 ve üzeri	11, 15,3
	Eğitim Durumu	İlköğretim
	Ortaöğretim	12, 16,7
	Üniversite	27, 37,5
	Lisansüstü (Yüksek Lisans/Doktora)	24, 33,3
Babann İşi	Devlet memuru	47, 65,3
	Kuruma bağlı özel sektör	6, 8,3
	Serbest meslek	19, 26,4
Sahip Olunan Çocuk Sayısı	1	53, 73,6
	2	15, 20,8
	3 ve üzeri	4, 5,6
Çocuğun/Çocukların Yaşı	0-3	72, 100
	4-6	15, 20,8
0-3 Yaş Dışında Sahip Olunan Çocuğun /Çocukların Yaşı	7-11	4, 5,5
	İlk Babalık Deneyiminden Bugüne Geçen Yıl	1 yıl
	2-4 yıl	55, 76,4
	5-10 yıl	4, 5,6

Babaların demografik özelliklerinin paylaşıldığı Tablo 1 incelendiğinde; babaların çoğunluğunun %34,7 (n=25) 31-35 yaş arasında olduğu, %37,5’inin (n=27) üniversite mezunu olduğu ve devlet memuru olduğu %65,3 (n=47) görülmektedir. Babaların çoğunluğunun %73,6 (n=53) bir çocuğu vardır ve babaların tamamı 0-3 yaş arası bir çocuğa sahiptir. İlk babalık deneyiminden bugüne kadar geçen süreye bakıldığında babaların büyük çoğunluğunun %76,4 (n=55) 2-4 yıl öncesinde ilk kez baba olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada verilerin elde edilmesinde araştırmacı tarafından Google Forms ile oluşturulan ‘Babalık Becerileri Formu’ kullanılmıştır. On dört sorudan oluşan bu form, babaların demografik bilgilerinin yanı sıra (yaş, eğitim düzeyi, iş) babaların pandemi sürecine ilişkin babalık becerilerini değerlendirmeye yönelik sorulardan oluşmaktadır.

Veri Toplama Süreci

Araştırmanın yapılmasına ilişkin Hitit Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'ndan izin yazısı alınmıştır. Araştırmaya dahil olacak babalara erişim sağlayabilmek amacıyla Google Forms üzerinden oluşturulan anket linki internet ortamında sosyal medya uygulamaları aracılığıyla (Instagram ve Whatsapp) babalara ulaştırılarak formu doldurmaları istenmiştir. Katılımın tamamen gönüllülük ilkesine dayandığı araştırmaya katılım için babaların 0-3 yaş aralığında en az bir çocuğunun olması gerekmektedir. Veri toplama işlemi 2021 Haziran ayında başlamış ve 2022 Eylül ayında tamamlanmıştır. Çalışma boyunca 105 babaya ulaşılmış olup, çalışma kriterlerini sağlamayan 33 baba çalışma kapsamı dışında bırakılarak geriye kalan 72 baba ile araştırma yürütülmüştür.

Verilerin Analizi

Çalışmadan elde edilen verilerin değerlendirilmesinde 'Babalık Becerileri Formu'ndan elde edilen sonuçlara ilişkin frekans ve yüzde değerleri verilmiştir.

Bulgular

Bu bölümde çalışmaya katılan babaların Babalık Becerileri Formu'nda yer alan sorulara verdikleri yanıtlar doğrultusunda pandemi sürecinin babalık becerileri ile olan ilişkilerini belirten bulgular yer almaktadır.

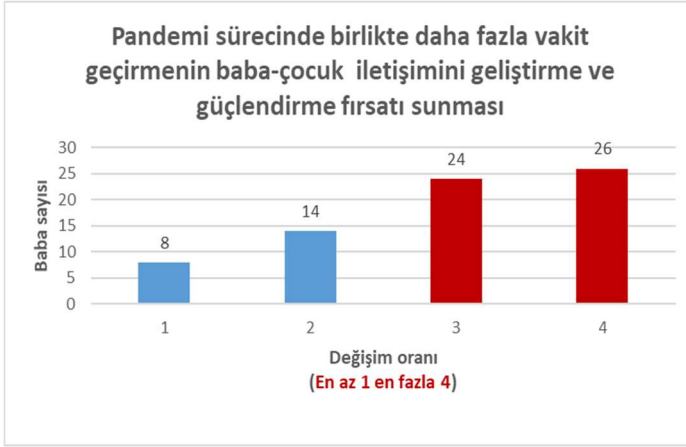
Ankette yer alan '*İşinizden/mesleğinizden dolayı pandemi kapsamında uygulanan sokağa çıkma kısıtlamaları evde kalma sürenizde değişikliğe neden oldu mu?*' sorusuna ilişkin babaların verdikleri yanıtlar Şekil 1'de sunulmuştur.

Şekil 1. Sahip olunan mesleğin pandemi kısıtlamalarında evde kalma süresine etkisi.

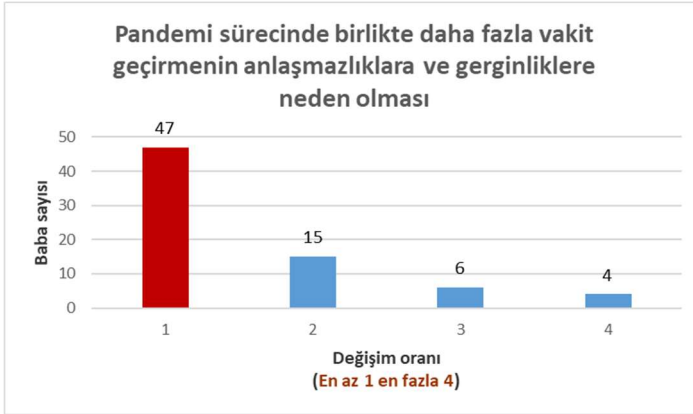
Şekil 1'de babaların büyük çoğunluğunun işlerinden dolayı pandemi kapsamında uygulanan sokağa çıkma kısıtlamaları gereği evde kalma sürelerinin arttığı görülmektedir.

Ankette yer alan '*Sokağa çıkma kısıtlamalarından dolayı evde kaldığınız süre içerisinde çocuğunuzla olan iletişiminizi nasıl değerlendirirsiniz?*' sorusuna ilişkin babaların verdikleri yanıtlar Şekil 2 ve Şekil 3'te sunulmuştur.

Şekil 2. Pandemide birlikte daha fazla vakit geçirmenin baba-çocuk iletişimini geliştirme ve güçlendirme fırsatı sunması.

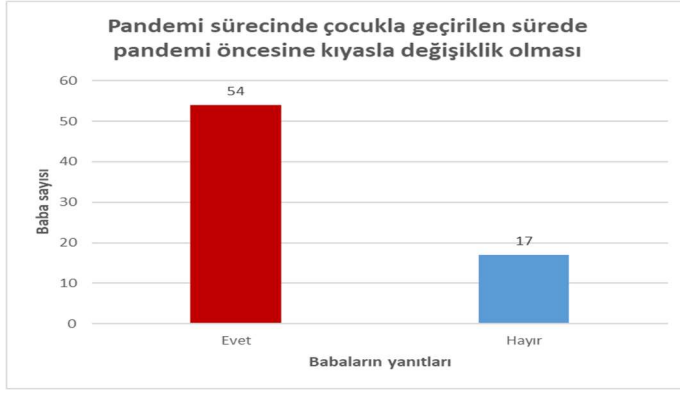
Şekil 2’de babaların pandemi sürecinin çocuklarıyla olan iletişimlerini güçlendirme fırsatı sunmasına ilişkin (en az=1, en çok=4 olacak şekilde) verdikleri yanıtlar doğrultusunda, babaların büyük çoğunluğun pandemi sürecini çocuklarıyla birlikte daha fazla vakit geçirme, iletişimi geliştirme ve güçlendirme imkanı sağlayan bir fırsat olarak belirttikleri görülmektedir.

Şekil 3. Pandemide birlikte daha fazla vakit geçirmenin baba-çocuk iletişimde anlaşmazlıklara ve gerginliklere neden olması.

Şekil 3’te babaların pandemi sürecinde çocuklarıyla daha fazla vakit geçirmelerinin baba-çocuk iletişimde anlaşmazlıklara ve gerginliklere neden olmasına ilişkin (en az=1, en çok=4 olacak şekilde) verdikleri yanıtlar doğrultusunda, babaların çok azı pandemi sürecinde çocuklarıyla yüksek düzeyde anlaşmazlık ve gerginlik yaşadıklarına dair görüş belirtmişlerdir.

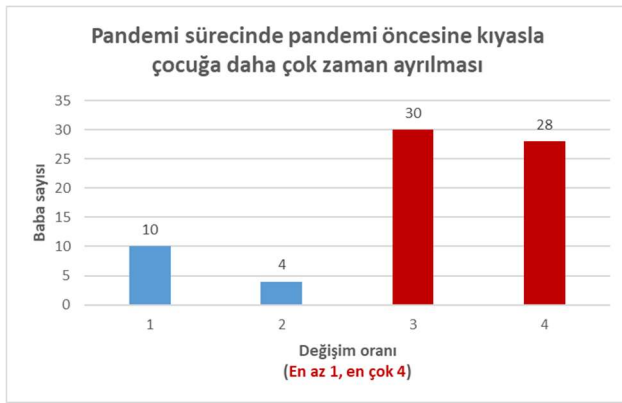
Ankette yer alan ‘Genel olarak pandemi sürecinde çocuğunuzla geçirdiğiniz sürede pandemi öncesine kıyasla değişiklik oldu mu?’ sorusuna ilişkin babaların verdikleri yanıtlar Şekil 4’te sunulmuştur.

Şekil 4. Pandemi döneminde çocukla geçirilen sürede pandemi öncesine kıyasla değişiklik olması.

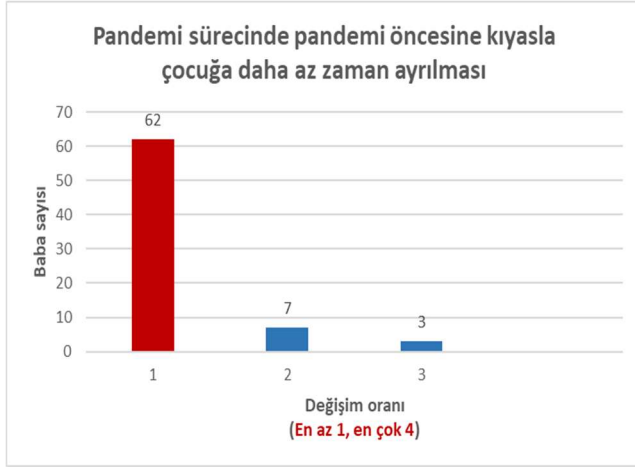
Şekil 4’te babaların büyük çoğunluğu pandemi sürecinde çocuğuyla geçirdiği sürenin pandemi öncesine kıyasla farklılaştığına dair görüş belirtmişlerdir.

Ankette yer alan ‘Pandemi sürecinde çocuğunuzla geçirdiğiniz sürede pandemi öncesine kıyasla yaşadığınız değişikliği işaretleyiniz.’ sorusuna ilişkin babaların verdikleri yanıtlar Şekil 5 ve Şekil 6’da sunulmuştur.

Şekil 5. Pandemi döneminde pandemi öncesine kıyasla çocuğa daha çok zaman ayrılması.

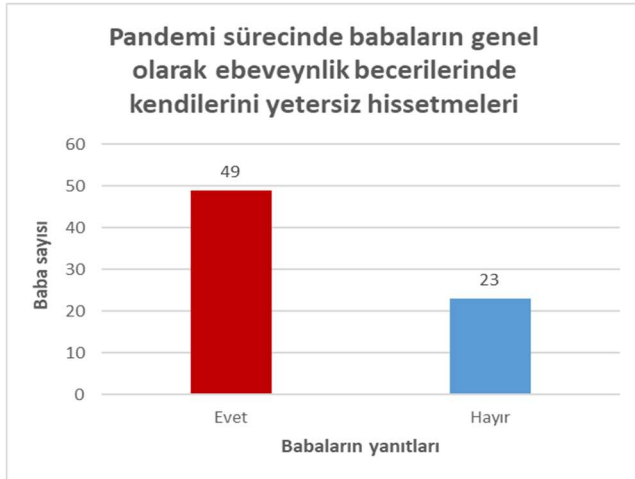
Şekil 5’te babaların pandemi döneminde pandemi öncesine kıyasla çocuklarıyla geçirdikleri süredeki değişikliğe ilişkin (en az=1, en çok=4 olacak şekilde) verdikleri yanıtlar doğrultusunda, babaların büyük çoğunluğu pandemi öncesine kıyasla çocuklarına daha çok zaman ayırmaya başladıkları belirtmişlerdir.

Şekil 6. Pandemi döneminde pandemi öncesine kıyasla çocuğa daha az zaman ayrılması.

Şekil 6’da babaların pandemi döneminde pandemi öncesine kıyasla çocuklarıyla geçirdikleri süredeki değişikliğe ilişkin (en az=1, en çok=4 olacak şekilde) verdikleri yanıtlar doğrultusunda, babaların çok azı pandemi öncesine kıyasla çocuklarına daha az zaman ayırdıklarını belirtmişlerdir.

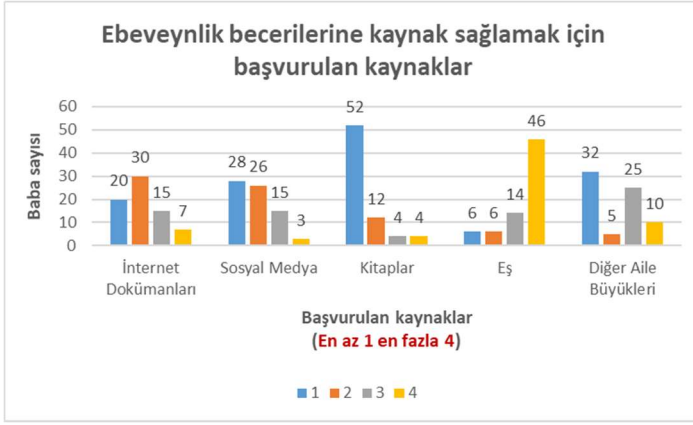
Ankette yer alan ‘Genel olarak pandemi sürecinde ebeveynlik becerilerinizde kendinizi yetersiz hissettiğiniz oldu mu?’ sorusuna ilişkin babaların verdikleri yanıtlar Şekil 7’de sunulmuştur.

Şekil 7. Pandemi sürecinde babaların ebeveynlik becerilerinde kendilerini yetersiz hissetmeleri.

Şekil 7’de babaların çoğunluğunun pandemi sürecinde ebeveynlik becerilerinde kendilerini yetersiz hissetmelerine dair verdikleri yanıtlar görülmektedir.

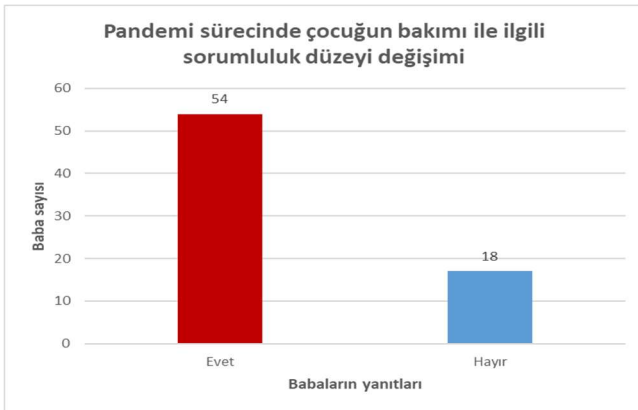
Ankette yer alan ‘Pandemi sürecinde ebeveynlik becerilerinizde kendinizi yetersiz hissettiğiniz durumlarda ebeveynliğinize yönelik becerilerinize destek sağlaması için hangi kaynaklara başvurduunuz’ sorusuna ilişkin babaların verdikleri yanıtlar Şekil 8’de sunulmuştur.

Şekil 8. Pandemi sürecinde babaların ebeveynlik becerilerinde kendilerini yetersiz hissetmeleri durumunda başvurulacak kaynaklar.

Şekil 8’de babaların pandemi sürecinde kendilerini yetersiz hissettikleri durumlarda ebeveynliğe yönelik becerilerine dair destek sağlamada en çok eşlerine başvurdukları; buna karşın en az başvurdukları kaynağın kitaplar olduğu görülmektedir.

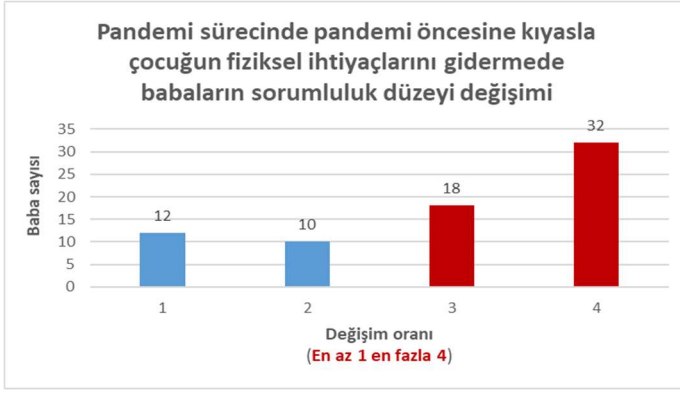
Ankette yer alan ‘*Pandemi döneminde çocuğunuzun bakımı ile ilgili sorumluluk düzeyiniz değişti mi?*’ sorusuna ilişkin babaların verdikleri yanıtlar Şekil 9’da sunulmuştur.

Şekil 9. Pandemi döneminde çocuğun bakımı ile ilgili sorumluluk düzeyi değişimi.

Şekil 9’da babaların büyük çoğunluğu pandemi sürecinde çocuğun bakımı ile ilgili sorumluluk düzeylerinin değiştiğini belirtmişlerdir.

Ankette yer alan ‘*Pandemi döneminde çocuğunuzun bakımında fiziksel ihtiyaçlarını (beslenme, uyku, yatağa yatış, banyo vs.) gidermeye yönelik sorumluluk düzeyiniz pandemi öncesine kıyasla değişti mi?*’ sorusuna ilişkin babaların verdikleri yanıtlar Şekil 10’da sunulmuştur.

Şekil 10. Pandemi döneminde pandemi öncesine kıyasla çocuğun fiziksel ihtiyaçlarını gidermede babaların sorumluluk düzeyi değişimi.

Şekil 10'da babaların büyük çoğunluğu pandemi döneminde pandemi öncesine kıyasla çocuğun bakımında çocuğun fiziksel ihtiyaçlarını (beslenme, uyku, yatağa yatış, banyo vs.) gidermeye yönelik sorumluluk düzeylerinin arttığına dair görüş belirtmişlerdir. Değişikliğe ilişkin değişim düzeyi en az=1, en çok=4 olacak şekilde verilmiştir.

Tartışma

0-3 yaş aralığında çocuğa sahip babaların babalık becerilerine Covid-19 pandemi sürecinin etkisinin araştırıldığı bu çalışmada, babaların büyük çoğunluğunun pandemide uygulanan sokağa çıkma kısıtlamaları kapsamında sahip oldukları işleri yürütmeye dair oluşan yeni şartlardan ve/ya işlerini evden yürütmelerinden dolayı evde kalma sürelerinin arttığı bulgusu elde edilmiştir. Bu bulgu, pandemi dönemi kısıtlamaları kapsamında iş yerlerinin kapatılmasının babaların evde kalma sürelerini artırmada etkili olduğunu göstermektedir. Nitekim literatürde yapılan birçok çalışmada salgını kontrol altına almak için uygulanan fiziksel mesafe ve izolasyon önlemleri nedeniyle birçok işyerinin kapandığı ve evden çalışmaya geçilmesiyle birlikte evde geçirilen sürenin arttığı belirtilmektedir (Craig ve Churchill, 2020; Morelli vd., 2020; Profeta, 2020; Wu ve Xu, 2020).

Araştırmadan elde edilen bir diğer bulgu pandemi sürecinin babalara çocuklarıyla olan iletişimlerini güçlendirme fırsatı sunmasıdır. Babaların büyük çoğunluğu pandemi sürecinde çocuklarıyla birlikte daha fazla vakit geçirmeyi, çocuklarıyla olan iletişimlerini geliştirme ve güçlendirme imkanı sağlayan bir fırsat olarak ifade etmişlerdir. Buna karşın babaların çok azı (n=4) pandemi sürecinde çocuklarıyla yüksek düzeyde anlaşmazlık yaşadıklarına dair görüş belirtmişlerdir. Bu bulgu üzerinden pandemi döneminde babaların evde kalmaya bağlı olarak geçirdikleri sürenin artması, baba-çocuk iletişimlerini geliştirme imkanı sağlayan bir fırsat şeklinde yorumlanabilir.

Genel bağlamda babaların annelere kıyasla iş hayatında daha aktif bir şekilde yer almalarından dolayı çocuklarına yeterince zaman ayıramadıkları ya da ayırabildikleri zamanın da yorgunluk kaynaklı çok nitelikli olmadığı söylenilebilir. Pandemi süreci her ne kadar babaların işlerini kaybetmesi ya da evden yürütmesi gibi birtakım olumsuzlukları beraberinde getirirse de, çocukla geçirilen zamanın artmasında ve baba-çocuk iletişiminin gelişmesinde olumlu bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Nitekim Kalil, Mayer ve Shah (2020) tarafından yapılan çalışmada; pandemi nedeniyle çocuklarıyla önemli ölçüde daha fazla zaman geçirdiğini ifade eden ebeveynler, çocuklarıyla daha olumlu iletişim ve etkileşim içerisinde olduklarını bildirmişlerdir. Benzer şekilde Aksoy ve Başaran (2020) tarafından yapılan ve salgın sürecinde ebeveynlerin aile yaşantılarına ilişkin görüşlerinin incelendiği çalışmada da ebeveynlerin tüm gün çocuklarıyla beraber evde kalmalarının aile bireylerinin birbirleriyle geçirdikleri zamanın değerlendirilmesi bağlamında güzel bir fırsat olarak tanımlandığı belirlenmiştir. Arslan Dikme ve Gültekin (2021) tarafından pandemi sürecinin evden çalışan ebeveynler ve çocuklarına olan etkileri ile ilgili yapılan çalışmada, babaların pandemi sürecinin çocuğunu tanıma ve çocukla olan iletişim becerilerini artırmaya katkı sağladığına dair görüş belirtmeleri araştırma bulgusunu destekler niteliktedir.

Her dönemde önemli olmakla birlikte pandemi sürecinde birlikte geçirilen sürenin artmasından dolayı ebeveynler ile çocuklar arasındaki ilişkinin daha da önemli olduğu söylenilebilir. Pandemi sürecinde evde kardeşleri ve ebeveynleri ile vakit geçirmek durumunda kalan çocukların süreci sağlıklı bir şekilde atlattıklarına yardımcı olacak birtakım değişkenlerden bahsedilebilir (Uzun, Karaca ve Metin, 2021). Bu değişkenlere örnek olarak çocuğun anne-babasına güvenli bir şekilde bağlanması, çocuğun bağımsız davranma girişimlerinin desteklenmesi, ebeveyn(ler)in sahip oldukları demokratik yetiştirme tutumu ve aile üyelerinin bir arada bulunması örnek olarak gösterilebilir (Buchanan ve Buchanan, 2014; Torgerson, Love ve Vennum, 2018). Bahsedilen değişkenlere ilişkin olumlu ve olumsuz yaşantıların çocuklara yansımaları da aynı şekilde olmaktadır. Ancak tüm ebeveyn-çocuk ilişkileri pandemi sürecindeki aksaklıklardan aynı düzeyde etkilenmeyecektir. Bu süreçte meydana gelen değişikliklerin ebeveynler tarafından nasıl idare edileceği konusunda da bireysel farklılıklar görülebilir (Uzun vd., 2021). Bu duruma ilişkin Craig ve Churchill (2020) '*Pandemi önlemleri insanların zamanlarını nerede geçirdikleri kadar nasıl geçirdiklerini de derinden etkilemiştir*' şeklinde görüş belirtmiştir. Tüm bu bulgular ışığında pandemiye çocukla geçirilen sürenin artmasına bağlı olarak çocuğuyla daha fazla zaman geçiren babaların çocuklarıyla olan iletişimlerini geliştirip güçlendirdikleri, gelişen ve güçlenen baba-çocuk iletişiminin ve ilişkilerinin ise olumlu babalık becerileri ile ilişkili olduğu yorumu yapılabilir.

Pandemi döneminde pandemi öncesine kıyasla babaların çocuklarıyla geçirdikleri süredeki değişimin önemli ölçüde artması ve babaların çocuklarına daha çok zaman ayırmaya başlamaları araştırmadan elde edilen bir diğer bulgudur. Yalnızca babaların çok azı pandemi öncesine kıyasla çocuklarına daha az zaman ayırdıklarını belirtmişlerdir. Arslan Dikme ve Gültekin (2021) tarafından yapılan çalışma araştırma bulgusunu destekler niteliktedir. Çalışmada, babalar çocukları ile eskiden sadece haftasonları birlikte zaman geçirebildiklerini belirterek pandemi sürecinde çocuklarıyla geçirdikleri zamanda artış olduğunu ifade etmişlerdir. Benzer şekilde Aksoy ve Başaran (2020) tarafından pandemi sürecinde ebeveynlerin ev ortamındaki aile yaşantılarına ilişkin görüşlerinin incelendiği çalışmada; pandemiyin ebeveyn yaşantıları üzerindeki olumlu etkileri kapsamında ebeveynlerin birbirleriyle ve çocukları ile geçirdikleri sürede artış olduğu, ailecek yapılan etkinliklerin arttığı ve babaların çocukların etkinliklerine daha fazla katılım sağladıkları bulgusu elde edilmiştir. Araştırma bulgusunu destekleyen bir diğer çalışma Craig ve Churchill (2020) tarafından ikiside çalışan ebeveynlerin Covid-19 pandemisi sürecinde çalışma ve bakım sürecinin incelendiği çalışmadır. Çalışmada, pandemi nedeniyle uygulanan kısıtlamalar nedeniyle babaların çocuklarıyla geçirdikleri zamanın arttığı belirtilmiştir. Bu bağlamda yapılan araştırmada, pandemi döneminde babaların evde bulunma sürelerindeki artışa bağlı olarak pandemi öncesine kıyasla çocuğuna ayırdığı zaman diliminde değişiklik olduğu ve bu değişiklik kapsamında çocuklara ayrılan sürenin arttığı söylenilebilir.

Araştırmadan elde edilen bir diğer bulgu, babaların çoğunluğunun pandemi sürecinde ebeveynlik becerilerinde kendilerini yetersiz hissetmeleridir. Ebeveynlik bireylerin yaşadığı en güzel deneyimlerden biri olmasına rağmen (Galbally ve Lewis, 2017) fazlasıyla özveri gerektiren bir görevdir. Genel bağlamda zorlu bir süreç olan ebeveynlik, bazen ebeveynlerin karşılaştıkları güçlükler nedeniyle daha da karmaşık ve zor bir hal alabilir (Bögels, Hellemans, Van Deursen, Römer ve Van Der Meulen, 2014). Hiç beklenmedik bir şekilde ortaya çıkan, bireylerin yaşam tarzlarında ve refah düzeylerinde birçok değişikliğe neden olan pandemi süreci birçok olumsuzluğu da beraberinde getirmiştir. Virüsün yayılma hızını ve bulaşıcılığını azaltmaya yönelik uygulanan sosyal izolasyon ve alınan tedbirler kapsamında işyerlerinin yanı sıra okullar ve çocuklara bakım veren kurumlar da kapatılmıştır. İşyerlerinin kapatılması ile birlikte evde kalış süreleri artan ebeveynler çocuklarına bakım sağlayan kurumların kapatılmasıyla çocuklarının tüm ihtiyaçlarını karşılayacak tek kişi haline gelmişlerdir. Çocuğa bakım veren kurum ve bakım merkezlerinin yanı sıra bakıcı ya da büyükanne ve büyükbaba gibi aile büyüklerinden sağlanan desteği de yitiren anne ve/ya babaların ebeveynlik sorumlulukları daha da artmıştır.

Pandemi kapsamında alınan tedbirler salgının seyrini azaltmaya yönelik olmakla birlikte alınan tedbirler nedeniyle oluşan zorlu şartların bireylerin psikolojilerini olumsuz etkileyerek stress düzeylerini artırdığı söylenilebilir. Morelli vd., (2020) tarafından yapılan çalışmada, pandemi döneminde ebeveynlerin yaşadıkları psikolojik sıkıntıların ebeveyn öz-yeterliliği ile oldukça ilişkili olduğu, düşük öz-yeterliliğin ebeveynleri olumsuz etkilediği belirtilmiştir. Ebeveynlik görevinin sağlıklı bir şekilde yürütülmesinde ebeveynlerin sahip oldukları öz-yeterlilik algısı oldukça önemlidir (Gülay Ogelman ve Çiftçi Topaloğlu, 2014). Ebeveyn öz-yeterliliği, ebeveynlerin ebeveynlik rollerine ilişkin kendi kapsaitelerini

değerlendirmeleridir (Coleman ve Karraker, 2000). Ya da bir başka deyişle bir bireyin ebeveynlik rolündeki yeterliliğini değerlendirmesidir (Coleman vd., 2000; Kendall ve Bloomfield, 2005). Ebeveyn öz-yeterliliği yüksek olan ebeveynler, ebeveynlik rollerini yerine getirmede ve çocuklarıyla olumlu iletişim kurabilmede ebeveyn öz-yeterliliği düşük olanlara göre daha başarılıdırlar.

Yaşamın her döneminde ebeveynlik zorlu bir süreç olmakla birlikte, özellikle yeni doğanın bakımı sürecinde daha zorlayıcı bir süreç haline dönüşebilir. Çünkü ebeveynler bu süreçte bilmedikleri durumlar ve karmaşık görevlerle karşı karşıyadırlar (Grimes, 2012). Bu zorlu göreve pandemi gibi birçok kısıtlamanın neden olduğu bir sürecin eşlik etmesi ebeveynlik becerilerinde ebeveyn(ler)i başatmak durumunda kaldıkları birçok problemle karşı karşıya getirmiştir. Çocukların bakımı noktasında her iki ebeveynin de günlük yaşadığı bu dönemde özellikle babaların daha öncesinde olmadığı kadar çocukların bakım sürecine dahil olmak zorunda kalmaları ve bu süreçte yaşadıkları zorluklar, babaların kendilerini ebeveynlik becerilerinde yetersiz hissetmelerine neden olmuştur şeklinde yorumlanabilir.

Araştırma grubunu oluşturan babaların pandemi sürecinde kendilerini yetersiz hissettikleri durumlarda ebeveynliğe yönelik becerilere dair destek almak için en çok eşlerine başvurdukları; buna karşın en az başvuru kaynağın kitaplar olması araştırmadan elde edilen bir diğer bulgudur. Çocukların gelişimlerinde birincil öneme sahip ebeveynlerin çocuğun bakımı ve gelişimi gibi konularda yeterli düzeyde ebeveynlik becerilerine sahip olmaları gerekmektedir. Bu süreçte ihtiyaç duyulan bilgiler çoğu zaman informal bir bilgi kaynağı konumunda olan büyükanne-büyükbabadan edinilebilmektedir (Kılıç, 2010; Özel ve Zelyurt, 2016). Ebeveynler çocuk yetiştirme sürecinde yetersiz oldukları konularda zaman zaman desteğe ve ihtiyaçlarını karşılayacak bilgiye gereksinim duyarlar. Bu süreçte teknolojinin gelişmesi ve sağladığı erişim kolaylığı interneti birçok ebeveynin ihtiyaç durumunda başvurduğu bir kaynak haline getirmektedir. Ancak internetteki bilgilerin eksik, yanlış ya da yanıltıcı bilgiler içerebileceği de göz önünde bulundurulmalıdır (Işık, 2020). Araştırma kapsamında babaların ebeveynliğe yönelik becerilerine ilişkin desteği en çok eşlerinden aldıkları görülmektedir. Bu durum eşlerin daha çok bir arada olmaları ve birlikte vakit geçirmeleri nedeniyle ebeveynlik sürecine ilişkin bilgi ve becerilerin paylaşılması olarak yorumlanabilir. Araştırmada diğer aile büyükleri, internet ve medya babaların bilgi edinmek için başvurdukları diğer kaynaklar olurken, en az başvuru kaynağın kitaplar olması dikkat çekicidir. Pandemi sürecinde tecrübelerinden dolayı aile büyüklerine telefon yoluyla ulaşma, erişim kolaylığı sağlaması açısından internet ve medya kullanımına kitaplara kıyasla daha fazla başvurulmasının nedeni bu süreçte kitaplara ulaşmayı sağlayan olanakların kısıtlı olması ile yorumlanabilir. Genel bağlamda değerlendirildiğinde bilimsel bir kaynak niteliği taşıyan kitapların çocuk yetiştirmede kullanımının daha çok tercih edilebilir olması gerektiği düşünülmektedir. Kitapların yanı sıra ebeveyn eğitim programları da ebeveynlerin ebeveynlik becerilerine ilişkin bilgi ve becerilerini artırarak çocuk yetiştirme sürecine etkili ve işlevsel bir şekilde katkı sağlamaktadır.

Araştırmadan elde edilen bir diğer bulgu, babaların büyük çoğunluğunun pandemi sürecinde çocuğun bakımı ile ilgili sorumluluk düzeyinde değişiklik yaşadığına dair görüş belirtmeleridir. Ayrıca babaların büyük çoğunluğunun pandemi döneminde pandemi öncesine kıyasla çocuğun bakımına ilişkin fiziksel ihtiyaçlarını (beslenme, uyku, yatağa yatış, banyo vs.) gidermeye yönelik sorumluluk düzeylerinin artması da araştırmadan elde edilen bir diğer bulgudur. Babaların pandemi sürecinde çocukları ile ilgili sorumluluklarının artmasında evde geçirilen sürenin artmasının ve pandemi koşulları nedeniyle ebeveynlik rollerindeki değişimin ve esnekliğin etkili olduğu söylenilebilir.

Craig ve Churchill (2020) pandemi sürecinde evde kalınan sürede bireylerin hem işlerini yürütmeye hem de aile üyelerinin bakımını sağlamaya yönelik durumun zamansal ve mekansal sınırlarının belirsizleşmesine neden olduğunu belirtmiştir. Benzer şekilde Kalil vd., (2020) pandemide işsiz kalan ebeveynlerin çalışmaya ayırdıkları zamanın azalması nedeniyle çocuklarının bakımına ve ev işlerine ayırdıkları zamanın artmasına katkı sağladığına değinmiştir. Literatürde araştırma bulgusunu destekleyen çalışmalar bulunmaktadır. Bunlardan biri Aksoy ve Başaran (2020) tarafından pandemi sürecinde ebeveynlerin ev ortamındaki aile yaşantılarına ilişkin görüşlerinin incelendiği çalışmadır. Çalışmada pandemi kısıtlamaları gereği evde kalış süresinin artması ile babaların çocukların bakımlarına olan katılımlarının arttığına dair bulgular elde edilmiştir. Ayrıca çalışmaya katılan bir anne çocuklar ile ilgili olan sürece eşinin katılımına ilişkin '*Çocuğuma karşı ilgili, ara sıra yemeğini eşim yediriyor ve onunla oyunlar oynayabiliyor. Önceden böyle bir şey biraz hayal gibiydi...*' şeklinde görüş belirterek babanın çocukların oyun ve bakım becerisine sağladığı katkıyı belirtmiştir. Araştırma bulgusunu destekleyen bir diğer çalışma Arslan Dikme ve Gültekin (2021) tarafından yapılan ve Covid-19 pandemi sürecinin evden çalışan ebeveynler ve çocuklarına olan etkilerinin incelendiği çalışmadır. Çalışmada pandemi sürecinin babalara olan etkilerine ilişkin çalışmaya

katılan annelerin tamamı babanın değiştiği, çocuğuna daha fazla zaman ayırdığı, eşini daha iyi anladığı ve çocuğuna daha ilgili bir baba olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir. Craig ve Churchill (2020) tarafından ikiside çalışan ebeveynlerin Covid-19 pandemisi sürecinde çalışma ve bakım sürecinin incelendiği çalışmada da uygulanan kısıtlamalar nedeniyle babaların çocuklarıyla geçirdikleri zamanın arttığı belirtilmiş ve bu durumun ikiside çalışan ebeveynler arasında cinsiyete dayalı çocuk bakımı farkını azalttığı belirtilmiştir. Aynı zamanda çalışmada babaların pandemi sürecinde çocukların bakımına katılım düzeylerinde artış olduğu saptanmıştır. Ancak Hipp ve Büning (2021) tarafından pandeminin toplumsal cinsiyet eşitliği üzerindeki etkilerinin ve pandemide ebeveynlik sürecinde artan cinsiyet eşitsizliğinin incelendiği çalışmada; katılımcılar pandeminin ilk zamanlarında çocuk bakımı görevlerinin eşler arasında daha eşit bir şekilde paylaşıldığını bildirmelerine karşın pandeminin ilerleyen süreçlerinde ebeveynlikte eşitliğe yönelik bu eğilimin zamanla tekrar azaldığı şeklinde görüş belirtmişlerdir. Tüm bu bulgular ışığında babaların pandemi öncesine kıyasla ebeveynlik sorumluluklarında ve becerilerinde artışlar görüldüğü söylenilebilir. Özellikle bebeğin bakımına ilişkin ebeveynlik becerilerinin artmasında pandemi sürecinin etkili olduğu görülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Yapılan araştırma kapsamında pandemi sürecinin gerektirdiği koşullardan dolayı babalık becerilerinin gelişimine katkı sağladığı görülmektedir. Her ne kadar son dönemlerde değişiklik gösterse de genel bağlamda çocuğun bakımının daha çok anneye ait olduğu düşüncesinin yaygın olduğu ülkemizde pandemi sürecinde babaların da 0-3 yaş çocuklarının bakımında etkin bir şekilde rol aldıkları ve ebeveynlik sorumluluklarının arttığı görülmektedir. Çocukla geçirilen süreye bağlı olarak gelişen ve güçlenen baba-çocuk iletişiminin çocuğun gelişim sürecine olumlu katkılar sağlayacağı aşikardır. Çocuğun gelişim sürecine babanın daha fazla dahil olmasında önemli ve olumlu bir değişikliğe neden olan pandemi süreci etkileri pandemi bittikten sonra da devam etmelidir. Bu kapsamda babaların kendilerini babalık becerilerinde daha yeterli hissetmelerini sağlayacak çalışmalar yürütülebilir. Aile eğitim programları bu becerilerin kazandırılmasında oldukça yararlı ve işlevsel uygulamalardır. Ancak genel bağlamda uygulanan aile eğitim programlarına babaların çalışma temposundan ve saatlerinden dolayı katılmadıkları gerçeği göz önünde bulundurulduğunda her türlü koşulda ve istenilen her zamanda erişim sağlanabilmesi bakımından babalık becerilerine ilişkin web tabanlı ebeveyn eğitim programlarının geliştirilmesi, uygulanması ve yaygınlaştırılmasına ilişkin çalışmaların yapılması önerilmektedir. Ayrıca hem pandemi çalışmaları kapsamında hem de çocuğun gelişimsel sürecine ilişkin çalışmalarda babalarla ilgili yapılan çalışmaların kısıtlı olmasından dolayı baba ve çocuğun merkeze alındığı çalışmaların sayısının artırılması önerilmektedir.

Kaynakça

- Aksoy, A. B., & Başaran, M. (2020). Anne-Babaların Korona-Virüs (Covid-19) Salgın Sürecinde Aile Yaşantılarına İlişkin Görüşleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13(71), 669–678.
- Anlıak, Ş. (2004). Okulöncesi Dönemde Çocuğun Yaşamında Baba ve Erkek Öğretmenin Rolü ve Önemi. *Ege Eğitim Dergisi*, 5, 25–33.
- Arslan Dikme, Ş., & Gültekin, B. K. (2021). Covid19 Pandemi Sürecinin Evden Çalışan Ebeveynler ve Çocuklarına Etkileri. *Eğitim ve Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 31–48.
- Bögels, S. M., Hellems, J., Van Deursen, S., Römer, M., & Van Der Meulen, R. (2014). Mindful Parenting in Mental Health Care: Effects on Parental and Child Psychopathology, Parental Stress, Parenting, Coparenting, and Marital Functioning. *Mindfulness*, 5, 536–551. 10.1007/s12671-013-0209-7
- Buchanan, A., & Buchanan, A. (2014). Risk and Protective Factors in Child Development and the Development of Resilience. *Open Journal of Social Sciences*, 2(4), 244–249. 10.4236/JSS.2014.24025
- Coleman, P. K., Karraker, K. H., & Coleman, P. (2000). Parenting Self-Efficacy Among Mothers of School-Age Children: Conceptualization, Measurement, and Correlates*. *Family Relations*, 49(1), 13–24.
- Craig, L., & Churchill, B. (2020). Dual-earner parent couples' work and care during COVID-19. *Gender, Work & Organization*, 28(S1), 66–79. 10.1111/GWAO.12497
- Galbally, M., & Lewis, A. J. (2017). Depression and parenting: the need for improved intervention models. *Current Opinion in Psychology*, 15, 61–65. 10.1016/j.copsyc.2017.02.008
- Grimes, L. (2012). *The Role Of Parental Self-Efficacy And Parental Knowledge In Parent-Infant Interactions During The Transition To Parenthood* (Bowling Green State University).

- Gülay Ogelman, H., & Çiftçi Topaloğlu, Z. (2014). 4-5 Yaş Çocuklarının Sosyal Yetkinlik, Saldırganlık, Kaygı Düzeyleri İle Annebabalarının Ebeveyn Özyeterliği Algısı Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 241–271.
- Hipp, L., & Büning, M. (2021). Parenthood as a driver of increased gender inequality during COVID-19? Exploratory evidence from Germany. *European Societies*, 23(S1), S658–S673. 10.1080/14616696.2020.1833229/
- Işık, E. (2020). *Bilinçli Farkındalık Aile Eğitim Programının Ebeveynlerin Bilinçli Farkındalıkları, Yetkinlik Alguları Ve İletişim Düzeyleri İle Çocukların Davranış Sorunları Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi*. (Doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kalil, A., Mayer, S., & Shah, R. (2020). *Impact of the COVID-19 Crisis on Family Dynamics in Economically Vulnerable Households*.
- Kendall, S., & Bloomfield, L. (2005). Developing and validating a tool to measure parenting self-efficacy. *Journal of Advanced Nursing*, 51(2), 174–181. 10.1111/j.1365-2648.2005.03479.x
- Kılıç, Ç. (2010). Aile Eğitim Programları Ve Türkiye’deki Örnekleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi*, 10(1), 99–111.
- Morelli, M., Cattelino, E., Baiocco, R., Trumello, C., Babore, A., Candelori, C., & Chirumbolo, A. (2020). Parents and Children During the COVID-19 Lockdown: The Influence of Parenting Distress and Parenting Self-Efficacy on Children’s Emotional Well-Being. *Frontiers in Psychology*, 11, 2584. 10.3389/FPSYG.2020.584645/BIBTEX
- Özel, E., & Zelyurt, H. (2016). Anne Baba Eğitiminin Ebeveyn Çocuk İlişkilerine Etkisi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 36, 9–34. <https://doi.org/http://dx.doi.org/10.21560/spcd.60151> ANNE
- Profeta, P. (2020). Gender Equality and Public Policy during COVID-19. *CESifo Economic Studies*, 66(4), 365–375. 10.1093/CESIFO/IFAA018
- Sahithya, B. R., Kashyap, R. S., & Roopesh, B. N. (2020). Perceived stress, parental stress, and parenting during covid-19 lockdown: A preliminary study. *Journal of Indian Association for Child and Adolescent Mental Health*, 44–63.
- Saruhan, Ş. C., & Özdemirci, A. (2016). *Bilim, Felsefe ve Metodoloji*. İstanbul: İnkılap Yayınevi.
- Torgerson, C. N., Love, H. A., & Vennum, A. (2018). The buffering effect of belonging on the negative association of childhood trauma with adult mental health and risky alcohol use. *Journal of Substance Abuse Treatment*, 88, 44–50. 10.1016/J.JSAT.2018.02.005
- Uzun, H., Karaca, N. H., & Metin, Ş. (2021). Assesment of parent-child relationship in Covid-19 pandemic. *Children and Youth Services Review*, 120, 105748. 10.1016/j.childyouth.2020.105748
- Wu, Q., & Xu, Y. (2020). Parenting stress and risk of child maltreatment during the COVID-19 pandemic: A family stress theory-informed perspective: *Developmental Child Welfare*, 2(3), 180–196. 10.1177/2516103220967937

WORLD CHILDREN CONFERENCE-III

Özay Günsel Children University
Near East University
University of Kyrenia

CHILDREN'S USE OF URBAN OPEN GREEN AREAS DURING THE PANDEMIC PROCESS

Elif BAYRAMOĞLU

Assoc. Prof., Karadeniz Technical University, Faculty of Forestry, Department of Landscape Architecture, Trabzon/Turkey

Banu Çiçek KURDOĞLU

Prof. Dr., Karadeniz Technical University, Faculty of Forestry, Department of Landscape Architecture, Trabzon/Turkey

Seyhan SEYHAN

Res. Asst., Karadeniz Technical University, Faculty of Forestry, Department of Landscape Architecture Trabzon/Turkey

ABSTRACT

The epidemic, which entered our lives with the pandemic process, has caused great changes in society. All individuals, old, young, child and disabled, who have difficulty in adapting to these changes, have had to change their daily routines and habits. In particular, it has been very difficult for children to understand and adapt to the situation they are in. The sudden change in their routines, the fact that they had to stay indoors, that they could not go out, and that they could not play games with their friends negatively affected them. At this point, they need to use the areas where they can meet their needs and expectations during the pandemic process, develop themselves freely, do the activities they want, and develop physically and mentally in their urban environment. Urban open green spaces come to the fore in urban environments in terms of meeting the needs. Urban open green spaces offer opportunities for children to spend their energy, develop their motor skills, spend time with other children, socialize and get closer to nature. During the pandemic process, children need to use urban open green spaces in order to get away from the negative effects they face, to regain their lost social life, to improve their physical and mental health, and to return to their old lives. In this direction, children should be directed to use urban open green spaces with their parents under pandemic conditions.

This study was carried out in order to determine the use of urban open green spaces that children were directed to during the pandemic process. After the pandemic process, with the reduction of restrictions, their adaptation to open green spaces and social environment was examined. By making a literature study, the uses and types were investigated, and the examples of urban open green areas used were examined.

Keywords: Pandemic, Children, Urban Open Spaces

Introduction

With the emergence of the COVID-19 epidemic in Wuhan, China in December 2019, the whole world was faced with a disease whose cause, consequences and treatment were unknown. This disease, which has reached dimensions that threaten the health of the whole world, was declared a global pandemic by the World Health Organization on March 11, 2020 (1). Thus, all countries that entered the pandemic process started to take measures in line with their country dimensions. All health forces, especially the World Health Organization, declared that the first precaution against the epidemic is to maintain physical distance. With the subsequent studies, it has emerged that it is necessary to take measures in all areas of life such as social, cultural, education and economy, especially health (2). In this direction, the old, young, children and disabled individuals of the society had to change their daily routines and ordinary lifestyles. Especially when this situation is considered in terms of children, it has been very difficult for them to understand and adapt to the pandemic process. All their routines have changed and they have to give up the activities they enjoy doing because they cannot go out by staying at home (3). When the measures taken such as social distance rules, quarantine, inability to use social areas and self-isolation of individuals are added to all these, children were

adversely affected physically, mentally and socially. Thus, the need to stay away from built spaces has emerged for children who want to get away from these negative effects of the pandemic. At this point, urban open green spaces have come to the fore. Because urban open green spaces bring people to nature, provide nature and human relationship, clean the air of the city, get fresh air, ensure that the city temperature is balanced by absorbing the sun's rays, facilitate urban transportation, meet the recreational needs of the society actively and passively (4) offers many possibilities together.

Since epidemics negatively affect the society physically, psychologically and socially, the existence of sufficient and qualified open green spaces in urban areas provides a great advantage to the society (5). With the reduction of the restrictions and obligations applied during the pandemic process, the increasing use of urban open green spaces by the society has relieved the society physically, psychologically and socially. When this situation is considered from the point of view of children, it is of great importance for children to reunite with urban spaces (6) so that they can develop their motor skills, release their excess energy, socialize with other children and their friends, develop new skills, communicate with age groups, and understand their surroundings.

Children's Uses of Urban Open Green Space in the Pandemic

The pandemic process has prevented children from connecting with urban areas, as with all individuals living in cities. As a result of the breaking of this bond during the pandemic process, negative effects have emerged in children. In order to get away from the negative effects and get rid of it a little, it is very important that the physical environment is suitable for children, that they feel they belong in that area, that they can do the activities they want, and that there are places so that they can interact with other children. At this point, the importance of urban open green spaces emerges. (7). Because these areas offer together the physical, mental, sensory and social areas that are needed for the healthy development of children. It provides an opportunity for children to show their future abilities and strengths. It contributes to the development of social aspects with the cultural and artistic activities it contains. Thanks to green areas, children play an important role in recognizing, perceiving and learning nature (8). In this direction, it is very important for children to use urban open green spaces during the pandemic process.

Equipment for Children's Playgrounds (9).

With the restrictions that have become flexible during the pandemic process, children have started to spend time, socialize with their friends and other children, and play games in urban open green spaces by using

equipped areas such as slides, scooters, sports equipment, swings, seesaws. They pay attention to the distance rules and the use of masks in the equipped areas. It is tried to be used under the supervision of family members, paying attention to the intensity of use.

Uses of Large Green Areas Far From the City (10).

The use of large green areas in the immediate vicinity of the city; children use the green areas where they move freely, play games, do the activities they want, and spend time with the staff they bring according to their wishes and demands. In this area, children are intertwined with nature, they can recognize nature and communicate. Since it is generally far from the immediate surroundings of the city, it provides use away from the pressure of the city. They do free activities where they can get fresh air and spend time with their friends and family.

Use of Large Urban Green Areas(11,12).

The use of large green spaces in the city; During the pandemic process, children are doing activities where they can comfortably get fresh air in the city, play games, wander in the open air, and reach nature. Since it is close to the areas where they live, their transportation and accessibility is easier. Without family members, children can use these areas on their own. Since there are no accessories in this use, children can move freely and set up the games they want.

Conclusions

Children, who found themselves in a different situation with the pandemic process, had a hard time getting through this process. Staying at home, their daily life, education life, play life, time spent with family and friends had to change completely. They have faced physical, mental and social negativities. Children have begun to need outdoor spaces in order to bypass this negative process they experience and to get away from home during the pandemic process. Urban open green spaces come to the fore as the best outdoor space to meet their needs. Because urban open green spaces offer various uses for the physical, social, mental and cultural development of children. In this respect, it is very important for children to use urban open green spaces in the city or its immediate surroundings.

Steps have been taken to meet the needs of children as a result of the reduction of the measures taken as a result of the studies on the epidemic and the development of treatment methods. One of these steps is to reduce stay-at-home restrictions and allow children to use urban open green spaces. Thus, children started to use large green areas in and around the city under pandemic conditions. As a result, in order to get away from the negative effects of the pandemic process on them, children are encouraged to develop themselves, spend time with their friends, continue their education, improve physically, mentally, socially and culturally, and move freely by using urban open green spaces both in the restrictions made during the pandemic process and after the reduction of the restrictions. they have begun to do. This will be a new approach for urban planners in terms of addressing different approaches. Because the pandemic has changed the use of open green space by all users. Especially for the children who are most affected by this situation, planning approaches that can be found intertwined with nature after the pandemic should be addressed and designs that will positively affect both their psychological and physiological development should be created.

References

- World Health Organization [WHO] (2020). 2019 Novel Coronavirus (2019 nCoV): Strategic preparedness and response plan. <https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/srp-04022020.pdf>
- Özyürek, A., & Çetinkaya, A. (2021). COVID-19 Pandemi Döneminde Aile ve Ebeveyn-Çocuk İlişkilerinin İncelenmesi. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(1), 96-106.
<https://itbf.istinye.edu.tr/tr/haberler/pandemi-gunlerinde-cocuk-olmak>. 31.03.2022
- Ceylan, A. (2007). *Yaşam kalitesinin artırılmasında kentsel yeşil alanların önemi ve kentsel dönüşüm ile ilişkilendirilmesi*, Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bozan, İ., Yıldırımvaran, E., & Tonyaloğlu, E. E. (2021). Covid-19 Kapsamında Açık Ve Yeşil Alan Tasarım Önerileri: Efeler/Aydın Örneği. *Turkish Journal of Forest Science*, 5(2), 578-591.
- Işıklar, S., & Kırıcı, N. (2016). *Çocukların Kentsel Mekâna Katılım Hakkı*. 1st International Mediterranean Science and Engineering Congress (IMSEC 2016), October 26-28, 2016, Adana/Turkey.
- Başarmak Bahçeci, H, I., & Akpınar, İ, E., (2021). “Covid-19 Pandemisi Sürecinde Kentli Çocukların Haklarına Erişimi: Araştırmalar, Uygulamalar ve Olanaklar Üzerine Bir Analiz” Araştırma, Kent Akademisi, Volume 14, Issue 4, Pages, 881-899.
- Önder, S., & Polat, A. T. (2012). *Kentsel Açık-Yeşil Alanların Kent Yaşamındaki Yeri Ve Önemi*. Kentsel Peyzaj Alanlarının Oluşumu ve Bakım Esasları Semineri, 19, 73-96.
<https://www.eyupsultan.bel.tr/tr/main/news/cocuklar-parklara-kavustu/15715>, 05.04.2022
<https://www.ibb.istanbul/arsiv/37049/ibb-seyyar-oyun-parklarini-cocuklarin-ayagina>, 05.04.2022
<http://www.erzincan.gov.tr/gunler-sonra-cocuklar-sokakta>, Erişim Tarihi : 05.04.2022
<https://www.ortaca.bel.tr/2020/05/14/koronavirus-salgini-dolayisiyla-disari-cikmasi-yasaklanan-0-14-yas-arasi-ortacali-cocuklar-haftalar-sonra-disari-cikmanin-heyecanini-yasadi/>,05.04.2022

CHILDREN AND PLANTING DESIGN

Banu Çiçek KURDOĞLU

*Prof. Dr., Karadeniz Technical University, Faculty of Forestry, Department of Landscape Architecture,
Trabzon/Turkey*

Elif BAYRAMOĞLU

*Assoc. Prof., Karadeniz Technical University, Faculty of Forestry, Department of Landscape Architecture,
Trabzon/Turkey*

Seyhan SEYHAN

Res. Asst., Karadeniz Technical University, Faculty of Forestry, Department of Landscape Architecture Trabzon/Turkey

ABSTRACT

Children are individuals who develop from infancy to adolescence. These individuals need to experience various fields so that they can develop physically and mentally. Nature offers many options for children in this sense in line with its components. Plants, soil, rock pieces, sand, water, animals are important in children's perception with the differences they create in terms of visual, auditory and tactile aspects. Nature is possible in terms of children's sensory-motor period, pre-operational period, concrete operational period, abstract operational period, their development of perception, comprehension, imagination and creativity, and establishing a harmonious relationship with the environment. Evaluating this potential in areas designed for children will provide more educational, instructive and entertaining experiences. In nature, plants are undoubtedly the most effective components in the development processes of children with the color, shape, texture and form effects they display in different seasons and different developmental periods. Both leaves, branches, flowers, stems, etc. Their physical features and visuals that change over time are effective when designing spaces for pre-adolescent children. At the same time, plants are given to children; It offers benefits such as playground, shade, benefiting from the sun, preventing noise, cleaning the air by keeping harmful gases and dust particles, security and plant recognition. Functional solutions can be produced by using different plant species in the design of spaces where activities for children are carried out, both aesthetically and functionally.

In this study, a literature search was conducted on what should be the characteristics of plant design in areas to be designed for children. In this direction, information is given about the plant species that should not be used and should be used in these areas.

Keywords: Child, Planting Design for Children, Plant Species

Introduction

Children are individuals who are "boys or girls in the developmental period between infancy and adulthood" (1). These individuals enter different developmental periods in order to create their unique personalities and complete their development. Of these, the child in the cognitive development period is in the pre-operational period (2-7 years); Expressing the events, situations and objects occurring in the environment with various symbols, classifying objects with a single feature, self-centered approach, reasoning based on intuition and solving problems, in the concrete operational period (7-11 years); He gains the ability to develop rapidly in cognitive competences, classify objects with different features, solve problems in concrete ways, develop logical thinking skills, and in the abstract operational period (11 years +), he gains the ability to abstract and reason abstractly, to think relative and comparatively, and to perform many mental operations(2). At the same time, during this period, the child also needs to experience many things. Nature provides the most support in this regard with its endless source of information. Nature experiences, which allow us to use more

than one sense effectively, help children to form cognitive structures necessary for their mental development. Regular and positive nature experiences enable children to develop a love of nature, to know the characteristics of plants, animals and forests, to have the ability to distinguish and be interested in them, and to be sensitive (3). At the same time, getting closer to nature, watching the scenery, contacting nature also provides benefits in developing creativity, problem solving, being physically active, being respectful to friends, eliminating sleep problems, and being a happy, healthy and social individual (4). When looked at, it is seen that the most basic factor that is effective in the development of the child is the relationship with nature. This is an important issue for children who have moved away from nature and reached the level of detachment with the urbanization process. In order for the child to complete his/her development, it is necessary to establish a relationship with nature in cities by knowing well the needs, expectations, wishes, development and behaviors of the child (5). In this regard, areas designed for children come to the fore.

The areas to be designed for children are areas that develop the physical, spiritual, social and physiological structure of children with different elements and bring them together with nature in urban areas shaped by buildings. These areas are the first areas where the child can feel and own himself outside of his home. At the same time, it is the area where the child can increase his/her self-confidence, develop communication, language, brain functions and social skills, examine and learn the objects in his environment and the relationship between them and social roles (6). At this point, in the city centers where the children stay among the concrete piles; They need spaces and spatial arrangements suitable for them in designed areas where they can participate in urban life, grow up as a healthy generation, get to know nature, communicate and relax. Because while these spaces and arrangements enable the child to progress positively in terms of mental, psycho-motor, emotional, language and social developments (7), they also provide opportunities to learn about the natural world and to get to know nature. According to architect Nicholson, "invention in any environment is directly proportional to the degree of creativity, possibilities of discovery, the number and quality of the variables in the environment". Here, games and toys for children are scattered in pieces. The child can combine it with scattered pieces by transforming it into various shapes using his imagination and creativity. And so it creates a playground for itself. There are scattered parts in its natural areas. These are trees, bushes, water, flowers, living things, sand, areas to sit on or under, structures that provide privacy and create landscapes. These scattered parts of natural areas are the richest resources for the development of children's imagination, abilities, focus and creativity (8). The child develops and progresses with these. They have activities that they can choose and set up themselves. In this direction, it is very important that the areas to be designed for children are of a quality that will meet the needs of children. The type of plant to be used, where it will be used, the geometric appearance of the living materials to be used, the lines, disrupting the monotony, giving vitality and mobility should be considered (9).

It is known that the use of plants especially in areas designed for children contributes to the mental, physical and emotional development of children, and also provides many benefits such as minimizing possible accidents and injuries, and children getting to know plants (10). It is also seen that children prefer areas designed according to plant species. Because it is observed that children with allergies cannot go to areas containing allergic plants (5). In this direction, plant preferences are very important in the spatial setup of the areas to be designed for children. It is necessary to stay away from plants with poisonous, prickly and allergenic properties. Considering the possibility that children can easily touch and play with plants, plants that may harm children's health should be avoided. design is important (11).

Planting Design

With the cyclical process of the city, children need spaces designed for them, where they can go out and socialize, get to know and explore nature, because they are trapped within four walls. In order for the areas to be designed to meet these needs, the planner should also include plant materials (12). Because plant materials provide rich opportunities for children to develop their play skills and imagination while stimulating their social relations (13). The diversity of plants in terms of color, texture, size and form features in the plant designs of the areas to be designed for children; While it positively affects children's psychological and mental development, it is also seen that they provide many benefits such as highlighting different playgrounds, guiding, shading and limiting spaces, shielding noise and images, and creating spaces. As a result, in the areas to be designed for children; It is very important to create spatial setups according to the plant preferences used in play materials, safety, planning and design principles, user requests, sustainability, and suitable spaces for each child (11).

The planting designs to be made; soil conditions, functional characteristics of plants, light and shade, environmental-climatic conditions, dendrological characteristics should be considered. Perennial, generally evergreen species that are resistant to mechanical impacts, fast, growing and insect diseases should be preferred. In plant preferences, broad-leaved plants should be used to provide shade in summer, and they should benefit from sunlight by shedding their leaves in winter. Attention should be paid to the fact that the evergreen plants act as a curtain against the wind in the winter and provide shade in the summer. It should be positioned to provide noise control and image control by using the plants at the appropriate height and density, and to clean the polluted air by absorbing harmful gases and holding dust particles. Again, it should be used as a safety barrier around game equipment. Children should be introduced to plants by including plants with flowers, colors, different textures, sizes and forms. Poisonous, prickly and allergic plant species should be avoided and should not be included. Care should be taken not to use plants in a way that prevents various games (5,10, 12). The concept of creating space should be considered in plant selection, and the use of tree species with large fruits and dropping branches should be avoided (14). Large-topped trees should not be overused, as they do not fit the child's scale, block the sun's rays and contaminate nearby sand and water pools with their fallen leaves. Attractive entrances, small flowering trees and flower beds attract children's attention. Since children are active in and around the bushes and like to run, bushes should be placed in areas where walking and movement are easy. At the same time, small hills and green areas should be created for them, as they frequently play games such as jumping and hiding (9). Seasonal color and odor effects should also be considered. Flowering plants should be used in a way that children cannot reach and destroy. Creating areas with small animals and birds is important for children to connect with nature. Likewise, flat wide grass areas should be created for this opportunity (15).

There are plant species that should not be used in areas designed for children(12). Those who are allergic to these plant species;

Acacia, Acer campestre, Acer negundo, Acer pseudoplatanus, Acer tataricum, Acer trivetteri, Alnus glutinosa, Arbutus andrachne, Arbutus unedo, Carpinus betulus, Carpinus orientalis, Catanea sativa, Celtis australis, Erica arborea, Erica manipuliflora, Fagus orientalis, Fagus sylvatica, Taxus baccata, Achillea millefolium.

Those who have a poisonous structure and property;

Aconitum napelius, Aesculus hippocastanum, Actaea spicata, Arum maculatum, Atropa belladonna, Calla palustris, Colchicum autumnale, Daphne mezereum, Viburnum opulus, Eunymus europaeus, Convallaria majalis, Lonicera xylosteum, Laburnum anagyroides, Lonicera nigra, Ligustrum vulgare, Robinia pseudoacacia, Laburnum alpinum, Nerium oleander, Solanum nigrum, Symphoricarpos racemosus, Taxus baccata, Wisteria sinensis

For the usable plant species, a classification was made according to the function of the area to be designed. According to these classifications, plant species are given below (Erdem, 2003).

For shading purposes;

Cedrus deodara, Cupresus arizonica, Malus floribunda, Salix banylonica, Prunus sp, Platanus orientalis, Laurus nobilis, Eleagnus angustifolia, Cercis siliquastrum, Prunus nigra,

For walling, screening or blocking tasks;

Chaenomeles japonica, Forsytia intermedia, Philadelphus coronarius, Spiraea vanhouttei, Tamarix tetrandia, Thuja occidentalis, Yucca flomentosa,

As a noise canceling plant;

Betula alba, Alnus incana, Cornus alba, Forsythia intermedia, Syringa vulgaris, Thuja spp.,

Also as a ground cover plant;

Acyranthus verschaffelti, Ajuga reptans purpurea, Hedera helix, Cerastium tomentosum, Campanula carpatica, Amphelopsis quinifolia,

Hedge plant;

Chamaecyparis japonica, Corylus avellana, Cydonia japonica, Deutzia gracilis, Lonicera nitida, Ribes alpinum, Spiraea thunbergii, Philadelphus lemonei, Potentilla froticosa

Conclusion

As a result, children need to experience nature in order to form their characters, to develop physically, mentally and socially, to participate in life, to realize and develop their talents. It is important to design areas for children living in cities to come into contact with nature. Because these areas reveal the possibilities that children want for themselves with the components of nature. Different combinations of these components can create different, diverse, interesting, unique uses and activities for children. Here, the child will have many options by assuming an active or passive role. Elements such as plants, animals, water, soil, sand are the child's play elements in nature. Having these in urban areas is very important for the development of children and for them to realize the whole and unity of which they are a part. In particular, plants can be basic play elements with the visuality and opportunities that children hide, swing, cool off, run, examine nature closely, collect flowers and leaves, display in different seasons. It is of great importance to use plants together by evaluating them within the framework of the possibilities provided by their phenological characteristics, which exist in parallel with different developmental periods and seasonal changes in cities, and to produce plant design options that will contribute to the needs, safety, preferences and development of children.

References

- TDK, 2022. <https://sozluk.gov.tr/>.
- Başkale, H., & Bahar, Z. (2008). Piaget'nin bilişsel gelişim kuramıyla ilgili bir gözden geçirme. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 1 (2), 133-147
- Ceylan, M. (2019). Doğa etkinliklerine katılan çocukların "doğa" kavramına ilişkin metaforik algılarının incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 6(2), 38-48. <https://ztbb.org/festival/geleneksel-tip-festivali-2016/doganin-cocuk-gelisimi-uzerindeki-etkileri/>. 19.04.2022
- Uluğ, H. (2007). *Kuzey Adana'daki Çocuk Oyun Alanlarının Bitki Seçimi Yönünden İrdelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- İşçi, B. (2017). Peyzaj ve Çocuk Oyun Alanları, *Doğa Dergisi*, <https://www.doga-dergisi.com/peyzaj-cocuk-oyun-alanlari/>, 13.04.2022.
- Aksoy, Y. (2011). Çocuk Oyun Alanları Üzerine Bir Araştırma İstanbul, Isparta, Eskişehir, Erzurum, Kayseri, Ankara, Zonguldak ve Trabzon İlleri Örneği. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, 3(11), 82-106.
- Louv, R., (2010). *Doğadaki Son Çocuk, Çocuklarımızdaki Doğa Yoksunluğu ve Doğanın Sağaltıcı Gücü*. TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları.
- Acar, H. (2003). *Çocuk Oyun Alanlarında Kullanıcıların Bitki Tercihlerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma: Trabzon Kenti Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Duman, G., & Koçak, N. (2013). Çocuk Oyun Alanlarının Biçimsel Özellikleri Açısından Değerlendirilmesi (Konya İli Örneği). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(1), 64-81.
- Kösa, S. (2020). Antalya'daki Bazı Çocuk Oyun Alanlarının Bitki Materyali ve Bitkisel Tasarım Yönünden Değerlendirilmesi. *Düzce Üniversitesi Orman Fakültesi Ormancılık Dergisi*, 16(2), 105-122.
- Sorkun, G. (1996). *İstanbul Anadolu Yakası Örnek Çocuk Oyun Alanlarının Peyzaj Mimarlığı Açısından İrdelenmesi*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Arslan Muhacir, E. S. & Yavuz Özalp, A. (2016). Planlama ve tasarım süreçleri bağlamında çocuk oyun alanlarına ilişkin temel kalite kriterlerinin belirlenmesi. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 17(2), 220-230.
- Yılmaz, S., & Bulut, Z. (2002). Kentsel Mekanlarda Çocuk Oyun Alanları Planlama ve Tasarım İlkeleri/Planning and Designing Principles of Children Playgrounds in Urban Areas. *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 33(3).
- Türkan, E.E. (2009). *Balıkesir Kenti Çocuk Oyun Alanlarının İrdelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.

ÇOCUKLARIN TÜKETİCİ OLARAK SOSYALLEŞMESİ VE COVID-19 PANDEMİSİNİN ÇOCUK TÜKETİCİLERE ETKİSİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

A REVIEW ON THE SOCIALIZATION OF CHILDREN AS CONSUMER AND THE EFFECT OF THE
COVID-19 PANDEMIC ON CHILD CONSUMERS

İlgi BAYSAN

*Doktora Öğrencisi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat ABD
ORCID No: 0000-0002-5437-2788*

Aysun ÖZEN

*Dr. Öğr. Üyesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, İİBF İktisat Bölümü
ORCID No: 0000-0003-3253-056X*

ÖZET

Çocuklar, günümüzde önemli büyüklükte bir tüketici grubunu oluşturmaktadırlar. Çocukların bir tüketici olarak pazarın işleyişiyle ilgili bilgi sahibi olduğu ve birtakım beceriler edindiği tüketici sosyalleşmesi süreci, çeşitli yaklaşımlar ile açıklanmaktadır. Bu bağlamda yaş, cinsiyet, okul, arkadaşlar ve tüketici alışkanlığının ilk kazanıldığı yer olan aile kurumu gibi birçok faktör bu süreci etkilemektedir. Çocuk ve gençlerin nüfusta nispeten yüksek paya sahip olduğu Türkiye'de tüketim yapısının anlaşılabilmesi ve buna uygun politikaların geliştirilebilmesi açısından bu konu önem arz etmektedir. Bu çalışmada amaç çocukların tüketici olarak sosyalleşme süreci ve COVID-19 pandemisinin çocuk tüketicilere etkilerinin çeşitli sektörler üzerinden incelenmesidir. Pandemi sürecinde çocukların tüketim alışkanlıklarında birtakım değişiklikler meydana gelmiştir. Gıda sektöründe bazı ürün gruplarının tüketiminde azalma görülürken bazılarında da artmalar söz konusu olmuştur. Pandemi döneminde tam kapanma süreci ve bu sürecin etkilerine odaklanan çalışmalar incelendiğinde hazır giyim sektörü ürünlerinde tam kapanma dönemi sonrasında mağaza ve internet üzerinden yapılan alışverişlerde artış olduğu görülmüştür. Yine bu süreçte dijital oyun ve sosyal medya kullanımı artmıştır. Sürecin tüketim üzerinde gıda, hazır giyim ve dijital oyunlar ile sosyal medya kullanımına etkilerinin olması bu durumlarla ilgili yaşanabilecek bazı hususlara dikkat çekmektedir. Nitekim bazı yerlerde gıda ürünlerinde meyve sebze tüketimi azalmış, dijital platformlarda geçirilen zaman artmış bununla birlikte çocukların daha hareketsiz ve bazı açılardan daha riskli hale gelmesi durumu ortaya çıkmıştır. Ayrıca çocukların dijital ortamlarda daha fazla zaman geçirmesi, alışverişlerin çevrimiçi ortama kayması bu süreçte ilgili sektörlerin pazarlamalarında da farklı stratejiler geliştirmesini sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk ekonomisi, çocuk tüketiciler, tüketici sosyalleşmesi.

ABSTRACT

Children today constitute a significant consumer group. The process of consumer socialization, in which children, as consumers, gain knowledge about the functioning of the market and acquire some skills, is explained by various approaches. In this context, many factors such as age, gender, school, friends and the family institution, which is the first place where consumer habits are acquired, affect this process. In Turkey, where children and young people have a relatively high share in the population, this issue is important in terms of understanding the consumption structure and developing appropriate policies. The aim of this study is to examine the socialization process of children as consumers and the effects of the COVID-19 pandemic on child consumers through various sectors. During the pandemic period, some changes have occurred in the consumption habits of children. In the food sector, there was a decrease in the consumption of some product groups, while there was an increase in others. When the studies focusing on the full lockdown process and the effects of this process during the pandemic period are examined, it is seen that there is an increase in the shopping made in stores and online after the full lockdown period in the ready-made clothing sector

products. Also in this process, the use of digital games and social media has increased. The effects of the process on consumption of food, ready-made clothing, digital games and social media use draws attention to some situations that may be experienced related to these situations. As a matter of fact, in some places, the consumption of fruits and vegetables in food products has decreased, the time spent on digital platforms has increased, however, the situation of children becoming more inactive and in some ways more risky has emerged. In addition, the fact that children spend more time in digital medias and the shift of shopping to the online media has enabled the relevant sectors to develop different strategies in marketing in this period.

Keywords: Child economy, child consumers, consumer socialization.

1. Giriş

Tüccarlar, reklamcılar ve pazarlamacılar çocukları bir tüketici olarak görmektedir ve buna bağlı olarak çocuklar için tasarlanmış ürünler, medya, ikonografi ve ticari alanlar, küresel kapitalizmin milyarlarca dolarlık birçok girişiminin pazarlama planlarında sağlam ve güvenli bir yer tutmaktadır (Cook, 2009). Çocuk ve genç tüketimi; tarih, sosyoloji, psikoloji, antropoloji, işletme, pazarlama, eğitim bilimleri vb. farklı disiplin yaklaşımlarının kesiştiği bir araştırma alanını temsil etmektedir. Çocuklar ve tüketim üzerine ilk önemli çalışmalar, 1950'lerde bilişsel psikologlar tarafından, yetişkin tüketici davranışı ile çocukların tüketici davranışı arasında bir karşılaştırma yapmak amacıyla başlatılmıştır. Bu durum "tüketici sosyalleşmesi" üzerine odaklanan ekonomik psikoloji alanının oluşturulmasına da katkıda bulunmuştur (De La Ville, 2013).

Sosyolojik açıdan çocuklar, kendilerinden beklenen tüketici rolü olarak adlandırılan faaliyetleri yerine getirmeleri anlamında tüketici olarak görülmektedir. İş açısından bakıldığında çocuklar, satın almayı planlamaları, satın alma öncesi bilgileri elde etmeleri, gerçek satın alma işlemi gerçekleştirilmeleri, genelde kendi paralarıyla hareket etmeleri ve satın almayı değerlendirmeleri açısından tüketicilerdir (McNeal, 1979).

Büyüyen bir tüketim toplumunda, çocuklar erken yaşta sosyalleşerek sorumlu birer tüketici haline gelmektedirler. Bu durum genellikle çocukların giderek daha fazla bağımsız satın alma yaptığı 5 yaşında başlamaktadır. Günümüzde çocuklar, ailenin satın alma kararlarında, marka seçiminde, ayrıca genel aile tüketiminin gidişatında aktif birer katılımcı haline gelmişlerdir. Bu bağlamda çocukların tüketici davranışı, çocukların ihtiyaç ve isteklerini karşılamak için ürün ve hizmetleri arama, seçme, satın alma ve kullanma vb. aşamalarda katıldıkları süreç ve faaliyetler olarak tanımlanabilir. Tüm bu süreç, çocuğun algısından fazlasıyla etkilenmektedir (Hussein, 2018). 5-6 yaşında bir çocuk tüketicinin, ilk yardımsız satın alma işlemi bir bakkalda gerçekleştirmesi olasıdır. Bu hareket onun tarafından olgunluğa doğru atılan büyük bir adım olarak görülebilmekte bu kapsamda büyümenin gerekliliklerinden biri olarak değerlendirilmektedir. 7-12 yaşında bir genç tüketici ise, rutin olarak ve sık sık alışveriş yapmaktadır. Tüketmeyi bir görev ya da ayrıcalık olarak değil, kendi yaşındaki ya da daha büyük yaştaki insanların normal bir davranışı olarak görmektedir (McNeal, 1979).

Literatürde çocukların kitle iletişim araçları, akranlar ve ebeveynleri içeren çeşitli kaynaklardan tüketici becerilerini öğrendiklerini öne süren çalışmalar bulunmaktadır. Bu kapsamda çocuk ürünleri üreten şirketler ve üreticilerin, çocukların tüketici davranışlarını etkilemek için ana kanal olarak televizyon reklamcılığını kullandığı söylenebilir (Sengheu, 2001). Ayrıca hediye gibi pazarlama uygulamalarının da çocukların dikkatini çekmede, ürünlerin hafızalarında kalmasında ve satın alma tercihlerini etkilemede etkili olduğu düşünülmektedir (Calvert, 2008). Ancak çocuklara yönelik ticari pazarlama yeni bir olgu olarak nitelendirilmemektedir. Tarihsel araştırmalar, çocukların en azından modern kitlesel pazarlamanın başlangıcından beri temel bir ilgi odağı olduğunu göstermektedir (Buckingham ve Tingstad, 2017).

Çocukların önemli bir kitleyi oluşturması, üreticilerin çocuklara yönelik çok sayıda pazarlama stratejisine yönelmesine neden olmuştur. Sonuç olarak, çocuklar artan miktarda doğrudan kendilerine yönelik reklamlara maruz kalmaktadırlar. Özellikle çocuklar tarafından kullanılan medyanın sayısının artması ve medyanın, örneğin internet veya cep telefonları aracılığıyla, daha kolay ve konumdan bağımsız olarak erişilebilirliği, çocukların giderek artan bir şekilde reklamlara maruz kalmasına neden olmaktadır. Ancak, çocuklar yalnızca doğrudan kendilerine yönelik pazarlama mesajlarını değil, yetişkinlere yönelik reklam mesajlarını veya diğer pazarlama faaliyetlerini de algılamaktadır. Bu durum çocukların kararlarını da etkilemektedir. McNeal (2007) bir çocuğun neredeyse her eyleminin tüketim odaklı olarak yorumlanabileceğini belirtmektedir. Cram ve Ng (1999) çocukların daha okumayı, yazmayı veya hesap yapmayı öğrenmeden önce tüketici haline geldiğini düşünmektedir (Mau vd., 2014).

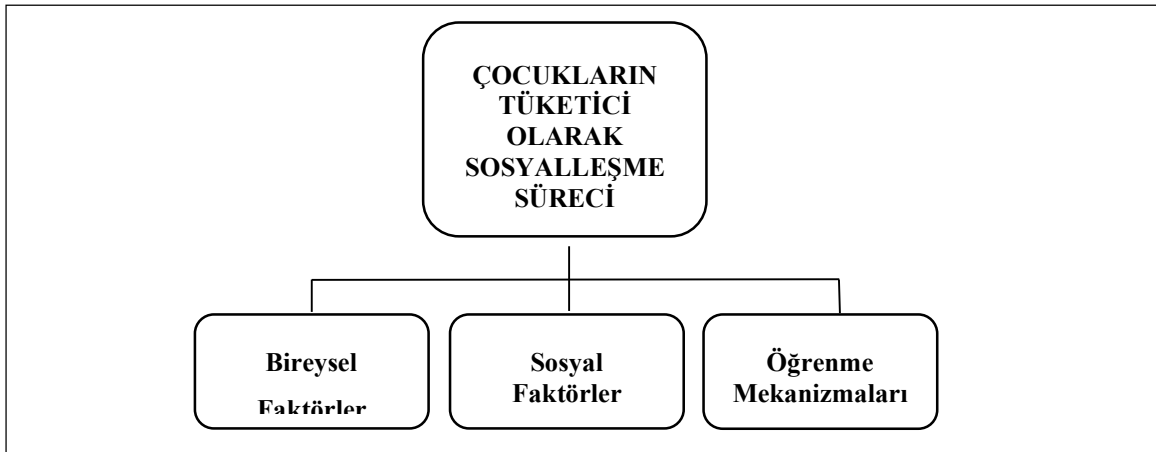
Bu çalışmada amaç çocukların tüketici olarak sosyalleşme sürecini ve son dönemde yaşanan COVID-19 pandemisinde çocuk tüketicilerin durumunu incelemektir. Bu kapsamda girişten sonra çocukların tüketici olarak sosyalleşmesi bireysel faktörler, sosyal faktörler ve öğrenme mekanizmaları çerçevesinde anlatılmıştır. Ardından COVID-19 pandemisi sürecinin çocuk tüketicilere etkisi incelenmiştir. Çalışma genel bir değerlendirme yapılarak sonuç bölümü ile tamamlanmıştır.

2. Çocukların Tüketici Olarak Sosyalleşmesi

Tüketici sosyalleşmesi, bireyin gelişiminde yer alan genel sosyalleşmenin bir parçası olarak görülmektedir. Sosyalleşme, bireyin sosyal normlar ve kurallar kazanarak topluma kademeli olarak entegrasyonunun bir ifadesi olarak tanımlanabilir. Tüketici sosyalleşmesi, tüketici ve satın alma sürecindeki kuralların, normların ve alışkanlıkların aşamalı olarak öğrenilmesidir. Sonuçta tüketici davranış kalıpları inşa edilmektedir (Šramová, 2017). Tüketici sosyalleşmesi, "pazardaki işleyişle ilgili beceri, bilgi ve tutumların edinildiği" süreçtir (Carlson ve Grossbart, 1988). Tüketici sosyalleşmesinin doğumla birlikte başladığı söylenebilir. Çocuk, aile içinde ilk tüketici deneyimini giyim, yemek, oyuncak TV ile ya da ebeveynleriyle alışveriş yaparak edinmektedir (Šramová, 2017). Bebeklikten on iki yaşına kadar çocukların tüketici davranışları değişmektedir. Tüketici davranışı dört aşamada gelişmektedir. Her aşama tüketici davranışının dört özelliğinden birini ortaya çıkarmaktadır. Bir alıcı ilk aşamada ihtiyaçları ve öncelikleri hissetmekte, ikinci aşamada bunları tatmin etmenin yollarını aramakta, üçüncü aşamada bir karar vermekte ve satın almakta son aşamada ise ürünü ve alternatiflerini değerlendirmektedir (Khan vd., 2021). Şekil 1'de çocukların tüketici olarak sosyalleşme sürecini etkileyen faktörler gösterilmektedir. Çocukların tüketici olarak sosyalleşmesi bireysel ve toplumsal faktörlerin de farklı öğrenme mekanizmalarıyla birlikte belirlediği bir süreçtir. Bu faktörler aşağıda sıralanmaktadır (Lučić vd., 2020):

- Bireysel faktörler; sosyoekonomik unsurlar, çocuğun yaşı ve cinsiyetini,
- Sosyal faktörler; aile, arkadaşlar ve akran etkilerinin yanı sıra örgün eğitim sistemi, medya ve kültürel alışkanlıklar yoluyla alınan eğitimi,
- Öğrenme mekanizmaları; bilişsel gelişim ve sosyal normların anlaşılmasını içermektedir.

Şekil 1. Tüketici Olarak Çocukların Sosyalleşme Sürecini Etkileyen Faktörler

Kaynak: (Lučić vd., 2020).

Aşağıda çocukların tüketici olarak sosyalleşmesi süreci bireysel, sosyal faktörler ve öğrenme mekanizmaları kapsamında anlatılmaktadır.

2.1. Bireysel Faktörler

Çocukların tüketici olarak sosyalleşme sürecindeki bireysel faktörler, sosyoekonomik unsurlar, yaş ve cinsiyet çerçevesinde incelenmiştir.

2.1.1. Sosyoekonomik Unsurlar

Sosyoekonomik düzey ve çocukların bilişsel gelişimleri arasında bir ilişki olduğunu belirleyen çalışmalar bulunmaktadır (Bradley ve Corwyn, 2002; Üstün vd., 2004). Bazı görüşlerde gelir düzeyindeki farklılaşmanın çocukların öğrenme sürecinin de bu doğrultuda şekillenmesine neden olacağı öne sürülmektedir. Buna göre düşük gelir seviyesinde yer alan ailelerin çocukları kısıtlı para harcamaktadır. Ayrıca bu çocuklar daha dar bir ürün yelpazesine sahiptir. Bu faktörlerden dolayı çocukların tüketici olarak sergileyecekleri rollerin yüksek gelir gurubunda yer alan çocuklara göre daha sınırlı olacağı düşünülmektedir. Bu kapsamda yüksek gelirli ailelerin çocuklarının daha ideal bir öğrenme süreci olmaktadır. Bir diğer görüş ise düşük gelirli ailelerin çocuklarının küçük yaşlardan beri paranın gerektiği gibi harcanması doğrultusunda alışkanlıklar kazandığını ve bu çocukların tüketici becerilerini öğrenme olasılıklarının üst gelir grubundaki çocuklardan daha yüksek olduğunu ileri sürmektedir (Özabacı ve Özmen, 2005). Sosyoekonomik farklılıklar ve koşullar çocukların tüketim alışkanlıklarını da etkilemektedir. Bu bağlamda düşük gelirli aileler için ürünlerin dayanıklılığı ve uygun fiyatlı olması faktörleri ön plana çıkarken yüksek gelirli ailelerde marka ve kalite gibi faktörlerin daha belirleyici olduğu söylenebilir (Bayrak, 2018).

2.1.2. Yaş

Çocuklar tüketici olarak sosyalleştikçe meydana gelen değişiklikler; algısal aşama, analitik aşama ve yansıtıcı aşama olarak adlandırılan tüketici sosyalleşmesinin üç aşamasından geçerek meydana gelmektedir. Söz konusu aşamalar aşağıda sıralanmaktadır (John, 1999):

- Algısal aşama (3-7 yaş): Çocukların tüketici bilgileri, genellikle tek bir boyuta veya niteliğe dayanan ve kendi gözlemlerinden somut ayrıntılarla temsil edilen algısal özellikler ve ayrımlarla karakterize edilmektedir. Bu çocuklar, markalar veya perakende mağazaları gibi pazardaki kavramlara aşinalık göstermektedir, ancak bunları nadiren yüzeysel şekilde anlamının ötesine geçebilmektedir.
- Analitik aşama (7-11 yaş): Bu dönem, tüketici bilgi ve becerileri açısından en önemli gelişmelerden bazılarını içermektedir. Algısal düşünceden daha sembolik düşünmeye geçiş, bilgi işleme yeteneklerindeki belirgin artışlarla birlikte, pazarın daha karmaşık bir şekilde anlaşılması, reklamcılık ve markalar gibi kavramlar hakkında daha karmaşık bilgiler ve yeni bir bakış açısı kazanılmaktadır. Ürün kategorileri veya fiyatlar gibi kavramlar, fonksiyonel veya temel boyutlar üzerinden düşünülmekte, ürünler ve markalar, birden fazla boyut veya nitelik bazında analiz edilmekte ve ayrıştırılmakta ayrıca kişi deneyiminden genellemeler çıkarılmaktadır.
- Yansıtıcı aşama (11-16 yaş): Çocuklar ergenliğe girdikçe, tüketici pazarının sosyal anlamlarına ve temellerine daha fazla odaklandıkça, yönelimde daha yansıtıcı bir düşünme ve akıl yürütme biçimine geçiş daha belirgin olmaktadır. Kendi kimliklerini şekillendirme ve grup beklentilerine uyma ihtiyacının yanı sıra diğer insanların bakış açılarına ilişkin artan farkındalık, tüketici olmanın, seçim yapmanın ve markaları tüketmenin sosyal yönlerine daha fazla dikkat edilmesini sağlamaktadır. Tüketici kararları, duruma ve göreve bağlı olarak daha uyumlu bir şekilde verilmektedir.

2.1.3. Cinsiyet

Literatürde çocukların oyuncak tercihinde cinsiyetlerine göre karar verdiğini belirten çalışmalar bulunmaktadır. Buna göre kız çocuklarsa erkek çocukların toplumsal cinsiyet bağlamında daha kalıpyargısal düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır (Akgül ve Özer, 2019: 2). Tüketici davranışlarında cinsiyete göre farklılaşmalar çocuklarda erken dönemlerde görülebilmektedir. Nitekim kızların erkeklere göre giyim konusunda daha bilinçli olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır. 1963'te Jon T. Powell, kızların satın almadan önce mağaza gezme ihtimalinin daha yüksek olduğunu belirlemiştir. Ayrıca kızların ebeveynleriyle

alışveriş yapma olasılıklarının daha fazla olduğu erkeklerin ise daha çok kendi başlarına veya arkadaşlarıyla alışveriş yaptıkları gösterilmiştir (Asztalos, 2003).

2.2. Sosyal Faktörler

Aile, arkadaşlar, okul ve medya çocukların tüketici olarak sosyalleşme sürecindeki sosyal faktörler olarak sıralanabilir.

2.2.1. Aile

Bir çocuk ilk olarak aile içerisinde sosyalleşmektedir. Aile ve aile içindeki iletişimin çocukların tüketici kimliklerini kazanmaları açısından önemli olduğu bilinmektedir. Ayrıca tüketim, davranış, eğilim ve tutumların şekillenmesi açısından da ailenin önemli bir yeri bulunmaktadır (Günlü ve Derin, 2013: 65). Aileler çocuklarına tüketici olma hakkında bilgi verirken; tüketim konusunda öğüt verme, bazı faaliyetleri yasaklama, kendi davranışlarıyla çocuğa örnek olma, tüketim kararı hakkında çocukla fikir alışverişinde bulunma ve çocuğun kendi tecrübeleri doğrultusunda öğrenmesine izin verme yöntemlerini kullanabilmektedir (Dursun, 1993:35-36).

Ebeveynler günümüzde daha fazla gelire sahiptir. Ayrıca ebeveynlerin eğitim düzeyleri de daha yüksektir. Aynı zamanda genellikle çocuk sahibi olmak ertelenmekte ve daha az çocuk sahibi olunmaktadır. Bunun gibi faktörler ebeveynleri daha hoşgörülü olmaya ve çocuklarının hiçbir eksikliği olmamasına özen göstermeye teşvik etmektedir. Aile kararlarında çocukların etkisi batı toplumlarında ebeveyn-çocuk ilişkilerinin serbestleşmesi ile artmıştır. Günümüz ailelerinde anlayış, eşitlik ve uzlaşmanın çok önemli olduğu kabul edilmektedir. Ebeveyn-çocuk ilişkisi artık bir otoriteden ziyade fikir paylaşımı ile düzenlenmektedir. Böylelikle, modern batılı ailelerde çocukların görüşleri ve karar alma süreçlerine katılımları teşvik edilmektedir (Valkenburg ve Cantor, 2001).

2.2.2. Arkadaşlar

Arkadaşların sosyal motivasyonlar ve para ile ilgili değerler gibi etkili tüketim öğelerinin öğrenilmesine katkıda bulunduğu söylenebilir. Arkadaşlar karar verme kalıplarının gelişimini etkileme noktasında birtakım önemli etkilere sahiptir. Bunlar ticari uyarıcıların algılanması ile satın alma sonrasında ürün ve mağaza eğilimlerinin şekillenmesi, bilgi kaynaklarıyla ilgili kalıpların gelişmesi ve ürün ihtiyacının ortaya çıkması şeklinde sayılabilir (Özgen, 1995: 89). Ürünlerle ilgili tavsiyeler ve marka tercihleri gibi konularda arkadaşların etkili olduğu bilinmektedir. Özellikle çocuklar belli bir arkadaş grubuna dahil olmak istediklerinde çocukların arkadaşlarının tüketim tercihinin de etkisinin olduğu söylenebilir (İkinci, 2011).

2.2.3. Okul

Okulun çocukların tüketici sosyalleşmesi üzerindeki etkileri öğretmenler bağlamında değerlendirilebilir. Nitekim öğretmenler, tüketim davranışlarının şekillenmesi ve geliştirilmesinde etkili olmaktadır (Özgen, 1995: 89). Ayrıca bilinçli bir tüketici olma hususunda çeşitli eğitimler verilmekte bunun yanı sıra ilgili konu okullardaki ders kitaplarında da yer almaktadır (Ticaret Bakanlığı, 2019; Dere ve Aktaşlı, 2019).

2.2.4. Medya

Çocuk tüketicilere yönelik pazar özel bir alana sahiptir. Bu kapsamda mağaza, market vb. yerlerde çocuklar için olan ürünler çocukların göz hizasına yerleştirilmektedir. Ürünlerini web siteleri, TV programları, film gibi farklı ürünlerle ilişkilendirerek tek bir promosyon stratejisinden yararlanan işletmelerin pazarlama stratejilerinde dijital oyunlar da yer almaktadır (Kuşay ve Akbayır, 2015: 141).

Çocukların tüketimi için modern kültür bağlamında cinsiyet rollerine uygun metalar üretilip piyasaya sunulmaktadır. Günlük hayatta kitle iletişim araçlarının sunduğu değer ve kodlara göre giyinen ya da davranan insanlar tüketim kalıpları tarafından çerçevelenmektedir. Toplumsal cinsiyet kimliği doğrultusunda davranmak hayat boyunca devam eden bir süreç olarak görülmektedir ve bu süreçte üretilen kodlar günlük

yaşamın dışında kitle iletişim araçlarında da yer almaktadır. Bu durum çocuk dergileri için de geçerli görülmektedir. Nitekim kadın ve erkeklerle ilgili rol ve değerler çocuk dergilerinin söylemlerinde de bulunmakta bu kapsamda kız ve erkek çocuklara, kadın ve erkeklerin günlük hayatta nasıl davranacakları, giyinecekleri ile ilgili cinsiyet rolleri oluşturulmaktadır (Taşdelen, 2016: 809-810).

2.3. Öğrenme Mekanizmaları

Tüketici sosyalleşmesi çerçevesinde çocukların öğrenme mekanizmaları, psikolojik gelişim teorilerinin çocukların tüketici olarak gelişim süreçlerine uygulanmasıyla incelenebilmektedir. Bu teorilerden bazıları aşağıda anlatılmaktadır.

2.3.1. Bilişsel Gelişim Modeli

Düşünme, öğrenme ve hatırlama süreçleri biliş olarak tanımlanabilir. Bilişsel gelişim ise yaşla birlikte söz konusu süreçlerde meydana gelen değişimlerdir. İsviçreli psikolog Jean Piaget'e göre çocuklar yetişkinlerden daha ilkel düşünce örüntüleri olan küçültülmüş yetişkinler değildir. Çocukların kendilerine özgü bir dünya görüşü bulunmaktadır (Küçükkaragöz, 2003).

Psikolojik gelişim teorileri, tüketici olarak çocukların yeteneklerinin gelişiminin anlaşılmasını sağlaması açısından önem arz etmektedir. Jean Piaget'in bilişsel-gelişimsel yaklaşımı genellikle çocukların ekonomik düşüncesine uygulanmaktadır. Piaget, bilişsel işlevlerin gelişimini dış dünyaya uyum süreci olarak açıklamaktadır. Bu adaptasyon; uyum (organizmanın çevreye adaptasyonu) ve asimilasyon (organizma çevreyi ihtiyaçlarına göre uyarlar) olmak üzere iki süreçten oluşmaktadır. Piaget'in teorisi, bilişsel gelişimin aşamaları çerçevesinde aşağıda sıralanmaktadır (Šramová, 2017):

- Duyu-motor gelişim dönemi (0-2 yaş): Gelişimin bu aşamasındaki çocukların henüz sembolik temsilleri yoktur, eylemlerine dayanan sözde şemalar veya zihinsel yapılar bulunmaktadır. Bu aşamanın sonlarına doğru çocuklar genel bir sembolik işlev geliştirmeye başlamaktadırlar.
- İşlem öncesi dönem (2-7 yaş): Çocuklar bu dönemde, TV reklamlarını komik, eğlenceli ve güvenilir olarak algılamakta ve reklamı yapılan ürünleri talep etmektedirler.
- Somut işlem dönemi (7-11 yaş): Çocukların reklamlara karşı söz konusu dönemde eleştirel ve güvensiz olduğu görülmektedir. Ürün yerleştirme gibi yeni reklam biçimleri veya blog yazarları ve vloggerlardan gelen öneriler bu dönemdeki çocuklar tarafından reklam olarak algılanmamaktadır. Bu nedenle söz konusu öneriler çocuklara etki edebilmektedir.
- Soyut işlem dönemi (11 yaş ve üstü): Bu dönemdeki bir çocuk, reklamın ikna edici içeriğini anlayabilmektedir. Çocuklar ilgili dönemde geleneksel reklam biçimlerine (özellikle TV, reklam panoları vb.) karşı eleştirel ve hatta reddedici bir tutuma sahip olma eğilimindedirler. Bununla birlikte, video oyunlarında ürün yerleştirme ve blogcular, vloggerlar, sporcular, şarkıcılar vb. kişilerden gelen öneriler gibi yeni reklam biçimlerinin, çocukların dikkatini çekmek için daha etkili olduğu söylenebilir.

2.3.2. Sosyal Öğrenme Modeli

Sosyal öğrenme kavramı ilk defa 1947 yılında Julian Rotter tarafından kullanılmıştır. Ona göre insan hayatına etki eden yaşam deneyimlerini etkileyebilme kapasitesine sahip bilinçli bir varlık olmakla birlikte, dış uyarıcılar ve pekiştiriciler de insan davranışlarını etkilemektedir. Günümüzde sosyal öğrenme kuramı ise Albert Bandura ile anılmaktadır. Sosyal öğrenmede temel faktör kişilerin gözlemleyerek öğrenmesidir. Öğrenmenin etkili olması öğrenenin modelden gözlemlediği davranışı taklit edebilme kabiliyeti ile ilişkilendirilmektedir. Modelin gözlemlenen davranışının sonucunda almış olduğu ödül (olumlu pekiştirici) veya ceza ise gözlemleyen davranışı taklit edip etmeme kararını etkilemektedir (Korkmaz, 2003).

Sosyal öğrenme modeli kapsamında, gözlem, pekiştirme ve etkileşim yoluyla çocukların tüketici tutumlarını nasıl öğrendiği açıklanabilmektedir. Çocuklar insanları gözlemleyerek kendi davranışlarını şekillendirmektedirler. Bu öğrenme şekli; taklit edilen (model), taklit eden ve davranış şeklinde ortaya çıkmaktadır. Pekiştirme yoluyla sosyalleşme çocuğun cezalandırılma ya da ödüllendirilmesi neticesinde anne babası tarafından uygun görülmeyen davranışlardan kaçınılması uygun olan davranışlarınsa tekrarlanmasıdır.

Neticede ödüllendirilme ya da cezalandırılma çocuğun tüketim davranışları üzerinde de çeşitli etkiler meydana getirmektedir. Bu durumun negatif ya da pozitif etkileri olabilmektedir. Etkileşim yoluyla öğrenmeye ise anneler ve babaların alışverişte çocuklarına marka ve ürün hakkında bilgi vermesi örnek olarak gösterilebilir (Ateşoğlu ve Türkkahraman, 2009: 224).

3. COVID-19 Pandemisi ve Çocuk Tüketiciler

COVID-19, SARS-CoV-2 virüsünün neden olduğu bulaşıcı bir hastalık olarak tanımlanmaktadır (WHO, 2022). 11 Mart 2020 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü tarafından Çin'in Vuhan kentinde başlayarak dünyaya yayılan koronavirüs pandemi olarak ilan edilmiştir (DW, 2020). Pandemi döneminde ailelerin karşı karşıya kaldığı stres, finansal belirsizlik, artan işsizlik ayrıca sokağa çıkma kısıtlamaları gibi durumlar hanelerin çeşitli olumsuzluklar yaşamasına sebep olmuştur (BBC, 2021). Çocuklar COVID-19 pandemisinde doğrudan virüs bulaşma ve bulaştırma riski taşımaktadırlar. Bunun yanı sıra çocuklar salgını durdurmak için alınan önlemlerin kısa dönemli sosyo-ekonomik etkilerine de maruz kalmaktadırlar. Sosyal mesafe uygulamaları, sokağa çıkma yasakları, hareket kısıtlamaları, okulların kapatılması vb. süreçler de çocukları etkilemektedir. Ayrıca hane gelirinin azalmasının yoksul aileleri gıda ve temel sağlık harcamalarını kısma zorlama ihtimali bulunmaktadır (UNICEF, 2020).

Pandemi sürecinde çocukların gıda tüketimindeki değişiklikleri inceleyen çalışmalara göre baklagiller, patates, meyve suları, şekerli içecekler, diyet gazozlar, etler ve konserve, pişirmeye hazır et ürünleri, fast food, kuruyemişler ve atıştırmalıklar gibi belirli gıdaların tüketimi azalmıştır. Bu dönemde süt ürünleri tüketiminde artış olmuştur. Ayrıca ızgara ve fırında pişmiş, çiğ balık, kümes hayvanları ve et ile tatlıların tüketimi artmıştır. İspanya'da yapılan bir araştırmada, 3 ila 5 yaş arası bir çocuk grubunda COVID-19 pandemisi sırasında meyve ve sebze tüketiminde önemli düşüşler gözlemlenmiştir. İtalya'da çocuk ve ergenlerle yönelik yapılan bir araştırma, daha yüksek kırmızı et ve patates cipsi tüketildiği sonucuna ulaşmıştır. Neticede pandemi sürecinin genel beslenme alışkanlıklarını bozduğu söylenebilir. Pandemi sürecinde sadece izin verilen faaliyetlerin gerçekleştirilmesi için evden çıkılması taze meyve ve sebzelere erişimin sınırlanmasına; evde kalmak ve bu süreçte işyerlerinin kapalı kalması (fast food restoranları gibi) işlenmiş gıda tüketiminin azaltılmasına neden olmuş olabilir (Łuszczki vd., 2021).

Pandemi döneminde yaklaşık iki aylık karantina sırasında kıyafetleri küçük gelmeye başlayan bebek ve çocukların giysilerini yenileme ihtiyacı olmuştur. Bu bağlamda süreçte hem mağaza hem de internet alışverişlerinde çocuk giyim satışlarında büyük bir artış görülmüştür. Ayrıca hazır giyim sektöründe de çocuk tüketicilerle ilgili bazı düzenlemeler olduğu görülmektedir. Puma Hindistan ve Güneydoğu Asya'nın genel müdürü Abhishek Ganguly, çocuklarla zaman geçirmek için ailece yapılan egzersizlerin spor giyimlere olan talebi artırdığını belirtmiştir. Bu süreçte markalar ayrıca çocuk tüketicilere ulaşmak ve çocukların ilgisini çekmek adına çeşitli pazarlama stratejileri geliştirmiştir. Madura Fashion ve Lifestyle CEO'su Vishak Kumar, hem kaçırılan hem de yaklaşan doğum günü partileri için bu süreçte video alışveriş özelliği kullanıldığını belirtmiştir (Balram, 2020).

COVID19 pandemisi sürecinde çocukların sosyal medya ve dijital oyun kullanımı ile ilgili çeşitli araştırmalar yapılmıştır. 0-5 yaş arası çocuklar arasında Youtube kanallarının kullanımını inceleyen bir araştırmaya göre bu platform pandemi sırasında, açık havada oyun eksikliğini azaltmak vb. amaçlarla kullanılmıştır. Ancak aşırı kullanımın orta veya uzun vadede bazı sorunlara yol açma ihtimali bulunmaktadır (Lozano-Blasco vd., 2021). Amerika Birleşik Devletleri'nde COVID-19 ile ilgili sosyal mesafe gibi yaptırımların ebeveynler ve çocuklarının sosyal medya ve diğer iletişim teknolojilerini kullanımına ilişkin algılarını inceleyen bir çalışmada pandemi döneminin etkilerine yönelik çeşitli bulgular elde edilmiştir. Çalışmada pandemi sürecinde sosyal mesafe uygulamalarının başlamasından itibaren ebeveynler hem kendilerinin hem de özellikle 13-18 yaş arası çocuklarının teknoloji ve sosyal medya kullanımının arttığını bildirmiştir (Drouin vd., 2020). Bir başka çalışmada hem gençler hem de yetişkinlere yönelik gözlemlere göre, dijital oyun kullanımının pandemi boyunca arttığı elde edilen bulgular arasındadır (Cowan vd., 2021). Ancak ekranlar aracılığıyla içeriğin kullanılması ve tüketilmesi, aralarında sadece bağımlılık değil, aynı zamanda dikkat ve hafıza ile ilgili problemler yaratabilecek öğrenme sisteminin değiştirilmesi gibi olası riskleri de içermektedir (Lozano-Blasco vd., 2021).

Pandemi döneminde eğitim ve öğretim süreçleri de dijital platforma kaymıştır. Ancak OECD verilerine göre, İsviçre, Norveç ve Avusturya'daki öğrencilerin %95'inin okul ödevleri için kullanacakları bir bilgisayarı bulunmaktayken Endonezya'da öğrencilerin sadece %34'ünün bilgisayarı bulunmaktadır. Bu süreç erişilebilirlik anlamında bazı zorlukları da gündeme getirmektedir (Li ve Lalani, 2020). Neticede öğrencilerin eğitim sürecine devam edilebilmesi için gereken dijital ekipmanlarının okul ya da hükümet tarafından sağlandığı ülkeler olduğu gibi bazı ülkelerde gelir açısından dezavantajlı konumda olan çocukların dijital araçlara erişimi mümkün olmayabilir.

4. Sonuç

Çalışmada çocukların bir tüketici olarak sosyalleşme süreci ve COVID-19 pandemisinin çocuk tüketicilere etkileri çeşitli sektörler üzerinden incelenmiştir. Yaş, cinsiyet, aile kurumu, okul ve arkadaşlar gibi birçok faktör bu süreci etkilemektedir. Bunlardan yaş faktörü incelendiğinde her yaş grubunda çocukların tüketim ile ilgili başka bir farkındalık kazandığı, yeni bilgiler edindiği ve öğrendikleri bilgileri değerlendirdiği görülmektedir. Neticede bu süreçte en genel hali ile belirli ürünlerin satın alma işlemi gerçekleştiren bir tüketiciden; aldığı ürünlerin piyasa araştırmasını yapan, onu diğer ürünlerle karşılaştıran, performans değerlendirmesine tabi tutabilen, reklamlara karşı eleştirel bir tutum sergileyebilen bir tüketici karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca ailenin sosyoekonomik durumunun da çocukların tüketici sosyalleşme sürecini etkileyen bir unsur olduğu görülmektedir. Maddi durumu değişiklik gösteren ailelerin çocuklarında söz konusu süreçte farklı tüketici davranışları görülebilmektedir. Çocukların arkadaş çevresinin de bu süreçte etkisi olmaktadır. Nitekim çocuklar dahil oldukları arkadaş gruplarına göre değişik tutumlar sergileyebilmektedir. Kitle iletişim araçları günümüzde; yazılı basın ya da televizyon ile görece sınırlı bir düzeyden her an ulaşılabilir akıllı telefonlar, tablet, bilgisayar vb. cihazların oluşturduğu bir seviyeye ulaşmıştır. Bu bağlamda kitle iletişim araçları da çocukların tüketici davranışlarını etkileyen önemli bir faktör olarak ön plana çıkmaktadır. Okul ve çocukların aldığı eğitim tüketici sosyalleşmesi kapsamında çocukları etkileyebilmektedir. Bu noktada sağlıklı tüketicilerin yetişebilmesi adına okullarda verilen eğitimin önemli bir faktör olduğu düşünülmektedir.

Son dönemde yaşanan COVID-19 pandemisi çocuk tüketicileri de etkilemiştir. Pandemi dönemi ailelerin sosyoekonomik durumlarını etkileyebilme ihtimalini barındırdığından maddi açıdan dezavantajlı ailelere yönelik alınacak destekleme önlemleri önem arz etmektedir. Bu dönemde tam kapanma uygulamaları, restoran, kafe vb. yerlerin kapalı kalması ayrıca ürünlere erişebilme durumunun çocukların gıda tüketimini etkilediği söylenebilir. Bu noktada çocukların özellikle sağlıklı beslenmelerinin sağlanması önemli bir konudur. Ayrıca pandemi sürecinde evde geçirilen zamanın artması dolaylı olarak çocukların sosyal medya kullanımlarının artmasına ve dijital oyunların da çocuklar tarafından daha fazla tercih edilmesine neden olabilmektedir. Bu süreç çocukların fiziksel ve ruhsal sağlıklarını olumsuz etkileyebilme riski barındırdığından tam kapanmanın gerekli görüldüğü dönemlerde çocukların fiziksel hareket içeren ev içi egzersiz ve aktivitelere yönlendirilmesinin olumlu etkileri olacağı düşünülmektedir. Bunun yanı sıra pandemi döneminde bazı sektörlerde online uygulamalar ve video özellikli etkinlikler düzenlenmesine ilişkin pazarlama stratejileri geliştirilmiştir. Bu kapsamda şirketlerin bu doğrultuda aksiyon almaları önerilebilir. Eğitimin de online olarak gerçekleştirilmesi çocukların tablet, bilgisayar gibi cihazlara ihtiyaç duymasına neden olmuştur. Söz konusu cihazları mevcut olmayan maddi açıdan dezavantajlı ailelerin desteklenmesi eğitimde erişilebilirlik kapsamında ayrı bir öneme sahiptir.

Son olarak, özellikle çocuk tüketicilerin toplam nüfus içerisindeki payı yüksek olan ülkelerin tüketim yapılarının buna göre şekillendiği söylenebilir. Bu doğrultuda ekonomideki üretim ve pazarlama yapısı da etkilenmektedir.

Kaynakça

- Akgül, D. ve Özer, Ö. (2019). Ebeveynler Nasıl Oyuncak Satın Alır? Cinsiyet Algısında Kişiliğin Etkisi. PPAD 25.Pazarlama Kongresi 30 Haziran-2 Temmuz 2021.
- Asztalos, J.G. (2003). Gender Stereotypes in Children's Television Commercials and the Effects on Consumer Purchasing Behavior. <https://researchrepository.wvu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2368&context=etd> (Erişim tarihi: 02.03.2022).

- Ateşoğlu, İ. ve Türkkahraman, M. (2009). “Çocukların Tüketici Olarak Sosyalleşmesi.” *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(3), 215-228.
- Balram, S. (2020). Covid-19 Impact: Kids Wear Shopping Sees Big Spurt after Lockdown Relaxation, <https://economictimes.indiatimes.com/industry/services/retail/covid-19-impact-kids-wear-shopping-sees-big-spurt-after-lockdown-relaxation/articleshow/75870264.cms> (Erişim tarihi: 06.03.2022).
- Bayrak, C. (2018). Sosyal Hayatın İçindeki Çocuk Tüketiciler, <https://fintechtime.com/tr/2018/03/sosyal-hayatın-icindeki-cocuk-tuketiciler/> (Erişim tarihi: 24.03.2022).
- BBC. (2021). Covid: Pandeminin Çocuklar Üzerindeki Yıkıcı Etkisi, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-55870027> (Erişim tarihi: 24.03.2022).
- Bradley, R.H. ve Corwyn, R.F. (2002). “Socioeconomic Status and Child Development.” *Annual Review of Psychology*, 53(1), 371–399.
- Buckingham, D. ve Tingstad, V. (2017). *Children as Consumers*. İçinde Margit Keller, Bente Halkier, Terhi-Anna Wilska, Monica Truninger (Ed.) Routledge Handbook on Consumption. 1st Edition, London.
- Calvert, S.L. (2008). “Children as Consumers: Advertising and Marketing.” *The Future of Children*, 18(1), 205-234.
- Carlson, L. ve Grossbart, S. (1988). “Parental Style and Consumer Socialization of Children.” *Journal of Consumer Research*, 15(1), 77-94.
- Cook, D.T. (2009). Children as Consumers. The Palgrave Handbook of Childhood Studies. 332–346.
- Cowan, K., Potter, J., Olusoga, Y., Bannister, C., Bishop, J.C., Cannon, M. ve Signorelli, V. (2021). “Children’s Digital Play During the COVID-19 Pandemic: Insights from the Play Observatory.” *Journal of E-Learning and Knowledge Society*, 17(3), 8-17.
- De La Ville, I. (2013). Child and Teen Consumption, <https://www.oxfordbibliographies.com/view/document/obo-9780199791231/obo-9780199791231-0059.xml>. (Erişim tarihi: 02.03.2022).
- Dere, İ. ve Aktaşlı, İ. (2019). “4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Bilinçli Tüketici.” *Selçuk Ün. Sos. Bil. Ens. Der.*, (42), 283-302.
- Drouin, M., McDaniel, B.T., Pater, J. ve Toscos, T. (2020). “How Parents and Their Children Used Social Media and Technology at the Beginning of the COVID-19 Pandemic and Associations with Anxiety.” *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 23(11), 727-736.
- Dursun, Y. (1993). Gençlerin Tüketici Rolünü Kazanmaları, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- DW. (2020). DSÖ Koronavirüsü "Pandemi" İlan Etti, <https://www.dw.com/tr/ds%C3%B6-koronavir%C3%BCs%C3%BC-pandemi-ilan-etti/a-52727627> (Erişim tarihi: 24.03.2022).
- Günlü, Z. ve Derin, D. (2013). “Televizyon Reklamlarının Okul Çağı Çocuklarının Besin Seçimi Üzerine Etkilerinin Bir İncelemesi.” *Selçuk İletişim*, 7 (3), 62-77.
- Hussein, N.H. (2018). Children's Consumer Perception. İçinde A. Gbadamosi (Ed.) *Young Consumer Behaviour: A Research Companion* (ss. 25–36). Routledge/Taylor & Francis Group.
- İkinci, Ö. (2011). Çocuk Tüketiciler, <https://e-dergi.tubitak.gov.tr/edergi/yazi.pdf;jsessionid=PVidKfDm9GeTxfoyzipJTU64?dergiKodu=4&cilt=44&sayi=734&sayfa=66&yaziid=31719> (Erişim tarihi: 27.03.2022).
- John, D.R. (1999). “Consumer Socialization of Children: A Retrospective Look at Twenty-Five Years of Research.” *Journal of Consumer Research*, 26(3), 183–213.
- Khan, A., Gul, S., Nisar, M., Hanan, F., Ullah, M. ve Nadir, F. (2021). “The Impact of Children on Parental Purchasing Behavior.” *Journal of Contemporary Issues in Business and Government*, 27(2), 2888-2901.
- Korkmaz, İ. (2003). Sosyal Öğrenme Kuramı. İçinde Binnur Yeşilyaprak (Ed.) *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*, Pegem Yayıncılık, Ankara.
- Kuşay, Y. ve Akbayır, Z. (2015). “Dijital Oyunlar ile Tüketime Yolculuk ‘Öğrenme Yaklaşımı Açısından Çocuk Kullanıcılara Yönelik Bir Araştırma.’” *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (23), 135-154.
- Küçükkaragöz, H. (2003). Bilişsel Gelişim ve Dil Gelişimi. İçinde Binnur Yeşilyaprak (Ed.) *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*, Pegem Yayıncılık, Ankara.
- Li, C. ve Lalani, F. (2020). The COVID-19 Pandemic has Changed Education Forever. This is How , World Economic Forum, <https://www.weforum.org/agenda/2020/04/coronavirus-education-global-covid19-online-digital-learning/> (Erişim tarihi: 24.03.2022).

- Lozano-Blasco, R., Quilez-Robres, A., Delgado-Bujedo, D. ve Latorre-Martínez, P. (2021). “YouTube’s Growth in Use Among Children 0–5 During COVID19: The Occidental European Case.” *Technology in Society*, 66.
- Lučić, A., Barbic, D. ve Erceg, D. (2020). Financial Socialization of Children: Using Education to Encourage Lifetime Saving, Faculty of Economics and Business Zagreb.
- Łuszczki, E., Bartosiewicz, A., Pezdan-Śliż, I., Kuchciak, M., Jagielski, P., Oleksy, Ł., Stolarczyk, A. ve Dereń, K. (2021). “Children’s Eating Habits, Physical Activity, Sleep, and Media Usage before and during COVID-19 Pandemic in Poland.” *Nutrients*, 13, 1-12.
- Mau, G., Schramm-Klein, H. ve Reisch, L. (2014). “Consumer Socialization, Buying Decisions, and Consumer Behaviour in Children: Introduction to the Special Issue.” *Journal of Consumer Policy*, 37(2),155-160.
- McNeal, J.U. (1979). “Children as Consumers: A review.” *Journal of the Academy of Marketing Science*, 7(4), 346–359.
- Özabacı, N. ve Özmen, M. (2005). “Tüketici Olmayı Nasıl Öğreniyoruz?.” *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 135-148.
- Özgen, Ö. (1995). “Tüketicinin Sosyalleştirilmesine Yaşam Dönemi Yaklaşımı.” *Standard Dergi*, 34(402), 85-91.
- Sengheu, R.B. (2001). Children As Consumers: Influencing Parental Product-Purchasing and the Influential Role of Licensed Programming Characters, Master of Arts, Texas Tech University, Mass Communications.
- Šramová, B. (2017). Children’s Consumer Behavior. İçinde Senay Sabah (Ed.) Consumer Behavior, In Tech Open.
- Taşdelen, B. (2016). “Tüketim Olgusunun Gündelik Hayatındaki Yerinin Toplumsal Cinsiyet Açısından Çocuk Dergilerinde İncelenmesi.” *GİFDER*, 4(2), 806-816.
- Ticaret Bakanlığı. (2019). Ortaokul Öğrencilerine Bilinçli Tüketici Eğitimi Verildi, Bursa Ticaret İl Müdürlüğü, <https://bursa.ticaret.gov.tr/haberler/ortaokul-ogrencilerine-bilincli-tuketici-egitimi-verildi> (Erişim tarihi: 20.03.2022).
- UNICEF. (2020). COVID-19 Salgınının Çocuklar Üzerindeki Etkileri, <https://www.unicef.org/turkey/media/9881/file/COVID-19%20D%C3%B6neminin%20C3%87ocuklar%20C3%9Czerindeki%20Etkilerine%20C4%B0li%C5%9Fkin%20Politika%20Notu.pdf> (Erişim tarihi: 22.03.2022).
- Üstün, E., Akman, B. ve Etikan, İ. (2004). “Farklı Sosyo-Ekonomik Düzeydeki Çocukların Bilişsel Gelişimlerinin Değerlendirilmesi.” *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 205-210.
- Valkenburg, P.M. ve Cantor, J. (2001). “The Development of a Child into a Consumer.” *Applied Developmental Psychology*, 22, 61-72.
- WHO. (2022). Coronavirus Disease (COVID-19). https://www.who.int/health-topics/coronavirus#tab=tab_1 (Erişim tarihi: 24.03.2022).

ÖĞRETMENLERE GÖRE KORONAVİRÜS (COVID-19) PANDEMİSİ VE OKUL¹ CORONAVIRUS (COVID-19) PANDEMIC AND SCHOOL ACCORDING TO TEACHERS

Mustafa YAVUZEKİNCİ

Öğr. Gör., Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Kilis, Türkiye, ORCID: 0000-0002-6744-9115

Figen GÜRSOY

Prof. Dr., Figen GÜRSOY, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ankara, Türkiye, ORCID: 0000-0002-6199-4024

ÖZET

Koronavirüs (Covid-19) pandemisinden dolayı eğitim-öğretime ara verilmek zorunda kalınmış ve öğrenciler bu süreçten etkilenmişlerdir. Pandemi döneminde eğitim-öğretime ara verilmesi ve okulların tekrar açılması ile birlikte öğretmenler, öğrencilerin öğrenme durumlarının meydana gelen kayıpları giderme ve öğrenciler arasındaki bireysel farklılıkları giderme gibi durumlarla karşı karşıya kalmışlardır. Bu çalışmada koronavirüs pandemisi sürecinde öğrencilerin okul yaşantılarındaki değişimlerin öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla çalışmaya Kilis il merkezindeki ilkököl ve ortaokullarda değişik branşlarda görev yapmakta olan 32 öğretmen katılmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi türlerinden içerik analizi kullanılmıştır. Araştırma verileri MaxQDA 2020 programı ile analiz edilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara bakıldığında öğretmenlere göre koronavirüs pandemisinin öğrencilerin okul yaşantılarına etkisi; çocukların okula uyum sağlama sürecindeki yaşadıkları, sınıflarda bulaşı önlemeye yönelik alınan tedbirler, yüz yüze eğitime geçilmesiyle öğrencilerin vermiş oldukları tepkiler ve pandemi sürecindeki okul-aile ilişkisi şeklinde dört tema altında incelenmiştir. Öğrencilerin okula uyum sağlama sürecindeki yaşadıkları temasına göre okula tekrardan adapte olmada zorlanma, korku, yabancılaşıma, kararsızlık ve verimsizlik şeklinde davranışlar sergiledikleri belirlenmiştir. Okulların açılması ve yüz yüze eğitime geçilmesi ile birlikte öğrencilerin vermiş oldukları tepkiler temasına göre mutlu olma, mutsuzluk ve arkadaşları ile özlem giderme gibi davranışlar sergiledikleri saptanmıştır. Pandemi sürecindeki okul-aile ilişkisi temasına göre ailelere bilgilendirme yapılarak işbirliği içerisinde süreci atlatmaya çalıştıklarını ve sınıflarında bulaşı önlemeye yönelik almış oldukları tedbirler temasına göre ise sosyal mesafe, maske, el yıkama, dezenfektan kullanma ve sınıfı havalandırma gibi önlemler almış oldukları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Pandemi, Öğretmen, sosyal mesafe, Koronavirüs

ABSTRACT

Due to the coronavirus (Covid-19) pandemic, education had to be interrupted and students were affected by this process. With the interruption of education and the reopening of schools during the pandemic period, teachers were faced with situations such as eliminating the losses in the learning situations of the students and eliminating the individual differences between the students. In this study, it is aimed to examine the changes in the school life of the students during the coronavirus pandemic in line with the opinions of the teachers. For this purpose, 32 teachers working in different branches in primary and secondary schools in Kilis city center participated in the study. Content analysis, one of the qualitative research methods, was used in the research. Research data were analyzed with the MaxQDA 2020 program. Considering the findings obtained from the research, according to the teachers, the effect of the coronavirus pandemic on the school life of the students; Children's experiences in the process of adapting to school, the measures taken to prevent

¹ Bu Çalışma Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi Doktora Programında Sunulan Seminer Kapsamında Üretilmiştir

contamination in the classrooms, the reactions of the students with the transition to face-to-face education, and the school-family relationship during the pandemic process were examined under four themes. It has been determined that students exhibit behaviors such as difficulty in adapting to school, fear, alienation, indecision and inefficiency according to the theme they experience during the adaptation process to school. With the opening of the schools and the transition to face-to-face education, it was determined that the students exhibited behaviors such as being happy, unhappiness and longing with their friends according to the themes of their reactions. According to the theme of school-family relationship during the pandemic process, it was concluded that they tried to overcome the process in cooperation by informing the families, and that they took measures such as social distance, mask, hand washing, disinfectant use and airing the classroom according to the theme of the measures they took to prevent contamination in their classrooms.

Keywords: Pandemic, Teacher, social distance, Coronavirus

Giriş

Pandemi; dünya üzerindeki birçok kıta ve bu kıtaların bünyesinde yer alan ülkelerde çok geniş alanlara yayılarak etkisini gösteren salgın hastalıklara verilen genel isimdir. Dünyanın tarihsel süreci içerisinde ebola, kolera, veba vb. birçok salgın hastalık küresel ölçekte ülkeleri etkisi altına almış ve bu hastalıklar insanlarla hayvanların ölümlerine neden olmuştur. Günümüzde dünyanın güncel olarak yaşadığı durum göz önüne alındığında ülkemizin de içerisinde bulunduğu birçok ülkede koronavirüs (covid-19) pandemisi yaşanmaya devam etmektedir. Dünyada ilk olarak 2019 yılının son ayında Çin' in Wuhan kentinde tespit edilen ve kısa bir süre zarfında dünyaya yayılarak ülkeleri etkisi altına alan yeni tip koronavirüs, ortaya çıkmasından kısa bir süre sonra dünya sağlık örgütü tarafından covid-19 pandemisi olarak nitelendirilmiştir (1-3).

Pandemi süreci insanların günlük yaşantılarını önemli ölçüde etkileyerek var olan yaşantılarında çeşitli değişiklikler yapmalarına neden olmuştur. Süreçten etkilenen sektörler açısından duruma bakıldığında sağlık sektöründen sonra süreçten en çok etkilenen sektörlerin başında eğitim sektörünün geldiği düşünülmektedir. Pandemi dönemi Birleşmiş Milletlere göre okullarda eğitim-öğrenime ara verilmesiyle dünyada öğrenim veren öğrencilerin %91'ini etkilemiştir (4, 5).

Koronavirüs (covid-19) pandemisinin dünya çapında bir sağlık krizine neden olmasından dolayı dünya genelinde toplam 191 ülkede eğitim-öğretime ara verildiğinden dolayı okullar kapatıldı ve bu olaydan yaklaşık iki milyona yakın öğrenci etkilenmiştir. Pandemiye dünya genelinde ülkelerde uygulanmakta olan eğitim sistemlerinin hazırlıksız yakalandığı için birçok ülkede öğrencilerin eğitim-öğretim mağduriyetlerini asgari seviyeye indirebilmek için çeşitli tedbirler uygulanmaya başlanmış ve bu tedbirler kapsamında uzaktan eğitim faaliyetleri hayata geçirilmiştir. Okullarda görev yapan öğretmenlerin birçoğu uzaktan eğitim uygulamalarına yabancı olmalarına rağmen zaman içerisinde bu uygulamalara adaptasyon sağlamışlardır. Öğretmenler bu süreçte bir taraftan uzaktan eğitimle öğrencilerin öğrenmelerini desteklemeye çalışmış diğer taraftan da pandemi nedeniyle ortaya çıkan sosyal ve psikolojik olumsuzluklarla mücadele etmek zorunda kalmışlardır (6, 7).

Koronavirüs (covid-19) pandemisi nedeniyle ülke genelinde eğitim-öğretime ara verilmesi eğitim sisteminde rol alan bireylerde kaygı durumu yaşatmıştır. Bu olağanüstü duruma adaptasyon sürecinde çeşitli sorunlar ortaya çıkmıştır. Bu süreçte sorunlar yaşanmasının başlıca nedenleri arasında bireylerin daha önce böyle bir olayı tecrübe etmemesinden kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir. Pandemi döneminde eğitim alanı ile ilgili yapılan bilimsel çalışmaların bireylerin deneyim eksikliğini gidermesi ve bundan sonra da böyle bir olayla karşılaşıldığında insanların bu duruma daha hazırlıklı olmasını sağlayabilecektir. Dünya genelinde pandemi nedeniyle eğitim-öğretime ara verilmesi sonucu uygulamaya konulan uzaktan eğitimin çeşitli davranışlarla desteklendiğinde çocuklara öz düzenleme becerilerini kazandırabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle yüz yüze eğitim döneminde öğrencilere kendi başlarına öğrenebilme becerilerinin kazandırılmasında öğrencilerin öğrenme güdülerini arttıracaktır (8, 9).

Pandemi döneminde eğitim faaliyetlerinde meydana gelen olumsuzluklar değerlendirildiğinde çocuklarda meydana gelen öğrenme kayıpları, öğrencilerin okulu bırakma oranlarında artışlar görülmesi ve çocukların beslenme alışkanlıklarında bozukluklar meydana gelmesi gibi birçok sorunun ortaya çıktığı gözlenmiştir. Bu sorunların yanı sıra uzaktan eğitime erişimde her öğrencinin eşit olanaklara sahip olmaması önemli bir sorun olarak kabul edilmektedir (10, 11). Bu süreçte insanların kendilerini evlerinde izole etmelerinden kaynaklı ortaya çıkan olumsuzlukların sonuçlarından bir tanesi de aile içi istismar kaynaklı vakaların sayısında artış

olmasıdır (12). Koh ve arkadaşları (2020) tarafından yapılan araştırmaya göre İngiltere genelinde bir hafta içerisinde “ulusal aile içi istismar yardım hattı” na gelen çağrılarda %65’lik bir artış olduğu, A.B.D de ise pandemi dönemine bağlı çocuk istismarı vakalarının sayısında artış olduğu belirlenmiştir. Ayrıca Singapur’da ülke genelinde şiddet olaylarının daha önceki yıllara kıyasla %35 oranda arttığı saptanmıştır (12).

Salgın döneminde virüsün hızlı bir yayılım göstermesinden dolayı eğitim-öğretime ara verilmesi ile okul kapanmalarının gerçekleşmesi hastalığın yayılma hızını yavaşlatmış ve ülkelerin sağlık sistemlerinin üzerine düşen yükün de azaltılmasında fayda sağlamıştır. Dünya genelinde alınan bu tip önlemler zaman içerisinde toplumları oluşturan bireylerin sağlıklarını korumak için ülkeler açısından zaruri bir ihtiyaç haline gelmiştir. Fakat salgın kapsamında alınan bu önlemlerin eğitim sistemi içerisinde yer alan öğrenciler arasındaki eşitsizlikleri daha da büyüteceği ve özellikle dezavantajlı ortamlarda yetişen çocuklar üzerinde daha olumsuz sonuçlar doğuracağı saptanmıştır. Öğrencilerin uzaktan eğitime geçiş döneminde kaçırdıkları öğrenme fırsatları ile beraber okullarda kendilerine sunulan hizmetlere de erişemeyeceği, ekonomik problemler yaşayacağı ve bu durumların etkisiyle sosyal açıdan stres yaşayacağı belirtilmiştir (13).

Pandeminin eğitim sistemi üzerindeki diğer etkileri; uzaktan eğitime erişim sorunları, okullarda yüz yüze eğitime ara verilmesi nedeni ile sınav takvimlerinde ertelemeler meydana gelmesi, öğretmenlerin uzaktan eğitime adaptasyon sağlayamaması nedeni ile eğitimlerini sağlıklı bir şekilde yürütememesi, çocukların okulların sundukları imkanlardan tan olarak faydalanamaması, uzaktan eğitimin anne-babalara yük getirmesi, izolasyon nedeniyle çocukların ve gençlerin akranlarıyla sosyal etkileşimde bulunamaması şeklinde sıralanabilir. Ayrıca bireylere eğitimin farklı yöntemlerle de verilebileceği, okulun yalnızca eğitim verilen bir yer olmadığı aynı zamanda çocukların hayatlarında farklı rollere de sahip olduğu anlaşılmıştır (14, 15).

Çocukların okul hayatları Pandemi döneminden dolayı ya da doğrudan etkilenmiştir. Pandeminin eğitim süreci üzerindeki etkisi ile birlikte öğrenciler de bir anda kendilerini olağandışı bir sürecin içerisinde bulmuşlardır. Öğrencilerin eğitimlerini gördükleri ortamlarda ortaya çıkan olumsuz durumlar çocukların olaylardan etkilenme derecelerine göre uzun sürebilmekte ve çocukların özgüven duygularında azalma, kendilerini güvende hissetmeme gibi olumsuzluklar ortaya çıkarabilmektedir (16). Okullarda öğretmenler çocuklara karşı olumlu ve amacına uygun bir dil kullandıklarında çocukların pandemi gibi kriz durumlarından rahat ve sorunsuz bir şekilde çıkabilmelerini kolaylaştırır. Bu tip durumlarda eğitim-öğretim temel unsurlarından biri olan öğretmenlere büyük sorumluluklar düşmekte ve öğretmenler de bütün yeteneklerini sergilemektedirler. Bu nedenle öğretmenler, günlük olağan hayatlarında büyük değişimler yaşamak zorunda kalan öğrencilere karşı sabırlı olmalı ve doğru bir tutumla çocuklara gerekli bilgilendirmeleri yapmalıdırlar (17, 18).

İnsanları hazırlıksız bir şekilde yakalayan bu pandemi süreci, insanları ve dolayısıyla çocukları birçok açıdan derinden etkilemiştir. Bu yüzden çocukların eğitim alanlarında çeşitli davranışsal farklılıklar ortaya koyabileceği ve bu davranışsal farklılıkların okullardaki öğretmenleri tarafından gözlemlenerek nedenlerinin araştırılacağı düşünülmektedir. Bu nedenle yapılan çalışmada koronavirus pandemisinin çocuklar üzerinde etkisinin öğretmenlerin düşünceleri çerçevesinde incelenmesi amaçlanmıştır.

Materyal ve Yöntem

Araştırma Deseni

Araştırma nitel planlanmıştır. Nitel araştırma çeşitlerinden içerik analizi tercih edilmiştir. Nitel araştırmalar, bireylerin yaşantılar hakkında neler düşündükleri ve bu düşünceleri ile ilgili deneyimledikleri şeyleri nasıl yorumladıkları ile ilgili bilgi vermeyi amaçlayan bir araştırma yöntemidir (19). Nitel araştırma yöntemlerinden birisi olan içerik analizi, araştırma sonucunda elde edilen yazılı metinleri sayısallaştıran bir araçtır. Bu yöntem de okuyucuların araştırmayı okuması ve yorumlayabilmesi için araştırmada yer alan ve birbirlerine benzeyen temaları bir araya getirilir (20). Bu araştırmada da koronavirus pandemisi sürecinde öğrencilerin okul yaşantılarındaki değişimler öğretmenlerin bakış açısıyla ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Koronavirüs pandemisi sürecinde öğrencilerin okul yaşantılarındaki değişimlerin öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda incelenmesini amacıyla yapılan bu çalışmanın örneklem grubunu Kilis il merkezindeki ilkokul ve ortaokullar da farklı branşlarda görev yapan 32 öğretmen oluşturmuştur. Örneklem grubu oluşturulurken kolay ulaşılabilir örneklem yönteminin kullanımına önem verilmiştir. Bunun nedeni ise örneklem grubundan bilgilerin online bir şekilde toplanılmak istenmesidir. Araştırmaya katılan öğretmenlere ait cinsiyet ve branş bilgileri Tablo 1’ de sunulmuştur.

Tablo 1. Öğretmenlere ait bilgiler

Öğretmen	Cinsiyet	Branş	Öğretmen	Cinsiyet	Branş
Ö1	Kadın	Sınıf Öğretmeni	Ö17	Erkek	Sınıf Öğretmeni
Ö2	Kadın	Sınıf Öğretmeni	Ö18	Kadın	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni
Ö3	Kadın	Sınıf Öğretmeni	Ö19	Kadın	Özel Eğitim Öğretmeni
Ö4	Kadın	Sınıf Öğretmeni	Ö20	Kadın	Okul Öncesi Öğretmeni
Ö5	Kadın	Sınıf Öğretmeni	Ö21	Kadın	Okul Öncesi Öğretmeni
Ö6	Kadın	Sınıf Öğretmeni	Ö22	Kadın	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Öğretmeni
Ö7	Kadın	Sınıf Öğretmeni	Ö23	Kadın	Okul Öncesi Öğretmeni
Ö8	Kadın	Sınıf Öğretmeni	Ö24	Kadın	Türkçe Öğretmeni
Ö9	Kadın	Sınıf Öğretmeni	Ö25	Erkek	İngilizce Öğretmeni
Ö10	Kadın	Sınıf Öğretmeni	Ö26	Erkek	Sosyal Bilgiler Öğretmeni
Ö11	Erkek	Sınıf Öğretmeni	Ö27	Kadın	İngilizce Öğretmeni
Ö12	Erkek	Sınıf Öğretmeni	Ö28	Erkek	Bilişim Teknolojileri Öğretmeni
Ö13	Erkek	Sınıf Öğretmeni	Ö29	Erkek	Fen Bilgisi Öğretmeni
Ö14	Erkek	Sınıf Öğretmeni	Ö30	Kadın	Matematik Öğretmeni
Ö15	Erkek	Sınıf Öğretmeni	Ö31	Kadın	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni
Ö16	Erkek	Sınıf Öğretmeni	Ö32	Kadın	İngilizce Öğretmeni

Veri toplama araçları

Kişisel bilgi formu

Araştırmada çalışmaya katılan öğretmenlerin demografik özelliklerine ilişkin veriler kişisel bilgi formu aracılığıyla toplanmıştır. Kişisel bilgi formunda çalışma grubundaki öğretmenlerin çalıştıkları okul türü, cinsiyetleri, yaşları, branşları, mesleki kıdemleri ve eğitim durumları değişkenlerine ilişkin bilgiler elde edilmek amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Öğretmen görüşme formu

Çalışmada koronavirüs pandemisi sürecinde öğrencilerin okul yaşantılarındaki değişimlerin öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda incelenmesi amacıyla araştırmacı tarafından yarı yapılandırılmış öğretmen görüşme formu hazırlanmıştır. Bu kapsamda görüşme formunun oluşturulması esnasında çalışmanın amaçları göz önünde bulundurularak literatür taraması yapılmıştır. Yapılan bu literatür taraması sonucunda pandemi sürecinde okullardaki çocukların okul yaşantılarının öğretmen görüşleriyle belirlenmesi amacıyla soru havuzu oluşturulmuştur. Daha sonra oluşturulan bu sorulara son halini vermek için uzman görüşlerine başvurularak uzmanlardan elde edilen görüşler doğrultusunda form üzerinde gerekli düzeltmeler yapılarak forma son hali verilmiştir. Bu doğrultuda formda çocukların okuldaki yaşantılarını belirlemek amacıyla toplam 12 soru yer almıştır. Oluşturulan bu soru formu ile belirli sayıda bir öğretmen grubuyla pilot görüşmeler gerçekleştirilmiş ve bu öğretmen grubunun soruları anlayabilme durumlarına dikkat edilerek form üzerinde gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Uzman görüşleri ve pilot uygulama ile yapılan düzenlemeler sonucunda öğretmen görüşme formu uygulama için kullanılacak son halini almıştır.

Veri Toplam Süreci

Araştırma verileri için ilk önce Kilis 7 Aralık üniversitesinden gerekli olan etik kurul izni alınmış olup daha sonra okullarda öğretmenlerle görüşmeler gerçekleştirilebilmek için Kilis İl Milli Eğitim Müdürlüğüne izin içi müracaat edilmiştir. İl milli eğitim müdürlüğünden de izin alınmasından sonra çalışmanın yapılacağı okullar ve bu okullarda çalışan öğretmenler belirlenerek okul idaresinin de izniyle öğretmenlerle çalışma ile

ilgili bir ön görüşme gerçekleştirilmiştir. Öğretmenlerle gerçekleştirilen ön görüşmede öğretmenlere çalışmanın verilerinin online bir şekilde toplanacağı ve çalışmanın amacı anlatılmıştır. Ayrıca çalışmadan elde edilen verilerin gizli tutulacağı da belirtilmiştir. Araştırmadan elde edilen verilere öğretmenlere 1' den 32' ye kadar kodlar verilmiş ve gerekli olan analiz yöntemleri kullanılarak elde edilen veriler incelenmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucu elde edilen veriler analiz edilmek için maxQDA 2020 programına aktarılmıştır. maxQDA programı Türkçe ara yüzüne sahip, görsel birçok öğeyi barındıran ve araştırmaların analizi sırasında araştırmacıya analizini sistematik şekilde yapma fırsatı veren bir analiz programıdır (21). Araştırmada öğretmenlerden elde edilen cevaplara göre temalar ve alt kodlar oluşturulmuştur. Temalar ve alt kodlar oluşturulduktan sonra alt kodların sıklıkları saptanarak çalışmanın bulgular kısmı için tablolar oluşturulmuştur.

Çalışmanın Etik Süreci

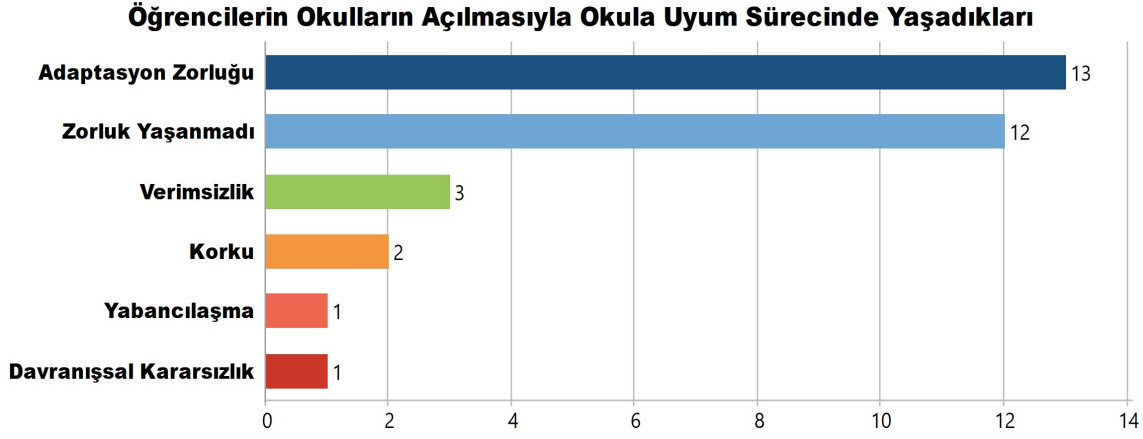
Koronavirüs pandemisi sürecinde öğrencilerin okul yaşantılarındaki değişimlerin öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerle online görüşmeler gerçekleştirilmiş ve öğretmenlere araştırmanın amacı doğrultusunda sorular yöneltilmiştir. Öğretmenlere sorular aynı sıra ile sorulmuş olup öğretmenlerden elde edilen cevaplar sadece yapılan çalışma doğrultusunda kullanılmıştır. Araştırma için gerekli olan etik kurul izin belgesi Kilis 7 Aralık üniversitesi akademik etik kurulundan "E-76062934-044" sayılı, Etik kurulu "Toplantı Sayısı: 2020/34" konulu ve "Koronavirüs (Covid-19) Pandemisi Sürecinde Çocukların Okul Yaşantılarına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi" yazısına istinaden alınmıştır.

Bulgular

Koronavirüs pandemisi sürecinde öğrencilerin okul yaşantılarındaki değişimlerin öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen çalışmanın bu bölümünde araştırmadan elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

1. Öğretmenlerin "Koronavirüs (Covid-19) Pandemisinde Okulların Açılmasıyla Öğrencilerin Okula Uyum Sürecinde Yaşadıkları" Hakkındaki Görüşleri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin "Koronavirüs (Covid-19) Pandemisinde Okulların Açılmasıyla Öğrencilerin Okula Uyum Sürecinde Yaşadıkları" hakkındaki görüşleri; adaptasyon zorluğu (f:13), zorluk yaşanmadı (f:12), verimsizlik (f:3), korku (f:2), yabancılaşma (f:1) ve davranışsal kararsızlık (f:1) şeklinde dağılım göstermiştir.

Şekil 1. Öğretmenlerin “Koronavirüs (Covid-19) Pandemisinde Okulların Açılmasıyla Öğrencilerin Okula Uyum Sürecinde Yaşadıkları” Hakkındaki Görüşleri

Ö20 öğretmenlerin Koronavirüs (Covid-19) pandemisinde okulların açılmasıyla öğrencilerin okula uyum sürecinde yaşadıkları denilince aklına gelenleri “Çocukların okulun kurallarına tekrardan adaptasyon sağlaması biraz zor oldu” şeklinde ifade etmiştir.

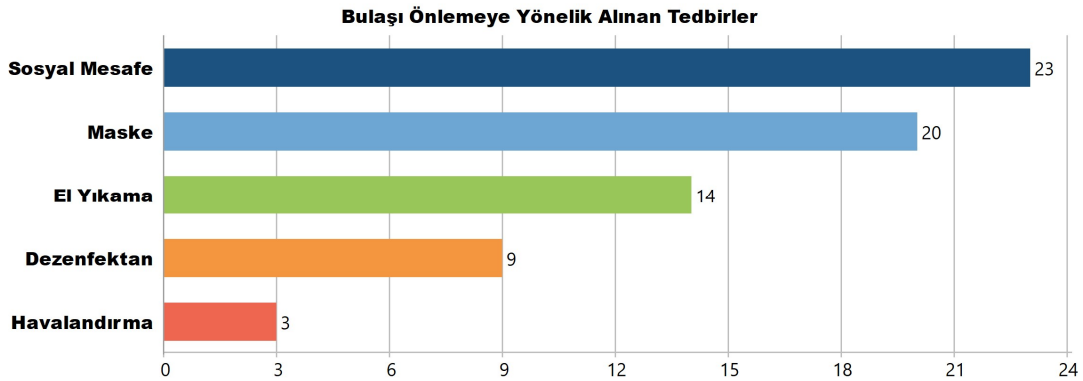
Ö23 ise “Öğrenciler çok zorlanmadılar zaten okula da gelmek istiyorlardı. Hafta sonları da okullar açık olmalı” şeklinde ifade de bulunmuştur.

Ö33 ise “Öğrenci verimliliği açısından uzaktan eğitim süreci çok sancılı geçmiştir. Öğrencilerin okula devamları çok fazla değil bu durum da eğitimi olumsuz etkilemiştir. Okulların açılmasıyla okula gelmeyen öğrencilerden de verim alınamıyor” şeklinde ifade de bulunmuştur.

Ö7 ise “Okulda kendilerini yabancılaşmış buldular, nasıl davranacaklarını bilemediler” şeklinde ifade de bulunmuştur.

2. Öğretmenlerin “Koronavirüs (Covid-19) Pandemisi Sürecinde Sınıflarında Bulaşı Önlemeye Yönelik Almış Oldukları Tedbirler” Hakkındaki Görüşleri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin kendilerine yöneltilen bu soruya birden fazla cevaplar vermişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin “koronavirüs (covid-19) pandemisi sürecinde sınıflarında bulaşı önlemeye yönelik almış oldukları tedbirler” hakkındaki görüşleri; sosyal mesafe (f:23), maske(f:20), el yıkama (f:14), dezenfektan (f:9) ve havalandırma (f:3) şeklinde dağılım göstermiştir.

Şekil 2. Öğretmenlerin “Koronavirüs (Covid-19) Pandemisinde Okulların Açılmasıyla Öğrencilerin Okula Uyum Sürecinde Yaşadıkları” Hakkındaki Görüşleri

Ö10 öğretmenlerin koronavirüs (covid-19) pandemisi sürecinde sınıflarında bulaşı önlemeye yönelik almış oldukları tedbirler ile ilgili “Dezenfektan ve kolonya kullanımına oldukça dikkat ettik. Çocukların sık sık ellerini yıkamalarına özen gösterdik” şeklinde ifade de bulunmuştur.

Ö12 ise “Öğrenciler maske takmada zorlansalar da zaman içerisinde sağlığımız için önem arz ettiğinin farkına vardılar” şeklinde ifade de bulunmuştur.

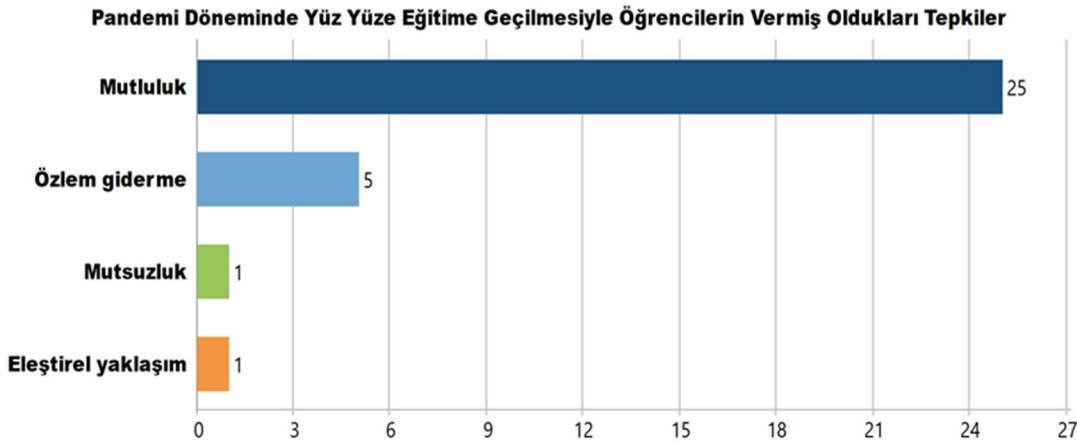
Ö18 ise “Sınıf içi hijyeni sağlamak amacıyla kolonya ve maske kullanımına teşvik edildi. Ayrıca sınıf içerisinde sosyal mesafe kuralına göre oturma sağlandı” şeklinde ifade de bulunmuştur.

Ö19 ise “Öğrencilerin sınıf içerisinde masalarını birbirlerinden uzaklaştırıp her birinin masalarına el dezenfektanı koydum. Çocuklar bu olaya çok tepki göstermediler zaten bu duruma önceden aşina olmuşlardı” şeklinde ifade de bulunmuştur.

Ö23 ise “Öğrencileri sosyal mesafelerini sağlamaları konusunda sürekli uyarıyorum. Fakat çocuklar koronavirüsün tam farkında olmadıkları için yine de tedbirlere önem göstermiyorlar” şeklinde ifade de bulunmuştur.

Öğretmenlerin “Koronavirüs (Covid-19) Pandemisinde Yüz Yüze Eğitime Geçilmesiyle Öğrencilerin Vermiş Oldukları Tepkiler” Hakkındaki Görüşleri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin “Koronavirüs (Covid-19) pandemisinde yüz yüze eğitime geçilmesiyle öğrencilerin vermiş oldukları tepkiler” hakkındaki görüşleri; mutluluk (f:25), özlem giderme (f:5), mutsuzluk (f:1) ve eleştirel yaklaşım (f:1) şeklinde dağılım göstermiştir.

Şekil 3. Öğretmenlerin Koronavirüs (Covid-19) Pandemisinde Yüz Yüze Eğitime Geçilmesiyle Öğrencilerin Vermiş Oldukları Tepkiler” Hakkındaki Görüşleri

Ö3 öğretmenlerin Koronavirüs (Covid-19) pandemisinde yüz yüze eğitime geçilmesiyle öğrencilerin vermiş oldukları tepkiler denilince aklına gelenleri “Öğrenciler birbirlerini ve okulu görebilecekleri için çok mutlu oldular” şeklinde ifade etmiştir.

Ö4 ise “Çocuklar okulların açılmasını sabırsızlıkla beklediler. Okulların açılma haberi bile onları çok mutlu etti” şeklinde ifade de bulunmuştur.

Ö5 ise “Çocuklar arkadaşlarını ve okullarını çok özledikleri için çok mutlu oldular” şeklinde ifade etmiştir.

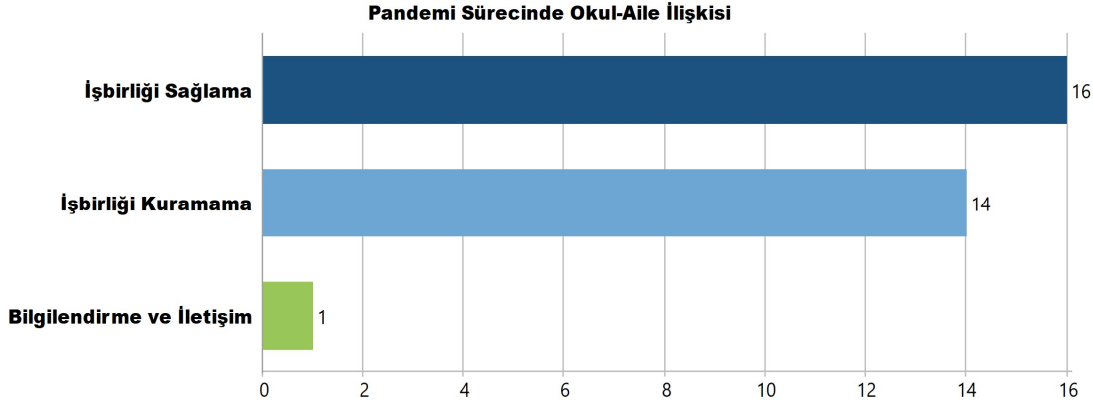
Ö7 ise “Çocuklar ve aileleri okulların açılmasını doğru bulmayıp eleştirdiler” şeklinde ifade etmiştir.

Ö16 ise “Okula duyulan bir özlem ve okula gelmenin verdiği bir özgüven var.” Şeklinde ifade etmiştir.

Ö21 ise “Öğrenciler okul ortamını ve arkadaşlarını çok özlediler ama uzaktan eğitime de uyum sağladılar.” Şeklinde ifade de bulunmuştur.

Öğretmenlerin “Koronavirüs (Covid-19) Pandemisi Sürecinde Okul-Aile İlişkisi” Hakkındaki Görüşleri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin “koronavirüs (Covid-19) pandemisi sürecinin de okul-aile ilişkisi” hakkındaki görüşleri; iş birliği sağlama (f:16), işbirliği kuramama (f:14), bilgilendirme ve iletişim (f:1), şeklinde dağılım göstermiştir.

Şekil 4. Öğretmenlerin “Koronavirüs (Covid-19) Pandemisi Sürecinde Okul-Aile İlişkisi” Hakkındaki Görüşleri

Ö13 öğretmenlerin Koronavirüs (Covid-19) Pandemisi sürecinde okul-aile ilişkisi ile ilgili “süreç içerisinde ailelerle sürekli online olarak görüşmeler gerçekleştirildi. Sürekli irtibat halinde kalarak sürecin yönetimi sağlandı” şeklinde ifade de bulunmuştur.

Ö20 ise “pandemi sürecinde bizler için en etkili unsur öğretmen-aile işbirliğinin sağlanması olmuştur” şeklinde ifade de bulunmuştur.

Ö23 ise “veliler okulları sadece bir bakım yeri, çocuğun evden gitmesi olarak gördükleri için veliler evde çocuklarına pek destek olmuyorlar ve bu nedenle de okul ile işbirliği kuramadılar” şeklinde ifade de bulunmuştur.

Ö18 ise “Bu süreçte veliler hem eğitime daha fazla katkıda bulundu hem de bu süreç veli-öğretmen arasındaki ilişkinin gelişmesine katkıda bulundu.” Şeklinde ifade de bulunmuştur.

Ö30 ise “okul-aile ilişkileri iletişim araçları yoluyla 7/24 aktif olarak devam etti. Okulların işbirliği konusunda gerekenleri yaptığını inanıyorum. Aileler işbirliği yapma konusunda isteksiz ise bizler açısından sıkıntı oluyor” şeklinde ifade de bulunmuştur.

Tartışma ve sonuç

Çalışmada öğretmenlere koronavirüs (covid-19) pandemi döneminde okulların açılmasıyla öğrencilerin okula uyum sürecinde neler yaşadıklarına ilişkin soru sorulduğunda öğretmenlerden alınan cevaplar “adaptasyon zorluğu”, “zorluk yaşanmadı”, “verimsizlik”, “korku”, “yabancılaşma” ve “davranışsal kararsızlık” şeklinde dağılım göstermiştir. Araştırmanın bulgularına göre okulların açılmasıyla birlikte öğrencilerin adaptasyon zorluğu yaşamalarının temel nedeninin öğrencilerin uzun süre okul ortamında ayrı kalmaları ve “yeni normal” olarak kabul edilen yeni okul düzenine uyum sağlamada zorlanmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Araştırmadan elde edilen bulgulara paralel olarak Haşiloğlu, Durak ve Arslan (2020) yapmış oldukları çalışmalarında covid-19 uzaktan eğitim sürecini öğretmenlerin gözünden incelemişlerdir. Araştırmalarının sonuçlarına göre öğretmenler öğrencilerin bu yeni normal” olarak kabul edilen düzene uyum noktasında sıkıntı yaşadıklarını bunun nedeninin ise kişisel temizlik ve mesafe kurallarının okullarda önem kazanması olduğunu belirtmişlerdir (22). Öğretmenlerden alınan cevaplar doğrultusunda Okulların açılmasıyla birlikte uzaktan eğitimden yüz yüze eğitime geçilmesiyle eğitimin verimsizleştiği ve öğrencilerin genelinde korku duygusunun oluştuğu belirlenmiştir. Öğrencilerde bu

verimsizliğin oluşma nedeninin virüsün bulaşma riskinden korkmalarından dolayı öğrencilerin birçoğunun okula devam etmemelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Jiao ve arkadaşları (2020) yapmış oldukları araştırmalarında Çin’ de pandemiden etkilenen çocukların psikolojik ihtiyaçlarını incelemişler ve çocuklar da karantinede kaldıkları süre içerisinde kaygı, korku ve davranım sorunlarının arttığını gözlemlemişlerdir (23). Bu kapsamda araştırmadan elde edilen sonuçlar konuya ilişkin yapılan diğer çalışmalarla benzerlik göstermektedir.

Çalışmada öğretmenlere pandemi sürecinde sınıflarda bulaş önlemeye yönelik ne tür tedbirler aldınız sorusu sorulduğunda öğretmenlerden alınan cevaplar “sosyal mesafe”, “maske”, “el yıkama”, “dezenfektan” ve “havalandırma” şeklinde dağılım göstermiştir. Ülkemizdeki okulların fiziki yapıları ve derslik başına düşen öğrenci sayılarının pandemi sürecinde virüsün yayılımını önleme kriterleri ele alındığında; öğrenciler arası sosyal mesafenin sağlanıp sağlanmadığı, okulların sınıf, spor salonu ve lavabo gibi alanlarında sürekli havalandırma ve dezenfektan hizmetinin sağlanması, öğrencilerin ve okul personellerinin ateş ölçümlerinin yapılıp yapılmayacağı gibi hususlarda tüm tedbirlerin ele alınmasını zorunlu kılmaktadır. Bütün bu tedbirler göz önünde bulundurulduğunda virüsten kişisel korunma kapsamında çocukların okullarda sosyal mesafe, maske ve kişisel hijyen tedbirlerine öncelikli olarak uymaları gerekmektedir. OECD (2020) tarafından yapılan çalışmada pandemi sürecinde okulların yeniden yüz yüze eğitim-öğretim hayatına başlamaya hazırlanması için okulların almaları gereken bazı tedbirler yayınlanmıştır. Bu tedbirler içeride okul binalarının sürekli dezenfekte edilmesi gerekliliği ve sınıfların düzenli bir şekilde havalandırılması gerektiği yer almaktadır (24). Lee (2020)’ ye göre İrlanda’ da pandemi döneminde kapatılan okulların kademeli bir şekilde açılmasıyla okullarda öğrenciler arası sosyal mesafe kurallarının uygulanmasına dikkat edildiği ve buna benzer birçok ciddi önlemler alındığı belirtilmiştir (25). Taylor (2020)’ a göre ise Çin’ de salgının etkisinin azalması ile birlikte kademeli olarak okullar açılmış, okullarda öğrencilerin sosyal mesafelerini takip etmeleri açısından kamera sistemi kurulduğu belirtilmiştir. Ayrıca okullarda öğrencilerin maske takmaları zorunlu hale getirilmiş, termal kameralarla ateşleri sürekli kontrol edilmiştir. Yapılan araştırmalarda Çin’ de olduğu gibi Almanya’da da benzer önlemler alınarak sınıflardaki öğrenci sayıları belirli sayılarda tutulmuştur (26). Bu kapsamda araştırmadan elde edilen sonuçlar konuya ilişkin farklı araştırmalarla benzerlik göstermiştir.

Araştırmada öğretmenlere koronavirüs (covid-19) pandemi döneminde yüz yüze eğitime geçilmesiyle öğrencilerin ne tür tepkiler verdiklerine dair soru sorulduğunda öğretmenlerden “mutluluk”, “özlem giderme”, “mutsuzluk” ve “eleştirel yaklaşım” şeklinde cevaplar alınmıştır. Araştırmanın bulgularına göre öğretmenlerin büyük bir bölümü uzaktan eğitim sürecinin sonunda okullarda yüz yüze eğitime başlanmasından öğrencilerin mutluluk duyduklarını belirtmişlerdir. Çalışma grubunda bulunan çok az sayıda öğretmen öğrencilerin yüz yüze eğitime başlanmasından mutsuzluk duyduklarını ifade etmişlerdir. UNICEF (2020)’ in bu konu ile ilgili hazırlanmış olduğu rapora göre pandemi döneminde çocukların günlük yaşamlarında meydana gelebilecek bazı aksaklıkların okula uyum sağlamalarında aksaklıklar meydana getirebileceği ifade edilmiştir. Ayrıca çocukların bazılarında yüz yüze eğitime başlanmasıyla birlikte okula dönüşün çocuklar açısından heyecan ve mutluluk verici olabileceği, tam tersine bazı çocuklar açısından da okula dönüşün kaygı, korku ve mutsuzluk duygularını arttırabileceği vurgulanmıştır (27). Balaban ve Hanbay Tiryaki (2021) yapmış oldukları çalışmalarında pandemi döneminde uzaktan eğitim ile ilgili öğretmen görüşlerini incelemişlerdir. Çalışmada öğrencilerin yüz yüze eğitime geçişten memnun olduklarını saptamışlardır (28). Aynı şekilde Kürtüncü ve Kurt (2020)’ da yapmış oldukları çalışmalarında eğitim faaliyetlerinin uzaktan bir şekilde yapılmasından öğrencilerin memnun olmadıklarını saptamışlardır (29). Bu çalışmaların yanı sıra Patricia (2020)’ da yapmış olduğu araştırmada öğrencilerin uzaktan eğitim yerine yüz yüze eğitimden daha memnun olduklarını ve yüz yüze eğitimi tercih ettiklerini belirtmişlerdir (30). Bu çalışmaların aksine Qazi vd. (2020) ise yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin uzaktan eğitimde kendilerini daha mutlu hissettikleri uzaktan eğitimden yüz yüze eğitime göre daha memnun kaldıkları sonucuna ulaşmışlardır (31).

Araştırmada öğretmenlere koronavirüs (covid-19) pandemisi sürecinde okul-aile ilişkisi nasıldı? Sorusu sorulduğunda öğretmenlerden “işbirliği sağlama”, “işbirliği kuramama” ve “bilgilendirme ve iletişim” şeklinde dağılım gösteren cevaplar vermişlerdir. Koronavirüs pandemisi süreci yüz yüze eğitime ara verilmesi ve uygulanan bazı kısıtlamalarla birlikte ailelere bazı sorumluluklar yüklemiştir. Öğretmenlerin öğrenci kontrollerini tam anlamıyla yapamadığı bu olağanüstü dönemde, çocukların eğitim hayatlarının önemli bir parçası olan ebeveynlerin bu süreçte çocuklarına verecekleri destek onların akademik başarıları açısından önemlidir. Aileler çocukların hem kişilik gelişimlerinde hem de zihinsel gelişimlerinde stratejik bir konumdadırlar ve bu nedenle çocukların başarılarına katkı sağlamaları için onlara olumlu bir rol model

olmaları gerekmektedir. Bu kapsamda değerlendirildiğinde ailelerin çocuklarının eğitim yaşantılarına destek olmaları, okuldaki öğretmenlerle işbirliği içerisinde olmaları ve çocuğun okul yaşantılarına ilgi göstermeleri çocukla okul arasında gelişen bağın kuvvetlenmesine tam tersi durumda ise bu bağın zayıflamasına neden olmaktadır (32). Özellikle okullarda eğitim faaliyetlerinin uzaktan yürütülmesi ve çocukların eğitimlerine evlerinde devam etmeleri anne-babaların çocuklarının eğitimlerinde ön plana çıkmalarına neden olmuştur. Çocukların akademik başarısının aile ve okul arasında kurulan olumlu ve etkili iletişim arasında doğrudan bir ilişki olduğu kabul edilmektedir. Ailelerin çocuklarının eğitimleri üzerindeki etkileri ve sorumlulukları okul ile sağlayacakları işbirliği sayesinde genişletilebilmektedir (33). Bu kapsamda araştırmadan elde edilen bulgulara göre ailelerden bazılarının çocuklarının pandemiden etkilenip etkilenmediği konusunda bilgi sahibi olmadığı ve bu olağanüstü süreci okul ile işbirliği içinde yürütmediği belirlenmiştir. Tam tersi şekilde bazı ailelerin ise süreçten çocuklarının daha az etkilenmesi için okul ile işbirliğine gitmeyi tercih ettiği belirlenmiş ve bu durumun da çocukların akademik başarıları üzerinde doğrudan bir etkisinin olduğu düşünülmektedir.

Öneriler

Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre pandemi sürecinde öğretmenler ve öğrencilerin çeşitli sorunlar yaşadıkları saptanmıştır. Çalışmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda şu öneriler sunulmaktadır.

- Uzaktan eğitimden gerekli verimin alınabilmesi ve ebeveynleri bu eğitim sürecinin içerisine dâhil edebilmeleri için ailelerle belirli aralıklarla toplantılar yapılması önerilmektedir.
- Koronavirüs pandemisi etkilerinin belirlenebilmesi için bir ölçek çalışması yapıp ileriki dönemde yapılacak çalışmalarda bu ölçeğin kullanılması önerilmektedir.
- Yapılan bu çalışma sadece ilkökul ve ortaokul bünyesinde çalışan öğretmenlerle gerçekleştirilmiş olup ileriki dönemde yapılacak çalışmalarda lise bünyesinde çalışan öğretmenlerinde çalışmalara dâhil edilmesi önerilmektedir.
- Yapılan çalışmada araştırmanın örneklem grubunu 32 öğretmen oluşturmuştur. Bundan sonra yapılacak olan çalışmalarda örneklem grubunun daha geniş tutulması önerilmektedir.
- Öğrencilerin bu süreç içerisinde evde uzun süre kalmalarından dolayı dijital araçlarının kullanım sürelerinin azaltılmasına yönelik ebeveynlere bilgilendirme toplantıları yapılması gerektiği önerilmektedir.
- Yapılan çalışmada sürece ilişkin öğrenci ve ebeveynlerde kaygı ve korku duygularının olduğu belirlenmiştir. Ailelere ve öğrencilere bu olumsuz duyguların azaltılmasına yönelik online eğitimler verilmesi önerilmektedir.

Kaynaklar

- WHO (2020). COVID-19 Nedir? Retrieved April 22, 2022, from <https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66300/covid-19-nedir-.html>
- Aslan, R. (2020). Tarihten Günümüze Epidemiler, Pandemiler ve Koronavirüs. *Göller Bölgesi Aylık Ekonomi ve Kültür Dergisi*, 8(85), 35–41.
- Çınar, F. ve Özkaya, B. (2020). Koronavirüs (COVID-19) pandemisinin medikal turizm faaliyetlerine etkisi. *Sağlık ve Sosyal Refah Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 35–50.
- Telli, S.G. ve Altun, D. (2020). Koronavirüs ve çevrimiçi (online) eğitimin önlenemeyen yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 25–34.
- Zhong, R. (2020). The coronavirus exposes education's digital divide. *The New York Times*, 18.
- Aydın, G.Ç. (2020). COVID-19 Salgını Sürecinde Öğretmenler. *tedmem*. Retrieved from <https://tedmem.org/covid-19/covid-19-salgini-surecinde-ogretmenler>
- UNESCO, U. (2020). COVID-19 educational disruption and response. *UNESCO*.

- Huber, S.G. & Helm, C. (2020). COVID-19 and schooling: evaluation, assessment and accountability in times of crises—reacting quickly to explore key issues for policy, practice and research with the school barometer. *Educational Assessment, Evaluation and Accountability*, 32(2), 237–270.
- Yusuf, M. (2011). The impact of self-efficacy, achievement motivation, and self-regulated learning strategies on students' academic achievement. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 15, 2623–2626.
- Saavedra J. (2020). Educational challenges and opportunities of the Coronavirus (COVID-19) pandemic. Retrieved April 25, 2022, from <https://blogs.worldbank.org/education/educational-challenges-and-opportunities-covid-19-pandemic>
- Saran, S. (2020). Technology: Digital epiphany? COVID-19 and our tech futures. *Insight report challenges and opportunities in the post-COVID-19 world*, 24–27.
- Koh C.G., Lee L., Lo C., Wong C. & Yap J. (2020). Challenges and Opportunities in the Post-COVID-19 World. *World Economic Forum*. Retrieved April 25, 2022, from <https://www.weforum.org/reports/post-covid-19-challenges-and-opportunities>
- Giannini, S. & Lewis, G.S. (2020). Three ways to plan for equity during the coronavirus school closures. Retrieved from *World Education Blog*: <https://gemreportunesco.wordpress.com/2020/03/25/three-ways-to-plan-for-equity-during-the-coronavirus-school-closures>.
- Chang, G.C. & Yano, S. (2020). How are countries addressing the Covid-19 challenges in education? A snapshot of policy measures. *World Education Blog*, 1–3.
- Anderson, J. (2020). The coronavirus pandemic is reshaping education. *Quartz Daily Brief* (retrieved from <https://qz.com/1826369/how-coronavirus-is-changing-education/>).
- Akmansoy, V. (2012). Kaos Teorisi ve eğitime yansımaları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur*.
- Bülbül, M.Ş. (2007). *Kaos ve Eğitim*. M. Sahin BÜLBÜL.
- Ersoy, F. (2018). İlham veren sosyal bilgiler öğretmenlerinin ahlaki kimlik profillerinin gömülü teori bağlamında incelenmesi.
- Merriam, S.B. (2013). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber*. Nobel.
- Koçak, A. ve Özgür, A. (2006). İçerik analizi çalışmalarında örneklem sorunu. *Selçuk İletişim*, 4(3), 21–28.
- Udo, K. & Stefan, R. (2019). *Analyzing Qualitative Data with MAXQDA Text, Audio, and Video*. Springer.
- Haşiloğlu, M.A, Durak, S. ve Arslan, A. (2020). Covid-19 uzaktan eğitim sürecinde fen bilimleri şube rehber öğretmenlerinin gözünden öğretmen, öğrenci ve velilerin değerlendirilmesi. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 6(3), 214–239.
- Jiao, W.Y., Wang, L.N., Liu, J., Fang, S.F., Jiao, F.Y., Pettoello-Mantovani, M., & Somekh, E. (2020). Behavioral and emotional disorders in children during the COVID-19 epidemic. *The journal of Pediatrics*, 221, 264-266. e1.
- OECD (2020). Building a resilient recovery: How we can emerge stronger from the COVID-19 pandemic. (2021, August 5). *OECD*. Retrieved April 25, 2022, from <http://www.oecd.org/coronavirus/en/>.
- Lee, K. (2020). Coronavirus: universities are shifting classes online—but it's not as easy as it sounds. *The Conversation*, 9.
- Taylor, A. (2020). As Trump pressures schools to reopen, here's how other countries have handled the return to the classroom. *Erişim Adresi: https://www.washingtonpost.com/world/2020/06/05/coronavirus-countries-reopening-schools*.
- UNICEF (2020). COVID-19 salgınından etkilenen çocukların artan ihtiyaçlarını karşılamak için 1,6 milyar \$'lık mali destek talep ediyor. (n.d.). Retrieved April 25, 2022, from <https://www.unicef.org/turkey/bas%C4%B1n-b%C3%BClenleri/unicef-covid-19-salg%C4%B1n%C4%B1ndan-etkilenen-%C3%A7ocuklar%C4%B1n-artan- ihtiya%C3%A7lar%C4%B1n%C4%B1-kar%C5%9F%C4%B1lamak>
- Balaman, F. ve Hanbay Tiryaki, S. (2021). Corona Virüs (Covid-19) Nedeniyle Mecburi Yürütülen Uzaktan Eğitim Hakkında Öğretmen Görüşleri. *Itobiad: Journal of the Human & Social Science Researches*, 10(1).
- Kürtüncü, M. ve Aylin, K. (2020). COVID-19 pandemisi döneminde hemşirelik öğrencilerinin uzaktan eğitim konusunda yaşadıkları sorunlar. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5), 66–77.
- Aguilera-Hermida, A.P. (2020). College students' use and acceptance of emergency online learning due to COVID-19. *International Journal of Educational Research Open*, 1, 100011.
- Qazi, J., Naseer, K., Qazi, A., AlSalman, H., Naseem, U., Yang, S., Gumaiei, A. (2020). Evolution to Online Education around the globe during a SARS-CoV-2 Coronavirus (COVID-19) Pandemic: Do develop and underdeveloped cope alike? *Children and Youth Services Review*, 105582–105582.

- Aslanargun, E. (2007). Okul-Aile İşbirliği Ve Öğrenci Başarısı Üzerine Bir Tarama Çalışma. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(18), 119–135.
- McIntyre, L.L., Eckert, T.L., Fiese, B.H., DiGennaro, F.D., & Wildenger, L.K. (2007). Transition to kindergarten: Family experiences and involvement. *Early Childhood Education Journal*, 35(1), 83–88.

COVID-19 İLE MÜCADELEYİ ÇOCUĞA KARŞI AYRIMCILIK PERSPEKTİFİNDEN DÜŞÜNMEK

EVALUATION OF COVID-19 MEASURES IN THE CONTEXT OF DISCRIMINATION AGAINST CHILDREN

Ayılın Dikmen Özarslan

*Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü,
İstanbul, Türkiye*

ORCID Code: 0000-0003-3301-8488

ÖZET

2020 yılının başlangıcından beri dünyayı etkisi altına alan ve büyük oranda hız kesmiş görünmekle birlikte hala varlığını sürdüren Covid-19 pandemisi 21. yüzyılın en ciddi halk sağlığı sorunudur. Dünya genelinde milyonlarca kişinin ölümüne, ciddi sağlık sorunları yaşamasına neden olmakla kalmayıp toplumsal yaşamın her alanında derinden etkili olmuştur. Buna karşılık, pandemi ile mücadele edebilmek amacıyla sıkı tedbirler alınmıştır. Bu tedbirler de insanların yaşamlarının hemen her alanında değişikliğe yol açmıştır. Ancak, kuşkusuz her kriz döneminde olduğu gibi bu pandemi koşullarından da bazı toplumsal kategoriler ve kırılgan gruplar daha fazla etkilenmiştir. Bu çalışma bu sözünü ettiğimiz gruplardan olan çocuklara odaklanmaktadır.

Halk sağlığı politikaları hemen her zaman toplumda hakim olan güç ilişkilerini takip etmektedir. Çalışma, pandemiyle mücadelede gündeme gelen halk sağlığı önlemlerinde, toplumda var olan çocuk ile yetişkin arasındaki güç ilişkilerinin ve çocuğa karşı ayrımcılığın hakim olduğu iddiasındadır. Bu bağlamda çalışma pandemi ile mücadeleyi çocukçuluk (childism) kavramı çerçevesinden gözden geçirmeyi amaçlamaktadır. Çocukçuluk kavramı, Elisabeth Yung Bruehl'in kullandığı şekliyle, çocuklara karşı varolan yapısal önyargı ve ayrımcılığa işaret etmektedir. Bu önyargı ve ayrımcılık çocukların sağlığı, refahı ve haklarının yetişkinlerin sağlık ve refahı için geri plana atılmasına yol açmaktadır. Çocuklara yönelik ayrımcılığın farkına varmanın önemli olduğu inancıyla çalışma Covid-19 örneği üzerinden, varolan bu ayrımcılığı su yüzüne çıkarmayı amaçlamaktadır.

Anahtar kelimeler: Çocukluk, çocukçuluk, çocuk hakları, çocuğa karşı ayrımcılık, Covid-19, pandemi

ABSTRACT

The Covid-19 pandemic, which has been affecting the world since the beginning of 2020, is the most serious public health problem of the 21st century. The pandemic not only caused the death of millions of people and serious health problems in the world, but also deeply affected all areas of social life. Meanwhile, strict measures were taken to combat the epidemic. These measures have led to changes in almost every aspect of people's lives. However, as in every crisis period, some have been more affected by these pandemic conditions. However, as in every crisis period, some social categories and vulnerable groups have been more affected by these conditions. This study focuses on children, one of these categories.

Public health policies almost always follow the prevailing power relations of the society. The study claims that the power relations between children and adults, and discrimination against children prevail in the public health measures that came to the fore in the fight against the pandemic. In this context, the study aims to review the fight against the pandemic within the framework of the concept of childism. In this context, the study aims to review the fight against the pandemic within the framework of the concept of childism. The concept of childism, as used by Elisabeth Young Bruehl, refers to the inherent prejudice and discrimination against children. This prejudice and discrimination puts the health, well-being and rights of children in the background on behalf of health and well-being of adults. With the belief that it is important to be aware of

the discrimination against children, the study aims to bring this existing discrimination to the surface through the example of Covid-19.

Keywords: childhood, childism, children's rights, discrimination against children, Covid-19, pandemic

AN INVESTIGATION OF THE EFFECTS OF THE COVID-19 PROCESS ON CHILDREN'S PLAY AND MOVEMENT NEEDS IN TERMS OF PARENTS' VIEWS AND CHILD DRAWINGS

Sevinç Gökayaz

Eastern Mediterranean University Elementary Education Department, Famagusta, TRNC

Eda Yazgın

Eastern Mediterranean University Elementary Education Department, Famagusta, TRNC

ABSTRACT

Introduction The main purpose of this research is; to investigate in depth how the play and movement needs of children aged 3-6 are affected during the Covid-19 process, with interviews with parents and children.

Materials and Methods The research was designed based on the qualitative method. The research model was determined as a case study. The research was carried out with 30 children aged 3-6 years and their parents in the Famagusta district, in the period covering January-June 2021. The children's pictures and picture narratives in the research were reached through the parents.

Results Children during the pandemic process; their physical mobility has decreased, they have started to include coronavirus/health issues in their games, public parks and indoor playgrounds are not among the playgrounds, playgrounds are usually inside the house and garden, they mostly prefer digital tools as toys, their parents' participation in the game has increased, It was found that his meetings with his friends were restricted and he missed his friends, and his playing time increased.

Conclusions As a result of the research; It was concluded that the physical mobility and activities of children decreased/restricted during the pandemic process, and that children could not spend their energy. It has been concluded that traditional games are the first choice of children during the pandemic process, but manipulative games, board games and drawing pictures have also increased to a great extent. It has been concluded that during the pandemic process, children's playgrounds are also restricted, and children living in a garden house are more free as a place than children living in an apartment. It has been concluded that parents can spend more time with their children and participate in their games more during the pandemic process, and the situation of meeting with their children's friends is greatly restricted.

Keywords: Pandemic, Corona Virus Outbreak, Child and Movement, Child and Play, Early childhood

KEARNS-SAYRE SENDROMLU 9 YAŞINDAKİ BİR ÇOCUK: OLGU SUNUMU A 9-YEAR-OLD CHILD WITH KEARNS-SAYRE SYNDROME: CASE REPORT

Feride Yazar

*Dr. Öğr. Üyesi, Pamukkale Üniversitesi Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Fakültesi, Kınıklı Kampüsü,
Pamukkale/Denizli/Türkiye, ORCID No: 0000-0001-9938-7513*

Fatih Tekin

*Arş. Gör. Dr., Pamukkale Üniversitesi Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Fakültesi, Kınıklı Kampüsü,
Pamukkale/Denizli/Türkiye, ORCID No: 0000-0001-7829-7957*

Olcay Güngör

*Doç. Dr., Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Kınıklı Kampüsü,
Pamukkale/Denizli/Türkiye, ORCID No: 0000-0001-8665-6008*

ÖZET

Arkaplan: Mitokondriyal DNA'daki defektlerin neden olduğu mitokondriyal ensefalomiyopatiler, nadir görülen multisistemik hastalıklardır. Miyoklonik epilepsi, düzensiz kırmızı lifler, mitokondriyal ensefalomyopati, laktik asidoz, inme benzeri ataklar ve Kearns-Sayre Sendromu (KSS) iyi bilinen ensefalomyopatilerdir.

Olgu: Bu çalışmada yaklaşık 9 yaşlarında KSS tanısı almış bir hastayı sunmaktayız. Akraba evliliğinden doğan olguda serebellar testler, hareket tremoru ve denge-yürüme becerilerinde düşük performans mevcuttu. Diğer klinik semptomlar düşünülerek olgu çocuk nörolojisi polikliniğimiz tarafından genetik teste yönlendirildi. Tüm Ekzon Dizilemesi analizi sonucunda olguya KSS tanısı konuldu. Teşhisin ardından olgu tarafımızca fizyoterapi ve rehabilitasyon programına alındı. Denge ve koordinasyon becerileri zayıf olan olguya propriosepsiyon eğitimi, vestibüler egzersizler, koordinasyon egzersizleri ve taktil uyarılar verildi. Merdiven çıkmakta güçlük çeken olguya m.quadriseps ve m.gastrocnemius başta olmak üzere alt ekstremitte kuvvetlendirme egzersizleri verildi. Ancak bu egzersizlere olgunun KSS tanısı nedeniyle izometrik olarak başlandı, konsantrik-eksantrik kasılmalar ve ardından giderek dirençle devam edildi. Mini skuat, sandalyeye oturma-sandalyeden ayağa kalkma vücut ağırlığının direnç olarak kullanıldığı egzersizler tercih edildi. Bunlara ek olarak kardiyopulmoner patolojiler göz önünde bulundurularak aerobik egzersizler de önerildi.

Sonuç: KSS mortalitesi yüksek genetik bir hastalıktır ve olguların kardiyoloji, endokrinoloji, oftalmoloji ve nöroloji bölümleri tarafından takip edilmesi kuvvetle gereklidir. Ayrıca olguların yaşam kalitesinin korunması ve günlük yaşam aktivitelerinde bağımsızlığın sürdürülebilmesi için fizyoterapi ve rehabilitasyon uygulamalarının tedavi sürecine dahil edilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kearns-Sayre Sendromu, Mitokondriyal Hastalıklar, Nörolojik Defisitler, Fizyoterapi, Rehabilitasyon

ABSTRACT

Background: Mitochondrial encephalomyopathies caused by defects in mitochondrial DNA are rare multisystemic diseases. Myoclonic epilepsy, ragged-red fibers, mitochondrial encephalomyopathy, lactic acidosis, stroke like episodes and Kearns-Sayre Syndrome (KSS) are well-known encephalomyopathies.

Case: Here, we present a patient with KSS diagnosed around 9 years of age is presented. The case with consanguineous parents has poor performance in cerebellar tests, action tremor, and poor balance-gait skills. Considering other clinical symptoms, the case was referred to genetic testing by our pediatric neurology outpatient clinic. As a result of Whole Exome Sequencing analysis, a diagnosis of KSS was made in the case.

Conclusions: KSS is a genetic disease with a high mortality rate, and it is strongly necessary the cases to be followed up by cardiology, endocrinology, ophthalmology and neurology departments. In addition, physiotherapy and rehabilitation applications should be included in the treatment process of the cases in order to maintain the quality of life and to maintain independence in daily life activities.

Keywords: Kearns-Sayre Syndrome, Mitochondrial Diseases, Neurological Deficits, Physiotherapy, Rehabilitation

Mitochondrial encephalomyopathies caused by defects in mitochondrial DNA are rare multisystemic diseases. MERRF (myoclonic epilepsy, ragged-red fibers), MELAS (mitochondrial encephalomyopathy, lactic acidosis, stroke like episodes) and Kearns-Sayre Syndrome (KSS) are well-known encephalomyopathies.^{1,2} In KSS, there is a defect in the energy producing system of the mitochondria.³ The true frequency is unknown.⁴ Its criteria are¹ onset before 20 years of age² progressive external ophthalmoplegia³ retinitis pigmentosa triad. In addition, at least one of the symptoms of heart block, cerebellar syndrome, and cerebrospinal fluid protein around 100 mg/dl should be present.⁵⁻⁷ Other nonspecific findings; endocrine disorders such as dementia, sensorineural hearing loss, short stature, diabetes mellitus and hypoparathyroidism. There is no loss of strength and dysphagia in the trunk and extremity muscles of the patients. As a result of aerobic exercise, an increase in blood lactate level is detected. A muscle biopsy shows irregular red fibers. Almost all patients have deletions in mitochondrial DNA. This explains the new mutations in KSS that appear sporadically. Here, we present a patient with KSS diagnosed around 9 years of age is presented.

Case Report

The case, who was born 32 weeks premature with a birth weight of 1800 grams, female gender, without any complications at birth, was hospitalized in the Neonatal Intensive Care Unit for 25 days. The parents of the patient stated that until the age of 4, the patient only had difficulty in speaking, but at the age of 4, developmental delay also caused problems in weight gain. The case, who was followed up for growth hormone deficiency in pediatric endocrinology and malnutrition in pediatric gastroenterology, was admitted to our pediatric neurology outpatient clinic at the age of 8 years with complaints such as loss of balance and tremor. As a result of diffusion MRI examination, an increase in signal was observed in the white matter on both sides in the areas close to the vertex in the cerebral hemispheres. Slight increases in N-Acetyl Aspartate peaks and metachromatic leukodystrophy findings were observed in spectroscopic examinations.

The case with consanguineous parents has poor performance in cerebellar tests, action tremor, and poor balance-walking skills. Considering other clinical symptoms, the case was referred to genetic testing by our pediatric neurology outpatient clinic, and to pediatric cardiology, immunology, ophthalmology and endocrinology outpatient clinics due to existing pathologies. As a result of Whole Exome Sequencing (WES) analysis, a diagnosis of KSS was made in the case around the age of 9 years. Heterozygous mutation in the same gene was detected in the mother, but there was no clinical finding in the mother. The current body weight of the case is 20.2 kg (<3 percentile) and height is 122 cm (<3 percentile).

Cardiological Examination		
Blood Pressure: 110/74 mm/Hg	Heart Rate: 122/dk	O ₂ Saturation: %100
Atrial Fibrillation: ++	S1-S2 (+) Rhythmic	Murmur: No
Additional Voice: No	Hypersensitivity Myocarditis: No	Sinus Rhythm
QTc: 0,40	PR Interval: 0,16	Left inferior axis deviation: No
LV Dominance	No ST- T change	Arrhythmia in long D2: No

Immunology

From the 8th month after birth, she started to have frequent urinary tract infections, bronchitis and upper respiratory tract infections and had frequent coughing spells. He was doing steam inhalation as well as antibiotic treatment. He was benefiting from it. Cigarette smoke, perfume smell, etc. increase the cough. He was diagnosed with asthma when he was 5 years old.

In the last 1 month, complaints of itching started, especially in her legs and groin, and redness occurred on her skin due to scratching. No benefit from antihistamines. Corticosteroid-based skin creams relieved their itching. No active rash. There is no family history of allergies. No pets in the house, 1 smoker.

Endocrinology

Due to growth and developmental retardation (low IGF-1), she uses infant formula with gastroenterology follow-up, and growth hormone supplement with endocrinology follow-up; 0.46 mg/day (0.026 mg/kg/day). He hasn't grown in height at all in the last 3 months. Annual growth rate is 4.31 cm (Standard Deviation Score: -1.75).

Ophthalmology

Intraocular Pressure		Visual Acuity	
Right 18 mmHg	Left 16 mmHg	Right Full	Left Full
Biomicroscopy		Fundus	
Right Natural	Left Natural	Right Optic Disc and Macula Natural	Left Optic Disc and Macula Natural

Child Neurology

In the case with neurological hearing loss, action tremor continues, especially in the hands, but there is no rest tremor. There is an increase in tremor in situations such as excitement, nervousness, etc. The case, who does not have a history of seizures, does not use anti-epileptic drugs. Fine motor activities, especially writing, are weak. The gait pattern of the case with balance loss is also impaired. The case was referred to physiotherapy and rehabilitation for the evaluation and treatment of sensory-perception-motor skills.

Physical Therapy and Rehabilitation

Cerebellar Tests		
Dismeter (-)	Dysdiadokokinesia (+)	Rebound Phenomenon (-)
Romberg Test (+)	Finger-to-Nose Test (+)	Heel-to-Tibia Test (+)
3 Meter Walk Test Eyes-Open: (+) Eyes-Closed: (-)	Tandem Walking Test (-)	Functional Reach Test 12 cm

Proprioception training, vestibular exercises, coordination exercises and tactile stimulations were given to the case with weak balance and coordination skills. Lower extremity strengthening exercises, especially m.quadriceps and m.gastrocnemius, were given to the case who had difficulty in climbing stairs. However, these exercises were started isometrically due to the case's KSS diagnosis, and continued with concentric-eccentric contractions and then progressively resistance. Exercises in which body weight is used as resistance, such as mini-squad, standing up and sitting from a chair, were preferred.

We explained to the parents that the case should do the activities of daily living as much as possible, and that the case should not be exposed to inactivity by adopting an overprotective attitude due to her diagnosis. In addition to these, aerobic exercises were also recommended considering cardiopulmonary pathologies. We also chose walking as the most appropriate aerobic activity for the current situation of the case. Frequent rest breaks were given during the exercises against fatigue. All exercises are also given as a home program.

Discussion

KSS is one of the rare mitochondrial encephalopathies that occur as a result of a defect in the mitochondrial energy system, that is, in the respiratory chain, which is usually seen sporadically. Problems such as short

stature, delayed sexual maturation, and cerebellar deficits that are not responsive to growth hormone, which are common in KSS, are also present in our case.⁶ In our case, height and body weight were below the 3rd percentile. In addition, the onset of puberty had not yet developed.

Cardiac pathologies seen in KSS; heart blocks, cardiomyopathy and congestive heart failure.^{4,5,8} In our case, no cardiac pathology was detected other than atrial fibrillation. As in some cases reported in the literature, cardiac findings may not be found at the beginning, but may occur during follow-up.¹

Ocular findings in KSS; bilateral ptosis, chronic progressive external ophthalmoplegia, retinitis pigmentosa and rarely corneal opacity and optic neuritis.^{4,6} None of these were present in our case, but neurological findings (convulsion, hemiplegia) occur at older ages, as in some reported cases.^{5,9} Already, cerebellar deficits started to be seen in our case.

Short stature in KSS does not respond to growth hormone therapy. The findings in our case were also compatible with this. Because despite the growth hormone supplementation, he has not grown in height in the last 3 months.

Urinary tract infections, susceptibility to lower and upper respiratory tract infections and allergic reactions due to KSS have not been reported in the current literature. Therefore, we evaluated these immunological features seen in our case independently of KSS. However, we would like to note in the literature that such immunological features were observed in a KSS case.

KSS is a disease with no definite cure. The prognosis is poor in KSS, which is a progressive disease. Sudden death may be due to cardiac conduction defect. Some of the cardiac conduction defects can be overcome by inserting a pacemaker. However, most of the cases die due to cardiac pathologies.⁶

KSS is a genetic disease with a high mortality rate, with frequent cardiological, endocrinological and ophthalmological problems and neurological deficits. Physiotherapy and rehabilitation applications are necessary in order to preserve the quality of life of the case, to maintain his independence in daily life activities and to support his aerobic capacity. In addition, cardiology, endocrinology, ophthalmology and neurology follow-ups should be done regularly.

References

1. Zhu Q, Chen C, Yao J. Kearns–Sayre syndrome with a novel large-scale deletion: a case report. *BMC Ophthalmol* 2022; 22(1): 1-8. <https://doi.org/10.1186/s12886-021-02224-7>
2. Warncke KA, Marshall JM. A patient with Kearns Sayre syndrome and Charcot-Marie-Tooth for supraventricular tachycardia ablation: a case report. *A&pract* 2021; 15(6): e01488. <https://doi.org/10.1213/XAA.0000000000001488>
3. Consalvo D, Villegas F, Villa AM, et al. Severe cardiac failure in Kearns-Sayre syndrome. *Medicina-Buenos Aires* 1997; 57(1): 67-71.
4. Rivasés GP, Diaz-Barreda MD, Murillo AB, et al. Importance of monitoring the ocular surface of patients with Kearns-Sayre syndrome: a case report. *Acta Ophthalmol* 2022; 100. <https://doi.org/10.1111/j.1755-3768.2022.047>
5. Kim US, Black GC, Yu-Wai-Man P. Progressive external ophthalmoplegia. In: Black GC, Ashworth JL, Sergouniotis PI (eds). *Clinical Ophthalmic Genetics and Genomics Massachusetts*: Academic Press, 2022; 425-428. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-813944-8.00021-4>
6. Marco M, Anna A, Eleonora L, et al. Kearns-Sayre syndrome: expanding spectrum of a “novel” mitochondrial leukomyeloencephalopathy. *Neurol Sci* 2022; 1-4. <https://doi.org/10.1007/s10072-022-05950-y>
7. Alshok MM, Al-Terehi MN, Jawad MA, Al-Saadi AH, Kadhim AJ. Study on the variants, of mitochondrial HVa1 and HVa2 regions in Iraqi Kearns-Sayre Syndrome: a case study. *Int J Pharm Qual Assur* 2021; 12(3): 335-341. <https://doi.org/10.25258/ijpqa.12.3.30>
8. Nguyen M.T, Micieli J, Margolin E. Teaching neuroimages: Kearns-Sayre syndrome. *Neurology* 2019; 92(5): e519-e520. <https://doi.org/10.1212/WNL.0000000000006861>
9. Ramírez ND, Uxó CM, Linero CA. Ocular involvement in Kearns-Sayre syndrome. *J Fr Ophtalmol* 2021; 44(10): 1633-1635. <https://doi.org/10.1016/j.jfo.2021.03.014>

EĞİTİM YÖNETİCİLERİNİN KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİ UYGULAMALARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ VE ÖNERİLERİ

OPINIONS AND RECOMMENDATIONS OF EDUCATION MANAGERS ON INCLUSIVE EDUCATION PRACTICES

Gökhan ŞENGÜN

Dr. Öğrt. Üyesi, Kırıkkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü Zihin Engelliler Eğitimi Kırıkkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı Ankara yolu 7.Km Yahşihan 71450 Kırıkkale – Türkiye,

ORCID No: 0000-0001-6304-4199

ÖZET

Bu çalışma, eğitim yöneticilerinin kaynaştırma eğitimi uygulamalarına ilişkin görüşlerinin ve önerilerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırma, 2021-2022 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Ankara’da görev yapmakta olan 256 eğitim yöneticisi üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada veri toplamak için literatür taraması yapıldıktan sonra araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu ve Kaynaştırma Eğitimi Uygulamalarına İlişkin Görüşler ve Öneriler Formu kullanılmıştır. Araştırmada veriler betimsel analiz yöntemi ile çözümlenmiştir. Eğitim yöneticilerinin kaynaştırma eğitimi uygulamalarına ilişkin görüşleri ile ilgili yeterli sayıda araştırma bulunmaması nedeniyle, böyle bir araştırmanın yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur. Araştırma sonucunda eğitim yöneticileri, kaynaştırma eğitimi uygulamalarının işlevsel olmadığını, kaynaştırma eğitimi konusunda yeterlilik düzeyinin düşük olduğunu, öğretmen ve eğitim yöneticilerinin kaynaştırma eğitimiyle ilgili hizmetiçi eğitim ihtiyaçları bulunduğunu, kaynaştırma öğrencilerinin sosyal kabulünde sorun yaşandığını, okuldaki fiziksel imkânların yeterli olmadığını, araç ve gereç eksikliği yaşandığını, sınıf mevcutlarının fazla olduğunu, birden çok yetersizliği olan öğrencilerin olduğunu belirtmişlerdir. Buna ilave olarak, eğitim yöneticileri kaynaştırma eğitimi uygulamalarına ilişkin çeşitli önerilerde bulunmuşlardır.

Anahtar Kelimeler: Kaynaştırma eğitimi uygulamaları, eğitim yöneticisi, kaynaştırma öğrencisi.

ABSTRACT

This study was carried out to determine the opinions and suggestions of education administrators about inclusive education practices. The research was carried out on 256 education administrators working in Ankara in the spring term of the 2021-2022 academic year. Survey model, one of the quantitative research methods, was used in the research. In order to collect data in the research, after the literature review was done, the Personal Information Form and the Opinions and Suggestions Form on Inclusion Education Applications developed by the researcher were used. In the study, the data were analyzed by descriptive analysis method. Since there is not enough research on the views of education administrators on inclusive education practices, it was necessary to conduct such a study. As a result of the research, education administrators stated that inclusive education practices are not functional, the level of proficiency in inclusive education is low, teachers and education administrators have in-service training needs related to inclusive education, there are problems in the social acceptance of inclusive students, the physical facilities in the school are not sufficient, there is a lack of tools and equipment, They stated that the class sizes were high and there were students with more than one disability. In addition, education administrators made various suggestions regarding inclusive education practices.

Keywords: Inclusion education practices, education manager, inclusive student.

WORLD CHILDREN CONFERENCE-III

Özay Günsel Children University
Near East University
University of Kyrenia

KUZEY KIBRIS'TA ÇOCUKLARA DOĞA TEMELLİ ÇEVRE EĞİTİMİ VERİLEBİLECEK SINIF DIŞI MEKANLAR

OUTDOOR ENVIRONMENTS IN NORTHERN CYPRUS WHERE NATURE-BASED ENVIRONMENTAL EDUCATION CAN BE TAUGHT TO CHILDREN

Nazım Kaşot

Doç. Dr., Turizm Kültür Gençlik ve Çevre Bakanlığı, Çevre Koruma Dairesi, Lefkoşa, KKTC.

ABSTRACT

Doğa temelli çevre eğitimi için sınıf dışı mekanlar oldukça önemlidir. Etkili bir çevre eğitiminin erken çocukluk döneminde başlaması ve hayat boyu devam etmesi gerekmektedir. Erken çocukluk dönemi bireyler üzerinde çevre farkındalığı yaratmak açısından oldukça önemli bir dönemdir. Bu dönemde yaratılacak farkındalık bireyin tüm yaşantısını çevresel açıdan olumlu etkileyebilecek güce sahiptir. Ağaç yaşken eğilir atasözü tam da bu duruma vurgu yapmakta ve erken çocukluk döneminin çevre ve diğer birçok alan açısından önemine vurgu yapmaktadır. Bu çalışmanın amacı Kuzey Kıbrıs'ta çocuklara doğa temelli çevre eğitimi verilirken hangi sınıf dışı mekanlardan yararlanılabileceğini literatür ışığında tespit etmektir. Çalışma kapsamında nitel araştırma yöntemi tercih edilmiş ve betimleyici bir anlayışla doküman analizi incelemesinden yararlanılmıştır. Kuzey Kıbrıs'ta konuya yönelik yayınlanmış olan makale, kitap ve benzeri materyaller doküman olarak ele alınmış ve içerik analizi ile çözümlenmiştir. İçerik analizi sonuçlarına göre çevre eğitimi verilebilecek sınıf dışı mekanlar onbir farklı tema oluşturulmuş ve temalara ait alt temalar belirlenmiştir. İçerik analizinden elde edilen bulgular kapsamında Kuzey Kıbrıs'ta çocuklara doğa temelli çevre eğitimi verilebilecek 11 farklı tema olarak belirlenen birçok sınıf dışı mekan belirlenmiştir. Kuzey Kıbrıs'ta doğa temelli çevre eğitiminde bu tip mekanların kullanımının eğitimin etkililiğini artıracığı önerilmektedir.

Keywords: Sınıf dışı, Çevre eğitimi, Çocuk, Kuzey Kıbrıs

WORLD CHILDREN CONFERENCE-III

Özay Günsel Children University
Near East University
University of Kyrenia

A REVIEW STUDY ON CO-RESEARCH WITH CHILDREN IN PRESCHOOL ENVIRONMENTS OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ORTAMLARINDA ÇOCUKLARLA BİRLİKTE ARAŞTIRMA ÜZERİNE BİR DERLEME ÇALIŞMASI

Ayça BÜYÜKÇINAR

*Res. Asst., Izmir Institute of Technology, Faculty of Architecture, Department of Industrial Design, Izmir, Turkey.
ORCID NO: 0000-0002-0974-4589*

F. Pınar ÖZEMİR

*Asst. Prof. Dr., Istanbul Technical University, Faculty of Architecture, Department of Industrial Design, Istanbul,
Turkey.
ORCID NO: 0000-0001-9014-0629*

ABSTRACT

The study focuses on child-centered education approaches, namely Reggio Emilia, Montessori, and Waldorf, widely used in preschool education. As a part of their daily lives, children experience the preschool education environment through various activities and play. Children's perspectives are significant as they represent their own experiences, perceptions, and understandings. So, children can be considered experts in their own lives. According to the Convention on the Rights of the Child, which was in force in 1990, children have the right to participatory democracy in decisions about their own lives. Moreover, in this Convention, there is an emphasis that children express their views, needs, and wishes by actively participating in the process. The development of research methods to understand children's worlds and perspectives and innovative and creative ways of working with children in research have been underlined recently. The study aims to examine studies that collaborate with children in the preschool education setting as research partners in conducting participatory design research. In line with this goal, the study aims to present and evaluate design-based methods and approaches to reveal children's perspectives and their own life experiences in the preschool education environment. This study is qualitative research in terms of practice, and within the scope of the study, document analysis (literature review) was carried out. Examining the methods and approaches used in child participation processes applied in the preschool education environment will provide a framework for conducting research with children. This study is essential in contributing to determining the place of the methods that allow the participation of children in conducting research with children in the literature and guiding the research to be performed in this field.

Keyw ords: co-research with children, children's perspectives, preschool education environment, design-based methods, child-centered education approaches, children's participation.

ÖZET

Çalışmada okul öncesi eğitimde yaygın uygulanan çocuk merkezli eğitim yaklaşımlarından Reggio Emilia, Montessori ve Waldorf'a odaklanılmaktadır. Çocuklar, gündelik hayatlarının bir parçası olarak okul öncesi eğitim ortamını çeşitli etkinlikler ve oyun aracılığıyla deneyimlemektedir. Çocukların perspektifleri, kendi deneyimlerini, algılarını ve anlayışlarını temsil ettiğinden önem taşır ve çocuklar kendi hayatları üzerinde uzman olarak değerlendirilebilir. 1990 yılında yürürlüğe giren Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'ye göre çocukların kendi hayatlarıyla ilgili kararlarda katılımcı demokrasi hakkı vardır. Ayrıca bu sözleşmede çocukların sürece aktif olarak katılım sağlayarak kendi görüşlerini, ihtiyaçlarını ve isteklerini ifade etmesine vurgu yapılmaktadır. Çocukların dünyalarını ve bakış açılarını kavrayabilmek amacıyla araştırma yöntemleri geliştirilmesinin ve araştırmalarda çocuklarla çalışmanın yenilikçi ve yaratıcı yollarının son yıllarda altı çizilmektedir. Çalışma, katılımcı tasarım araştırmalarının yürütülmesinde araştırma ortakları olarak okul öncesi eğitim ortamında çocuklarla işbirliği yapılan çalışmalarını incelemeyi amaçlamaktadır. Bu hedef

doğrultusunda, çalışma okul öncesi eğitim ortamında çocukların perspektifleri ve kendi hayat deneyimlerini onlarla birlikte ortaya çıkarmaya yönelik tasarım temelli yöntem ve yaklaşımların sunulmasını ve bu yöntemlerin değerlendirilmesini amaçlamaktadır. Bu çalışma yöntem açısından nitel araştırmadır ve çalışma kapsamında doküman incelemesi (literatür taraması) yapılmıştır. Okul öncesi eğitim ortamında uygulanan çocuk katılım süreçlerinde kullanılan yöntem ve yaklaşımların incelenmesi, çocuklarla birlikte araştırma yürütülmesinde bir çerçeve sunulmasını sağlayacaktır. Bu çalışma, çocuklarla birlikte yürütülen araştırmalarda çocukların katılımına olanak veren yöntemlerin literatürde yerinin tespit edilmesine katkı sağlaması ve bu alanda yapılacak araştırmalara rehberlik etmesi bakımından önemli bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: çocuklarla birlikte araştırma, çocukların perspektifleri, okul öncesi eğitim ortamı, tasarım temelli yöntemler, çocuk merkezli eğitim yaklaşımları, çocukların katılımı.

INTRODUCTION

The “human-centered design” approach, which started to gain importance in design terminology in the 1990s, includes all kinds of problems, thoughts, innovations, and solutions, putting humans at the center. In response to the human-centered design approach used in the design, this study focuses on child-centered educational approaches, which are effective in preschool education and put the child at the center (Figure 1).

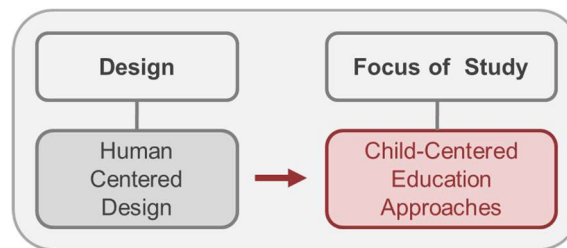

Figure 1. Relationship of study with design field.

Child-centered approaches should support the provision of various activities and learning experiences as far as possible to prioritize children’s interests, needs, and expectations and make them aware of their interests, abilities, and competencies. The child-centered preschool education program should encourage children to think, ask questions, investigate, solve problems, generate and try new ideas, and support them to make choices and be independent (Ekici, 2015). In the study, child-centered preschool education approaches are chosen because they approach children intuitively and experientially, offer concrete experiences, provide environments where they can create knowledge, and support children’s discovery. There are various child-centered approaches applied in preschool education. The study focuses on child-centered education approaches, namely Reggio Emilia, Montessori, and Waldorf, widely applied in preschool education.

Children are experts in the cases of being children, owing to experiencing the preschool education environment with various activities and play as a part of their daily lives. For this reason, when the design of the preschool education environment, which is an essential part of the child’s daily life, is considered, the design decisions are generally taken by adults, and children are not included in the design process is known. The Convention on the Rights of the Child, which entered into force in 1990, underlines that children have the right to participatory democracy in decisions about their own lives. Moreover, this Convention emphasizes that children express their views, needs, and wishes by actively participating in the process. Regarding the benefits of co-design for children and firms, play researcher Karen Feder (2017; as cited in Castella, 2019, p. 102) indicates that children are “experts on being children” and also we accept children’s role and the value of their viewpoint, by involving them in the design process. Feder (2017) also highlights that children’s right to participatory democracy includes “designs made for children, where they can influence the result through co-design” (as cited in Castella, 2019, p. 102).

It was throughout the end of the latest century that children should be seen as “social beings” and “players in their own life stories” started to be acknowledged as a tenet (Smidt, 2013, p. 13). According to Sylva (2010: vi), the concept of *children’s perspectives* represents “children’s experiences, perceptions, and understanding in their life-world”.

Smidt (2013, pp. 17, 32, 47, 63, 101) made various definitions for children in her study in which she examined the children’s expression ways of their thoughts and feelings and also how they effectively produce meaning by way of experience and interaction:

- “meaning maker: making sense of the physical world
- meaning maker: making sense of the social world
- creative thinker
- symbol user and symbol weaver
- role maker”.

The study aims to examine studies that collaborate with children in the preschool education settings as co-researchers or research partners in conducting participatory design research. Because children can build knowledge when they involve in the daily activities in preschool environments, thus, children can contribute to the participatory research process with their experiences, expectations, and needs.

Child-Centered Education Approaches

The characteristics of different preschool education approaches, Reggio Emilia, Montessori, and Waldorf, are summarized regarding the founder, aim, education method, the child’s way of learning, teacher’s role, and the education environment in Table 1.

Table 1. Different education approaches in preschool education (Ekici, 2015; Çetingöz, 2016).

Different Education Approaches in Preschool Education			
Education Approach	Waldorf	Montessori	Reggio Emilia
<i>Founder</i>	Rudolf Steiner (1861-1925)	Maria Montessori (1870-1952)	Loris Malaguzzi (1920-1994)
<i>Aim</i>	Educating the whole human being-developing creativity through art	Supporting the child’s independence – developing the senses	Emphasizing sociality and supporting communication skills
<i>Education Method</i>	Education that gives importance to individuality and is suitable for the child’s learning at their own pace	Education that gives importance to freedom and individuality is suitable for the child’s learning at their own pace and focuses on self-learning.	Education that enables children to construct their own learning
<i>Child’s Way of Learning</i>	Learning through creative and artistic activities	Learning with concrete examples from real life	Learning through concrete experiences
<i>Teacher’s Role</i>	Supporter of child’s creativity, guide	The preparer of the education environment, guide, observer	Effective learner, participating, communication-enhancer, guide, observer
<i>Education Environment</i>	Spatial arrangements change according to age groups	Spatial arrangements that allow the child’s self-learning	Spatial arrangements that increase social interaction

In the Reggio Emilia approach, the “Emergent Curriculum” comes to the fore (Metin Aslan, 2020, p. 170). In this approach, teachers make programs based on children’s interests, wishes, thoughts, and actions by listening and observing them. Moreover, this approach supports children’s knowledge investigation, generation, and synthesis. In Reggio Emilia education, short and long-term projects are built to allow children to explore the subjects; the projects enable children to understand and learn freely through their experiences with their peers and adults (Çetingöz, 2016). While the teacher creates mind maps from children’s ideas and curiosity on a subject, children make drawings and three-dimensional works (models) by combining various materials in line with the projects. Children’s works are documented within the scope of exhibitions and archives. In this approach, children are provided to explore by enabling concrete experiences to them. In addition, children can express themselves in various symbolic ways, and Malaguzzi (2012, p. 3) refers to this with the concept of “the hundred languages of children”. In this approach, the environment is seen as a third teacher, and the children construct both their own learning and environment. Besides, interaction with the environment and social interaction (child-child and child-adult communication) become prominent in this approach.

Montessori education aims to allow the child's independence and prepare the most suitable environment where everything is reachable and findable by supporting the child's development (Mutlu et al., 2012). The main components of the Montessori classroom environment are related to "freedom, structure and order, reality and nature, aesthetic/beauty and atmosphere, Montessori materials and the development of community life" (Lillard, 2013, p. 95). Based on Montessori's observations, in this approach, the methods are produced by the human habits of education through "repetition, focus, and imagination" as "to do-to act, to explore, to create" (Nutbrown and Clough, 2014, p. 49). Through active participation in the Montessori approach, children can make choices freely and acquire problem-solving, creativity, and communication skills by deciding what and how to do by selecting the materials they will use (Temel, 1994; as cited in Mutlu et al., 2012). Furthermore, in this approach, the significance of self-construction is highlighted (Helfrich, 2011). Montessori (1965) accepted the concept of *play* as the child's preparation for life and said the expression "Play is the work of the child." (Elkind, 1993; as cited in Taner Derman et al., 2010: 51).

Waldorf education aims to educate children completely by developing "willpower, mind, and emotions" (Kotaman, 2009; as cited in Çetingöz, 2016, p. 112). According to Ekici (2015, p. 196), educating the "brain, heart, and hands" of all children constitutes the basic philosophy of this program. Thus, children's mental, emotional, physical, and psychological development is ensured. Moreover, this approach aims to gain self-consciousness through art (Ekici, 2015). Furthermore, the program's flexibility and arrangement regarding children's needs are considered important in education. While a purposively prepared environment encourages children for the play and activity, used materials should give inspiration to the imagination and creativity (Compani, 2013). Playthings generally consist of natural materials which are created in organic forms to foster multifarious sensory (Compani, 2013).

Children's Participation In The Research Process

In recent years, getting direct answers from child participants has been tried in studies. Furthermore, the transition from seeking information "about children" to obtaining information "from children" and children's participation in research has been underlined (Doherty and Sandelowski, 1999; as cited in Prior, 2020, p. 109). Childhood and children are considered worthy of inquiry in their own right, and researchers are now trying to obtain information from children about their knowledge, perspectives, and interests (Christensen and James, 2008). Grover (2004, p. 91) states that the time has come "children are regarded as experts on their own subjective experience". New viewpoints conceptualize children as "strong, capable and knowledgeable experts on their own lives" because children have information, view, and curiosity that can be best acquired from themselves (Malaguzzi, 1994; Mashford-Scott and Church, 2011; as cited in Halpenny, 2021, p. 4). It is seen that studies focus on the concept of "research with children" instead of "research on children" and position children as "social actors who are subjects, rather than objects" of research (Christensen & James, 2008, p. 1).

An increase in awareness of both children's rights in research methods and children's active role in research is realized. The importance of including children's perspectives in the research process on issues related to children is gaining meaning day by day. Nevertheless, in the recent past, it seems that many studies for children are generally carried out only by adults according to the decided main issues. In these studies, it is seen that children's perspectives are rarely transferred to the research process (Sargeant and Harcourt, 2012).

With the onset of the 21st century, children's perspectives have drawn considerable interest (Harcourt et al., 2011; as cited in Murray, 2017). Also, growing acceptance of positioning children as "active participants" (Einarsdóttir, 2011; as cited in Murray, 2017, p. 4) and "co-researchers" (Clark and Moss, 2001; as cited in Murray, 2017, p. 4) in research is specified. In research, children can take on the roles of "co-participant, data generator, beneficiary, adviser, informant or subject" (Sargeant and Harcourt, 2012, p. 20). Harcourt and Sargeant (2011) emphasize that the role of "co-participant" or "co-researcher" is the most extensive for children.

During the last decades, the significance of developing methods of investigation and "innovative and creative ways to work with children in research" have been emphasized to catch children's worlds and viewpoints pointedly (Clark, 2017; as cited in Halpenny, 2021, p. 1). The probe, which utilizes imaginative and various methodological paradigms, has certified that "young children are reliable informants, capable of contributing unique and valuable information" (Clark, 2017; Clark and Moss, 2001; Mayne et al., 2018; as cited in Halpenny, 2021, p. 4).

Şahin and Dostoğlu (2014) stated that successful results were achieved in studies carried out using multi-method, the combination of verbal and visual methods that allow children to express themselves in different ways. Clark and Moss (2005, pp. 14-15) developed the “Mosaic Approach”, a child-centered methodology, and in this approach, methods of “observation, child conferencing, or interviewing, using cameras, tours, map-making, interviews” were used to explore new ways to involve the children’s perspectives.

Participatory Design (PD) endeavours active involvement of each partner in the design process. Users provide significant roles as partners by being “experts of their experience” (Sleeswijk Visser et al., 2005). According to Castella (2019, p. 101), the users play an influential and practical/experiential part in the project’s design during the co-design process; besides, practising directly and cooperatively is an innovative process.

Theories of young children’s spaces emphasize young children’s active role in responding and creating spaces around them (Gallacher, 2016); therefore, this study aims to examine studies that actively involved children as research partners (co-researchers) and collaborated with them in the preschool education settings. In line with this goal, the study aims to present and evaluate design-based methods and approaches to reveal children’s perspectives and their own life experiences in the preschool education environment.

Participatory design research with children seems to be a new field of interest. However, it has been noticed that there are not enough studies on preschool education environments to provide guidance on the design of children’s views.

Children’s Roles In Design and Research

Children’s roles that directly affect the design and the research process are considered direct representations. In participatory design literature, children’s roles can be defined as “user, expert, co-designer or co-researcher” (Brinck et al., 2020, p.1). Moreover, these representations refer to situations in which children are involved in the design and research process in various ways.

“Research” and “design” terms should be clarified, as they are used with various meanings in design literature and practice. “Research” term meets the research activities conducted in the “discover phase”, while the “design” term is related to the “ideation and conceptualization phase” of the Double Diamond model (Design Council, 2005).

The representations of children, the relevant information source, and sample theoretical and methodological studies are presented in Table 2 and Figure 2.

Table 2. Representations of children and knowledge sources in design and research.

Representations of Children	Information Source	Studies
<i>The child as a user</i>	Children’s interaction with products and usability criteria	Hanna et al. (1997); Zaman et al. (2013)
<i>The child as an expert</i>	The children’s own life experiences and views and meaning-making	Jorgenson and Sullivan (2010); Mason and Danby (2011); Clark (2011)
<i>The child as a co-designer</i>	The direct contributions and suggestions of the children regarding the design process of the product	Sanders and Stappers (2008); Hagen et al. (2012); Salonen (2018)
<i>The child as a co-researcher</i>	Contributions of children to the research process as research partners	Smith et al. (2002); Kellett (2005); Murray (2017); Coyne and Carter (2018); Halpenny (2021)

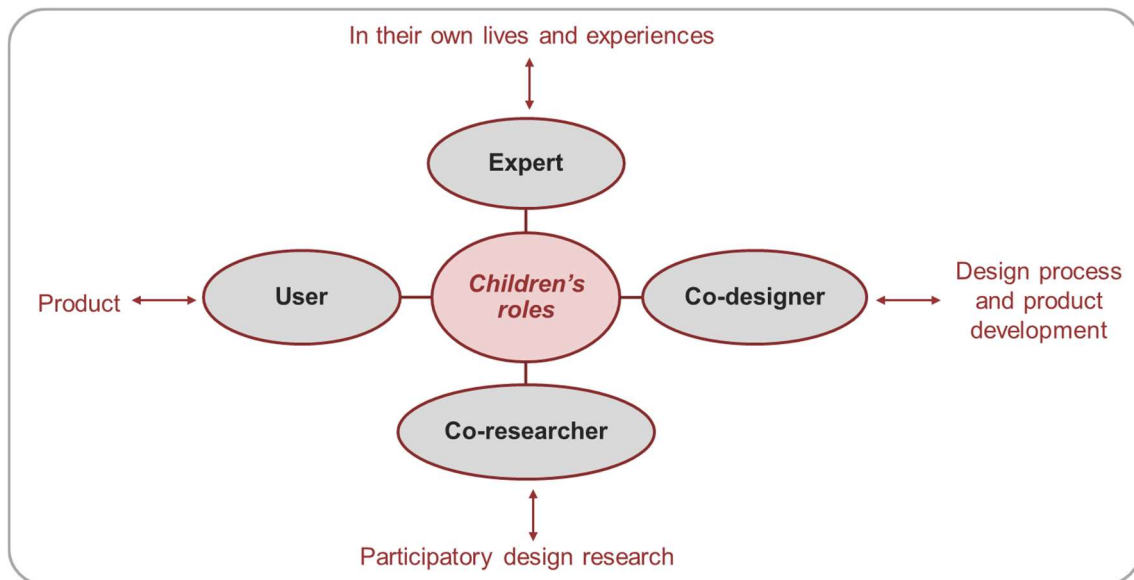

Figure 2. Children’s roles in design and research.

In the representation of *the child as a user*, children are considered users who will interact with the product. Thus, building the child as a user in her relationship with the product is at the forefront.

In representing *the child as an expert*, the idea that children are experts in their own lives and experiences is accepted. When children are seen as experts, it is imagined that they can provide steering knowledge to the design and research processes related to their views and experiences about a subject. Therefore, this representation focuses on the children’s daily routines, habits, expectations, and needs.

In the representation of *the child as a co-designer*, children are constructed as essential or equal partners in the design process by directly involving them in the design activities in participatory approaches. While constructing the child as a co-designer, the focus is predominantly on the design process and product development. According to Sanders and Stappers (2008, p. 6), the *co-design* term specifies “collective creativity that is applied across the whole span of a design process”.

In representing *the child as a co-researcher*, the view of children as essential or equal research participants or research partners in the research process is acknowledged. With the role of co-researcher, children can make valuable contributions to the participatory and collaborative research process as they can construct knowledge when they concern with the daily activities in preschool settings.

METHOD OF THE STUDY

The study aims to investigate studies collaborating with children in the preschool education settings as research partners in conducting participatory design research. In line with this goal, the study aims to introduce and assess design-based methods and approaches to reveal children’s perspectives and their own life experiences in the preschool education environment. This study is qualitative research in terms of practice, and within the scope of the study, document analysis (literature review) was carried out.

Methods For Co-Researching With Children

In order to obtain individual experiences of children, it is emphasized in research that methods should benefit from children’s natural and daily communication practices and ways of existence (Duncan, 2021).

Methods and information for co-researching with children and sample methodological studies are demonstrated in Table 3.

Table 3. Methods for co-researching with children.

Methods	Information	Studies
<i>Semi-structured interviews</i>	Comprehending children’s experiences and perceptions of the world through interviews	Kortesluoma et al. (2003); Prior (2020)
<i>Design-based methods</i>	Flexible methodology to improve research practices	Wang and Hannafin (2005)
<i>Mind map</i>	Graphic representation of ideas; concept maps; mapping knowledge	Buzan and Buzan (2018); Birbili (2006); Mancinelli et al. (2004)
<i>Two-dimensional works: drawing</i>	Tool for accessing children’s perspectives; representation allowing children’s expression visually	Golomb (1994); Duncan (2021)
<i>Three-dimensional works: models</i>	Children’s creating of three-dimensional representations	Golomb and McCormick (1995); Pavlou (2009)
<i>Photographs</i>	External representations depicting three-dimensional objects and space	Kilia (2015)
<i>Narrative-based methods: verbal expression</i>	Facilitating verbal expression of children’s views and ideas	Hollway and Jefferson, 2000
<i>Focus group interviews</i>	Exploring participants’ views, knowledge, and feelings about a particular problem or subject	McLachlan (2005)

According to Kortesluoma et al. (2003), children’s “experiences and perceptions of the world” can be reached through interviews. Therefore, it is stated that semi-structured interviews are appropriate for research conducted to understand the child’s “world of experience” (Kortesluoma et al., 2003, p. 435). Moreover, semi-structured interviews are suitable for comprehending “how children conceptualize their subjective experiences and interpretations of events, their feelings and perspectives, and important events in their lives” (Prior, 2020, p. 111). It is asserted that the use of open-ended questions in semi-structured interviews allows children to express their perspectives, experiences, and beliefs in their own words and explain their thoughts that may differ from the views of adults (Kortesluoma et al., 2003).

Design-based research is described as a “systematic but flexible methodology aimed to improve educational practices through iterative analysis, design, development, and implementation, based on collaboration among researchers and practitioners in real-world settings, and leading to contextually-sensitive design principles and theories” (Wang and Hannafin, 2005, pp. 6-7). The main features of design-based research are defined as “pragmatic; grounded; interactive, iterative, and flexible; integrative; and contextual” (Wang and Hannafin, 2005, p. 7).

Design-based methods involve the tools of “mind map, two-dimensional works (drawings), three-dimensional works (models)”.

The *mind map* is explained as “the graphic representation of diffuse thinking”, and diffuse thinking is described as “a process where the brain thinks and produces ideas” (Buzan and Buzan, 2018, p. 31). Also, the “concept map” term is used for mapping knowledge in early childhood (Birbili, 2006). While creating a mind map, the target subject is placed in the center and spreads by branching to the surround. First, the main themes are spread to the sub-topics or sub-concepts by branches. Furthermore, a keyword or an image can be used to generate each branch (Buzan and Buzan, 2018).

In *two-dimensional works*, drawing is a non-verbal communication tool that enables children to reflect on their inner world and explain their feelings and thoughts about events. According to Cox (2005), drawing plays a part in many daily practices of children (as cited in Duncan, 2021). Drawing as representation allows children to express their world visually. Considering the free painting activity, while the child makes a painting, he/she exhibits spontaneous and natural behaviors because he/she feels “in a free-play environment” is thought (Yavuzer, 2018, p. 11).

In *three-dimensional works*, children construct models in different forms and structures using various materials and following spatial relationships. Moreover, three-dimensional representations enable children to express their ideas through models by using materials and creating forms. Thus, children can improve creativity, problem-solving and spatial skills while interacting with the models and the environment.

Photographs can be used as a form of visualization for acquiring information related to the environment and space. Photographs are a kind of “external representations” that depict three-dimensional objects and space (Kilia et al., 2015, p. 165).

Narrative-based methods have the purpose of facilitating the verbal expression of children's views and ideas. These methods have evolved to cope with the difficulties of interviewing children. The narrative is defined as "the primary form by which human experience is made meaningful ... it organises human experiences into temporally meaningful episodes" (Polkinghorne, 1988, p. 1; as cited in Hollway and Jefferson, 2000, p. 32).

Focus group interviews explore participants' views, knowledge, and feelings about a particular problem or subject using "a semistructured or nonstandardized interview format" (Patton, 1990; as cited in Ryan and Lobman, 2007, p. 63). Focus groups can be beneficial for:

- "Orientation to a particular field of focus.
- Developing themes, topic and schedules for subsequent interviews and/or questionnaires.
- Generating hypotheses that derive from the insights and data from the group.
- Generating and evaluating data from different sub-groups of a population.
- Gathering feedback from previous studies". (Cohen, Manion, and Morrison, 2000; Morgan, 1988; Krueger, 1994; as cited in McLachlan, 2005, p. 15)

In conclusion, "child-friendly" methods can spontaneously encourage children's participation in research.

DISCUSSION

It is realized that the use of design-based methods are appropriate in Reggio Emilia approach, as mind maps or concept maps are created by teacher related to children's views, ideas, and curiosity on a subject. Besides, children make drawings and three-dimensional works (models) by combining different materials within the scope of the project. Also, narrative-based methods are suitable for children's verbal expression of their ideas, experiences, and creations.

A study on the Montessori approach stated that children made ceramic sculptures when they were introduced to the material of ceramic clay for the first time (Noyat et al., 2018). This study shows that children can generate three-dimensional works, even if they are unfamiliar with the material and the shaping technique.

While collaborating with children in the preschool education settings as research partners, mind maps, two-dimensional works (drawing), three-dimensional works (models) from design-based methods, and verbal expression can be used from narrative-based methods. Design-based methods can be planned flexibly according to the research process with children.

A mind map can be generated to collect children's ideas about the educational environment with collective reasoning, and also mind map can focus children on the research subject as they can tell their ideas, experiences, and emotions.

Photographs can be utilized to obtain and focus information related to the objects, environment, and space in carrying out research with children in preschool environments. So, photographs can help children remember the preschool environment, materials, and settings while conducting semi-structured interviews with them.

Conducting focus group interviews can collectively reveal children's thoughts, knowledge, feelings, and experiences about the research subject. Concept maps and keywords can be used while carrying out focus group interviews in order to focus children on the research topic and evaluate the ideas together.

While carrying out semi-structured interviews with children, using design-based and narrative-based methods allows children to explain their views through two-dimensional works (drawings) and three-dimensional works (models) and verbally express themselves.

In the literature research, it has been realized that design-based and narrative-based methods can assist in informing and expanding the design field with children's views in the early design stages by allowing active participation of children in the research process. Thus, cases can be determined based on children's perceptions, needs, expectations/wants, and priorities regarding their educational environment. In addition, using these methods, the design criteria of preschool education environments, children's play experiences, and activities can be obtained in line with children's perspectives and evaluations.

CONCLUSION

In order to co-construct knowledge by researching with children, various participatory and creative techniques can be used in preschool environments. First, mind maps can be used for collective thinking and discussion on the research topic. While conducting semi-structured interviews with children to reveal their perspectives, thoughts, and experiences in the preschool education setting, design-based and narrative-based methods can be used to narrate children's views through drawings and models and express themselves verbally. Consequently, using "child-friendly" tools for spontaneous participation can foster collaboration with children in research.

In line with the child-centered approaches, Reggio Emilia, Montessori, and Waldorf accepted children as individuals, and considering their common and different features; participatory research methods can be arranged due to the education approach, preschool environment, and used materials. Thus, children will feel familiar with the environment and easily involve in the process as co-researchers.

Examination of the methods and approaches used in child participation processes applied in the preschool education environment provided a framework for conducting research with children.

This study is significant with a contribution to determining the place of the methods, allowing the participation of children in the research carried out with them in the literature and guiding the research to be done in this field.

After doing a literature review, for further study, while collecting data to determine children's needs, expectations, and priorities regarding the educational environment, as a field study, it is considered to conduct collaborative and participatory research with children through design-based and narrative-based methods.

REFERENCES

- Birbili, M. (2006). Mapping Knowledge: Concept Maps in Early Childhood Education. *Early Childhood Research & Practice*, 8(2).
- Brinck, J., Leinonen, T., Lipponen, L. and Kallio-Tavin, M. (2020). Zones of Participation – A Framework to Analyse Design Roles in Early Childhood Education and Care (ECEC), *CoDesign*, DOI: 10.1080/15710882.2020.1812667
- Buzan, T. ve Buzan, B. (2018). *Zihin Haritaları: Yaratıcılığınızı Ortaya Çıkarır, Hafızanızı Güçlendirir, Hayatınızı Değiştirir* (G. Tercanlı, Çev.) (altıncı baskı). İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- Castella, K. (2019). *Designing for Kids: Creating for Playing, Learning and Growing* (first ed.). Oxon: Routledge.
- Çetingöz, D. (2016). Okul Öncesi Eğitimde Farklı Yaklaşımlar. S. Seven, (Ed.), *Okul Öncesi Eğitime Giriş* (ikinci baskı, ss. 101-136). Ankara: Pegem Akademi.
- Christensen, P. and James, A. (2008). Researching Children and Childhood: Cultures of Communication. In P. Christensen and A. James (Eds.), *Research with Children: Perspectives and Practices* (second ed., pp. 1-8). Oxon: Routledge.
- Clark, A. (2011). Breaking Methodological Boundaries? Exploring Visual, Participatory Methods with Adults and YOUNG CHILDREN, *European Early Childhood Education Research Journal*, 19:3, 321-330, DOI: 10.1080/1350293X.2011.597964.
- Clark, A. ve Moss, P. (2005). *Spaces to Play: More Listening To Young Children Using the Mosaic Approach*. London, UK: National Children's Bureau.
- Compani, M.-L. (2013). Free Play: A Spring of Learning. In M.-L. Compani, and P. Lang, (Eds.), *Waldorf Kindergartens Today* (pp. 76-86). Edinburgh: Floris Books.
- Coyne, I., and Carter, B. (Eds.). (2018). *Being Participatory: Researching with Children and Young People. Co-constructing Knowledge Using Creative Techniques*. Switzerland: Springer International Publishing.
- Design Council UK. (2005). *The Design Process*. Retrieved from <<http://www.designcouncil.org.uk/aboutdesign/How-designers-work/The-design-process/%3E>>
- Duncan, P. (2021). Using Drawing as a Playful Research Encounter with Young Children. In Arnott, L., and Wall, K. (Eds.), *Research Through Play: Participatory Methods in Childhood* (first ed., pp. 115-130). London: Sage Publications.

- Ekici, F. Y. (2015). Okul Öncesi Eğitimde Uygulanan Çocuk Merkezli Yaklaşımların Kuramsal Temel, Eğitim Ortamı ve Öğretmen Rolü Açısından Karşılaştırılması. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12, 192-212.
- Gallacher, L. A. (2016). "Theorizing Young Children's Spaces". In A. Farrell, S. L. Kagan, and E. K. M. Tisdall, (Eds.), *The Sage Handbook of Early Childhood Research* (pp. 118-132). London: Sage Publications.
- Golomb, C. (1994). Drawing as Representation: The Child's Acquisition of a Meaningful Graphic Language. *Visual Arts Research*, 20(2), 14-28.
- Golomb, C., and McCormick, M. (1995). Sculpture: The Development of Three-Dimensional Representation in Clay. *Visual Arts Research*, 21(1), 35-50.
- Grover, S. (2004). Why Won't They Listen to Us? On Giving Power and Voice to Children Participating in Social Research, *Childhood*, 11 (2): 81-93.
- Hagen, E.S., Rsvik, S.M., Hiseth, M., and Boks, C. (2012). Co-Designing with children: Collecting and structuring methods. *Proceedings of NordDesign 2012, the 9th NordDesign Conference*, Aarlborg University, Denmark, 22-24.08.2012.
- Halpenny, A. M. (2021). *Capturing Children's Meanings in Early Childhood Research and Practice: A Practical Guide* (first ed.). New York: Routledge.
- Hanna, L., Risdien, K., and Alexander, K. (1997). Guidelines for Usability Testing with Children, *Interactions*, 4(5), 9-14.
- Harcourt, D. ve Sargeant, J. (2011). The Challenges of Conducting Ethical Research with Children, *Education Inquiry*, 2(3): 421-436. DOI: 10.3402/edui.v2i3.21992.
- Helfrich, M. S. (2011). *Montessori Learning in the 21st Century: A Guide for Parents and Teachers*. Troutdale, Oregon: NewSage Press.
- Hollway, W. and Jefferson, T. (2000). *Doing Qualitative Research Differently: Free Association, Narrative and the Interview Method*. London: Sage Publications.
- Jorgenson, J., and Sullivan, T. (2010). Accessing Children's Perspectives through Participatory Photo Interviews. *Forum Qualitative Sozialforschung / Forum: Qualitative Social Research*, 11(1). Retrieved from <https://www.qualitative-research.net/index.php/fqs/article/view/447/2890>
- Kellett, M. (2005). *Children as active researchers: a new research paradigm for the 21st century?* UK: ESRC.
- Kilia, M., Zacharos, K., and Ravanis, K. (2015). Four- to six-year-old children using photographs as sources of information about space, *European Early Childhood Education Research Journal*, 23:2, 164-182, DOI: 10.1080/1350293X.2015.1016803.
- Kortessluoma, R.-L., Hentinen, M. ve Nikkonen, M. (2003). Conducting a Qualitative Child Interview: Methodological Considerations. *Journal of Advanced Nursing*, 42(5), 434-441. doi:10.1046/j.1365-2648.2003.02643.x
- Lillard, P. P. (2013). *Montessori: Modern Bir Yaklaşım*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Malaguzzi, L. (2012). No Way. The Hundred is There (L. Gandini, Çev.). In C. Edwards, L. Gandini ve G. Forman (Eds.), *The Hundred Languages of Children: The Reggio Emilia Experience in Transformation* (third ed., pp. 2-3.). Santa Barbara, California: ABC-CLIO.
- Mancinelli, C., Gentili, M., Priori, G., and Valitutti, G. (2004). Concept Maps in Kindergarten. *Theory, Methodology, Technology Proceedings of the First International Conference on Concept Mapping*, Pamplona, Spain 2004.
- Mason, J., and Danby, S. (2011). Children as Experts in Their Lives: Child Inclusive Research. *Child Indicators Research*, 4, 185-189 <https://doi.org/10.1007/s12187-011-9108-4>.
- McLachlan, C. (2005). Focus Group Methodology and its Usefulness in Early Childhood Research, *New Zealand Research In Early Childhood Education*, 8, 113.
- Metin Aslan, Ö. (2020). Reggio Emilia Yaklaşımının Temel Taşı: Gelişen Program (Emergent Curriculum). E. Aktan Acar (Ed.), *Erken Çocukluk Eğitimi Mozaği: Büyük Düşünceler/Fikirler, Modeller ve Yaklaşımlar* içinde (ss. 169-182). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Murray, J. (2017). *Building Knowledge in Early Childhood Education: Young Children are Researchers*. Abingdon: Routledge.
- Mutlu, B., Ergişi, A., Bütün Ayhan, A. ve Aral, N. (2012). Okul öncesi eğitimde Montessori eğitimi. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1 (3), 113-128.
- Noyat, Ş., Karahan, Ç. İ. ve Alakuş, A. O. (2018). Okul Öncesi Montessori Eğitimi Yaklaşımında Sanat Eğitimi ve Yaratıcılık. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (34), 48-59.

- Nutbrown, C. and Clough, P. (2014). *Early childhood education: History, philosophy and experience* (second ed.). London: Sage Publications.
- Pavlou, V. (2009). Understanding Young Children's Three-Dimensional Creative Potential in Art Making, *International Journal of Art and Design Education*, 28, 139-150.
- Prior, J. (2020). Küçük Çocuklarla Yarı Yapılandırılmış Görüşme Tekniğinin Kullanımı. J. Prior ve J. V. Herwegen (Eds.), *Çocuklar Üzerinde Uygulamaya Dayalı Araştırma* (N. Güney Karaman, Çev. Ed.) içinde (ss. 109-126). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Ryan, S., and Lobman, C. (2007). The potential of focus groups to inform early childhood policy and practice. In J. A. Hatch (Ed.), *Early childhood qualitative research* (pp. 63-74). New York: Routledge, Taylor & Francis Group.
- Şahin, B. E. ve Dostoğlu, N. (2014). Erken Çocukluk Döneminde Çocukların Araştırma Sürecine Katılımı. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7 (35), 609-620.
- Salonen, N. (2018). Children as Designers: Co-Designing and Making Products for a Better Everyday Life. *Proceedings of the Conference on Creativity and Making in Education - FabLearn Europe'18*. doi:10.1145/3213818.3213832.
- Sanders, E. B.-N., and Stappers, P. J. (2008). Co-creation and the New Landscapes of Design, *Co-Design*, 4:1, 5-18, DOI: 10.1080/15710880701875068.
- Sargeant, J. and Harcourt, D. (2012). *Doing Ethical Research with Children* (first ed.). Maidenhead, UK: Open University Press – McGraw Hill Education.
- Sleeswijk Visser, F., Stappers, P. J., van der Lugt, R. ve Sanders, E. B.-N. (2005). Contextmapping: Experiences From Practice. *Codesign*, 1 (2), 119-149.
- Smidt, S. (2013). *The Developing Child in the 21st Century: A Global Perspective on Child Development* (second ed.). Oxon: Routledge.
- Smith, R., Monaghan, M., & Broad, B. (2002). Involving Young People as Co-Researchers: Facing up to the Methodological Issues. *Qualitative Social Work*, 1(2), 191-207. <https://doi.org/10.1177/1473325002001002619>.
- Sylva, K. (2010). Foreword. In Sommer, D., Pramling Samuelsson, I. and Hundeide, K. (Eds.), *Child Perspectives and Children's Perspectives in Theory and Practice* (v-viii). Dordrecht: Springer.
- Taner Derman, M., Sadioğlu, Ö., Bağçeli Kahraman, P. ve Onur Sezer, G. (2010). Okul öncesi eğitimde Montessori metodu. H. A. Başal (Ed.), *Okul öncesi eğitiminde uygulanan farklı modeller içinde* (ss. 47-95). Bursa: Dora.
- Wang, F. and Hannafin, M. J. (2005). Design-Based Research and Technology-Enhanced Learning Environments. *Educational Technology Research and Development*, 53(4), 5-23.
- Yavuzer, H. (2018). *Resimleriyle Çocuk: Resimleriyle Çocuğu Tanıma* (22. baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Zaman, B., Vanden Abeele, V. and De Grooff, D. (2013). Measuring Product Liking in Preschool Children: An Evaluation of the Smileyometer and This or That methods. *International Journal of Child-Computer Interaction*, 1(2), 61-70.

9-12 YAŞ GRUBU ÇOCUKLARIN ÇİZDİKLERİ RESİMLERLE DEPRESYON, KAYGI VE ÖZSAYGI DEĞİŞKENLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ

AN ASSESSMENT AMONG CHILDREN AGED BETWEEN 9-12: THE RELATIONSHIP BETWEEN CHILDREN'S DRAWINGS AND MENTAL HEALTH VARIABLES AS DEPRESSION, ANXIETY, AND SELF ESTEEM

Fatma Yağmur Çelik

Işık Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Psikoloji, İstanbul, Türkiye

Z. Deniz Aktan

Işık Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Psikoloji, İstanbul, Türkiye

ÖZET

Bu çalışmanın amacı 9-12 yaş grubu çocukların depresyon kaygı ve özsaygı gibi ruh sağlığı değişkenleri ile çocuk çizimlerinden ruh sağlığına dair elde edilen ipuçları arasındaki olası ilişkileri araştırmaktır. Toplamda 120 katılımcının bulunduğu bu çalışmada, katılımcıların ruh sağlığı değişkenlerini değerlendirmek adına Çocuk Depresyon Ölçeği, Coopersmith Özsaygı Ölçeği ve Çocuklar için Durumluk Sürekli Kaygı Ölçeği kullanılmıştır.

Katılımcıların çizdikleri resimlerden ruh sağlığına dair elde edilen ipuçlarıyla, araştırma ölçeklerinden elde edilen puanların karşılaştırılması Pearson Korelasyon Analizi tekniğiyle yapılmıştır.

Analizler sonucunda Coopersmith Özsaygı Ölçeğinden alınan puanlar ile çocuk resimlerinden düşük özsaygıya dair elde edilen puanlar arasında orta düzeyde anlamlı negatif bir korelasyon ($r = -.47, p < .01$) olduğu görülmüştür. Kovacs Depresyon ölçeğinden alınan puanlar ile çocuk çizimlerinden elde edilen depresyon ipuçları arasında orta düzeyde anlamlı ($r = .80, p < .01$) bir ilişki saptanmıştır. Çocuklar için Durumluk Sürekli Kaygı Envanterinin Durumluk kaygı alt boyutundan alınan puanlar ($r = .52, p < .01$) ve sürekli kaygı alt boyutundan alınan puanlar ($r = .60, p < .01$) ile çocuk resimlerinden elde edilen kaygı ipuçları arasında da orta düzeyde anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Tüm bu verilere dayanarak çocuk resimlerinden elde edilen ipuçlarının, ruh sağlığı değerlendirmesinde anlamlı bir araç olabileceği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk resimleri, kaygı, depresyon, özsaygı

ABSTRACT

This research aims to analyze the possible relationships between children's drawing and the mental health variables including depression, anxiety and self-esteem among children aged between 9 to 12 years. The study consisted of 120 participants who completed The Children's Depression Inventory, The Coopersmith Self-Esteem Inventory and The State-Trait Anxiety Inventory for Children.

Pearson Correlation analysis technique was used in order to compare the mental health related clues from children's drawing and the mental health status of the participants

Results indicated that there is a moderate significant negative correlation between the Coopersmith Self-Esteem Inventory scores and the low self-esteem related drawing scores of children ($r = -.47, p < .01$). Moreover, results also demonstrated that there was a moderate significant positive correlation between the Children's Depression Inventory scores and the depression related drawing scores of children ($r = .80, p < .01$). Additionally, there was a moderate significant positive correlation between the self-esteem related drawing scores and stait ($r = .52, p < .01$) trait ($r = .60, p < .01$) anxiety scores of children. According to all

these data, it can be said that the mental health related drawing scores of children, could be a crucial tool in the evaluation of mental health status of children.

Keywords: Children's Drawing, Anxiety, Depression, Self-Esteem

WORLD CHILDREN CONFERENCE-III

Özay Günsel Children University
Near East University
University of Kyrenia

ÇOCUKLARIN İNTERNET REKLAMLARINA KARŞI BİLİŞSEL İŞLEME VE DAVRANIŞSAL TEPKİLERİ

COGNITIVE PROCESSING AND BEHAVIOURAL RESPONSES OF CHILDREN TO INTERNET ADVERTISING

Abdullah Türkmen

Dr., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Sınıf Öğretmenliği Bölümü Rize Türkiye

Hüseyin Tolu

Doç.Dr., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü Rize Türkiye

Bakhtiyar ALİYEV

Prof.Dr., Bakü Devlet Üniversitesi Sosyal Bilimler ve Psikoloji Fakültesi Psikoloji Bölümü, Bakü Azerbaycan

ÖZET

Bu çalışma, çocukların internetteki ticari ve ticari olmayan içerik arasında ayırım yapma yeteneklerini, çevrimiçi ticari içeriğe ikna edici niyet atfetme yeteneklerini ve internet reklamcılığına maruz kalmanın etkilerini test etmek ve bağlamak için gelişimsel bir bakış açısı kullanmaktadır. Hipotezler, temel gelişimsel yetenekler, çocukların internet reklamcılığına karşı uygulanan bilişsel savunmaları ve etkilerin sonuçları arasındaki ilişkileri tahmin ederek, çocukların internet reklamcılığını bilişsel işlemlerinin gelişimsel modelini test eder. Son olarak, araştırma soruları, yaşa göre temel bilişsel işlem ve davranışsal tepkiler değişkenlerinin öngörücü değerini araştırmaktadır.

Çalışmada 6-8 yaş ve 9-10 yaş arası 60 ilkokul öğrencisi için kavramsal farklılaşma ve bakış açısı alma ölçülmüştür. Katılımcılara rastgele bir başlık açılır pencere veya reklam oyunu durumuna atanır ve yeni bir web sitesinde ticari içeriğe ve ticari olmayan içeriğe maruz bırakılır. Ticari/ticari olmayan ayrımcılık, ikna edici niyet atfedilmesi ve etkilerin sonuçları değerlendirilir. 6 ila 10 yaş arasındaki tüm çocuklar, çevrimiçi ortamda ticari ve ticari olmayan içeriği ayırt etme konusunda yalnızca mütevazı bir yeteneğe sahiptir. Daha büyük çocukların ticari içeriği belirlemede küçük çocuklara göre hiçbir avantajı yoktur, ancak daha büyük çocuklar ticari olmayan içeriği belirlemede önemli ölçüde daha iyi performans gösterir. Her iki yaş grubu için de, reklam oyunlarını tanımlamak, pop-up veya banner reklamlardan önemli ölçüde daha zordur. Çocukların bir internet reklamına ikna edici niyet atfetme konusunda genel yetenekleri düşüktür. Daha büyük çocuklar, işlem(zihinsel işleyiş) koşulları arasında önemli bir fark olmaksızın, küçük çocuklardan önemli ölçüde daha iyi performans gösterir. Kavramsal farklılaştırma ve önceden internete maruz kalma, İnternet reklamcılığı için ticari/ticari olmayan ayrımcılık yeteneğini tahmin eder. Görsel perspektif alma ve sosyal perspektif alma, bir İnternet reklamına ikna edici niyetin atfedilmesini öngörmek için ticari/ticari olmayan ayrımcılıkla etkileşime girer. Yaş, ticari/ticari olmayan ayrımcılığın temel gelişim becerilerinden ve ikna edici niyetin ilişkilendirilmesinden daha güçlü bir belirleyicidir. İkna edici niyet ve ürün hafızasının atfedilmesi, sonuçların beklendiği gibi tahmin edilmesini sağlamaz. Bununla birlikte, herhangi bir işlem grubundaki çocukların, başlangıç grubundaki çocuklara kıyasla reklamı yapılan ürünü seçme olasılığı önemli ölçüde daha yüksektir. Genel olarak, bu çalışma, çocukların temel internet reklamcılığı türlerini anlamalarındaki yaşa bağlı farklılıkların ayrıntılı bir değerlendirmesini sunmaktadır. Ayrıca, çocukların internet reklamcılığının bilişsel işleminin gelişimsel modelinin altında yatan teorik iddialar için kısmi destek sağlar.

Anahtar Kelimeler: İlkokul öğrencisi, İnternet reklamları, Bilişsel işleme, Davranışsal tepkiler

ABSTRACT

This study uses a progressive perspective to test and connect children's ability to distinguish between commercial and non-commercial content on the internet, their ability to attribute persuasive intent to online commercial content, and the effects of exposure to internet advertising. It assist the progressive model of children's cognitive processing of internet advertising by predicting relationships between hypotheses, key developmental abilities, children's cognitive defences against the internet advertising, and their consequences of effects. Finally, the research questions explore the predictive value of key cognitive and behavioural processing variables by age.

In the study, the conceptual differentiation and perspective taking were measured for 60 primary school students aged 6-8 and 9-10 years old. Participants were assigned a random title pop-up or ad game state and exposed to commercial and non-commercial content on a new website. The consequences of commercial/non-commercial discrimination, the attribution of persuasive intent, and the effects are evaluated. All children aged 6 to 10 have only a modest ability to distinguish between commercial and non-commercial content online. Older children have no advantage over younger children in identifying commercial content, but older children perform significantly better at identifying non-commercial content. For both age groups, ad games are significantly more difficult to identify than pop-up or banner ads. Children's overall ability to the attribute persuasive intent to an internet advertisement is low. Older children perform significantly better than younger children, with no significant difference in the treatment conditions. The conceptual differentiation and the prior internet exposure predict commercial/non-commercial discrimination ability for the internet advertising. The visual perspective taking and social perspective attractive interact with commercial/non-commercial discrimination to predict the attribution of persuasive intent to an internet advertisement. Age is a stronger determinant of commercial/non-commercial discrimination than basic developmental skills and correlating persuasive intent. The attribution of persuasive intent and product memory does not make the results predictable as expected. However, children in any treatment group are significantly more likely to choose the advertised product than children in the starter group. Overall, this study provides a detailed assessment of age-related differences in children's understanding of key types of internet advertising. It also provides partial support for the theoretical claims underlying the developmental model of children's cognitive processing of internet advertising.

Keywords: Primary school student, Internet advertisements, Cognitive processing, Behavioral responses

AİLE YOKSULLUK AÇLIK DEVLET EĞİTİM KAVRAMLARININ ÇOCUKLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

EFFECTS OF FAMILY, POVERTY, HUNGER, STATE EDUCATION CONCEPTS ON CHILDREN

Yucel Inan

Department of Computer Engineering, Near East University, Nicosia, TRNC, Mersin 10 Turkey

ÖZET

Bu makale, Aile, Yoksulluk, Açlık, Devlet, Eğitim ile ilgili, kavramlar ele alınarak çocuklar üzerindeki etkisi incelenmiştir. Çocukların bulunduğu ortamdaki durumu ve yaşanan sorunlara yönelik ülkedeki uygulamalar dönemselsel değişikliğe ve çevresel etkilere rağmen kendi seçeneklerini dikkate alarak, olumsuz koşulların altından çıkabilmek için bu süreçte yaşamsal mücadelesini açıklamayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, aile, açlık, yoksulluk, devlet, eğitim mücadelesi

Summary

In this article, the concepts related to Family, Poverty, Hunger, State, Education were discussed and their effects on children were examined. Considering the environment in which children live, the situation and the applications in the country regarding the problems experienced, and their options, despite the periodic changes and environmental effects, aims to explain his life struggle in this process in order to get out of the negative conditions.

Keywords: Child, family, hunger, poverty, state, education, struggle

1 Giriş

İnsan duyu yüklüdür, öfke, üzüntü, korku, neşe, ilgi, şaşırtmak, tiksilmek, utanç ve benzeri gibi[1]. Bebeklik ve çocukluk döneminde, duygularını tanımlayıp kontrol edebileceklerini, ebeveynlerinden öğrenirler. Çocuklar duygularını doğru bir şekilde tanımlayıp ifade etmeyi öğrendiklerinde kendilerini rahat bir şekilde açıklayabilirler. Eğer çocukluğunda duygusal anlamda yaşadığı eksiklikler travmalar varsa, yetişkinlik zamanında olumsuzluk duygularla başa çıkmak ve bunları idare edebilmek çok güç olabilir. Bu da çocuğun gelecekteki duygusal tepkilerini de etkiler[2]. Yoksulluk kavramını ele aldığımızda, çocuğun yetiştiği ortamda yoksullukla beraber ve ekonomik sıkıntının yarattığı belirtiler, çocuğun bu durumu kabullenmemesi, yoksulluğun suç ve çocuk suçluluğuna etkileri görülebilmektedir, Çocuğun kendisinden daha iyi durumlarda yaşayanları gördükçe, durumdan hoşnut olamaması, onu olumsuzluğa sürüklenmekte ve suç işleme davranışlarına yönelebilmektedir. Örnek olarak ergenlik çağlarında, onaylanmak ve kabul görmek de bedenine zarar verebilmeyi bile göze alabilmektedir[3]. Yoksulluğun getirdiği bir diğer kavram Açlık. Bu durum yıkıcı stres faktörlerini içerir. Bunlar savaş, kıtlık göç gibi durumlarla ortaya çıkmaktadır. İnsanın ruhuna ve toplum ile etkileşiminde belirleyici bir eksiklik olacaktır. Bu durumun insanın doğuştan ve çevrenin etkisiyle çocukluktan itibaren oluşmaya başlayan, olumlu ve olumsuz olarak şekillenebilen kişilik algısına zedeleyici etkisi, istek ve irade dışındadır[4]. Devlet ve çocuk ilişkisi bağlamında, çocuğun beslenme, giyinme, barınma, yıkanma, gibi temel ihtiyaçlarını kurumsal bir destekle karşılamak, sorumlu ve zorunludur. Temel ihtiyaçları karşılarken Eğitim, beceri, yetenek gibi çocuğun hayata uyarlamasını sağlayacak sosyal ihtiyaçlarının gereksinimini yerine getirebilmelidir. Başarısızlık, uyumsuzluk sonucunda birimler devreye girecek ve bu sorunu kalıcı olmaktan kurtararak en az hasarla atlatmasına yardım edecektir[5]. Eğitim de, bebeklik ve çocukluk en önem verilmesi gereken dönemdir, Çocukların sadece sevilip, beslenip büyütülmesi ile tamamlanamamaktadır. Ruhsal olarak gelişmekte ve yeteneklerini keşfetmektedir. Bu nedenle Zekası, algılaması, sosyal davranışları karakterini belirleyici olmaktadır.

Bebeklikten okul öncesi zamanında eğitim, deneyimler ve uyarıcılar beyin gelişimini etkiliyor. Çocuğun fiziki, toplumsal ve zihinsel, duygusal istekleri, doğru düzgün bir şekilde yerine getirildiğinde, çocuğun gelişimi de sağlıklı olacaktır[6]. Okullarda, çocuk eğitim sağlık koruma birimleri, suça itilen çocukların korunması ve rehabilite edilmesi ve topluma kazandırılması gerekir. Devlet düzeyindeki uygulamalar, Toplumsal ve ekonomik durumu ne olursa olsun tüm yurttaşların eşit sayıldığı bilincini oluşturarak geliştirmek ve çocukların hayatlarının her alanında ifade özgürlüklerini gerçekleştirmeye yönelik adımlar atmaya çabalamıştır fakat bu çabaların tam anlamıyla yeterli olmadığı görülmektedir. Devlet, tüm çocukların çeşitli eğitim haklarına sahip olabilmeleri ve ekonomik haklardan yararlanabilmelerini sağlamakla yükümlüdür. Bunun için gereken sosyal, ekonomik ve hukuksal önlemler alması gereklidir. Bu araştırmada Aile, Yoksulluk, Açlık, Devlet, Eğitim ilgili kavramları ele alarak açıklanmaya çalışıldı.

2 Ailelerin çocuk gelişimindeki etkileri

Çocukların, bebekliğinden okul öncesindeki yaşlarına kadar aile bireylerinin çocuk üzerinde etkisi oldukça önemli bir yer tutar. Çocuğa olan davranışları, çocuğun kişilik gelişimi için rol model alma, genellikle anne baba olmaktadır. Eğer Aile sıkıntılı kişilik yapısına sahip olması halinde, bu davranış modeli çocuğa olumsuz etki edebilir. Bu nedenle ailenin çocuğun gelişim dönemlerinin özelliklerinin neler olduğunu bilmesi gereklidir. Çocuk görererek öğrenme zihin yeteneğine sahip olarak doğar[7].

2.1 Sıkıntılı aile Davranışları

• Çocuğu aşırı derecede sevmek korumak ve şımartmak

Çocuğu aşırı derecede sevmek, yetişkinlik zamanın da sorumluluk bilmeyen, doyumsuz, bencil olabilir. İleride yaşamında, ilgisiz, sevgisiz bırakıldığında kendini alkol, kumar ve yasaklı madde ile avutabilir. Çocuğu pamuklar içinde bakılıp büyütülmesi ondan hiç birşey esirgenmez ve eğitimi için tüm olanaklar seferber edilir. Bu aşırı sevgi, ilgi, bakım, çocuk bunu benimser, bunun sonucunda, kontrolcü, acımasız, süper ego, yani kural ve değerler kümesinin içerisinde yön verici olarak büyür.

• Çocuğa yetersiz verilen sevgi ve eğitim

Genellikle fakir ve kalabalık ailelerde sevgi ve ilgisizlik çok görülmektedir. Bununla birlikte doğru düzgün eğitimde alamamaktadır. Çocuk kendi başına kalır, yaşamını sürdürebilmek için yalnız başına mücadele eder. Böyle çocuklar kırılmalı, toplumla rahat sosyalleşemeyen, görüş ve düşüncelerini aktarmakta zorlanırlar. Duygularını ifade edemeyen veya ifade ettiğinde önemsenmeyen çocuklar duygularını bilinç altına işleyerek kendi içlerine kapanırlar veya sıkıntılı davranışlar göstererek kendilerini korumayı öğrenirler.

2.2 Bilinçli aile Davranışları

Anne,babanın çocuğa iyi ve doğru davranışları ile uygun bir modeldir. Çocuk sevgi, saygı, huzur ve güvenli bir ortamda tüm yönüyle kabul edilir. Bunun çocuk üzerindeki etkileri: Huzurlu bir ortamda büyüyen çocuk kendi ile barışık, çevresine saygılı, anlayışlı, hoşgörülü, sınırları olan, yaratıcı, fikirlerini özgürce ifade edebilen, başkalarının fikirlerine de saygı duyan, dengeli, sorumluluk duygusu bilincinde, insancıl, duygusal, toplumla sosyalleşebilen, güvenilir, saygınlık kazanabilecek, insanlığa faydalı olabilecek, mutlu bir çocuk olarak yetişir.

3 Yoksulluğun Çocuklar üzerindeki etkileri

Genellikle suçlu çocuklar yoksul ailelerden olduğu bilinmektedir. Daha iyi durumda yaşamakta olan çocukları gördüğünde içinde bulunduğu koşulları kabul etmeyip, umutsuzluğa kapılabilmekte ve isyankar bir davranışa girebilmektedir. Diğer yandan herkes tarafından onaylanmak ve kabul görmek için uyuşturucu kullanmaya başladıklarını ve suça bulaşan ve suç mağduru çocukların durumlarının çevresel, sosyal, ekonomik düzeyi düşük, yoksul ailelerden oluşmaktadır. Çocuk herkes tarafından onaylanmak ve kabul görmek için nasıl olmak gerektiğine dair bir imaj oluşturur. Onların gözünde yeterince iyi olabilmek için

mükemmellik imajı yaratıyor. Başkalarını memnun etmek için onurundan feragat eder. Başkalarından sevgi, şefkat ilgi görmek adına, bedenine zarar verebilmeyi bile göze alır. Ergenlik çağında gençlerin sırf diğer gençler tarafından reddedilmemek için(uyuşturucu ve uyarıcı maddeler) kullanmaya başlıyorlar. Bu nedenle Çocuğun yanında aile efradını oluşturan tüm bireylerin özellikle anne ve babanın evliliğin getireceği sorumlulukları bilincinde olabilecek kadar olgun, çocuğa rol model, yaratıcı, eğitilmiş olmaları gerekmektedir. Ailenin çocuğu istemeleri onun psikolojik, sosyal ve ekonomik yönden gelişimine hazır olması ve çocuktan beklentileri, çocuğun hayatını, ilk anne baba ile teması ve çevresi ile olan duygusal iletişimini önemli bir şekilde olumlu yönde etkileyebilecektir[4].

4 Çocuk ve Açlık

Açlık, canlı bir varlık için koruyucu bir niteliğe odaklı, yeterli besin bulamadığında enerji ve yapısal verim eksikliğine, verdiği bir tepkimedir. Beslenmeye ihtiyaç duyar, çünkü yaşamsaldır. Ayrıca yıkıcı faktörler içerir. Sürekli açlık yaşayan varlığın huzurunu bozar, bununla beraber halsizlik, sinirlenme, mutsuzluk gibi etkiler, vücut içi denge baskılanır. Açlık savaş, kıtlık, göç gibi durumlarla da ortaya çıkabilmektedir. İnsanın duygusal davranışının ve sosyal etkileşmelerin de kendini tanımasıyla eksiklik, göz önünde olacaktır. Bu durum, kişide egosal problemlere, yol açabilecektir. Özellikle çocuklukta yaşanan, açlık, çok daha zorlu olmaktadır. Çocukluk, güçsüz, zayıf birine bağlı, beslenmeye muhtaç, büyüme ve gelişme çağında olması, kişiliğinin, becerilerinin oluştuğu ve toplumla ilk iletişimde yaşadığı bir dönemdir. Bu dönemde çocuğun böyle zorlu ve yıkıcı durumla karşılaşması, yürekler acısı bir durumdur. Sebepleri sosyal ve ekonomik, aile huzursuzluğu sonucudur. Ekonomik ve sosyal haklardan faydalanmada yaşanan dengesiz dağılım, çocukların eşit nitelikte sağlıklı bir bireyler olarak yaşayıp büyümesi için önünde engeller oluşturmaktadır. Bu nedenle, Devlet toplumun en muhtaç parçasını oluşturan çocukların sorunlarına bir çözüm olabilmek adına, gerekli sosyal, ekonomik ve hukuksal önlemleri, almakta sorumludur[8].

5 Çocuk ve Devlet

Devlet millet halk, ulus gibi kavramlarla oluşan siyasi bir örgüttür. Devletin özellikleri:

- Devlet bir toprak bütünlüğüne bağlı yapıdır.
- Devlet, topraklarında yaşayan vatandaşlarının, güvenliğini sağlamakla sorumludur.
- Devlet vatandaşlarını adaletle yönetmek için bir hukuk sistemi içerisinde yasalara uymak ve uygulamakla görevlidir.
- Devlet vatandaşlarının hak ve özgürlükleri korumak ve haklarını arayacakları mekanizmalar, sorunların çözümü için yardım programları oluşturmaktadır.

Devlet maddi ve manevi, fakir yoksul vatandaşların, sosyal destek ihtiyaçlarına cevap verebileceği birimler oluşturmak zorundadır. Dünyada sosyal, siyasal, ekonomik sorunlardan en çok olumsuz etkilenen çocuklardır. Ekonomik sorunlar nedeni ile çocukların temel ihtiyaçları karşılanamaz, küçük yaşlarda iş hayatına atılmakta, bazı çocuklar suça sürüklenmektedir. Ekonomik ve sosyal haklardan yararlanmada oluşan dengesizlikler, onların doğru düzgün, eğitim alamamasına, sağlıklı bireyler olarak toplumda var olamamaktadır. Devlet olgusu, çocukların yoksulluktan uzak, yaşamlarını normal devam ettirebilmeleri için, çocukların yaşama, büyüme ve gelişme açısından gerekli olan koşulları sağlamak, çocukluk dönemlerini, mutlu bir birey olarak geçirebilmeleri, yaşama sağlık, beslenme, eğitim, barınma ile birlikte çocukları sağlıklı, sömürülme den ve ayrımcılıktan koruma gibi en temel tüm gereksinmelerini, devletin oluşturduğu birimlerin destek hizmetlerinden yararlandırılmalıdır. Başarısızlık, uyumsuzluk sonucunda birimler devreye girecek ve bu sorunları kalıcı olmaktan kurtararak en az hasarla atlatmasına yardım edecektir[5].

6 Çocuk ve Eğitim

Çocuk eğitiminde, bebeklik ve okul öncesi yılların önemi büyüktür. Çocuğa sevgi vermek, beslemek, büyütmeyle bitmiyor. Bu yılların hayati önemi vardır. Çocuklar ruhsal olarak gelişmektedirler. Bu dönemde yetenekleri oluşmakta ve gelecekteki yaşamı için karakterini belirleyici düzeyde etkili olmaktadır. Tüm duygusal hareketleri, ilk yıllarında öğrenen çocuk, beyin gelişiminin bir kısmını, bu zaman döngüsünde

tamamlamaktadır. Bebeklik ve okul öncesi yaş sınırlarında edindiği, bilgilerin, gördüğü, geçirdiği durum ve olaylardan elde ettiği görgü ve uyarıcılar beyin gelişimini etkilemektedir. Çocuğun fiziksel, sosyalleşme ve zihinsel istekleri, doğru düzgün mükemmel bir şekilde yerine getirilirse, çocuğun gelişimi sağlıklı olacaktır[9].

6.1 Çocuklarda gizli yetenek

Çocuklar gizli yeteneklere sahip olarak doğarlar. Bu gizli, güç veya yeteneği gözlemlemek, farkında olmak, çocuğu bu yönde eğitmek ve geliştirmek ailenin en önemli görevidir. Bu bağlamda çocuk, uygun şartlara sahip olmadığı yerde, yeşermez, en değerli yetenekleri, gücü solar, yok olup gider. Sağlıklı bir etkileşim, çocuğun davranışlarını, kimlikleyici olduğu, etkilerinin ilerideki tüm yaşamı süresince görülecektir. Çocuğun sağlıklı gelişimi için doğru bir temel oluşturabilmesi, okul yaşamı da ona katkı sağlar, örneğin: çocuğun arkadaşları ile birlikte olmasına izin vermek, onunla konuşmak, onu dinlemek, beslenmesine özenli olmak. Çocuk anne ve babasının onu benimseyip, sevmesini gördükçe, kendine güvenir ve ilerideki yaşamında, okul ve ilişkilerinde başarılı, mutlu bir birey olarak yaşamını sürdürebilecektir.

Sonuç

Bu makalede Aile, Yoksulluk, Açlık, Devlet, Eğitim ile ilgili, kavramlar ele alınarak tüm bu kavramların çocukların üzerindeki etkileri anlatılmaya çalışıldı. Çocukların sosyal yaşamda karşılaştıkları sorunlar, ihmal, şiddet, değersizlik gibi unsurlar, çocuğu olumsuz yönde etkilemektedir. Bilinçsiz anne, babanın çocuğa sunmak zorunda kaldığı kötü hayat şartları, çocuğun ruh sağlığını, kişilik oluşumunu zedelemekte, yüreğinde, tamir edilemez derin izler bırakmaktadır. Bu durum, çocukları suç ve suçluluğa itilmesine sebep olmaktadır. Bunlardan dolayı, devlet çalışmalarında, çocukların korunması, eğitimi, doğru düzgün bir yaşamı olabilmesi için sorunlara çözüm odaklı adım atmalı, kendine güvenen, mutlu nesillerin yetişmesi ve geleceğe yön vermesi için mücadele edilmeli, çocuk haklarının yeterli bir şekilde korunması ve çocukların yaşamaları için önlemlerin alınması gerekmektedir.

REFERENCES

- Türkiye’de Cocuga Yonelik Sosyal Politika Uygulamaları ve Tarihsel Aanalizi Isikci, Y, Karatepe, S, 2016, Akademik Yaklasimler Dergisi, Ilkbahar 2016 cilt:7 sayi:1
- Kişilik ve Duygu düzenleme becerisi arasındaki ilişki,Temel psikolojik ihtiyaçların aracı rolü, Kuzucu,Y, Gökalp F,A, Koruklu N. The Journal Science,2020,Cilt:4, Sayı:8 /
- Dört Anlaşma, Ruitz, D.M, 34.Baskı, Kuraldışı Yayıncılık, İstanbul
- Türkiyede çevresel etmenler, yoksulluk ve çocuk suçluluğu haritalama, Arıkan, H, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (KÜSBD) Cilt 10, Sayı 1, Ocak 2020, Sayfa 53-78
- Devlet ve çocuk ilişkisi bağlamında sosyal hizmetler ve çocuk esirgeme kurumları üzerine bir analiz, Parin, S, Bilan, Sosyoloji Dergisi / 3. Dizi 14. Sayı / 2007
- Türk ailesi ve çocuk Eğitimi, Mangır, M, Aral,N, Ç, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları;1170 Derlemeler:644,1990.
- Anne Baba eğitiminin aile çocuk ilişkilerine etkisi, Özel, E, Zelyurt H. Sosyal politika çalışmaları dergisi sayı:36 2016 SS: 9-34 ISSN: 2148-9424
- Açlık ve yoksulluğun çocuklarda saldırganlık ve şiddet davranışları ile ilişkisi, Özenoğlu A, Ünal G, GümüĞhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi / GümüĞhane University Journal of Health Sciences: 2015;4(1)
- Dijital Çağda Çocuk Yetiştirme ve Eğitim: Değişen Roller, Kaya I,G, İnsan&İnsan, Yıl/Year 8, Sayı/Issue 27.

ÇOCUĞUN RUHUNDA SAVAŞIN İZLERİ VE PSİKİYATRİ HEMŞİRESİNİN SAVAŞA TANIK OLAN ÇOCUĞUN RUHSAL TEDAVİ VE REHABİLİTASYONUNA KATKISI

TRACES OF WAR IN THE SOUL OF THE CHILD AND THE PSYCHIATRY NURSE'S CONTRIBUTION TO THE MENTAL THERAPY AND REHABILITATION OF THE CHILD WITNESSING THE WAR

Cemre Sinem GÜMÜŞ

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, Balıkesir, Türkiye.
ORCID No: 0000-0002-0135-6725*

Dilek AVCI

*Doç. Dr., Sağlık Bilimleri Fakültesi, Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, Balıkesir, Türkiye.
ORCID No: 0000-0002-8721-441X*

ÖZET

Savaş en az iki devlet arasında ortaya çıkan, en az 1000 kişinin ölümüyle sonuçlanan, organize olmuş şiddettir. Kendilerinin başlatmadığı, hatta anlamlandıramadıkları savaşın en masum kurbanları kuşkusuz çocuklardır. Yüzyıllardır dünyada milyonlarca çocuk savaşlardan dolayı mağdur olmakta, savaşın fizyolojik ve psikolojik etkileri çocuklarda yetişkinlere göre daha yıpratıcı olarak karşımıza çıkmaktadır. Savaş sonucu olarak çocuklar yaralanmakta, sakat kalmakta, ölmekte, ebeveynlerinin yaralanmasına ve ölümüne tanıklık etmektedir. Savaş çocukların fiziksel, psikolojik ve sosyal sağlığını bozmakta, dünya genelinde mortalite ve morbiditeyi arttırmaktadır. Savaş sırasında çocuklar zorunlu göçe tabi olmakta, göç edilen yerlerde ötekileştirilmekte ve eğitimleri ciddi oranda etkilenmektedir. Ailesini kaybeden çocuklar tek başına mülteci konumunda kalabilmekte, kaçırılan kız çocuklarına tecavüz edilip seks kölesi haline getirilmekte, erkek çocuklar işkenceye maruz kalmakta ve çocuk asker olarak kullanılmaktadır. Böylece çocuklar kendilerine, diğer insanlara, geleceğe olan güvenlerini kaybetmekte, şiddetin insani ve toplumsal maliyeti bir kuşaktan diğerine aktarılmış olmaktadır. Bu nedenle silahlı çatışma ortamlarında psikososyal destek son derece önemlidir. Psikososyal destek çalışmalarının öncelikli amacı kaybedilen temel güven duygusunun yeniden kazanılması, travma sonrası stres tepkilerinden kaynaklanabilecek bozucu etkilerin önüne geçilmesi, çocukların travmatik yaşantıdan önceki işlevsellik düzeylerinin yeniden sağlanmasıdır. Psikiyatri hemşireleri bakım verici, eğitici, savunucu, rahatlatıcı ve danışmanlık rolleri gereği savaşlardan etkilenen çocukların rehabilitasyonuna yönelik kültüre duyarlı ve travma odaklı uygulamalarda diğer ruh sağlığı profesyonelleri ile birlikte çalışmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Çocuklar, psikiyatri hemşiresi, savaş

ABSTRACT

War is organized violence between at least two states resulting in at least 1000 deaths. Undoubtedly, children are the most innocent victims of the war that they did not initiate or even understand. Millions of children in the world have been victims of wars for centuries, and the physiological and psychological effects of war are more abrasive on children than adults. As a result of war, children are injured, crippled, die, and witness the injury and death of their parents. War deteriorates the physical, psychological and social health of children and increases mortality and morbidity worldwide. During the war, children are subject to forced migration, marginalized in places of migration and their education is seriously affected. Children who have lost their families can become refugees on their own, abducted girls are raped and made into sex slaves, boys are tortured and used as child soldiers. Thus, children lose their confidence in themselves, in other people and in the future, and the human and social costs of violence are transferred from one generation to the next. Therefore, psychosocial support is extremely important in situations of armed conflict. The primary aim of

psychosocial support activities is to regain the lost sense of basic trust, to prevent the deteriorating effects that may arise from post-traumatic stress reactions, and to restore the functionality level of children before the traumatic experience. Psychiatric nurses should work with other mental health professionals in culturally sensitive and trauma-focused practices for the rehabilitation of children affected by wars due to their roles as caregivers, educators, advocates, comforters and counselors.

Keywords: Children, psychiatric nurse, war

Giriş

Savaş, en az iki devlet arasında ortaya çıkan, en az 1000 kişinin ölümüyle sonuçlanan, organize olmuş bir şiddettir. Savaş insanların en temel hakkı olan sağlık ve yaşam hakkını tehdit etmekte, insanların fiziksel, psikolojik ve sosyal iyilik halleri olumsuz etkilenmektedir (1,2). Yıkıcı sonuçlara sebep olan savaş durumu, sadece çatışmanın olduğu bölgedeki insanları değil, yayın organlarında yer alan savaş haberleri aracılığıyla dünyadaki bütün insanları olumsuz etkileyen, ciddi ve küresel bir halk sağlığı sorunudur. Hiç şüphesiz savaşlardan en çok çocuklar etkilenmekte ve yaşamlarını kaybetmektedir. Bununla birlikte diğer insanların öldüğü bir durumdan kurtulmayı başaran çocuklar, kurtulamamış olan kurbanlara karşı vicdan azabı ve suçluluk duyabilmektedir. Çocuklar savaş sırasında kendi toplum ve kültürlerinden uzaklaşmak zorunda kalabilmekte, eğitim hakları ellerinden alınmaktadır. Ailesini kaybeden çocuklar tek başına mülteci konumunda kalabilmekte, şiddete ve istismara uğramakta, hastalanmakta, yaralanmakta ve ölmektedir. Savaş ortamlarında çocuklar sadece kurban değil, kasıtlı olarak hedefdir. Bu doğrultuda kaçırılan kızlar tecavüze uğrayıp seks kölesi haline getirilmekte, erkek çocuklar işkenceye maruz kalmakta ve çocuk asker olarak kullanılmaktadır. Tüm bunların sonucunda çocuklarda psikosomatik rahatsızlıklar, travma sonrası stres bozukluğu, anksiyete bozuklukları, uyku bozuklukları, depresyon, madde bağımlılığı, intihar, antisosyal davranışlar görülmekte olup, şiddetin insani ve toplumsal maliyeti kuşaktan kuşağa aktarılmaktadır (1-5). Bu nedenle silahlı çatışma ortamlarında çocuklara yönelik psikososyal destek hem çocukların ruh sağlığı hem de toplumun ruh sağlığı açısından son derece önemlidir (6).

Savaş Ortamlarında Çocuk Olmak

Çocuklar, gelişim dönemleri göz önünde bulundurularak sağlıklı yaşama haklarına, bireysel özelliklerine, duygu/düşüncelerine saygı duyulması gereken, toplumun dinamik bölümünü oluşturan önemli bir parçasıdır (7,8). Savaşlar, insanları fiziksel, psikolojik, ekonomik, kültürel ve toplumsal yönden olumsuz etkileyen trajik bir durumdur. İnsanların en temel haklarından birisi olan yaşam hakkına tehdit eden oluşturan savaştan en çok etkilenen kuşkusuz savunmasız çocuklardır (9,10). Geçmişte savaş esnasında cepheye savaşan askerler ölmekte iken, günümüz savaşlarında ölüm ve yaralanmaların %80-90'ı sivilde görülmektedir (3). Nedenini bile anlayamadıkları bu ortamın en acı sonuçlarına katlanmak zorunda olan çocuklar ailelerini kaybetmekte, göçe zorlanmakta, fiziksel, duygusal, cinsel ve ekonomik istismara uğramaktadır. Savaşların neden olduğu zorlayıcı şartlarda çocuklar en temel gereksinimleri olan yiyecek/giyecek, su, elektrik, hijyen ve barınma gibi ihtiyaçlarından mahrum kalmaktadır. Böylece milyonlarca çocuk açlık, hastalık, yoksulluk ve evsizlikle mücadele etmektedir (6,11). Çocukların tanık olduğu şiddetin ve deneyimlerinin sonuçları ağır olmakta, güvensizlik, belirsizlik, çaresizlik, ümitsizlik, yoğun korku ve dehşet duyguları çocukları ruhsal bozukluklara savunmasız hale getirmektedir (12).

Çocukların Yaşlarına Göre Savaş Yaşantısına Tepkileri ve Psikososyal Yardım Önerileri

0-3 yaş grubu: Travma yaşantılarının etkisiyle huzursuzluk, ağlama, uyku sorunları görülebilmektedir. Ayrıca anneden ayrılmaya aşırı direnç göstererek, yalnız kaldıkları anlarda hırçınlaşabilmektedirler. Bu dönemde tüm zor koşullara karşın bebeğin/çocuğun günlük düzeninin olabildiğince sabit bir hale getirilmesi ve bakım veren kişilerin değişmemesine özen gösterilmesi gerekmektedir. Bebeğin/çocuğun bulunduğu yeni ortama alışmasını kolaylaştıracak battaniye, yastık, oyuncak gibi eşyalardan yararlanılabilir. Mümkün olduğunca anne sütünden yararlanması sağlanmalı, aşılar ve sağlık kontrolleri mutlaka yapılmalı, anne-bebek oyunları ihmal edilmemelidir.

3-6 yaş grubu: Bu yaş grubunda altını ıslatma, parmak emme, konuşma-tik bozuklukları, depresyon, karanlıktan/canavarlardan korkma, savaşla ilgili abartılı öyküler anlatma, sürekli olarak savaşla ilgili sorular

sorma görülebilmektedir. Çocukların güven duygusu aşıl原因an bir ortama, günlük düzene, beslenme, uyuma, oynama gibi etkinliklere gereksinimleri olduğu unutulmamalıdır. Ayrıca çocukların sorularına açık ve anlaşılır cevaplar verilmeli, oyun oynamalarına vakit ayrılmalı, akranlarıyla oynaması sağlanmalı, duyguların ifadesini kolaylaştıracak hamur/boyalarla oynamalarına olanak tanınmalıdır.

Okul çağındaki çocuklar: Bu yaş grubundaki çocuklarda yalnız yatmaktan korkma, kâbuslar görme, dikkati toplamada güçlük, okula gitmek istememe, öğrenme/davranış bozuklukları, saldırgan davranış, depresyon, somatik belirtiler görülmektedir. Duygu ve düşüncelerini ifade etmelerini sağlamak için oyunların yanı sıra kitap okuma, öykü anlatma, belli konular üzerinde tartışma, dans, resim gibi etkinliklerden yararlanılabilir. Ayrıca en kısa zamanda okullarına geri dönmeleri sağlanmalıdır (1,5).

Savaşın Çocukların Ruh Sağlığına Etkisi

Çocuklar için dünyanın birçok bölgesinde savaşlar nedeniyle güvenilir ve yaşanılabilir yerler kalmamış (12), çok sayıda çalışmada savaşın çocukların ruh sağlığı üzerindeki olumsuz etkileri kanıtlanmıştır (13-15). Milyonlarca çocuk göç öncesinde, sırasında ve sonrasında travmatik olaylar yaşamakta, ihmal ve istismar edilmektedir (16). Yaşanan travmalarla birlikte aile üyelerini, akrabalarını, arkadaşlarını veya öğretmenlerini kaybetmiş çocuklarda yas ortaya çıkmaktadır. Çocuğun yaşadığı çevrenin ve alışkanlıklarının değişmesi, eşyalarının/oyuncaklarının kaybı gibi faktörler çocuğun güçsüz ve güvensiz hissetmesine sebep olarak yas sürecini uzatabilmekte ve patolojik yasa neden olabilmektedir. Ayrıca çocuklar travma sonrası yaşanan olayın sorumlularına, onu korumakla yükümlü ebeveynlerine ya da doğrudan kendisine karşı öfke hissedebilmekte, bunun sonucunda duygusal ve davranışsal sorunlar ortaya çıkabilmektedir (6). Nitekim savaş ve çatışma ortamlarının çocuklar üzerinde yarattığı etkinin incelendiği bir çalışmada, savaşın çocuklarda travma sonrası stres bozukluğuna, duygusal ve davranışsal sorunlara, uyku problemlerine ve psikosomatik sorunlara yol açtığı tespit edilmiştir (4). Benzer şekilde yapılan diğer çalışmalarda da savaş durumlarında özellikle ağır şartlarda mülteci konumunda yaşayan çocuklarda travma sonrası stres bozukluğu, depresyon ve anksiyete bozukluklarının yaygın görüldüğü bildirilmektedir (3,1,15,17).

Savaşa Tanık Olan Çocuklarda Ruhsal Tedavi ve Rehabilitasyonun Önemi

Bireylerin tanık oldukları travmatik olaylara yükledikleri anlam ruh sağlığı açısından son derece önemlidir. Travmaya sebep olan savaş deneyimleri genellikle çocukların ruh sağlığı üzerinde olumsuz etkilere yol açsa da ruhsal iyileşme açısından bireysel farklılıklar olabileceği göz ardı edilmemelidir (18,19). Savaş ortamlarına tanık olan çocuklara yönelik müdahale programları bireye özgü, kapsamlı ve sürdürülebilir olmalıdır. Ayrıca müdahaleler yeterli düzeyde, çocuğun gelişim özelliklerine uygun, kültüre duyarlı, çocuğun ihtiyaçlarına yönelik ve travma odaklı olmalıdır (14,17). Literatürde bireysel (çocuk) odaklı yaklaşım, ebeveyn ve aile yaklaşımları, grup odaklı yaklaşımlar, okul ve toplum katılımı yaklaşımların etkili tedavi ve rehabilite edici müdahaleler olduğu belirtilmektedir (20,19). Çocuk odaklı yaklaşımlarda travmatik öykülere ve bilişsel sonuçlarına meydan okumak yerine psikoeğitim gibi tekniklerden yararlanılarak çocuğun başa çıkma kapasitesinin artması hedeflenmektedir. Psikolojik ilk yardım ile çocuğun sakinleşmesi, güvende hissetmesi, kendine ve topluma bağlılığın artması ve ilk stresin etkilerinin azalması beklenmektedir (20,19). Travmadan etkilenen çocuklar için ebeveynlerinin ruh sağlığı da önemli bir belirleyicidir. Savaş sonrası depresif ruh hali olan annelerin çocuklarına karşı bakım verici rolünü yeterince üstlenemedikleri bildirilmektedir (19). Bu nedenle ebeveynlerin başa çıkma stratejilerinin artırılması zorlukların üstesinden gelmesinde etkili bir müdahale olarak görülmektedir (19,14). Bosnalı mültecilerle yapılan bir çalışmada annelere yönelik müdahale programının annelerin doğrudan, çocukların ise dolaylı olarak fiziksel ve ruhsal sağlığı üzerinde olumlu etkisi olduğu belirlenmiştir (17). Son zamanlarda sayıları giderek artan çalışmalarda, çocukların ruh sağlığı yükünü azaltmak için kısa süreli grup temelli yaklaşımların ve uzun süreli bireysel müdahalelerin oldukça etkili olduğu bildirilmektedir. Travma odaklı bilişsel davranışçı terapinin etkinliğinin değerlendirildiği bir çalışmada da müdahale grubundaki çocukların travma sonrası stres ve anksiyete düzeylerinin azaldığı, olumlu sosyal davranışlarının ise arttığı saptanmıştır (19). Travmaya maruz kalmış çocukların ruh sağlığının korunmasında okulun katkısı şüphesiz çok büyüktür. Okul, çocukların yaratıcılıklarını, sosyal ve bilişsel becerilerini geliştirebilecekleri en güvenli yerlerden birisi olup, travmatik yaşantıların etkilerinin azaltılması ve ruhsal problemlerle baş etme becerisinin artırılmasında okul temelli yaklaşımlar oldukça etkilidir (21,9). Diğer taraftan yaşadıkları bölgeden başka ülkelere göç etmek zorunda olan çocuklar, ev sahipliği yapan ülkenin kültürüne ve diline uyum sağlamak zorluklar yaşamakta,

ayrımcılığa ve damgalanmaya maruz kalmaktadır. Bu nedenle toplum temelli müdahalelerde kültürel farklılıklar göz önünde bulundurulmalı ve farklı bir kültüre geçişte ortaya çıkabilecek olası sorunlar dikkate alınmalıdır (22).

Savaşın Çocukların Ruh Sağlığı Üzerindeki Etkisini Önlemede Psikiyatri Hemşirelerinin Rollerini

Çocukların insan haklarına ve onuruna yakışır şekilde sağlıklı bir yaşam sürdürebilmesi, fiziksel ve psikososyal iyilik hallerinin artırılması için tüm disiplinlere önemli sorumluluklar düşmektedir (9). Psikiyatri hemşireleri bakım verici, eğitici, savunucu, rahatlatıcı ve danışmanlık rolleri gereği savaşa tanıklık eden çocukların ruh sağlığının korunması ve geliştirilmesinde, ruhsal bozuklukların tedavi ve rehabilitasyonunda önemli sorumlulukları olan bir meslek grubudur. Çatışma, savaş gibi olağanüstü durumlarda hemşirelerin başlıca rol ve sorumlulukları arasında olay anında acil yaşam desteği sağlamak, mağdurların ihtiyaç duyduğu uygun bakım gereksinimlerini belirlemek, hemşirelik bakım ve tedavisini standartlara göre uygulamak ve bireylerin günlük yaşam normallerine dönmelerini sağlamak yer almaktadır (2,23). Psikiyatri hemşireleri çocuğun bireysel ve kültürel özellikleri, savaş esnasında yaşadıkları, olayları algılama şekli, travmaları, aile dinamikleri hakkında ayrıntılı değerlendirme yapmalı, çocuğun ihtiyacına yönelik ruh sağlığını koruyucu veya tedavi edici girişimleri planlamalı, danışmanlık ve eğitim rollerini kullanarak kanıta dayalı çocuk, aile, okul ve toplum temelli müdahale programlarında aktif olarak yer almalıdır. Ayrıca ihmal ve istismara maruz kalan çocukları belirleyerek gerekli önlemleri almalı ve bildirimde bulunmalıdır (24,25). Hemşireler bireylerin ve toplumların yaşamlarını tamamen değiştiren savaş olaylarına ilişkin toplumda farkındalık oluşturulmasına katkı sağlamalı, toplumsal önyargı, ayrımcılık ve dışlanmayla mücadele etmelidir. Çocukların eğitimlerinin sürdürülmesi, çocuk işçiliği ve çocuk suçluluğunun önlenmesi için savunucu rolünü üstlenmelidir. Çocukların temel hak ve özgürlüklerine ulaşabilmelerinde bir danışman olarak görevlerini sürdürürken, araştırmacı rolü ile bu sürecin nasıl daha iyi hale getirilebileceğini yönelik araştırmalar yürütmelidir (21,24-26).

Sonuç

Dünya'nın pek çok yerinde ve Türkiye'de çocukların 21. yüzyıla yakışır bir şekilde sağlık, eğitim, sosyal, hukuksal alanlarda çağın gerektirdiği haklara sahip olmadıkları görülmektedir. Günümüzde dünyanın birçok ülkesinde çocuklar silahlı çatışmalarda kullanılmakta ve savaşlarda mağdur olmaktadır. Savaşa tanık olan, ailesini, arkadaşlarını, evlerini ve okullarını kaybeden, bilmedikleri başka ülkelere göç etmek zorunda kalan, işkence, ihmal ve istismar gibi birçok travmatik olaya maruz kalan milyonlarca çocuğun ruhsal derin izleri silmek, tüm toplumun sorumluluğundadır. Yaşanan travmanın olumsuz etkilerinin azaltılmasında etkin rol oynayan meslek gruplarından biri, hiç şüphesiz psikiyatri hemşireleridir. Psikiyatri hemşireleri diğer ruh sağlığı profesyonelleriyle birlikte gerek savaş ortamlarında gerekse savaş sonrası çocukların ruhsal tedavi ve rehabilitasyonunda aktif rol oynamalıdır.

Kaynaklar

- Gözübüyük, A. , Duras, E. , Dağ, H., & Arıca, V. (2015). Olağan üstü durumlarda çocuk sağlığı. *Journal of Clinical and Experimental Investigations*, 6(3), 324-330.
- Bebiş, H., & Özdemir, S. (2013). Savaş, terör ve hemşirelik. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 21(1), 57-68.
- Yurdakök, K. (2008). Savaş ve çocuk. *Türkiye Klinikleri J Pediatr Sci*, 4(6), 62-6.
- Özdemir, S. (2017). Effects of the warfare on children, health and hope. *Türkiye Klinikleri Journal of Nursing*, 9(4), 322-328.
- Çelik, N., & Özpınar, S. (2017). Children and health effects of war: Being a war child. *Cumhuriyet Medical Journal*, 39(4), 639-643.
- Erden, G., & Gürdil, G. (2009). Savaş yaşantılarının ardından çocuk ve ergenlerde gözlenen travma tepkileri ve psiko-sosyal yardım önerileri. *Türk Psikoloji Yazıları*, 12(24), 1-13.
- Güdücü Tüfekçi, F., & Elubeyo, E. (2020). *Adli boyutu ile çocuk göçü, savaş ve terör*. Polat S, editör. Çocukluk çağında sık karşılaşılan adli sorunlar ve hemşirelik yönetimi. Ankara: Türkiye Klinikleri; s. 8-12.

- Bilgin, R. (2014). Çatışma ve şiddet ortamında büyüyen çocuklar sorunu. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(1), 135-152.
- Derince, D. (2019). Suriyeli mülteci çocuklar özelinde: Savaş mağduru çocuklar ve çocuk sağlığı sorunları. *Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri ve Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 57-70.
- Tokuç, B. (2015). Bir olağandışı durum olarak silahlı çatışmalar ve çocuk sağlığı. *Türkiye Klinikleri J Public Health-Special Topics*, 1(2), 45-51.
- Oğuz, S., Tuysun, N., Polat, E., Akça, H., & Karacan, C. D. (2016). Savaş ve çocuk: Suriye iç savaşının sınırdan 750 km uzaktaki bir çocuk acil servisine etkisi. *J Pediatr Emerg Intensive Care Med*, 3, 135-9.
- Kızmaz, Z. *Çatışma, terör ve savaşın çocuklar üzerindeki etkisi*. Kızmaz Z, editör. Terör ve uyuşturucu madde şiddeti. Ankara: Hegem Yayınları; s. 1-18.
- Miller, K. E., & Rasmussen, A. (2010). War exposure, daily stressors, and mental health in conflict and post-conflict settings: Bridging the divide between trauma-focused and psychosocial frameworks. *Social Science & Medicine*, 70(1), 7-16.
- Bürgin, D., Anagnostopoulos, D., Board and Policy Division of ESCAP, Vitiello, B., Sukale, T., Schmid, M., & Fegert, J. M. (2022). Impact of war and forced displacement on children's mental health-multilevel, needs-oriented, and trauma-informed approaches. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 1-9.
- Catani, C. (2018). Mental health of children living in war zones: A risk and protection perspective. *World Psychiatry*, 17(1), 104-105.
- Karanfiloğlu, M. (2019). Savaş, kadın, çocuk ve göç üzerine: Suriye Örneği. *Muhakeme Dergisi*, 2(1), 99-124.
- Betancourt, T. S., & Khan, K. T. (2008). The mental health of children affected by armed conflict: Protective processes and pathways to resilience. *International Review of Psychiatry*, 20(3), 317-328.
- Diab, S. Y., Palosaari, E., & Punamäki, R. L. (2018). Society, individual, family, and school factors contributing to child mental health in war: The ecological-theory perspective. *Child Abuse & Neglect*, 84, 205-216.
- Newnham, E. A., Kashyap, S., Tearne, J., & Fazel, M. (2018). *Child mental health in the context of war: An overview of risk factors and interventions for refugee and war-affected youth*. In: Morina N, Nickerson A, (eds). Mental health of refugee and conflict-affected populations. Springer; p. 37-63.
- Hodes, M., Anagnostopoulos, D., & Skokauskas, N. (2018). Challenges and opportunities in refugee mental health: Clinical, service, and research considerations. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 27, 385-388.
- Bosqui, T. J., & Marshoud, B. (2018). Mechanisms of change for interventions aimed at improving the wellbeing, mental health and resilience of children and adolescents affected by war and armed conflict: A systematic review of reviews. *Conflict and Health*, 12(1), 1-17.
- Erucar, S., Huemer, J., & Vostanis, P. (2018). How should child mental health services respond to the refugee crisis? *Child and Adolescent Mental Health*, 23(4), 303-312.
- Gedük, E. A., & Türkoğlu, D. (2019). Savaş ve terörün hemşirelik hizmetlerine etkisi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 22(3), 205-210.
- Kapısız, Ö., Karaca, S. (2018). Erken çocukluk döneminde görülen davranışsal sorunlar ve psikiyatri hemşiresinin rolü. *JAREN*, 4(2), 112-119.
- Sümengen, A. A., Haylı, Ç. M., & Ocakçı, A. F. (2019). Göçün etkilediği çocukların yaşadığı sağlık sorunlarına yönelik uygulamalar ve hemşirenin rolü. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 35(1), 21-27.
- Kılınç, G. (2017). Toplumsal travmatik olaylar ve aile ruh sağlığı. *Türkiye Klinikleri J Psikiyatr Nurs-Special Topics*, 3(2), 182-8.

GENÇ YAŞTA ANNE OLMANIN AVANTAJI, DEZAVANTAJI, VE ÇOCUK ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

ADVANTAGE, DISADVANTAGES, AND EFFECTS ON THE CHILD OF BEING A YOUNG MOTHER

Yucel Inan

Department of Computer Engineering, Near East University, Nicosia, TRNC, Mersin 10 Turkey

ÖZET

Bu makale, Genç yaşında, anne olmanın zorluğunu, yitirimini, annenin ve babanın, çocuklar üzerindeki etkileri ve karşılaşılan sıkıntılar ele alınarak, açıklanılmaya çalışılmıştır. Bebeğin istenilerek ve planlayarak doğumu, çocuk için gelişimi çok önemli, istenmek ve kabul edilmektir. Annenin bebeği istemekle ilgili düşünceleri, bebeğin yaşamını önemli ölçüde etkiler. Çünkü karşılaşılabilecek tüm sıkıntılar ve zorluklarda, bebeği sağlıklı, huzurlu büyütüp topluma, dünyaya, kaliteli, iyi bir insan yetiştirmeyi amaçlar.

Anahtar Kelimeler: *Anne, Baba, Çocuk,,Çevre, Eğitim,*

SUMMARY

This article has been tried to be explained by considering the difficulties of being a mother at a young age, the opportunities she lost for the future, the effects of mother and father on children and the difficulties encountered. The birth of the baby by will and planning, its development is very important for the child, it is wanted and accepted. The mother's thoughts about wanting the baby have a significant impact on the baby's life. Because it aims to raise the baby in a healthy and peaceful manner in all the troubles and difficulties that may be encountered, and to raise a good, quality human being for the society, the world.

Keywords: *Mother, Father, Child, Environment, Education,*

1 Giriş

Annelik insan neslinin devamını sağlayan, Yüce Yaradan tarafından anneye verilen en güzel bir nimettir. Annelerin bir bebeği dünyaya getirme sürecinde, çektiği sıkıntı, zorluk, fedakarlık, yani annelik ağır bir yüke tahammül etmektir. Anneliğin, meşakkati bir bebeği, dünyaya getirmek ve büyütmeyle bitmiyor. Anne bir evladı kaç yaşında olursa olsun, evladını hala bir bebek gibi görüp, koruyup kollamaya devam eder, Annelik, aile olmak kutsal bir değerdir. Eğitim ailede başlar ve ilk öğretmen annedir. Güçlü aile yapısı içerisinde geleceğin çocukları en güzel şekilde, anneler eğitmektedir. Annelik çok önemlidir, Yaradan annelere ayrı bir değer ve önemli görevler vermiştir. Nesillerin doğru düzgün yetiştirilmesinde, annelerin görevi büyüktür[1]. Bilimsel yönde, anne olmak için en uygun zaman, 20-30 yaş aralığı olarak belirtilmiştir[2]. Fakat geçmiş yıllarda annelik, genelde daha erken yaşlarda oluyordu. Çünkü kız çocukları rızası alınmadan, fiziksel şiddet, güç kullanılarak zorla evlendiriliyorlardı. Örneğin kendi annem, ilkokulu bitirmeden başlık parasına ve ona sorulmadan duygusal güç, fiziksel şiddet onu kontrol altında tutularak evlendirildi. Evlenmemek için mücadele de onca direnmeye, ağlama, hayıflanmaya rağmen çok yalnız kalmış ve bu durumla baş edemediğini üzümlere bu durumun onun isteği doğrultusunda gerçekleşmediğini anlatır. 15 yaşında beni dünyaya getirdi, Evliliğin daha ne olduğunu algılayamadan, üstüne bebek sahibi olduğunda, ona nasıl annelik yapabileceğini bilemeden. Ayrıca, büyüklerin karşısında bebeği kucağına almak, sevmek çok ayıp ve büyük saygısızlıktı. Çocuk gelin ve anne, bebeğine, kendine veya çevresine ne kadar yararlı olabilirdi. Çocukluğumuzda yaşadıklarımız, ruhumuzda da belki bedenimizde, derin izler bıraktı. Genç anne ne tecrübeler yaşadı ki, çocuğuna, eşine çevresine ne verebilir ne katabilir. Erken yaşta anne olmanın zorluğu, sıkıntıları, yüreğinde oluşturduğu üzüntüleri, hayal kırıklıklarını, nasıl yaralarını sarabilecekti. Bunun için

devlet, toplumun bu kanayan yarasına sahip çıkmalı, önlemler almalıdır. Bu araştırma, genç yaşta anne olmanın avantajı, dezavantajı anne, çocuk üzerindeki etkileri açıklanılmaya çalışıldı.

2 Anneliğin Önemi

Annelik kahramanlıktır. Anne çocuğuna ilk sevgi verenidir. Anne sıcaklığı, çocuğu sarıp sarmalar, onun kollarında sıcaklığında, çocuk kendini emniyetli, dünyanın güvenilir bir yer olduğunu hisseder, anne ile güçlü bir bağ kurabilirse, gelecekteki yaşamında, kendine daha çok güvenir, daha atılgan olur ve insanlardan kötülük geleceğini düşünmez, girişken, sosyal ve onu daha iyimser yapar. Çocuklar sahip oldukları ile yetinmez ve değiştirmeye çalışabilir. Bu nedenle anneler, sevgiyi çocuklarına doya, doya vermelidir. Belki çok sevgi çocuğu şımartabilir düşüncesi oluşabilir, fakat anne, çocuğa ne kadar sevgi verirse çocuk okadar alır. Annelik çocuğun karakterini iyi veya kötü olduğu yönde, hayatın geçekleri ile tüm çocuklar içerisinde onun tek bir tane olduğunu değil, tüm çocukların saygıyı, sevgiyi hak ettiğini ve onunda, onlardan biri olduğunu, ayrıca Çocuğa hep almayı değil, vermeyi paylaşması gerektiğini de anlatmalı öğretmelidir. Annelik moral, rehber, rol model, ve ahlaki bir rehber olan anneliğin doğru bir annelik olur. Babanın da, çocuğun dış dünyayı keşfetmesi için vazgeçilmez bir önemi vardır. Baba eve ekmek getiren biri olarak düşünülmemeli, baba çocuğun iç dünyasının şekillenmesinde birinci faktördür[3].

2.1 Anne ve Babanın Çocuk üzerindeki olumlama etkisi

Anne, baba ile kuvvetli bir duygu oluşursa çocuk onu unutmaz, onlarla yaşanan anlar bir hatıraya dönüşür. Sevinçli mutlu bir duygu yaşarsa, çocuk onu kolay kolay unutmaz. Kederli, travmatik şeyleri de unutmaz, çünkü anlar hatıraya dönüşür. Anne ve baba, geçmişte ne kadar çok tecrübe, hatıra biriktirmişse, deneyimleri olmuşsa, çocuklar o kadar kazançlıdır. Çünkü yaşadıkları deneyimler acı, ıstıraplı, keder dolu hatıraları, yaşadığı her şeyi iyi yorumlayıp, gerekli olan bilgiyi, tecrübe ederek, hayattan ders çıkararak, isyan etmek yerine, sorunlar için çözüm üretmeyi, hayatına doğru yön vermeyi, iyi bilir. Böyle bir baba evi koruyan, eksiklikleri karşılayan, bir rol modelidir. Çocuğa hayatın zorlukları karşısında, yılmamayı, mücadele etmeyi öğretir. Çocuklar büyük hatalar yapmıyorsa kontrolcü, baskıcı bir anne, baba çocuğu bıktırır, kendinden uzaklaştırır. Çocukları biraz rahat bırakmak, bakın: büyük hatalar içerisinde değilse, bırakın ki hayatı, deneyerek, yanılarak öğrensinler. Çocuklara koşulsuz bir sevgi ile yanlarında olmak ve onların her ne halde olurlarsa olsunlar, onları seveceğinizi bilmeleri önemlidir. Anne baba, çocuğun hayatını, nasıl şekil alacağına baskıcı, dayatma çocuğu sıkabilir. Onların görevi, çocuğun yeteneğini, içindeki cevheri keşfedip, onun kabiliyetini ne yönde ise ona izin vermek, ona yol açmak, destek vermek, ilgisi, yeteneği doğrultusunda ilerlemesi için yardımcı olmaktır.

2.2 Anne ve Babanın Çocuk üzerindeki olumsuz etkisi üzerinde değerlendirme

Çocuğa hayatı ile ilgili tercihlerinde ona imkan sunmak, karar verebilmeli, fakat her işi çocuğun yerine yapıldığında çocuklarını pasif ve pısrık yetişmesine sebep olmaktadır. Sonra anne ve baba kendilerini suçluluk duygusuyla sakatlıyorlar. Eğer yeterince çocuğa şefkat ve koşulsuz bir sevgi verebilirse, onun ihtiyaç duyduğu anda yanında ise, anne ve baba görevini yerine getirmiş olur. Anne baba çocuğu istediği gibi şekillendiremez, çünkü her insan bir genetik koda sahiptir. Kardeşler bile tamamen birbirinden farklı olabiliyor. Her şeyi anne babanın belirleyebileceğini sanması, ciddi bir kontrol yansıtmasıdır. Böyle bir durumdan uzak durmak gerekir. Çocuk kuvvetli bir öfke duygusu uyandırır sak, anne ve baba, nerede hata yaptığını sorgulamalı. Çünkü çocukları pohpohlayıp büyütme ciddi bir sorun olmakta , belki bir gün hayatın gerçekleri ile yüzleşmesi, sert bir duvara çarpıp tuzla buz eder. Anne babalar çocuklarını umursamaz ve bazen çok acımasız. Çocuklarının itaatkar, onların istediği gibi bir şekilde olmalarını istiyorlar. Anne babanın dayatması çocuk içinde direnç gösterip, anne babaya düşmanlık besliyor. Kin, nefret, düşmanlık çocuk ve ebeveyn arasında büyük zarar verir. Çünkü bu duygular, insan içerisinde bir yara gibi büyür. Çocuklar için bunu anlamak çok zordur.

3. Erken yaşta Anne olmak

Tecrübe deneyim, olumsuz bir duruma maruz kalmak ve bundan dolayı ders almış ve buna hazırlıklı olmaktır. Hayatta yaşadığımız acı tecrübelerle hakim olup, sağlıklı yorumlanırsa, geleceğimize, ışık tutar.

Bebekken yürüme, defalarca düşerek, tat almayı, konuşmayı, deneyip yanılarak öğrendik. Hayatımıza yön verecek bilgiler, unsurları, ilkeleri, dersler çıkararak, hayatımıza uygularız. Tecrübeye en önemli amaç, ders almaktır. Canımızı sıkan, sorunlarla karşılaştığımızda, isyan etmek yerine, çözüm odaklı olup, deneyip, sınavı, ondan öğrenilen bilgi, daha sonraki karşılaşılan olumlu veya olumsuz bilgilere yardımcı olur. İnsanın gelişimi tecrübeye dayalı, hayattan yaşam dersleri çıkararak öğrenilir[4]. Bu nedenle genç yaşta anne olan bir kız çocuğu deneyimleri, hayat tecrübeleri henüz kazanmadığı için ve daha olgunlaşma sürecini tamamlamadığı, bu bakımdan bebeğine ne verebilir, çevresine ne katabilir. Yaşamla mücadelesine, birde bebeğini de sürüklemek zorunda kalacaktır. Anne geleceğe dair yapması gerektiren unsurları, ertelemek zorunda kalmıştır. Henüz eğitimini tamamlamamış, ekonomik bağımsızlığını da elde edememiştir. Bununla birlikte, evlilikte henüz çiftler birbirlerine, tam alışmadan, kimlikleri tam oturmadan, birdenbire annenin kendini, annelik içerisinde görmek zorunda kalmasına neden olur. Bu süreç belki olumlu karşılanır veya olumsuz yoğun, çatışmalara sebep olur, çünkü her şey karmakarıştır. Geçmiş yıllarda anne olmak, evlilik genelde erken yaşlarda yapılıyordu. Günümüzde anne olmayı isteme yaşı, kadınların eğitim, sosyal ve ekonomik, iş hayatı, güç elde etmesiyle 30 yaşlarında anne olmayı düşünmektedir.

3.1 Annenin bebek sahibi olma isteğinin Önemi

Annenin, bir bebek sahibi olma isteği, aklında, fikrinde olduğu an, bu bebeğin doğma zamanıdır. Çünkü annenin bir bebek sahibi olma isteği düşünceleri, fikirleri bebeğin güvenli, rahat bir şekilde büyümesini, bu bebeğin gelecekteki yaşamını, büyük ölçüde etkiler. Annenin bebeğinin istemesi, onu hayatına kabul etmesi, çocuk için çok önemlidir. Bundan dolayı, anne baba, karşılaştığı olumsuz durumlar şartlar karşısında, tüm güçlükler zorluklara karşın, bebeği mutlu ve güvenli bir şekilde yetiştirmek için çabalar, mücadele ederler. İyi, merhametli, topluma, insanlığa faydalı bir çocuk yetiştirmek için ilk önce arzu ettiğiniz an, bebek sahibi olmak, onu mutlu bir ortamda güvenli, onun hayatını sağlam temellere oturtmak gerekir[5].

4. Çocuk üzerindeki Çevresel etkiler

Hayata 0' dan başlayan, bir anne baba ortamından uzak büyümüş çocuklar, karşılaştıkları tüm engellerde, ayakta durmanın zorluğu içerisindedir. Bir şeyin sahibi varsa değerlidir. Annelik kutsaldır, değerlidir. Fakat sadece kendi evlatlarına anne olan, başka annelerin evlatlarının, başarısını kıskanan, narsist kişilik sahibi anneler de var. Başka çocukları ya başarısını, ya güzelliğini, ayakta duruşunu, kıskanır hased eder. Küçümser aşağılar, eğer okul durumunda zayıf ise, küçümser, kendi çocuğunu, daha üstün olduğunu, onlarla kıyaslar. Oysa çocuğun eğitim alırken bulunduğu koşullar, yaşam şartları, konu eksikliğini göz önünde bulundurmaz. O hep küçümser, daha da hayatla mücadelesinde düşün, yerlerde sürünsün, onun çektiği acılarla gözyaşını görerek, çabalamasını seyrederek, elinden tutup ona destek vermek yerine, onun acı çekmesi ile beslenen anneler var. Böyle anneler arasında, yaşayabilmek, kendini kabullendirebilmek için çocuğun yaşama mücadelesi, onların ayakları altında ezilmek zorunda kalan, ciddi yaralarla büyüyen çocukların, başka şansı olmadığı, yaşamak için suça veya suça itilmekte. Bencil narsist, sadece kötülükle beslenen, konunun öncesine bakmadan, sadece negatife odaklı, anlamadan bilmeden yargılayıcı, sadece kendi çocuğuna sonsuz sevgiye sahip, kendi ortamını temiz tutup çevreyi zehirleyen anneler de var. Zehirli, bencil annelerin, herhangi bir insanı, çocuğu, hor görüp, küçümsediğin de, bir düşün ki, o çocuklar, senin sahip olduğun imkanlarla bu dünyaya gelmedi, büyümedi, öğrenemedi.

Sonuç

Bu makale de, genç yaşta anne olmanın avantajı dezavantajı ve anne, çocuk üzerindeki etkileri üzerinde duruldu. Erken yaşta anne olmanın, henüz gelişimini, eğitimini tamamlamadığı, deneyim, tecrübe edinmediği ve bir meslek sahibi olmadığından, kendi ve çocuğunun hayatına yön verecek fırsatları tehlikeye atmaktadır. İsteyerek anne olmanın avantajı, çocuğun kişilik yapısını, hayata ve olaylara karşın, bakış açısını, sahip olduğu, olanak ve güçleri çocuğa sağlayabileceği manevi güçler, olumlu değerler ve birliktelik duygusu, çocuğun hayatta güçlü hissetmesine ve sorunlarla başa çıkmasını kolaylaştırır. Annelik kavramı, sadece kendi çocuğuna anne olmak değil, toplumun geleceği olan, kendine yeterli olamayan, korunmaya muhtaç, çocukların bakımı, ona sevgi ve şefkatle davranması, özel bir önem taşır. Ellerinden geldiğince, çocuğa yönelik, bakım, korunma, barınma, yardımları, çocuğu maddi, manevi gereksinimlerini karşılamak da

annelerin kazandıracığı değer, düzenliliği ile çocuğun ruh sağlığını ve kişiliğini önemli yönden etkileyen faktördür.

REFARANSLAR

- Annelik Rolü üzerine: Kadının Annelik kimliği üzerinden tahakküm altına alınması Karaman E,D, Doğan N,B, 2019, Gender & History 6(EGİFDER):1475-1495
- Modernleşme sürecinde Aile: Değişen annelik ve bablık Bayer Ali, 2020, Tevilat Dergisi 1/1 (2020)
- Hatıraların evi: Günümüzde aile, Sayar K, 2022 Kapı Yayınları.
- Annelik rolü ve ebeveynlik davranışı ilişkisinin değerlendirilmesi Koç Ö, Özkan H, Bekmezci H, 2016 İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hast. Dergisi 2016; 6(2):143-150
- Günümüz Toplumlarında Anneliğin Değişen Biçimlerini Sosyal Medya Kullanıcıları Üzerinden Değerlendirmek Aktaş G, 2019 Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, - 36(2), 253-271

ROMANLAR VE EĞİTİM ROMANS AND EDUCATION

Tülay Tekin Yılmaz

Trakya Üniversitesi, Roman Dili ve Kültürü Araştırmaları Enstitüsü, Edirne, Türkiye
Orcid no: 0000-0002-9828-1730

ÖZET

Tüm dünyada Romanlarla ilgili yapılan çalışmalarda bu topluluğun yoksulluk, toplumsal dışlanmışlık ve insan haklarından yeterince yararlanamamak gibi bir dizi sorunla baş etmek zorunda kaldıklarını görmekteyiz. Ayrıca barınma, iş bulma, düzenli gelir elde etme gibi imkânlardan yeterince faydalanamamaları; özellikle ergenlik dönemiyle birlikte okulu bırakma ve erken yaşlarda evlenme eğiliminin gençler arasında yaygın olması gibi meseleler de birçok araştırma tarafından ortaya konmuş diğer konulardır. Bu çalışmada ise, Roman çocukların ve gençlerin genel olarak okul başarılarının ve uzun vadede eğitime katılım oranlarının düşük olmasının nedenlerini anlamaya ve çözümlenmeye yönelik teorik bir çerçeve çizilmesi amaçlanmaktadır. Genel olarak Romanların sorunlarının sayının çokluğu ve farklı alanlara yayılmış olması söz konusu toplulukla ilgili yapılacak olan çalışmalarda multidisipliner bir yaklaşım içerisinde olunmasını zorunlu hale getirmektedir. Bu nedenle eldeki bu çalışmada sosyolojik bir perspektif içerisinde kalınarak psikoloji ve eğitim alanlarının kavramlarından faydalanılmış; Roman öğrencilerin eğitim hayatını olumsuz yönde etkileyen toplumsal, ekonomik ve kültürel değişkenlere ek olarak kendilik algılarında bozulmalara neden olan yüklem biçimleri ve öğrenilmiş çaresizlik psikolojisi üzerinde durulmuştur. Böylece toplumsal süreçlerin bilişsel yapılarımızı şekillendiriyor olduğu gerçeğinden hareketle bireysel ve psikolojik bir durum olarak ele alınan öğrenilmiş çaresizlik teorisinin toplumsal kökenlerine dikkat çekilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Romanlar, Eğitim, Öğrenilmiş Çaresizlik

ABSTRACT

In studies on Roma all over the world, we see that this community has to deal with a series of problems such as poverty, social exclusion and not being able to benefit from human rights adequately. In addition, they are not able to take advantage of opportunities such as accommodation, employment, regular income; Issues such as the tendency to drop out of school and marry at an early age are common among young people, especially with the adolescence period, are other issues that have been revealed by many studies. In this study, it is aimed to draw a theoretical framework to understand and analyze the reasons for the low school success and long-term participation rates of Roma children and youth in education. In general, the large number of problems of the Roma and their spread to different areas necessitate a multidisciplinary approach in the studies to be carried out about the community in question. For this reason, in this study, the concepts of psychology and education have been utilized by staying within a sociological perspective; In addition to the social, economic and cultural variables that negatively affect the educational life of Romani students, attribution styles that cause deterioration in their self-perceptions and the psychology of learned helplessness are emphasized. Thus, the social origins of the theory of learned helplessness, which is considered as an individual and psychological state, have been drawn attention to the fact that social processes shape our cognitive structures.

Keywords: Romans, Education, Learned Helplessness

WORLD CHILDREN CONFERENCE-III

Özay Günsel Children University
Near East University
University of Kyrenia

İŞ HUKUKUNDA ÇOCUKLARIN ÇALIŞTIRILMASINA İLİŞKİN YASAK VE SINIRLAMALAR PROHIBITIONS AND LIMITATIONS ON EMPLOYMENT OF CHILDREN IN LABOUR LAW

Ebru Erener Yılmaz

*Ar. Gör., Yalova Üniversitesi Hukuk Fakültesi İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Anabilim Dalı, Yalova, Türkiye
ORCID 0000-0002-9077-9710*

ÖZET

Çocukların çalıştırılması ve çocuk işçiliği, günümüzde halen bir sorun olarak varlığını sürdürmektedir. Çocuk işçiliği sorununun nedenleri arasında ise ülke mevzuatlarındaki eksiklikler ve mevcut hükümlerin etkin bir şekilde uygulanamaması yer almaktadır. Uluslararası ve ulusal düzenlemelere bakıldığında çocukların çalıştırılmasının tamamen yasaklanmadığı; yalnızca bazı sınırlama ve şartlara tabi tutulduğu görülmektedir. Zira yasak olan çocukların çalışması değil, çocuk işçiliğidir. Diğer bir ifadeyle yasak olan, çocuğa fiziksel, sosyal ya da ruhsal açıdan tehlikeli veya zararlı olan yahut asgari çalışma yaşının altındaki çalışmalardır. Hukukumuzda çocukların çalıştırılma yasakları ile ilgili düzenlemelere bakıldığında ilk olarak Anayasada çocukların korunmasını sağlayacak temel bazı ilkeler yer almaktadır. Çocukların çalıştırılmasına ilişkin yasaklayıcı ve sınırlayıcı kanun hükümleri ise 4857 sayılı İş Kanunu, 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu ile 854 sayılı Deniz İş Kanununda yer almaktadır. Çalışmamızda, 4857 sayılı İş Kanunu hükümleri esas olmak üzere, mevzuatımızda yer alan çocukların çalıştırılmasına ilişkin yasak ve sınırlamalar incelenecek; mevcut düzenlemelerin çocukların korunmasına yeterince hizmet edip etmediği değerlendirilecektir.

Anahtar kelimeler: Çocuk işçiliği, çocukların çalıştırılması, çocuk işçilerin korunması.

ABSTRACT

Child labour remains a problem today. The lack of legislation and the ineffective implementation of the legislation are amongst the reasons for the child labour problem. Considering the international and national regulations, it is not completely prohibited to employ children; there are certain limitations and conditions. It is not child work that is prohibited, but child labour. In other words, works those are physically, socially or mentally dangerous or harmful to the child or below the minimum working age are prohibited. In the Turkish Law there are some basic principles that will ensure the protection of children are stated in the Turkish Constitution. There are also prohibitive and restrictive provisions about employment of children in the Labour Law No. 4857, the Public Health Law No. 1593 and the Maritime Labour Law No. 854. In this study, the prohibitions and limitations regarding the employment of children in our legislation will be examined, based on the provisions of the Labour Law No. 4857. It will be evaluated whether the existing regulations adequately serve the protection of children.

Keywords: Child labour, child work, protection of child workers.

CİNSEL İSTİSMAR MAĞDURU ÇOCUKLA ADLİ GÖRÜŞME SÜRECİ VE PSİKİYATRİ HEMŞİRESİNİN ROLLERİ

FORENSIC INTERVIEW PROCESS WITH THE CHILD VICTIM OF SEXUAL ABUSE AND THE ROLES OF THE PSYCHIATRIC NURSE

Nursen GÖKTAŞ

*Adli Görüşmeci, Çocuk İzlem Merkezi, Mehmet Akif ERSOY Devlet Hastanesi, Çanakkale, Türkiye.
ORCID No: 0000-0002-4859-9871*

Dilek AVCI

*Doç. Dr., Sağlık Bilimleri Fakültesi, Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, Balıkesir, Türkiye.
ORCID No: 0000-0002-8721-441X*

ÖZET

Tüm dünyada artmakta olan çocuk istismarı, biyopsikososyal sorunlara yol açan ve etkileri yaşam boyu devam eden travmatik bir olaydır. Evrensel bir ahlak sorunu ve insan hakları ihlali olarak karşımıza çıkan cinsel istismar suçu, mağdur çocuğun hayatını tümüyle etkileyecek adli ve tıbbi bir süreç meydana getirmektedir. Bu süreçte çocuğun adalet sistemi içerisinde adli işlemlerden geçirilirken, defalarca ve sıklıkla uzman olmayan kişiler tarafından örselenmesine hatta ikincil travma yaşamasına sebep olan uygulamaların ortadan kaldırılması ve kurumlar arasındaki eşgüdümün sağlanması amacıyla çocuğun üstün yararını gözeterek çocuk izlem merkezleri kurulmuştur. Ülkemizde ilk kez 18.10.2010 tarihinde Ankara’da pilot uygulama olarak faaliyete geçen çocuk izlem merkezlerinin 04.10.2012 tarihli Başbakanlık Genelgesi ile ülke genelinde yaygınlaştırılması kararı alınmıştır. Bu merkezlerde 0-18 yaş grubunda cinsel istismara uğradığı düşünülen çocuklarla yapılan adli görüşmede hem olayın hukuki sürecinin aydınlatılması sağlanmakta hem de mağdur çocuğun yaşadığı travmatik olayı tek seferde uzman kişiye anlatması sayesinde çocuğun ikincil örselenmesinin önüne geçilmektedir. Ayrıca adli, tıbbi, psikososyal işlemlerin tek merkezde yürütülmesi ile çocukta kaygı yaratabilecek bu süreç uzman kişilerce aynı gün içerisinde tamamlanmaktadır. Yapılan yaygınlaştırma çalışmaları sonucu Türkiye’de 57 ilde bulunan 60 çocuk izlem merkezinde cinsel istismar mağduru çocuklara adli, tıbbi ve psikiyatrik hizmetler aynı anda sunulmaktadır. Ülkemizde “Çocukla Adli Görüşmeci Sertifikalı Eğitim Programı”nı başarıyla bitiren uzman psikiyatri hemşiresi, psikolog, sosyal çalışmacı ve çocuk gelişimci gibi multidisipliner meslek üyeleri “Adli Görüşmeci” unvanı ile çocuk izlem merkezlerinde görev almaktadırlar. Çocuk izlem merkezlerinde adli görüşmeci sıfatı ile çalışan uzman psikiyatri hemşireleri iletişim ve koordinatörlük, danışmanlık, eğitici, savunucu ve rahatlatıcı gibi rollerini aktif olarak uygulamaktadırlar.

Anahtar Kelimeler: Adli görüşme, cinsel istismar, çocuk izlem merkezi, psikiyatri hemşiresi

ABSTRACT

Child abuse, which is increasing all over the world, is a traumatic event that causes biopsychosocial problems and whose effects continue throughout life. The crime of sexual abuse, which is a universal moral problem and violation of human rights, creates a judicial and medical process that will completely affect the life of the child victim. In this process, child advocacy centers were established to protect the best interests of the child, in order to eliminate the practices that cause the child to be abused and even secondary trauma repeatedly and often by non-experts, while undergoing judicial proceedings within the justice system, and to ensure coordination between institutions. With the Prime Minister Circular dated 04.10.2012, it was decided to expand the child advocacy centers, which were put into operation as a pilot application in Ankara for the first time in our country on 18.10.2010, throughout the country. In these centers, the legal process of the incident is clarified in the forensic interview with children in the 0-18 age group who are thought to have

suffered sexual abuse, and secondary traumatization of the child is prevented by telling the traumatic event experienced by the victim child to an expert at once. In addition, this process, which may cause anxiety in the child, is completed on the same day by experts, as forensic, medical and psychosocial processes are carried out in a single center. As a result of the dissemination efforts, forensic, medical and psychiatric services are provided simultaneously to children who are victims of sexual abuse in 60 child advocacy centers located in 57 provinces in Turkey. In our country, multidisciplinary professional members such as specialist psychiatric nurse, psychologist, social worker and child development who have successfully completed the "Child Forensic Interviewer Certified Training Program" work in child advocacy centers with the title of "Forensic Interviewer". Specialist psychiatric nurses working as forensic interviewers in child advocacy centers actively practice their roles such as communication and coordinator, consultancy, trainer, advocate and comforter.

Keywords: Forensic interview, sexual abuse, child advocacy center, psychiatric nurse

Giriş

Dünyanın bütün ülkelerinde çocuk haklarının ağır bir ihlali olarak karşımıza çıkan cinsel istismar suçu, evrensel bir gerçekliktir (1,2). Dünya Sağlık Örgütü her 5 kadından ve her 13 erkekten birinin 0–17 yaş arasında cinsel istismara uğradığını bildirmekte olup, çocuklara kötü muameleyi çok sektörlü bir yaklaşım ile başlamadan önlemenin mümkün olduğunu vurgulamaktadır (3). Ülkemizde sağlık bakanlığı, aile ve sosyal hizmetler bakanlığı, adalet bakanlığı, milli eğitim bakanlığı, diyanet işleri başkanlığı ve kolluk kuvvetleri gibi birçok kurum cinsel istismarı önleme çalışmaları yürütmektedir. Cinsel istismar şüphesi oluşmuş çocukların ikincil örselenmesini önlemeye yönelik oluşturulmuş çocuk izlem merkezlerinde ise birçok paydaş kurum sağlık bakanlığı koordinatörlüğünde ortak amaç doğrultusunda hareket etmektedir (4). Cinsel istismar şüphesi oluşmuş çocuklar öncelikle sivil kolluk kuvvetleri eşliğinde çocuk izlem merkezlerine getirilmekte, sürecin gerektireceği adli, tıbbi ve psikososyal müdahaleler aynı çatı altında en az prosedür ve en kısa sürede gerçekleştirilmektedir. Adli görüşme sürecinin çocukların içinde bulunduğu gelişimsel dönem ve bireysel özellikleri göz önünde bulundurularak alanında uzman kişiler tarafından çocuğa özgü adli görüşme teknikleri ile yürütülmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda çocukla yapılan adli görüşmeler için birçok ülkede standardizasyon sağlanmaya çalışılmaktadır (5). Amerikan Çocuk İstismarı Meslek Birliği (American Professional Society on the Abuse of Children, APSAC) çocuk savunuculuk merkezlerinde görev yapan adli görüşmecilerin çeşitli disiplinlerden/egitim geçmişlerinden gelmekte olduğunu ve disiplinlerarası hedefler farklılık gösterse de benzer beceri ve tekniklerin kullanıldığını belirtmektedir (6). Ülkemizde ise çocuk izlem merkezlerinde uzman psikiyatri hemşiresi, sosyal çalışmacı, psikolog ve çocuk gelişimci gibi çocuğun cinsel istismarı ile ilgili bilgi birikimi ve mesleki yaklaşımları olan multidisipliner meslek üyeleri katıldıkları eğitim programını başarıyla tamamladıktan sonra "Adli Görüşmeci" unvanıyla görev yapmaktadır (7). Çocuk izlem merkezlerinde "Adli Görüşmeci" unvanıyla görev yapan uzman psikiyatri hemşireleri sorun çözme, iletişim, gözlem, görüşme becerilerini kullanarak ve birçok rolünü gerçekleştirerek cinsel istismar mağduru çocuğun adli süreçten geçerken örselenmemesi için çocuk dostu bir yaklaşım sergilemektedir (8).

Çocuğun Cinsel İstismarı

Çocuk Hakları Sözleşmesinde daha erken yaşta reşit olma durumu hariç on sekiz yaşına kadar her insanın çocuk sayılacağı belirtilmektedir. Yine benzer şekilde ülkemizin ceza hukukunda çocuk, başka suretle ergin olsa bile "henüz 18 yaşını doldurmamış kişi" olarak tanımlanmaktadır (9,10). Bu doğrultuda Dünya Sağlık Örgütü çocuğa kötü muameleyi, 18 yaşından küçük çocukların maruz kaldığı istismar ve ihmal şeklinde tanımlamaktadır (3). İhmal kelimesi gereken önemin verilmemesi, ilgi, yakınlık gösterilmemesi anlamına gelirken, istismar birinin iyi niyetini kötüye kullanma ve sömürme olarak tanımlanmaktadır. İstismar fiziksel, duygusal, ekonomik ve cinsel olarak uygulanabilmektedir (3,6). Cinsel istismar çocuğun tam olarak kavrayamadığı, bilgilendirilmiş rıza gösteremeyeceği veya çocuğun gelişimsel olarak hazır olmadığı veya toplumun yasalarını yahut sosyal tabularını ihlal eden cinsel aktiviteye katılması olarak tanımlanmaktadır. Çocuklar yetişkinler tarafından cinsel istismara uğrayabileceği gibi yaşları veya gelişim evreleri nedeniyle sorumluluk, güven veya güç sahibi olan diğer çocuklar tarafından da cinsel istismara uğrayabilmektedir (3). Cinsel istismar fiziksel temas ile olabileceği gibi temassız da olabilmektedir (11). İstismarcılar erkek olabildiği gibi kadınlar da olabilmektedir. Bu insanlık suçunu işleyen kişinin özellikleri farklılık gösterse de çocuğun cinsel istismarında dikkat edilmesi gereken en önemli unsur mağdur çocuktur. Cinsel istismar

çocuğun ruhunda yarattığı derin hasarlar ile çocuğun ruh ve beden sağlığını bozan, erişkinlik dönemini olumsuz etkileyen, sağlıklı ve üretken bir yaşam sürme yeteneğinden mahrum bırakan, hatta ölüm riskini arttıran tahribata neden olmaktadır (2,3,12).

Dünyada ve Ülkemizde Çocuğun Cinsel İstismarı

Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu'nun (UNICEF) 2017 yılı verilerine göre 15 yaşından önce cinsel istismara maruz kalan çocuk sayısı düşük ve orta gelirli 38 ülkede yaklaşık 17 milyon iken, 28 Avrupa ülkesinde 2.5 milyon kadardır. Ayrıca 15 ila 19 yaşları arasında cinsel istismara uğramış ergen kız sayısı yaklaşık 15 milyon olup, istismar mağduru ergen kızların 9 milyonu son bir yılda mağdur olmuştur (11) Dünya Sağlık Örgütü ise kadınların %20'sinin, erkeklerin %8'inin çocukluk döneminde cinsel istismara maruz kaldığını bildirmektedir. Ayrıca dünyada her yıl 15 yaş altındaki 31000 çocuğun istismar nedeniyle yaşamını yitirdiği belirtilmektedir (3).

Ülkemizde UNICEF (2010) tarafından yapılan çocuk istismarı ve aile içi şiddet konulu araştırmasına göre 7-18 yaş grubu çocuklarda duygusal istismarın %51, fiziksel istismarın %43 ve cinsel istismarın %3 oranında görüldüğü saptanmıştır (13). Ülkemizde çocukluk çağında istismar ve ihmal olaylarının yaygınlığına ilişkin toplumsal tarama çalışmalarının sayısı istendik düzeyde değilse de çocuk izlem merkezlerinin kurulması ile cinsel istismar vakalarının yaygınlığına yönelik taramalar bakanlık denetiminde aylık olarak düzenli bir şekilde yürütülmektedir. Çocuk izlem merkezlerinin sayısının artması ve uygulamada standardizasyonun sağlanması sayesinde istatistiksel çalışmaların daha anlamlı sonuçlar vereceği düşünülmektedir (7,8,14).

Cinsel İstismar Mağduru Çocukla Adli Görüşme

Çocuğun cinsel olarak istismar edilmesi evrensel ahlak sorunu olduğu gibi hukuksal bir sonuç doğuracak ciddi bir suçtur. Olay araştırılırken rahatsız edici ve müdahaleci tutumun sergilenmesi mağdur için duygusal olarak zarar verici ve üzücü olabilmektedir. Söz konusu durumun mağduru, çocuk olduğundan çocuğun ikincil örselenmesine sebebiyet teşkil edebilecek soruşturmaların kendisi aslında bir tür çocuk istismarı olabilmektedir (15,16). Yetişkinlerden farklı olarak yürütülen çocukla adli görüşmelerin, çocuktan bir ceza soruşturmasında yol gösterici olabilecek bilgiler elde etmek, çocuğun yaşam düzenlemelerinin güvenliğini değerlendirmek ve istismar iddialarını veya şüphelerini doğrulamaya veya çürütmeye katkıda bulunacak bilgileri tarafsız bir üslupla elde etmek gibi birden çok amacı bulunmaktadır (17,18). Bu amaçlar doğrultusunda yapılacak adli görüşmelerin çocuk dostu merkezlerde yapılması tavsiye edilmektedir (6,7,17,19). Amerika'da 1985 yılında çocuk savunuculuk merkezlerinin kurulması ile adli görüşme yapılarının oluşturulmaya başlandığı bilinmektedir (17,20). Adli görüşmeler yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış ve yapılandırılmamış serbest görüşmeler şeklinde yapılabilmektedir (18). Örneğin; Ulusal Çocuk Sağlığı ve İnsan Gelişimi Enstitüsü (The National Institute of Child Health and Human Development, NICHD) araştırmacı görüşme protokolü yapılandırılmış adli görüşmelerden birisidir (5,21,22). NICHD protokolüne dayanan RADAR (Kötüye Kullanım İfşası Türlerini Tanımak ve Yanıt Verme) deneyimsiz görüşmeciler için yapılandırılmış, daha deneyimli görüşmeciler için yarı yapılandırılmış bir versiyona sahiptir (5,18). Childfirst görüşmesi, Poole ve Lamb'ın araştırmacı görüşmesi ve çocuk izlem merkezlerinde sıklıkla kullanılan RATAC protokolü de yarı yapılandırılmış görüşme teknikleri arasındadır (14,23-25). Fall'er'in çocuk odaklı esnek görüşmesi ve ulusal çocuk savunuculuğu merkezi adli görüşme protokolü gibi görüşme yapıları ise esnek özellik taşımaktadır (18,26). Çocukla adli görüşmede birçok teknik mevcut olsa da görüşmenin mümkünse tek görüşme ile sınırlı kalması, görüşme atmosferinin özellikleri, görüşmecinin tavrı ve güven oluşturması, çocuğun gelişimsel özelliklerine uygun planlama yapılması, nesirsel anlatımın desteklenmesi gibi konular fikir birliği oluşan temel hususlardır (5,14,19).

Adli Görüşmeci Olarak Görev Yapan Psikiyatri Hemşirelerinin Rollerini

Ülkemizde 25 Nisan 2007 tarihinde kabul edilen Hemşirelik Kanunu'nda Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliği alanında lisansüstü eğitimlerini tamamlayan hemşirelere uzman hemşire unvanı verildiği ibaresi yer almaktadır. Hemşireliğin iki alanını içeren ruh sağlığı ve psikiyatri hemşireliğinde psikiyatrik boyut ruhsal hastalıkların bakım ve tedavisine odaklanırken, ruh sağlığı boyutu riskli gruplara ve kriz durumunda ruhsal bozuklukların oluşumunu önlemeye yönelik girişimlere odaklanmaktadır (27,28).

Cinsel istismar çocuğun ruhunda ve bedeninde yarattığı hasarlar ile çoğu defa kriz niteliği taşımaktadır. Cinsel istismar şüphesinin oluşması ile yetkili kolluk kuvvetlerince çocuğun çocuk izlem merkezlerine getirilmesi ile başlayan adli görüşme süreci çocuk merkezden ayrılana kadar devam etmektedir. Bu süreçte adli görüşmeci olarak görevli uzman psikiyatri hemşireleri merkeze gelen çocukla ilk iletişimin sağlanması güven ilişkisinin kurulabilmesi ve çocuğun adli görüşmeye hazırlanması için ön görüşme yapmaktadır (14,29). Ön görüşme süreci psikiyatri hemşireliğinin 1960'lı yıllardan itibaren vurgulanan danışmanlık rolünün yanı sıra hem kendiliğın terapötik kullanımı, hemşire-hasta ilişkisi, terapötik iletişim gibi psikiyatri hemşireliğinin ana unsurları ile ilişkili hem de kendine özgü özellikleri ile bağımsız bir süreçtir (14,26,27). Psikiyatri hemşireleri cinsel istismar mağduru çocuk ile ön görüşmeyi gerçekleştirirken çocuğun gelişimsel dönemi ile uyumunu değerlendirmekte ve adli görüşmede çocuktan elde edilecek bilgiye dair beklenti ve detayları belirlemektedir. Böylece asıl görüşmede soracağı soruların biçimi ve içeriği de kabaca belli olmaktadır (14,17,30). Psikiyatri hemşiresi adli görüşme sırasında ise yönlendirmesiz sorular ile gerçekleri tespit eden bir yaklaşım benimsemeli ve görüşme boyunca tarafsızlığını korumalıdır. Olayı detaylandırmakta yaş, gelişim özellikleri, utanma vb. faktörlerle zorlanan çocuk ve ergenlerle yapılan adli görüşmede resim çizme, anatomik resim gösterme, Johnson resimlerinin yorumlanması ve oyuncak et bebek gibi yardımcı araçların kullanımını avantaj ve dezavantajlarına göre değerlendirmeli, karar verici rolünü kullanarak gerekli görürse uygun olanı kullanmaya karar vermelidir (30,31). Görüşmenin son aşamasında ise eğitici rolünü kullanarak çocuk açısından oldukça etkili olduğu düşünülen mağdur çocuk ve ergene yönelik vücudunun dokunulmazlık hakkını ve beden güvenliğini içeren eğitim vermelidir (8,14,15,17).

Biyolojik, fizyolojik, psikolojik, sosyal, kültürel ve spiritüel boyutları ile insanı bir bütün olarak ele alan hemşirelik felsefesi çocuk izlem merkezlerinde adli görüşmeci olarak görev alan hemşireler için de geçerlidir. Çocuk izlem merkezleri holistik yaklaşım ile ailenin yaşadığı travmanın ve yaşanan olayın sağlıklı değerlendirilmesi için aile ile görüşmelerin de yürütüldüğü merkezlerdir (17,32,33). Alanında uzman hemşireler aile görüşmesi yaparken danışmanlık rolünü kullanarak ailenin ilk danışmanlık gereksinimlerinin karşılanmasında sorumluluk almaktadır. Aileden alınan bilgiler multidisipliner ekip üyeleri ile paylaşılmakta ve sosyal hizmet yaklaşımını belirlemede kullanılmaktadır (17,26,31). Ayrıca cinsel istismar mağduru çocukla ön görüşme ve adli görüşme sürecinde elde ettiği bilgileri (çocuğun gelişimsel özellikleri, genel görünümü ve duygulanımı, travmanın çocuğun ruh sağlığı üzerinde yarattığı etkiler, aile dinamikleri vb.), görüş ve tedbir önerilerini kapsayan adli görüşme raporu hazırlamaktadır. Çocuk izlem merkezlerinde adli görüşmeci olarak görev alan uzman psikiyatri hemşireleri adli mercilere sunulacak adli görüşme raporunu oluştururken özerklik ve sorumluluk sahibi olma rolünü kullanmaktadır (8,14,17).

Amerikan Hemşireler Birliği tarafından tanımlanan hemşirelik kodları içerisinde yer alan hasta haklarının savunuculuğu rolü çocukları ihmal ve istismardan korumayı da içermektedir. Hemşireler çağdaş hemşireliğin rollerinden olan eğitici, karar verici ve savunucu rollerini kullanarak çocuk haklarının ihlal edildiği durumlarda çocuğu ihmalden, zulümden ve istismardan koruyarak çocuk haklarını savunmalıdır. Bu alanda çalışan uzman hemşireler eğitici rolünü kullanarak topluma ve hizmet içi eğitimler ile çocuklarla çalışan meslek alanlarına yönelik farkındalık oluşturma ve bilgilendirme çalışmalarına dâhil olmalıdır (8,14,33,34).

Sonuç

Dünyada ve ülkemizde giderek artmakta olan çocuğa yönelik cinsel istismar, hukuksal sonuç doğuracak evrensel bir insanlık suçu olmasının yanı sıra çocuk, aile ve toplum açısından önemli etkileri olan bir sürece neden olmaktadır. Bu sürecin çocuk dostu merkezlerde yürütülmesi ve çocuğun örselenmesinin önlenmesi ülkelerin ve alanında uzman ilgili mesleklerin yükümlülüğündedir. Ülkemizde cinsel istismara uğradığından şüphelenilen 0-18 yaşındaki çocukların tüm adli, tıbbi, psikososyal işlemlerinin çocuk izlem merkezlerinde yürütülmesi sonucunda diğer meslek üyeleri ile birlikte bu birimlerde adli görüşmeci olarak çalışmakta olan uzman psikiyatri hemşireleri rol ve sorumlulukları gereği cinsel istismar mağduru çocuklara, ailelerine ve topluma yönelik koruyucu ve müdahale edici yaklaşım sergilemektedirler.

Kaynaklar

Soylu, N., Pılan, B. S., Ayaz, M., & Sönmez, S. (2012). Study of factors affecting mental health in sexually abused children and adolescent. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 13(4), 292–298.

- Acehan, S., Bilen, A., Ay, M. O., Gülen, M., Avcı, A., & İçme, F. (2013). Çocuk istismarı ve ihmalinin değerlendirilmesi. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, 22(4), 591–614.
- World Health Organization. (2016). *Inspire: Seven strategies for ending violence against children*. Geneva: WHO.
- Bakır, E., & Kapucu, S. (2017). Çocuk ihmal ve istismarının Türkiye’de yapılan araştırmalara yansımaları: Bir literatür incelemesi. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 4(2), 13–24.
- Çağlar, E. E., & Türk, T. (2019). İstismara maruz kalan çocuklarla adli görüşme: NICHD protokolü önerisi. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 11(38), 393–412.
- Klika, J. B., & Conte, J. R. (2017). *The APSAC handbook on child maltreatment*. USA: Sage Publications.
- T.C. Sağlık Bakanlığı. (2017). *Çocukla adli görüşme sertifikalı eğitim programı*. Erişim adresi: <https://shgm.saglik.gov.tr/Eklenti/8608/0/cocukla-adli-gorusmeci-standartlaripdf.pdf>
- Bayrak, N. G., Gürhan, N., & Karakaş, D. (2021). Türkiye’de çocuk izlem merkezleri, adli görüşme süreci ve hemşirelerin rol-sorumlulukları. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 37(3), 217–222.
- Çocuk Haklarına Dair Sözleşme. (1989). Erişim adresi: <https://www.unicef.org/turkey/%C3%A7ocuk-haklar%C4%B1na-dair-s%C3%B6zle%C5%9Fme>
- Taşkın, Ş. C. (2010). Çocuğun cinsel istismarı suçu. *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi*, 0(67–68), 77–110.
- United Nations International Children’s Emergency Fund (UNICEF). (2017). *A familiar face: Violence in the lives of children and adolescents*. Available at: <https://data.unicef.org/resources/a-familiar-face/>
- Şimşek, Ş., Fettahoğlu, E. Ç., Özatalay, E. (2011). Cinsel istismara uğramış çocuklarda ve ebeveynlerinde travma sonrası stres bozukluğu. *Dicle Tıp Dergisi*, 38(3), 318–324.
- T.C. Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu & UNICEF. (2010). *Türkiye’de çocuk istismarı ve aile içi şiddet araştırması*. Erişim adresi: <http://atud.org.tr/kutuphane/unisefrapor.pdf>.
- T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü Ruh Sağlığı Dairesi Başkanlığı. (2021). *Çocukla adli görüşme sertifikalı eğitim programı eğitim kitabı*. Türkiye: Ankara.
- Yeaman, J. M. (1986). Facilitating prevention and prosecution of child sexual abuse cases through multi-disciplinary assessment team. *Current Municipal Problems*, 13(2), 228–233.
- Henry, J. (1997). System intervention trauma to child sexual abuse victims following disclosure. *Journal of Interpersonal Violence*, 12(4), 499–513.
- Atılğan, E. Ü., Yağcıoğlu, S., & Çavdar, Y. (2014). *Çocuklarla adli görüşme için rehber*. Türkiye: Ankara. Erişim adresi: unicef.org/turkey/raporlar/çocuklarla-adli-görüşme-için-rehber-2014
- Faller, K. C. (2014). Forty years of forensic interviewing of children suspected of sexual abuse, 1974–2014: Historical benchmarks. *Social Sciences*, 4(1), 34–65.
- National Children’s Advocacy Center. (2019). *National children’s advocacy center’s child forensic interview structure*. Huntsville, AL: Author.
- Bağ, Ö., & Alşen, S. (2017). Çocuk izlem merkezinde cinsel istismarın değerlendirilmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 18(1), 62–68.
- Lamb, M. E., Orbach, Y., Hershkowitz, I., Esplin, P. W., & Horowitz, D. (2007). Structured forensic interview protocols improve the quality and informativeness of investigative interviews with children: A review of research using the NICHD investigative interview protocol. *Child Abuse & Neglect*, 31(11–12), 1201–31.
- Lyon, T. D. (2005). *The ten step investigative interview*. Los Angeles: Author.
- Anderson, J., Ellefson, J., Lashley, J., Miller, A. L., Olinger, S., Russell, A., ... & Weigman, J. (2010). The cornerhouse forensic interview protocol: RATAC. *Thomas M. Cooley Journal of Practical and Clinical Law*, 12, 193–331.
- Scott, R., & Philip, C. (2018). *Child forensic interview protocol task force report*. Florida: Author.
- Poole, D. A., Lamb, M. E. (1998). *Investigative interviews of children*. Washington: American Psychological Association.
- Faller, K. C. (2020). Forensic interview protocols: An update on the major forensic interview structures. *APSAC Advisor*, 32(2), 1–8.
- Özbaş, D., Özbaş, D., & Buzlu, S. (2012). Geçmişten günümüze psikiyatri hemşireliği. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 19(3), 187–193.
- Hemşirelik Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun*. 02.05.2007 tarih ve 26510 sayılı Resmî Gazete. *Çocuk İzlem Merkezleri Hakkında Genelge*. 04.10.2012 tarih ve 28431 sayılı Resmî Gazete.
- Muir, N. (2004). Clinical decision-making: Theory and practice. *Nurs Stand*, 18(36), 47–52.

- Tedeschi, F. K., & Billick, S. B. (2017). Pediatric PTSD in the DSM-5 and the forensic interview of traumatized youth. *J Am Acad Psychiatry Law*, 45(2), 175-183.
- Okuroğlu, G. K., Bahçecik, N., & Alpar, Ő. E. (2014). Felsefe ve hemşirelik etiği. *Kilikya Felsefe Dergisi*, 0(1), 53-61.
- Aydemir Gedük, E. (2018). Hemşirelik mesleğinin gelişen rolleri. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 5(2), 253-258.
- Özakar Akça, S., & Gözen, D. (2013). Çocuk hemşiresinin savunucu rolü. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 21(3), 213-218.

WORLD CHILDREN CONFERENCE-III

Özay Günsel Children University
Near East University
University of Kyrenia

ÇOCUK İŞÇİLİĞİYLE MÜCADELE KAPSAMINDA SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ ÖNEMİ VE TÜRKİYE ÖRNEĞİ

THE IMPORTANCE OF NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS WITHIN THE SCOPE OF
AGAINST CHILD LABOR AND THE EXAMPLE OF TURKEY

Gözde YAZICI AKYÜZ

*İstanbul Üniversitesi, Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı
ORCID NO: 0000-0001-7870-4102*

Yusuf ADIGÜZEL

*Sakarya Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü
ORCID NO: 0000-0002-8400-1099*

ÖZET

Çocuk işçiliği, çocukların kendi dönemlerine özgü çocukluklarını yaşayamadıkları, kendi içlerinde barındırdıkları potansiyelleri keşfedemedikleri, sahip oldukları saygınlıkları yitirebildikleri, fiziksel ve zihinsel gelişimlerini olumsuz yönde etkileyebilecek işlerde çalıştırılmaları olarak tanımlanmaktadır. Çocuk işçiliğine sebep olan ya da devam etmesine etki edebilecek birçok neden bulunmaktadır. Bu nedenlerin başında yoksulluk döngüsü, ailede yer alan yetişkinlerin uygun koşullarda ve insana yaraşır iş kapsamında istihdam edilmemesi, çocuk işçiliği konusunda denetimlerin yetersizliği, kültürel pratikler ve deneyimler karşımıza çıkmaktadır. Nedenlerin birbirini etkilemesi ve derinliği çocuk işçiliğiyle mücadele kapsamında tek bir kurum ya da kuruluşun yeterli olmadığını göstermektedir. Çocuk işçiliği ile mücadele kapsamında tek bir kurum ve kuruluş çözüm konusunda yeterli olamadığı gibi çocuk işçiliği birçok ülkenin ortak sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle Covid-19 pandemi sürecinde, dünya çapında çocuk işçiliğinin daha da arttığı görülmektedir. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ve Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) tarafından yapılan araştırmada son yirmi yıldır dünyada çocuk işçiliği oranında düşüş görüldüğü fakat pandemi nedeniyle ilk defa dünyada çocuk işçiliği oranında artış gözlemlendiği belirtilmiştir.

Çocuk işçiliğiyle mücadele kapsamında kamu kurum ve kuruluşları sorunun çözümünde ana aktörler olarak karşımıza çıkmaktadır. Sorunun karmaşıklığı ve tarihsel süreci, ana aktörlerin bu mücadele kapsamında daha fazla iş birliği ve çok paydaşlı bir yapıya ihtiyacı olduğunu göstermektedir. Sorunun çözümü için kamu kurum ve kuruluşlarının sorumluluklarını yerine getirirken, sivil toplum kuruluşlarıyla etkili bir iş birliği yapmaları önem kazanmaktadır. Sivil toplum kuruluşları (STK) yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde toplumsal sorunlara hızlı ve alternatif çözümler üretebilmektedir. Sivil toplum kuruluşları aynı zamanda toplumsal sorunların kamu kurum ve kuruluşları tarafından sahiplenilmesi ve görevlerini yerine getirmeleri için savunuculuk faaliyetleri gerçekleştirmektedir. Sivil toplum kuruluşlarının çalıştığı konular arasında çocuk işçiliğiyle mücadele de yer almaktadır. Bu çalışma, günümüz dünyasında halen birçok ülkenin ortak sorunu olan çocuk işçiliği konusunda STK'ların artan rolünü ve önemini tartışmayı amaçlamaktadır. Çalışma kapsamında Türkiye'de çocuk işçiliğiyle mücadele eden STK'ların faaliyetleri analiz edilecek, yapılan analizler doğrultusunda STK'ların çocuk işçiliğiyle mücadele kapsamında önemi ortaya konmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk İşçiliği, Çocuk İşçiliğiyle Mücadele, Sivil Toplum Kuruluşları, Uluslararası Organizasyonlar

ABSTRACT

Child labour is defined as the employment of children in jobs where they cannot live their childhood, cannot discover their potential, lose their dignity, and may adversely affect their physical and mental development. There are many reasons that cause or may affect the continuation of child labor. At the beginning of these

reasons are the cycle of poverty, the fact that the adults in the family are not employed under appropriate conditions and within the scope of decent work, insufficient controls on child labor, cultural practices and experiences. The influence and depth of the causes show that a single institution or organization is not sufficient within the scope of combating child labour. In the content of combating child labour, a single institution and organization is not sufficient for a solution, and child labor is a common problem of many countries. Especially during the Covid-19 pandemic process, it is seen that child labour has increased even more around the world. In the research conducted by the International Labor Organization (ILO) and the United Nations Children's Half Fund (UNICEF), it is stated that the rate of child labor has decreased in the world for the last twenty years, but an increase in the rate of child labor has been observed for the first time in the world due to the pandemic.

Within the scope of combating child labour, public institutions and organizations appear as the main actors in the solution of the problem. The complexity and historical process of the problem show that the main actors need more cooperation and a multi-stakeholder structure within the scope of this struggle. In order to solve the problem, it is important for public institutions and organizations to cooperate effectively with non-governmental organizations while fulfilling their responsibilities. Non-governmental organizations (NGOs) can produce fast and alternative solutions to social problems at local, national and international levels. NGOs also carry out advocacy activities for public institutions and organizations to embrace social problems and to fulfill their duties. The fight against child labor is among the issues that non-governmental organizations work on. This study aims to discuss the increasing role and importance of NGOs on child labour, which is still a common problem in many countries in today's world. In the context of the study, the activities of NGOs fighting child labour in Turkey will be analyzed.

Keywords: Child Labour, Combating Child Labour, Non-Governmental Organizations, International Organizations

Giriş

Çocuk işçiliği tarihsel süreçte neredeyse birçok ülkenin karşı karşıya kaldığı ve çözüm üretmesi gereken konulardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Genel olarak az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin mücadele etmesi gereken konular arasında yer aldığı değerlendirilse de çocuk işçiliği kimi gelişmiş ülkeler arasında da görülebilmektedir. Çocuk işçiliğinin birçok ülkede görülebilmeye sebepleri arasında ise çocuk işçiliğiyle mücadele kapsamında atılması gereken adımların birbirleriyle olan karmaşık ilişkisi, çocuk işçiliğini önleme aşamasında öne çıkan aktörlerin ve paydaşların birlikte çalışması gerekliliği ve konunun birçok dışsal etkenden etkilenebilir olması gelmektedir. Örneğin Covid-19 pandemi süreci bu bağımsız değişkenlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Dünya üzerinde çocuk işçiliği varlığını devam ettirmesine rağmen tarihsel süreçte özellikle son yirmi yılda belirli bir gerileme düzeyi yaşamış fakat uzun bir aradan sonra ilk defa çocuk işçiliği Covid-19 pandemi sürecinin etkisiyle dünya genelinde artış göstermiştir. Covid-19 nedeniyle dünyada oluşacak %1'lik artış çocuk işçiliği oranına en az %0,7 oranında bir artışa sebep olabilmektedir. (Child Labour: Global estimates 2020, trends and the road forward, ILO ve UNICEF, 2021, s.13).

Çocuk işçiliğinin kök sebeplerinin derinlerde olması, çözüm sürecinde iş birliğine ihtiyaç duyulması kamu kurum ve kuruluşlarının Sivil Toplum Kuruluşlarıyla iş birliği yapmasını teşvik etmiştir. Ayrıca sivil toplum kuruluşlarının özerk yapılar olması, gönüllülük ile kurulmuş olması ve yerelin sorunlarına odaklanması gerçekleştirilen faaliyetlerinde yerelde kabul edilebilirliğini arttırmaktadır. Çocuk işçiliğiyle mücadele sürecinde hem uluslararası hem ulusal hukuk sisteminin belirli bir noktaya gelmesi STK'ların sahada gerçekleştirdikleri faaliyetler için kolaylaştırıcı rol oynamıştır. Diğer yandan hukuksal düzenin yerelden, kamu kurum ve kuruluşları tarafından, yerelde yaşayan bireyler tarafından benimsenme süresini STK faaliyetleri hızlandırmıştır. Bu iş birlikleri kapsamında oluşturulan Kamu- Sivil Toplum Kurumları iş birliğinin çocuk işçiliğiyle mücadele kapsamında olumlu etkisi olduğu hipotezini araştırmaktadır. Ayrıca sivil toplum kuruluşları ne kadar çeşitlenirse tematik konular ve sorunlarla ilgili hem kamusal hem bireysel farkındalık seviyesi artabilmekte, çözüm önerileri sürekli gündemde kalabilmektedir. Bu amaçla çalışmada özellikle Türkiye bağlamında çocuk işçiliğiyle mücadele kapsamında faaliyetlerini gerçekleştiren ve öne çıkan STK'lar incelenecektir. Araştırmanın gelecek çalışmalara ilham olması ve Türkiye bağlamında çocuk işçiliğiyle mücadele kapsamında iyi örneklerin ve iş birliklerinin araştırılmasına katkı sunması

amaçlanmaktadır. Araştırmaların çoğalmasında her bir kurum için konuyla ilgili farkındalığı arttırmaya devam edecek ve çözüm önerilerinin gerekliliğini gündemde tutacaktır.

Çocuk İşçiliği

Çocuk işçiliği, *çocukların yaşamları gereken çocukluk dönemlerini ellerinden alan, sahip oldukları potansiyelleri keşfetmelerinde engel oluşturan ayrıca saygınlıklarını olumsuz yönde etkileyen işler* şeklinde tanımlanabilmektedir. Bunların yanında çocuk işçiliği, *çocukların bedensel, zihinsel, psikolojik açıdan gelişimlerine olumsuz yönde etki eden zararlı işler* olarak da tanımlanmaktadır. Çocuk işçiliği farklı birçok yoksunluğu içerisinde bulundurabilmektedir. Örneğin çocukların eğitim ve öğretim dönemlerine düzenli şekilde devam edememeleri, eğitim sistemi içerisinde mecburi olarak erken ayrılmaları ve uzun vadede eğitime devam edememelerinin olumsuz sonuçlarını yaşamları çocukların hayatlarında karşılaşılabilecekleri sonuçlardan bazılarıdır (<https://www.ilo.org/ankara/areas-of-work/child-labour/lang--tr/index.htm>).

Çocuk işçiliğiyle mücadele kapsamında çoklu iş birliklerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu iş birlikleri arasında kamu kurum ve kuruluşlarının eşgüdümlü iş birliği başat olarak karşımıza çıkarken, uluslararası kurum ve kuruluşlarla, STK'lar mücadele kapsamında diğer ana aktörler olarak karşımıza çıkmaktadır. STK'lar buldukları toplumsal koşullara göre farklılık gösterebilir de kamu ve özel sektörün dışında faaliyetlerini gerçekleştiren oluşumlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Türk Dil Kurumu ise STK kavramını *buldukları bölgede karşılaştıkları sorunlara çözümler üretmeyi amaçlayan, çözüm sürecinde konuyla ilgili toplumsal bilinci arttıran ve farkındalık kazandıran, var olan sorunların çözümüne yönelik öneriler geliştiren topluluklar* olarak açıklamaktadır (<https://sozluk.gov.tr/>). Dünya Bankası ise STK'ları yaşadıkları toplumlarda karşılaştıkları sorunlara çözümler üreten ve bu çözüm sürecinde özellikle yoksul ve dezavantajlı bireylerin haklarını koruyan, faaliyetleri kapsamında hem sosyal hem çevresel açıdan sürdürülebilir bir dünyayı amaçlayan kurum ve kuruluşlar olarak tanımlamıştır. Ayrıca STK'lar *bireylerin sahip olması gereken sosyal hak ve hizmetlerin iletilmesine yönelik baskı unsuru oluşturan ve toplumların kalkınmasına katkı sunan özel kuruluşlar* olarak da ele alınmaktadır (Malena, 1995, s. 13). Türkiye bağlamında STK'ların toplanma ve örgütlenme modelleri değerlendirildiğinde özellikle beş farklı model ortaya çıkmaktadır. Bu modeller arasında dernekler, vakıflar, sendikalar, meslek örgütleri, kooperatifler ve birlikler yer almaktadır (İçduygu ve ark., s. 201).

Dünyada Çocuk İşçiliği

Çocuk işçiliği tarihsel süreçte birçok ülkenin ortak sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Daha çok az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde çocuk işçiliği oranının fazla olduğu görülse de gelişmiş ülkeler içinde çocuk işçiliği önemli bir konu olarak ele alınmakta ve farklı mücadele yolları aranmaktadır. 2017 verilerine göre dünyada bulunan 152 milyon çocuk mevcut düzen içerisinde çocuk işçi olarak istihdam edilmektedir. Bu çocukların 64 milyonu kız, 88 milyonu ise erkek çocuk olarak tespit edilmiştir. Bu çocukların ise en az yarısının tehlikeli işlerde çalıştığı ve zihinsel, bedensel sağlıklarını tehlikeye attığı belirtilmektedir. Çalışan çocukların dünya üzerinde coğrafi olarak dağılımı ele alındığında ise 72 milyon çocukla Afrika birinci sırada yer alırken, ikinci sırada 62 milyon çocukla Asya- Pasifik bölgesi karşımıza çıkmaktadır. Sırayı 11 milyon çocukla Amerika kıtaları, 6 milyon çocukla Avrupa, Orta Asya ve 1 milyon çocukla Arap Ülkeleri takip etmektedir (Global Estimates of Child Labour: Results and Trends, 2012-2016; Uluslararası Çalışma Örgütü, Cenevre 2017, s.11-12). Covid-19 pandemi sürecinde yapılan güncel saha araştırmasına göre dünyada çocuk işçiliği oranı artış göstermektedir ve bu durumla mücadele edebilmek için aktörler iş birliği içerisinde bir an önce harekete geçmelidir (<https://www.ilo.org/ankara/areas-of-work/covid-19/WCMS751230/lang--tr/index.htm>).

Çocuk işçiliğiyle mücadele kapsamında Covid-19 pandemi sürecinde edinilen kazanımlarda geriye gitme olasılığıyla karşı karşıya kalsak da 2021 yılının dünyada çocuk işçiliğiyle mücadele yılı ilan edilmesi çocuk işçiliğiyle mücadele kapsamında uluslararası bir farkındalığın ve iş birliğinin var olduğunu göstermektedir (<https://endchildlabour2021.org/overview/>).

Ayrıca dünyada çocuk işçiliğiyle mücadelede bütünsel bir ortaklık olduğunun bir diğer göstergesi ise 2015 yılında dünya liderleri tarafından kabul edilen 2030 sürdürülebilir kalkınma amaçları içerisinde yer alan amaçlardan 8 numaralı insana yakışır iş ve ekonomik büyüme altında yer alan 8.7 kalkınma amacı karşımıza çıkmaktadır. Bu amaç içerisinde yer alan 8.7 zorla çalıştırma, modern kölelik, insan kaçakçılığı da dahil

olmak üzere en kötü biçimde çocuk işçiliğinin ve çocuk işçiliğinin tüm biçimlerinin 2025 yılına kadar sonlandırılmasını taahhüt etmektedir (<https://www.alliance87.org/target-8-7/>).

Çocuk İşçiliğiyle Mücadele Kapsamında Öne Çıkan Uluslararası Sözleşmeler

Çocuk işçiliğiyle mücadele kapsamında öncelikle çocuk kavramının belirlenmesi gerekliliği ön plana çıkmaktadır. Bu bağlamda 1989 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kabul edilen Çocuk Hakları Sözleşmesi karşımıza çıkmaktadır. Çocuk Hakları Sözleşmesinin birinci maddesinde çocuğun kanunlar karşısında belirlenen yaştan daha önce reşit olma durumu dışında, on sekiz yaşına kadar her insan çocuk olarak kabul edilmektedir (Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, UNICEF, Türkiye, 2004, s.5).

Çocuk işçiliğiyle mücadele kapsamında oluşturulan ulusal kanunların yanında uluslararası hukuk da çocuk işçiliğiyle mücadele çalışmalarına bütünsel olarak katkı vermek adına bazı sözleşmeler düzenlemiştir. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)'nün 1999 tarihli ve 182 sayılı sözleşmesi olan en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğinin yasaklanması ve ortadan kaldırılmasına ilişkin acil eylem sözleşmesi bu sözleşmeler arasında yer almaktadır

(https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C182).

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)'nün 182 sayılı sözleşmesi üye devletler için en kötü biçimde çocuk işçiliği içerisinde yer alan çocukların kölelik içerisinde kullanılması, çocukların cinsel sömürü aracı olarak kullanılması, çocukların silahlı çatışmalarda veya benzer yasadışı ve tehlikeli işlerde çalışması gibi çocukların sağlığına, ahlakına ve psikolojik bütünlüğüne zarar veren işçilik türlerinin artık küresel düzeyde mücadele edileceğinin bir kanıtı olarak karşımıza çıkmaktadır (https://www.ilo.org/ankara/news/WCMS_752837/lang--tr/index.htm). Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)'nün 182 sayılı sözleşmesi Türkiye Cumhuriyeti tarafından 2001 yılında imzalanmıştır (T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Türkiye Tarafından Onaylanan ILO Sözleşmeleri, Ankara, 2014, s.399). Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) çocukların gerçekleştirdiği faaliyetlerin bedensel ve zihinsel olgunluklarına uygun olması gerekliliğinin vurgulandığı 138 sayılı sözleşme ile yapılışı ve doğası gereği faaliyeti gerçekleştiren kişinin sağlığını, güvenliğini ve ahlakını tehlikeye atabilecek her türlü işe alıma ve çalışmaya kabul edilme yaşını en az 18 olması gerektiğini belirtmektedir (https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C138).

Türkiye'de Çocuk İşçiliği

Anayasa bireylerin en temel haklarını, sorumluluklarını belirten, düzenleyen ve birincil referans noktası olarak karşımıza çıkan hukuki kurallar bütünü olarak tanımlanabilmektedir. Anayasada belirtilen hak ve özgürlükler *bireylerin sahip oldukları ve yoksun bırakılmayacakları durumlar* olarak belirtilmektedir. Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'sının 50. Maddesinde hiçbir kişinin sahip olduğu yaşa, cinsiyete ve güce uygun olmayan işlerde çalıştırılmayacağı açıkça belirtilmektedir. Bunun yanında çocuklar ve kadınlar gibi zihinsel ve fiziksel yeterliliği olmayan kişilerin de istihdam koşullarının özel olarak korunması gerektiği belirtilmiştir. Türkiye bağlamında çocuk işçiliğinin hukuksal boyutu incelendiğinde 4857 Sayılı İş Kanunu karşımıza çıkmaktadır. 4857 Sayılı İş Kanununda yer alan 71. Maddeye göre çocuk işçi 14 yaşını tamamlamış fakat 15 yaşının içerisinde olan ve eğitim döneminin ilköğretim basamağını tamamlamamış kişi olarak karşımıza çıkmaktadır. Diğer yandan 71. Maddeye göre genç işçi 15 yaşını doldurmuş fakat henüz 18 yaşının içerisinde olan kişi olarak belirtilmektedir (4857 Sayılı İş Kanunu, 2003, Cilt 42, Sayı 25134, s. 8446, 8447). Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Teftiş Kurulu Başkanlığı, ILO'nun da katkılarıyla çocuk ve genç işçilere özel çalışma koşullarını kapsamlı şekilde ele almıştır. İş Teftiş Kurulu Başkanlığı bu kapsamlı çalışma ile çocuk ve genç işçilerin çalışma koşullarını ayrı ayrı belirtmiş ve böylece ekonomik olarak istismar edilmelerinin önünde önlemler almıştır. Alınan önlemlerle birlikte çocukların ve genç işçilerin bedensel, fiziksel, zihinsel açıdan sağlık ve güvenliklerini temin etmek planlanmış, eğitim ve öğretim süreçlerine devam edebilmeleri için özel koşullar belirtilmiştir (30 Soruda Çocuk, Çocuk ve Genç İşçilere Özel Çalışma Koşulları, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Uluslararası Çalışma Örgütü, 2017).

Türkiye bağlamında çocuk işçiliğiyle mücadele ulusal program ve stratejiler içerisinde de yer almaktadır. Örneğin Onuncu Kalkınma Planında çocuk işçiliğiyle mücadele ve mücadele sürecinde iş birliği yapılacak kurum ve kuruluşların altı çizilmiştir. Diğer yandan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından 2005 yılında Çocuk İşçiliğinin Önlenmesi için Zamana Bağlı Ulusal Politika ve Program Çerçevesi hazırlanmış ve

uygulanmıştır. Akabinde 2015 yılında Çocuk İşçiliği ile Mücadele Ulusal Programı hazırlanmış ve 2017 ve 2023 tarih aralığı içerisinde uygulanmaya koyulmuştur (Çocuk İşçiliği ile Mücadele Ulusal Programı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 2017). Türkiye Cumhuriyeti 1990'larda ivme kazandığı çocuk işçiliğiyle mücadele yolunda ulusal programın ardından ulusal çapta işbirliğinin altını ortak deklarasyon ile çizmiş ve ilgili bakanlıkların katılımıyla 2018 yılını çocuk işçiliğiyle mücadele yılı ilan etmiştir (<https://www.ntv.com.tr/turkiye/2018-yili-cocuk-isciligi-ile-mucadele-yili-ilan-edildi,SVwMxCXMjKqEBnTkaTLTFQ>).

Türkiye bağlamında sayısal açıdan çocuk işçiliğine baktığımız zaman Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) 2019 yılında yaptığı çocuk iş gücü anketi sonuçları karşımıza çıkmaktadır. Çocuk işgücü araştırması ismiyle yürütülen anket çalışması 2019 yılının son çeyreğinde uygulanmış ve 5 ile 17 yaş aralığında yer alan çocuklarla gerçekleştirilmiştir. Çalışma sırasında elde edilen verilere göre 5 ile 17 yaş aralığında bulunan ve ekonomik bir faaliyette yer alan çocukların sayısı 720 bin kişi olarak belirtilmiştir. 720 bin kişi arasında 5 yaşında herhangi bir çocuğa rastlanmadığı da raporlarda paylaşılmıştır (<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Child-Labour-Force-Survey-2019-33807>).

Sivil Toplum Kuruluşlarının Çocuk İşçiliğiyle Mücadeledeki Rolü

STK'lar buldukları toplumlarda var olan sorunlara çözüm önerileri getirmektedir ve bu çözüm sürecinde özellikle dezavantajlı grupları öncelikli alan olarak çalışmaktadırlar. Birleşmiş Milletler STK'ların faaliyet gösterdiği faaliyet alanlarını sıralamaktadır. Birleşmiş Milletlerin çalışmalarına göre STK'lar toplumda yaşayan bütün bireyleri kapsayacak adil bir ekonomik sistem için daha hesap verilebilir uygulamaları teşvik etmektedir. Bunun için her bireyin belirli ekonomik özgürlüğü olması adına faaliyetler göstermektedir. Diğer yandan farklı nedenlerden dolayı karşılaşılabilen insani krizlerin azami düzeye indirilmesi, sürdürülebilir bir dünya için sosyal ve çevresel açıdan uygulamaların yaygınlaştırılması için faaliyetler gerçekleştirmektedir. Toplumda yaşayan her bireyi kapsayan faaliyetlerinin yanında STK'lar özellikle dezavantajlı grupların haklarını savunmakta ve öncelikli olarak onlarla ilgili faaliyetler yapmaktadırlar. Örneğin kadınların güçlendirilmesi, genç bireylerin daha dayanıklı hale getirilmesi, engelli bireylerin haklarının savunulması, çocuk haklarının görünür hale getirilmesi ve çocuk işçiliğiyle mücadele araçlarının geliştirilmesi STK faaliyetlerinin öncelikli alanları arasında yer almaktadır (Sivil Toplum Alanı ve Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Sistemi, 2014, s.4).

Çocuk işçiliğiyle mücadele STK'ların faaliyetleri arasında yer almaktadır. Özellikle STK'lar çocuk işçiliğinin önlenmesi ve çocuk işçilerin şartlarının iyileştirilmesinde önemli rol oynamaktadır. STK'lar öncelikle konuyla ilgili toplumsal seviyede farkındalık yaratmaktadır. Bu farkındalık aileden başlayarak çocuk işçiliğiyle mücadele kapsamında ihtiyaç duyulan bütün aktörlere kadar devam etmektedir. Örneğin kamu kurum ve kuruluşları, özel sektör bu aktörlerin arasında yer almaktadır. Sivil toplum kuruluşları özerk ve gönüllü yapılarından kaynaklı daha kolay organize olup aksiyon alabilmeleri sayesinde toplumsal sorunların çözümüne önemli katkılar sağlamaktadır. Çocuk işçiliğiyle mücadele kapsamında *toplum içerisinde farkındalık yaratarak, toplu şekilde hareket etmeyi sağlamak, toplum içerisinde yaşayan bireylerin konuyla ilgili katılımlarını teşvik etmek, çocukları işten veya istihdam riskinden kurtarmak, çocuklara uzun vadeli sonuçlarını görebilmeleri için mesleki eğitimler sağlamak, çocukları okullara yönlendirmek ve okulda kalmalarını sağlamak* STK'ların yaptıkları faaliyetler arasında yer almaktadır. Ayrıca STK'lar sorunların çözümünde bütünsel olarak faaliyetlerini gerçekleştirmektedir. Örneğin STK'lar çocukların okula devamlılığını teşvik ederken okulda görev yapan kamu görevlilerine konuyla ilgili hassasiyet kazandırmakta ve çocukların mevcut düzene uyum sağlayabilmesi için çözümler sunmaktadırlar (Devaraja & Shivappa 2017, s. 342,343).

Sivil toplum kuruluşlarının bir diğer etki alanı ise tüketiciler üzerinde yarattıkları farkındalık olarak karşımıza çıkmaktadır. Tüketiciler üzerinde artan farkındalık çocuk işçiliğiyle mücadele kapsamında dayanışmayı ve desteği arttırmaktadır (Bose, 1997, s. 35).

Türkiye Cumhuriyeti tarafından 2013 yılında hazırlanan Onuncu Kalkınma Planı *çocuk işçiliğinin her türüyle mücadele edileceğini, özellikle en kötü biçimlerde çalıştırılan çocukların önlenmesi için çalışmalar yapılacağını* taahhüt etmiştir. En kötü biçimde çocuk işçiliği sokaklarda, ağır ve tehlikeli işlerde, aileye yardım etmenin haricinde bir ücret karşılığında gezici olarak ve geçici süreyle tarım işlerinde çalışma olarak belirtilmiştir. Ayrıca Onuncu Kalkınma Planı içerisinde STK'ların kurumsal kapasitelerinin arttırılacağı ve

çocuk işçiliği gibi toplumsal sorunlara çözümler üretilirken arttırılan kapasiteden yararlanılacağı belirtilmektedir (Onuncu Kalkınma Planı 2014- 2018, 2013, Ankara).

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılması yönünde en büyük teknik iş birlikleri arasında Çocuk İşçiliğinin Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Programı (IPEC) yer almaktadır. Bu program 90'dan fazla ülkenin çocuk işçiliğiyle mücadele deneyiminde ulusal düzeyde onlara yol göstermiş, uluslararası iyi uygulama örneklerini ülkelerin koşullarına uygun şekilde aktarmış ve süreç içerisinde onlara destek olmuştur (<https://labour.gov.in/childlabour/ipecc>).

Uluslararası Çalışma Örgütü ve IPEC ülkelere çocuk işçiliğiyle mücadele alanında rehberlik ederken mücadele kapsamında çoklu iş birliklerinin de altını çizmektedir. Bu iş birliğinin önemli aktörlerin arasında ise STK'lar gelmektedir. STK'lar IPEC'in ilgili bütün ortaklarını içeren çok paydaşlı çözüm sürecinde kilit rol oynamaktadır. STK'ların yanında ise devletler, işveren örgütler, işçi örgütleri çocuk işçiliğiyle mücadele kapsamında en önemli aktörler olarak karşımıza çıkmaktadır (<https://www.ilo.org/ipecc/Partners/NGOs/lang-en/index.htm>).

STK'ların kendi içlerinde kolay hareket edebilmesi ve örgütlenebilmesi de toplum seviyesinde fayda sağlamalarını kolaylaştırmaktadır. Ayrıca yapılan faaliyetlerin toplum seviyesinde olması çözümün daha sürdürülebilir olmasını da desteklemektedir. Çünkü topluluk içerisinde çıkan, uygulanan ve deneyimlenen süreçler daha sürdürülebilir çözümler oluşturabilmektedir. STK'ların ayrıca toplumun ihtiyaçlarını yerinde tespit edip tematik ve gruba özel çözümler üretmesi de çocuk işçiliğiyle mücadele alanında bir artı olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin mesleki eğitimlerin oluşturulması, aileye gelir getirici farklı faaliyetlerin yaratılması toplumun veya o grubun ihtiyaçlarına uygun cevaplar oluşturmaktadır. Diğer yandan STK'ların faaliyetlerini gerçekleştirirken kullandıkları iletişim kampanyaları da daha geniş kitleler üzerinde farkındalık yaratılmasında katkı sağlamaktadır (Jankanish, 2000, s. 302).

Çocuk İşçiliğiyle Mücadele Kapsamında Öne Çıkan Sivil Toplum Kuruluşları: Türkiye Örneği

Çocuk işçiliğiyle mücadelenin devlet dışı aktörlerini oluşturan ve sivil alanı temsil eden hem uluslararası hem de ulusal birçok STK bulunmaktadır. Bu çalışma, faaliyet raporları ve faaliyetlerine web siteleri üzerinden açık erişimi bulunan Türkiye'deki STK'ları ele almaktadır. Çalışmanın sınırlılığı nedeniyle ilgili bütün STK'lar belirtilememiş ancak konuyla ilgili detaylı deneyimi olan kurumlar sıralanmıştır.

STK'lar çocuk işçiliği ile mücadele plan ve programlarının sivil alanda uygulayıcı ve takipçisi olarak devletlerin politika üretmelerine önemli katkılar sunmaktadır. Bu politika önerilerinin başlıklarını ise toplum içerisinde var olan sorunlar belirlemektedir. Aynı zamanda sorunların belirli seviyede politik karşılığının olması bu süreci hızlandırabilmektedir. Örneğin Türkiye 1990'ların başından itibaren çocuk işçiliğiyle mücadele alanında farklı birçok adım atmış ve bir politika belgesi oluşturmuştur. Edinilen kazanımların daha ileri bir noktaya taşınması adına bazı STK'lar özellikle politika belgesi oluşturma sürecinde Türkiye Cumhuriyeti'ne katkı sağlamıştır. Kalkınma Atölyesi bu kuruluşlar içerisinde yer almaktadır. Kalkınma Atölyesi kalkınmanın bütün boyutlarını önemseyerek faaliyetlerini gerçekleştirmektedir. Kalkınmanın uzun vadeli kazanımları için yerel düzeyde katılımların önemini altını çizmektedir. Bu kapsamda amacı, *yerel kalkınmayı sosyal, ekonomik, beşeri açıdan belirli bir seviyeye taşımak ve yerelin katılımıyla bu seviyeyi sürdürülebilir kılmak* olarak belirtilmektedir. Kalkınma Atölyesi çocuk işçiliğiyle mücadele alanında rehber politikalar üretmekte, politika önerileri sunmakta, tematik farkındalık çalışmaları gerçekleştirmekte ve konuyla ilgili kapsamlı saha çalışmaları yapmaktadır (<https://www.ka.org.tr/386/Hakkimizda>).

Politika belgelerinin oluşturulması ve devletlere baskı unsuru oluşturmanın yanında sahanın katılımı da çocuk işçiliğiyle mücadele konusunda öne çıkmaktadır. Bu kapsamda, 12 gönüllü öğretmenin yaşadıkları bölgenin sorununun varlığını kendilerine dert edinerek kurdukları Pikolo Derneği karşımıza çıkmaktadır. Pikolo Derneği 2014 yılında 12 kadın öğretmenin Ordu ilinde görev yaparken fındık tarımında karşılaştıkları çocuk işçiliğini önleme çabalarıyla kurulmuş ve faaliyetlerini bu yönde gerçekleştirmektedir. Dernek kurulduğu yıllar içerisinde birçok kamu kurum ve kuruluşuyla çocuk işçiliğiyle mücadelenin içerisinde yer almıştır. Ayrıca yaptıkları faaliyetler özel sektör iş birliğiyle de desteklenmiştir. Yerel düzeyde farkındalık yaratılması, çocukların eğitime yönlendirilmesi, çocukların yaz faaliyetleriyle güvenli alanlarda tutulması, çocukların kültürel ve sosyal farkındalığının arttırılması, aile eğitimlerinin gerçekleştirilmesi gibi önemli faaliyetler derneğin uzmanlık alanları içerisinde yer almaktadır (<https://www.pikolo.org/>).

Hayata Destek Derneği 2015 yılından itibaren çocuk koruma alanında faaliyetlerini sürdürmektedir. Çocuk koruma faaliyetlerinin yanında mülteci destek programları, afet bölgelerinde acil yardım destekleri ve sivil toplumun güçlenmesi ve koordinasyonu alanında çalışmalar yürütmektedir. Hayata Destek Derneği hem kamu kurum ve kuruluşlarıyla hem de özel sektör iş birliği ile ulusal çapta aktif şekilde çocuk işçiliğiyle mücadele alanında yer almaktadır (<https://www.hayatadestek.org/>).

Çorapsız Çocuklar Derneği 2020 yılında Gaziantep'te kurulan, çocuk işçiliğiyle mücadele faaliyetleri yürüten kuruluşlardan biridir. Çocuk işçiliğiyle mücadele kapsamında; çalışan ve/veya çalıştırılan 5-17 yaş arasındaki çocukları sosyal, psikolojik ve kültürel alanlarda güçlendirmeyi ve desteklemeyi hedeflemektedir (<https://cocoder.org.tr/>).

Tüvana Okuma İstekli Çocuk Eğitim Vakfı (TOÇEV) ise maddi yetersizliklerden dolayı okuyamayan ve/veya çalışmak zorunda kalan çocukları eğitim hayatları boyunca maddi/manevi destek vermeyi amaçlamaktadır. "Okumak her çocuğun hakkıdır" anlayışıyla uluslarda birçok kurumsal sosyal sorumluluk projeleri yürütmekte olan TOÇEV, özel sektör iş birliğiyle de binlerce çocuğun hayatına olumlu katkılar sunmaktadır. TOÇEV vakfı çocuk işçiliğiyle mücadele alanında da özel sektör iş birliğinde faaliyetlerini gerçekleştirmektedir. Hayat benim gelecek benim projesiyle fındık tarımında faaliyet gösteren çocukları işten el çektirerek okullara yönlendirmekte, ailelere farkındalık eğitimi yapmaktadır (<https://www.tocev.org.tr/projeler/devam-eden-projeler/kurumsal-sosyal-sorumluluk-projeleri/>).

Sonuç

Yoksulluk, ailedeki yetişkinlerin istihdam edilmemesi, denetimlerin yetersizliği, kültürel pratik ve deneyimler gibi birçok nedeni olan çocuk işçiliği, halen dünyadaki en önemli çocuk hakları ihlallerinden birini oluşturmaktadır. Son yıllarda azalma eğilimine giren çocuk işçiliği, özellikle Covid-19 pandemi sürecinde dünya çapında yaşanan ekonomik sorunlarla birlikte yeniden artış göstermeye başlamıştır. Çocuk işçiliği ile mücadele kapsamında hem devletler hem de ILO ve UNICEF gibi uluslararası kuruluşlar önemli politikalar oluştururken, özel sektör ve STK'lar da bu mücadele kayda değer bir rol üstlenebilmektedirler. Bu çalışmada, Çocuk İşçiliğiyle Mücadele Kapsamında Öne Çıkan Uluslararası Sözleşmeler, Türkiye'nin çocuk işçiliği ile mücadele kapsamında taraf olduğu uluslararası sözleşmelerden kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmek üzere çıkardığı yasalar, yaptığı ulusal düzenlemeler, mücadele kapsamında uyguladığı program ve stratejiler, yapılan iş birlikleri gibi konulara değinilmiştir. Daha sonra ise STK'ların çocuk işçiliğiyle mücadeledeki rolüne değinilerek, Türkiye'deki öne çıkan STK'lar üzerinden saha uygulamalarına örnekler verilmiştir. Çalışmada ulaşılan verilere göre, çocuk işçiliğiyle mücadelede kamu kurum ve kuruluşları ana aktörler olmakla birlikte; yerel, ulusal ve uluslararası düzeydeki sorunlara hızlı ve alternatif çözümler üretebilme kabiliyeti olan STK'ların, çocuk işçiliği gibi çok yönlü bir sorunun çözümünde de önemli bir rol oynama potansiyeli bulunduğu anlaşılmaktadır. STK'lar hem iyi uygulama örnekleri göstermeleri hem de çocuk işçiliği ile ilgili ulusal ve uluslararası yükümlülüklerin devletler tarafından tam olarak yerine getirilmesini takip eden bir baskı unsuru olarak, çocuk işçiliği ile mücadelenin en aktif çözüm ortaklarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kaynakça

- Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği, Sivil Toplum Alanı ve Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Sistemi, 2014.
- Bose T., Effectiveness Of Rugmark In Eradicating Child Labour, Centre For Education And Communication 1997.
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Çocuk İşçiliği ile Mücadele Ulusal Programı, 2017, Ankara.
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Uluslararası Çalışma Örgütü, 30 Soruda Çocuk, Çocuk ve Genç İşçilere Özel Çalışma Koşulları, 2017, Ankara.
- Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, UNICEF, Türkiye, 2004.
- Devaraja R, Shivappa R, The Role of NGOs in Eradication of Child Labour, With special Reference to Chamarajanagar District, Karnataka, Sayı 8, 2017.
- Haspels N., Jankanish M., Action Against Child Labour, Geneva, International Labour Organization, 2000.

- İçduygu, A., Meydanoğlu, Z., Sert, D.Ş.: 2011. Türkiye’de Sivil Toplum: Bir Dönüm Noktası CIVICUS Uluslararası Sivil Toplum Endeksi Projesi (STEP) Türkiye Ülke Raporu II, ‘‘TÜSEV Yayınları’’, Mart s.51.
- International Labour Office and United Nations Children’s Fund, Child Labour: Global estimates 2020, Malena, 1995, A Practical Guide To Operational Collaboration Between, The World Bank and Non-Governmental Organization, Operations Policy Department’’, World Bank Policy Research Working Paper.
- 4857 Sayılı İş Kanunu, 2003, Cilt 42, Sayı 25134.
- Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı, Onuncu Kalkınma Planı, 2014- 2018, 2013 Ankara.
- T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Türkiye Tarafından Onaylanan ILO Sözleşmeleri, Ankara, 2014, s.399.
- <https://cocoder.org.tr/>, Erişim Tarihi: 15.04.2022.
- <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Child-Labour-Force-Survey-2019-33807>, Erişim Tarihi: 16.04.2022.
- <https://endchildlabour2021.org/overview/>, Erişim Tarihi: 21.04.2022
- <https://labour.gov.in/childlabour/ipecc>, Erişim Tarihi: 15.04.2022.
- <https://sozluk.gov.tr/>, Erişim Tarihi; 10.04.2022.
- <https://www.alliance87.org/target-8-7/>, Erişim Tarihi: 15.04.2022.
- <https://www.hayatadestek.org/>, Erişim Tarihi: 15.04.2022.
- <https://www.ilo.org/ankara/areas-of-work/child-labour/lang--tr/index.htm>, Erişim Tarihi: 15.04.2022
- https://www.ilo.org/ankara/areas-of-work/covid-19/WCMS_751230/lang--tr/index.htm, Erişim Tarihi: 21.04.2022.
- https://www.ilo.org/ankara/news/WCMS_752837/lang--tr/index.htm, Erişim Tarihi: 22.04.2022
- https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C182, Erişim Tarihi:21.04.2022
- https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C138, Erişim Tarihi: 21.04.2022.
- <https://www.ilo.org/ipecc/Partners/NGOs/lang--en/index.htm>. Erişim Tarihi: 15.04.2022.
- <https://www.ka.org.tr/386/Hakkimizda>, Erişim Tarihi: 15.04.2022.
- <https://www.ntv.com.tr/turkiye/2018-yili-cocuk-isciligi-ile-mucadele-yili-ilan-edildi,SVwMxCXMjkqEBnTkaTLTFQ>, Erişim Tarihi: 16.04.2022.
- <https://www.pikolo.org/>, Erişim Tarihi: 15.04.2022.
- <https://www.tocev.org.tr/projeler/devam-eden-projeler/kurumsal-sosyal-sorumluluk-projeleri/>, Erişim Tarihi: 15.04.2022.

WORLD CHILDREN CONFERENCE-III

Özay Günsel Children University
Near East University
University of Kyrenia

ÇOCUK DOSTU ADALET SİSTEMİ VE AVUKATLARIN ÇOCUKLARIN SOSYAL DUYGUSAL YETKİNLİKLERİNE VE ÇOCUKLUĞA DAİR ALGILARININ İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF CHILD FRIENDLY JUSTICE SYSTEM AND LAWYERS' PERCEPTIONS OF CHILDHOOD AND CHILDREN'S SOCIAL EMOTIONAL COMPETENCIES

Asiye Kumru

Özyeğin Üniversitesi, İstanbul, Türkiye
ORCID: 0000-0002-1514-4248

Sevgi Usta

Özyeğin Üniversitesi, İstanbul, Türkiye

Neslihan Sunmaz

Özyeğin Üniversitesi, İstanbul, Türkiye

Şeyda Yesildağ

Özyeğin Üniversitesi, İstanbul, Türkiye

Elif Aynacı

Özyeğin Üniversitesi, İstanbul, Türkiye

ÖZET

‘Çocuk Dostu Adalet’ kavramı adalet sistemine girmiş çocukların adalete erişimlerinin sağlanmasını ve ikincil örselenmelerinin engellenmesini vurgular. Türkiye’de Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’nin kabul edilmesinden sonra, çocuk yargılamasında görev yapan meslek elemanlarına çeşitli kamu ve özel kurum ve kuruluşlarca çok sayıda eğitim yapılmış ve yapılmaktadır. Ancak çocuklara adalet hizmeti sunan avukatların çocuklara ve çocukluk dönemlerine dair kültürel kodları ve algıları konusunda yayınlanmış bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu projenin temel amacı, ülkemizde çocuk yargılamasında görev alan avukatların çocuk dostu yargılama konusunda çocukluk dönemine ve çocukların yaşa uygun sosyal ve davranışsal yetkinliklerine dair algılarının incelmektir. Çalışmamıza her bir bölgemizi temsilen seçilen 16 ilimizdeki barolardan toplam 107 avukat katılmıştır. Avukatlar çevrimiçi iletilen linkler üzerinden demografik bilgi formu, Çocukluk Algısı Ölçeği (Kumru ve Usta, 2021) ve Gelişimsel Beklentiler Ölçeğini (Roer-Strier ve Rivlis, 1998) doldurmuştur. Elde edilen veriler Pearson korelasyon ve çok değişkenli tekrar ölçümlü MANOVA ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarımız, çocuk adalet sisteminde görev alan avukatların yüksek oranda çocukların yetkinlikleriyle ilgili kapasitelerinin belirli durumlar dışında yetersiz olduğuna inandıklarını ve çocuklar için neyin iyi olduğuna bir yetişkinin karar vemesinin gerektiğine inandıklarını ortaya koymuştur. Bulgular çocuğun kız ya da erkek olmasının avukatların çocuğun yetkinliği ve haklarına dair algılarında fark yaratmadığını ortaya koymuştur. Çocuk haklarıyla ilgili özgürleştirici ve özerklik yaklaşımını benimseyen avukatlar çocuğun küçük yaşlardan itibaren evde kendini düzenlemesini beklerken, otoriter ve refah yaklaşımını benimseyen avukatlar ise çocukların daha geç yaşlarda psikolojik özerklik kazanmasını beklediklerini rapor etmiştir. Çocuk algısı ile ilgili böyle bir yaklaşıma sahip olmak çocuk dostu adaletin temel prensiplerinden olan ‘katılım’ ilkesinin gereğini yapmada bir sınırlılık getirme riski taşımaktadır. Sonuç olarak, çalışmamız çocuk yargı sisteminde görev alan avukatların kendi bireysel çocuk algıları ve yetkinliklerine dair farkındalıklarının geliştirilmesinin çocuk dostu adalet ilkelerini uygulamada kritik değer taşıdığını ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: Çocuk dostu adalet, gelişimsel beklentiler, çocukluk algısı

ABSTRACT

The concept of 'Child Friendly Justice' emphasizes that children who have entered the justice system are ensured to have access to justice and prevent their secondary trauma. After the adoption of the United Nations Convention on the Rights of the Child in Turkey, many trainings have been held in juvenile justice by various public/private institutions and organizations. However, there is no published study on the cultural codes and perceptions of lawyers who provide justice services to children. The present study aims to examine the perceptions of the lawyers about the children's social and behavioural competencies and childhood in Turkey regarding the child-friendly justice. A total of 107 lawyers participated our study from 16 provinces in the seven regions of Turkey. Lawyers completed the demographic information form, Childhood Perception (Kumru & Usta, 2021) and Developmental Expectations Scales (Roer-Strier & Rivlis, 1998) via online links. Results revealed that lawyers highly believed that children's capacity for competencies was insufficient except in certain situations and adults should decide what was good for children. No sex differences were found in the perceptions of the lawyers about the competence and rights of the child. Lawyers who adopted an emancipatory and autonomy approach to children's rights expected the child to regulate themselves at home from an early age, while lawyers who adopted an authoritarian and welfare approach reported that they expected children to gain psychological autonomy at later ages. Having such an approach regarding the perception of children carries the risk of limiting the fulfilment of the principle of "participation", which is one of the basic principles of child-friendly justice. In conclusion, our study revealed that raising the awareness of lawyers working in the juvenile justice system about their own perceptions and competencies of individual children is of critical importance in applying child-friendly justice principles.

Keywords: Child friendly justice, developmental expectations, perception of childhood

YAŞAYAN ÇOCUK TANRIÇA: KUMARİ THE LIVING CHILD GODDESS: KUMARI

Salih ÇİNPOLAT

*Dr. Öğretim Üyesi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü (Dinler Tarihi), Karaman/Türkiye
ORCID: 0000-0003-2065-192X*

ÖZET

Kumari, Nepal'in Katmandu Vadisi bölgesinde, Tanrıça Taleju'nun enkarnasyonu olduğuna inanılan, ergenlik çağına girmemiş, belli özelliklere sahip kız çocuğuna denir. Kumari olarak seçilecek kız çocuğunun kraliyet boğası gibi kirpikleri, geyik gibi baldırları, aslan gibi göğsü, ördek gibi yumuşak ve net sesi, uzun ve geniş dili, ince uzun parmakları, uzun kolları, siyah saçları ve gözleri, düzgün dişleri... gibi birçok fiziksel özelliğe sahip olması gerekir. Kumari için istenilen fiziksel özellikleri sağlayan kız çocukları, korku testinden de geçirilmektedir. Bu amaçla birçok kesilmiş keçi ve bufalo başlarının olduğu bir odada korkmadan tek başına bir gece geçirebilmelidir. Ayrıca farklı eşyalar arasında kendisinden önceki Kumari'nin eşyalarını tanıyabilmelidir. Kumari özelliği kız çocuğunun ilk adet kanaması görmesi veya vücudundan hastalık vb. sebeplerle kan çıkması durumunda sona erer. Buna göre Kumari, çocukluk dönemi ile sınırlı bir durumdur. Tanrıça Taleju'nun saflık, temizlik ve bekaret özelliklerinden dolayı sadece kız çocuklarında enkarne olduğuna inanılır.

Nepal'de aynı anda birden çok Kumari olabilir, ancak en önemlisi başkent Katmandu'daki Kumari'dir. Diğer şehirlerdeki Kumariler aileleriyle yaşamaya devam ederken, Katmandu'daki "Kraliyet Kumarisi" olarak seçilen kız çocuğu, ailesinden ayrılarak kendisi için tahsis edilen "Kumari Ghar" adlı sarayda yaşamaya başlar. Onun, bölgenin kadim halkı Newarların Shakya ailesinden olması gerekir. Kumari'nin Devlet tarafından ihtiyaçları karşılanır ve ona bir miktar da maaş bağlanır. Yaklaşık 3-5 yaşlarında seçilen Kumari'nin artık bir normal kız çocuğu değil, "Yaşayan Tanrıça" olduğuna inanılır. Buna göre onun davranışları, çocukça hareketler değil, bir "Tanrıça"nın hisleridir.

Kumari inancının nasıl ortaya çıktığı ile ilgili farklı anlatımlar olsa da, bu uygulama yüzyıllardır devam etmektedir. Nepal'de "Yaşayan Tanrıça" kabul edilen Kumari'yi görebilmek bile büyük bir onur sayılır. Bu araştırmada, Din'in insan hayatına etkisinin önemli örneklerinden Kumari inancı üzerinde durulacak, Budist Newar topluluğunda görülen bu inanış ve uygulama Dinler Tarihi açısından değerlendirilecektir. Ayrıca, Tanrı'nın çeşitli formlarda bedenlenmesi inancının bir yansıması olan Kumari uygulamasının, seçilen kız çocuğu, onun anne babası ve toplumsal açıdan etkilerine değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: Kumari, Kız Çocuğu, Çocukluk Dönemi, Enkarnasyon, Taleju, Nepal, Shakya Kastı/Ailesi

ABSTRACT

Kumari is a girl in the Kathmandu Valley region of Nepal, who is believed to be the incarnation of the Goddess Taleju, who has not reached puberty and has certain characteristics. The girl who will be chosen as the "Kumari" has many physical features such as eyelashes like a royal bull, calves like a deer, breast like a lion, soft and clear voice like a duck, long and wide tongue, slender fingers, long arms, black hair and eyes, straight teeth... must have the feature. Girls who meet the physical characteristics required for Kumari are also put through the fear test. For this purpose, she should be able to spend a night alone without fear in a room with many slaughtered goats and buffalo heads. She should also be able to recognize the items of the previous Kumari among the different items. The "Kumari" feature is when the girl sees her first menstruation, or illness, etc. from her body. It ends in case of bleeding due to any reason.

Accordingly, Kumari is a situation limited to childhood. The goddess Taleju is believed to incarnate only in girls because of her purity, cleanliness and chastity qualities.

There can be multiple Kumaris in Nepal at once, but the most important is the Kumari in the capital, Kathmandu. While the Kumaris in other cities continue to live with their families, the girl chosen as the "Royal Kumari" in Kathmandu leaves her family and begins to live in the palace called "Kumari Ghar" allocated for her. She must be from the Shakya family of the Newars, the ancient people of the region. Kumari's needs are met by the State and some salary is given to her. It is believed that Kumari, who was chosen at the age of about 3-5, is no longer a normal girl, but a "Living Goddess". Accordingly, her actions are not childish acts, but the feelings of a "Goddess".

Although there are different accounts of how the Kumari belief emerged, this practice has been going on for centuries. Even being able to see Kumari, who is considered the "Living Goddess" in Nepal, is considered a great honor. In this research, Kumari belief, which is one of the important examples of the effect of religion on human life, will be emphasized, and this belief and practice seen in the Buddhist Newar community will be evaluated in terms of the History of Religions. In addition, the Kumari practice, which is a reflection of the belief that God is incarnated in various forms, will be discussed on the chosen girl, her parents and social effects.

Keywords: Kumari, Girl Child, Childhood, Incarnation, Taleju, Nepal, Shakya Caste/Family

WORLD CHILDREN CONFERENCE-III

Özay Günsel Children University
Near East University
University of Kyrenia

YEREL YÖNETİMLERİN ÇOCUKLARA YÖNELİK UYGULAMALARI: UŞAK BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

LOCAL AUTHORITIES' APPROACHES TO CHILDREN: MUNICIPALITY OF UŞAK DISTRICT, TURKEY SAMPLE

Yurdanur URAL USLAN

*Dr. Öğr. Üyesi, Uşak Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü, Ankara İzmir Yolu 8.Km Bir Eylül Kampüsü, UŞAK / TÜRKİYE
ORCID No: 0000-0002-1721-0712*

Ebru YURTÇU

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Uşak Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, İzmir Yolu 8.Km Bir Eylül Kampüsü, UŞAK / TÜRKİYE
ORCID No: 0000-0002-9841-7052*

ÖZET

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kabul edilen Çocuk Hakları Sözleşmesi taraf Devletlere, Sözleşmede tanınan hakların uygulanması amacıyla gereken her türlü yasal, idari ve diğer önlemleri alma yükümlülüğünü öngörmüştür.

Sözleşmede yer alan ilke ve hakların hayata geçirilmesinde, devletin merkezi devlet birimleri kadar yerel yönetimlere önemli görevler düşmektedir. Yerel yönetimler yapısının en işlevli kurumlarından olan belediyelerin çocuklar için sunduğu hizmetler çocuk haklarının yaşatılmasında etkin rol oynamaktadır. Çalışmada Uşak Belediyesine ait olan 2016-2020 yılları arasındaki faaliyet raporları incelenmiştir. Belediye tarafından çocuklara yönelik yapılan faaliyetler: çevresel düzenlemeler; kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetler; eğitim ve sağlık hizmetleri; sosyal yardım ve çocuklara yönelik diğer uygulamalar başlıkları altında tasnif edilmiştir. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesinde yer alan birçok hakkın belediyenin faaliyetleri kapsamında sağlandığı ve gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Uşak Belediyesi tarafından özellikle oyun, serbest zaman ve kültür hakkı, sağlık hakkı, eğitim hakkı, engelli çocukların hakkı, yeterli yaşam standardı, gelişim hakkı, ifade hakkının sağlanması ve gerçekleştirilmesine yönelik faaliyetler yapılmıştır.

Çocukların dinlenilmesini ve kendisi ilgilendiren kararlara katılmasını sağlamayı kapsayan çocuğun görüşlerine saygı gösterilmesi hakkının güçlendirilmesi için çocuk meclisinin kurulması önemlidir. Çocuk meclislerinin varlığı belediyelerin faaliyetlerinin çocuk odaklı olarak yürütülmesini güçlendirir. Bu kapsamda 2014 yılında Uşak Kent Konseyi bünyesinde kurulan ancak faaliyette bulunmayan çocuk meclisi aktif hale getirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Çocuk Hakları Sözleşmesi, Belediye.

ABSTRACT

The United Nations Convention on the Rights of the Child assumes signatory states the liability to take any necessary legal, administrative and other measures for purposes of enforcing the rights defined in the convention.

The local authorities, as well as central government units, assume significant roles and responsibilities to undertake the principles and rights defined in the convention. The services offered by the local municipalities, the most functional components of local administrations, to the children exert significant roles in bringing these rights into being. In this study, the relevant annual reports of Municipality of Uşak District shall be investigated. Thus, the activities and implementations offered to children have been sorted

out under environmental arrangements, cultural and sports activities, educational and health services, social services and other activities regarding rights of children. It has been noted that a great number of rights defined in the convention are being provided by the municipality. Municipality of Uşak District has conducted activities regarding the rights of game, free time and right of culture, right for health and education, rights of the handicapped, right for sufficient living standards, right for development as well as right of ensuring freedom of speech and their execution shall be determined while these activities shall be evaluated within the framework of the core principles of the convention.

Children's Council, where students participate in decision-making mechanisms, are to be established so that the rights of children are voiced and appreciated. The existence of Children's Councils help the services and activities of municipalities run with focus to children. Within this framework, the children's council founded within the body of Uşak City Council in 2014 is to be revived and activated.

Keywords: Child, The United Nations Convention on the Rights of the Child, Municipality

WORLD CHILDREN CONFERENCE-III

Özay Günsel Children University
Near East University
University of Kyrenia

THE EFFECTIVENESS OF LETTER RUSH IN ENHANCING CHILDREN'S ENGAGEMENT IN LANGUAGE AND LITERACY DEVELOPMENT LEARNING ACTIVITIES

Anzenikha BINTI ZALI

Keningau Vocational College, Early Childhood Department, Keningau, Sabah

Britney Avril EDWARD

Keningau Vocational College, Early Childhood Department, Keningau, Sabah

Shendy ERLIANNA

Keningau Vocational College, Early Childhood Department, Keningau, Sabah

Jackson Selvia JANI

Keningau Vocational College, Early Childhood Department, Keningau, Sabah

Larius PITILI

Keningau Vocational College, Early Childhood Department, Keningau, Sabah

ABSTRACT

This project was intended to examine a teaching aid known as Letter Rush which was a life size board game that trained children on how to spell and pronounce words correctly by getting them to recognize syllables. The concept of the game was similar to conventional snake and ladder mechanism. It was discovered that most teaching aids for the development of communication language and early literacy did not appeal to preschool children. In addition, many children were unable to spell and pronounce words correctly due to their poor mastery of syllables. Thus, this teaching aid was designed to provide the children engaging physical activity that could foster their interest in learning about syllables and helped them acquire better understanding on how to use syllables to spell words. The study was conducted on a group of preschool children through observation checklist. The findings showed that the teaching aid could encourage the children to be more curious and critical on how to spell words properly. The product has a commercial potential to be scaled up and marketed to other preschools.

Keywords: syllables, snake and ladder, spelling

THE EFFECTS OF HOPSCOTCH-INSPIRED ACTIVITY IN CHILDREN'S ABILITY TO RECOGNIZE NUMBERS IN ASCENDING AND DESCENDING ORDERS

ANNIEZEL FREDOLINE

Keningau Vocational College, Early Childhood Department, Keningau, Sabah

CARMELINA TAUNEK CLEMENT

Keningau Vocational College, Early Childhood Department, Keningau, Sabah

IVONA TRINA MINGKIM

Keningau Vocational College, Early Childhood Department, Keningau, Sabah

AZLIN BINTI BAHARI HAMSAH

Keningau Vocational College, Early Childhood Department, Keningau, Sabah

LEFLINNAH BINTI LEVING

Keningau Vocational College, Early Childhood Department, Keningau, Sabah

ABSTRACT

The purpose of this project was to examine the effectiveness of a specially designed teaching tool known as "Random Foot" on children's ability to recognize numbers in descending and ascending orders. It was found that the preschool children had difficulties recognizing numbers and counting them properly according to the proper order either in an ascending or descending manner. Thus, this innovation was developed based on the concept of hopscotch where children had to hop from one square to another based on the numbers that they were assigned with. Due to the pandemic regulation, only 10 children were involved as subjects in this research. Their behavioral responses and ability to perform the task were observed using a checklist. The findings revealed that the children displayed greater interest in mastering the numerical concept and they were able to demonstrate their understanding of the subject matter correctly during the task. It signified the potential of the teaching aid to be used as an educational activity for children at preschools.

Keywords: ascending, descending, numerical order.

WORLD CHILDREN CONFERENCE-III

Özay Günsel Children University
Near East University
University of Kyrenia

IMPROVING CHILDREN'S ABILITY TO RECOGNIZE AND REMEMBER BASIC NUMBERS THROUGH PRINT VISUALS

NORSOLEHAH BINTI JUSNEH

Keningau Vocational College, Early Childhood Department, Keningau, Sabah

STEPHANIE BINTI STEPHEN

Keningau Vocational College, Early Childhood Department, Keningau, Sabah

HEVELEN BINTI NUMIMBAL

Keningau Vocational College, Early Childhood Department, Keningau, Sabah

ZAWIENAH BINTI ZAINUDIN

Keningau Vocational College, Early Childhood Department, Keningau, Sabah

FEVENNECHE DE EDWIN

Keningau Vocational College, Early Childhood Department, Keningau, Sabah

ABSTRACT

The purpose of this project was to examine the effectiveness of a specially designed teaching aid known as "Galaxy Mat" on children's ability to recognize and remember basic numbers through galaxy-themed print visuals. It was found that the preschool children had difficulties recognizing numbers and remembering them properly. Thus, this teaching aid was created in order to help children identify numbers and apply its concept accordingly by using a set of galaxy-themed print cards. Due to the pandemic regulation, only 10 children were involved as subjects in this research. Their behavioral responses and ability to perform the task were observed using a checklist. The findings revealed that the children displayed greater interest in mastering the numerical concept and they were able to demonstrate their understanding of the subject matter correctly during the task. It signified the potential of the teaching aid to be used as an educational activity for children at preschools.

Keywords: recognition, remembering, visuals

EVALUATION EDUCATION OF CTPS AT 10 WATANG BENGO ELEMENTARY SCHOOL, SAMATA HAMLET, MAROS REGENCY

Agil Kurniawan

*Department of Public Health, Faculty of Medicine and Health Sciences, Alauddin State Islamic University
Makassar*

Yusma Indah Jayadi

*Department of Public Health, Faculty of Medicine and Health Sciences, Alauddin State Islamic University
Makassar*

Dian Rezki Wijaya

*Department of Public Health, Faculty of Medicine and Health Sciences, Alauddin State Islamic University
Makassar*

ABSTRACT

This study aims to context, input, process and output regarding Handwashing with Soap Education (CTPS) for students at SD 10 Watang Bengo Dusun Samata which was conducted two months ago. This research is an evaluative research using the CIPO model. Data collection techniques using interviews, observation and documentation. Several steps were carried out in data analysis, among others: data collection, data reduction and display and leveraging. The results showed: (1) from the context aspect, CTPS is a recommendation from the government in every school and is a school need, especially students at SD 10 Watang Bengo Dusun Samata, which is still running. (2) From the input aspect, the presentation of material that pays attention to the systematic presentation of the material, the relevance of the material, live simulations and games ending with the selection of the CTPS Award, the enthusiasm of the students made them very happy to see us coming back in the evaluation process for SD 10 Watang Bengo students , (3) Aspects of the process, CTPS has been running in accordance with education even the school that provides hand washing facilities which are placed in front of the school, but in its implementation there are obstacles, the results of observations show that some students who do not wash their hands when they want to eat snacks, they wash their hands. hands only when dating at school (4) Evaluation of output, current knowledge and attitude measurement using a questionnaire which showed significant results on knowledge of 0.000 ($p < 0.005$) and attitude of 0.000 ($p > 0.005$). This shows the achievement of the educational targets carried out. A follow-up program is needed and it is necessary to measure actions in addition to knowledge and attitudes

Keywords: Evaluation, CIPO, Hand Washing with Soap (CTPS), Knowledge, Attitude

THE EFFECTIVENESS OF GLUTEN FREE CASEIN FREE ON OBEDIENCE AND EYE CONTACT ABILITY, IMITATION ABILITY, LABELING ABILITY IN AUTISM SPECTRUM CHILDREN

Trisnawaty

Fakultas Kedokteran dan Ilmu Kesehatan, UIN Alauddin Makassar

Yusma Indah Jayadi

Fakultas Kedokteran dan Ilmu Kesehatan, UIN Alauddin Makassar

Tarmizi Thalib

Fakultas Psikologi, Universitas Bosowa

Rista Suryaningsih

Fakultas Kedokteran dan Ilmu Kesehatan, UIN Alauddin Makassar

ABSTRACT

The number of autistic children in the world in recent years has increased considerably. Most children with autism have digestive problems, this disorder is called leaky gut syndrome. With this digestive disorder, children with autism are advised to go on a gluten-free and casein-free (GFCF) diet. The aim of the study was the effectiveness of GFCF therapy in improving the ability of autistic children to follow VBA (attention ability, imitation ability and labeling ability). The type of research is quasi-experimental, the one group pretest-posttest design and qualitative. The number of samples used were 7 children with a diagnosis of autism spectrum, aged 5-8 years, currently undergoing ABA therapy for at least 2 months, parents who were educated about the GFCF diet and willing to do it at home, had consumed the GFCF diet food rotation menu for at least 1 week. Purposive sampling is a data collection technique in this research, Milestones Assessment Screening before giving the GFCF diet, Vineland development and observation sheet development maps for children with special needs; Gluten free casein free diet food rotation menu; Measurement indicators include: Compliance and eye contact, imitation, and object labeling ability scales. This research was analyzed using t test. The results showed that giving gluten free and casein free was effective in increasing obedience and eye contact, imitation and labeling abilities in children with autism spectrum ($p = 0.00$ ($p < 0.05$)). Community participation in helping parents to be ready to accept, nurturing and educating children with special needs. Support in the form of a good support system is very much needed by parents. The role of institutions is also needed in providing professional support capable of doing community service for education as well as for consultation related to the care and education of children with special needs.

Keywords: GFCF Diet, Autism, Compliance and Eye Contact, Imitation, Labeling

EXPERIENCES ON ABUSE AND MENTAL HEALTH ISSUES TOWARDS CHILDREN IN INDONESIA

Ellya Susilowati

Polytechnic of Social Welfare Bandung

Suharma

Polytechnic of Social Welfare Bandung

Mira Azzasyofia

Polytechnic of Social Welfare Bandung

ABSTRACT

Experiences of abusive behavior toward children can affect children's mental health conditions. This paper examines the prevalence of children with mental health issues as an impact of abusive experiences toward children in Indonesia. This study utilized surveys toward children and teenagers experiencing physical, emotional and sexual abuse in 2018. The symptoms of mental health issues are manifested in emotional disorders such as anxiety, desperation, restlessness, nervousness, depression, and uselessness. Questions about severe mental health problems, such as the intention to hurt themselves, thoughts about suicide, and efforts on committing suicide along their lives, were also assessed. The survey was conducted on 9,844 children aged between 13 and 24 years old, comprising for 4,754 (48.29%) male participants and 5,090 (51.71%) female participants in 232 districts both in the countryside and in cities throughout Indonesia. The results show 4 out of 5 boys and 3 out of 10 girls experience one or more emotional disturbances which are worry and anxiety. The number of female participants suffering from worry is higher than males who also experience physical, emotional and sexual abuse. In a more severe case of mental disturbance, 3 in 100 male participants and 8 in 100 female participants claimed that they have ever intended to hurt themselves. The number of female participants intending to hurt themselves after experiencing physical, emotional and sexual abuse, is higher than male participants.

Keyword: Experiences, Abuse, Mental Health, Children

PREFERENCE FOR VIDEO VIEWING TO READING AND ITS EFFECT IN CHILDREN - A MINOR STUDY

Chandrasekharan PRAVEEN

Dr., Faculty in English, Christ Nagar College of Education, Trivandrum, Kerala, India
ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-9365-5406>

ABSTRACT

Motivation for Research: Centuries ago, Francis Bacon stated: “Reading maketh a full man”. So it is not surprising to find educationists giving due importance to reading skills in children right from the primary level. With the spread of the Corona virus pandemic and shift to online pedagogy, parents and schools which used to restrict children from excessive use of the mobile phone have relaxed their stance. The obvious reason being that the Smart Phone has become the platform where teachers meet learners in households without a computer or internet connection. But the unbridled ability to view videos both for learning and entertainment, led to a lowering of interest in reading among children. Casual inquiries made by the investigator among teachers revealed that such a trend has begun to negatively affect the thinking skills of children.

Statement of the Problem: Reading and comprehending information from printed texts and receiving knowledge through video involve two different ways of processing knowledge. A brief survey of performance of children revealed that a strong preference for viewing video to reading, tended to show a lowering of ability to comprehend information from printed texts and even reduction of speed in reading.

Research Questions: Does the preference of video for printed text affect performance of children in written examinations taken at the end of academic year? In what ways do the preference for video viewing affect the reading ability and thinking skills of children?

Methodology: This empirical analytical study draws on research findings and compares it with data collected from teachers to identify ways in which the preference for video to reading has affected the performance of children. An attempt is also made to cross check the responses given by teachers with recent findings in Neuroscience. To illustrate the nature of the problem the investigator also presents a case study of a secondary level learner in Kerala State, India.

Findings: The study found a marked difference in thinking styles and a lowering of ability to employ higher order thinking skills while reading printed texts. This matches similar conclusions drawn in brain-based studies which have found that an affinity for visual input particularly images and videos rather than printed or digital texts require a different kind of coding/decoding and learner engagement which impacts thinking patterns.

Novelty/Author’s contribution towards creation of new knowledge: The study affirms that preference for video can negatively affect the proper development of the brain of children. It also rings the alarm bell for educators to seriously cogitate on the problem, for a failure to address it can affect the performance of children when they pursue courses in higher education.

Key words: Children, Knowledge processing, Reading ability, Thinking skills, Videos

* * * * *

Children who have more screen time have lower structural integrity of white matter tracts in parts of the brain that support language and other emergent literacy skill.

-Hutton et al. *JAMA Pediatrics*

Background to the study

An oft-quoted line from the classic essay, 'Of Studies' by Francis Bacon (1561-1626), the philosopher statesman of England is : "Reading maketh a full man". Centuries later, a former president of Harvard University observed : "Books are the quietest and most constant of friends; they are the most accessible and wisest of counselors, and the most patient of teachers". So it is not surprising to find the UNESCO document on 'Understanding and defining literacy' which discusses the shift of focus to cognition, specifically mention the attention that has traditionally been given to reading.

During the rampant spread of the Corona virus pandemic and the consequent shift to online teaching, students across the globe commenced focusing more attention on reading digital texts, with a consequent rise in time spend before the screen. In most cases, an immediate casualty was a loss of interest in reading printed texts for the obvious reason that most digital texts are accompanied by multimedia features and high quality optical effect. The investigator, a teacher educator by profession made casual inquiries with teachers and parents and came up with a thither to unforeseen problem which triggered the motivation for conducting this minor study.

A growing problem

In 2018, Bila in her CNBC website post, quoted the American Academy of Pediatrics warning parents to limit the screen time for children. To Flett (2020) reading online text unlike printed text is likely to drain more of mental resources and make it a little harder to remember what one has read. Jabr in a post in Scientific American made a significant observation in 2013. "technology codes our minds" and drawing on evidence from laboratory experiments found that modern screens and e-readers fail to adequately recreate tactile experiences of reading on paper. Studies have found that digital reading breeds overconfidence.(Lauterman and Ackerman,2014) Benson (2020) quoting Lauren Singer Trakhman, who studied reading comprehension at the University of Maryland, College Park stated that people who read digital text more quickly tend to think that they understand it better.(1)

Research Questions

The main objective of the study was to find out the effect of preference shown by children for viewing video to reading during the spread of the Corona virus pandemic. The research questions included:

1. Did the preference for viewing digital texts and video in place of reading printed texts affect the academic performance of children at the end of the academic year?
2. Has the preference for viewing video affected the reading ability and thinking skills of children?

Methodology

When educational institutions were closed following the spread of the Corona virus pandemic, the investigator had been exploring the possibility of online pedagogy and noted accessibility and affordability issues badly affecting seamless delivery. (Praveen, 2020,2021).It was found that for most families in Kerala State, India, the preferred tool for online learning for their children was the smart phone.

Drawing on own experience, the investigator also provided need based assistance for practising school teachers for teaching online. Feedback on online teaching was collected through informal interviews with the teachers themselves, school authorities and also parents. The data thus collected was cross checked with studies on online pedagogy during the pandemic with specific reference to reading digital texts. Such data was also crosschecked with recent studies on Neuroscience. Through this empirical analytical study, an attempt was made to find ways in which the preference to viewing video and reading digital texts has affected the performance of children. A brief case study has also been prepared for illustrating the nature of the problem.

Brief review of studies*On reading and the brain*

Bell, a research scholar of the University of Queensland in her post in the Conversation, explained how the brain learns to read by developing links to existing areas that weren't previously linked. She also pointed out that for the growing brain, new connections are forged between the visual and spoken language areas of the brain every time children practise decoding words in their attempt to read. Wolf echoes the same idea in her book *Proust and the Squid*, that no one is born with brain circuits dedicated to reading. Hence, the human brain improvises new circuits for reading by weaving together various regions of neural tissue devoted to other abilities such as spoken language, vision and motor coordination.

On digital texts and reading

Tanner (2014) commenced his article Digital vs Print by quoting recent research findings on the effect on reading comprehension with the arrival of e-books and books downloaded to smart phones and computers. The researcher goes on to add that superior optics, cognitive availability may make one platform superior to another but each platform is suitable for comprehension requirements of different readers in different situations. A study by Benedetto et al. (2013) found that the digital text compares far worse when compared to printed text with relation to optical ill effects. So one has to look into the needs of the readers before drawing conclusions regarding the ideal medium for reading.

On viewing videos

Lomas (2017) writing for Tech Crunch presented a critique of YouTube Kid's content after watching one thousand hours of video and found that the medium presents a mindless slurry of visual content which can negatively impact not just the development of children but even society as a whole.

Case study

Xavier (name changed) has two daughters- one studying in high school and the younger one at the primary level. To ensure that the children receive better education, both his children were admitted to a private English medium school in the south Indian State of Kerala, India which charges a monthly fee even though the local government school provides free education. Xavier doesn't earn a lot of money, but along with his wife who is also like him employed in a private company, leads a happy life.

When the Covid pandemic struck, save the days when there was shut down, both Xavier and his wife had to attend office. Since the family does not have an internet connection or a computer at home, in order to enable their children to attend online classes Xavier purchased a smart phone in addition to the one both husband and wife use every day.

Prior to the switch to online instruction, though both husband and wife have a smart phone, both their children were not allowed to surf the internet, view videos on YouTube or download materials of their choice. They were however allowed to watch TV for entertainment. But all such restriction had to be abandoned when the schools which the children attended commenced online classes. So, Xavier purchased one smart phone for use by both his children. Before long both children began to make a profuse use of the smart phone for online learning and for downloading material from the internet for completing assignments. While the children were attending online classes during day time- the elder child during morning and the younger one in the afternoon, the parents were away working and there was none to monitor the study using the smart phone.

During this phase a few things regarding learning was noticed:

*Each child viewing a minimum of three hours, the smart phone screen to attend class each day.

*The children showed a strong preference for reading the digital texts supplied by the school instead of using the printed text book.

*There was an evident urge to view videos often with inappropriate content on social media.

*Complaints of eye strain caused by excessive viewing of smart phone screen was regular.

Since testing to check learning is imperative, the school which the children attended conducted online exams. The students were to scan the answer scripts and email it to their teachers immediately after each exam. Informal interviews with the teachers about the performance of students both during and online sessions include the following:

*Many were found to lack the ability to read between the lines of digital texts displayed on the screen, given for reading comprehension.

*Questions related to the content taught which necessitated students to think critically and come up with original responses almost drew a blank.

*Parents seldom insisted their children to read the printed text books at home. Asking students to read online was cumbersome. This led to considerable reduction in speed in reading and fuller comprehension of the printed texts.

*Learning to read also means learning the spelling, meaning and pronunciation. But when there was switch to learning from digital texts, accuracy in spelling, meaning and pronunciation tended to falter.

During informal interviews both the school authorities and parents were unanimous in expressing a deep dissatisfaction in learning through the online mode. Some even expressed anxiety regarding the socio-emotional learning. Almost all the teachers were of the opinion that the cognitive ability of the children did not significantly improve during the period of online instruction. Moreover, comparing the education of their children with the one they received during their own childhood, they found the present technology based learning seriously affecting the growth and development of their children.

Findings

*Observation of reading habits of learners in the immediate locality, followed by informal interviews with teachers and parents revealed a growing addiction to the Smart Phone among school children and a pronounced tendency to prefer reading digital texts to printed text.

*Following the return to school after prolonged online instruction, the students were found to take more time for reading and comprehending printed texts.

*Students who were earlier quick to respond to higher order thinking skills following reading of a given text, tended to show a dip in ability, particularly during the term end examination.

*Some students during face to face instruction were found to be withdrawn showing least interest in learning through collaboration. In fact, teachers have found in learners, a tendency to be an introvert, displaying a marked difference in the nature of responses which reflect a difference in thinking pattern.

*The learners' affinity for visual input particularly images and videos which appear to impact their thinking patterns, matched findings of brain-based studies.

Discussion

*The shift to digital texts, when compared to flipping of the pages of books in print, gives one the feeling of having lost something which has a tactile sensation and also the olfactory sense which gets tickled when handling a new book. Though it is unsure whether such a multi sensory experience aids comprehension, it is definitely better than the dissolving texts on the screen during online sessions which are invariably controlled by the teacher and not by the learner. Further, while holding a book in one's hand, one can jump from front to back or back to front and scan and identify a sentence one has read previously which one is eager to re-read. But when using the smart phone to scroll down to identify the sentence, not only takes time but is tedious and the use of search terms may not necessarily help one identify the exact sentence one requires. In fact, in close reading, checking and rechecking even as one reads new content is common and is more convenient when using a hard copy rather than a soft copy of a book.

*To read and comprehend a book, the process of coding and decoding has to happen and this implies a cognitive activity. But while comprehending a video, the effort of the learner is comparatively less and the learner has only to mirror and match the input with one's own schema which aids comprehension. This is comparatively easier prompting one to assume that a sharpening of cognitive skills which is made possible through regular questioning is rarely happening during prolonged hours of viewing videos.

Limitations of the study

The study has the obvious limitation of collecting data from a limited sample with whom the investigator had contact. Further, collection of field-based data had been extremely meagre owing to the existing social distancing norms and travel restrictions following the spread of the Corona virus pandemic.

Novelty/Author's contribution towards creation of new knowledge:

The study has revealed the pitfalls of over dependence on digital texts, particularly the preference for viewing videos and reading from the smart phone rather than the printed text. The investigator hopes that the analysis of the changing nature of reading habits would prompt neuroscientists to explore the real impact on brain development. Such studies can then inform the current trend for using digital text books.

Notes and References

- Barshay in The Hechinger Report quoting Virginia Clinton University of North Dakota stated that people who overestimate their ability to read digital texts are likely to put in less effort to read a passage and are less likely to fully comprehend it.
Bacon, Francis. Of Studies.
<https://www.thoughtco.com/of-studies-by-francis-bacon-1688771>
- Barshay, Jill. Evidence increases for reading on paper instead of screens. *The Hechinger Report*. August 12, 2019.
<https://hechingerreport.org/evidence-increases-for-reading-on-paper-instead-of-screens/>
- Bell, Nicola. Explainer: How the brain changes when we learn to read. *The Conversation*. May 10, 2017.
<https://theconversation.com/explainer-how-the-brain-changes-when-we-learn-to-read-76783>
- Benedetto, S., Drai-Zerbib, V., Pedrotti, M., Tissier, G., & Baccino, T. (2013). E-readers and visual fatigue. *PLoS ONE* 8(12). doi:10.1371/journal.pone.0083676
- Benson, Kerry. Reading on Paper Versus Screens: What's the Difference? *Brain Facts.org* July 28, 2020.
<https://www.brainfacts.org/neuroscience-in-society/tech-and-the-brain/2020/reading-on-paper-versus-screens-whats-the-difference-072820>
- Bila, Josephine. YouTube's dark side could be affecting your child's mental health. *CNBC. Modern Medicine*. Feb 13, 2018.
<https://www.cnbc.com/2018/02/13/youtube-is-causing-stress-and-sexualization-in-young-children.html>
- Eliot, Charles, W. Quotes.
<https://www.goodreads.com/quotes/769-books-are-the-quietest-and-most-constant-of-friends-they>
- Flett, Mhairi. Paper, Pixels & The Brain – Onscreen Text vs Printed Text, *GSM*. October 26, 2020.
<https://www.gsmmagazine.co/onscreen-text-printed-text/>
- Jabr, Ferris. The Reading Brain in the Digital Age: The Science of Paper versus Screens. *Scientific American*. April 11, 2013.
<https://www.scientificamerican.com/article/reading-paper-screens/#>
- Lauterman, Tirza and Ackerman, Rakefet. (2014) Overcoming screen inferiority in learning and calibration. *Computers in Human Behaviour* Vol 35. June 455-463. Elsevier.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0747563214001149>
- Lomas, Natasha. I watched 1,000 hours of YouTube Kids' content and this is what happened. . . *Tech Crunch*. November 12, 2017
<https://techcrunch.com/2017/11/12/i-watched-1000-hours-of-youtube-kids-content-and-this-is-what-happened/>

- John S. Hutton, Jonathan Dudley, Tzipi Horowitz-Kraus, Tom DeWitt, Scott K. Holland. Associations Between Screen-Based Media Use and Brain White Matter Integrity in Preschool-Aged Children. *JAMA Pediatrics*, 2019; e193869 DOI: 10.1001/jamapediatrics.2019.3869
- Praveen,C.(2020).Sustainable Learning Utilizing WhatsApp:A Study.OIIRJ.Vo.10.Special issue.
<http://www.oirj.org/oirj/sept2020-special-issue/11.pdf>
- Praveen,C.(2021). *Sustainable Solutions for Post Covid Pedagogy: WhatsApp and RAISE Model* in Çiftçi, Gönül Gürol & Unlubas, Yonca (Ed.) Fourth International Conference on Covid-19 Studies April 17-19, 2021 İstanbul, Turkey, Proceedings Book. İKSAD Global Publishing, May 2021. pp225-232.ISBN: 978-625-7720-35-9.
- Tanner,Julee,M. Digital vs. Print: Reading Comprehension and the Future of the Book. School of Information Student Research Journal Vol 4(2)December 2014.
https://wac.colostate.edu/docs/atd/visual/childers_lowry.pdf
- UNESCO. Understanding and defining literacy.Background paper prepared for the Education For All Global Monitoring Report 2006.
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000146186>
- Wolf, Maryanne. (2017)*Proust and the Squid: The Story and Science of the Reading Brain*. Harper Perennial